*מבצע מצלמות נמשך!
36 Kodak Gold תמונות
*סרט
5 ש"ח כולל מ.ע.מ
קרט
רחוב מונטיפיורי 10 ת"א

מעריב
יום שישי
היום: סופשבוע
יום ו', 3.7.87 ו' בתמוז תשמ"ז גליון מס' 12067; שנה מ'; המחיר -.1 ש"ח (כולל מע"מ), המחיר באילת 87 אג' (כולל מע"מ); 198 עמוד; כל הזכויות שמורות ל"מעריב" © MAARIV 1987 معاريف

הצעה חדשה להצלת פרוייקט הלביא מקירקוע סופי: מימון אמריקני פרטי

ההצעה שהועלתה על־ידי התעשיה האווירית תואמת באופן כללי את הפשרה שמחפש פרס המבקש להמשיך בפרוייקט בלי להגביר את העומס על תקציב הבטחון ≡ שמיר ופרס נפגשים הבוקר לשיחה לקראת המשך הדיון בממשלה; מקורבי שמיר: עמדת רה"מ דומה מאוד לזו של פרס ולשניים יש ענין במציאת פתרון שיאפשר המשך הפרוייקט ≡ רבין חוזר היום עם תשובות חלקיות לגבי העמדה האמריקנית

מאת שרגא מקל, רפאל מן, דן ארקין ועפרה ישועה־ליית

התעשיה האווירית הכינה לראש הממש־לה, לממלא מקומו ולמספר שרים הצעה חד־שה להציל את הלביא מקירקוע ולהמשיך את ייצור המטוס. ההצעה המבוססת על מימון חלק נכבד של הפרוייקט על־ידי גורמים פיננ־סיים אמריקניים שאינם שייכים לממשל. (כתבה בעמוד 3).

במסמך שהוגש לממשלה על־ידי אחדים ממנהלי התעשיה האווירית, מדובר על המשך ייצור המטוס במימון שיתחלק לשניים: חלק אחד מתקציב הבטחון והסיוע הצבאי האמ־ריקני, ואילו החלק השני – וזה החידוש בהצ־עה – במימון אמריקני פרטי וציבורי של גור־מים פיננסיים ותעשייתיים, המעוניינים בהמ־שך פרויקט הלביא, בין היתר, בשל חלקם בייצור המטוס.

נודע כי היא ההצעה תואמת באופן כללי את הפשרה שמחפש עתה ממלא מקום ראש הממשלה שמעון פרס, המבקש אף הוא למ־צוא דרך להמשיך בפרוייקט בלי להגביר את העומס על תקציב הבטחון.

המשך בעמוד 2 ◄

משרד החוץ: אין לסייע לרב פרץ לפעול בצרפת למניעת הסגרת נקש

נשיקה מנקש צילום יצחק אלהרר

מאת רפאל מן, מנחם רהט ברוך מאירי ותמר גולן

המנכ"ל המדיני של משרד החוץ, ד"ר יוסי ביילין, הורה לשגריר ישראל בפריס, עובדיה סופר, להמנע מלסייע בארגון פגישה בין השר בלי תיק יצחק פרץ, לבין שר המשפ־טים הצרפתי, לאחר שהתברר כי השר פרץ מבקש לפעול בצרפת למניעת הסגרתו של ויליאם נקש. ד"ר ביילין הורה לשגריר סופר לפעול בעניינים הנוגעים להסגרת נקש רק בתיאום עם משרד המשפטים בירושלים. (ראה גם ידיעה בעמוד 3).

המשך בעמוד 2 ◄

הפטריארך הגרוזיני איליה השני מגיע לארץ; יתבע בעלות על מנזר המצלבה

מאת אריה בנדר

שלוש משלחות רוסיות אמורות לפקוד בקרוב את הארץ. לבד מהמשלחת הקונסול־רית והמשלחת של הכנסיה הרוסית האדו־מה, בראשות "שר החוץ" הכנסייתי המטרו־פוליט פילארט, נודע אתמול בירושלים על בואה של משלחת שלישית, של הכנסיה הרוסית העצמאית בגרוזיה.

הכנסיה בגרוזיה אינה כפופה לפטריארכיה

המשך בעמוד 2 ◄

שביתת אזהרה של 450 אלף עובדי המיגזר הציבורי צפויה בשבוע הבא

האיגודים: האוצר דוחף אותנו למאבק שיעלה לו הרבה יותר מאשר פתרון מוקדם של המחלוקת עם ההסתדרות

מאת אלי דנן ועזרא ינוב

מטה המאבק של האגף לאיגוד מקצועי עומד להכריז על השבתה של מספר שעות של 450 אלף עובדי המיגזר הציבורי, עם תום ימי הצינון מאז הוכרז סכסוך עבודה במיגזר הציבורי. שביתת האזהרה תתקיים באמצע השבוע הבא.

ראשי איגודים מקצועיים, השותפים למ־טה המאבק, הודיעו חד משמעית כי אם האוצר לא ישנה באורח קיצוני ומשמעותי את התייחסותו למשא ומתן, תוכרז שביתת האזהרה כבר בשבוע הבא ואחר מכן יושבת המיגזר הציבורי למשך מספר ימים.

בהסתדרות שוררים מורת רוח, כעס ומרי־רות בעקבות העמדה הבלתי־מתפשרת שה־ציג אתמול במשא ומתן הממונה על השכר באוצר, הלל דודאי. הוא הודיע כי האוצר מתכוון למה שהוא אומר, שאין בכוונתו לשלם תוספת שכר השנה בגלל העליה הריאלית המשמעותית שהיתה בשכר מאז נחתם ההסכם הקודם.

ישראל קיסר

נציגי האוצר המעסיקים הציבוריים הודי־עו כי הם מוכנים לתיקון שולי בשחיקה שנ־גרמה לגימלאי שירות המדינה. באוצר לא בישרו על שינוי בהתנגדות לתשלום תוספת שכר ולקיצור שבוע העבודה.

יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, חיים הברפלד הגיב בחריפות על עמדת האוצר: "אין יותר על מה לדבר. ההצעות של הלל דודאי גב־לות בחוצפה; אין שום יסוד למספרים שמפריח דודאי על עליית שכר של 33% מאז ההסכם הקודם. אני מקווה שהשבוע שנותר עד שיתמו ימי הצינון יפתח את מוחותיהם שלהחברים המנהלים את המדינה".

לדבריו, הצעות הממונה על השכר מהוות זלזול באינטליגנציה המועטה, כלשונו, שדודאי חושב שיש לאיגוד המקצועי. דוד

המשך בעמוד 2 ◄

הערכה: תופיק טובי יסדיר נסיעת ויצמן למוסקווה עם הח"כים

מאת מנחם רהט

הח"כים שהוזמנו לבקר במוסקווה טרם קיבלו הזמנה רשמית ולא מועד סו־פי לביקור. הח"כים אף אינם יודעים מה יהיה סדר היום בביקורם ועם אלו אישים ייפגשו.

בימים אלה מטפל ח"כ תופיק טובי

המשך בעמוד 2 ◄

'גם בקרב היהודים תחת הכיבוש הנאצי בצרפת היו בוגדים ומשתפי פעולה'

טען סניגורו של הפושע הנאצי בארבי בנאום הסיכום של ההגנה

מאת תמר גולן, שליחת "מעריב" בליון

"לקהילה היהודית של תקופת הכיבוש הגרמני בצרפת היו הבוגדים שלה, כמו לכל החברות הנמצאות במצב דומה של כיבוש. זה הסוד שאיש אינו מעז לדבר עליו. הסוד של משתפי הפעולה מקרב היהודים שאני מעז לדבר עליו!" – זעק אתמול סניגורו של הפושע הנאצי קלאוס בארבי בנאום הסיכום של ההגנה ובאולם השתררה דממה מעיקה. (המשפט בעמוד 4).

שלשום שמעו במשפט מפי הסניגור האלג'ירי של בארבי, כי אין הבדל בין פשעי הנאצים לבין פשעי ישראל, בין הגירוש של ילדים יהודים לאושוויץ וט־בח החפים מפשע בסברה ושתילה. את־מול הגישה לנו ההגנה "השוואה" אחרת, נוראה אולי עוד יותר, ההשוואה בין קצי־

המשך בעמוד 2 ◄

ואלדהיים: דברים שרואים מכאן לא רואים משם

קורט ואלדהיים השקיף אתמול על ישראל מעמדת תצפית ירדנית באום־קייס, הצופה גם על דרום רמת הגולן. חוסיין מלך ירדן הטיס בעצמו את המסוק שהביא את הנשיא האוסטרי לעמק הירדן. כתבה בעמוד 4. (תצלום א.פ.)

תפנית בבורסה: עליות בכל חלקי שוק המניות

מאת יואב יצחק

תפנית הסתמנה אתמול בבורסה: לא־חר הירידות החריפות שהיו בשלושת השבועות האחרונים, נרשמו אתמול עלי־ות ב־272 ניירות ערך. רק ב־30 ניירות ערך נרשמו ירידות שערים. המחזור בניי־רות הסתכם ב־10 מיליון שקלים בלבד.

התפנית נוצרה בתגובה לביקושים שהזרימו מנהלי תיקים, מקורבי השוק

המשך בעמוד 2 ◄

עיקר החדשות

סקר בחירות יוני: המערך (עבודה+יחד) 46 מנדטים; הליכוד: 36

בהשוואה לבחירות '84 מצביע הסקר שיש עדיין עדיפות למערך ולרשימות הקרובות לו.

עמוד 6

דרעי: יש לי שר ממונה והוא ראש הממשלה

חברי־הכנסת מרים תעסה־גלזר ודדי צוקר תובעים משמיר לפטר את מנכ"ל משרד הפנים בעקבות סירובו למלא אחר הוראותיה של המשנה ליועץ המשפטי, יהודית קרפ, בפרשת הקידומת של ילדי ברזיל.

עמוד 3

נקש, בלי כיפה ומגולח

קרובי משפחה ודק קומץ חברים נכחו בדיון בו דחה בג"ץ את העתירה נגד החלטת שר המשפטים להסגיר את נקש לצרפת.

נקש, המראה החדש

עמוד 3

מסטרויאני: אני חלשלוש

מקסים, חייכני, בחליפת תכלת, וכבר אוהב את ירושלים – כך הגיע שחקן הקולנוע האיטלקי מרצ'לו מסטרויאני לביקור בזק בן שלושה ימים בפסטיבל הקולנוע הרביעי.

עמוד 12

תכשיר ישראלי חדש לטיפול באיידס

התרופה שפותחה בישראל, נוס־תה בהצלחה על 20 חולים במכ־סיקו.

עמוד 12

תוכנות המחשב לא נגנבו למטרות ריגול

אומרים במשטרה על שלושת הדוקטורנטים שנחשדו מהטכניון.

עמוד 2

בל"ל מנהיג חשבון חדש ללקוחות: יומי

בנק לאומי מנהיג חשבון חדש לל־קוחות: חשבון יומי. בחשבון זה יוכו הלקוחות בחישוב ריבית יו־מית בשיעור של 7 אחוזים לשנה. הם יהיו פטורים מתשלום עמלות, אבל יחוייבו בעמלה חודשית קבועה בשיעור של 3 שקלים.

חלק ו', עמוד 5

המילואימניקים נטשו מיתקן צבאי שהיו אמורים לשמור עליו

אלוף פיקוד המרכז, עמרם מיצנע, מינה אתמול ועדת חקירה לחקור את פרשת אנשי המילואים שנט־שו מיתקן בטחוני והותירוהו בלי שמירה.

עמוד 12

חרם על טושיבה

האמריקנים זועמים על הקונצרן היפאני טושיבה שמכר חלקי חי־לוף לצוללות לרוסים. החליטו להחרים את מוצרי טושיבה לפ־חות למשך שנתיים.

חלק ו' עמוד 4

מזג האוויר

ירידה קלה בטמפרטורות. בשבת – ירידה נוספת. מידות החום החזויות להיום: ירושלים 16–26 מעלות; תל־אביב 20–29; חיפה 20–30; אילת 23; הטמפרטורות בארץ ובעולם: בעמוד 11.

הדלקת נרות

פרשת השבוע חוקת

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	7.11	8.32
תל־אביב	7.29	8.35
חיפה	7.23	8.36
באר־שבע	7.26	8.24
אילת	7.22	8.23

03078723

صكذا من الأصل

مكنز من الاهل

העמוד השני

א'

המשך מעמוד 1

משרד החוץ: אין

הוראת משרד החוץ עומדת בסתירה להנחיה שהועברה לשגריר סופר על ידי מנכ"ל משרד ראש הממשלה, יוסף בן־אהרן, לנסות לאפשר לפרץ להיפגש עם נשיא צרפת, פרנסואה מיטראן, ועם שר המשפטים הצרפתי. פניית מנכ"ל משרד רה"מ נעשתה לאחר שהרב פרץ ביקש משמיר לסייע לו בהכנת הפגישות.

כשנודע במשרד החוץ על פניית בן־אהרן לסופר, הוחלט להעביר הוראה לשגריר להימנע מלנהוג כך. מקורות במשרד החוץ הסבירו כי לאחר שענין הסגרת נקש נבדק על ידי צוות במשרד המשפטים, ולאחר החלטת השר שריר להסגירו, אין זה מן הראוי ששגרירות ישראל תפעל בשם המדינה נגד ביצוע ההסגרה.

שאלת פגישותיו של פרץ בפריס נידונה השבוע בשיחה בין שמיר לפרס, בה הבהיר ראש הממשלה כי המדובר בשיחות פרטיות שמבקש הרב פרץ לקיים בפריס, ולא בשליחות הממשלה. משום כך הגיב פרס כי אין לדרוש משגריר ישראל שיפעל לסייע בענין המוגדר כפרטי. המנכ"ל בן־אהרן סירב להתייחס אמש לידיעות על חילוקי הדיעות בענין פגישות פרץ.

בני משפחתו של נקש ופעילים למען מניעת הסגרתו לצרפת, פנו בנפרד לח"כים הרבנים יצחק פרץ וחיים דרוקמן, בבקשה שייצאו להיוועד עם נשיא צרפת מיטראן, כדי להשיג הסכמתו לשפיטת נקש בארץ. אמש הודיעו שני האישים כי דחו את יציאתם לצרפת בעניין זה למועד בלתי ידוע, לאחר שהתברר כי אין כל טעם בנסיעה, משום שהנשיא מיטראן אינו מוכן לקבל את הח"כים הרבנים, ואילו שר המשפטים הצרפתי אינו מוסמך כלל להיענות למשאלתם בעניין נקש.

בג"ץ דחה אתמול את עתירתו של ויליאם נקש נגד החלטת שר המשפטים להסגירו לצרפת. פרקליטיו מתכוונים עתה לפנות לראש הממשלה כדי שישפיע על השרים לבטל את החלטת שר המשפטים. במקביל, יפנו לנשיא צרפת, פרנסואה מיטראן, "על מנת לפתור את הבעיה ההומניטרית של רינה נקש, הנמצאת בחודש השלישי להריונה".

היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, יפנה בימים הקרובים לבית הדין הרבני לביטול צו עיכוב היציאה מן הארץ שהוצא נגדו על פי בקשת אשתו, בטענה כי הסגרתו לצרפת תהפוך אותה לאשה עגונה. מקורות בכירים במשרד המשפטים אמרו אתמול, כי אם בית הדין הרבני יסרב לבטל את צו עיכוב היציאה, תפנה המדינה בעתירה לבג"ץ נגד בית הדין הרבני.

בארמון האליזה לא ידעו לומר אמש דבר על פניה ישראלית לנשיא פרנסואה מיטראן, לערוך את משפטו של ויליאם נקש בישראל ולא בצרפת. דובר בארמון אמר: "לא ידוע לי דבר על פניה כזו, אך יתכן שהיא הגיעה ונמצאת בטיפול אחד המשרדים. אפשר יהיה לקבל מידע מפורט יותר בתוך 24 שעות".

המשך מעמוד 1

שביתת אזהרה

אי הדגיש: "אין מדובר בטקטיקה של משא ומתן מצידנו. האוצר עיקש בדעתו. אני מציע לא להסר על תוצאות המשא ומתן. אנו אחרי שנתיים של אינפלציה נמוכה ומיוצבת. השכר עלה מאז אוגוסט שעבר ועד מאי השנה נומינלית ב־33% ובאופן ריאלי עלה השכר ב־18%".

דודאי ציין כי הוא מוכן לטפל בבעלי השכר הנמוך, אולם ישנם חילוקי דעות בין האוצר להסתדרות על ההגדרה מהו שכר נמוך.

הסיכום היחיד בפגישה היה להקים צוות אופרטיבי שיבחן את השחיקה בגימלאות מי שפרשו משירות המדינה. הצוות יהיה משותף לאוצר ולהסתדרות.

ראשי איגודים מקצועיים טענו לאחר הפגישה כי האוצר לא רק שלא הגמיש את עמדותיו, אלא הקצין אותן. "האוצר דוחף אותנו למאבק שיעלה לו הרבה יותר כסף מאשר פתרון מוקדם של המחלוקת עם ההסתדרות".

הברפלד הודיע כי למרות התנגדות האוצר לקיצור שבוע העבודה, תנהיג ההסתדרות במרוצת השנה הקרובה, במועד שיהיה נוח לה, קיצור שבוע עבודה ל־40 שעות, באופן חד צדדי.

"אנו דוחים על הסף את הצעות אנשי משרד האוצר כפי שהתפרסמו היום בעתונות. אין להן שום ערך וענין", אמר אתמול ישראל קיסר, מזכ"ל ההסתדרות, בהגיבו על הודעת פקידי האוצר כי יש להם כוונות להעלות שכר תמורת הקטנת תוספת היוקר והורדת שיעור ההצמדה על תוספת היוקר. לפי תוספת היוקר מובטחת לעובדים תוספת של כ־5% לפחות.

המשך מעמוד 1

הערכה: תופיק טובי

בבהילות בהסדרת יציאת המשלחת מוקדם ככל האפשר, בין השאר הוא דואג שהזמנה רשמית אכן תגיע לידיהם, וכן סדר יום ורשימת האישים שעימם ייפגשו.

תופיק טובי אמור ככל הנראה לטפל גם בהסדרת ביקורו של השר ויצמן במוסקווה, אף שגם הוא טרם קיבל הזמנה רשמית. לא מן הנמנע שבמוסקווה תציע לח"כים, שעזר ויצמן יעמוד בראש משלחתם. אך גם ויצמן לא יהיה מוכן לצאת לדרך מבלי שיידע תחילה עם מי ייפגש. ויצמן סבור, כי מן הראוי שהשיחות שיקיים יתנהלו בדרג גבוה. אם לא יקבע מראש הדרג שעימו ייפגש ייתכן שנסיעתו תתבטל.

הח"כים עוזי ברעם (העבודה), אלעזר גרנות (מפ"ם) ושולמית אלוני (רצ), מעוניינים להיפגש במוסקווה עם אישים רמי דרג בהיררכיה המפלגתית. בין היתר הזכירו את שמו של דוברינין, ראש המחלקה לקשרים בינלאומיים בוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית. לפי שעה לא נאמר להם עם מי ייפגשו, וייתכן שסוגייה זו תכריע את גורל יציאת המשלחת.

נוסף לכל הסיבות המעכבות לפי שעה את יציאת המשלחת למוסקווה, חל עיכוב נוסף ביציאתה – בגלל ההמתנה לשובו של החבר הרביעי בה, ח"כ מאיר וילנר, מזכיר רק"ח, העושה עתה בפקין.

המשך מעמוד 1

הצעה חדשה להצלת

בהצעה מדובר גם על אפשרות של ייצור הלביא בארה"ב וייצור בישראל של המערכות המיוחדות, בדרך למכירת המטוס לאחד מהזרועות האוויריות של הכוחות המזויינים בארה"ב, שהביעו עניין בלביא.

עם זאת עדיין שוררת מבוכה רבה בצמרת הפוליטית והכלכלית בישראל לגבי גורל הלביא.

בעוד שר הבטחון, יצחק רבין, חוזר היום לארץ לאחר שניהל שיחות בוושינגטון והשיג הבטחות מסויימות לפיצוי אמריקני להפסקת הפרוייקט, מבקשים ראש הממשלה יצחק שמיר, וממלא מקומו שמעון פרס, להמשיך בפרוייקט; להמשך הפרוייקט מתנגדים צמרת האוצר ובנק־ישראל.

אחת ההצעות שהגישה התעשייה האווירית כדי להציל את הפרוייקט היתה שהתעשיה האווירית תייצר 75־90 מטוסי לביא בלבד ולא 200־300 כפי שתוכנן בתחילה. בהצעה זו תומכים שמיר ופרס.

ראשי התעשיה האווירית מוכנים לקצץ 10% במשכורות מנהלי התעשיה, כחלק מהמאמץ הכללי להקטנת הוצאות הייצור. אך החסכון העיקרי יהיה כמובן תוצאה של צמצום מספר המטוסים שייוצרו. לפי הצעת התעשיה האווירית, ייוצרו החל מ־1991 12 מטוסי לביא בשנה במקום 24 כמתוכנן. כך יוזל הפרוייקט ב־350 מיליון דולר בשנה, בשנות ה־90.

לשמיר ברור כי המשך הפרוייקט מותנה בשני דברים: הסכמת מערכת הבטחון לכך, ומציאת הפתרון התקציבי הנדרש. שמיר מתנגד להצעה שתכפה את המטוס על מערכת הבטחון, וסבור כי יש להמשיך בפרויקט רק לאחר שתושג הסכמת המערכת, על כל המשתמע מכך מבחינה תקציבית. על רקע זה יש חשיבות רבה ביותר למסקנות שיציג שר הבטחון בעקבות שיחותיו בוושינגטון.

נמסר כי ראש הממשלה קיים אתמול התייעצויות עם גורמים כלכליים בענין הלביא.

ראש הממשלה יצחק שמיר אמר אתמול בעת שנפגש בלשכתו עם משתתפי הכנס שעסק ב"משפיעים הפנימיים על מדיניות ארה"ב במזה"ת", כי דווקא בעידן של יחסים קרובים והדוקים בין ירושלים לבין וושינגטון,

שמיר נמנע מלהזכיר במפורש באילו נושאים מדובר, אולם עוזריו אמרו כי ברור שהכוונה לשאלות כגון הוועידה הבינלאומית והלביא.

המשך מעמוד 1

פטריארך

של מוסקווה. ראש הכנסיה בגרוזיה, הפטריארך איליה השני, הודיע כי בכוונתו לבוא בקרוב ארצה לביקור ביחד עם עוד 3 אנשי כמורה בכירים של הכנסיה הגרוזינית.

הכנסיה הגרוזינית היתה פעילה בארץ כשמרכז פעולתה היה המנזר בעמק המצלבה. מאז ועד היום מוחזק המנזר ע"י הכנסיה הרוסית־אורתודוקסית. הפטריארך איליה השני מבקש לתבוע את החזרת הבעלות על מנזר המצלבה לידי הכנסיה הגרוזינית. מועד ביקורו טרם נקבע.

המשך מעמוד 1

גם בקרב

ני הגסטאפו או האס.אס. למשתפי הפעולה היהודים.

הדברים היו קשים מנשוא. היו כאלה שאפילו לא העלו את השאלה אם כדי היה לקיים את המשפט משום שהוא נותן במה חופשית והד עולמית להשמעת דברים כה חמורים.

ואז הנאשם היה, כרגיל, ריק. בארבי עדיין מסרב להופיע. הוא גם נעדר כמעט מנאומי הסניגורים שלו. הם עושים חשבון עם ישראל, היהודים וההיסטוריה – אך לא עם הפושע הנאצי.

המשך מעמוד 1

תפנית בבורסה

גורמים גדולים, שניסו לנצל את רמת המחירים החדשה שמציבה להגדלת אחזקות.

מנכ"ל חברת הברוקרים יוניטרסט, עובד בן עזר, אמר ל"מעריב", כי ההתנודות החריפות שהיו באחרונה בבורסה נוצרו כתוצאה מפעילותן של קבוצות שוליות, שמתגרות בשוק ומכוונות לחוסר יציבות. לדבריו, אותן קבוצות מנצלות לא במעט את ה"תפר" בשיטת המסחר בבורסה החדשה, "לעיתים בצורה לא הוגנת."

בהתייחסו לצפוי בשוק המניות אמר עובד בן עוזר: "אני מאמין שלשוק ניירות ערך יש חשיבות מכרעת לכמה גורמים חשובים במשק, המעוניינים לייצור תנאים נוחים כדי שיוכלו לנצל את הפוטנציאל הטמון בו. למרות התנאים הבלתי נסבלים, לטווח הארוך, שוק המניות יתאושש.

אמני ישראל תובעים בירור מיידי בפרשת עפרה ויינגרטן

"תיאטרון הדוגל בקידמה ובעקרונות נעלים של חופש ביטוי וביטול הכפיה - חייב גם להתנהג כך"

יושב ראש אמ"י, מוסקו אלקלעי

ראש עיריית חיפה, אריה גוראל

מאת ראובן בן־צבי

אגודת אמני ישראל (אמ"י) ואגודת השחקנים והבמאים בהסתדרות תבעו אתמול ממנכ"ל תיאטרון חיפה נועם סמל לערוך לאלתר בירור בפרשת השחקנית עפרה ויינגרטן, שסירבה לשחק תפקיד זונה במחזה.

יושב ראש אמ"י, מוסקו אלקלעי, שיגר אתמול מברק לראש עיריית חיפה אריה גוראל, וביקש את התערבותו המיידית במתרחש בתיאטרון חיפה. היום עומדת הנהלת אמ"י לדון על נקיטת צעדים בפרשה.

חבר ועד שחקני תיאטרון חיפה, יוסף באר־שי, עמד להיפגש הלילה עם עפרה ויינגרטן, כדי לשמוע את תביעותיה מהנהלת התיאטרון. על כך הוחלט כאשר ועד השחקנים – רות סגל, אילן תורן ויוסף באשי – נפגש אמש עם הנהלת התיאטרון.

נציג איגוד האמנים, יצחק ברקת, תבע גם הוא את התערבות גוראל. שחקנים מכל התיאטרונים חתמו והחתימו על עצומה התובעת את החזרתה המיידית של עפרה לתיאטרון. העצומה נשלחה לשר החינוך והתרבות יצחק נבון ולראש עיריית חיפה.

יו"ר אמ"י אמר: האיגוד סבור כי תיאטרון הדוגל בקידמה ובעקרונות נעלים של חופש ביטוי וביטול הכפיה מכל צורה שהיא – חייב להתנהג על פי כללים אלה, משום שהמצפון אינו ניתן לחלוקה. אי אפשר לבצע רפרטואר שמטרתו לשמור על החופש מצד אחד, ומצד שני לפטר אדם שמנע לפצות את פיו.

מוסקו אלקלעי הוסיף: "אין מפטרים אדם שפעם אחת סירב לגלם תפקיד כלשהו, וכל הסיפור על חוזה שנסתיים ולא חודש הוא בלוף. אילו עפרה היתה סותמת את הפה ומסכימה לעבוד נגד מצפונה, התיאטרון היה ממשיך את החוזה שלה לעוד 10 שנים".

לתיאטרון חיפה ולעיריית חיפה מגיעות זה ימים אחדים מחאות בטלפון, וחיפנים מאיימים לבטל את מנוייהם לתיאטרון חיפה. בין המוחים קיבוץ בית אלפא. עפרה ויינגרטן מקבלת מכתבי תמיכה רבים.

כל השחקנים של תיאטרון חיפה התכנסו אתמול לאסיפה כללית עם חברי הוועד שלהם ופירסמו הודעה זו:

"כשחקנים אנו מתנגדים לתהליך קבלת החלטות השגור בכל התיאטרונים הרפרטואריים בארץ, שבו מנופפים על שחקן בפיטורים כאמצעי לחץ לשחק תפקידים המנוגדים לתפיסותיו. אנו מסמיכים את ידי ועד השחקנים לטפל באי חידוש החוזה לעפרה ויינגרטן על בסיס מקצועי של יחסי עבודה".

עם זאת נאמר בהודעה כי השחקנים מגנים ב"סלידה וזעם את אווירת הלינץ' ואת מסע השקרים וההכפשות הצדקניות המתנהל נגד התיאטרון, נגד הנהלתו האמנותית ונגד מוחו של יוסף מונדי".

הם דוחים את הרושם שנוצר כי אווירת טרור פוליטי שוררת בתיאטרון, ומצהירים על היותם שלמים עם הקו האמנותי שהתיאטרון נוקט זה שנים.

מנחם רהט מוסר:

ח"כ מרים גלזר־תעסה תובעת משר החינוך והתרבות ומתיאטרון חיפה לבטל את פיטוריה של עפרה ויינגרטן, כיוון שזו "פגיעה חמורה בחופש האמונה והביטוי". היא הגישה הצעה לסדר היום של הכנסת.

נבון לצה"ל: להבא לא נצופף בחינות הבגרות

מאת מורית דברת

שר החינוך והתרבות הודיע לצה"ל כי בשנה הבאה לא יסכים לקצר את תקופת בחינות הבגרות בגלל הדרישה להקדים את מועדי הגיוס. הענותו לדרישת צה"ל השנה פגעה בנבחנים וגרמה להם, כדבריו, נזק מיותר.

עתה, בתום בחינות הבגרות, הודיע השר יצחק נבון כי אכן צדקו התלמידים כשתבעו להאריך את תקופת הבחינות כדי למנוע לוח זמנים כה צפוף ומכביד. תלמידי שמיניות פתחו בשעתו במאבק שהביא לשינוי מסוים במועדי הבחינות ודחה את סיומן בשלושה ימים. אולם הלחץ שנוצר מסמיכות המועדים נותר, ולעתים נבחנו התלמידים יום אחר יום.

השר נבון הודיע כי בשנה הבאה לא ייעתר לדרישת צה"ל, ויקיים תוכנית בחינות בגרות בהתאם לצרכי התלמידים ומערכת החינוך. היום מסיימים 130 אלף תלמידי כיתות י'־י"ב את בחינותיהם ב־125 מקצועות, ועימם 20 אלף התלמידים האקסטרניים. בסך הכל זה מספר הנבחנים הגדול ביותר שניגש אי פעם לבחינות בגרות בארץ.

בימים אלה עוסקים 2,500 מורים בבדיקת המבחנים, בתקווה למסור את ציוני הבגרות בהקדם.

עדיין יש תלמידים שנבחנו לפני חמש שנים ולא קיבלו את תעודותיהם, והם כבר מסיימים את לימודיהם האקדמיים. השר נבון הביע השבוע את תקוותו כי בעיה זו תיפתר בקרוב.

תוכנות המחשב לא נגנבו למטרות ריגול

אומרים במשטרה על שלושת הדוקטורנטים שגורשו מהטכניון

מאת ברוך מאירי וראובן בן־צבי

"אין חשד של ריגול", אמר אמש למעריב מקור משטרתי בכיר על פרשת גניבת תוכנות מחשב מן הטכניון בחיפה. "אילו היה חשד ריגול – האנשים המעורבים בכך לא היו מתהלכים חופשיים. מבחינת המשטרה, החקירה הסתיימה זה כבר. המקרה חמור, אך לא מדובר בריגול".

פרקליט המדינה, עו"ד יונה בלטמן, ביקש מפרקליט מחוז תל אביב לזרז את הטיפול בפרשה. מקור בכיר במשרד המשפטים אישר כי מחלקת ההונאה במשטרת ישראל העבירה לפני יותר משנה את תיק החקירה לפרקליטות, "אך בגלל עומס העבודה הרב המוטל על כתפי פרקליטות מחוז ת"א, לא הגענו לטיפול בתיק הזה". במשרד המשפטים אומרים כי עשרות תיקים חשובים ביותר אינם זוכים לטיפול המהיר הנאות.

נשיא הטכניון, ד"ר מקס רייס, חזר אתמול בבוקר מחו"ל וקיבל דיווח ראשוני על הפרשה. הוא ביקש שהות ללמוד את הנושא. בשמו של נשיא הטכניון נמסר אמש כי לא היתה שום גניבה או פריצה למחשב הטכניון וכי לשלושת הדוקטורנטים – מריו אטיאס, בנימין בר־חיים ומקס שף – היה אישור פורמלי מהמנחה שלהם (השוהה בשנת שבתון בארה"ב) להשתמש למחקרים במספר חשבון המחשב שלו. אולם הם השתמשו במידע ששאבו מן המחשב לא למחקרים אלא לעסקים ומסחר, תוך שהם מקימים חברה בניגוד לתקנות המוסד.

אשר לחשש שגילוי הפרשה יוליך להפסקת חוזי מחקר מסווגים שנחתמו עם מערכת הבטחון, אמרו בטכניון כי מחקרים מסווגים אינם נערכים עוד דרך מרכז המחשבים.

השלושה הועמדו לפני בית דין משמעתי בטכניון בראשות פרופ' ארנן סגניר. נגזרו עליהם 3 שנות הרחקה מהלימודים, קנס 4000 דולר כל אחד, והחזרת 30,000 דולר, פרס שקיבלו על עבודת המחקר שלהם. כן נאסר עליהם לפתוח חשבונות מחשב בטכניון ונשללה מהם הזכות ליהנות בעתיד מפרסי לימודים או לשמש כחברי סגל בטכניון.

השלושה, ששירתו בעבר כקצינים בחיל האוויר, נשלחו בתוקף תפקידם לטכניון לפתח תוכנה מיוחדת. המשטרה חקרה גם את החשד שהם מכרו או רצו למכור תוכנה של חיל האוויר לגורמים שונים, ובכללם בחו"ל. לאחר שחרורם מצה"ל הם התחילו בלימודי הדוקטורט שלהם בהנדסה אווירונאוטית והספיקו להשלים את עבודות הדוקטורט. עם גילוי הפרשה הוקפאו הליכי אישור הדוקטורט שלהם, ומאז ינואר 1984 הם מושעים מהטכניון.

שניים מבין השלושה, בנימין בר־חיים ומריו אטיאס, שוהים זה שנתיים בחו"ל – הראשון בקנדה והשני בארה"ב – ועובדים בנושאי מחשבים ולוויינים. דיקאן הפקולטה להנדסה אווירונאוטית בטכניון, פרופ' דניאל וייס, אמר אתמול כי הפרשה, וביחוד הצד הבטחוני שלה, נופחו ללא צורך, הראיה: בנימין בר־חיים ביקר בארץ למתן עדות בבית הדין המשמעתי והורשה לשוב לקנדה לאחר מתן עדותו.

7 יוצאי עיראק ידליקו את המנורה בירושלים

במלאות 20 שנה לאיחוד ירושלים ו־35 שנה לעליה הגדולה משם

מאת ברוך מאירי

במלאות 20 שנה לאיחוד ירושלים ו־35 שנה לעליה הגדולה מעיראק ידליקו מחרתיים פעילים יוצאי עדה זו את מנורת שבעת הקנים בטקס ממלכתי בירושלים.

העצרת הממלכתית תערך בתיאטרון ירושלים במעמד יו"ר הכנסת, שלמה הלל, שר האוצר משה נסים, שרת הבריאות שושנה ארבלי אלמוזלינו וראש עיריית ירושלים טדי קולק. כולם, דרך אגב, יוצאי עיראק, חוץ מטדי, כמובן.

יוזם העצרת, סגן ראש עיריית ירושלים אברהם כחילה, סבר כי 70 אלף מיוצאי עיראק – מתוך כ־300 אלף החיים בישראל – מתגוררים בעיר הקודש. שבעת מדליקי המנורה בטקס הממלכתי הם תושבי ירושלים:

מאיר זכריה היה חבר ועד הקהילה היהודית ושימש כמחנך וכמנהל בבתי ספר בעיראק. יליד 1912. עלה לארץ בשנת 1951 בעליה גדולה. התמנה למנהל המחלקה הערבית בקול ישראל. תרם רבות להנחלת השפה והספרות הערבית בהיותו מרצה באוניברסיטת בר־אילן ועורך תכניות בקול ישראל.

עזרא כדורי יצא בשליחות המוסד לעליה ב' לעיראק, היה ממקימי ההגנה העצמית תוך חירוף נפש ומעללים רבים. יליד 1914. עלה לארץ בשנת 1924, בגל עליה ציונית. שנים רבות היה חבר קיבוץ מעוז חיים. היה הסייר הראשון של הפלמ"ח ומן המ"כים הראשונים. לאחר קום המדינה למד ולימד באוניברסיטה העברית לשון ותנ"ך.

תת־אלוף נחום זקן יליד 1941, היה קצין שריון ונשלח להשתלמות בצבא הבריטי. במלחמת ששת הימים פיקד על פלוגת טנקים בחטיבה 7 בסיני. במלחמת יום כיפור היה מפקד גדוד טנקים באותה גיזרה. קיבל את עיטור העוז. בשנת 1980 השתלם בבית ספר לפיקוד ומטה כללי של צבא ארה"ב וקיבל שם את התואר השני במדעי החברה באוניברסיטת קנזס. במלחמת של"ג היה סגן מפקד אוגדה בצפון ואחרי כן ראש מטה פיקוד מרכז.

יצחק בר־משה היה במחתרת הציונית בעיראק. יליד 1927, עלה בשנת 1950. מ־1958 עובד בקול ישראל בערבית. בוגר המכללה לבטחון לאומי. יסד וערך את העתון הערבי של המדינה אל אנבא. ב־1983 נשלח לקהיר כדובר ויועץ לענייני עתונות והסברה בשגרירות. כתב 8 ספרים שראו אור בעברית ובערבית. עורך תכניות בקול ישראל. כותב את ספרו החדש "ימי עיראק".

אלי עמיר בספרו "תרנגול כפרות", תיאר קליטתו של נער עיראקי עולה חדש בחברה הישראלית. בכתיבתו ובפעילותו כמנכ"ל עליית הנוער בסוכנות תרם רבות להבנת קשיי קליטה של עולים חדשים.

יצחק ימין יליד 1938, עלה בשנת 1951. בוגר בצלאל, צייר, מורה לציור ומנהל בית ספר לציור. זכה בפרס קרן שרת לאמנים צעירים. השתתף ב־25 תערוכות קבוצתיות בארץ ובחו"ל וערך 15 תערוכות יחיד. מרבה לצייר את ירושלים על שלל דמויותיה.

ד"ר תפחה שבת רופאה בבית החולים הדסה עין כרם בירושלים. עלתה ארצה בגיל עשר. התמחתה ברפואה גרעינית.

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס' 27/87 שנערכה אתמול זכה ב־180,000 ש"ח המספר 043257.

12,000 ש"ח 863579.

6,000 ש"ח 351013; 413960.

300 ש"ח 008460; 025251; 036390; 059021; 121271; 143760; 152482; 179245; 187698; 195350; 200876; 243858; 276529; 343196; 357873; 362591; 404043; 507210; 540359; 566584; 585802; 608082; 613420; 631086; 652425; 654857; 687539; 767920; 812750; 831799; 845755; 848873.

150 ש"ח המסתיימים 7359; 8340.

25 ש"ח המסתיימים 134; 213.

16 ש"ח המסתיימים 144; [illegible]; 375.

כל הכרטיסים המסתיימים ב־3 זכו ב־2.50 ש"ח.

5 ש"ח התלת־ספרתיים 026; 057; 305; 386; 406; 430; 469; 509; 537; 538; 617; 658; 723; 739; 790; 809; 813; 827; 842; 877; 885; 886; 900; 929; 956; 991.

2.50 ש"ח הדו־ספרתיים 04; 06; 10; 15; 17; 18; 34; 42; 43; 45; 48; 58; 60; 64; 66; 67; 68; 69; 71; 73; 75; 76; 79; 90; 98.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

אזכרה ליוני נתניהו מחרתיים בהר הרצל

אזכרה לסגן אלוף יונתן (יוני) נתניהו ז"ל תערך מחרתיים בשעה 5.30 אחר הצהריים בבית הקברות הצבאי בהר הרצל, ירושלים.

11 שנה מלאו לנפילתו של יוני במיבצע יונתן באנטבה.

באזכרה ישא דברים נשיא בית המשפט העליון השופט מאיר שמגר.

אוטובוסים להר הרצל ייצאו בשעה 4 אחר הצהריים מרחבת היכל התרבות בתל־אביב.

חייל צה"ל נפצע בצפון מאש מחבלים

חייל צה"ל נפצע קל ברצועת הבטחון בדרום־לבנון, סמוך לגבול, מירי אש מחבלים לעבר סיור של צה"ל.

הפצוע פונה לטיפול בארץ. המקרה ארע שלשום אחרי חצות בגיזרה המרכזית. סיור צה"ל פעל בשטח טופוגרפי קשה, ונתקל באש מחבלים. הושבה אש לעבר מקור הירי.

יהודה גונן

הודעה ללקוחות

תדיראן מחשבים, ציוד משרדי והיקפי

אנו שמחים להודיע, כי החל מיום 5.7.87
יועברו המשרדים והתצוגה למשרדינו החדשים
ברח' אבן גבירול 18 תל אביב טל. 259415

הדרכה והדגמה
למחשבי אמיגה קומודור
ומחשבי מולטיטק

תצוגת מכונות צילום, מדפסות, ציוד היקפי
ומכשירי פקסימיליה מן המתקדמים בעולם
מתוצרת

נשיונל פנסוניק

תדיראן מחשבים, ציוד משרדי והיקפי
תל אביב, רח' אבן גבירול 18 טלפון 259415
חיפה, שד' ההסתדרות 88 טלפון 04-728763/5
באר שבע, רח' הבדיל 30 טלפון 057-36561

במימשל מזהירים: עם או בלי לביא, לא נוסיף סנט אחד לסיוע

פקידים בוושינגטון: כל ההערכות שלנו מראות כי ביטול הפרוייקט לא יביא לאבטלה בישראל, שכן שלב המחקר והפיתוח עמד ממילא בפני סיום ≡ מקורבי רבין מכחישים: הוא אינו מתנגד להמשך הפיתוח ≡ שמיר ופרס תומכים בהצעה חדשה של התעשיה האווירית שמשמעותה - המשך פרוייקט הלביא, תוך צמצום מספר המטוסים שייוצרו ≡ ההערכה: עמדת שמיר עשוייה להטות את הכף בממשלה לטובת הלביא

מאת עפרה ישועה־לייט, שרגא מקל, מנחם רהט ויוסף ולטר

"כל ההערכות שלנו מראות, כי ביטול פרויקט הלביא לא יביא לאבטלה בישראל" – טענו אתמול מקורות אמריקניים. לדבריהם, "שלב המחקר והפיתוח של המטוס עמד ממילא בפני סיומו, מה שהיה מביא להפסקת עבודתם של יותר מאלף איש". מנגד, ביטול הפרוייקט ישחרר, לדעת המקורות, סכום של יותר מ־500 מיליון דולר, שאותם תוכל ישראל להוציא על פיתוחם של אמצעים בטחוניים חדשים – כולל פיתוח משותף עם ארצות הברית".

פקידים בוושינגטון שוב הזכירו אתמול באופן חד־משמעי: "לא תהיה תוספת אפילו של סנט אחד לתקציבים שאנו מזרימים לישראל".

מקורביו של שר הבטחון הכחישו אתמול בתוקף את ההאשמות, כי רבין מתנגד להמשך פיתוח הלביא. "ההיפך הוא הנכון", טענו המקורות. שר הבטחון אמור להציג בפני הממשלה ביום א' הקרוב את התשובות שקיבל בוושינגטון על שאלותיו, שרובן עסקו בערכות נשק שמשרדו היה רוצה לפתח בשותפות עם האמריקנים.

≡ תשובה אחת שלילית

השר עצמו אמר אתמול, כי קיבל "מספר תשובות חיוביות ותשובה אחת שלילית" על שאלותיו. התשובה השלילית – נודע בוושינגטון – קשורה לבקשה הישראלית העקרונית להרחיב בשנים הבאות את הסיוע הצבאי מארה"ב מעבר ל־1.8 מיליארד דולר שישראל קיבלה בשנתיים האחרונות.

כתחליף, יימשכו המאמצים להקל על המשק הישראלי בהגדלת מספר ההזמנות האמריקניות ובתכניות צבאיות משותפות, במסגרת מה שנקרא ה"נאטואיזציה" של ישראל.

ראש הממשלה יצחק שמיר וממלא מקומו שמעון פרס, תומכים בהצעה חדשה של התעשיה האווירית שמשמעותה – המשך פרוייקט "הלביא", תוך צמצום מספר המטוסים שייוצרו, שחרור מאות מיליוני דולר לפרוייקטים אחרים ואי פריצת תקציב המדינה.

הצעה זו זוכה להתנגדות חריפה בצמרת הכלכלית. משרד האוצר וכלכלנים ממשלתיים בכירים נוספים דוחים אותה מכל וכל בשל הסיבות הבאות:

● הצורך להשקיע בשנים הקרובות כ־1.4 מיליארד דולר להשלמת הפיתוח של הפרוייקט.

● אי־הכדאיות של הפרוייקט על פי כל קריטריון כלכלי, גם בכמות של 90־75 מטוסים.

● חיל האוויר עשוי להזדקק ליותר מ־90־75 מטוסי קרב בשנות ה־90 ולכן ממילא תדרש רכישת מטוסים אמריקניים כדי למלא את החסר.

גורם בכיר באוצר אמר ל"מעריב" בעניין ההצעה החדשה של התעשיה האווירית הנתמכת על ידי שמיר ופרס: "זו הצעה שנועדה לצאת ידי חובת כולם, אך היא עלולה לעלות בסופו של דבר עוד מיליארד דולר, ואם תפרוץ מלחמה – הרי יחסרו לחיל האוויר מטוסים".

הצטרפות ראש הממשלה יצחק שמיר לתומכים בהמשך הלביא עשוייה, לפי ההערכה, להטות את הכף בממשלה בעד המשך הלביא.

חומר סודי טופל בחברה שאנשיה נחשדים בגניבת חומר חסוי ומסירתו לגורמים זרים בחו"ל – אומר ח"כ מרדכי וירשובסקי (שינוי), בפנייה לשרי הבטחון והמשפטים.

וירשובסקי מאשים את הפרקליטות בהזנחת הטיפול בגניבת החומר הסודי והעברתו לחו"ל, במשך כשנתיים, ואת ביטוקים מרדרים.

וירשובסקי סבור, כי לא מן הנמנע שגם חומר בדרגת סודיות גבוהה דלף החוצה מאותה חברה. ברשותו העתקי התכתבויות בין חברת "אידוטק" לתעשיה האווירית. באחד מהם משבחת התעשיה האווירית את החברה על עמידתה בלוח הזמנים והרמה המקצועית הגבוהה של העבודה שהוזמנה.

לדבריו, מתברר שעל הפרשה כולה הוטל חיסיון בשל רגישותה הרבה, ובכל זאת נהגו בפרשה בתובבנות, ולא מנעו מהמעורבים את יציאתם לחו"ל.

וירשובסקי מאשים את התעשיה האווירית בהתעלמות מהסרת הסיווג הבטחוני הגבוה מן החברה בידי חיל האוויר עוד ב־84'. כבר אז החליט חיל האוויר שלא לעמוד בקשר עם החברה בשל הורדת הסיווג הבטחוני, אך הדבר לא הפריע לתעשיה האווירית להזמין אצלה עבודות.

יו"ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת אבא אבן אמר אתמול, כי בדיקה רצינית של הליכי קבלת ההחלטות על מטוס הלביא היא בלתי נמנעת. הוא משוכנע כי יהיה מאמץ להפקת לקחים בפרשה זו, ברוח דו"ח מבקר המדינה.

≡ שרון: יש גבול

הציבור, לדעתו, לא יקבל נסיונות להשתקת העניין, ללא בדיקה וללא הפקת לקחים. "אינני מניח שלאחר שיוכרע גורל הפרויקט, יחליטו שלא לבדוק כיצד ומדוע התפתחו הדברים" – אמר אבן.

אבן גם התפלמס עם דבריו של שמעון פרס בנושא הלביא ואמר: "חקירת תקלות אינה עומדת בסתירה ליוזמה וחדשנות".

(ע) "יש גבול למה שמדינה יכולה לסגת, היום זה בנושא ה"לביא", מחר בנושא גבולות, מחורתיים זה יהיה בנושא ירושלים. יש רגע מסויים שצריך להחליט. יש גם פרוייקט ממדרגה ראשונה שצריך לבצע אותו. קודם כל מחליטים לבצע ומטפלים בהשגת המימון ויש אפשרות להשגת מימון" - אמר אתמול שר התעשיה והמסחר אריאל שרון, באסיפה הכללית השנתית של חברי מכון הייצוא הישראלי.

ממלא מקום ראש הממשלה שמעון פרס הזהיר אמש שלא להפוך את מטוס הלביא למוקד של מחלוקת מפלגתית. "אוי לנו אם נושא של נשק צבאי, יהפוך לויכוח מפלגתי" – אמר.

אף שפרס לא הביע את דעתו הברורה בנושא הלביא, נרמז כי הוא נוטה לתמוך בו. "יש דברים שאי אפשר למדוד בכסף. כמה כסף שווה למשל העובדה שישראל היא אחת משש המדינות בעולם המסוגלות להגיע לפרוייקט כזה-מה שווה של הפיתוח האלקטרוני שעבר על המדינה בזכות הלביא"

נקש, בלי כיפה ומגולח: אני עדיין דתי ומתפלל יום־יום

קרובי משפחה ורק קומץ חברים נכחו בדיון בו דחה בג"ץ את העתירה נגד החלטת שר המשפטים להסגיר את נקש לצרפת ≡ אביו, ז'ילבר: כבר קיבלנו איומים רבים ≡ אשתו, רינה: אני המומה

מאת ברוך מאירי

"זה סימן טוב. זו ברכתו" קריאה זו של אשה מן הקהל למראה ציפור קטנה שחדרה לאולם המשפטים, קטעה את דברי נציגת הפרקליטות, עו"ד נילי ארד, בדיון בו דחה בג"ץ את עתירת ויליאם נקש נגד ההחלטה להסגירו לצרפת.

על קריאות מעין אלה, הנשמעות מפי הנוכחים באולם, ממהרים השופטים לנזוף במקרה הטוב, או להרחיק בדרך כלל. אך הפעם קיבלו שלושת השופטים – מאיר שמגר, מרים בן־פורת ומנחם אלון – את כמיהת האשה בהבנה. הנשיא שמגר אף נראה מחייך בכל פה.

הוריו של ויליאם נקש באו במיוחד מצרפת לשמוע את הדיון בבג"ץ. לצידם נכחו באולם קרובי משפחה אחרים ורק קומץ חברים.

את ויליאם עצמו קשה היה להכיר: בלי כיפה ובלי זקן. חוזר בשאלה? "לא", מיהר להסביר לעתונאים, "זה רק מבחינה חיצונית. אני נשארתי דתי מבפנים. מתפלל יום־יום. מה שאתה רואה מבחוץ זה לא חשוב".

הוא עדיין נראה שומר על מצב רוח מרומם. מסתודד עם אשתו רינה ומרבה לחייך.

פרקליטיו, עורכי־הדין שמחה מרון ורולנד רוס, טענו אתמול בלהט: "ישנם סתירות רבות בגירסותיה של ממשלת צרפת. בקשותינו להיפגש עם שר המשפטים אברהם שריר ועם השליח המיוחד לצרפת, שלמה גוברמן, לא נענו. נמנע מאיתנו הצדק הטבעי. בצוות הבדיקה שהקים שר המשפטים, לא היה מומחה למשפט צרפתי".

עו"ד רוס התרשם, כי הצרפתים לא נלהבים כלל לקלוט את נקש. לדבריו, הצרפתים אינם מייחסים חשיבות להסגרתו, בתנאי שיישפט בישראל. לדעתו, נוצר היום מצב מוזר בו שני שרי המשפטים, בישראל ובצרפת מתנגדים להסגרה".

עו"ד רוס ביקש דחיית הליך ההסגרה במספר חדשים, כדי לאפשר לרינה נקש ללדת בישראל.

נשיא בית המשפט העליון, השופט שמגר, הבהיר כי עד כה לא הונח בפני בית המשפט מסמך כלשהו המאשר את הריונה של רינה נקש.

נציגת הפרקליטות, עו"ד נילי ארד, הבהירה כי צוות שר המשפטים פעל על פי הנחיות ופסיקת בית המשפט. לדבריה, אין זה נכון שלא היתה התייחסות מעמיקה לחומר הראיות שאומצה על ידי סנגוריו של נקש. "ניתנו כמה וכמה הזדמנויות להופיע בפני הצוות. אך לכל מה שטענו בפני הצוות, לא היה בסיס. הכל בגדר השערה או שמועה" – טענה.

בהפסקה בדיון הסביר אביו של ויליאם, ז'ילבר נקש, כי עוד לפני שהגיע בנו לצרפת קיבלה המשפחה איומים רבים. "אם בית המשפט יחליט היום להסגיר אותו, פירושו של דבר פסק דין מוות לבני" – אמר.

על בנו ויליאם אומר האב כי הוא ילד טוב: "בסך הכל הלך לעזור ולהגן על אחיו. אין לו כל עבירות פליליות בצרפת. הוא באמת ילד טוב".

דקות ספורות לפני מתן ההחלטה נראה ויליאם נקש מתוח מאד.

הנשיא סקר תחילה את השתלשלות האירועים ודחה את הטענה כי לא ניתנה לנקש ולפרקליטיו ההזדמנות להשמיע את טיעוניהם: "גם היום לא למדנו על קיומו של חומר חדש היכול להיות בעל משמעות כלשהי". לבסוף הודיע כי בג"ץ דוחה את העתירה נגד החלטת שר המשפטים להסגיר את נקש לצרפת.

רינה נקש היתה אתמול המומה מן ההחלטה. היא עמדה ליד החדר בו הוחזק בעלה בבית המשפט ומירדה בבכי: "אני המומה, אל תשאלו אותי עכשיו כלום".

יותר מאוחר ציינה: "פניתי לראש הממשלה שיתחשב בויליאם, בי ובעוברי".

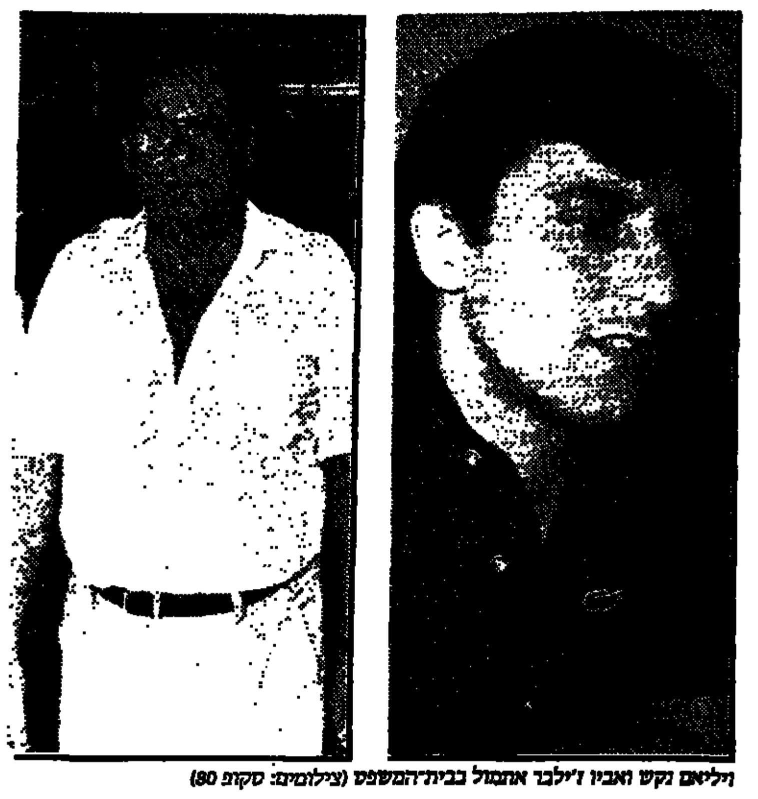

ויליאם נקש ואביו ז'ילבר אתמול בבית המשפט (צילומים: סקופ 80)

וילנר מתאמן באכילת אורז עם מקלונים; דוחה שובו מסין בשבוע

מאת מנחם רהט

המשלחת של רק"ח לשיחות עם המפלגה האחות בסין, מאריכה את שהותה בפקין והשוב ארצה רק בעוד שבוע – אמר אתמול ח"כ מאיר וילנר, מזכ"ל רק"ח, בשיחה טלפונית מפקין. וילנר הדגיש כי השיחות עוסקות בנושאים שונים, אפילו בענייני הספרות והאמנות בסין.

לאחר שבילו בהצגת באלט מודרני, יבקרו היום שני הישראלים בתיאטרון סיני מסורתי, המשמר את אווירת סין העתיקה. אתמול, בין הדיונים עם הוועד המרכזי של המפלגה הסינית, שכל אחד מהם נמשך 3 עד 4 שעות, יצאו וילנר וחברו לסיור רגלי בחוצות הסואנים ובשווקים הציבוריים. "הסתובבנו בשוק כדי להרגיש את האווירה, את הרחוב הסיני, את העם. התערבנו בקהל אבל איש לא התייחס אלינו במיוחד. מסתובבים הרבה אורחים בעלי חזות זרה ואיש אינו מתרגש" – סיפר.

בשוק ההומה התרשמו מהמספר העצום של דוכני מזון ובגדים. "יש שם דוכנים שמבשלים לנגד עיניך מאכלים סיניים שונים ומשונים – באלף מיני טעמים וצבעים", התלהב וילנר. בשוק, כברחובות האחרים, בלט המספר הרב של בעלי האופניים: "המון זורם אופניים, אבל מחמת הצפיפות מוליכים אותם ביד".

את השניים לא ליוו אנשי בטחון, אך היו צמודים אליהם המארחים שהסיעום ממקום למקום ומתורגמנית יפהפיה שתירגמה עבורם מסינית לאנגלית ומאנגלית לסינית. מתורגמן מעברית לסינית לא יכלה המפלגה הסינית להעמיד לרשותם.

בימים הקרובים עוד צפויים לישראלים ביקורים במפעל תעשייתי, בכפר חקלאי ובאוניברסיטה.

בשבוע שחלף מאז בואם לסין, לא ויתרו הישראלים על ההזדמנות הנדירה לאכול ארוחות סיניות אמיתיות, ללא שמץ של חיקוי אירופי. בהלון הרשמי המפואר התעניינו אצלם בזהירות אם יאכלו ארוחות מערביות מקובלות או סעודות סיניות. התשובה היתה – תבשילים סיניים, כמנהג המקום.

המארחים הסינים, ברצותם למלא כל בקשה של המזכ"ל וחבר הוועד המרכזי שהגיעו מישראל הרחוקה, נענו ברצון. הם הגישו להם לא רק מטעמים סיניים, אלא גם מקלוני עץ במקום סכו"ם. הישראלים התקשו תחילה לדוג במקלוניהם מתוך הקעריות את גרגרי האורז, אך בימים שחלפו השתפרו ביצועיהם. "עכשיו זה הולך הרבה יותר טוב, אך אנו עוד מתאמנים" – אמרו.

דרעי: ועוד איך יש לי שר ממונה, הוא אפילו ראש הממשלה

חברי־הכנסת מרים תעסה־גלזר ודדי צוקר תובעים משמיר לפטר את מנכ"ל משרד הפנים בעקבות סירובו למלא אחר הוראותיה של המשנה ליועץ המשפטי, יהודית קרפ, בפרשת הקידומת של ילדי ברזיל

מאת מנחם רהט, יהודה גורן וברוך מאירי

הח"כים מרים גלזר־תעסה (ליכוד) ודדי צוקר (רצ) קראו אתמול לפטר את מנכ"ל משרד הפנים אריה דרעי, נוכח סירובו למלא אחר הוראותיה של המשנה ליועץ המשפטי יהודית קרפ, בפרשת ילדי ברזיל.

ח"כ גלזר־תעסה תבעה אתמול מראש הממשלה יצחק שמיר לפטר מיד את המנכ"ל. "יש להגן על החוק, המשפט והמינהל התקין", היא כותבת בפנייתה לשמיר, "אין לעבור לסדר היום על התנהגותו הבוטה של פקיד שהמרה את פי הממונים עליו ברשות המבצעת וכעת פרץ כל גבול בסירובו להישמע להנחיית הדרג המשפטית".

ח"כ דדי צוקר (רצ) השמיע אתמול קריאה דומה: "על ראש הממשלה להכיר בעובדה שגם ש"ס היא חלק בלתי נפרד מישראל ועל המנכ"ל מטעמה לציית להוראות החוק בישראל".

קריאתם של שני הח"כים לפטר את דרעי באה בעקבות הודעתו ליהודית קרפ, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, כי אין בדעתו לבטל את הסימון המספרי המיוחד לילדי ברזיל המאומצים. לדבריו, "אין בעניין זה שום בעיה משפטית כפי שהשתמע מפנייתה של הגב' קרפ למשרד הפנים".

מנכ"ל משרד הפנים שדיבר בעת ביקור בצפת הוסיף: "עד כה לא הגיעה אלי כל פניה של הורה לילד מאומץ שביקש לשנות את הקידומת המספרית של זיהויו. כל הורה שיפנה אלינו, נפתור לו את הבעיה. בינתיים איש לא פנה. לכן נראה לי כי מדובר במאבק שאין לו בכלל רגליים".

דרעי דחה אתמול את הטענות כאילו אין לו שר פנים ממונה. "יש לי שר פנים שהוא אפילו ראש ממשלה", אמר.

הודעתו של אריה דרעי באה לאחר שהמשנה ליועץ המשפטי לממשלה כתבה לו: "נראה לכאורה כי סימון זיהוי שיש בו אפשרות חשיפה של היות אדם מאומץ, נוגד את רוחו של חוק אימוץ ילדים משנת 1981. אי לכך אכיר לך תודה אם תודיעני מה בדעת משרד הפנים לעשות כדי לבטל סימון זיהוי של ילדי ברזיל המאומצים שנרשמו בעבר בסימון מזהה".

השופט וינוגרד, הוציא אתמול צו זמני נגד שר הפנים, שיבוא וינמק – בתוך שלושים יום – מדוע לא למחוק את הקידומת המזהה במספר הזיהוי של הילדים המאומצים מברזיל.

הצו הוצא על פי בקשתו של אזרח ישראלי, המאמץ שני ילדים מברזיל. בית המשפט העליון הוציא, לבקשת האב, צו האוסר כל פרט מזהה אפשרי. בעתירתו נגד שר הפנים ופקיד הרישום של המשרד, מציין האב, באמצעות עו"ד אביגדור פלדמן, כי מתוך שיחות שקיים עם הורים מאמצים אחרים הובהר לו כי ילדיו המאומצים זכו לקידומת 200. כאשר נתגלה להם הדבר פנו ההורים אל ח"כ צוקר (רצ) וביקשו את התערבותו.

בעקבות פניה זו הסכים משרד הפנים לבטל את הסימון למספרי הזהות של ילדים שנולדו בברזיל מעתה ואילך. ואולם, לא הסכים המשרד לבטל את מספרי הזהות שניתנו בעבר.

ח"כ צוקר פנה ליועץ המשפטי לממשלה וביקש את התערבותו לשנות את סימון הזהות לכ־300 הילדים המאומצים מברזיל. לפני כשבועיים, פנתה המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, יהודית קרפ, לשר הפנים והבהירה בצורה חד־משמעית כי "דין הסימון המיוחד להתבטל בשל היותו לא חוקי".

האב־המאמץ מציין בעתירתו כי "המספר הנוסף מעלה על פני השטח את העובדה המוצנעת, הסודית כל כך, הרגישה כל כך, שמחזיק בתעודה הוא מאומץ".

מכון IDEA והאגוד הישראלי לפרסום

פותחים בפניך דלת לעולם השווק והפרסום

לראשונה בישראל, קורס מיוחד המכשיר מנהלי לשכות שווק ופרסום

מחפש מקצוע מרתק ויצירתי? מקצוע הדורש הרבה אבל נותן - הרבה יותר? מקצוע מבוקש ומשתלם?
בימים אלה נפתח מסלול לימודים מיוחד המכשיר אותך בדיוק למקצוע כזה: ניהול לשכה במשרדי פרסום או במחלקות השווק של חברות גדולות. הלימודים נערכים במכון IDEA בחסות האגוד הישראלי לפרסום וכוללים כ-850 שעות לימוד במסלול לימודי יום.
תכנית הלימודים כוללת:
★ יסודות השווק ★ מבוא לתקשורת המונים ★ מבנה מערכות פרסום ושווק ★ תקציבאות ★ יצירתיות בפרסום ★ דוברות ויחסי ציבור ★ אתיקה ומשפט בשווק ופרסום ★ צנורות שווק ★ יצוא וסחר בינלאומי ★ מדיניות שיווקית.
ובנוסף, קורסים בארגון וניהול ★ שפות עסקיות (עברית, אנגלית, צרפתית) ★ ניהול משרד ממוחשב והפעלת מעבד תמלילים ★ רישום פרוטוקולים ★ סדנאות ביחסי אנוש וצמיחה אישית.
עם סיום הלימודים, יחידת ההשמה של מכון IDEA בעזרת האגוד הישראלי לפרסום יפנו את בוגרי הקורס למקומות עבודה הולמים.
כדאי לך להזדרז, מספר המקומות מוגבל ל-24 תלמידים בלבד!
לפרטים, פנה עוד היום, למכון IDEA בנין אבגד, רח' ז'בוטינסקי 5, רמת-גן טלפון 03-7512814.

מנהל אקדמי: פרופ' יעקב הורניק

idea להיות במרכז העניינים.זה

אק ידלין
בירושלי

קוחות
חשבים,
"י והיקפי
ל אביב טל. 259415
דגמה
ה קומודור
לטיטק
הפסות, ציוד היקפי
המתקדמים בעולם
נסוניק
ד משרדי והיקפי

هكذا من الاصل

סכּזן מן الاحتل

"גם הישראלים והצרפתים ביצעו פשעים נגד האנושות"

ז'ק וורג'ס, פרקליטו של בארבי, המשיך אתמול את המיתקפה על היהודים שבה החל עוה"ד האלג'ירי נביל בואטה

באת תמר גולן
שליחת "מעריב" בליון

"כיצד מעזים היהודים להתיימר שהם הקורבן היחיד של הפשעים נגד האנושות. הרי לישראלים יש 'רבי טבחים' בשלהם בדמותם של בגין ושרון, המבצעים פשעים נגד האנושות בלבנון ובשטחים הכבושים. והאם האמריקנים בוייטנאם. האנגלים שרצחו את האוכלוסיה המקומית באוסטרליה, הצרפתים שהקריבו חיי עשרות אלפי אפריקנים בעבודות כפייה בקונגו וירו למוות באלפים אחדים במדגסקר – האם כל אלה לא ביצעו פשעים נגד האנושות"? שאל הסנגור של בארבי, ז'ק וורג'ס, בנאום הסיכום שלו אתמול שנמשך ארבע שעות.

המשפט אמור להסתיים היום. לאחר שהסניגוריה תאמר את המלה האחרונה, השמורה לה לפי החוק, יקריא אב בית־הדין לחבר המושבעים כ־300 שאלות. התשובות לשאלות תקבענה אם בארבי נמצא אשם ובאלו סעיפים. אחר כך יסתגרו תשעת המושבעים באולם מבודד ויצאו רק לאחר שישיגו הסכמה.

אתמול לא היו תקריות באולם. השוטרים ואנשי הבטחון הרבים נשארו ללא עבודה. אך החום היה כבד והאווירה מעיקה. הדברים שהשמיע וורג'ס היו, אולי, קשים יותר לעיכול מהנאום שנשא עורך־הדין האלג'ירי נביל בואטה.

היו בוגדים יהודים

סעיף האשמה הראשון אליו התייחס וורג'ס הוא השתתפותו של בארבי בפשיטה על המרכז הקהילתי היהודי בליון, שהופעל על־ידי הארגון U.G.I.F.

"במשפט הזה לא דיברו על U.G.I.F. מדוע? הרי הכל יודעים כי הארגון הזה הוקם על־ידי הגרמנים כדי שיוכלו לפקח ולשלוט ביהודים. והנה, אף אחד מחברי הארגון לא הועמד למשפט אחרי המלחמה! כל מה שנעשה היה מעין משפט פנימי של ק.ר.י.ב. הגוף היהודי העליון שהוקם אחרי המלחמה, ומה שאנו יודעים מהדיונים הסודיים שם הוא, שמנהיגי הגוף הזה קיבלו נזיפה וכי הוחלט לסלוח להם. להם כן ולבארבי לא"? שאל וורג'ס.

וכאילו לא די בכך הוא מוסיף: "קיימים עדויות על שיתוף הפעולה של מנהיגי U.G.I.F עם הגרמנים. ב־U.G.I.F עשו רישומים של היהודים שבאו לבקש עזרה והעבירו את הרשימה לגסטפו. לקהילה היהודית באותה תקופה היו הבוגדים שלה".

ואחר־כך, בשמחה גלויה, ניגש וורג'ס לטפל במישל תומאס. העד הזה גרם לכולנו מבוכה גדולה. בישראל ובארה"ב הציג עצמו כגיבור, אך בצרפת לא שמע עליו איש. כאשר עלה על דוכן העדים ידעו הכל כי הוא משקר.

יום קשה לתומאס

אתמול סילק איתו וורג'ס את החשבון. הוא קרע את עדותו הבלתי אמינה לגזרים. הוא הזכיר כי התובע הכללי בחר שלא להזכיר את תומאס בנאום הסיכום. וורג'ס אמר: "מישל תומאס היה העד היחיד שטען כי הצליח לזהות את בארבי במרכז הקהילתי. כל העדים האחרים אמרו כי היו מבוהלים ונסערים ואינם זוכרים אם ראו אותו. ובכך שטענו שאינם זוכרים, נשאר ספק – אולי בארבי היה בכל זאת שם. העדות של מישל תומאס גרמה לתוצאה ההפוכה – הוא הצליח בעצם לשכנע אותנו שהוא לא זיהה את בארבי".

וורג'ס המשיך בקול לועג: "מישל תומאס סיפר לנו כי הוא דיבר עם בארבי במשך שעה וחצי. היתכן? בעיצומה של פשיטת הגסטאפו על המרכז הקהילתי, בשעה שעשרות אנשים נואשים מנסים להימלט על נפשם. ברגע זה ממש משוחחים בארבי ותומאס על הציורים של תומאס, שהרי תומאס טען שהכיסוי שלו היה היותו צייר.

"איש זה בא לכאן עם פיאה נוכרית ואיפור, וחשב שאחרי שדיבר על עברו ההרואי כאיש תנועת ההתנגדות, אני לא אציק לו. וכך הוא לא הכין אפילו את השקרים שלו, שהרי הוא היה יכול להזכיר לי שמות של אנשים שכבר מתו".

אכן, יום אתמול היה יומה של הסנגוריה. ואין ספק – נסיונה להשוות בין ישראלים לנאצים ובין יהודים לאנשי גסטאפו השאירה

ואלדהיים צפה בישראל באדיבות הטייס חוסיין

מאת שפי גבאי

חוסיין מלך ירדן הטיס אתמול במסוקו את נשיא אוסטריה, קורט ואלדהיים, למיתחם הצבאי בקרבת העיירה הירדנית אום־קייס, המשקיף על בקעת הכנרת והגליל. מפקד הכוחות המזוינים של ירדן, הפילדמרשל זייד בן־שאכר, הסביר לואלדהיים את הבעיות הבטחוניות בגבול ירדן־ישראל.

באזור זה, הסמוך לגבול ישראל, שוהה באורח קבע הדיוויזיה ה־12 של צבא ירדן. העיתונאים האוסטרים שאלו את המלך מדוע הוא מחזיק בגבול שקט זה חיילים כה רבים. והמלך ענה: "הבטחון הוא בסופו של דבר מצב פסיכולוגי מסויים שבוודאי יחלוף כשיהיה שלום".

לפני כן הטיס חוסיין את אורחו לאורך בקעת הירדן, לא רחוק מגבול ישראל. הוא הראה לו את הצד הירדני של הבקעה, שממשלת ירדן דאגה ליישב בו פליטים ולהפוך אותו לגן פורח.

בבוקר, סמוך למועד קיומו של טקס הנחת זר על אנדרטת החייל האלמוני ברבת עמון, ניסתה ציידת הנאצים, ביאטה קלארספלד, להתגנב לאזור ולמחות בפני המלך על הזמנת ואלדהיים לירדן. אנשי הבטחון עצרו אותה והחזירו אותה במכונית לבית־המלון שלה.

ירדן הרשמית חוזרת ומדגישה שהיא נוהגת באיפוק כלפי קלארספלד ואף מתירה לה להסתובב באורח חופשי ברבת־עמון. ירדן גם מדגישה שהיא הסכימה להעניק לקלארספלד – בניגוד למקובל – את אשרת הכניסה שלה בנמל התעופה של רבת־עמון, כאשר הגיעה בטיסה ישירה מפאריס.

יועציו של ואלדהיים, שכינסו מסיבת עיתונאים בבירה הירדנית, ציינו שהביקור הזה מהווה הישג לנשיא האוסטרי בגלל שמו הטוב של חוסיין בעולם. הם אמרו, כי אוסטריה מתלהבת ממאמצי השלום של המלך באמצעות כינונה של ועידה בינלאומית.

כמה מחברי אליש"ע (תנועת אזרחים למען יש"ע) קיימו אתמול משמרת מחאה מול ביתו של שמעון פרס, במחאה על מה שכינו "תיזוריו אחרי המלך חוסיין" שקיבל אתמול את הנאצי קורט ואלדהיים ברוב כבוד והדר.

קומץ המפגינים טענו כלפי פרס, כי הוא מוכן להפקיר את בטחוננו הלאומי בידי חוסיין, האיש שמחצר מלכותו יצאה ההודעה כי קבלת הפנים לואלדהיים נעשתה מתוך התריסה נגד ישראל והציונות.

אנשי מובארך מבשלים החלטות על המזה"ת ללא ידיעת משרד החוץ

גורבאצ'וב: בריה"מ תנקוט צעדים לכינון ועידה בינלאומית

מאת שפי גבאי

לא רק בישראל, אלא גם במצרים מחריפים הסכסוכים הפנימיים. שם מדובר במחלוקת בין יועצי הנשיא חוסני מובארך לבין יועצי משרד החוץ, בשאלת המגעים המדיניים החשאיים הקשורים לתהליך השלום.

השבועון הקהירי אל־אהאלי מספר, כי היועצים במשרד החוץ, ואף שר החוץ עצמו, מתלוננים שהחלטות בכל העניינים המרכזיים הקשורים לשאלה זו מתבשלים במשרדו של מנהל לשכת הנשיא לעניינים מדיניים, אוסאמה אל־באז.

שר החוץ, עיצמת עבד אל־מגיד, הופתע למשל לגלות בעת שהותו בירדן, בחודש מאי השנה, במסגרת המשלחת המצרית שבראשה עמד, כי ראש הממשלה עאטף צידקי כבר חתם על הסכם משולש – על קיום מו"מ חשאי בציר קהיר־רבת־עמון־ת"א – שהושג מאחורי גבו. מדובר בהסכם על המהלכים הבאים לקיומה של הוועידה הבינלאומית.

השבועון טוען, כי עבד אל־מגיד הביע באחרונה מורת־רוח מכך, שהדו"חות של השגרירות המצרית בתל־אביב אינם מגיעים, על פי הוראה מלמעלה, למחלקה הנוגעת בדבר במשרד החוץ המצרי. כל הדו"חות מגיעים ישירות ללשכתו של אל־באז.

דומה כי המצב במצרים דומה מהבחינה הזאת לזה שבישראל, כאשר משרד ראש הממשלה קובל על כך שהמגעים החשאיים בנושא הוועידה הבינלאומית מתנהלים ללא ידיעתו, על־ידי משרד החוץ.

מנהיג בריה"מ, מיכאיל גורבאצ'וב, הצהיר אתמול: "בריה"מ תנקוט את כל הצעדים הדרושים להבטיח את כינונה של ועידה בינלאומית לשלום במזרח התיכון". כך מסרה אתמול הטלוויזיה הישראלית. על פי הידיעה, ששודרה במהדורת מבט, אמר גורבאצ'וב כי בוועידה כזו צריכות להיות מיוצגות כל מדינות ערב וישראל, וכי אין הוועידה צריכה לשמש אך ורק מטריה למגעים נפרדים בין־הצדדים.

עוד אמר גורבאצ'וב, כי לבריה"מ אין כוונה לפגוע באינטרסים של המערב במזה"ת.

שד לכבוד צ'יצ'יולינה

המתוקקת האיטלקיה הטריה, אילונה סטאלר, הידועה יותר כצ'יצ'יולינה, הגיעה אתמול לבושה לטקס פתיחת מושב בית הנבחרים האיטלקי. היא לוותה על ידי אוהדות שכמה מהן השפו את דדיהן. תצלום א.פ.

רבין: בריה"מ מעוניינת בסיום המלחמה במפרץ

מאת עפרה ישועה־ליית
סופרת "מעריב" בוושינגטון

שר הבטחון, יצחק רבין, סיים אתמול את ביקור הבזק שלו בוושינגטון בשיחות עם יועצו של רייגן לענייני בטחון לאומי, פראנק קארלוצ'י, ועם עוזר שר החוץ האמריקני, ריצ'ארד מרפי. מרפי יקדיש את סוף השבוע בז'נווה להכנות למפגש עם הסובייטים, שבו יוזמנו הסובייטים ליטול חלק בוועידת שלום בינלאומית במזה"ת, לפי הנהלים שעובדו בין פרס לבין חוסיין.

נודע, כי שיחתם של שר הבטחון רבין וקארלוצ'י הוקדשה כמעט במלואה לנושא המלחמה המתמשכת במפרץ הפרסי בין איראן לעיראק.

בהרצאה במלון מאדיסון בוושינגטון אמר רבין, כי לפי הערכת ישראל, רק בריה"מ מסוגלת להשכין שלום בין עיראק לאיראן. לדעתו, הסובייטים מעוניינים ביותר בהשכנת שלום בין שתי היריבות משום ששבע שנות המלחמה גרמו נזק ניכר לאינטרסים שלהם באזור וקידמו את האינטרסים האמריקניים, בהם התקדמות תהליך השלום בין ישראל לשכנותיה.

"לישראל", אמר רבין, "אין כל עניין בנצחונו של צד זה או אחר. שר הבטחון הגדיר את המשך המלחמה כ"מבטיח תקופת רגיעה לישראל, שבה אפשר להתקדם בתהליך השלום עם ירדן ועם הפלשתינים".

★★★★ (ציון טוב מאוד)
ידיעות אחרונות

בלוז לחופש הגדול

הסרט שנבחר לפתוח את פסטיבל הסרטים בירושלים, מתוך כל הסרטים הישראליים שנעשו ב-1987

טדי קולק - "סרט אמיתי, חזק, מרגש ונוגע ללב. בכיתי".

זובין מהטה - "סרט יפהפה, חם, מאוד מרגש, סרט חובה לכל ישראלי ואוהב ישראל".

פיטר יוסטינוב - "סרט חכם, השחקנים הצעירים בסרט נפלאים. התרגשתי, וזה לא קורה לי כל יום".

ליה ון-ליר - "סרט יוצא מן הכלל, הוא ילווה אותי הרבה זמן אחרי ההקרנה".

השר חיים בר-לב - "אני המום, סרט נהדר".

נ. אינגבר "סרט מרענן שובב ועצוב מרגש ונוגע ללב. חג לקולנוע".

י. פריד חדשות 7.6.87 "הסרט הישראלי הטוב ביותר שנעשה אי פעם".

שבוע 2	"גת" ת"א	"ירון" ירושלים	"דב־גת" חיפה	"סמדר" נתניה	"הדר" רחובות

הרבנות הראשית לתל־אביב–יפו
מחלקת הכשרות
מודיעה בזה כי למלון מנדרין תל־אביב החזורה הכשרות והוא עומד תחת השגחתנו
ו' תמוז תשמ"ז 3.7.87

בעל נסיון רב במסחר ומכירות ניהול עסקים קטנים + רכב פרטי דובר שפות
מחפש תעסוקה מתאימה
ת.ד. 20050 תל־אביב עבור 074/7.

לפנויים ולפנויות! אלי שרשׁ שדכן משפחתי פרטי

רויטל וספי אדיר
שמחים להודיע על הולדת
בנם
נכד:
לאילנה וישראל אדיר
נכד:
לבתעמי ואלכס הלדמן

1987
הכינוס השנתי של ענפי הדפוס בישראל
25–22 ביולי 1987
בנייני האומה ומלונות הילטון ורמדה – ירושלים
בשיתוף: התי' המלאכה והתעשיה בישראל. התי' התעשיינים בישראל

האם אתה בפנים?

ההרשמה נסגרת בימים הקרובים!
■ התערוכה המקצועית
נותר מספר מצומצם של שטחי תצוגה. פרטים אצל דוד.
■ ימי עיון ופנלים מקצועיים
• יום ד' 22/7, "גרפיקה ודפוס"/"פרסום ודפוס" בשיתוף אגודת המעצבים הגרפיים/האיגוד הישראלי לפרסום
• יום ה' 23/7, "יום הנייר", בריכוז מר שמואל פרץ
• יום ו' 24/7, "חידושים בדפוס", בריכוז מהנדס יורם ברק
פרטים בטלפון אצל עמה.
■ תערוכת עבודות נבחרות
• Milton Glaser אוסף כרזות באדיבות גד אלמליח
• עבודות דפוס מצטיינות מתחרות המכון לפריון העבודה
■ "חתן יובל הדפוס"
טקס הענקת התואר "חתן יובל מקצועות הדפוס בישראל" לותיקי הענף, בערב הסרכוי. הנחייה. דן כנר
■ ארוחה בכינוס
נותרו מספר חדרים. נא בטלפון אצל דפנה או מלכה.
מינהלת הכינוס: "מוניטין", חיפה
כתובת להזמנות: ת.ד. 44888, חיפה 31-448
טלפונים 641266 • 668888־04 ובערב: 224482־04

השקע בחינוך ילדיך
The English Ulpan

הקיץ אנגלית
קורסי קיץ אינטנסיביים ביולי או באוגוסט לתלמידי עממי ותיכון
קורסים למבוגרים — כל השנה
שנה של אנגלית - בחודש אחד
• קורס קיץ חינם
האולפן לאנגלית
תל-אביב אבן גבירול 83
בת-ים הרצל 57
טל' 03-248089

כיר־עציון
מושב שיתופי דתי על הר־הכרמל
מעוניין לקלוט משפחות (עד גיל 35) עם ילדים
עדיפות לבעלי הכשרה בתחומי:
★ ענף המזון
★ הארחה
★ חשבונאות
★ בתי־מלאכה
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לוועדת קליטה ניר־עציון, דואר נע חוף הכרמל 30808.

לועדי בתים
סיוד חדרי מדרגות שכולל מעקה וארונות חשמל + חדר אשפה
סך 400 ש"ח
(עם קיום שיש)
(עד 4 קומות)
להזמנות: 444437, 052-910467

מומחה לאופטימיזציה
של התיכון ההנדסי ולהערכת סיכונים
מעוניין לייעץ או לנהל פרויקטים בתעשיה
נא לפנות לת.ד. 9316, ירושלים

הוועדה לחקירת נוהלי השב"כ תתכנס ביום א'

הישיבות יתקיימו בקומה ה־10 של ביה"ח "שערי־צדק" באיפול מלא

ועדת־החקירה הממלכתית לעניין שיטות ונוהלי־החקירה של השב"כ תתכנס ביום א' בבוקר. בישיבה יגבשו חבריה גם את סידורי עבודתם. דיוני הוועדה יתקיימו בקומה ה־10 של בית־החולים "שערי־צדק", לאחר שהושלמו כל הסידורים הטכניים. במקום הוכשר חדר־ישיבות מתאים וחדרים לכל אחד מחברי־הוועדה. ישיבות הוועדה ודיוניה סגורים וחל איפול מלא על עבודתה.

יו"ר הוועדה, השופט משה לנדוי, עוסק בענייני הוועדה שעות אחדות מדי־יום. בשבוע האחרון השופט לנדוי את תוכנית־העבודה הכללית של הוועדה. התוכנית תובא בפני שאר חברי־הוועדה ביום ראשון. (עתי"ם)

נאטמו חדרים בבתי רוצחיו של אליהו אמדי ז"ל

זרועות הבטחון אטמו שילשום חדרים בבתיהם של חברי חוליית־המחבלים, שרצחו את אליהו אמדי ז"ל בסוף השנה שעברה. בג'נין נאטמה דירה בת 4 חדרים של סאמר מכרום. בבתיהם של האחים עומר וחזמא זעיר, נאטמו דירת 6 חדרים ונהרס חדר על הגג. השלושה מואשמים ברציחתו של אליהו אמדי בדקירות־סכין ב־15 בנובמבר אשתקד. אטימת החדרים בוצעה לאחר שנידחו עתירות משפחות הנאשמים בבג"צ.

במחנה־הפליטים עסקר, נעצר שילשום בלילה חסן עיון, בן 24, פעיל בחזית הדמוקרטית. הוא חשוד באירגון והסתה להפרות־סדר בשכם.

חולה־נפש איים לדקור את הורין ולהתאבד

המשטרה הצליחה להשתלט, בעזרת תושיה ואורך־רוח, על חולה־נפש – גבר כבן 33 המתגורר עם הוריו ברחוב "אני מאמין" – שאיים לדקור את הוריו ולהתאבד. הדרמה החלה שלשום בערב כאשר התקבלה הודעה על האירוע במוקד משטרת מרחב־חיפה. מפקד המרחב תת־ניצב יעקב חביב והקצין התורן פקד מאיר לוי, יחד עם צוות־שוטרים יצאו למקום.

הם גילו כי מדובר בחולה־נפש ש"יצא מכליו" בעת שנודע לו שאמבולנס, מבית החולים בו היה מאושפז בעבר, הגיע למקום על מנת להעבירו חזרה למוסד.

המשטרה הצליחה לחלץ את ההורים מהדירה בלא־פגע. בהמשך השתלטו השוטרים על האיש אשר קיבל זריקות הרגעה והועבר חזרה לביה"ח שבו היה מאושפז. (עתי"ם)

שר־האוצר: מה כואב למערכת־הבריאות

שר־האוצר משה ניסים, ערך אתמול ביקור ראשון במערכת־הבריאות הממשלתית, בחברת שרת־הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו. הסיור כלל את בית־החולים הגריאטרי "שמואל הרופא", ביה"ח לחולי־נפש בבאר־יעקב וביה"ח הממשלתי "אסף הרופא" בצריפין. מנהלי המוסדות סקרו בפני השרים את הקשיים שבפניהם הם ניצבים מבחינת התקציב, כוח־האדם, הציוד והתחזוקה. בסיכום הסיור אמר שר־האוצר שיש למצוא את שביל־הזהב בין הצרכים לבין בעיית־התקציב. (צילום: ישראל סאן)

נדרס בגלגלי טרקטור בשעה שכרע בתפילה

מאת אהוד רבינוביץ

עטה סלוני, תושב חברון בן 65, נדרס אתמול למוות בגלגלי־טרקטור. סלוני נהרג בשעה שהתפלל בשדה הסמוך לשכונת־ותיקים בנתניה. טרקטוריסט שעבד במקום, נסע לאחור ולא הבחין באיש שכרע בתפילה.

הפקיע מחיר של מסטיק ונקנס ב־280 ש"ח

מאת אמיר גילת

בעל־קיוסק חיפני, שמכר לפקח של משרד־המסחר והתעשיה קרטיב במחיר של 40 אגורות, (חמש אג' יותר מהמחיר המירבי) וחפיסת־מסטיק ב־25 אג' (המחיר המירבי־ 20 אג'), נקנס אתמול בבית־משפט השלום בחיפה ב־280 ש"ח.

השופט אורי קיטאי, גזר גם קנס של 600 ש"ח על בעל־מכולת שמכר חבילת־קקאו במחיר של 1.28 ש"ח, במקום ב־1.20 ש"ח. לאיש זה היו הרשעות קודמות בהפקעת מחירים.

התחזה לאינסטלטור וגנב ארנקה של אשה בת"א

מאת ברוך נאה

אנשים רבים בתל־אביב אינם כנראה קוראים עיתונים ולומדים מנסיונם של אחרים, שכן נוכלים מתחזים עדיין מצליחים להערים על אחדים. למרות הפרסומים הרבים בכלי התקשורת, שוב הצליח אתמול "אינסטלטור" לפעול בת"א.

אתמול הופיע אלמוני לבניין בתל־אביב והתחזה לאיש חברת המים. אשה בת 68, שהיתה לבדה בביתה, האמינה לסיפור: "גברת, התפוצץ צינור תת קרקעי והולכים לתקן אותו. לכן עליך למלא את האמבטיה כדי שיהיה לך מספיק מים ליומיים הקרובים".

אחרי שעזר לה במילוי האמבטיה ונעלם, התברר לאשה כי נעלמו ארנק עם 185 ש"ח, שעון זהב וכמה תכשיטים.

ד"ר ג'ורג' וייז נפטר במיאמי בגיל 81

מאת נורית דברת

נגיד אוניברסיטת תל־אביב, ד"ר ג'ורג' וייז, נפטר אתמול בבוקר במיאמי, בבית החולים הר סיני. בן 81 היה במותו.

ד"ר וייז היה נשיא אוניברסיטת תל־אביב בשנת 1963, כשהיתה מוסד עירוני עם שתי פקולטות, בניין אחד ו־1,200 סטודנטים. הוא שיזם את תנופת הבניה ותוכניות הפיתוח. עם פרישתו מתפקידו בשנת 1971 כלל הקמפוס 26 בניינים, 9 פקולטות ו־11 אלף סטודנטים.

ד"ר וייז היה בעל תוארי מ.א. וד"ר בסוציולוגיה באוניברסיטת קולומביה. בארה"ב הקים שתי חברות תעשייתיות להדפסת חדשות ויותר מ־30 בתי־ספר. הוא היה בעל אותות הוקרה רבים, לרבות את הנשר שניתן לו על־ידי ממשלת מקסיקו ו־13 תוארי כבוד מאוניברסיטאות בישראל ובארה"ב.

ב"ה
אמונה — תנועת האשה הדתית לאומית
נשי אמונה בארצות־הברית
מתכבדות להזמין לטקס חנוכת המרכז ללימודי השואה ע"ש יוסי ברגר ז"ל
הטקס ייערך אי"ה ביום שלישי, י' תמוז תשמ"ז 7.7.87 בשעה 16:30,
במכללת "אמונה", ירושלים, שכונת בקעה, דרך בית לחם 104
במעמד:
הרב הראשי הרה"ג מרדכי אליהו שליט"א
ד"ר יוסף בורג — נשיא המזרחי והפועל המזרחי
מר תומס פיקרינג — שגריר ארה"ב בישראל
נציגי הממשלה
דבר המשפחה התורמת
דברים: גב' בברלי סיגל — נשיאת אמונה בארה"ב
גב' שרה שטרן־קטן — יו"ר אמונה בישראל
●
האמן יעקב אגם — יציג את יצירותיו
הגב' לאה זיגדל — פרקי קריאה
מקהלת ביה"ס התיכון "אלישבע" בפרדס חנה,
בניצוחו של מר נתן שחר

هكذا من الاصل

مكذن من الاهل

עליה מתונה לליכוד וירידה מתונה למערך

אלה המגמות המסתמנות בסקר יוני של מודיעין אזרחי ל"מעריב"

עליה מתונה לליכוד לעומת ירידה מתונה למערך וכן עליות בשני קצוות הקשת הפולי־טית – ר"צ מזה לעומת התחיה וכך מזה – אלה הן המגמות המסתמנות בסקר תקופתי, על דפוסי ההעדפה הפוליטית של האוכלו־סיה היהודית הבוגרת, שערך המכון למחקר חברתי של מודיעין אזרחי, בניהולו של ד"ר מיכה הופ, ביוני 1987 בשביל "מעריב".

הסקר הקיף מדגם של 1197 מרואיינים, שנבחרו בשיטת "דגימת שטח", והוא כולל את שלוש הערים הגדולים וכן ערים ותיקות, ערי פיתוח וכפרים לפי שיעורם באוכלוסיה. המדגם אינו כולל את אוכלוסיית הקיבוצים, ישובי יו"ש, עזה, הגולן ובסיסי צה"ל.

השאלה עליה התבקשו הנשאלים להשיב היתה: אילו התקיימו הבחירות לכנסת היום, עבור איזו רשימה היית מצביע?

בהשוואה לבחירות 84 מצביע הסקר על עדיפות למערך ולרשימות הקרובות לו. הפ־ער אינו גדול. אולם בהשוואה לסקר הקודם (מרץ 87), נרשמה עליה מתונה לליכוד ויר־דה מתונה למערך.

	סקר יוני 1987	סקר מרס 1987	בחירות 1984 (כנסת רביעית)
מערך (עבודה + יחד)	46(-)	48	40
ליכוד	36(+)	35	41
מפד"ל	4	6	4
מורשה	-	-	2
אגודת ישראל	2	2	2
ש"ס	4	4(+)	4
תמ"י	-	-	1
אומץ (רפי)	-	-	1
התחיה	8	7(-)	5
כך	5	4	1
שינוי	2	2(+)	3
רצ	5	4	4
מפ"ם	2(-)	2	6
חד"ש + מתקדמת	6	6	6
	120	120	120

ש"ס אורבת עם חוק ההמרה - אין נסיעות ח"כים למוסקווה

מאת יוסף צוריאל

נסיעתם לברית־המועצות של חברי כנסת, בשבועיים הקרובים, עלולה להשתבש נוכח הבגבה של סיעות הליכוד, התחיה וש"ס לנ־צל את היעדרם לצורך העלאת חוק ההמרה לקריאה ראשונה במליאת הכנסת.

גורם בכיר בליכוד מסר אמש, כי הוצע לסיעת ש"ס להימנע מלכרוך עניין חוק ההמ־רה בחוק החנינה לאסירי המחתרת, שכן אין כל סיכוי שימצא רוב לחוק השני, ולעומת זאת יש סיכוי שיווצרו תנאים לגיבוש רוב לחוק הראשון, לפני סיום מושב הקיץ של הכנסת.

מבדיקת סדרי הנסיעות של סיעות המערך, מפ"ם שינוי, ר"צ, חד"ש והמתקדמת, במהלך החודש הזה, שהוא החודש האחרון למושב הנוכחי של הכנסת, התברר, כי ייעדרו בין חמישה לשבעה ח"כים בכל התקופה הזו, וזה מצב המאפשר יצירת רוב לחוק ההמרה שסי־עת ש"ס רוצה בו כל כך.

העובדה כי קיימת חובת התייעצות והסכ־מה בין שתי הסיעות הגדולות – המערך וה־ליכוד – לפני הגשת חוק כזה, לא מרתיעה את ש"ס מלתבוע את מה שהובטח לה, גם במחיר התעלמות הליכוד מהתחייבות זו. שאם לא כן היא מאיימת לפרוש שוב מהמ־משלה, ואולי מהקואליציה בכלל.

הציור ה־94 מאושוויץ הגיע ארצה כעבור 42 שנים

מראה מן התופת – ציורה של חנה ליברמן צילם רני מצל

מאת ראובן בן־צבי

ציור של מחנה ריכוז, שציירה אלה ליברמן סמוך לשחרורה ממחנה המוות באושוויץ, בהיותה בת 17, הגיע לישראל אחרי 42 שנים, והוא נמצא עתה במוזיאון בקיבוץ לוחמי־הגיטאות.

אלה ליברמן, שהובאה לאושוויץ עם אבה, ציירה במחנה בהסתר, "כדי שהעולם ידע מהו אושוויץ גם אחרי היורצחי". את הצ־יורים הסתירה מתחת למזרון הקש שלה, בתקווה שאי פעם ימצאו אותם.

לכזלה הרב ניצלה אלה ליברמן מזוועות אושוויץ, ומיד לאחר שחרורה החלה לחדש את ציוריה. היא ציירה סדרה של 93 ציורים, בהם העלתה את אימי דוך היסורים של הי־הודים באותה עת עד הרצחם. הציורים הוב־או לפני שנים לישראל והועברו להצגה בקי־בוץ לוחמי־הגיטאות. הם גם מושאלים מפעם לפעם לתצוגה בתערוכות שונות.

אך היה עוד ציור אחד של אלה ליברמן, אותו ציירה מיד לאחר שחרורה מאושוויץ, שנמסר לקצין רוסי יהודי בשם גדליהו מלי־נקביץ. האיש עזב לאחר המלחמה את אירו־פה, היגר לארה"ב ונטל עמו את הציור המיו־חד הזה. לפני חודשים אחדים החליט להע־ביר את הציור לישראל. חתנו, שביקר בארץ, מסר את הציור ליצחק גביש מרמת־גן, בבק־שה להעבירו למקום מתאים. גביש התקשר עם המנהל האמנותי של מוזיאון קיבוץ לוח־מי־הגיטאות, אבי הורביץ, והעביר לידיו את התמונה.

בעלה של אלה ליברמן, עוה"ד עמנואל שיבר, אמר ל"מעריב" אתמול, כי הקצין הרו־סי, שהחזיק בתמונה 42 שנה בארה"ב לא ידע שהציירת עדיין בחיים. התמונה מוצגת כיום בקיבוץ לוחמי־הגיטאות במדור הפס־לים של פולאק.

ה"איקסים" במפלגת העבודה זועמים: מי הדליף את הרשימה

ח"כים במפלגת העבודה, ששמם הוזכר ב"רשימת האיקסים" כמי שאבדו סיכוייהם לזכות במירוץ על הסקומות הריאליים ברשימת המפלגה לכנסת הבאה, תובעים לחקור אישים מרכזיים במפלגה, לרבות באמצעות גלאי־שקר, על מנת לזהות את מחברה האנו־נימי של הרשימה ואת האחראים להדלפתה.

הסערה שפרצה במפלגת העבודה בעקבות פירסום פרטים ממיסמך, שח"כ שבח וייס כינה אותו "אגף האיקסים", אילצה את המזכ"ל עוזי ברעם להודיע אתמול, בפתח ישיבת לשכת המפלגה, כי אין להתרגש מן הרשימה, הואיל והפעם לא ועדה מסדרת אלא 1300 חברי המרכז, וכן החברים במחוזות, הם שיבחרו את המועמדים לכנסת.

במפלגת העבודה, ובעיקר בקרב הח"כים ששמם מוזכר ברשימה כמי שמתחו עליהם קו, עדיין סוערות הרוחות. "אם עוזי ברעם מצטער על פירסום המיסמך, עליו למסור את העניין לחברת חקירות ולהפעיל גלאי־שקר", טען אחד הח"כים מבין "האיקסים". "אם החליטו ללכת על דמוקרטיה אמיתית ללא ועדה מסדרת, כי אז צריך לגדוע את היד שהכינה מיסמך בזוי שכזה".

הסערה במפלגת העבודה התעוררה לאחר שב"רשימת האיקסים" המתייחסת לסיכויי־הם של הח"כים להיכלל ברשימה הבאה לכנסת, מופיעות ליד שמותיהם של מספר ח"כים במפלגה, ההערות הבאות: "סיכוייו קטנים", "אין לו סיכוי", "לא ייבחר", "בהתנ־גד בסיכוייו", "יש לו בעיות תמיכה", "בסימן שאלה" ועוד.

מנחם רהט

עו"ד ארנון התפטר מכהונת יו"ר מועצת המנהלים של הבי"ל

יושב ראש מועצת המנהלים של הבנק הבינלאומי הראשון, עו"ד יגאל ארנון, הגיש אתמול את התפטרותו. דירקטוריון הבנק יכונס בשבוע הבא כדי למנות יו"ר חדש במקומו.

עורך־דין ארנון החליט לכנס את דירקטוריון הבנק כדי להגיש את התפטרותו, לאחר שפורסם כי היועץ המשפטי לממשלה החליט להעמידו לדין בעבירה של הדחת עד.

במכתבו של עו"ד ארנון למזכיר הבנק הבינלאומי, שבו ביקש את כינוס הדירקטוריון הוא כותב: "הכלל בשיטה המשפטית שלנו, הוא שאדם הוא בחזקת זכאי, אלא אם הוא הורשע על ידי בית משפט מוסמך. עם זה, בנסיבות שנוצרו והפרסום לה זכתה הפרשה הידועה – הפגישה הלילית – לא הייתי רוצה בצורה כלשהי להכביד על הדירקטוריון והבנק בהמשך כהונתי כיו"ר הדירקטוריון".

בעלי השליטה בבנק הבינלאומי, ז'אק נאסר ואדמונד ספרא, כבר פרסמו אתמול במג־עים בקשר למציאת מועמד לתפקיד. בין היתר, מוזכרים כמועמדים המנכ"ל לשעבר של בנק לאומי מרדכי איינהורן ותעשיינים ידועים. תיק החקירה של משתתפי הפגישה הלילית טרם הגיע לפרקליטות מחוז תל־אביב מלישכת היועץ המשפטי לממשלה.

פרקליט המחוז, אהרן שדד, אמר אתמול כי לאחר שהחומר יגיע לפרקליטות הוא יטיל את הכנת כתב האישום על אחד הפרקליטים הכפופים לו.

הכוונה היא להגיש כתב אישום אחד באשמת הטרדת עד נגד כל הנאשמים בפרשה כולל ח"כ שלמה עמר.

מועד הגשת כתב האישום תלוי בין היתר בשאלת הסרת חסינותו של ח"כ עמר.

איה אורנשטיין

לוינסקי - מועמד יחיד של העבודה ליו"ר הסוכנות וההנהלה הציונית

עקיבא לוינסקי

אורי גורדון

גזבר הסוכנות, עקיבא לוינסקי, הוא המועמד היחיד של מפלגת העבודה לתפקיד יו"ר הסוכנות וההנהלה הציונית, במקומו של אריה דולצ'ין שיסיים תפקידו בסתיו הקרוב.

במפלגת העבודה התמודדו שניים על התפקיד הרם – הגזבר לוינסקי ויו"ר עלית הנוער אורי גורדון. שני האישים ניסו לגייס נפים ואישים לימינם, במטגה לזכות בבינוי הרם שיש המגדירים אותו כ"ראש ממשלת העם היהודי".

אתמול הודיע אורי גורדון על הסרת מועמדותו לתפקיד.

מנחם רהט

שמיר יחליט אם לגרש את אברהם מונדרוביץ חזרה לארה"ב

יצחק שמיר – בתפקיד מ"מ שר הפנים – יכריע בימים הקרובים בגורלו של אברהם מונדרוביץ מארה"ב. מונדרוביץ חשוד בארה"ב בביצוע מעשי סדום בילדים.

אתמול קיים ראש הממשלה בלשכתו פגישה רבת משתתפים, כדי לדון בגורלו של מונדרוביץ הנמצא עתה בארץ. בפגישה השתתפו שר הפנים לשעבר הרב יצחק פרץ, ממלא מקומו רוני מילוא, היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש, פרקליט המדינה יונה בלטמן והיועץ המשפטי של משרד הפנים עו"ד אברהם שפט.

למשתתפים בדיון היה ברור כי לא ניתן להסגיר את מונדרוביץ לארה"ב. שכן, בסעיפי ההסכמה על ההסגרה בין שתי המדינות לא נכלל סעיף עבירה של אינוס ילדים. לכן דובר על גירושו האפשרי של מונדרוביץ מהארץ. לסופר מעריב נודע כי הרב פרץ הביע התנגדות בדיון להסגרתו. למעשה, הרב פרץ נותר יחיד בעמדתו זו.

היועץ המשפטי לממשלה ופרקליט המדינה הבהירו כי מדובר במעשים חמורים – אינוס ילדים – וכי אשרת שהותו בארץ בת 27 חודשים, תמה למעשה. לכן ניתן לבצע את הגירוש.

ראש הממשלה, יצחק שמיר, ביקש שהות של מספר ימים ללמוד את הנושא היטב ולאחר מכן להחליט.

ברוך מאירי

אבן: אמרתי לויצמן אם תגיע למוסקווה מסור ד"ש לגרומיקו

השר עזר ויצמן אמר אמש כי טרם קיבל הזמנה כלשהי להגיע לביקור במוסקווה. עם זאת הביע דעתו כי לא כן המנע שזו אכן תגיע.

משקיפים סבורים שהשר ויצמן אכן יוזמן בקרוב למוסקווה, ולא כן הנמנע שיוצע לו להצטרף למשלחת מזכ"לי מפלגות 'העבודה', מפ"ם, ר"צ וחק"ח, העומדת לצאת בזמן הקרוב למוסקווה.

יו"ר ועדת חוץ ובטחון אבא אבן, סבור כי אין שחר לפירסומים על הזמנת השר ויצמן למוסקווה: "עד כמה שבדקתי, איש לא הזמין אותו, ולכל העניין אין יסוד. אבל אמרתי לו שאם יגיע למוסקווה ויפגוש שם את ידידי גרומיקו – שימסור לו ד"ש"..."

בפגישה עם כתבי המפלגות בתל־אביב, אמר אבן: מפלגת העבודה חייבת להדגיש במיבצע ההסברה שלה, כי היעד המדיני הוא לסיים את השליטה הישראלית על הפלש־תינים בשטחים, כדי לא להרוס את הצביון הדמוקרטי והיהודי של המדינה.

אשר להמשך השתתפות המערך בממשלה אמר כי יש הגיון מצפוני בפרישה מהממש־לה, אבל לא יהיה זה נכון להפקיר את משרדי החוץ, הבטחון, החקלאות והחינוך בידי ממשלת ליכוד־התחיה. משום כך יש להניח שהבחירות יתקיימו במועדן.

בהתייחסו לוועידה הבינלאומית, אמר אבן כי ארה"ב תומכת הד משמעית בפתיחה בינלאומית במו"מ לשלום, אף שקיסינג'ר סבר שבריה"מ לא תיענה לתביעה לחדש את היחסים עם ישראל, כתנאי להשתתפותה. שאלה זו, אמר, תתברר בפגישת מרפי ופוליאר־קוב בזמן הקרוב.

בעניין פרשת פולארד אמר כי עם הגשת המסקנות ע"י ועדת המישנה של ועדת החוץ והבטחון, הסתיים תפקידה, אך אין לדעת אם ארה"ב לא תשמיע תביעות נוספות בפרשה.

בתשובה על שאלה בדבר יחסיו עם שמעון פרס אמר אבן: "אני משתף איתו פעולה במסגרות שונות".

מנחם רהט

היפר שוק
רשת הגל הירוק
רחובות ★ הרצליה ★ ראשל"צ ★ רעננה
מבצע השנה
גל האשראי
שלמו ב־2.10.87 החל ממוצ"ש 4.7.87
קנו עוד היום שלמו בשנה הבאה ט' בתשרי תשמ"ח
מבצע מיוחד בשיתוף עם ויזה
לבעלי כרטיס אשראי VISA בלבד!
על קניה מעל 100 ש"ח!!
שי חינם לכל קונה מעל 100 ש"ח במוצ"ש יום א'-ב'
* ללא תוספת ריבית
ראשל"צ | רחובות | רעננה | הרצליה
א-ה 08.00-22.00 | ו' 08.00-14.00 | ובמוצ"ש מצאת השבת עד 22.00
• מבצעים • הוזלות •
כדאי לעבור לגל הירוק

7 אסקימו לימון
אהבה צעירה
יפתח קצור
צחי נוי
יונתן סגל
בכורה עולמית ב־15 בתי קולנוע
מגיל 16 ומעלה

לא להחמיץ
קול השלום שבת
16.00
שעה מיוחדת עם
להקת
פיליטוודמק
עם צאת האלבום החדש
טנגו בלילה
מעל גבי תקליטי הד־ארצי

מצפה מסד ישוב קהילתי בגליל התחתון.

אם הינכם מחפשים צורת חיים אחרת,
חיי קהילה שלווים
בנוף מרהיב
בצל שמורת טבע
בואו אלינו. אנו נמצאים ... מהכנרת
אנו בשלבי בניה
קיימת אפשרות לפיתוח תעשיה ביישוב.
בדבר פרטים נא לפנות ל־: קליטה מצפה מסד ד.נ. גליל תחתון. מיקוד: 14990.
טלפון: 06-786529

הנהג, עשה לך מנהג קבוע – קח עמך חייל לדרך

מספנות ישראל בע"מ
יוצאים לחופשת קיץ
מתאריך 5.7.87
עד תאריך 19.7.87

כור התעשיות

'רמת־עמידר עומדת להיהרס ביום אחד, הפכו אותנו לכהניסטים'

קבל יגאל שמע, יו"ר ועד השכונה הרמת־גנית, באוזני חברי ועדת־הפנים שביקרו שם אתמול

חברי־הכנסת שילנסקי ושליטא בוחנים את שרידי הדירה שהוצתה ברמת־עמידר. (צילום: ראובן קסטרו)

מאת גדעון מרון

ועדת־הפנים של הכנסת הגיעה אתמול לרמת־עמידר. זה מספר ימים שהשכונה שקטה. אתמול הביאו אותם חברי הוועדה משהו מאווירת הכנסת.

ב־12 נפגשים בפאלפל של שרעבי ברחוב האצ"ל. כוס קפה והתנצחות מילולית בין ח"כ צ'ארלי ביטון לבין ראש־הוועדה, ח"כ דב שילנסקי. יציאה לאתר הראשון – הבית השרוף. את הדרך עושים על הכביש – מפריעים לתנועה השוטפת. תחנוני השוטרים־הסמויים, לעלות על המדרכה, אינם נענים.

הצצה חטופה לבית. שילנסקי: "טוב רבותי, ראינו. בואו נלך". ביטון: "פעם עשו דברים כאלה ליהודים". ההערה מעלה חמתו של שכן, שנכנס לויכוח צעקני עם ח"כ ביטון. 150 המטרים שעד למתנ"ס המקומי, מלווים בוויכוחים וצעקות בין ח"כ ביטון לבין תושבים מקומיים.

במתנ"ס נפתחת הישיבה בהודעתו של יו"ר הוועדה, כי הוא וחברי הוועדה מוכנים לארח בבתיהם את הצעירים החשודים במעורבות בהצתה, תוך הבטחה כי לא יבואו במגע עם עדים. יגאל שמע, יו"ר ועד־השכונה: "רמת עמידר לא נבנתה ביום אחד, אך היא עומדת להיהרס ביום אחד. הפכו אותנו לכהניסטים".

ברגע מסויים הופך הדיון באולם־הישיבות של המתנ"ס למשהו הדומה מאוד לחזיונות בכנסת. כל קריאת־ביניים של ביטון גורמת לליברי־צרים, והחלפת גידופים בינו לבין עמיתיו והאנשים שנכחו באולם. ביטון לשילנסקי: "אתה שעברת את מחנות ההשמדה...". אדם מהקהל מזנק אל ביטון: "שלא תעז". בדרכו אל הח"כ מתעופפים כיסאות. שוטרי־החרש מזנקים לעבר האיש ועוצרים אותו.

בשעה 14.30 הסתיים סיורה של ועדת־הפנים של הכנסת ברמת־עמידר. תם הביקור שנועד לעודד סבלנות.

החשודים דרשו "לנקות" את גני־תקוה מערבים

מאת איה אורנשטיין

שלושה תושבי שכונת גני־תקוה – אמנון כוכבי, רפי לוי ואפרים עזוסי, החשודים בתקיפת פועלים ערבים, שוחררו אתמול בערבות בבית־משפט השלום בתל־אביב.

נציג־המשטרה, פקד שלום לביא, טען כי ב־27 בחודש שעבר, סמוך לחצות, התקשר כוכבי למעסיקם של הפועלים ודרש ממנו לסלק את עובדיו, המתגוררים בגני־תקוה תוך 24 שעות. בלילה שלמחרת, הגיע המעסיק לצריף שבו לנו הפועלים והבחין ב־7 צעירים המנסים לפרוץ פנימה.

החשוד רפי לוי הסתער על המעביד ותקף אותו באלה. אחר־כך חבט על ריכבו של המעביד וגרם לו נזק. בתוך הצריף ישן אותה עת אפרים עזוסי, שהתחזה לאיש־שלומם של העובדים. הוא פתח לפתע את דלת הצריף ואיפשר לפורעים לפרוץ פנימה ולזרוע הרס בצריף.

נציג המשטרה ביקש להאריך את מעצרם של החשודים. הוא טען, כי שיחרורם בערבות יחבל בחקירה וקיים חשש שהם יחזרו ויתקפו את הערבים.

השופט חיים אילת ציין, כי מדובר בפרשה מעוררת־סלידה החייבת לעורר זעם בכל אדם הגון. "עמנו סבל מתופעה זו במשך אלפי־שנים ואל לנו לתת לדבר כזה לקרות אצלנו. עם זאת, השאלה היא האם יש בכך כדי להצדיק את מעצרם של החשודים", הוסיף השופט.

בהחלטתו קבע השופט, כי יש להבחין בין סיבות למעצר לבין מדיניות בענישה פלילית. "אלה הם שני דברים שונים", החליט השופט והורה לשחרר את החשודים בערבות.

בתי־הספר לנהיגה מחדשים ההגשה ל'טסט'

היום יתחדשו מבחני הנהיגה המעשיות. אירגון בתי־הספר לנהיגה הבטיח אתמול למשרד־התחבורה, כי חבריו יעבירו מיד לתלמידים את הזימונים למיבחנים שנתקבלו מאגף־הרישוי. עיצומיהם של בתי־ספר לנהיגה, שנמשכו יומיים, גרמו לביטול יותר מאלפיים מיבחנים. זאת, לאחר שמורי־הנהיגה סירבו למסור לתלמידים את הזימונים שהתקבלו מאגף־הרישוי. היום יוועדו נציגי הוועד הארצי של בתי־הספר לנהיגה עם מנכ"ל משרד התחבורה, ברוך לוי, בדרכים לצימצום התורים לטסטים.

מרדכי אלקן

מזכיר הכנסיה הרוסית "האדומה" בישראל טבע במימי הכינרת

הנזיר מפודי, מזכיר המשלחת הרוסית הדתית טבע במימי הכינרת, בתחום המינזר הרוסי שם, לאחר שיצא לטבול במים. הנזירות גילו את הגופה, לאחר שיצאו לראות מדוע בושש לחזור. הגופה נותחה, כדי לברר את סיבת־המוות, במכון לרפואה־משפטית באבו־כביר. גופת המנוח עמדה להיות מוטסת אתמול למוסקווה.

אריה בנדר

6 חודשי־מאסר לנכה שאיים: "שראש־העיריה ימצא לו קבר"

נכה־צה"ל, אפרים עטיה בן 29, שאיים לרצוח את ראש עיריית נתניה, נידון בבית־המשפט בנתניה למאסר של חצי שנה. עטיה, נשוי ואב לילד, פגש ב־11 ביוני, בכניסה לבניין העירייה, מזכירה העובדת בלשכת ראש־העיר ו"הודיע" לה: "שראש־העיר ימצא לו קבר, אני הולך להרוג אותו היום".

בבית־המשפט הצטדק הנאשם במילים: "אני נכה־צה"ל בדרגה של 70 אחוז. כל מה שרציתי זה להסתדר בעבודה ולשקם את עצמי".

אהוד רבינוביץ

5 חודשי־מאסר על "אצבע משולשת" לשוטר

12 חודשים, מהם חמישה בפועל, נגזרו אתמול על מישל אלוש, בן 21 מאשדוד, שהובא לדין בשיפוט מהיר בגלל "תנועה מגונה של אצבע קיידר" לעבר שוטר באולם בית־המשפט.

אלוש, הובא ביום שישי בשבוע שעבר, לבית־משפט השלום באשקלון, כחשוד בהוד־פרצות. בתום הדיון המשפטי הרים החשוד את אצבעו לעבר פניו של השוטר שליווה אותו ונופפה בתנועה מגונה. השופט קבע בו במקום, כי יש לעצור את החשוד על המעשה המגונה. אתמול הובא לדין בבית־המשפט באשדוד, בפני השופט שלמה שהם. השופט החליט לשלוח את מישל ללמוד לכבד את השוטר העברי, בבית־הכלא.

עזרא יוגב

אירועי קיץ ברמת־גן

עירית רמת־גן והמרכז העירוני לאשה ולמשפחה מזמינים את תושבי רמת־גן ומשפחותיהם ל:

מופעים בפארק הלאומי

הכניסה חינם לכל המופעים

שירים שאוהבים לשיר 7.7.87
ערב זמר ומחול עם
אפי נצר
חני ליבנה
ולהקת המחול של שלמה ממן

צוחקים על העולם 15.7.87
ערב מצחיק עם
הבדרן דזה דזהן
החקיין יוסי ברק
והצמד צ'יקו וריקו
זמרת אורחת – לאה לופטין

מכב הערב 21.7.87
הזמרת אילנית
ולהקתה בערב של שירים יפים
נוסי ברנדים: קלירים וניהול מוזיקלי מיכה מיכאלי: בס
דוחן ברקובר: תופים וכלי הקשה
להקת לוס־פרגוואיוס
במיקצבים דרום אמריקניים לוהטים
להקת לוס־פרגוואיוס
במיקצבים דרום אמריקניים לוהטים

מכב נולד 28.7.87
מופע פאוק עם הזמר
אדם ולהקתו
דומיניק דיין: גיטרה, עופר כהן: בס
חבי קיולשטיין (תופים) ניהול מוזיקלי: יזהר אשדות.
כל המופעים יתקיימו באמפיתיאטרון הפארק הלאומי
ברמת־גן בשעה 20.00 הכניסה חינם.

תושבי רמת־גן ומשפחותיהם מוזמנים.
הפארק הלאומי מציע לציבור מתקני בידור, שייט באגם, רכבת שעשועים
וביקור במוזיאון האדם והחי.
הנאה לתושבי רמת־גן עם הצגת תעודת זהות.

לחברנו ח"כ שלמה עמר

הצדק יצא לאור.
לרגע לא חשבנו אחרת.
האמנו בצדקתך וההחלטה
רק חיזקה את אמונתנו בך
ובדרכך.

עלה והצלח!

התומכים בך ונאמנים לך לאורך כל הדרך.

תנועת מפנה
אגד צפון

כור תעשיות בע"מ
שד' שאול המלך 8 ת"א
מכרז למכירת מכוניות 6/87

הננו מציעים למכירה את המכוניות הבאות: –

מס' סד'	מס' המכונית	סוג המכונית	שנת ייצור	תוקף הרשיון	הערות
1.	420–668	רנו 12 1300	1978	11.3.88	בלי רדיו
2.	434–328	רנו 4 845	1979	4.12.87	בלי רדיו
3.	909–447	פיג'ו 305/1500	1978	4.7.87	בלי רדיו יד שניה
4.	16–017–53	פיג'ו 504 1800	1983	27.8.87	בלי רדיו עם מזגן
5.	17–590–80	פיאט 131/1300	1980	4.7.87	בלי רדיו יד שניה מהשכרה אורח ריפוד שולמה
6.	17–592–80	פיאט 131/1300	1980	4.7.87	בלי רדיו יד שניה מהשכרה
7.	30–043–84	סיטרואן 1300 דו שימושי	1984	18.3.88	בלי רדיו עם מזגן אלכס
8.	34–021–80	סובארו 1300	1980	26.3.88	בלי רדיו
9.	33–874–80	סובארו 1300	1980	6.3.88	בלי רדיו
10.	44–191–81	סובארו 1300	1981	18.5.88	בלי רדיו
11.	49–930–83	פיאט מנדד מסחרי סגור	1983	21.8.87	בלי רדיו
12.	49–932–83	פיאט מנדד מסחרי סגור	1983	1.8.87	בלי רדיו
13.	52–589–82	פיג'ו 504 1800 אוט'	1982	24.4.88	בלי רדיו עם מזגן
14.	67–338–83	פורד סיירה 1600	1983	6.6.88	בלי רדיו
15.	68–425–81	מנדד פולקסוגן קבינה כפולה	1981	31.1.88	בלי רדיו
16.	97–923–83	פיג'ו 505 1800	1983	21.5.88	בלי רדיו עם מזגן

ניתן לראות את הרכב הנ"ל בחניון בית כור, שד' שאול המלך 8, ת"א, בימים א' – ה' בלבד, בשעות 08.00 – 16.00. פרטים על הרכב אפשר לקבל במשרדנו, קומה 12 חדר 1211, בשעות העבודה. החברה מוכנה לקבל הצעות לכל רכב בנפרד. ההצעות בצרוף המחאה ע"ס 10% מערכה, יש להגיש עד תאריך 9.7.87 שעה 16.00. טופס למכרז ניתן לקבל במשרדנו. מע"מ חל על רכב מסחרי וטנדרים בלבד. מע"מ על חשבון הקונה. העברת בעלות על חשבון הקונה.

הזוכה במכרז שלא יוציא את הרכב תוך 10 ימים מפתיחת המכרז (12.7.87) תבוטל זכייתו. אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה אחרת.

לרזות ולהשאר רזה ללא דיאטה
בהדרכתו של ד"ר טוביה לרד
★ תוכנית אישית
★ חוגים – במסגרת קבוצתית
★ סדנאות לימוד והתנסות
פרטים והרשמה
במכון "תפנית"
רח' ארלוזורוב 140 ת"א
טל' 03-231084
(להודעות 24 שעות)
תפנית

אלי שלוש! שדכן משפחתי פרטי (לא משרד)
בעל מאגר פנויים/ות איכותי
טל' בבית 03-990507, 03-991949 (גם בשבת).

דני גלובר מזקח משטרה קשוח ועקשן
מל גיבסון הוא נשק קטלני
בלהיט של השנה
נשק קטלני
LETHAL WEAPON

בכורה ארצית מגבל, למבוגרים מגיל 14

מליל שישי 3.7.87	"אסתר" ת"א גם ליל שישי 10-12.15 "פאר" חיפה גם ליל שישי 10 "אואזיס" ר"ג גם ליל שישי 10	ממוצ"ש 4.7.87	"אורנע" ים "גילת" ב"ש "טבין"ק. באיק "אילת" אילת	"אשדוד" אשדוד "שרון" נתניה "אסתר" אשקלון

גילוי דעת

אנו רואים בסלידה ובזעם את אווירת הלינץ' ואת מסע השקרים וההכפשות הצדקני המתנהל נגד התיאטרון העירוני חיפה, נגד הנהלתו האמנותית ונגד מחזהו של יוסף מונדי.

הרושם הנוצר, שעל פיו שוררת בתיאטרון אווירת טירור פוליטי, אין לו שום קשר למציאות. מבחינה זו אנו שלמים עם הקו האמנותי שבו נוקט התיאטרון מזה שנים ולגבי רבים מאתנו זהו התיאטרון היחיד בארץ שבו הם רוצים למצוא את מקומם.

כשחקנים אנחנו מתנגדים לתהליך קבלת ההחלטות השגור בכל התיאטראות הרפרטואריים בארץ, שבו מנופפים על שחקן בפיטורין כאמצעי לחץ לשחק תפקידים המנוגדים לתפישותיו. לכן אנו מסמיכים את ידיו של ועד השחקנים לטפל בנושא אי־חידוש חוזה העבודה של עפרה וייגרטן על בסיס מקצועי של יחסי עבודה.

על החתום
שחקני התיאטרון העירוני חיפה

חיפה, 3.7.87

נופש באמירים
כפר הצימחונים
בנוף מרהיב
ואוירה כפרית שלווה
★ ביתנים זוגיים ומשפחתיים
★ פנסיון מלא או ארוחות בודדות בסגנון טבעוני או צמחוני
★ אפשרות לבישול עצמי
★ בריכת שחיה ופעולות תרבות
★ ½ שעה לים, ½ שעה לכינרת
מתקבלות הזמנות לחגים
נותרו מספר מקומות ליולי–אוגוסט
להזמנות אירוח אמירים 06-989571/2

קבוץ סמר
רוצה לקלוט
רווקים־רווקות ומשפחות
עד גיל 35
עם או בלי ילדים
לבקשות טלפן 059-72127/8 לדוד או ג'ו

תימניה !!
אם את 24–28 רצינית ביותר, טהורה במשפחה, שומרת שבת, מוטיבציה ותעוזה – חלק ממך. אני משתייך לתכונות הנ"ל, המיטבית הצרף תמונה שתוחזר. מבטיח לשמור על סודיות. בקרוב אי"ה אגיע ארצה לביקור.
Meir (Ben Lavaan) 128-11 Cronston Ave
Belle Harbor N.Y. 11694

هكذا من الاجل

هكذا من الاهل

אוחנה בותב ג: למכלו, אך לא על-מנת לשבת על הספסל

ותניה אלופה. כו גדול בכדורגל

"להפוך את חולון לקבוצה"

אומר מרווין קסלר, מאמנה האמריקני החדש של הפועל חולון

מאת ברוריה ביגמן

מעילית הכדורסל של הנ.ב.א. מדטרוייט פיסטונס ומהוושינגטון בולטס, בשרותיהן עבד "כברגל" בארבע השנים האחרונות, הגיע אל הפועל חולון המאמן היהודי־אמריקני מרווין קסלר.

בעבר ניהלו אתו ראשי מועדונים בארץ מגעים ובקשו ממנו להגיע לישראל ולתרום בנסיונו וכשרונו הרב. מאחוריו שמונה שנות אימון בליגת בתי־הספר העל־יסודיים (136 נצחונות לעומת 33 הפסדים), חמש שנים במיכללת אדלפי (90 נצחונות מול 30 הפסדים) והרבה שנים של הוראת הכדורסל.

מישקה לפרדון ומוטי דמברג דברו על לבו. "הם לא אמרו לי שאני חייב לנצח. הם הסבירו לי שהם מעוניינים שאהפוך את הפועל חולון לקבוצה. אני רואה אתגר עצום להפוך את הקבוצה להרבה יותר טובה ממה שהיתה עד כה. אמנם הייתי את הכדורסל הטוב ביותר בעולם, אבל אינני רואה פחיתות כבוד בעבודתי בחולון. אוהדי הכדורסל

מרווין קסלר.

האמיתיים בארה"ב יודעים הרבה על הכדורסל באירופה, ומעריכים אותו מאד. אני רוצה מאד להביא את חולון לרמה של הצלחה, וכ־מובן שאי אפשר להגיע לרמה הזו ללא שחקנים טובים. ובחולון יש שחקנים כאלה".

בחמש השנים האחרונות הוא לא עסק באימון. גבר כסוף־שיער באמצע שנות החמישים שלו שאינו מעונין לנקוב בגילו המדויק. "אין צורך להכנס לפרטים אישיים"... התבצל. הוא הודה שחסר היה לו משהו בחיים ברגע שנטל פסק זמן מאימון אינטנסיבי של קבוצה ועסק ביצול ההוראה. בשהות הקצרה כאן, ישב הרבה שעות ועקב אחרי סרטי הוידאו של קבוצתו החדשה וניסה ללמוד על החיילים שיעמדו לרשותו.

"אינני רוצה לנקוב בשמו של שחקן זה או אחר שהתרשמתי ממנו. אולי אחרי שני אימונים אשמה את דעתי. הבסיס טוב. אלה עם עוד שני זרים (כנראה ג'ו דאסון וקני אורנג') אותם אינני מכיר אפשר שתהיה לחולון קבוצה טובה. אינני מכיר את הכדורסל הישראלי. שמעתי פה ושם שמות, אבל הם לא אומרים לי דבר. אינני צריך להתרכז עתה בקבוצות האחרות אלא לדאוג להפועל חולון", הכריז המאמן שעד לצאתו את הארץ יפגוש את שחקניו, "כדי לומר להם שלום".

רוקמן בספק לבית"ר ירושלים

מאת יונתן הללי

העברתו של החלוץ החיפני רונן רוקמן לשורות האלופה בית"ר ירושלים, מוטלת בספק, זאת למרות הסיכום על ההעברה שהושג בין הפועל חיפה, רונן רוקמן ובית"ר ירושלים. מועצת הפועלים בעיר הכרמל מסרבת לשחרר שחקנים.

≡ סרוסי מאמן בית"ר נתניה

ויקטור סרוסי, מאמן הנוער של מכבי נתניה, חתם אמש על חוזה לשנה כמאמן קבוצת בית"ר נתניה שירדה בעונה האחרונה לליגה הארצית. סרוסי, שחקן נבחרת ישראל ומכבי נתניה לשעבר, אימן בשלוש השנים האחרונות את קבוצת הנוער של מכבי נתניה. ובתקופות החירום של הקבוצה אף נטל לפרקי זמן קצרים את שרביט האימון.

≡ מירוץ אופניים לזכרו של דני גילת

בשבת בבוקר (ב־8.30) יזנק מכפר שמריהו מירוץ אופניים עממי לזכרו של דני גילת ז"ל, שנהרג בבלחמת יום כיפור. לאחר המירוץ העממי, יתקיים מירוץ תחרותי בהשתתפות אגודות האופניים בארץ.

≡ הישגים גם לטניסאי השולחן

טניסאי השולחן הישראליים זכו להישגים נאים בתחרויות האישיות שהיו בעיר ורלס שבספרד. בתחרויות לקדטים הצליח שניא צוקרמן להעפיל לשלב חצי הגמר, שם הוא נוצח על־ידי טראן מצרפת.

שיא חדש: 8 שעות של משחק כדורגל

קבעו חברי קיבוץ ברור־חיל ≡ השיא יירשם בספר הגינס

מאת עזרא ינוב

לשבור את השיא של גינס: זו היית ההכטרה המוצהרת של חברי קיבוץ ברור חיל בדרום ששיחקו שלשום כדורגל על מיגרש החל משעה 5 אחר הצהרים עד מעבר לשעה 1 אחר חצות.

יותר מ־8 שעות כדורגל של שתי קבוצות נוער מברור חיל: הקבוצה הצהובה עם החולצות הצהובות והקבוצה הכחולה - עם החולצות הכחולות. בחצות הלילה כמעט והשיוו את התוצאה: הצהובים הובילו 13:14 אך הכחולים ניסו שוב לצמצם את הפער לקראת השעה השמינית למשחק.

כל 45 דקות של משחק השופטים שרקו להפסקה בת 10 דקות.9 "אופסיים" ו־9 הפסקות. 4 שופטים התחלפו ביניהם לעבוד בקצב .26 השחקנים(11+2 שחקני עתודה לכל קבוצה) בני 15 - 18 שנה,כולם בני קבוץ ברור חיל,התחלפו ביניהם,כאשר שנים נחים בכל קבוצה ו־11 משחקים וחוזר חלילה.

עם תום המשחק שהתארך מעל 8 שעות,ציפתה לשחקנים "המטורפים לכדורגל" של קיבוץ יוצאי ברזיל(!!), חגיגה רבת משתתפים אל תוך הלילה עם גריל וסטייקים ברזילאים ענקים ושתיה כדת. כמובן, צלילי המוסיקה הברזילאית המפורסמת.

יואל אורבך, אחד היוזמים לתחרות הארוכה ביותר שנערכה אי פעם בארץ,אמר למו שלשום לאחר חצות הלילה: "אנו עושים את זאת. נעבור את 8 שעות משחק הכדורגל ובכך נשיג שיא שיירשם בספר גינס. מחר נפנה רשמית לעורכי הספר השיאים ונבקש לרשום את השגנו כשיא עולמי".

HEAD מכנסי ספורט וטניס מרהיבים "האד"

רשות הפרט

"אין לי פה גדול, יש לי בטחון לומר מה שאני רוצה"

אלי אוחנה. שיהיה בהצלחה.

מאת יוסי לוי

הבוקר התעורר אלי אוחנה בביתו החדש במכלן בלגיה. אתמול בצהריים עוד היה בדירתו בשכונת ארמון הנציב בירושלים. באחת עשרה וחצי, פחות מארבע שעות לפני הטיסה, יחף, בלי חולצה ובמכנסי ג'ינס, ישב על הספה ושתה קפה. זמן קצר קודם לכן התעורר, ערב קודם בילה בבית הוריו, נפרד מהמשפחה הענפה. ביקש שלא לכתוב על חייו הפרטיים.

בלפי חוץ הוא שומר על קור רוח, שלו, עוטה בטחון, משתדל להיות קר־הגיוני. מסתיר כל סדק דרכו עלולה לצוץ רגשנות מביכה. "ההרגשה? אני מרגיש טוב, לא מתרגש, בסך הכל אני מחליף מקום עבודה, לא חושש". אלי משוכנע שיצליח. "אין סיבה שלא, במקרה הכי גרוע אפשר תמיד לחזור לארץ".

יודע שיתקבל בזרועות פתוחות. הצלחה מקצועית תשכך את הריחוק מהבית ומהחברים. אלי אומר, שהעובדה שמגיל 18 הוא חי מחוץ לבית ומנהל אורח חיים עצמאי, תסייע לו. "כמובן שסימפטי יותר להיות ליד הבית והחברים".

אז למה בעצם אתה עוזב?

אוחנה: "היה לי טוב כאן, אבל אני מחפש אתגרים חדשים. בארץ הגעתי לשיא, זה לא ענין של שחצנות, אלא עובדות. בגיל 23 אני עם שני גביעים ואליפות. שחקן חשוב של האלופה והנבחרת".

אומרים שחלק גדול מהצלחתך צריך לזקוף לזכותו של אורי מלמליאן.

"אני מעריך את אורי כשחקן ובן אדם והוא יחסר לי. יש בינינו הבנה טבעית. ברור שאורי יש רק אחד, אבל לכל אחד יש תחליף. באירופה יש שחקנים טובים ובמשך הזמן אגיע לתאום גם איתם."

אלי לא מסתיר את שאיפתו לשחק בעתיד בליגה אטרקטיבית יותר כמו צרפת או איטליה, "אבל הליגה הבלגית לא פחות קשה", הוא ממהר להוסיף. בארץ הוא מבטיח שישחק רק בבית"ר ירושלים, אחריה יעקוב ויחזיק לה אצבעות.

מהלך השיחה נקטע לא פעם על ידי צלצלי הטלפון, שתי ידידות, משה דדש ועוד חבר שמתקשרים להגיד שלום. אלי משתדל להיות סבלני.

למה נוצרה לך תדמית של שחצן?

"אני אמיתי, טיפוס שאומר ועושה מה שהוא חושב ומרגיש. מי שרוצה שיאהב אותי ומי שלא – לא. אני לא אשתנה. אני לא שחצן, אנשים לא אוהבים שאומרים להם את האמת בפנים."

יש לך פה גדול?

"אין לי פה גדול, יש לי בטחון לומר מה שאני רוצה."

מנין הבטחון?

"פשוט נולדים עם זה. אני זוכר שעוד כילד הייתי מנהיג של שאר הילדים בשכונה. זה דבר שאו שיש לך, או שאין לך".

מה מעניין אותך חוץ מכדורגל?

"אני קורא הרבה עיתונים, אפשר להגיד שאת כולם – ולא רק את מדורי הספורט, אלא את הכל. אני גם אוהב מאד סרטי דרמה ופעולה. אני יכול לראות בלי בעיות ארבעה־חמישה סרטים ביום."

מה הדעות הפוליטיות שלך?

"זה לא סוד שאני ליכודניק עוד מהבית".

אישיות נערצת?

"בגין. קשה לא להעריך אותו. כולם מעריכים אותו. יש לו מנהיגות וכאריזמה, הוא ידע להסדיף אנשים. אדם שגון שיעבור הרבה זמן עד שיקום מנהיג כמוהו."

במי היית רוצה לפגוש?

"בבגין. אני זוכר, שפעם הוא אמר שהוא יודע מי אני מקריאה בעיתונים. מה הייתי אומר לו? לא יודע, אני חושב שהייתי מאד סנור וביישן ומחכה שהוא יתחיל לדבר. יש לי הרבה כבוד אליו".

מה לדעתך אנשים אוהבים אצלך?

"צריך לשאול אותם. אבל אני חושב שאת הבטחון וכושר הביטוי שלי".

זכרון ילדות?

"לא נולדתי עם כפית של כסף. אנחנו משפחה מרובת ילדים. התנאים בבית היו קשים, אבל יש לי רק זכרונות טובים, אנחנו משפחה מאד חמה ומלוכדת."

מה משעמם אותך?

"לחכות למישהו או למשהו זה הדבר שהכי שמא עלי, יכול ממש לשגע אותי."

מה הדבר הטוב ביותר שקרה לך?

"שהפכתי לשחקן כדורגל, בזכות הכשרון והעבודה שהשקעתי. אני בא ממשפחה חסרת אמצעים והבסיס הכלכלי חשוב לי. קשה לדעת מה היה קורה איתי, אם לא הייתי כדורגלן. חלום? כבר אין לי, בעוד כמה שעות אני בחו"ל מגשים אותו. עכשיו, המטרה – להצליח. בעצם יש לי חלום נוסף, לשחק עם הנבחרת בגביע העולמי לעיני מיליארדי צופי טלוויזיה. אני מאמין שפעם אגשים אותו".

מה דעתך על עיתונות הספורט בארץ?

"באופן כללי גרועה. יש כמובן יוצאי דופן. אבל בדרך כלל זו עיתונות החודרת לחיים הפרטיים, מתעניינת עם מי הלכת לישון ועם מי אתה קם, נותנת לך הרגשה שאתה כל הזמן חייב לה. לדעתי העיתונאים צריכים להתעסק בספורט נטו ולא בכל הדברים שמסביב. צריך להבין שגם השחקן הוא אדם עם רגשות."

למי היית מדביק סטירה?

אלי מחייך. "אוהו, יש הרבה אנשים, בעיקר אלו השייכים לנוף הכדורגל בארץ. אבל עוד מעט אני נוסע ואין לי כל עניין לנקוב בשמות".

הוא מציץ בשעון, עוד שלוש שעות הטסוס ימריא. "צריך עוד לעבור להגיד שלום להורים".

בסוף, לפני שאני קם ללכת, נשדקת הערסיפה. גם אלי שהעיד על עצמו כבעל כושר ביטוי מתקשה. "יש לי בלב מן עצבות שקשה לתאר במילים. בסך־הכל, היתה לי כאן תקופה יפה מאד". הוא מדבר בטון נמוך, מהסס, לא אופייני. "נפרדתי אתמול מהחברים לקבוצה במגרש האימונים בבית־וגן. היה קשה. תראה, זה המגרש שבו גדלתי ביחד איתם, כל השנים שיחקתי שם..."

היום אלי אוחנה מתחיל דרך חדשה בבלגיה. שיהיה בהצלחה.

נפתחים קורסים ל: מסג'יסטים/יות
★ ציציאן בית הספר ה-1 למסגי ברמה בינלאומית.
★ קורס מיוחד לרופאים.
פרטים והרשמה:
"בית הרופאים", ריינס 18, ת"א
טל: 03-228747 , 03-228750

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
המועצה הארצית של קופת־חולים
ישיבת המועצה הארצית
של קופת־חולים תתקיים ביום ראשון ח' תמוז תשמ"ז, 5.7.87, בשעה 16.30, באולם הישיבות בבית ההנהלה המרכזית של קופת־חולים, רח' ארלוזורוב 101 ת"א.
סדר היום:
1. סיכום ואישור תקציב הפיתוח בקופת־חולים לשנת 87/88
2. שירותי קופת־חולים באזור הפיתוח
דברי פתיחה: ד"ר א. פורת – מנהל האגף הרפואי
החו"א. אבוטבול – יו"ר הועדה לאזורי הפיתוח
3. שונות
א. מיאל
יו"ר המועצה הארצית

בית חולים אלי"ן, ירושלים
למכירה ציוד משומש
הכולל: מיטות, תנורים, ריהוט וציוד משקי אחר של בית החולים.
המעוניינים יפנו למנהל המשק, בני ארנון, עד לתאריך 15.7.87. טל. 02-412251 בשעות לפנה"צ.
י. יניב

תקשורת שיווקית
מקבוצת "שיווק" ברמ
בשיתוף עם "שיווק" – מוספים מיוחדים במעריב
החלה ההרשמה ללימודי
בית הספר לתקשורת
● עתונאות ● יחסי ציבור
● פרסום ● שיווק ומכירות
הלימודים יתקיימו בתל־אביב, פעמיים בשבוע
בשעות אחר הצהריים והערב
המצטיינים ישולבו בעבודה בגמר הקורס
פרטים נוספים, במשרדי שיווק – טל' 03-331986, 03-331936, 03-332062, בין השעות 9.00 עד 16.00 (ביום ו' עד 12.00)

תערוכת ציורים של פנינה ליטו
שמן ואקורלים
מועדון "מילא" – בלינסון 9 ת"א

גבר לעניין
אתה בעניין. יום שני. קבענו.
פסיכולוג על הספה ■ עו"ד פו"פ: מפגש של משפטנים פנויים־פנויות ■ מנצור אבו־עג'ג', בדואי ישראלי בעמדת כוח. לא כולם אהבו את הרעיון. ■ שיטת הזכיונות, עכשיו בעולם הרכב הישראלי ■ ויזה להפראנס, 1000 בקשות ליום ■ שיר הלא בטלנים: שניים שחיים מחסה וגבינה ■
תסתכל מה קורה במעריב

משרד העבודה והרווחה / היחידה להתנדבות
מגן שר העבודה והרווחה למתנדבים מצטיינים
זו השנה החמישית ששר העבודה והרווחה עומד להעניק מגן מיוחד למתנדבים מצטיינים במערך השירותים החברתיים.
המגן יוענק למתנדבים אשר פעלו באחד מן התחומים הבאים: (כתנדב בכל תחום)
★ ילד ונוער ★ רשות חסות הנוער
★ שיקום נכים ומוגבלים ★ נוער וצעירים במצוקה
★ שירותי יעוץ (שי"ל, ועדת ערר) ★ נערה במצוקה
★ שירותי מבחן לנוער ולמבוגרים
★ שיקום נוער (מפתנים) ★ שירות לזקן
★ רווחת המשפחה ★ שירות למפגר
★ אלכוהוליזם
להלן הקריטריונים לבחירת המתנדבים המצטיינים:
משך הפעולה ורציפותה.
מסירות, מאמץ ודבקות במשימה.
השפעת הפעולה על מתנדבים אחרים והסביבה.
מידת האקטואליות והחדשנות.
טפסים להמלצה על מתנדבים מצטיינים, ניתן לקבל במשרדי היחידה להתנדבות במשרד העבודה והרווחה, כתובת: יד חרוצים 10, תלפיות, ירושלים, טלפון: 02-719818, אצל שוש.

לפנויים ופנויות!

פרס 1000 ש"ח
נגנב רכב אופל אסקונה 1984 צבע לבן
מספר רישוי 84—942—60
נא לפנות ל"פרודנשל" חברה לביטוח 04-521266, 04-521267

קבלת מודעות!
מ־8.00 עד 21.00
לוח מעריב
* מבצע מיוחד!
03-735588/9
03-727630
03-738707
לבעלי כרטיסי אשראי

הנהג
עשה לך מנהג – קח עמך חייל לדרך

מוזיאון תל־אביב
מחלקת החינוך
השתלמויות מורים תשמ"ח
עיוניות: מגמות באמנות מודרנית
המונות בתערוכה
מאמנות יהודית לאמנות ישראלית
מעשיות: ציור. פיסול. וידאו
הדפס. רישום ועוד.
פרטים והרשמה בביתן הלנה רובינשטיין רח' תרס"ט 6, תל־אביב. טל' 03-299150 או 03-196297

Sealy
בית החלומות
המרכז למזרוני "סילי"
● המחירים הזולים ביותר
● הנחות על תשלום במזומן
● אפשרות לתשלומים נוחים
● מקבלים "ויזה עדיף"
● עד 15 שנות אחריות
★ מבחר גדול של ריהוט חדר שינה למבוגרים ונוער
★ ספה מתקפלת (מערבת מכנית מיבוא)
★ חיים – מגן מזרון על כל קנית מזרון סילי
בשבוע בלבד הנחה 40% על מצעים בעיצוב חזי ברזיל
בית החלומות
רח' אוסישקין 28 רמת השרון
טל. 03-480761
פתוח מ־9.15—13.00 ומ־16.00—19.00
ימים ב' ו־ד' סגור אחה"צ
בית החלומות HOUSE OF DREAMS

מעריב ספורט

אוחנה בנתב"ג: למכלן, אך לא על־מנת לשבת על הספסל

מאת עמיר חדד

– "מחלקת מעשנים או לא מעשנים?"
– "זה באמת לא משנה", ענה אוחנה לפקידה בנתב"ג.
– "העדפות מיוחדות?"
– "כן, אם אפשר אז לא ליד החלון, עדיף במעבר".

עכשיו אוחנה כבר בבלגיה. אתמול הוא נחת בבריסל בחולצת לאקוסט אדומה ומכנסי ג'ינס משופשפים. אל נמל התעופה בן־גוריון הוא הגיע מעט לפני שתיים. היו איתו ההורים, החברה, כמה קרובי משפחה וכמה חברים מבית"ר.

המעריצות חיכו שם כבר משעה שתים־עשרה עם מצלמות וכמה מתנות. כשהוא הגיע החלה התנפלות המונית של בנות־עשרה, שלוותה בכמה סצינות של קינאה בנשים הבלגיות, שהתמזל מזלן לקבל את אוחנה לתקופת נסיון.

שרופה בית"רית עם ערכת ציוד שכללה צעיף ותיק עם סמלי הקבוצה הבריזה בפאתוס, שנישמע היטב בכל רחבי אולם היוצאים, "אם אשכחך אוחנה תישכח ימיני". הצטלם עם המעריצים, חתם, נישק. "מגיע להם", הוא הצטדק, "הם הלכו איתי לכל אורך הדרך".

"אני לא נוסע לאירופה בשביל לשבת שם על הספסל ולהגיד ששיחקתי באירופה", שיחרר אוחנה הצהרה לעיתונות לפני צאתו, "אני נוסע בשביל להיות טוב, להוכיח את עצמי, והכוונה בכך היא להבקיע כמה שיותר שערים. אני לא רוצה להתחייב על מספר, אבל אני אעשה כמיטב יכולתי".

– איך ההרגשה לפני הטיסה?

– "ההרגשה מעורבת. מצד אחד אני שמח על שהצלחתי סוף סוף להגשים את שאיפותי אבל מצד שני קשה לי לעזוב את הקבוצה ואת האוהדים. בינתיים להתראות. אני אוהב את כולם".

אוחנה והמעריצות. "אם אשכחך אוחנה תשכח ימיני". צילם: עמיר חדד

מדליית כבוד לשלמה גליקשטיין

הטניסאי שלמה גליקשטיין זכה אתמול לכבוד נדיר בטניס, בעקבות החלטת ההתאחדות הבין־לאומית שהתכנסה אתמול בווימבלדון, להעניק לו את מדליית הכבוד של האיגוד הבינלאומי בטניס. גליקשטיין הוא הטניסאי הראשון בישראל שזכה לכבוד הזה.

הועדה החליטה להעניק לגליקשטיין את המדלייה על תרומתו לטניס בכלל ועל הדוגמא שהוא משמש לנוער בארץ, ועל 50 הופעותיו בנבחרת ישראל בסדרת גביע דיוויס.

מדליות דומות קיבלו בעבר שני עסקנים מישראל – יו"ר איגוד הטניס לשעבר ונשיא כבוד של האיגוד, אברהם פיינר ונשיא האיגוד מרדכי מאיר.

השייטים סלע ואמיר בדרך למדליה

הצמד הישראלי, יואל סלע ואלדד אמיר, סיימו שלשום ואתמול במקום הראשון באליפות העולם בשיט מפרשיות מדגם "הולנדי מעופף" הנערכת בקיל שבמערב־גרמניה, בהשתתפות 80 מפרשיות מכל רחבי תבל. הישראלים מדורגים עתה, בתום השיוט החמישי, במקום השני. עד לסיום האליפות נותרו עוד שני שיוטים.

ממן במדים זהובים

לאט לאט מתחיל ברוך ממן להתרגל לעובדה שבפעם הראשונה בקריירה שלו הוא ילבש מדים לא ירוקים. ממן: "אני לא זוכר שלבשתי פעם מדים בצבע אחר אפילו במשחק ידידותי". ממן מתחיל להסתגל קדימה אל העונה הבאה במדים הזהובים של בני יהודה.

"אני חושב שלבני יהודה יש הרכב שחקנים מוכשר שרץ טוב כבר שנתיים, ההרכב הזה יכול יחד עם הצוות המקצועי להוליך את הקבוצה להישגים כמו אלה שאני ידעתי בחיפה". ממן, המתכוון לעבור בתוך חודש להתגורר בת"א אמר על הציפיות הממנו: "אני לא קוטל קנים אך אני גם מקווה שלא מצפים ממני שאני אסחוב את הקבוצה. אני בסך הכל בא לעזור".

אייל יצחקי

ניצחון בכורה באינטרטוטו

במשחק הבית האחרון במסגרת האינטרטוטו מול ברונדבי מדנמרק תנסה בני יהודה לזכות בנצחון בכורה במפעל. בהרכב הקבוצה לא צפויים שינויים גדולים, יגאל קרן עשוי להשתתף במשחק. ייתכן שמשה אייזנברג המחלים מפגיעה בכתפו ישחק. דוד שווייצר ואהוד בן טובים עשויים לבחון שחקנים צעירים נוספים.

ההרכב המשוער: אסייג, סלמן, גיא שרעבי, פרי, עלו, אייל חיים, מליחי, ומי לוי קוסטיקה (קרן), שירזי, גורדנה.

אנטוורפן - ניצחון שני בכדורמים

נבחרת ישראל בכדורמים עשתה אתמול צעד חשוב נוסף לקראת זכייה אפשרית בטורניר הבין־ארצי המסורתי "שמונה האומות". הנבחרת הישראלית השיגה נצחון שני במפעל המתקיים בעיר ברוז' בבלגיה, כשגברה על סקוטלנד 13–7. בתום משחקי הסיבוב השני, ישראל ובלגיה הן היחידות מבין שש הנבחרות המשתתפות בטורניר ששברו על מאזן נצחונות נקי. אם השתיים יעברו בשלום את המשחקים הצפויים להן בסוף השבוע, תקבע ההתמודדות שתהיה ביניהן מחרתיים את הזוכה.

סקוטלנד היתה יריבתה העיקרית של ישראל בשנים האחרונות, בהן זכתה הנבחרת שלנו 3 פעמים ברציפות בבכורה. אתמול היו הסקוטים בתמונת המשחק רק עד לסיום הרבע הראשון (3–2 לישראל). מאוחר יותר הם התמוטטו, בגלל משחק ההתקפה המהיר של טל סגנית ואהוד בן־דרור. ברבע השני ניצחה ישראל 5–0.

סגנית הבקיע 5 שערים; בן־דרור וארנון פלג שלושער כ"א; רמי פריזר צמד. השוערים פרנסיס גרוס וזיו שוהם עשו עבודה טובה, ועצרו 3 פנדלים. באמנה ההונגרי של הנבחרת, אגוץ קיש, הביע את שביעות רצונו מיכולת ההתקפית של חניכיו.

במשחקים אחרים שהיו אתמול גברה בלגיה על נורווגיה 9–6; ויילס ניצחה את פינלנד 12–1.

מקום טוב באמצע ב־"8 האומות"

זו המטרה של שחייני ישראל שיחלו מחר באנטוורפן בתחרות הבין־ארצית

חייני נבחרת ישראל יזנקו מחר, החל מהשעה 4 אחה"צ, לבריכת אנטוורפן שבבלגיה, שם תיפתח התחרות הבין־ארצית המסורתית "שמונה האומות". הנבחרת שלנו מקווה להשיג "מקום טוב באמצע". הקלפים החזקים שלה היום שחיין החזה אייל שטיגמן והחותר שבג פורת, שהשתתפו אשתקד באליפות העולם בספרד. שטיגמן עשוי להשיג לפחות מדלית זהב אחת. המדינות שישתתפו בתחרות הן סקוטלנד, נורווגיה, אירלנד, וולס, בלגיה, שוויץ, פינלנד וישראל.

הישראלי הראשון שיתחרה יהיה שחיין ה־100 חתירה רזיאל רימר, המבקש להתקרב לגבול 53 השניות. בין הבנות תתחרה ל־100 מטר ענת ישראל. לאחר מכן יהיו המשחים האישיים ל־200 מטר גב (זוהר גלילי ושרון אקבלרוד); 100 חזה (אייל שטיגמן ואורית אפרתי); 200 פרפר (גלעד חן, איריס קומן) ו־400 מ' חתירה (ערן הירש, מיכל אבין).

נברטילובה מול גראף בגמר הנשים

מרטינה נוורטילובה נגד שטפי גראף – זה יהיה גמר־הנשים, מחר בטורניר וימבלדון. נוורטילובה, האלופה המגוננת על תוארה, ניצחה בתום מאבק מרתק את יריבתה־ידידתה האמריקנית כריס אוורט 6–2, 5–7, 6–4. גראף, הצעירה הגרמניה שהכל ציפו לראות כיצד תסתדר עם מגרשי הדשא הלא־חביבים עליה, הכניעה בקלילות את פם שרייבר מארה"ב 6–0, 6–2.

בעוד האלופה בת ה־30, מרטינה נוורטילובה, נזקקת לקצת יותר משעתיים על־מנת לטפס לשלב הגמר של הטורניר, גברה שטפי בת ה־18 על יריבתה תוך 50 דקות.

במזג אויר שטוף שמש הפגינה הטניסאית האמריקנית (צ'כית לשעבר) את סגנונה האופייני. מכת פתיחה רבת עוצמה ומשחק תוקפני ליד הרשת. המערכה הראשונה נפלה בקלות יחסית בחלקה של נוורטילובה תוך שהיא מיטיבה לשלב קטעים אקרובטיים שמניבים נקודות יפות. במערכה השניה היתה כריס אוורט נחושה יותר. משחק אחורי מצויין של אוורט הותיר את זינוקי ההתאבדות של מרטינה אל הדשא חסרי תועלת. כריס ניצחה 7–5.

במערכה השלישית והמכרעת נאבקו שתי הטניסאיות בעקשנות רבה, תוך שכריס אוורט מאבקת על כל כדור. אולם, ההגשה האגרסיבית של נוורטילובה הכריעה את הכף והעניקה לה את הנצחון במפגש ה־73 בין השתיים.

בסיום המשחק ירדו שתי הידידות כשהן מחובקות. "היא אמרה לי: 'אני מקווה שלא הרצאתי ממך יותר מדי אנרגיה, כדי שישאר לך משהו למשחק הגמר'", סיפרה נוורטילובה במסיבת העיתונאים לאחר המשחק.

משחק חצי הגמר השני נראה בלי ספק כמו אופרה אחרת לגמרי. פם שרייבר האמריקנית בת ה־25 נכנעה כמעט ללא תנאין לשטפי גראף, הכוכבת הדוהרת של הטניס הנשי העולמי. "אינני מאמינה שהיא רק בת 18" – הודתה לאחר המשחק פם שרייבר – "יש בה בטח משהו שלא ידוע לנו..."

נצחונה המהמם של שטפי גראף על פם שרייבר מגביר את הציפיות ומקשה את ההימורים לקראת גמר הנשים של וימבלדון השנה. שטפי גראף אינה ידועה כשחקנית דשא מצטיינת, בעוד יריבתה האמריקנית לא הפסידה עדיין באף אחד מ־7 הופעותיה בגמר־וימבלדון. מה צפוי אם כן? פם שרייבר, מי שטעמה את נחת מתבטה של שטפי גראף הצעירה, אומרת: "למרטינה יש הרבה דברים שלי אין. היא תהיה מסוגלת להשיב מן הקו האחורי טוב יותר ממני.

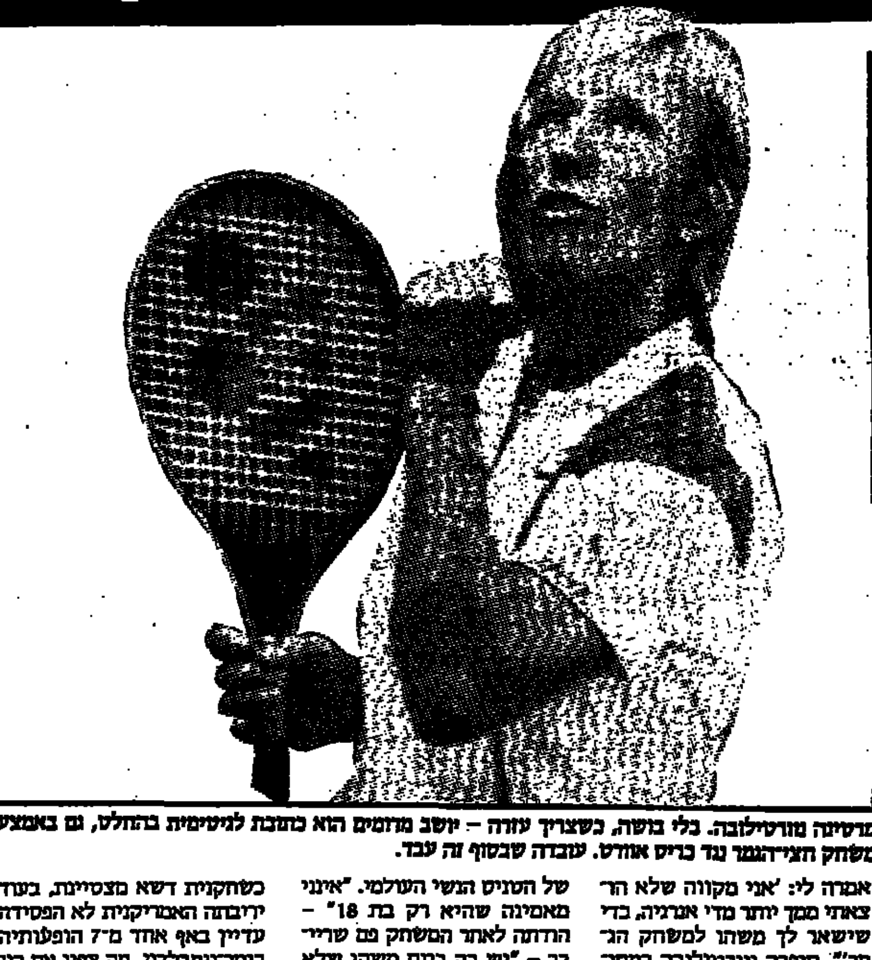
מרטינה נוורטילובה. בלי בושה, כשצריך עזרה – יושב מרומים הוא כתובת לגיטימית בהחלט, גם באמצע משחק חצי־הגמר נגד כריס אוורט. עובדה שבסוף זה עבד.

חצי גמר לאספנים

ג'ימי קונורס. זה השם שעתיד להפוך את שני משחקי חצי־גמר הגברים היום, ליותר מאשר אטרקציה ספורטיבית. ג'ימי קונורס נגד פט קאש – זה יכול להיות חצי גמר לאספנים. ובחצי השני, סטפן אדברג מול איוון לנדל.

ג'ימי קונורס, בן 34, הוכיח בימים האחרונים, שטורניר וימבלדון הנוכחי יכול להסתיים מבחינתו כמו הטורניר האחרון החשוב שבו זכה. זה היה ב־1984. פט קאש, הטניסאי האוסטרלי המצטיין, 11 בעולם, הפסיד לקונורס לפני שנה בוימבלדון.

איוואן לנדל, החיה האפורה של וימבלדון ואולי, בעצם, של כל טורניר טניס, חי בעוצמה מחודשת את התקווה לזכות בגמר טורניר וימבלדון. מאז הודח בוריס בקר ישן איוואן לנדל את לילותיו בניחותות רבה לאין ערוך. בדרכו של לנדל יתייצב היום בחצי־הגמר סטפאן אדברג השוודי המצויין.

משולש הזהב של הנסן

מאת דוד לביא

האתלטית הדנית, הלה הנסן, זכתה אמש בשלוש מדליות זהב, אחרי שניצחה בקפיצה לרוחק, קפיצה לגובה ובאחד ממקצי ה־100 מ', בתחרות הכל־לית, שנערכה בהדר־יוסף.

גברים: קפיצה לגובה: יואב מגן (ישראל) 1.91 מ'. כדור ברזל: פלד שריר (ישראל) 15.02 מ'. הטלת כידון: סטפן אדריאס (בלגיה) 61.04 מ', ארווין ואן־אדברס (בלגיה) 61.04 מ', יוסי פיירנברג (ישראל) 49.54 מ'. 400 מ': דניאל מלול (ישראל) 50.55 שנ', גלעד אלון (ישראל) 54.53 שנ', עופר בר־נוד (ישראל) 53.54 שנ'. 100 מ': פרנקו רדסי (איטליה) 11.61 שנ', צחי מגר (ישראל) 11.25 שנ', פרדי נעים (ישראל) 11.76 שנ', ברנרד אסל (אוסטריה) 11.86 שנ'. קפיצה לרוחק: קורט ון דר טדה (בלגיה) 6.62 מ'. 1,000 מ': יאיר מלכו (ישראל) 2:34.43.

נשים: 800 מ': אינגריד וובריס (בלגיה) 2:13.88 ד'. הטלת כידון: מריון סילבר (אוסטריה) 36.84 מ'. 100 מ': לין דלי (בלגיה) 12.27 שנ', ננסי קלרטס (בלגיה) 11.44 שנ', יעל הראל (ישראל) 13.14 שנ', הלה הנסן (דנמרק) 13.09 שנ'. קפיצה לגובה: הלה הנסן (דנמרק) 1.72 מ'. קפיצה לרוחק: הנסן הלה (דנמרק) 5.73 מ'. 400 מ': אן ונדריסטה (בלגיה) 1:01.47 ד', נדין ואן־דניס (בלגיה) 59.05 שנ'. כדור ברזל: טל קלדרון 12.09 מ'.

בני לם, הכדורגלן המצטיין, מלך השערים. מתאמץ ומצליח מול מרדכי בייטר מר"ג. צילם: צביקה ישראלי

נתניה אלופה. כסף גדול בכדורגל קטן

מכבי נתניה זכתה באליפות הקטרגל אחרי ניצחון 3–1 על הפועל ר"ג

מאת משה גורלי

כדורגלני מכבי נתניה זכו אמש באליפות הקטרגל הראשונה של ישראל. בשלביה האחרונים, כאשר פרסי הכסף החלו לקרוץ, קיבל הטורניר מעט תנופה וצופים, אמש כ־700. המפתיעה של האליפות, הפועל ר"ג, ביקשה לשחזר את האליפות ההסטורית שלה מ־1964, אך כשלה בקו הסיום, 1–3 לנתניה בסיום.

כדורגל גדול לא היה. התוצאה הנמוכה העידה על הגנות חזקות וסגירת התקפות מתפרצות האופייניות למשחק. נתניה עלתה ליתרון בדקה ה־8, שימי מכלוף, מזוית קשה מצא את סומך, שוער ר"ג, בלתי מוכן אולם שלוש דקות מאוחר יותר הישווה בייטנר לאחר שנשלח היטב ע"י אוסובסקי. בכך הסתיימו אירועי המחצית הראשונה.

במחצית השנייה התעייפה ר"ג. בעייתה הגדולה – מחסור במחליפים. בכל המשחק שיתפה רק 5 שחקני שדה: לעומתה ניצל פרדי חלפון, מאמן נתניה, את הספסל העשיר שלו והיינן את שורותיו ללא הרף. בדקה ה־32, דאבל־פס יפהפה בין חסן לבני לם ר־1–2 מרגלי לם. נתניה החלה לבזבז זמן, בעיקר ע"י חילופי שחקנים. ר"ג הוכיחה ברגעים אלה העדר נסיון וחוסר תושיה שבאו לידי בטוי בלחץ עקר. לחץ שהזמין התקפות מתפרצות, שבאחרונה שבהן, דקה 50 (האחרונה) כבש חסן לאחר מסירת רוחב של מסיקה.

במקום השלישי זכתה מכבי חיפה שניצחה את שמשון 3–2. תוצאה מפתיעה בהתחשב בהרכבים. חיפה הופיעה עם רפי אוסמו הצדוק מלכה, שניים ממשאליה שחזרו ולצידם צעירים, אשר להוציא את ראובן עטר, לא ראו ליגה לאומית העונה. מולם, שמשון על שלל תותחיה – עובדיה, ארביב, מזרחי, ברדה, שוקרון, הדד והלוי. חיפה, לא רק שסירבה להישחט, אלא אף העיזה וניצחה 3–2.

בדקה ה־3 העלה מרקו בולבול את חיפה ליתרון, שעבדיה בדקה ה־15, בטיל מרהיב לחיבורים קבע 1–1 כתוצאת מחצית. הגיבור של חיפה לכל אורך המשחק היה השוער הצעיר אריק שמואל שנכנע בפעם השניה והאחרונה מבחינתו לנסים ברדה בדקה ה־43. יתרון שהחזיק מעמד דקה אחת בלבד. האיש שהישווה היה גם האיש שניצח בדקה ה־48 – יוסי צרפתי. שם שהשמשונים, כמובטח, שמעו לראשונה רק אתמול.

וסכום הכסף הגדול שחולק: מקום ראשון – 45 אלף ש"ח; שני – 30 אלף; שלישי – 15 אלף; רביעי – 10 אלף.

هكذا من الاحيل

مكبر من الاصل

ביום ראשון, ח' בתמוז תשמ"ז (3 ביולי, 1987)
במלאת אחת־עשרה שנה לנפילתו של

סא"ל יונתן נתניהו הי"ד

יתקיים טכס אזכרה על־יד קברו בבית־הקברות הצבאי
בהר הרצל בירושלים.

ישא דברים:

מאיר שמגר – נשיא בית המשפט העליון

הטכס יתחיל בשעה 5.30 אחה"צ.
אוטובוסים יצאו מתל־אביב להר הרצל בשעה 4.00 אחה"צ מרחבת היכל התרבות.

חבריו של יוני
ומשפחתו

ברוך דיין האמת
בכאב רב הננו להודיע על פטירת ראש משפחתנו

הרב אהרן גרינבאום

מנהל הג'וינט לעניני ישיבות בארץ ישראל

ביום ה' פרשת חקת ה' תמוז תשמ"ז 2.7.87 לסדר דא גזירת אורייתא.
הלויה תצא מבית הכנסת ישורון היום, יום שישי, ו' תמוז תשמ"ז 3.7.87 בשעה 11.00 בבוקר לדרכה אל הר המנוחות ירושלים.

המשפחה המתאבלת

השבעה: רח' אבן עזרא 14 ירושלים

אוניברסיטת תל אביב
מרכינה את דגלה עם מותו של

ד"ר ג'ורג' ס. וייז

הנשיא הראשון והנגיד האוניברסיטה
איש החזון ואיש המעש

חבר הנאמנים, הועד המנהל,
הסנאט, הסגל האקדמי,
ציבור העובדים והתלמידים

משתתפים בצערה של רעייתו, גברת **פלורנס וייז**,
ובצער בני המשפחה.

ההלוויה תערך בניו־יורק.

קבלת
מודעות!
מ-8.00 עד 21.00
לוח מעריב
* מבצע מיוחד!
03-735588/9
03-727630
03-738707
לבעלי כרטיסי אשראי

במלאות שנה לפטירת אמנו וסבתנו היקרה והצדקת

שרה כתון צביאלי (נקר)

בת חנה וחיים ז"ל

תיערך אזכרה ביום ראשון, ח' בתמוז תשמ"ז (5.7.87), בשעה 6.30 אחה"צ, בבית העלמין בחוף הכרמל (מצד החלקה הצבאית). מתכנסים בשעה 5.15 בבית הכנסת, רח' צידון 11 חיפה, ללימוד משניות ותפילת מנחה ובשעה 6.00 יוצאים לבית העלמין.
אוטובוס יעבור לרשות המשתתפים.

המשפחה

יקירנו

דב (בוריס) בעל־קורא

מחלוצי "מסילה־חדשה" (1923)
ומראשוני היצרנים של משאבות המים בארץ

איננו

הובא למנוחות אתמול ברמת־השרון.

מושיק, אלית, דנית
והמשפחה

ג'ורג'

הלך מעמי לעולמים

פלורנס וייז

חלפו חמש שנים
לרצח האכזרי והמחריד של

דורית המאירי ז"ל

ובתה

אביבית המאירי

בת ה-4 ז"ל

בידיו של הבעל והאב
רמי המאירי

האזכרה לזכרן תתקיים ביום ראשון, ח' בתמוז תשמ"ז (5.7.87) בשעה 16.30 אחה"צ בבית העלמין "הדרום" גבול חולון בת־ים.
נפגשים ליד השער החדש

המשפחה

במלאת שלושים לפטירת בעלי, אבינו וסבנו היקר

ר' ראובן מנחמר ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום שני, ט' תמוז תשמ"ז 6.7.87 בשעה 4 אחה"צ בבית העלמין החדש ברמת השרון צומת מורשה.
התחבורה תועמד לרשות המשתתפים בשעה 3.15 אחה"צ בבית הנפטר כפר מסריק 2 תל־אביב.

משפחות מנחמר (מנהיימר)
משפחות שנקמן

ביום ראשון, ח' בתמוז תשמ"ז (5.7.87)
יום השלושים לחברתנו

פייגה פרוקטר ז"ל

נעלה לקברה בשעה 16.30.
ההתכנסות בבית ההנצחה בשעה 17.00.

המשפחה
ובית רמת יוחנן

אגודת ידידי
אוניברסיטת תל־אביב בישראל
מבכה את מותו של
איש החזון והיוזמה
ממקימי האוניברסיטה

ד"ר ג'ורג' ס. וייז

ומביעה תנחומיה
לגב' **פלורנס וייז** ולבני המשפחה

משה שמיר, נשיא האגודה
חברי ההנהלה
וכל ציבור
ידידי האוניברסיטה

העיר תל־אביב–יפו
מרכינה את ראשה באבל על מותו של

ג'ורג' וייז

אזרח כבוד של העיר תל־אביב־יפו
ציוני כמוהו בכל שורשי נשמתו
מיוזמיה ומקימיה של אוניברסיטת תל־אביב
ונשיאה הראשון ואיש רב פעלים

שלמה להט
ראש עירית תל־אביב–יפו

אזכרה
במלאת שנה לנפילת

סמ"ר עֹפר חביון ז"ל

נערוך אזכרה בבית הקברות הצבאי בהר־הרצל, ביום חמישי, י"ב בתמוז תשמ"ז (9.7.87).
נפגשים ליד השער בשעה 17.00. העליה מבית חביון ב־16.30.

שלומית, מוטי דרור, פלג
והמשפחה

במלאת שנתיים לפטירת יקירנו

ד' אברהם פרקש ז"ל

(מבת־ים)

תתקיים אזכרה ביום ראשון, ח' בתמוז תשמ"ז, 5.7.87, בשעה 17.30, בבית העלמין "הדרום", בגבול חולון–בת־ים. נפגשים ליד השער החדש.
לאחר האזכרה יתקיים לזכרו
שיעור לימוד משניות.

המשפחה

לבנצי פורצלן

אתך באבלך הכבד
על מות

אביך ז"ל

עובדי אגף כ"א
אוניברסיטת ת"א

במלאת שנתיים לפטירתו של
בעלי, אבינו, סבנו וחמינו היקר

פישל פיש ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו, ביום ראשון, ח' בתמוז תשמ"ז, 5.7.87, בשעה 18.00, בבית העלמין החדש ברחובות.
נפגשים ליד השער.

המשפחה

עברו אחת־עשרה שנים
לנפילת בננו ואחי האהוב

סרן אבי בהרב ז"ל

נפקוד את קברו ונעלה את זכרו, ביום ראשון, ח' בתמוז תשמ"ז 5.7.87 בשעה 5.00 אחה"צ, בבית העלמין הצבאי בקרית־שאול.

בלה, יחזקאל ויעל

במלאת שלושים לפטירתה של יקירתנו

חיה גרייבר ז"ל

לבית בירנבוים

נקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון, ח' בתמוז תשמ"ז, 5.7.87, בשעה 18.00, בבית העלמין בכפר חסידים.
אוטובוס מיוחד יצא בשעה 17.10 משדרות הנשיא פנת רחוב אלחנן (תחנה 21) חיפה.
תודתנו נתונה לכל מנחמינו.

המשפחה

במלאת שנתיים לפטירת יקירתנו

חיה רייס ז"ל

נעלה לקברה ונתיחד עם זכרה ביום רביעי, י"א תמוז תשמ"ז 8.7.87 בשעה 5.00 אחה"צ בבית העלמין הדרום גבול חולון בת־ים.
נפגשים ליד השער החדש.

המשפחה

לסותפנו פרידמן לודוויג

אתך באבלך על מות

אחיך ז"ל

מפעל עורות
פרימה בע"מ פ"ת
ההנהלה והעובדים

במלאת עשר שנים למותו של יקירנו

דני רביד (וינר)

נעלה לקברו בהר־הזיתים ביום ג', י' בתמוז תשמ"ז, 7.7.87 בשעה 5.30 אחה"צ.
נפגשים ברחבת מלון אינטרקונטיננטל.

מיקה והמשפחה

ביום ראשון ח' בתמוז תשמ"ז (5.7.87)
יום השלושים לפטירת חברתנו

פנינה רובינשטיין (לוכמן) ז"ל

נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה בשעה 4.00 אחה"צ בבית העלמין ביגור.

המשפחה
ובית יגור

במלאת שנה לפטירתה של
בתנו, אשתי ואמנו

יפה ויסמן ז"ל

נעלה לקברה להתייחד עם זכרה ביום ראשון, ח' בתמוז תשמ"ז (5.7.87) בשעה 17.00 בבית העלמין באשדוד.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו

אהרון ברנע (ביטר) ז"ל

נעלה לקברו ביום ראשון, ח' בתמוז תשמ"ז, 5.7.87 בשעה 16.00, בבית העלמין באבן־יהודה.
תודה לכל מנחמינו בכתב ובע"פ.

המשפחה

עם חברנו
אלי וגו
משתתפים בצערו הכבד במות עליו

אביו ז"ל

אבלים וכואבים יחד עם המשפחה

המרכז למחקר גרעיני
נחל שורק

למשפחת צימרמן

כואבים ומשתתפים באבלכם הכבד בהלקח מכם

מירב ז"ל

המחנכת, ההורים והתלמידים
כיתה ח'3
קרית החינוך
ע"ש דוד בן־גוריון, עמק חפר

רשות השידור
עובדי רשות השידור
ההנהלה ומוסדותיה

אבלים על מותו של חברם לעבודה

אוזיאס ברש ז"ל

ומביעים תנחומים כנים למשפחה

במלאת שנה לפטירת יקירנו

ד"ר אריה שטיימן ז"ל

תתקיים אזכרה, ביום ראשון, ח' בתמוז תשמ"ז, 5.7.87, בשעה 17.00, בבית העלמין סגולה בפתח־תקוה.
התחבורה תצא מבית המנוח, רחוב פיקא 3, פתח־תקוה, בשעה 16.40.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירת אבינו וסבנו

אברהם יום־טוב

תערך **אזכרה** וטקס גילוי המצבה, ביום רביעי, י"א בתמוז תשמ"ז, 8.7.87, בשעה 16.30, בבית העלמין בקרית־שאול.
נפגשים ע"י השער.

משפחת מיכלסון
משפחת יום־טוב

למשפחת לוין

משתתפים באבלכם הכבד
על מות יקירכם

אליהו (אלקה) ז"ל

צים חברת השיט הישראלית
ההנהלה והעובדים

לערן תומר ובני משפחתו

משתתפים בצערך על מות

האם ז"ל

כל חברי מושב עין־יהב

קבלת מודעות אבל
24 שעות ביממה
03-383838 מודעכן

18 מהגרים מקסיקנים נחנקו למוות בקרון־משא בדרך ל'חלום האמריקני'

מאת רן דגוני
סופר "מעריב" בניו־יורק

שמונה עשר מהגרים בלתי חוקיים ממקסיקו, שניסו להגיע לצפון ארה"ב כדי למצוא עבודה באזורים חקלאיים, נמצאו אתמול מתים בקרון משא נעול שחנה בעיירה קטנה, ליד אל־פאסו, בטקסאס.

חקירה העלתה, כי הנוסעים הסמויים התייבשו ומתו בצמא. רק אדם אחד שהיה בקרון נותר בחיים.

"הם מתו מוות איום", אמר פקיד של משרד ההגירה והאזרחות באל־פאסו. "הם סבלו מעוויתות והקיאו דם לפני שהמוות שם קץ לייסוריהם". מעריכים, כי הקרבנות שהו בקרון לפחות 14 שעות. נראה, כי עובד של חברת הרכבות נעל את הקרון. הנוסעים הסמויים חששו לצעוק מחשש שהעובד יורידם מהקרון.

הנוסע שנותר בחיים הצליח לקדוח חור קטן ברצפת הקרון ו"ינק" אוויר טרי, שעה שחבריו מתו לידו זה אחר זה.

החום בטקסאס בקיץ מגיע ל־45 עד 50 מעלות.

ההחמרה בחוקי ההגירה והידוק הפיקוח על הגבול בין ארה"ב למקסיקו צמצמו את מספר העובדים הזמניים לעבודות החקלאיות במערב התיכון, בצפון מערב ובאזורים אחרים בארה"ב. רוב המעסיקים חוששים להעסיק זרים ללא רשיונות עבודה, מפני שחוקי ההגירה החדשים מטילים על המעביד אחריות פלילית למתן תעסוקה בניגוד לחוק.

אבן ונתניהו – בראש מיצעד הפוליטיקאים אצל בני נוער

כך עולה מסקר שערך ניל סחר, מנהל הפרלמנטים לנוער, בקרב 604 נשאלים

מאת מנחם רהט

שגריר ישראל באו"ם בנימין נתניהו ויו"ר ועדת החוץ והבטחון אבא אבן, הם שני המועמדים להנהיג את המדינה, המועדפים על בני הנוער בישראל. כך מתברר מסקר שנערך ע"י ארגון הפרלמנטים לנוער בקרב 604 נשאלים צעירים, שיצביעו לראשונה בחייהם בבחירות הבאות, ב־11 נקודות ישוב.

בתשובה לשאלה, מיהו לדעתך ראוי לעמוד מטעם המערך בראש המערכה המדינית של ישראל, הצביעו 71% על אבא אבן. על שאלה זהה המתייחסת לליכוד הצביעו 66% על בנימין נתניהו.

82% מהנשאלים הגדירו את אבא אבן כהגון בין הפוליטיקאים בזירה הפוליטית. 58% קבעו כי מילא את תפקידו ביעילות. שמעון פרס אינו מצטייר כשר חוץ טוב וזכה רק לתמיכה בשיעור 21%. לעומת זאת, שיעור התמיכה בו כראש ממשלה הגיע ל־32%. שר הבטחון יצחק רבין נתמך ע"י 16% מהנשאלים.

ראש הממשלה יצחק שמיר לא זכה לאהדה גבוהה. רק 21% ציינו כי הוא צריך לעמוד בראש הממשלה.

אשר לממשלת האחדות הלאומית, סבורים 19% שהעם נשכר מקואליציה זו. 72% סבורים ששינוי שיטת הבחירות חיוני ורק זו תביא להכרעה חדה בין המערך לליכוד.

לשאלה למי הייתי מצביע בבחירות ביום, מסתמנת תמיכה ברורה של הנשאלים בימין הניצי. במערך תמכו 17%, ואילו בליכוד 23%, ועוד 5% בתחיה ו־4% בכהנא. שיעור גבוה מאד – 46% – הגדירו עצמם נמנעים.

בחוגים פוליטיים רחבים מגלים עניין בסקר, שבוצע ונוהל ע"י ניל סחר, מנהל הפרלמנטים לנוער.

מעריב
עורך: עידו דיסנצ'יק
סגן עורך: יובל אליצור
סגן עורך: לוי יצחק הירושלמי
ראש מערכת המוספים: יעקב ארז
ראש מערכת החדשות: אברהם תירוש
יו"ר כבוד של הדירקטוריון: עובד בן־עמי
יו"ר הדירקטוריון: שלום רוזנפלד עורך ראשי 1974–1980
מנכ"ל: אמיר דודזון
מנכ"ל: שמעון חפץ
עזריאל קרליבך מייסד ועורך 1948–1956
אריה דיסנצ'יק עורך ראשי 1956–1974
שמואל שניצר עורך ראשי 1980–1985
המו"ל: הוצאת מודיעין בע"מ, בית דפוס מעריב בע"מ
תל־אביב: מערכת, הנהלה, מודעות, דפוס: בית מעריב, רח' קרליבך 2 (מיקוד 61200), ת.ד. 20010 טל' 439111.
ירושלים: המערכת: רח' הלל 14 (מיקוד 94581), טל' 221151. הפצה ומודעות: רח' הלל 16, טל' 231769. מרכז הפצה: טל' 521159.
חיפה: רח' הנביאים 29 (מיקוד 33104), טל' 674674. הפצה ומודעות: רח' הנביאים 32, טל' 673254.
באר־שבע: המערכת: רח' קק"ל 90, טל' 37553, 74973. מודעות ושיווק: 74850, 31772.
© כל הזכויות שמורות למעריב.

מזג האויר

ירידה קלה בטמפרטורות, בנגב – ירידה נוספת

בארץ — הטמפרטורות החזויות:
ירושלים 16–26; תל־אביב 20–29; חיפה 20–30; נהריה 20–28; באר־שבע 16–33; רמת־הגולן 19–30; צפת 17–28; טבריה 21–36; עפולה 20–31; נצרת 19–29; שומרון 18–29; לוד 19–30; עזה 20–28; יריחו 20–40; אילת 23–40

בחוץ־לארץ — מזג האויר בערים הגדולות:
אוסלו 10 עד 20 מעונן; אמסטרדם 9 עד 21 בהיר; אתונה 22 עד 34 בהיר; בואנוס־איירס 10 עד 16 מעונן; בריסל 10 עד 24 בהיר; וינה 15 עד 21 בהיר; ז'נווה 20 עד 30 מעונן; יוהנסבורג 5 עד 20 מעונן; לונדון 14 עד 23 מעונן; לוס אנג'לס 15 עד 24 בהיר; ליסבון 17 עד 34 בהיר; מדריד 20 עד 35 בהיר; מונטריאול 15 עד 23 מעונן; ניו יורק 20 עד 30 מעונן; סטוקהולם 14 עד 16 מעונן; פריס 14 עד 25 בהיר; פרנקפורט 14 עד 25 בהיר; קאהיר 21 עד 36 בהיר; קופנהאגן 11 עד 20 בהיר; רומא 19 עד 32 בהיר.

להשכרה
בבנין מרכז הטקסטיל
שטח של 180 מ"ר
המתאים לחנות, לאולם תצוגה או למשרד.
גימור מפואר, קירות מזכוכית, 3 קווי טלפון. מיקום בקומת הכניסה של הבנין.
פרטים נוספים בטל. 03-662828-9

המועצה האזורית בקעת־הירדן
מציעה למכירה
את הרכבים דלהלן:
1. פג'ו G-5 קומבי שנת יצור 1983
2. סובארו 1300 עם מזגן שנת יצור 1984
3. סובארו 1300 שנת יצור 1981
את הרכבים ניתן לראות במגרש המועצה ואת ההצעות יש להגיש עד התאריך 15.7.87 טלפון: 02-941234/5/6. לפנות לרכז הרכב.

SUMMER SCHOOL
מסתיימת ההרשמה
שבוע העשרה לנוער נבחר
חווית קיץ מרחיבת אופקים
בילוי ונופש בכפר הנופש שורש
פרטים והרשמה **מכון מופת**
המכון ללימודי העשרה, דרך השלום 7, תל־אביב, טלפון – 03-251131

עיר הבטלנים
הופה הו־לה
דסנר וקושניר • קרם אירוויזיון 87
הופיע – חדש בכל חנויות התקליטים – גם בקלטות הד ארצי

נציג בארצות הברית
אקדמאי הגר בארה"ב בעל נסיון בתחומים שונים ישמש כאיש קשר־נציג – סיוע ביבוא יצוא וכו'... לחברות / אנשי עסקים בארץ.
טל' 03-736228 אברהם.

עיריית תל־אביב־יפו
ביום א' 5.7.87 יתחילו בביצוע
עבודות החלפת קו מים ברחוב בבלי
קטע בין רחוב הרצוג לרחוב קוסובסקי

משרד המשפטים — לשכת עורכי הדין

משפט עברי
סמינריון בדיני שכירות

יום ה' – מוצ"ש, י"ב–י"ד בתמוז תשמ"ז (9–11.7.87), בית הארחה ניר עציון

דברי פתיחה: **מר יוסף חריש** היועץ המשפטי לממשלה
יושב ראש: **מר מאיר גבאי, עו"ד** נציב שרות המדינה
מרצים: **מר אברהם סוכובולסקי,** עו"ד, תל אביב
ד"ר שלום לרנר הפקולטה למשפטים אוניברסיטת בר אילן. המשא: העברת השכירות
עו"ד אליקים רובינשטיין מזכיר הממשלה. הנושא: יחסים בין לאומיים של מדינה יהודית
גב' שולמית קצנלסון מנהלת אולפן עקיבא, נתניה. הנושא: לדמותו של ר' אריה לוין – אבי האסירים
מנחים בסדנאות: **השופט צבי טל** בית המשפט המחוזי, ירושלים; **מר דוד סתיו** ירושלים

פרטים והרשמה: משרד המשפטים 02-270266

— • —

סמינריון הבא
דיני ערבות
י"ב–י"ד בתמוז תשמ"ז (27–29.8.87), בית הארחה שורש

— • —

חנוכת הספריה למשפט העברי והכללי
ע"ש עו"ד ראובן ויינברג ז"ל

תתקיים ביום שלישי, י' בתמוז תשמ"ז (7.7.87), בשעה 18.30, בבית לשכת עורכי הדין, המרכז המשפטי של ירושלים, רח' שופן 1, ירושלים.

דברי פתיחה
עו"ד יעקב רובין ראש לשכת עורכי הדין
על ראובן ויינברג ז"ל
השופטת חנה אבנור נשיא בית המשפט המחוזי בתל אביב
המשפט כערך אוניברסלי
פרופ' נחום רקובר המשנה ליועץ המשפטי לממשלה

הציבור מוזמן

— • —

הופיע
סדנאות במשפט העברי
קובץ רביעי
בעריכת **פרופ' נחום רקובר**

התוכן: דיני שליחות – הגדרת השליחות; דיני עבודה: כללי השופטים; דיני נזיקין – חובת דעת רשלנית; דיני חוזים – כפיה ועושק; דיני שומרים; דיני עונשין – הגנת צורך.

הזמנות: ת"ד 7483, ירושלים 91074

כתיבה במכונה תלמדו ב־12 שעות בשיטה עיוורת
ביה"ס למסחר "רימון" רח' דיזנגוף 85 ☎ 281985

במלאת שלושים לפטירת יקירנו
הצייר
יצחק נשר ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו באזכרה ובטקס גילוי המצבה ביום רביעי, י"א בתמוז תשמ"ז, 8.7.87, בשעה 4.00 אחה"צ בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון בת־ים.
נפגשים ליד השער הישן.
המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו, אחותנו וסבתנו היקרה
חוה גולדברג
הלוויה תתקיים היום, יום שישי, ו' בתמוז תשמ"ז, 3.7.87, בשעה 11.30 בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון בת־ים.
יושבים שבעה ברח' יעלים 4, רמת־גן.
המתאבלים:
יהושע גולדברג ומשפ'
דב גולדברג ומשפ'
רחל פרידמן ומשפ'
מלכה אפטר ומשפ'

בצער אנו מודיעים על פטירתו של
ישראל טריקה ז"ל
אביה של חברתנו **רינה שיטרית**
ומשתתפים בצער המשפחה
הלוויה התקיימה אתמול, יום חמישי, ה' בתמוז תשמ"ז (2.7.87).
בית תימורים

אנו מודיעים בצער על פטירת יקירתנו
חנה לוין ז"ל
הלוויה נערכה ביום שלישי כ"ז סיון תשמ"ז (23.6.87).
המשפחה

למשפחת **תמיר–כצנלסון**
אבלים אתכם על פטירת
שר המשפטים לשעבר
שמואל תמיר
חי חסידוף ומשפחתו

לגב' **שולמית כצנלסון**
מנהלת אולפן עקיבא
משתתפים באבלך הכבד
שמואל גורן
מתאם הפעולות באיו"ש ובאוח"ע
וראשי המינהל האזרחי

לעדינה אוסטרוב ומרים זילברדיק
קבלו את תנחומינו על מות
האם ז"ל
י. זילברדיק ושות' (1981) בע"מ

למשפחת קופפרווסר
משתתפים בצערכם על מותו הטראגי של:
ד"ר משה קופפרווסר ז"ל
סנטוריום החלמה ונופש
ההנהלה, צוות הרופאים וצוות העובדים

לרון ברדונסר
משתתפים באבלך הכבד על מות
אמך ז"ל
חבריך לעבודה

טקס אזכרה ל־28 נופלי הקרב בגבעת כח (קולה)
יערך ביום שני – ט' בתמוז תשמ"ז, 6.7.87
1. בשעה 16.30 ע"י הגלעד בגבעת־כח.
2. בשעה 17.30 בבית העלמין הצבאי בנתניה.
3. בשעה 15.30 הסעה מרחבת היכל התרבות תל־אביב.

בכאב וביגון אנו מודיעים על פטירתה של יקירתנו הרעיה האם והסבתא
רוזה דוידזון
הלוויה תתקיים היום, יום שישי, ו' בתמוז תשמ"ז 3.7.87 בשעה 14.00, בבית העלמין החדש באשקלון.
אוטובוס יצא מבית המנוחה, עתיקות ג' 236/14 אשקלון, בשעה 13.45.
האבלים:
הבעל: מיכאל
הבנות: חנה וחיים כץ, שרה ויגאל גלאון
הנכדים: אביב, שרית, קרן, מירב, אלכס, לימור ואודי.
משפחה וחברים

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירנו
לייב פרימן
הלוויה תצא היום, יום שישי, ו' תמוז תשמ"ז (3.7.87), בשעה 12.00 בצהרים מבית המנוח, רח' קפלן 22, חולון לבית העלמין "הדרום", גבול חולון–בת־ים.
יושבים שבעה בבית המנוח.
האבלים:
אשתו: גיטל
בניו: מגדל ושלמה פרימן וב"ב

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו הפתאומית של יקירנו
אלי רונן
בדבר פרטים על מועד הלוויה בטלפונים 04-664322, 04-664323, 04-666128.
המשפחה המתאבלת

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו, גיסתנו וסבתנו היקרה
אהובה יעקובוביץ
הלוויה תתקיים היום, יום שישי, ו' בתמוז תשמ"ז, 3.7.87, בשעה 11.00 לפנה"צ, בבית העלמין סגולה בפתח־תקוה.
המשפחה האבלה

ברוך דיין האמת
ניסן ברגגרין
איננו
משפחת הבנים:
אריה אמיתן
לאה בר־אפרת
משפחת האחים:
אליעזר ערד
אסתר ברגגרין
הנכדים והנינים
השבעה ברחוב יפה נוף 15 ירושלים, השבעה תסתיים ביום שני בבוקר.

هكذا من الاصل

هكذا من الاجل

חדשות	חלק א'
בארץ	עמ' 5-6-7
בעולם	עמ' 4
מזג אוויר	עמ' 11
ספורט	עמ' 8-9
מעריב שבת	**חלק ב'**
אומרים השבוע	עמ' 7
אש ברמת עמידר	עמ' 5
דעות	עמ' 10-11
המיבצע הבא של דמפסי ומייקפים: חתווה	עמ' 9
הקרב על הלב"א	עמ' 1
מרשם לאריכות ימים	עמ' 6
נשיא קוריאה הפסיד באולימפיאדה	עמ' 8
סימני נפט	עמ' 6
עופר חיפש בפולין את מציל אמו	עמ' 4
עזר רוצה הזמנה מכובדת ממוסקווה	עמ' 2
שמואל תמיר ז"ל	עמ' 3
מעריב קריירה	**חלק ג'**
מעריב מדריך	**חוברת**
השעה ה־25	עמ' 18
חירום: משטרה, מד"א, מכבי־אש	עמ' 19
לוח הצגות בקולנוע	עמ' 26-27
מ' מה סח'	עמ' 12
מישדרי השבוע	עמ' 2 עד 8
מעריב לילדים	עמ' 13-16
מעריב פנאי	**חלק ד'**
מן המגירה והמדף	עמ' 7
פרשה ופישרה	עמ' 7
מעריב ספרות	**חלק ה'**
מעריב כלכלה	**חלק ו'**
אשוב לבורסה	עמ' 5
בארץ	עמ' 2
בעולם	עמ' 4
טבלות הבורסה	עמ' 7
פיל לבן בלוד	עמ' 2
צרבונות	עמ' 3
קרנות ונאמנות	עמ' 2
שוק המשומשות	עמ' 3
שערי מטבע חוץ	עמ' 5
לוח מעריב	**חלק ג'-ז'**
קריירה, הצעות עבודה	חלק ג'
כל השאר	חלק ז'

תכשיר חדש לטיפול באיידס: המחלה נבלמת; תופעת הלוואי - ריח שום

התרופה שפותחה בישראל, נוסתה בהצלחה על 20 חולים במכסיקו

מאת דליה מזורי

20 חולי איידס במכסיקו קיבלו טיפול בתרופה חדשה שפותחה על ידי מדענים ישראליים, 101 AS, ולאחר חמישה חודשי טיפול התקבלו תוצאות מרשימות: המחלה נבלמה, ומצב החולים נשאר טוב ויציב במשך תקופה ארוכה, לעומת חולים שלא קיבלו את התרופה ונפטרו בתוך תקופה זו. על כך דיווחו אתמול מפתחי התרופה, פרופ' מיכאל אלבק ופרופ' בנימין שרדני, בכנס לחקר הסרטן ואיידס, ע"ש מרילין פינקלד ז"ל, הנערך באוניברסיטת בר־אילן.

לדבריהם, לתכשיר החדש יש תופעות לוואי מעניינות: האחת - ריח חריף של שום נודף מכל שנוטל אותה, והשניה - חולשה, הזעה וקור התוקפים את החולים המקבלים אותה, אך תופעות אלה נעלמות כעבור זמן מה. עוד מסרו כי התכשיר הוא סינתטי ואין לו השפעות רעילות גם לא בהימון יתר.

ניסוי בתכשיר נערך גם על רקמת עור סרטנית. לאחר שלושה ימים של החדרת התכשיר לרקמה ירד שיעור התאים הסרטניים בה ל־50% וכעבור שבוע – ל־1% בלבד.

החוקרים ציינו כי התכשיר לא מרפא המחלה, אלא רק מחזק את המערכת החיסונית כדי שתוכל להתמודד עם וירוס האיידס.

פרס פיקנטי: התכשיר הישראלי מכונה במכסיקו בשם "מצויינייסימוס" – הקוד "מצויין" שניתן לתכשיר על ידי הממציאים הישראליים אומץ על ידי המדענים שם, שהוסיפו לו סיומת מקומית.

(ע.) כן הוצגה בכנס שיטת טיפול חדשנית לחיסול גידולים סרטניים, באמצעות התאים הלבנים של מערכת החיסון בגוף, התוקפים את הסרטן באופן עצמאי.

"אין בי שום דבר גברי, אני חלשלוש"

מקסים, חייכני, בחליפת תכלת, וכבר אהב את ירושלים – כך הגיע שחקן הקולנוע האיטלקי מרצ'לו מסטרויאני לביקור בזק בן שלושה ימים בפסטיוואל הקולנוע הרביעי בירושלים. הוא בא עם חברתו, מריה סוסה (בתמונות), ומלבד פגישות עם עתונאים וצרפים, יטייל באיזור. "איני רואה את עצמי כוכב, אלא שחקן. היה לי פשוט מזל להופיע בסרט 'החיים המתוקים' (פליני – ע.ש.), שהיה סרט מפורסם וחשוב בכל העולם וכך גם אני נעשיתי מפורסם", אמר, "אך לא הייתי רוצה לעבוד בהוליווד, לבלות שם במסיבות ולדבר רק על כמה כסף, מי קיבל ועל איזה תפקיד. אני נורא אוהב את הארץ שלי. יש לי שם המון ידידים והמון מה לעשות". מסטרויאני, שהיה נוכח בהקרנת סירטו החדש "עיניים שחורות", מפורסם לא רק כשחקן אופי וכוכב בינלאומי, אלא גם כסמל מין קולנועי: "את זה אני בכלל לא מבין. אין בי שום דבר חזק או גברי. אני חלשלוש וכל הזמן מחפש הגנה ותשומת לב. אם גבר כמוני הפך לסמל מין, אז כנראה דברים רבים השתנו במושגים על גבריות ונשיות שאני הכרתי". כתבה עירית שמגר; צילם ראובן קסטרו

ועדה תחקור מדוע נטשו מילואימניקים מיתקן צבאי שהופקדו על שמירתו

מאת יוסף ולטר

אלוף פיקוד המרכז, עמרם מיצנע, מינה אתמול ועדת חקירה לחקור את פרשת אנשי המילואים שנטשו מיתקן בטחוני והותירוהו בלי שמירה. יו"ר ועדת חוץ ובטחון של הכנסת, ח"כ אבא אבן, זימן אליו את נציגי צה"ל כדי לשמוע הסבר על הפרשה.

הפרשה מעוררת תמיהות ומצביעה על העדר משמעת, וליקויים לא רק בדרג המילואים, אלא גם בדרגי הפיקוד שעד עצם היום הזה לא דאגו לבדוק את הנושא עד תוכו ולמצות את הדין עם האחראים.

גדוד מילואים הגיע לפעילות מיבצעית באמצע חודש מרס השנה. בין יתר הפעילויות איבטחו אנשי גדוד המילואים מיתקנים בטחוניים שונים. גורם צבאי אמר אתמול כי אפשר שאת המיתקן איבטחו שלושה אנשים או ארבעה לכל היותר.

ב־25 באפריל סיימו אנשי המילואים את שירותם. כעבור כמה ימים, כאשר הגיעו למקום אנשי מילואים אחרים, הובהר כי קודמיהם נטשו את המקום והותירו אותו בלי שמירה במשך ימים רבים.

בעקבות גילוי המקרה התחילה מצ"ח לחקור את הפרשה, אולם מתברר שעד עצם היום הזה טרם אותרו אנשי המילואים שעזבו את המקום. רק אתמול, לאחר פרסום הפרשה, פתח צה"ל במאמצים לבדוק מי היו אותם אנשים.

בדיקה ראשונית של הפרשה מצביעה על אחריותו של מפקד הגדוד, שהיה אחראי על פעילות תקינה של אנשיו.

ממימצאי הועדה, מסקנותיה וצעדים שיינקטו, יובאו לידיעת אלוף הפיקוד והרמטכ"ל.

שללם של הפורצים למשרד הפנים בב"ש: 150 דרכונים, 100 תעודות זהות

מאת רוני סופר

אלמונים פרצו למשרד הפנים בבאר־שבע אתמול לפנות בוקר, וגנבו 150 דרכונים וכ־100 תעודות זהות וכן חותמות של משרד הפנים. קיים חשש שהתעודות וההחותמות שנגנבו ישרתו גורמים עויינים ואנשי העולם התחתון.

גורמים במשטרת באר־שבע מסרו אתמול שהמשטרה מתייסת בחומרה רבה לפרשה, ועושה מאמצים נמרצים לאיתור הפורצים. לדברי אותם גורמים, אם לא יאותרו התעודות והחותמות הן עלולות להוות מסמך יקר ערך לגורמים עויינים ופליליים. מפקד תחנת משטרת באר־שבע, סנ"צ איתן רצון, מסר שהדרכונים, ותעודות הזהות שנגנבו היו מונחים בארון ולא בתוך כספת. עוד מסר, שמספריהם הסידוריים של הדרכונים נמצאים בידי המשטרה והועברו למשטרת הגבול, למניעת שימוש בהם ליציאה מהארץ.

הממונה על משרד הפנים במחוז הדרום, שלום דנינו, אמר אתמול שהעובדה שהדרכונים ותעודות הזהות הונחו בארון ולא בכספת, נבעה מרשלנות העובדים. לדבריו, מנהל מחלקת מירשם האוכלוסין וסגניתו לא נכחו באותו יום במקום, וכתוצאה מכך נגרמה הרשלנות. הממונה ציין עם זאת, שהעובדים נעלו את התעודות בארון באמצעות שני מנעולים. דנינו מסר עוד, שבמקביל להגשת התלונה למשטרת באר־שבע, הועברו תוצאות הבדיקה הראשונית להמשך חקירה פנימית במשרד הפנים, כדי לבדוק בצורה יסודית מי אחראי למחדל.

פקח עין ותזכה בפרס בסך 4000 ש"ח
על מציאת מכונית מסוג פיג'ו 505
מספר 87-666-30 בצבע אפור כסף כהה.
להתקשר לטלפון: 04-714647,
או 04-647034, 04-647293-4.

קו הבריאות
לשכת דובר קופת חולים הכללית
והמוקד לחינוך לבריאות עורכים
קו פתוח לבריאות הציבור
מחלות כלי הדם
מחלות עורקים: הפרעות בזרימת דם למוח, לידיים, לרגליים ולאיברים השונים.
מחלות ורידים: דליות, נימים, דלקות ורידים.
צוות רופאים מומחים ישיבו טלפונית לשאלות הציבור במבצע מיוחד שייערך ביום שלישי 7.7.87 בשעות 16.00-19.00
פרופ' אליהו ענתבי
ד"ר מיכאל נובל
ד"ר יהונתן להמן
ד"ר משה גיפס
ד"ר לסלו זלמנוביץ
טלפונים: 03-433500 (5 שלוחות)
בשידור ישיר בתכנית "אצבע על הדופק", ביום ג' שעה 6:05 בערב, רשת ב' - קול ישראל
שלך יוקר בריאותך!
קופת חולים, ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

קריסטל
מכונות ומוצרי חשמל בע"מ
מבצע קיץ
הנחות ענק
הזדמנות חד פעמית לקנות את מגוון מוצרי האיכות של "קריסטל" עם פגמים חיצוניים קלים ומוצרים מתצוגות, בהנחה מיוחדת ולקבל את השרות המצוין של "קריסטל".
12 תשלומים לבעלי כרטיסי אשראי!!
במכירה מיוחדת ימכרו:
מכונות כביסה, מדיחי כלים, טלויזיות, מקררים, מקפיאים, וידאו, תנורי מיקרו-גל
המכירה תתקיים במחסני חברת "קריסטל" ברחוב החילזון 12 רמת-גן (מאחורי בורסת היהלומים) ממוצ"ש 4.7, מצאת השבת — עד 22.00 ובימי חול בין השעות 18.00-9.00. המכירה תסתיים במוצ"ש 18.7.
קריסטל

מיגוון
מחשבי העסקיה לכל גינה (וגינת גג)
– אסימות מוחלטת.
– מקצועיים.
– מחירים בהישג יד.
"גני", "אופר", "קלאס", "עומר — 2000"
להשיג בחנויות המובחרות למיכון ציוד גינון ואצל קבלני הגינון המקצועיים.
עומר בע"מ
טלפון: 052-570358, 052-572436

flowers Gil
"גיל איקבנה"
ביה"ס לסידור פרחים
מודיע על
פתיחת קורסים חדשים ללימוד תורת סידור פרחים מקצועי
בחודש יולי
למתחילים ומתקדמים בוקר וערב
פרטים: פרחים גיל, אבן גבירול 94 תל־אביב טל' 03-247488

למכירה
בנוה אביבים!!!
פנטהאוז
יוצא דופן!!
נוף מהמם!
לרציניים ולבעלי אמצעים בלבד!
"גינה" 03-425291
תאגור 32 רמת־אביב

המשרד לענייני דתות
לב שומע
חייג 02-551000, 02-551009
בימים ראשון ורביעי
בין השעות 18.00–22.00
תיענה פנייתך ושאלותך בנושאים ערכיים ורוחניים ובנושאים מעשיים טכניים וארגוניים הקשורים לשרותי הדת בישראל.
השרות ניתן לציבור ע"י המשרד לענייני דתות בסיוע תנועת אל עמי.

סמפטומטיקה מדהימה...
בשנה האחרונה בישראל 5,000 גירושין, 2,500 נישואין מדוע ???
עיין בספר
"הסוד שביסוד הנישואין"
מאת הרב מתתיהו גלזרסון
הפצה תפוצה

פקסיכיליה
לאספקה מיידית במכירה מיוחדת
Panasonic UF-600
בעלת תכונות חדשניות:
אפשרויות: ★ רכישה ★ השכרה ★ שכר מכר
4 × 1450 ש"ח + מע"מ
לקבלת הצעות להדגמה:
03-291223

"עצמאות" בחיים
הערב ב־10.00
אסקימו לימון 7
"אהבה צעירה"

הנהג, עשה לך מנהג קבוע – קח עמך חייל לדרך

למכירה
בלב כפר־סבא
מגרש לבניית כ־100 יחידות דיור
משקיעים רציניים בלבד (ללא תיווך)
נא לפנות: 03-373319

סטלונה
"מעבר לשיא"
"סינמה 2"
תל־אביב
גם הערב 12-10
אל תחמיצו

מבצע מיוחד לחודשים הקרובים
הכל על חשבון אולמי שושנים
ברית מילה, חתונה, בר־מצוה
דרך המסגר 45 טל' 03-335444

מלבין גג
להורדת הטמפרטורה בגגות לולים, רפתות וכל המבנים
פיתוח של מוצר חדש של מפעלינו בשיתוף הטכניון ומשרד החקלאות. יעיל ונוח בשימוש וזול במחיר –.35 ש"ח, ל־200 מ"ר.
ניתן להשיג ישירות במפעלינו, ובכל רשתות השיווק
ניתן לקבל שרות ריסוס
חברת שלום וינשטיין בע"מ
טלפון: 06-399068, 06-390664

חברה לפיתוח תעשיות (פרויקטים) בע"מ
INDUSTRIES DEVELOPMENT CORPORATION (PROJECTS) LTD
עברנו למשרדים חדשים
רח' קרן היסוד 62, קרית - ביאליק
ת.ד. 456, מיקוד 27104
טלפונים: 04-706877, 04-708742-3-4
טלקס: 4715420 • פקס' 4-709330(972)

סיוד חדרי מדרגות
כולל מעקה + ארונות חשמל
עבודה מקצועית ונקיה
סיוד דירות במחירים נוחים
להזמנות להתקשר 052-449951 03-394356

כינוס סולידריות עם ראול ולנברג
לקראת יום הולדתו ה־75
דיווחים עדכניים, תכנית אמנותית עם עמוס מלר, יפים מושינסקי, ורעיונות חדשים. מוזמנים במיוחד אנשים שולנברג הציל.
ביום שני, 6 ביולי 1987 בשעה 8.00 בערב, באולם יד לבנים, רח' פנקס 63, תל־אביב.
המארגנים:
רסקיו פבלישינג קומפני, טל' 02-525353.

בסקאנדיה
מרהטים דירה שלמה וחוסכים כ־50% במחיר
פתוח גם במוצ"ש
כדאי להתרשם מהפרטים במוסף 43 היום ב"סופשבוע"

כל המעונינים בגיור
יפנו בכתב אל:
ברית ידידי הגר,
תל־אביב, ת.ד. 3333

מגרשים
ברעננה ברחוב אחוזה
למכירה בהזדמנות: מספר מצומצם של מגרשים פרטיים, באיזור חדש ומתפתח, מוקף בבניה מסביב של וילות וקוטג'ים חדשים: קרקע פרטית עם רישום בעלות בטאבו
10,900.– ש"ח במזומן
והיתרה ב־36 תשלומים חודשיים ע"ס –.390 ש"ח וצמוד) ללא תוספת ריבית
מרכז המקרקעין לישראל
רח' אלנבי 124 תל־אביב
פתוח מ־10.00 עד 18.00 רצוף

מעריב פנאי

חלק ד', יום ו', ו' בתמוז תשמ"ז, 3.7.87

רדיו/טלוויזיה

כתבה בעמ' 2
ראיתי נכים מאושרים
דליה רביקוביץ על "כניסה חופשית" עם נכי צה"ל; שוקולד בשטר־יימל – נציג "עלית" בתוכנית "צרופים"; זמן מסך – יצחק שמיד מספיד את שמואל תמיר ב"זה הזמן" ו"יודע לשאול" – שאול עטור בהוסף המוספים של ערב חדש.

קולנוע

כתבה בעמ' 3
חייבים לראות
עידית שמגר על הסרט הישראלי החדש "לא שם זין" עפ"י ספרו של דן בן אמוץ עם איקה זוהר וענת וקסמן בתפקידים הראשיים.

מוסיקה

כתבה בעמ' 4
חגיגה בערד
תלמה אדמון על חגיגת הזמר העברי שתהיה בערד שבועיים בערד ועל מנהלה האמנותי המוסיקאי יאיר רוזנבלום.

תיאטרון/מופע

כתבה בעמ' 5
ג'קובי מגיע
רונית וייץ ראיינה את השחקן הבריטי דרק ג'קובי ("אני קלאודיוס") שיגיע החודש להופעות בארץ.

מיקדם

לילה באופרה עם טוביה צפיר

טוביה צפיר: לילה בקומדיה

אחרי ההצגה הסאטירית תולדות עם ישראל – השלמות ותיקונים חוזר טוביה צפיר לקומדיה. לילה באופרה (השם עדיין לא סופי) היא קומדיית מצבים שרצה בהצלחה רבה בלונדון. צפיר והמפיקה הפרטית שלו, יעל, (פרגיות) ראו את ההצגה ורכשו את הזכויות.

הקומדיה מביאה את הסיפורים שמתרחשים מאחורי הקלעים של בית האופרה. כתב קן לודוויג, נסים אלוני מבין את הנוסח העברי, ישראל גוריון יביים ולצידו של צפיר ישחקו: ששון גבאי, חני נחמיאס, אסנת וישינסקי, גילת אנקורי ואחרים. ההצגה תועלה באמצע חודש ספטמבר.

עדנה פיינרו בחיפה

עדנה פיינרו, מבקרת הקולנוע של העולם הזה, היא המנהלת האמנותית של פסטיבאל הסרטים החיפאי, העומד לנחות עלינו בסוכות הקרוב.

הפסטיבאל הירושלמי רק מסתיים השבוע, אבל בחיפה ובתל־אביב עובדים גם פסטיבאלי סרטים משלהם. בתל־אביב זה יהיה פסטיבאל סרטים ראשון בעיר. בחיפה הוא כבר בעל וותק של שנתיים. לפני שנה הפסטיבאל לא התקיים בשל בעיות תקציב. השנה התמנה כיו"ר שלו יונה יהב, מחזיק תיק התרבות בעיר (המכהן גם כיו"ר מועצת המנהלים של התיאטרון העירוני), וההכנות נעשות במרץ. פיינרו מונתה לתפקיד לאחר שיוסי אורן, מנהל הסינמטק החיפאי עזב עם התמנותו לתפקיד מנהל המכון לקולנוע.

לה טרוויאטה תחזור

בעקבות ההצלחה הגדולה של האופרה לה טרוויאטה, שהועלתה במסגרת פסטיבאל ישראל, החליטו באופרה הישראלית החדשה כי יש מקום לקיים סדרת הצגות נוספת. רוב הכוכבים שהשתתפו בהפקה הראשונה של לה טרוויאטה לא יוכלו להתפנות ולהגיע לארץ בחודש פברואר 1988, ובאופרה עוסקים בימים אלה בליהוק חדש. האופרה תוצג בהיכל התרבות ותהיה זו הפעם הראשונה שהפקה של האופרה הישראלית החדשה מגיעה להיכל.

צבי קינן יו"ר בת דור

מנכ"ל רשות הנמלים, צבי קינן, יהיה יו"ר ההנהלה הציבורית החדשה של להקת מחול.

הלהקה, שנוסדה לפני עשרים שנה, ניזונה במשך כל התקופה הזאת מהקצבה נדיבה שקיבלה מידי הבארונית בת־שבע דה רוטשילד, בסכום של מיליון דולר לשנה.

בת (דור) שבע

עכשיו החליטה הבארונית לפרוש בהדרגה מן התמיכה המאסיבית בלהקה. תוך חודשיים־שלושה תקבל ההנהלה הציבורית החדשה את רסן הניהול לידיה, ובינתיים עורכת חברה כלכלית כמה דו"חות על מצבה הכספי.

לבת דור יש לא רק להקה אלא בית ספר משגשג למחול. השבוע נערכה שם הופעת סיום של 200 ילדי האולפן.

מסוק מעל דומינגו

דומינגו: הטובים לטייס

מסוק ובו צוות שידור של גלי צה"ל ירחף מעל גגי התערוכה בעיר שבוע, מוצאי שבת 11 ביולי, כאשר יופיע במקום הטנור פלאסידו דומינגו עם הפילהרמונית. גל"צ לא רק יעבירו את הקונצרט בשידור ישיר (בעריכתו של אליעזר דד) אלא גם יספקו הנחיות לנהגים ברכב אל מקום המופע ובחזרה.

אפרים יוצא לאור

אפרים חוזר לצבא לא יעלה בתיאטרון חיפה בעונה הבאה, אבל בינתיים יש מופע חד־פעמי לכבוד הופעת המחזה מעודד המחלוקת של יצחק לאור, בספר.

המלך ואסנת

בחיפה לא אהבו את הרעיון של לאור, שהוא יביים את המחזה, ולכן גם נדחתה העלאת ההצגה מן העונה הקרובה לתקופה אחרת. מן התיאטרון מוסרים גם כי הוא כתב גם נוסחה חדשה. ולדשוב שעל הביצה שלא נולדה הזאת התנהל מאבק איתנים עם הצנזורה שהגיע עד בית המשפט העליון.

לערב לכבוד הופעת הספר, שייערך ב־7 ביולי בבית ליסין, אין לעשות זאת בעיות עם הצנזורה או עם ועדות אמנותיות. לדעתי, אפשר אפילו למסד אותו, ולהריץ אותו כמופע קבוע כל עונת הקיץ. הנה, זה מה שמזומן לבאים למקום: מיכאל הנגבי, לולע יונה, ד"ר אבי עוז, יהושע סובול ומאיר פעיל ידברו. בחלק האמנותי יקראו פרוטוקולים של הצנזורה, ואומרים שהם מעניינים יותר אפילו מן המחזה, ואילו השחקן גיל אלון יבצע מונולוג מתוך אימתה ותקוותה של הרפובליקה המערב גרמנית מאת קרין. קטעי שירה: קורין אלאל.

אסנת וישינסקי ב"המלך ואני"

המורה־שחקנית אסנת וישינסקי מצטרפת לצוות המחזמר המלך ואני האמור להיות מוצג החל ממחר בתיאטרון ואוהל שבפארק הירקון. וישינסקי הופיע לסירוגין עם דפנה ארמוני בתפקיד הנסיכה טופ טים.

המלך ואני, פרוייקט משותף של תיאטרון הקאמרי ותרבות התיאטרון של שכונת התקווה, הוצג עד כה רק באודיטוריום ברדוהל בשכונת התקווה. עכשיו הוא יוצג בפארק הירקון, בירושלים ובחיפה.

חיים נגיד

הלילה הזה כולו מחזמר

מאת אריה יאס

"אירמה לה דוס" ו"עלובי החיים" יעלו לבמה בעוד מספר שבועות. תל־אביב הולכת בעקבות ניו־יורק ולונדון המציעות לתושבים המקומיים ולאורחיהם מבחר מחזות מוסיקליים. הימים הגדולים של גודיק חוזרים

מימין למעלה: דודו פישר ב"עלובי החיים", משמאלה: דיקי דיין, ומימין למטה: רעיו להצגה: דיקי גל, דינה גולן, שלומית אהרון ויובל דור. צילום מאיר רהב משמאל: משה בקר וחנה לסלאו ב"אירמה לה־דוס" צילום רבי קספר

ג'ו אמר: "לא נורא. כל דבר אפשר להפוך, בסופו של עניין, למחזמר. ועכשיו, תסלח לי, אבל אני מוכרח לרוץ לעבודה. כן. מצאתי עבודה. אני מנהל הצגה ב"הו, כלכותא" בברודוויי. מחזמר, כמובן..."

ג'ו וילקינס, שחקן מעולה, בן כיתתו של ריצ'ארד גיר (ג'יגולו אמריקאי, קצין וג'נטלמן) באוניברסיטת בוסטון, שייך לדור הזה של יוצרים ושחקנים, שעבורם העיסוק בתיאטרון הוא שליחות ולא בידור. נאמנים להחלטתם שלא לעסוק במחזמרים, הופיע ריצ'ארד גיר במחזהו של מרטין שרמן, שהוצג אף בחיפה, עקומים באוף־ברודוויי, וג'ו וילקינס כתב מחזה של סרבני גיוס לווייטנאם. גם הוא באוף־ברודוויי. למרות הביקורות הטובות וההצלחה היחסית, היו אוזניה של ניו־יורק כרויות יותר לצלילי קולה של זמרת הרוק, לינדה רונסטאדט, שהופיעה אותה עת בפירטים של פנזנס, האופרטה־מחזמר של גילברט וסאליבן, אבות המיוזיקל, ולקולותיהם של החבר'ה מקורוס ליין, שורת המקהלה", בעברית, המחזמר הנצחי של ברודוויי. "וזה עוד לא הכל", אמר ג'ו בחיוך ספק אירוני, ספק כואב, "אתה עוד תראה, שאפילו את פליני הם יהפכו כאן למחזמר..."

ואם אתם חושבים שג'ו לא ראה נכונה, אתם, כנראה, לא מכירים את אמריקה. כעבור שנתיים התלהבה ניו־יורק ממחזמר בשם תשע. גירסה משופצת ומתוקנת מיט טאנץ אונד מוזיק לסרטו הנודע של פדריקו פליני, שמונה וחצי, שספק רב, אם רבים ראו אותו שם בקולנוע. זו גם לא היתה הפעם הראשונה שסרט של פליני קיבל לבוש מחזמרי. צ'אריטי המתוקה, המחזמר הוותיק על זונות עם לב זהב, מועלה עכשיו בהצלחה גדולה, כמובן, בבימויו של בובי פוסי (קברט), והוא אינו אלא גירסה אמריקאית ממוזמרת לדמותה של ג'ולייטה מאסינה בלילות קביריה של אותו פליני.

גם אינגמר ברגמן, בכאי הקולנוע השוודי, זכה לטיפול ניו־יורקי דומה. חיוכי ליל קיץ, מחזמר קליל המבוסס על אחד מסרטיו הראשונים העולה בברודוויי לפני כעשור. הצלחה כבירה, כמובן.

באנציקלופדיה העברית, אם אתה מעיין בערך "אופרטה", משנת תש"ך, תמצא שהקדישו למחזמר שמונה שורות. אלא ששם נקרא העניין "קומדיה מוסיקאלית", כפי שקוראים לו הצרפתים מאז ומתמיד.

וכאן אנחנו מגיעים לצרפתים, לקשר הישראלי, ואם תרצו, אז לצחוק הגורל. עיסקת חבילה. שני המחזמרים, שיעלו על בימותינו בימים הקרובים, עלובי החיים בתיאטרון הקאמרי ואירמה לה דוס, בהפקתו של משה יוסף, שניהם מתרחשים בפאריס, מזיפים ניחוחות צרפתיים של שולי החברה, ומגיעים אלינו דרך לונדון וניו־יורק.

עלובי החיים בהיכל הספורט

כשהחליט רובר חוסיין, שחקן קולנוע צרפתי שהיה לבמאי של הצגות ראווה המוניות, להעלות את עלובי החיים על־פי ויקטור הוגו בהיכל הספורט של פאריס, עיקמו רבים וטובים בפאריס את האף. חששו מחילול הקודש. מה לו לחוסיין שהוא נטפל להוגו. אבל חוסיין גייס בתי ספר, חוגים קהילתיים ומילא את ההיכל בהמון עם, שדווקא אהב את המסכת הילדותית הזו, ורצה הגורל, שדווקא הפשטנות הזו משאה חן בעיני מפיקים אנגלים. עלובי החיים שופץ ועובד מחדש, והתוצאה הוכיחה שוב, שמכבן לעכשיו, כל מה שהצרפתים והאמריקאים יודעים לעשות, האנגלים עושים לא פחות טוב, ולפעמים, אפילו יותר. מאז ש"נטפלו" רייס חבר לקודות ישוע מצרת ועשו את ישו כוכב עליון, יוצאת בשדרת המחזמר החדשני, המסוגנן, המרהיב והמקודי דווקא מלונדון.

עמך ישראל, אם באשכנז או בלבאנט, נטה תמיד חסד לסיפורים מזמרים ומרקדים. די לראות את הסרט הערבי של יום־שישי־בטמבלוויזיה או כל הצגה באידיש, כדי להבין שהמחזמר החוזר אלינו ויהי "לה דוס" או "לה מיזראבל" הוא, בעצם, א פייעסע מיט טאנץ אונד מוזיק, כפי שהיו שולמית של גולדפאדן ושלמה המלך ושלמי הסנדלר של גרונימן. הצרות של חסיה היתומה או של פסכה שהתאלמנה וליזה דוליטל ואירמה המתוקה החיות באשפתות, בצד של עלובי החיים, הצרות הללו נראות תמיד סימפטיות יותר כשהן מפרדות בתריסר שירים וריקודים במשך זמן ההצגה. המוסיקה תמיד מרככת קצת את הכאב.

נכון אמנם שבברודוויי יש כמה מחזמרים רצים שם לא פחות זמן מזה, ועדיין לא הגיע תורם בתל־אביב, אבל הזמן יעשה בודאי את שלו. יום יבוא וגם לנו יהיה קורוס ליין, ורחוב 42, ותועלים ואולי גם כלוב העליזים, שהוא, בעצם, גירסה ברוטב קטשופ למטעם צרפתי, שהחל את דרכו כהצגת בולוואר, הך לסרט צרפתי מצליח, ומשם, למחזמר בניו־יורק ובקרוב ימצא עצמו בלבוש המרקד והמזמר מברודוויי בסרט הוליבודי.

הקהל נצמד אל המחזמר הישן והטוב

היו גם היו נסיונות ומוצלחים פחות לרענן ולגוון קצת את הבסטה הנוקשה של סיפור עלילה שגרתי, בנוסח נער־פוגש־נערה, נער־מאבד־נערה ונער ונערה מוצאים זה את זו שנית וטופפים בצעדי מחול ושיר על השפתיים אל תוך השמש העולה וההפי אנד. שיער היה מחזמר ללא עלילה כמעט וללא כוכבים נודעים, וגם הוא יעולה אצלנו בקרוב שוב, וכאלה היו גם ילדים בוחרים מהורים, עבודה, ואפילו קורוס ליין איננו אפוי בתבנית הרגילה. ולמרות זאת, חוזר הקהל ונצמד אל המחזמר הישן והטוב כמו אל מגנט.

"ככה זה", אומר צדוק צרפתי. "בכל העולם יש תחייה של דברים ישנים. הנה, בלונדון עומדים לעשות עכשיו את זיגפילד פוליס, העתיקה הראוותנית משנות העשרים, ומי אתה חושב יביים את זה, אם לא מקינטוש, שעשה את עלובי החיים? – אה, כן. את אירמה לה דוס אני זוכר בהבימה עם דינה דורון ואריק איינשטיין. אם כי הזכרון הוא מעורפל מאוד. אני לא בטוח אם באמת ראיתי את ההצגה ממש או חייתי את זה דרך הרדיו ואמצעי התקשורת של אז. אבל מה זה חשוב, בעצם. החשוב הוא שהסיפורים האלה, גברתי הנאווה ואירמה לה דוס עומדים במבחן הזמן והמהווים אתגר לשחקנים מוכשרים כמו חנה לסלאו ומשה בקר. סיפורים יפים כאלה, מין אגדות למבוגרים..."

לשלוש

יד הפנים
עודות זהו

Gil
יל איקבנה"
ים לסידור פרחים
ות קורסים חדשים
תורת סידור פרחים
מקצועי
בחודש יולי
לים ומתקדמים בוקר וער

שרד לעניני דתות
ב שומע
02-551009 ,02-55100
מים ראשון ורביעי
18.00–22.00 השעות
השרות ניתן לצבור
י המשרד לעניני דתות
סיוע תנועת אל עמי.

למכירה
לב בכפר־סבא
גרש לבניית
יחידות דיור

هكذا من الاصل

مكنز من الأصل

דליה רביקוביץ
רדיוטלויזיה

ראיתי נכים מאושרים

כניסה חופשית עם נכי צה"ל מן המלח־מות שארענו בעשורים השונים האחרונות היתה תוכנית מרגשת ומעוררת דמעה. נכי צה"ל שבקהל היו רק טיפה בים של חמי־שים ושנים אלף נכי צה"ל שהם מספר גדול ורב.

משה רז

חלק מן הנכים סיפרו בצורה מרטיטה על נסיבות פציעתם ועל תהליכי הסתגלותם ושיקומם. והיה בדבריהם ובדברי אנשי המקצוע המטפלים בהם הרבה חומר לחד־מם בו את הלב ולאמץ ידיים רפות. עם זאת עד מהרה התברר שהתוכנית הופקה בצורה מגמתית, ונועדה מראש לפסוח על מקרים קשים במיוחד, אולי בכדי לקלקל את התמונה האידילית של נכים משוק־מים.

כל הנכים שראינו בתוכנית, ובהם אנ־שים מרשימים מאוד ובעלי כושר מנהי־גות וכריזמה היו קטועי רגליים. עד כמה שהבנתי לא שותף בתוכנית שום אדם בעל מאה אחוזי נכות. לא ראינו ולא שמענו משותקים, עיוורים או נפגעי מוד־ות. יתר על כן אחד המשתתפים ציין שהוא עצמו לא היה יודע להתמודד עם אובדן ראייה או כושר מיני, שתי פגיעות אלה אף הן קיימות אבל לגביהן לא נאמר דבר, וניתן היה להסיק מכך כל מסקנה שהיא על פי מזגו של הצופה ותמונת עול־מו.

התוכנית היתה למעשה תוכנית צה"לית, שבאה להגביר את המוטיבאציה ללחימה. נאמר בה שהצבא ומשרד הבט־חון אינם נוטשים את הפצוע, ושלכל אחד מובטח תהליך החלמה ושיקום על פי נתו־ניו האישיים ונכונותו לשתף פעולה. מביו־ון שהנכים שראינו היו כולם בעלי נכות בינונית ואנשים בריאים בנפשם התקבל מן התוכנית רושם אופטימי שאולי יש בו בשום טעות אופטית.

בבית הלוחם ניתן לפגוש אנשים רבים שהדברים שנאמרו בתוכנית אינם רלוואנ־טיים לגביהם, כפי שאפשר לפגוש נכים קלים יותר.

משתתפי התוכנית כמעט לא ביטאו מרירות ולא השמיעו דברי תלונה, להוציא מקרה אחד של פצוע ששוחרר מצה"ל קו־דם להחלמתו, ומקרה של נכה אחר שהתל־ונן על חוסר בהירות באשר לזכויותיו. איש לא התלונן על קושי לחזור לחיים ואיש גם לא טען שחלה מהפכה קיצונית בחייו.

ראינו קבוצה של נכים מוכשרים, בעלי כוחות נפש ובעלי תכונות חיוביות מרשי־מות. העובדה שבתוכנית לא שותף שום אדם משותק או בעל נכות קשה אחרת מעידה או על כך שנכים קשים אינם מצי־גים חזות כה אופטימית או שמפיקי התוכנית בחרו להתמודד עם הנושא בדרך מוגבלת שאין בה כדי לתאר את כל הא־מת.

שוקולד בשטריימל

כדאי היה להתאמץ ולהישאר ערים עד תום השידורים במוצאי שבת בכדי להזין את העיניים בקטע האחרון של התוכנית צירופים.

במקום זה הופיע נציג חברת עלית וב־עיניים נוצצות סיפר עד כמה החברה שהוא מייצג נהנית ממסע התלאות שקיבלה על עצמה בדרך להשיג הכשר של הבד"ץ של העדה החרדית למוצריה.

ובכן, אל יהי קל בעיניכם הכשר של הבד"ץ שחצי המדינה כולל הקיבוצים כרוכים אחריו ושהוא לעצמו עניין קשה מאוד, תהליך חקירות ודרישות הנמשך שבועות ואפילו חודשים.

הכשר הבד"ץ דרוש לחברת עלית לא כדי לעשות סדר בהנהלת החשבונות שלה כמובן, ולא על מנת שהמנהלים יתי־ייצבו בבית הכנסת בימים נוראים בלב קל יותר, כי אם משום שמישהו בדק ומצא שבין חמישה לשבעה אחוזים מן הצרכנים אינם מסתפקים בפחות מהכשר זה שהוא המחמיר שבמחמירים.

מי שלא ראה את שמחת חברת עלית במשאה ומתנה עם שליחי הבית דין צדק לא ראה שמחת אנוסות מימיו. נציג החב־רה שיבח את הרבנים על בקיאותם המו־פלגת בבעיות טכניות וטכנולוגיות ועל "הידע האדיר" שרכשו בבדיקת מוצרים, כולל חומרי הגלם, אמצעי הייצור ועטי־פת המשלוח. כאשר עבד יעקב ברחל היו שבע שנים בעיניו כימים אחדים, וגם חב־רת עלית המטולטלת כבר חודשים אח־דים על ידי הרבנים הבקיאים בטכנולוגיה של הבד"ץ מתייחסת אל תקופת הטרטול באותה מידה של הבנה ואורך רוח.

אם כי הדבר לא נאמר יש לשער שתה־ליך ההכשר של הבד"ץ האורך זמן כה רב הוא תהליך שיש לו עלות ועלותו תהיה ניכרת בקביעת מחיריהם של מוצרי החב־רה. על כל פשעים תכסה אהבה, ואהבתם של אנשי עלית לאותו "פלח שוק" של חרדים שאחריו הם מחזרים בוודאי עשה את הטירחה וההוצאות הכספיות קלים בעיניהם.

כשלעצמי הייתי רואה בסיפור המוזר של חברת עלית והבד"ץ סיבה מספקת להעדיף מוצרים של חברות אחרות שאינן מקבלות עליהן עול תורה ומצוות ברוח הבית דין צדק. אבל מה אני מבינה הרי אני שייכת בסופו של דבר רק לאותו פלח שוק המונה בין תשעים ושניים וחצי לתשעים וחמישה אחוז של הצרכנים.

זמן מסך

פוליטיקה היא אמנות האפשרי. ראש הממשלה שביקור באפריקה כמעט נעלם כליל מעיני הציבור בשל שביתת טכנאי הטלוויזיה, חייב להחזיר לעצמו את זמן השידור שנגזל ממנו. באופן תיאורטי יכול ראש הממשלה להפעיל סעיף בחוק המ־אפשר לחברי הממשלה להפקיע את המ־סך לצורכי הסברה, אלא שבפעם הראשו־נה והאחרונה שמעשה זה נעשה הוא עורר לגלוג רב בציבור.

לפיכך, גם תוכנית זה הזמן והנסיבות המעציבות של הסתלקותו מן העולם של שמואל תמיר, נראו לראש הממשלה כהז־דמנות נאותה לדבר אל העם במסווה של הספד על הנפטר.

יצחק שמיר

ספק אם יצחק שמיר היה האדם הקרוב ביותר לשמואל תמיר, אם כי אין להכחיש כי הספד מפי ראש הממשלה מעלה את יוקרתו של הנפטר, אם זה זקוק עדיין לה־עלאת יוקרה. עם זאת מעבר לבעיית הכ־בוד, יש לי הרושם שלא כל דבריו של שמיר על תמיר היו מדוייקים.

תמיר היה "איש המחנה הלאומי" אמר שמיר, אך שיא פעלתו הפוליטית של תמיר היה במסגרת ד"ש, ואם כי אין ספק שתמיר לא היה סוציאליסט, הרי מר שמיר הבליע את העובדה שתמיר לא היה איש ארץ ישראל השלמה ובמערכת הב־חירות של 1977 לגלג על המושגים הקפד־אים של תנועת החרות וחטיבת לע"מ שהקונספציה שלהם התבטאה רק בהת־חפרות בקווים ובהצטיידות בנשק.

"הפולמוס שלו היה שמן תמיד" אמר שמיר על תמיר, ובכך אמר את האמת לא־מיתה, אלא שדברים אלה קשה להחיל על שמיר עצמו שביטא גם הפעם כמו בהזד־מנויות אחרות מלים חבוטות, נדושות ועי־ייפות. אבל הוא קיבל לרשותו זמן מסך של עשר דקות ואת זה אף אחד לא יוכל לקחת ממנו.

יודע לשאול

המנחה האורח במוסף המוספים של ערב חדש הוא תמיד בגדר תעלומה. למע־שה כבר חדלנו להתייחס אל אנשים אלה כאל מנחים והם יותר בגדר ענק לגו־גרד־תיה של התוכנית.

שאול עמור

משום כך היתה לי הפתעה נעימה עם הו־פעתו של ראש עיריית מגדל העמק שאול עמור בתפקיד המנחה האורח, משום שאיש ציבור זה שאינו עומד במרכז הב־מה רוב ימות השנה התגלה כאדם נבון דו־בר, בעל כשרון לדובב את בני שיחו, וה־עיקר בעל יכולת לצאת מעצמו ולזנוח לרגע את בעיותיו המוניציפאליות על מנת להתרכז בבעיה שהוצגה בפניו.

מגדל העמק אינה הגדולה בערי ישר־אל. היא עיר קטנה שבעיותיה רבות. עם ראש עיר כמה המקרין מתינות אבהית וק־שב סבלני, אולי נשקף לה עתיד טוב יותר מן העבר.

אילן גדול בשדרות

באשר בריג'יט בארדו שמה ברז לעם ישראל והילולה בכבודה, ישבה בשדרות נערה צעירה שיופיה אינו נופל מיופיה של בריג'יט בימיה הטובים, והנערה בעיני חד־רה בתשובה, משא שעליו כתבה עבודת גמר במסגרת בחינות הבגרות.

טלי סבג הגיעה לזה הזמן בזכות מחק־רה על החזרה בתשובה, מחקר שנתכבד בציון "מעולה" ואשר השקיעה בו מאמ־צים רבים, תבונה ותושיה.

דן עברון

קשה לצפות מחוקרת בת שמונה עשרה שתתפוס את כל רזי החזרה בתשובה, ולו גם בעזרתה של צפיה מלר המשקיעה כי־ום את מיטב כוחה במלחמה במוסדות החזרה בתשובה. דבריה של טלי סבג היו נכוחים ונבונים, אבל במקרה שלה היופי והחן הסיתו את הדעת מתוכן המלים, וקשה לדעת אם לשמוח או להצטער על כך.

הנשיא ג'ונסון

דון ג'ונסון: הדון השקט

דון ג'ונסון, הגבר הסכסי ביותר באמריקה. פעמיים בשבוע סוגר לנו את הערב בטלוויזיה, כבוד ששום כוכב זר לא זכה לו. ב"קיץ ארוך ולוהט" הוא אוהב להצית אסמים, בחייו הפרטיים הוא אוהב נשים בשרשרת, ב"מיאמי מחלק מוסר" הוא אוהב תנין זועף. משב־רוח רענן על המסך הקטן

מאת אריה רייכמן

אמריקה הגדולה נכבשה בקסמיו של דון ג'ונסון כבר לפני זמן ניכר. עכשיו גם הטלו־ויזיה הישראלית נפלה שדודה לרגליו, והדרך שהיא עושה זאת חסרת־תקדים, בכל הזכור לנו: מדי יום שני מקפיד ג'ונסון להתייצב על מסכנו, כמו שעון, בדמות סאני קרוקט, הבלש האמיץ ממיאמי, מח־לק מוסר. לא עוברת יממה ושוב הוא משת־לט על המסך הקטן – הפעם כבן קוויק, הכוכב המדליק, תרתי משמע (שוב ושוב הוא מואשם בהצתת אסמים) של המיני־סידרה קיץ ארוך ולוהט.

הפופולאריות הנוכחית שלו בישראל יכולה להסתכם, לכל היותר, בכמה גני־חות־ערגה מצד בנות ציון. לפופולאריות באה"ב משמעות מעשית יותר: מאז זכה ג'ונסון בתואר "הגבר הסכסי ביותר באמ־ריקה" (כשהוא עובר בקלילות, עם יד אחת קשורה מאחורי הגב, על מתחרים כזוכה השנים האחרונות תום סלק ממגנום, ברט ריינולדס, וורן ביטי ועוד כמה מתחרים לא־רציניים אחרים) הוא נהנה ממשכורת של 100 אלף דולאר לכל פרק במיאמי, מפי־קי סרטים מוכנים לשלם לו כל מחיר תמו־רת הופעה בסרט שלהם, אין לו כל בעיות לממן את מחיר הדלק למכונית המרצדס 500 סי.איי.אל ולהשיג חוזה־הקלטות לתקליט בביצועו. תואר "הגבר הסכסי" גם מושך אליו יפהפיות מהוללות בעדרים – אך מהכיוון הזה הוא היה מסודר היטב גם לפני פרסומו.

כרטיס ביקור קצר: דון ויין ג'ונסון, 37. נולד ב־15 בדצמבר 1950, בפלאט־קריק שבמיסורי. גובה 178 סנטימטרים, משקל 85 קילוגרמים. שיער בצבע חום־דבש, עי־ניים כחולות־ירוקות. מצב משפחתי – גרוש (מרקדנית ממנה התגרש לאחר חוד־שיים), גרוש (מאשה אותה נשא, לדבריו, כשהיה תחת השפעת קוקאין. הנישואים הסתיימו לאחר כמה ימים), גרוש (מהש־חקנית מלאני גריפית. הוא פגש אותה כש־היתה בת 14, כשהופיע עם אמה בסרט נסיון הדאוד. הנישואים, לאחר רומן בן שלוש שנים בעידודה של האם, נמשכו שלושה חודשים). אהובתו ה"רשמית" הנוכחית ואם בנו ג'סי היא פאטי דארבנוויל ("הכרנו בבר של בית מלון", היא מספרת. "'כמה פעמים היית נשוי?' שאלתי אותו. 'שלוש', הוא השיב. 'אז תגיד שלום לאש־תך הרביעית', אמרתי לו") פאטי היא עדיין על תקן של "חברה לחיים", גם הקשר עם מלאני גריפית שב וחודש, ויש עוד כמה נשים בשטח. עוד נקודה להשלמת כר־טיס־הביקור: כשמתבקש ג'ונסון להגדיר את עצמו, הוא עושה זאת במשפט "שחצן חסר־תקנה".

אמריקה אוהבת אותו לא רק בגלל המר־אה המקסים שהוא מפגין על המסך – אלא גם משום שהביוגרפיה האמיתית שלו הול־כת כל־כך טוב עם תדמית הפוחח שהוא מגלם על המסך. אין הוא אחד מאותם יל־דים־טובים שלמדו להתפרחח בסדנאות בתי־הספר המעולים למשחק – את הכישו־רים שלו שלו הוא רכש על בשרו, תסריט־אי מיאמי יכולים ללמוד ממנו פרק אחד או שניים בהלכות הרחוב. הוא נולד כבן למש־פחה עם קצת דם אינדיאני־צ'ירוקי בעורקיה. כנער, הספיק לצבור כמה וכמה תיקים במשטרה, כשהאשמות נעות בין תיגרות לגניבת מכונית ("החברים שלי מאותה תקופה – או שהם מתים או שהם בבית סוהר", הוא אומר). בגיל 15 קיבל מילגת לימודים למגמה למשחק באוניבר־סיטת קנזס, עזב את הבית כדי ללמוד בקנזס ולנהל רומן עם המורה־לדרמה, המ־בוגרת ממנו ב־11 שנה. משם עבר לסאן־פרנציסקו, ללימודים ב"קונסרווטוריון האמריקני לתיאטרון" ולהופעות מקצוע־יות הראשונות. לאחר הופעה במחזה אוצר ועיני הגברים, הוזמן לניו־יורק, להופעה בסרטו הראשון גן הקסמים של סטנלי סו־ויטהארט. כשלון הסרט וכמה סדרות־טלו־ויזיה בהן השתתף הובילו אותו לאלכוהול וסמים קשים. נשמע כמו מלודרמה הוליוו־דית? אצלו זה אמיתי, תאמינו או לא.

לאחר שעבר טיפול־גמילה (עם חברתו, פאטי) החלו להגיע התפקידים הרציניים, בסרטים וסדרות כנסיון הראדד, ארץ בעו־לה, תפקיד ראשי בסרט נער וכלבו, חייג 911, אלביס ומלכת היופי, מעתה ועד עולם, נקמתן של נשות סטאפורד. קיץ ארוך ולוהט, על פי ספרו של ויליאם פוקנר האמלט, נע־שה בשנת 1985 והיה בבחינת פריצת־דרך של ממש בקריירה: הוא נכנס לנעליו של פול ניומן, שהיה בן קוויק בסרט בעל אותו שם (בסרט כיכבו גם אורסון וולס, לי רמיק וג'ואן וודוורד). אך כל זה הוא כאין וכאפס לעומת הפירסום לו זכה ג'ונסון כשהחל להופיע במיאמי מחלק מוסר.

היום הוא קובע את התנאים. כשהתח־שק לו להקליט אלבום משיריו, לא היתה לו כל בעיה למצוא מפיק שיוציא לו את האלבום פעימות לב. לאחרונה הופיע בס־רט־קולנוע בכיכובו, ריקוד אהבה עם סוזן סרנדון וג'ף דניאלס. כשדרש לביים פרקים בסידרה מיאמי, נענה מיד בחיוב. מעמדו החדש מחייב גם שומר־ראש צמוד, 24 שעות ביממה – סמל־מעמד אמריקני טי־פוסי.

שתי השאלות שמרבים לשאול אותו, הן: 1. "איך אתה שומר על הזקנקן שלך ב'מיאמי'" ו"איך ההרגשה להיות סמל־מין". התשובות הן, בדרך־כלל: 1. "אני מתגלח עם מכשיר לקיצוץ שפמים". ו־2. "לא משהו מיוחד".

זה מה שהולך לקרות ב'מיאמי'

הצלחתה האדירה של הסידרה מיאמי מחלק מוסר בטלוויזיה האמ־ריקנית, עודדה את המפיקים להשק־יע בה ולטפחה. כמה מהשינויים נמצאים בשלבי תכנון מתקדמים, אחרים נראים כבר לעיניו של הצו־פה האמריקני, בקרוב גם אצלנו.

כך, למשל, הוחלט להקרין את מיא־מי בזמן בו משדרת הרשת המתחרה את דאלאס, עם אחוזי־הצפיה הגבו־הים שלה. תקציב ההפקה לכל פרק במיאמי הוא מיליון דולאר – אך המפיקים מעלימים עין אם תופח התקציב בכמה מאות־אלפי דולא־רים נוספים. את אחד הפרקים ביים דון ג'ונסון עצמו – בתקציב של 2 מיליון דולר.

מילנה קאנונרו, המעצבת זוכת־ה־אוסקר שעבדה על מרכבות האש וזכרונות מאפריקה, הותתמה כמעצ־בת תלבושותיהם של שני הבלשים המהודרים ביותר בטלוויזיה. יש להם גם את מכונית־המשטרה המ־הודרת ביותר שנראתה אי־פעם על המסך – פרארי טסטארוסה בשווי 130 אלף דולאר.

עוד שינויים: ג'ונסון עתיד לש־נות את תסרוקתו ויותר סצינות יצולמו בין כותלי המשטרה, ועל הי־אכטה של סוני קרוקט (ג'ונסון).

מה שאנחנו לא רוצים לדעת וחייבים לראות

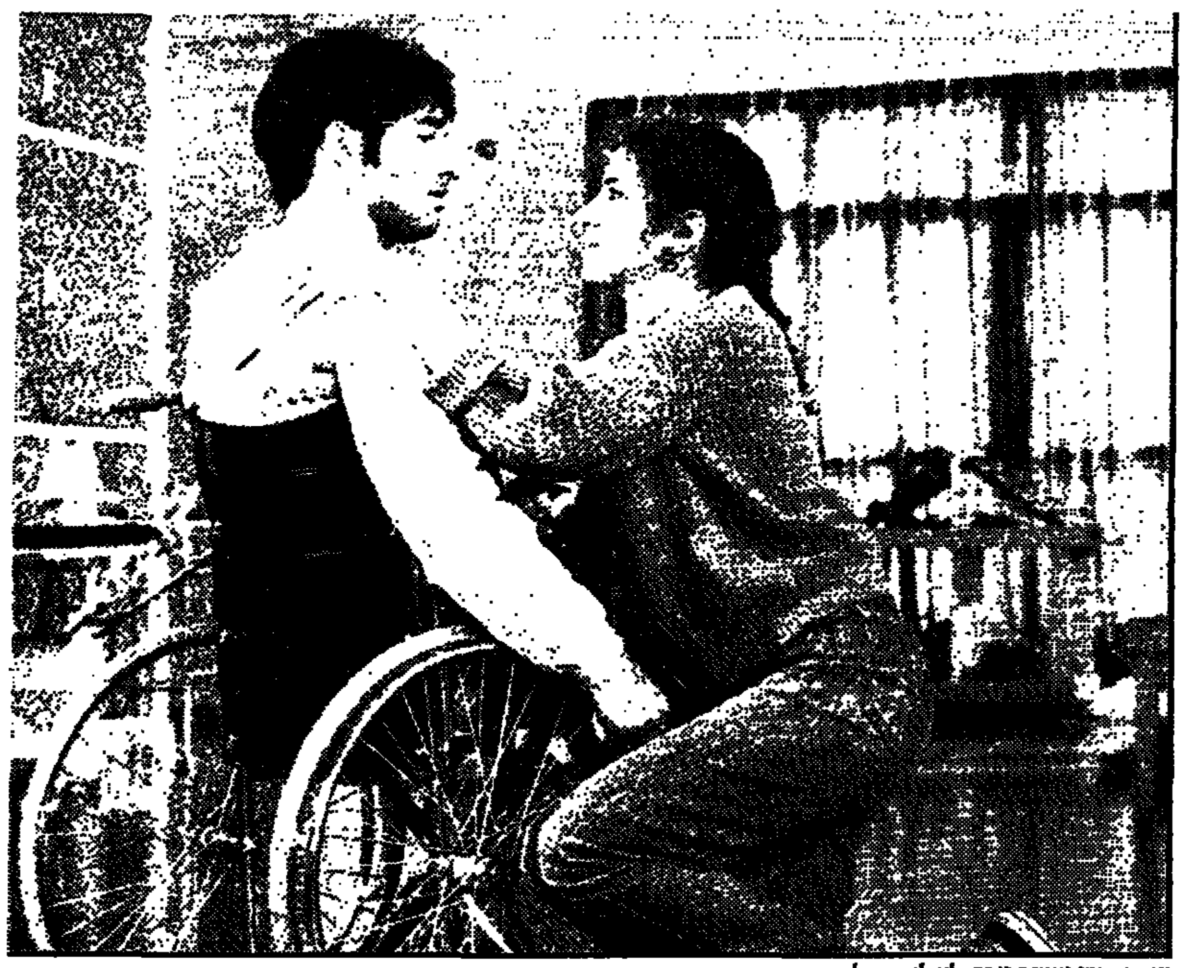
ענת וקסמן ואיקה זוהר: לא לנכים בלבד

מאת עידית שמגר

מבחינה סוציולוגית אפשר למקם את לא שם זין לפני ראש קטן, כאשר המציאות נראתה כל כך בלתי נסבלת שצריך היה לקחת מרחק של אי התייחסות ולפני שנמצאה הנוסחה הגואלת של המנון לא של אבא שלי - אני רק ראש קטן.

מבחינה קולנועית קל לקשר אותו (גם) לנעמה בת 17: ואפילו זוג ההורים הקולנועי של רפי לוין הוא אותו זוג הורים שהיה לנעמה: שמואל שילה ועדית צור. האם ככה נראה הדור הבא של הצברים?

לא שם זין, הסרט שיוצא הערב למסכים, אינו מתמקם במדוייק במלחמת ההדשה (כסיפורו של דן בן אמוץ, שעליו מבוסס) וכך הוא קובע מראש את התייחסותו: מציאות שאין לה התחלה וסוף, לא על העבר הוא מדבר אלא כל מצב קיומי: מלחמה, פציעה "נכות" מצב קיומי של חברה שמיטב גבריה הצעירים, היפים והבריאים יחיו את חייהם מעמדת ישיבה, חיים בכסא גלגלים.

אצל נועה נשבר חלום החברה השיוויונית. לא מציון יצא האור לגויים. האמיתי היפה נהרס מבפנים, נאכל מבית. פילוג, קיצוניות וקנאות היו חזקים יותר מן האהבה. בלא שם זין נהרסת הנפש כאשר נפגע הגוף – אין נעורים שמחים מן המותניים ומעלה. בלו לחופש הגדול אבל על נעורים שנחתכים בבת אחת עם הגיוס – סרטים ישראלים כנים המתייחסים למציאות כל כך קשה שצריך היה לחכות עשרים שנה ויותר כדי להתחיל להתייחס אליה.

לא שם זין יוצא הערב למסכים ≡ רפי לוין, חתיך מצוי נמצא ברגע שלפני החיים ואז, לפני שמשהו יכול להתגשם, בגיל 19, הוא חוטף כדור בבטנו היוצא מגבו ומותיר אותו משותק מן המותניים ומטה ≡ אדם אחר

רפי לוין, חתיך מצוי ולא מעניין במיוחד, צעיר מדי לתפוס את רגשותינו, הוא נמצא ברגע שלפני: לפני החיים, לפני ההתפתחות, לפני שהופכים לגבר, לאיש. ואז, לפני שמשהו יכול להתגשם, או אפילו להתחיל, בגיל 19, הוא חוטף כדור בבטנו היוצא מגבו ומותיר אותו משותק מן המותניים ומטה. וזהו אדם אחר, שום דבר, אף פעם לא יכול להיות אותו דבר.

עיקר ההתמודדות היא עם חברתו, נירה. מדובר גם בשיקום מיני, אך בעיקר בחוסר יכולת לקיים מערכת יחסים סבירה. ברור, שגם היחסים עם ההורים נראים עכשיו אחרת, וכך גם שאר המערכות: היחסים עם החבר הטוב ביותר נפגמים. מנסים למצוא חברים חדשים, נכים.

רפי אינו עובד ואינו לומד, אין לו אהבה והוא מנוכר ממשפחתו – רפי הוא נכה. מצב גופני שהופך למצב קיומי מוחלט. זו הגדרתו, מהותו, תוכנו, ועד שלא תקבל הנכות מקום מוגבל בחייו ותוסיף להעיב עליהם לחלוטין – לא ישתקם רפי לוין.

כאמור, חייבים לראות את לא שם זין בהקשר רחב יותר בקולנוע הישראלי. לא במקרה נעשה כאן קולנוע שאינו מרפה מן הבעייתיות של חברה החיה על חרבה. מה קורה לנערים שבגיל 18 מרגישים שהם חוגגים את שמחתם הספונטאנית האחרונה, מה קורה לנערים בני 19 המתעוררים משותקים. ובלי לומר את הדברים מפורשות נוגע הסרט. בטרגדיה ישראלית אחרת: התהום המפרידה כאן בין גברים לנשים. השנאה שאי אפשר לגשר בין אלה הנשלחים למות בקרב ובין אלו הנשארות בבית.

למרות הנושא המורכב, קשה להגדיר את לא שם זין כסרט מדכא. אולי בגלל הסוף שבו נראים נירה ורפי ביחד, ואולי בגלל זה, שברור שרפי החליט להצטרף בחזרה אל החיים: עם מות חברו הטוב ביותר, יגאל, הבין רפי לוין שיכול להיות יותר גרוע, ופשע הוא לא לעשות את מה שאפשר, ולא לנצל את מה שיש. סביר שמול "איך" מוחלט מפסיקים לשחק ב"איך" יודסי: רפי תופס את עצמו, אולי ברגע האחרון, זורק את תמונות הנכים, מגלה את זקנו, גומר את תקופת האבל.

את התייחסות הפוליטית־חברתית־כוללת עושים אחרים, הצופים. הסרט מתמקד, כמו הספר, ביחסים האישיים הקרובים של רפי עם סביבתו: הוריו, חברו הטוב ביותר, חברתו. בין הבריאים לנכה יש תהום שאי אפשר לגשר עליה – ואם אפשר, רפי לוין מסרב לעשות זאת.

כדי להגיע לאמינות מקסימלית ביקשו יוצרי הסרט ובראשם הבמאי שמואל אימברמן להגיע לאנשים שעברו את הדברים בעצמם. נכים וקטועי גפיים (שחלקם משתתף בסרט) ישבו שעות ארוכות עם השחקנים והבמאי ודיברו איתם על מה שעבר עליהם. שיחות ותנועות גוף, צורת ישיבה ותנועת ראש ויד אפילו ובעיקר התייחסות הסביבה מקבלים כאן גוון אמיתי, חי.

הסרט מציג מציאות. מציאות שהיא לפעמים קשה ולעתים מביכה. באחת הסצינות המביכות בסרט יושבת חבורת הנכים ועורכת מופע תמונות עם הפרוטזות. מקברי? אולי. אבל מאוד נכון.

לא שם זין מנסה למקד אותנו בבעיה שהיינו מעדיפים להתעלם ממנה: ולא רק על נכים מדבר הסרט הזה, אלא על הבריאים, השלמים. כולנו.

איקה זוהר וענת וקסמן, מתמודדים

אהרון דולב

ביקורת

שרותים אישיים (דיזנגוף, ת"א)

חסר חמצן

קומדיה־זנותית זו אמורה להתבסס על סיפור חייה של ה"מאדאם" הבריטית סינתיה פיין (כריסטין פיינוסר בסרט). שהרי, כמסופר, הבמאי טרי ג'ונס, איש חבורת הסהרורנים מונטי פייתון והתסריטאי דייוויד ליילנד, שאבו מידע "פיקאנטי" מפי "המאדאם" עצמה. סרטם משרבט את דיוקנה של מאדאם סין – כפי שנודע שמה בתקשורת ובפי כל בבריטניה – בקווים עבים, צעקניים, ורלגריים, מן־הסתם בהסכמת הגברת הלוהטת.

מכל מקום, את "האגדה לבית סין" רידדו שניים אלה לרמת מהתלה שוקית. סיפורה של מאדאם־סין נתפס בבדיחה־גסה והסקס המוסתר כליכלוך־מצחיק. תפיסה זו מכתיבה טיפול קומי לוחץ מדי, והלחץ הכבד מתפיל את מרבית הבדיחות. אשר ל"לכלוך", לכלוך הוא ליכלוך. מחמת גודש "מלוכלך" ללא חוש־מידה, נחנקות מרבית ההצחקות מחוסר חמצן ומותירות טעמה של טיפלות לבדה.

שרותים אישיים מספר על ההתחלה הצנועה של כריסטין־סינתיה כמלצרית קטנה בקפטריה לונדונית עלובה. משם הוא מוציא אותה לזנות ועובר ישר אל גולת־הכותרת שלה: פתיחת הבית־בושת ה"אגדי", בביתה של הגברת, בדרום־מערב לונדון. בית, שהפך אותה לגיבורת־תקשורת עליזה. בית־תענוגות צוהל, שגם שימש לא־אחת זירה תקשורתית סנסציונית לפשיטות קומנדו משטרתיות.

הבורדלו של מאדאם סין התמלא ערב־רב של צרכני־מין, רובו סוטים מכל הפרברסיות. רובם גילאי העמידה וסף־הזיקנה. רבים בין הקליינטים הקבועים מ"עמודי החברה" הבריטית, בני כל המעמדות ומשלוחי היד. פקידי מס בבידים במלבושי טראנסווסטיסטים מגוחכים. פרקליטים סאדו־מאזוכיסטים ושופטים חובבי פרגולים. כולם קיבלו שרותים־אישיים בסיפוק והוקרה, טופלו בחדווה ובאווירה־משפחתית בידי להקת נערתיה של מאדאם־סין.

הקומיקאית ג'ולי וולטרס (לחנך את ריטה) מגלמת את הגברת הזנותית כאשת־עסקים מצולחת, באנרגיה מתפרצת ותכונות מתישה ומייגעת. המוטו שלה: כשהאשכים מלאים המוח ריק – והיא מתרגמת אותו לביזנס מיני של אספקת שרותים־אישיים לסיפוק סטיות מיניות מכל הנטיות "המלוכלכות", הרווחות בחברה האנגלית.

הבמאי ג'ונס ניסה כוחו גם ב"ירידה" סאטירית על הצביעות המוסרנית של מימסדי החברה, החוק והמשפט. אך, זו אינה מותירה טביעת עקבות, בגין הסיפל הקריקטורלי הגס במאדאם, בעוזרתיה ובעיקר בקליינטורה "המכובדת" שלהן. ג'ונס משרבט, תחילה, קריקטורות של אנגלים מכובדים כ"פריקים" מיניים ואחר־כך "יורד" עליהם ו"גומר" את הקריקטורה. אי־אפשר גם לצייר קריקטורה מלוכלכת, גם למחוק אותה בעזרת־זבל וגם לרצות, שתצחיק.

מי שבכל־זאת ירצה ללכת, שיילך. רק את הילדים, שלא ישכח להשאיר בבית. לא רק בגלל "הליכלוך". בגלל הכל.

קלוז אפ

וקסמנית

≡ לוי וגליית

זהו אחד מאותם סרטים המשלבים קומדיה של טעויות עם מתח – לא מוגזם – ועם מסעו של הגיבור להכרת עצמו.

מדובר בשני אחים יהודים: אחד מתבולל הנשוי לצרפתיה חמודה והשני רבי קדוש.

והנה, דווקא הקדוש מסתבך בפרשיה לא קדושה בכלל וברור שזה קורה כדי להעמיד את קדושתו במבחן. אבקת יהלומים המוחלפת באבקת הירואין וזו מגיעה למפעל מכוניות (לשמחת כל הפועלים).

שוטרים, אנשי מאפיה זונות וסתם פרחחים מעורבים במרדף שבו רודפים הרעים אחרי הטובים. היות שאחד הרעים הוא ענק מגעיל ושמו גליית ולרבי קוראים לוי ברור גם מאיפה שמו של הסרט.

דשאר אנקוניה ומישל בוז'נה ב"לוי וגליית"

ומה קורה בסוף?

סופטוב, ועד אז מגלה הרב שבך בעזרת השם אפשר לנצח, הוא מוותר על התחפושת, חוזר לא רק לנהוג כיהודי אלא גם להיראות כמוהו – ועולה על כרלם.

≡ שלום לך אהובתי

סיפור אהבה מרור שהגיע אלינו מיוגוסלביה ומתאר פרשיות אהבה בין פרופסור מבוגר לבין צעירה חטובה. הפגישה ביניהם מתחילה במאבק: היא נשלחת לרגל אחריו, משום שהוא נחשד (בצדק) כמתנגד למשטר. מסתבר שהקשר מתפתח בשני עורצים מקבילים: גם ריגול וגם מיטה. זה מה שנקרא: אהבה ומלחמה.

≡ נשק קטלני

סרט אקשן בכיכובו של מל גיבסון שידע ימים טובים יותר בקולנוע. הפעם גיבסון כחול העיניים הוא שוטר, שהדם עלה לו לראש אחרי שאשתו נהרגה בתאונת דרכים.

עכשיו הוא מחפש את המוות, את הסכנה, את המלחמה. תפקידו בתור שוטר אמריקני קשוח מעניק לו די אפשרויות להתעמת עם כל הרע שבעולם. ואז, אחרי שהוא מסתבך ונלחם ונפגע – הוא מצליח להוציא את הרעל מתוך הסיסטם – ונרגע.

≡ סרטי ילדים

לכבוד החופש הגדול יוצאים, כרגיל, הרבה סרטי ילדים. נחלק אותם לפי גילים:

≡ מחנה קיץ בחלל, והנווט

סרטים אלה מיועדים לילדים קצת יותר גדולים.

הראשון מספר על חבורת נערים ונערות אמריקניים היוצאים למחנה קיץ בבסיס אימונים של נאסא. הם מתעניינים בטיס ובחלל, אך מחכים גם להרבה כיף והרפתקאות. הסרט יתן להם קצת יותר ממה שביקשו: חללית לתוכה נכנסו להתאמן, תמריא לחלל והם יצאו להרפתקה שמיימית. שם מתגלים החזקים והנעוים, הבנות שידועות להטיס חלליות (בשביל הפמיניזם) והבנים שתופסים בסוף מנהיגות (ככה זה בחיים). כולם מרוצים יש גם סוף טוב.

גם הנווט מתרחש בחלל ומדובר בנער בן 12 היוצא למסע בין כוכבים עם רובוט מחמד ושמו מקס ועוד יצורים מוזרים ודימיוניים.

הלאה, ולקטנים:

≡ מן הדובים באהבה ועוד

סרט זה הוא המשך עלילת ההרפתקאות של החלק הראשון; לוחמי הרוח מספר על נסיכה יפהית (מצויירת) המגוננת עלינו מפני כוחות השחור; מפצח האגוזים סיפורי הופמן בגירסה קולנועית; הרפתקאותיו של עכבר בלש מאולפני וולט דיסני ומספר על שרלוק הולמס וידידו ווטסון - הפעם בלבוש עכברים, המצילים ילדה חטופה ואת אביה המדען מידי עטלף צמא דם ושואף שלטון.

גם פייבל והחלום האמריקני משתמש בעכברים כדי לתאר אנשים והיא מספר על העכברון פייבל, בן למשפחה יהודית שברחה מרוסיה בגלל הפוגרומים ומהגרת לארה"ב. בדרך אובד פייבל, ועוברות עליו המון הרפתקאות, אך לבסוף הוא חוזר אל אבא ואמא מנוסה יותר וחכם יותר.

עכברים אמיצים

مكنز من الأصل

ויטני יוסטון: הדרך מחממת הגוספל למיליוני אלבומים

סטארית ויטני יוסטון

מאת אבי מורגנשטרן

עכשיו היא יכולה להרשות לעצמה לצאת באלבום שנקרא **ויטני**. זה מספיק. כולם יודעים במי מדובר. ויטני יוסטון הסטארית הנוכחית של ארה"ב. בסך הכל בת 23. אלבום אחד הספיק לה כדי להשתלב אי שם בצמרת של עולם הנשמה והפופ. ויטני יוסטון מכרה למעלה מ־13 מיליון עותקים מאלבומה הראשון. בהחם. רק בארה"ב היא מכרה למעלה מ־6 מיליון עותקים.

רשימת התארים שבהם זכתה משאירה אותך פעור פה. הסינגל הטוב ביותר של מוסיקת הנשמה והריתם־אנד־בלוז **אתה נותן אהבה טובה**, הווידיאו הטוב ביותר באותה קטגוריה לשיר **שומרת את כל אהבתי לך**, ההופעה הטובה ביותר של זמרת לאותו שיר, זמרת הרוק־פופ הטובה ביותר, האלבום הטוב ביותר של הפופ־רוק, והרשימה עוד ארוכה ומעייפת. כמעט משעממת. בקיצור. סטאר ענק.

אם מסתכלים על הקשר המשפחתי שממנו צמחה, לא מתפלאים במיוחד לאן הגיעה. דודתה היא זמרת הנשמה **דיאן וורויק**. גם אמה שהעניקה לה את השם ויטני לאחר שהתרשמה מאחד הגיבורים שמשתתפים באופרת סבון, היתה זמרת, חברה טובה של המשפחה היא ליידי סול. **ארתה פרנקלין**. ויטני מצאה את עצמה כבר בגיל 12 שרה במקהלה של כנסיה. זה היה הדבר הכי טבעי בשבילה לגדול תחת חסות הגוספל והנשמה. זה בא מהבית. בגיל 15 היא שימשה כזמרת ליווי בהופעות של אמה במועדונים קטנים. אבל היתרון של ויטני נעוץ גם במראה הסקסי־תמים שלה. החייכנית, יפה, שהפכה בגיל 18 גם לדוגמנית.

בשנת 83 החתימה אותה חברת התקליטים הגדולה **אריסטא** כשהיא בת 19. אחד המעריצים הגדולים שלה היה נשיא חברת התקליטים **קלייב דייוויס**, ואין ספק שזה מעודד מאד כשהאיש החשוב ביותר תומך בך. גם מבחינה פיננסית ובעיקר ביחסי ציבור. ויטני יוסטון היתה הימור מחושב. אבל התוצאות הימנו את כולם. אלבום הבכורה **ויטני יוסטון** לא הביא חידוש לעולם. זמרת נשמה נקיה, מלוטשת, עם הרבה אנרגיה ותמימות. הלהיטים גם הפכו מהר מאד ללהיטים ברחבות הריקודים. האלבום הטיס במהירות לראשי מצעדי הפזמונים שירים כמו **איך אדע**, **אתה נותן אהבה טובה**, **שומרת את כל אהבתי לך והאהבה הגדולה ביותר**. שמות השירים מצביעים על התכנים המילוליים של ויטני. שירי אהבה, עם הרבה רגש לצד הפקה קצבית.

אחרי ההצלחה ההיסטורית, היא יוצאת בימים אלו עם אלבום חדש **ויטני**. מתוכו יש כבר להיט במצעדים **אני רוצה לרקוד עם מישהו**. שבעה שירים באלבום הפיק **מייקל נארדה וולדן** שהפיק את אלבומה האחרון של ארתה פרנקלין. יש לו כבר נוסחאות בדוקות להצלחה.

הראיונות עם ויטני יוסטון מסגירים בחורה שעדיין מנסה לשמור על שפיות בתוך סופת ההוריקן שיצרה. היא חוזרת תמיד למשפחה, לחתולים למוסיקה שבבית. האימג' שיוצריה יצרו למענה הוא נקי, לא פרובוקטיבי. זמרת לכל המשפחה. ארה"ב אוהבת את ויטני יוסטון. **בניו יורק טיימס** נכתב עליה: "ויטני יוסטון הפכה מילדה של מוסיקת פופ לפנומן בספרי ההיסטוריה". ועם מכירות אלבומים כמו שלה, באמת קשה להתווכח עם הגדרה שכזו.

בחורה רגילה שעוצרת את התנועה

מאת יוסי חרסונסקי

סמנתה פוקס תבוא לכאן לפני סתיו. מדלה. אולי יש לה משהו אחר להציע. אמא שלה אומרת, שהיא התבגרה באיזה 30 שנה בשנתיים האחרונות. סמנתה היא כולה בת 20. בביוגרפיות של חברות התקליטים מדגישים את תדמית "בת השכן ממול" שלה.

> כשסמנטה פוקס תשיר בסינרמה את "גע בי", מי לא ירצה? ≡ נערות לא הכי חכמות בעלות גוף חטוב מקליטות שירי יורו וצוחקות לזמרות הטובות בפנים

לבת השכן ממול קוראים בקיצור **סאם**, והיא באה לסינרמה לשיר את **גע בי**. מי לא ירצה. באנגליה היא עכשיו מפורסמת יותר מהמלכה־האם. מוכרת יותר תקליטים מטופשים מאשר **דפש מוד** ו**דוראן דוראן**. פצצת הפופ־מין המדוברת ביותר.

החזה של סמנתה אולי יסביר בעקיפין את מה שהולך היום בפופ. נערות לא הכי חכמות בעלות גופות הכי חטובים נכנסות לאולפנים הכי חכמים, מקליטות פזמונים יורו־קיטשיים וצוחקות לזמרות הטובות והחכמות בפנים. סקס מוכר תקליטים. בשנתיים יכולה נערת תיכון פרובינציאלית בעלת נתונים להפוך לא רק לדוגמנית צמרת, אלא לזמרת של ה"טופ טן" שמקבלת יותר חשיפה ממרגרט תאצ'ר. ב־45 סיבובים לדקה של **גע בי** היא אומרת הכל. זה מה שיש לה להציע.

עד לפני כמה חודשים עדיין היתה טינאייג'רית. סאם חושבת, שבמנטליות שלה, בתפיסתה את החיים – היא מבוגרת בהרבה מכפי גילה. אמא שלה דחפה אותה להשתתף בתחרות עירום שהתפרסמה בעמוד שלוש של עתון **הסאן** הבריטי. **סמנתה קארן פוקס** היתה בת 16, תלמידת תיכון ב**רומן קאתוליק סקול** כשהצטלמה בעירום לסאן. כעבור שנה הפכה לדוגמנית־צמרת המשתכרת 100 אלף ליש"ט לשנה. מהדוגמנות הגיעה די בקלות לפופ (בתחרות כשרונות צעירים היא מופיעה בלבוש גברי, אחר־כך להקה – **אס.אפ.אקס**, (ראשי תיבות של שמה). המוטו שלה היה – לעבוד קשה־קשה כל עוד ההצלחה מאירה לה פנים.

סקס־סימבול? – "אנשים לא יאמינו, כשאומר שאינני רואה עצמי כסמל־סקס. אני רוצה ללדת ילדים. מרגישה בחורה רגילה."

סאם עדיין מרגישה כמו הילדה הטובה של האמא שלה. כששתיהן יוצאות לקניות, היא תקנה לעצמה דברי מתיקה בעשרה פני. כמו פעם. כמה מתוק. "אני אוהבת להיות כזו, הנערה של השכן ממול. נשארתי אולד־פאשן. אוהבת ארוחה טובה לאור הנר, שושנים אדומות ורומנטיקה, ואני שונאת גברים שכל הזמן מקשקשים במפתחות מכונית הפורשה."

מכה של אוהבי הזמר העברי

מאת תלמה אדמון

> כבר ארבע שנים נאספים אוהבי זמר עברי בערד לשלושה ימי שירה וריקודים ≡ אנשי חבורות הזמר לא מקבלים שכר עבור הופעתם והזמרים הידועים מקבלים שכר נמוך הרבה מהמקובל

640 חבורות זמר רנות בישובי ישראל. ואולי יש יותר, כי רק 640 נרשמו עד כה. פיסגת פעילותן השנתית של רוב החבורות מתרחשת פעם אחת בקיץ, בערד. כבר ארבע שנים נאספים אוהבי זמר עברי בערד, לשלושה ימי שירה וריקודים. למעשה, מדובר בהאפנינג שכבר היה למוסד. רבבות אנשים נוהרים לרחובות ערד, משפחות מתמקמות על הדשאים, שמיכות נפרשות, מקימים אוהלים, ושרים. מקשיבים ושרים. אוכלים ושרים, משוחחים ושרים, רוקדים ושרים. גם השנה.

"פסטיוואל ערד, אומר יאיר רוזנבלום, המנהל האמנותי של הארועים, הוא תופעה יוצאת דופן ויפה. הוא החל לפני ארבע שנים ועכשיו הוא מתמסד. ערד היתה למכה של אוהבי הזמר העברי, כל הפעילות של חבורות הזמר מתנקזת לימים האלה".

בערד כבר שוררת קדחת עשיה. מחלקת הבינוי והתחזוקה של העיריה, בניצוחו של דנציגר, טורחת על התפאורות. כל ההתרחשות הזאת, יש בה משהו קיבוצאי, התנדבותי, שנולד רק מאהבת העניין. האקלים המדברי, נוף הגבעות שמסביב, השקט השחור והגדול, הכל פותח את הגרונות. הבשורה יצאה מערד מלכתחילה, ואנשי ערד ממשיכים להחזיק ביוזמה. דני מעיין, מזכיר העיריה, הפיק, אירגן, הרים את הפרוייקט. נחום היימן היה אחראי על הצד המוסיקלי אמנותי. השנה הובא רוזנבלום לצורך העניין, והוא נילהב.

"מי שמכיר אותי יודע שאני לא עשיתי מעולם מהפכות שקטות. אבל עכשיו אני עושה מהפכה שקטה. חגיגות הזמר בערד היו דבר יפה, אבל לא מאורגן. כולם עשו הכל. בעיקר בגלל חוסר תקציב. אני באתי ואמרתי: גם אם התקציב לא ריאלי, עדיף שכל אחד יעשה מה שהוא הכי טוב בו. אני לא אתעסק בענייני כספים, ומי שיודע לנהל לא יתעסק בצד האמנותי. וכך היה. דני מעיין, לדעתי, הוא אמרגן מן הטובים שיש היום בארץ, למרות שזה לא המקצוע שלו. אבל הוא התמחה במהלך השנים האחרונות באירגון פסטיוואל ערד. הוא מרים פרוייקט אדיר בתקציב מגוחך. ויחד עם זה הוא פתוח לרעיונות".

מה הרעיונות?

בימים 20 עד ל־22 ביולי תהיה פעילות אינטנסיבית במוקדים שונים בעיר, של מופעי זמר של חבורות זמר, של זמרים סולנים. יהיו מופעי רחוב והשנה הונח דגש מיוחד על בימוי מופעי הרחוב (צביה הוברמן) ופעילות לילדים, ובימוי המופע המרכזי (שי לביא) **שירים הם זכרונות, שיועלה** בידי אנשי דימונה ובכיכוב זמרים מן השורה הראשונה. בבריכה יתקיים מראתון רוק עם נבחרי הנוער, להקות וזמרים, שאר גם מזוהים דווקא רק עם זימרת הארץ. כבר נלחשו שמות כמו **יהודית רביץ ומשינה**. הקהל יקח חלק אקטיבי בכל הארועים. יפתחו מועדוני זמר, תהיה אפשרות ורימה הדדית בין הקהל למופיעים על הבמה, ובין הבמות השונות. הפקות ערב שנוצרו במיוחד למועד הזה, יועלו בנקודות שונות. **יורם טהרלב עם אסתי כץ, רפי פסחזון עם אסנת וישינסקי, אבי קורן ושולה חן**, חבורת זמר מערד בשם **ניגון עתיק עם נירה רבינוביץ, להקת הברירה הטבעית**. הקהל ישב סביב שולחנות ויצטרף לעת שמחה.

יאיר רוזנבלום: זמר בערד

"התפיסה הכללית, אומר רוזנבלום, היתה להפוך את הפסטיוואל להכי מקצועי. לבחור את חבורות הזמר הטובות ביותר, ליצור שליטה על ארוע שהוא ספונטני מעיקרו, בלי לחסום את הספונטניות".

בעבר קרה, שמרוב חבורות זמר שהתפצו להופיע, לא נמצאו לכולן קהל או במה. השנה נערכה בחירה. רוזנבלום שוטט בין חבורות הזמר בארץ, ובסיוע ועדה ציבורית, חילק את חבורות הזמר לשלוש קבוצות. חמש המובילות, שיתנו כל אחת מופע מלא על הבמה המרכזית, עוד 16 חבורות שיופיעו בצורה משולבת, וחבורות זמר שיופיעו לא באופן רישמי, בלי תוכניה. ועדיין נותרו הרבה חבורות זמר שלא יזכו לעלות על הבמות. אגב, חמש המובילות הן: **פינה בעמק מבית אלפא, הרעננים** (נכון, מרעננה), **התל־אביבים** (נכון), **ועמ"ת** מקריית ביאליק, **תות** כרמת השרון. אנשי חבורות הזמר לא מקבלים שכר עבור הופעתם. הזמרים הידועים מקבלים שכר נמוך הרבה מן המקובל עליהם בדרך כלל. הקהל, רק לצורך שמירת הסדר, משלם דמי כרטיס סימליים, שלושה או ארבעה שקלים למופע.

רוזנבלום: "זאת תהיה חגיגה אחת גדולה".

בשביל מה צריך את זה?

"מה כן צריך? מלחמות?! כל דבר שיש בו צורך, פורץ. ערד נתנה תשובה לצורך. כמו כל פסטיוואל טוב, זה התמסד. זה התחיל ממשהו שמבעבע מבפנים ואחר־כך מתמסד. החוכמה תהיה לשמור על הצביון והדרישה של קהל היעד".

רוזנבלום רוצה לשנות את העולם

יאיר רוזנבלום, המנהל האמנותי של חגיגות הזמר בערד, שהה חמש שנים באנגליה, כנספח תרבות של ההסתדרות הציונית. במהלך השנים האלה מיקד ליסודים בנושא יחסי הגומלין שבין צבא לחברה בתחום התרבות. הוא חזר לארץ לפני יותר משנה, ומאז הוא עסוק בתחומים שבעבר היו רק חלק מפעילותו היוצרת. הוא כתב מוסיקה לשירי ההצגה הסאטירית **עם ישראל השלמות ותיקונים** (מוטי קירשנבאום, טוביה צפיר), כתב שירים לתוכנית הטלוויזיה **מתגלגלים**, הוא מתרוצץ בארץ בין חבורות הזמר שהוא מנצח עליהן, הוא מכין תקליט על רבקה רז, והוא התחיל לטרוח עתה על ספר שיריו. כל שיריו.

למה רק עכשיו אתה מוציא ספר כזה?

לא רציתי לעשות את זה קודם, כי היתה לי הרגשה מוטעית שזה כמו גלעד.

זאת אומרת, שחלו שינויים בדרך המחשבה שלך בתקופת אנגליה שלך?

כנראה שכן. זה מתבטא בהרבה תחומים. פעם, לא הייתי יכול לסבול שבעיה לא תבוא על פתרונה המיידי, בלי להתחשב במה שאומרים האחרים. היום למדתי להיות דיפלומט, תוצאה של העבודה שלי באנגליה. הלימודים מקנים קצב חשיבה אחר. יש לי קונפליקט פנימי, כי עדיין אני נאיבי ורוצה לשנות את העולם. אבל אולי בדרך שקטה יותר.

אתה לא יוצר יותר שירים מן הסוג שכתבת בסוף שנות השישים ותחילת שנות השבעים? רק שיר חדש אחד משלך הגיע לדיון בשנה האחרונה, זה שכתבת לאילנית ולדודאים.

אני יוצר הרבה לתיאטרון ולטלוויזיה, מהבחינה הזאת זה חידוש אצלי. ואני כותב גם לעצמי, למגירה. יש לי החלטה אישית, שאני לא עובד בתנאים שמוצעו בארץ. אני לא מוכן לעבוד בכל מחיר. אני קצת מפונק. תמיד היו לי תנאים אופטימליים לעבודה. היתה לי שליטה על הזמר, ההפקה, העיבוד, ההקלטה. אני רגיל ליצור לי את התנאים לעבודה. ואני לא מתכוון לתנאים הכספיים. לא הייתי כאן חמש שנים. לוקח לי עכשיו זמן להתארגן. זה מעגל סגור. אני צריך לכתוב שירים טובים, הם יתפרסמו ואז יבואו אלי. כשאחזור, אפרוץ קדימה עם שירי המגירה.

כלומר, יש לך לחנים בלי מלים?

לא, אני כותב בעקבות מלה או תמונה שמציתים אותי. אבל אני לא מרוצה מרוב הטקסטים שיש לי. חסר לי המגע הישיר עם הכותבים של הנשמה. הוותיקים, רחל שפירא, אהוד מנור, יורם טהרלב, וגם הצעירים שצמחו בשנים שלא הייתי כאן. יש לי כרגע חסך בטקסטים שמרגשים אותי. משהו שלגביו אני מרגיש: זהו זה.

אתה נהנה להקשיב היום לשירים העבריים ברדיו?

תנאי העבודה קשים, אבל מה שקורה בארץ מביא לתוצאות מצוינות. אני שומע שירים טובים, זמרים טובים, וגם שירים וזמרים לא טובים.

יוסי חרסונסקי

ביקורת

קורין אלאל
"פירות אסורים"

טוב, אבל לא כמו האלבום הקודם

התינוקות שבוכים לאמהות עייפות וחרדות. קורין אלאל שומעת קולות של ילדים. לא ברור לאן נושבת רוח האמירה שלה. הטקסטים שלה לוקים הפעם בדימויים נדושים. קשה להימנע מהשוואה למינימליזם בתקליטה הקודם, ביטוי עד הסוף, חריף, בוטה, כמו ידה היתה גם בטקסטים.

קורין אלאל, לפי אלבומה הראשון, ביטאה ניצנים ראשונים של רוק נשי מקומי אמין ונכון. אצלה זה היה פנה של 180 מעלות: ביטוי ארוגנטי־מחאתי אישי מאד תוך "התיישרות" על סגנון הגל החדש האנגלי. היא שיחררה לפתע את קיטור הטראומות האישיות שלה. הפעם מורידה קורין הילוך בעליה בשירים סוציו־פוליטיים יותר. "אל תשרפו את הפרחים... תנו לשבש לחמם את האדמה" (**מלחמה** מאת מירי פיינגבויים). זה נשמע כשימוש חוזר בסיסמה אמריקנית נאיווית ישנה. קלישאות פופ־חברתיות בצליל עדכני.

בשיר הבא (**ים של דמעות זולגות מאלף תינוקות**) חוזרת קורין לבטוי הדרמטי־תמציתי שלה בנוסח כריסי היינד ממעמידי הפנים. בהמשך היא תעדיף את הניואנס המוסיקלי על פני האמירה הנוקבת. **הים כבר עלה** הוא שיר אווירה אישי בעיבוד למיתרים המזכיר נוסחה של הביטלס. די מפתיע על רקע הקונספט הרוקנ'רולי שלה. **בכבשים** היא עושה שימוש מעניין במוטיב מזרחי. נדמה לי כי הפרשנות כאן היתה צריכה להיות פחות דרמטית (מדובר בסיטואציה של ספירת כבשים בלילה). הנסיון לגיוון מוסיקלי, כמו דגש על פסנתר, מקהה מעט את עוצמת האמירה של אלאל. אבל הבעיה היא בטקסטים, לא במוסיקה. קורין נופלת לעיתים למלכודת ה'פוזה הרוקנ'רולית'. סטריאוטיפים ופחות אמת (**פירות אסורים**). חבל שקורין לא כותבת את השירים שלה. היא היתה יכולה להיות ה'שלום חנוך' הנשית שלנו. הנקודה היא, שלמרות החולשה הזו, קורין אלאל היא זמרת שמשכנעת לעיתים גם בטקסטים חלשים כמו **שושי בלילה**. את התקליט היא מסיימת בגירסה להמנון **באמסטרדם** לז'אק ברל. אני מעדיף את הפירוש המחוספס־דרמטי שלו הנותן את אווירת העליבות והנכאים של המקום על פני הפירוש הרומנטי שלה. אקורד סיום מעט מאכזב לתקליט טוב של קורין, אבל לא טוב כמו אלבום הסולו הראשון שלה.

דרק ג'קובי לא מפחד מישראל

מאת רונית וייק, לונדון

בסוף החודש תהיה לקהל הישראלי הז־דמנות לראות את אחד השחקנים החשו־בים ביותר באנגליה. המחזה משוגע, רע ומ־סוכן להכיר, המשחזר את חייו של המשורר לורד ביירון (1788־1824), מביא אלינו את דרק ג'קובי.

אצלנו מוכר ג'קובי מסדרות הטלוויזיה **אני קלאודיוס** ו**משפחת פאליסר**. במחזה **משוגע, רע ומסוכן להכיר**, מופיעה מול ג'קובי המשחק את ביירון, איילה בלייר. היא משחקת את תפקיד הנשים בחיי ביי־רון – אמו, אחותו, פלגשיו. המחזה נכתב ע"י ג'יין מקלוק והופיע כבר ברחבי העולם במסגרות שונות ובהצלחה מסחררת.

לדרק ג'קובי יש נוכחות מהפנטת על הבמה; המבקרים טוענים שאם היה עומד על הבמה ומקריא דפים מספר הטלפונים זה מיד היה הופך לרב־מכר ≡ עוד מעט הוא כאן כלורד ביירון

ביירון, מהמשוררים הבולטים של הת־קופה הרומנטית, מייצג את התקופה. הוא היה ממעמד האצולה ובכל זאת האמין בצ־דק חברתי ובחירות אישית, חברתית ולאו־מית. למרות שהיה מפורסם ומכובד עוד בחייו, סבל רבות מהניגודים באופיו ומת בגיל 36 בסופם של חיים קצרים וטרגיים.

לקראת הביקור בישראל, מספר דרק ג'קובי לקוראי מעריב על המחזה: "הספור מסופר דרך שירתו של ביירון, מכתביו, העדות שרשם לעצמו. אבל הכל מסופר בצורה דרמאטית ולא דרך קריאת כתבים. ההגדרה הטובה ביותר לערב תהיה "ערב ספרותי דרמטי". זה לא תיאטרון רגיל וגם לא ערב קריאה אלא שילוב של השניים. דרך יצירתו אנחנו מנסים למצוא את האיש. בחצי הראשון עולה הצד הפחות נעים של ביירון ולהפסקה הקהל יוצא עם ההרגשה שזה לא אדם שנעים היה להיות במחיצתו אבל בחצי השני עולה הצד היותר לירי, קסום, של המשורר. את הערב מלווה מו־סיקה והוא שזור בשירים. אין פה נסיון לשפוט שיפוט מוסרי את האיש אלא רק לספר את ספורו כמו שהוא, דרך היצירות".

– איך אתה רואה את הדמות?

ג'קובי: "אני אוהב לשחק אותו. זה תפ־קיד מצויין. כשחקן, לזה אני מגיב. זה תפ־קיד מאוד מושך כי הוא דורש מהשחקן בעיקר יכולת קולית מצויינת. הקול מאוד חשוב כי הקהל מקשיב לביירון במשך כמ־עט שעתיים והקול חייב להעביר הכל באותם שעתיים. זה דורש יכולת מנטלית וריכוז גבוה כי זה לא מחזה רגיל ורובו כמ־לו נשען על שני שחקנים, ובכל זאת לא הייתי צריך הכנות מיוחדות כדי להיכנס לתוך התפקיד שכן הדמות היא בפשטות מה שהיא אומרת, מה שעושה, ולכן, למ־של, למרות שלביירון היה מום ברגל אני לא צולע על הבמה, לא אצבע את שערי, אני לא מנסה להיראות כמוהו, אין פה שום נסיון לפיתוח דמות בשיטה הסטניסלבס־קית אלא הצגה יותר מטאפורית של הד־מות דרך השירה. אף פעם לא היתה לי טכ־ניקה אחת להכנס לתוך דמות, זה משתנה מתפקיד לתפקיד. בדרך כלל הדמות נבנית מתוך סידרת שיחות שאני מנהל עם עצמי, עם הבמאי, המעצב, המחזאי (אם אפשר) ורק אז מתקרבת התמונה של איך נראית הדמות, איך היא מרגישה, חושבת. אותה הדמות יכולה להשתנות במשך המחזה ול־הראות צדדים שונים שלה. הדמות משתל־טת על השחקן ומגיבה למה שקורה במח־זה. אם אתה מגביל את הדמות שאתה מש־חק אתה מגביל את עצמך ולכן לאותו מצב הדמות יכולה להגיב, למשל, פעם ופעם בתסכול ובכל זאת זו עדיין אותה דמות.

לדרק ג'קובי יש נוכחות מהפנטת על הבמה, המבקרים טוענים שאם היה עומד על הבמה ומקריא דפים מספר הטלפונים זה מיד היה הופך לרב־מכר.

– איך הוא מרגיש כשמולו קהל דרוך?

ג'קובי: "אה, זו הרגשה נפלאה, פשוט נפלאה. הקהל לא רק שקט אלא קשוב, יו־שב בקצה הכסא כמעט, מקבל את הרעיו־נות הנזרקים על הבמה וחושב בעצמו. זה נפלא, אפשר לחוש את הדממה. אתה, כשחקן, חייב להרוויח את הדממה הזאת וזה יותר חזק מכל התשואות. זו גם ההרג־שה שקהל בא לתיאטרון לא רק כדי לצ־פות אלא בא להתחלק בחוויה, להרגיש ולהצטרף למסע משותף אל תוך הערב. אני חושב שלמחזה שלנו יש את כל התכונות לערב כזה. יש מקום לקהל להשתתף, זה מחזה מרגש, מצחיק ומספק מבחינה תיא־טרלית. הקהל חי עם הדמויות כל הערב ולומד להכיר אותם מספיק טוב כך שכשמ־גיע הרגע להפרד זו פרידה עצובה".

– אתה לא חושש מבעיית שפה בהופע־תיך בישראל?

ג'קובי: "האמת היא שכבר הופעתי בי־שראל בשנת 1975 בשני ערבי קריאה של ספרות אליזבטנית. החומר היה מסובך הר־בה יותר משירתו של ביירון אבל מהקהל שבא להופעות בירושלים ובת"א הרגשתי שכולם הבינו את השפה על בוריה ונהנו מהמופע. לא, אני לא צופה שום בעיה. גם מבחינה בטחונית, השם ישראל מעלה מחשבות של סכנה, סדור. אני חייב לציין שלמרות שזו מדינה במצב מלחמה כמעט תמידי, לא הרגשתי מאויים בשום צורה. האווירה היתה רגועה, האנשים נחמדים, הרגשתי בטוח לגמרי. אני רק מקווה שי־בדקו מספיק טוב את המטען שעולה למ־טוס שלנו... אני סומך על אל על...אני חו־שב שמאוד אהנה מהביקור בישראל, מה־אווירה, ממזג האויר ומהאוכל. אני מאד שמח לבוא ומקווה שהקהל יהנה מהמופע שלנו".

דרק ג'קובי כלורד ביירון עם איילה בלייר

עפרה לא גרה כאן יותר

מאת אביבה מץ

"ממתי תיאטרון זה דמוקרטיה? היה פעם דבר כזה? תיאטרון אינו שוויוני", אומרת מרים קיני, מחזאית. "תיאטרון חי־יב לגלות הבנה, כל תיאטרון" – אומרת **גילה אלמגור**, שחקנית עצמאית למעלה מעשרים שנה. שתי דעות מנוגדות לאותו נושא, לסערה מקומית־עקרונית בתיאטרון חיפה.

עפרה ויינגרטן החליטה שהתפקיד הראשי ב"לילות פרנקפורט העליזים" מנוגד למצפונה ותיאטרון חיפה, מעוז חופש הביטוי, זרק אותה ≡ למרים קיני, מחזאית, מפריע דבר אחד: שזה יצא החוצה; זה היה צריך להיגמר בתוך התיאטרון ≡ גדליה בסר, המנהל האמנותי: מריחה רגשנית אחת גדולה

כבר לפני שבוע, החליטה הנהלת התי־אטרון לא לחדש את החוזה של השחקנית **עפרה ויינגרטן**, לעונה הבאה.

העניין היה אמור להסגר בשקט, בין כותלי התיאטרון, אלא שלא בבוזה, דלף וקיבל תאוצה גם מחוץ לקרשים. עפרה ויינגרטן, שחקנית ותיקה בתיאטרון חיפה, לא הסכימה לשחק בהצגה **לילות פרנקפורט העליזים** של המחזאי **יוסף מונדי**. היא נדר־שה לגלם תפקיד של בעלת בית בושת סאדו־מאזוכיסטית. התפקיד לא נראה לה מבחינה מצפונית. היא סירבה.

תיאטרון חיפה, ה"ילד הרע" על מפת הרפרטואר שלנו, שנוגע בטאבויים ולא בקלות מתפשר, מנפנף היום, כשאצלו בבית הדברים לא הולכים, בהסכם קיבוצי.

"זאת הפרה של הסכם קיבוצי שיש לש־חקנים עם התיאטרון, אומר גדליה בסר, מנהלו האמנותי, את יכולה לשאול בהס־תדרות".

לאודה רבלין: בלי קביעות

גדליה בסר: הביתה

גילה אלמגור, שלא מוכנה למכור גרם אחד מהעצמאות שלה בשביל תיאטרון רפרטואר וקביעות, אומרת שזה לא המק־רה הראשון."היו שחקנים שמצאו את עצ־מם מחוץ לתיאטרון, כשלא רצו לשחק תפקיד זה או אחר. לדעתי, אם שחקן לא יכול לשחק תפקיד מבחינה מצפונית, צריך לשחרר אותו. אנחנו עוסקים באנשים, בנשמות. זו לא איזה קפריזה. עפרה היא שחקנית רצינית, ממושמעת ומקצועית. תיאטרון צריך לגלות הבנה. אני חושבת שאם הסיבה לסרוב, נובעת אצלה מנמו־קים מצפוניים, כמו שהיא טוענת, זה היה רק הוגן מצד התיאטרון להתחשב בה".

"אני מנסה לחשוב על עצמי בסיטוא־ציה דומה. אם לי זה היה קורה, הייתי קמה והולכת. בלדוזר לא היה מזיז אותי מדע־תי. לפעמים שואלים אותי תלמידים בהר־צאות מה אני עושה אם תפקיד לא נראה לי. אני עונה להם, שעל גוויתי המתה. לדעתי יש להעריך את עפרה על הצעד בו היא בחרה. אני שיחקתי את היטלר בהצגה ועידת פסגה, זה נראה לי חשוב בשעתו, ייצגתי רעיונות אנטי־פשיסטיים אבל אם היה שחקן קם ואומר שהוא לא רוצה לע־שות את התפקיד, צריך לכבד את זה".

מרים קיני לא חושבת שזכותו של שחקן להחליט איזה תפקיד הוא יבלא. בשביל זה יש הנהלה שמחליטה.

"שחקנים עושים את זה כל הזמן, היא אומרת, גם בהבימה זה קרה בעונה הקוד־מת. מנהל תיאטרון לא נבחר על־ידי שחק־נים, הוא זה שבוחר את השחקנים. שחקן יכול להחליט אם הוא רוצה בתפקיד מסוי־ים או לא אבל תמיד יש איום על חידוש החוזה שלו. אולי זאת היתה אשליה אופ־טית של עפרה, שחשבה שהתשובה תהיה אחרת. אלה הכללים. יש מנהל ויש צוות שעושה את מה שדורשים ממנו. מה שמ־ביך בכל העניין, שזה יצא החוצה. זה היה צריך להגמר בתוך התיאטרון."

גדליה בסר, מנהלו האמנותי של תיאט־רון חיפה: "היא לא פטורה. בסוף העונה לא נחדש לה את החוזה, למרות שיכולנו לפ־טר אותה מיד. הנימוקים שלה היו ברמה מאוד לא משכנעת. יש לה הפקה בתיאט־רון ילדים וזאת כנראה הסיבה האמיתית. לעצם העניין, אני יושב על מצבת שחקנים לעונה הבאה. אם אני משחרר את עפרה אני צריך לקחת שחקנית אחרת במקומה, זה עולה כסף שאין לי מהיכן לקחת. פשוט."

היו מקרים בעבר ששחקנים השתחררו מסיבות דומות. תמיה דנון יצאה לחופשה ללא תשלום ולאודה ריבלין ויתרה על קבי־עות בתיאטרון והלכה כשלא רצתה לשחק בפספוטים על הנילוס. היום היא משחקת פר־הצגה. אין לה קביעות.

"זכותו של תיאטרון לחדש חוזה או לא. אנחנו חשופים לצנזורה ולבקורת צבורית ועכשיו גם לשחקנים. אם הם יכתיבו לי, אין לי מה לעשות בתיאטרון. אני בעד חו־פש הבטוי והעלאת מחזות שהצבור לא אוהב אבל בשביל העקרון הזה אני מוכן שיפטרו אותי. אם עפרה החליטה לא לש־חק את התפקיד, היא צריכה לקחת אחרי־ות. כמו שזה יצא התוצאה זאת היתה מרי־חה רגשנית אחת גדולה".

עפרה ויינגרטן עייפה מכל הדראמה סביבה. היא לא התכוננה לספר את הסיפור שלה כל־כך הרבה פעמים. ברחה לבית הו־ריה: "מתקשרים כל הזמן אנשים, עיתונ־אים, אין לי כח לחזור על הכל מההתחלה. הסיבות שלי הן עקרוניות. קשה לי אישית להתעסק עם חומר כזה. התפקיד הזה נוגד את הערכים שלי כאדם. זה נכון שאני עסו־קה בהפקה בתיאטרון ילדים אבל זאת לא הסיבה שבגללה ביקשתי להשתחרר. זה לא נכון וזה מעליב".

חיים נגיד
ציפורי לילה

היינו גם בסרט הזה

כולנו כחולמים: עוד לא היה כ'בום' הזה. תחילה דיברו על גאות במכירות ספרים. 12 מיליון עותקים בשנה, 2500 כותרים חדשים. עכשיו גאים בגאות הכללית בתרבות. 36 אלף מנו־יי הפילהרמונית משיגים בארבעת אל־פי מאזינים מסורים את 32 אלף מנויי הפילהרמונית של ניו־יורק. שלא לדבר על כ־170 אלף המנויים בתיאטראות הרפרטואריים, או יותר ממיליון אזר־חים הרשומים בספריות הציבוריות.

אין ספק, אומה תרבותית אנחנו. אם כי אולי יש רק פגם אסתטי קטן פה ושם, למשל, כשיוצאים מהיכל התרבות, עם צלילי מוצרט באזניים, והרגליים ניגפות בגלי האשפה הנער־מים על המדרכות.

אבל כבר היה כ'בום' הזה, וייתכן שלא היה צורך להזכיר אותו אלמלא היינו בעלי זכרון תרבותי של גור כל־בים. מרוב התפעמות שכחנו את שנות ה־60, התקופה שבה נוצרה האמנות הישראלית החדשה. אלה הן השנים שבהן נוספו לנוף **תיאטרון חיפה ותי־אטרון זוית**, להקות המחול **בת־שבע** ו**בת־דור**, נחנך מוזיאון תל־אביב הח־דש, נוצרה אמנות הקולנוע הישרא־לית עם סרטים כמו **חור בלבנה**, **סלאח שבתי**, או **שלושה ימים וילד**, הוקמה **קבוצת עשר פלוס**, שהכניסה את חי־דושי הפופ־ארט אל האמנות הישרא־לית, הובאה ארצה המוסיקה האלקט־רונית, נוצרו מחזות הזמר המקוריים בברודווי היפואית של **גיורא גודיק** (**קזבלן**, **איי לייק מייק**), היתה פריצת דרך בפזמון ובבידור המקומי (**התרנגו־לים**, **בצל ירוק**, **הגששים**) הומצאה הנוסטלגיה (**תל־אביב הקטנה של דן בן־אמוץ**). **נסים אלוני** הפתיע בהצגת הראווה הססגוניים שלו, ובשלהי התק־ופה עיצבן **חנוך לוין** את הקהל השב־ע בסאטירות חריפות (**קטשופ**, **מלכת האמבטיה**). שלא לדבר על פריצת הד־רך בספרות. אז התבסס לראשונה הט־ון החדש בשירה, עם **עמיחי**, **זך**, **אבי־דן** ו**דליה רביקוביץ**, ופרצו כוחות חדשים בפרוזה כמו **עמוס עוז** ו**א.ב. יהושע**.

זו היתה התפוצצות יצירתית שלא היתה כמותה מאז ועד היום, והיא שעיצבה את פני התרבות הישראלית לטוב ולרע במשך יותר מחצי יובל שנים.

גם ההיענות של הקהל היתה מדהי־מה. אם אתם חושבים שעכשיו המצי־או את שיאי המכירה של ספרים או הצגות, הנה לפניכם כמה נתונים: במ־שך שלוש שנים (1965־1968) הופיעו יותר מ־7000 ספרים חדשים, שנפוצו ב־20 מיליון עותקים. ההצגה **בית במ־צב טוב** של **משה שמיר** העולה בתי־אטרון זוית 350 פעם, ואילו **שמו הולך לפניו** של **קישון** עלה 225 פעם. המבק־רים לא אהבו את רוב הקומדיות הקולנועיות המקוריות, אבל הקהל הצביע ברגליים ובקופה.

אחר כך הגיעו שנות ה־70. ימי השי־פע ושביעות הרצון העצמית. הטלוו־זיה החלה לכבוש כל חלקה טובה. ההתבהמות חדרה אל הבידור. לא אשכח איך הביאו ארצה, ערב יום הע־צמאות של שנת 1970 או 1971 קוף, כחלק ממופע בידור. יוצרי הבידור סיגלו לעצמם מין יחס של התנשאות כלפי הקהל. בידור פירושו היה שט־חיות, מיסחור, היספשות. ודומני שרוח זו החלו לנשב אז דווקא מן המירקע הכחול של הטלוויזיה. כמה יותר כחול, יותר רדוד.

מאז מלחמת לבנון, או אולי קצת לפני כן, החלה התמונה להשתנות בהד־רגה. עד שהגענו לגאות של היום. זו שונה בעצם מן התקופה המקבילה בשנות ה־60 בעיקר במודעות התק־שורתית למתרחש. התקשורת עוקבת היום אחר שגעון הספר כמו שעקבה בשנות השבעים אחר שגעון המוסי־קה. שלא לדבר על השפעתה של הי־חצ"נות. מי זו היום בלי יח"צן?

בינתיים האזניים כרויות לפיגארו, והנחיריים סובלות מן העיפוש, בגלל שביתת מחלקת התברואה. אבל גם פגמים אסתטיים קטנים אלה יתוקנו, מן הסתם, עד ששורות אלה יראו אור, או אולי בעוד עשור או שניים.

הסרטים בחיינו ובחיין

עד שנעשה טריפו לבמאי קולנוע הוא היה בידוע מבקר סרטים, וביקו־רות שכתב בשנות החמישים הרגיזו והעשירו רבים. הילד הרע של פסטי־ואל קאן גורש ממנו בגלל ביקורת נחמנית, וחזר אליו אחר כך כבמאי עם **400 המלקות** וזכה בפרס הראשון. סי־פור שהוא אמת לאמיתה אף על פי שהוא נשמע היום כמו עוד סרט הולי־וודי, מאלה שטריפו אהב כל כך ומצא בהם, מעבר לקפלי השמאלץ, יופי פיוטי.

מיבחר מביקורות הקולנוע שכתב בש־נות החמישים מופיע עכשיו בתרגומו העברי של **אביטל ענבר** בספר **הסרטים בחיי** (מסדה). כמו מידאס, כל מה שטריפו נגע בו קרן יופי. העולם כמו הקולנוע. בעצם, העולם היה קולנוע, או נראה לאמיתו רק דרך הסרטים.

סיפור אופייני: בהיותו בן 11 ראה סרט ושמו **העורב** פעמים כה רבות עד שידע בעל פה את הדיאלוגים שלו, מבלי שהבין לאשורן את המלים, שתיארו מעשי נבלים, הפלות וניאוף. עם הזמן למד להבין את משמעותן, ואז התברר לו שהסרט משקף את העולם סביבו, עולם של שוק שחור, מעשי נוכלות וציניות, האופייניים לצרפת של ימי מלחמת העולם השני־יה.

יש בספר דיוקנים בלתי נשכחים, ני־תוחים מבריקים והמון פכים מסרטים נידחים, מתוות וזוויות צילום שנהפכו עם הזמן לחלק מן האוטוביוגרפיה האינטימית שלו כמו לתשקיף של התת־מודע הקולקטיבי שלנו, בני גיל הביניים, שנעוריהם עברו עליהם באולמות הקולנוע של שנות החמי־שים.

הנה דוגמה לגירוי התיאבון: "מדוע 'מרגל בשחקים' הוא בכל זאת סרט טוב? (המדובר בסרט קיטשי ואידיו־טי של יוזף פון־שטרנברג): מפני שה־סצנות עם ג'נט לי וג'ון ויין מבוימות ביד אמן, בכושר המצאה ובתבונה רבה, ומפני שהארוטיות בסרט היא הרמונית, המעודנת והמרשימה. הר־איל ובמהלך מחציתו של הסרט הוא אנוס לצלם גם מטוסים, הוא השכיל לאנש אותם במומחיות שהיא לעתים מהממת. דמעות ניקוות בעינינו כש־המטוס־הזכר והמטוס הנקבה מחפ־שים זה את זה, מוצאים זה את זה, טסים זה מעל זה, נתקפים אי־שקט, נרגעים, ולבסוף טסים זה לצד זה; כן, בסרט הזה המטוסים מתעלסים בא־מת ובתמים".

זכות הסירוב

פרישתה של **עפרה ויינגרטן** מהחז־רות על מחזהו החדש של יוסף מונדי, **הלילות העליזים של פרנקפורט**, הצלי־חה לא רק לעשות המון יחסי ציבור לכל הצדדים המעורבים, אלא גם לעו־רר את השאלה העקרונית, מה הן גבו־לות הסירוב של שחקן להשתתף בהצגה.

בעניין זה אפשר לשרטט שתי עמ־דות, למעשה.

עפרה ויינגרטן

האחת רואה בשחקן מבצע. על פי עמ־דה זו, אסור לשחקן לסרב למלא תפ־קיד. הוא נבחן דווקא בתפקידים שאינו מזדהה אתם רגשית או אינטר־לקטואלית. הוא והדמות שני עול־מות, אבל המקצועיות מתגלה באלגנ־טיות ובמיומנות שהוא נכנס לנעליים לא לו. דוגמה מעולה לכך עשוי לספק **יוסף כרמון**, הממלא בתבלי משיח דמות של מתנחל ימני קיצוני, אף על פי שהשקפותיו הפוליטיות הפוכות לחלוטין.

העמדה המנוגדת תראה בשחקן אמן יוצר, לא רק מבצע אדיש של הוראות המחזאי והבמאי, אלא גם שו־תף ליצירה, הצריך להזדהות לפחות עם חלק מן המניעים שהביאו את המח־זאי ליצור את מחזהו. לפי עמדה זו, זכותו של השחקן לפרוש מן ההצגה שווה לזו של המחזאי. מימושו של הטכסט במעשה התיאטרלי כרוך בעי־בודה יצירתית של שחקן־אמן המשו־קיע בה מן האנרגיה היצירתית שלו, לא פחות מזו של המחזאי או של הבמאי. דוגמה לכך סיפקו לנו, למשל, שלושת חברי להקת קומפליסיטה, שהופיעו בפסטיבל האחרון.

בוויכוח בין עפרה ויינגרטן למונדי, כך נדמה לי, התנגשו שתי גישות סותרות אלה. מונדי ראה במעשה של שחקניתו ביטוי לחוסר מקצועיות. ויינגרטן לעומתו ביקשה למצוא צי־דוק למשמעות הכוללת של המחזה, ומשלא הבינה אותה, קמה והסתלקה. אף על פי שאני מחסידי יצירתו של מונדי, לא הייתי ממהר להרשיע את עפרה ויינגרטן על מעשה זה.

هكذا من الاحل

هكذا من الاجل

ד'

וו. יוג'ין סמית: אלברט שווייצר.

זמן קפוא, זמן אינסופי

שמחה שירמן

על צילום

בכרונולוגיה של הצילום נתפש יוג'ין סמית כצלם של כתבות הצלומות (Photo Essay). נושאי כתבותיו רבים ומגוונים: "מלחמת העולם השניה" בשנים 1945—1943, "זמרי עם" 1947, "רופא הכפר" 1948, "ימים קשים בברודווי" 1949, "חיים ללא חוידקים", "נערות התיאטרון", "כפר ספרדי" 1950, "אחות מיילדת" 1951, "צ'אפלין בעבודה" 1952, "מטרופוליטן אופרה" 1952, "פועלים מהגרים" 1953, "איש החסדים" (אלברט שוויצר) 1954, "פיטסבורג" 1955—56, "קו־קלאקס קלאן" 1958—1951, "מראות מבעד לחלוני" 56—1957, "מינמטה" 1975—1971 ואחרים.

במובן הפשוט של המילה, כתבה מצולמת היא קבוצת תמונות המספרת את סיפורו של מקום, אדם או תופעה כלשהיא. היא מתפרסמת בדרך כלל בעיתון שבועי או חודשי ומלווה בטקסט קצר המספק את האינפורמציה הקשורה בנושא הכתבה. (במקרה של יוג'ין סמית, פורסמו כתבותיו המצולמות, בין השאר, בניוזוויק ובלייף מגאזין).

במובן המורכב של המילה, אין הצלם מעביר את סיפורו של המקום, האדם או האירוע, אלא את סיפורו שלו.

וו. יוג'ין סמית. תערוכה במוזיאון תל־אביב. הצלם ההופך את סיפורו של הפרט לסיפורו של הכלל, ההופך את הזמן הקפוא לזמן אינסופי.

יוג'ין סמית, מבין את הסכנה שבהפיכת הכתבה המצולמת לדקורטיווית על־ידי מסירת הפרטים ותיאורם באופן אובייקטיווי ומזהה את ההבחנה הדקה ורבת החשיבות שבין נושא הצילום לנושא התצלום. בצד אחד האימאג' מתקבל כעובדה מן החיים ובצד שני הוא ביטוי לאמירה סובייקטיווית שאם תמלא אחר התנאים הנדרשים (במידה וניתן לדבר על תנאים שכאלה) היא תהפוך לאמירה אמנותית.

ג'ון שארקובסקי, אוצר הצילום של המוזיאון לאמנות מודרנית בניו־יורק, בהתייחסו לכתבתו המצולמת של יוג'ין סמית "רופא הכפר" אומר: "התצלומים הטובים דנים, לא במה שהרופא עשה אלא במי הוא הרופא, ובכך מתרחקת הכתבה המצולמת מסיפוריות לקראת אינטרפרטציה שיש בה גם אמירה והבעת דעה"...

ועל פי דברי יוג'ין סמית עצמו:"...צלם עיתונות לא יכול ללא גישה אישית ואין זה אפשרי עבורו להישאר אובייקטיווי באופן מוחלט. ישר – כן. אובייקטיווי – לא... הצלם הוא סובייקטיווי. בחירת הטכניקה שהיא המכשיר לשליטה ברגשות, בחירת הנושא ומיסגורו בתוך משטח הנגטיב ובחירת זמן הלחיצה על המשחרר, כלומר, זמן החשיפה, מביאים את מכלול אמצעי האינטרפרטציה למסכת אחת של רגשות שתהווה בסיס לקביעת דעתם של הצרפים. אחריותו של הצלם היא לבחון את משימתו הצילומית היטב, לחתור בצורה אינטלקטואלית לחשיפת האמת ולאחר מכן, בזהירות רבה להגשים את הצורה החיצונית והמשמעויות הפנימיות של נושא עבודתו לתמונה הסופית".

ואכן, אצל יוג'ין סמית, מעורבותו העמוקה והרגשית בנושאי עבודתו היא ביטוי לאופטימיות, אמון בטוב ובחיובי ועם זאת ביקורתיות כלפי אלה הנושאים באחריות לעוול לאי הצדק ולשטני שבחיים. בכתבתו המצולמת על אנשי הקו־קלאקס־קלאן, הוא מנצל את האופציות של מדיום הצילום, דואג שגוון עורם של שליחי שטן אלו יהיה שחור ומוסיף לתמונות הערה סארקאסטית מלאת כאב המופנית אל העורך "אני מצטער על גוון עורם השחור".

או האופן שבו הוא מעמיד את הלבן הבוהק המבשר על עתיד טוב יותר, בתמונתו "ההליכה לגן העדן" 1947 המתארת ילד וילדה (ילדיו שלו) פוסעים יד ביד לקראת האור, מול הבוהק הלבן של עשן הפצצה מאחורי אם וילדה הנסים בבהלה ופחד בתצלום שצילם בזמן המלחמה ב Saipan (סאיפן) ב־1944.

יוג'ין סמית כמו גויה בזמנו, מבין היטב את ההבדל המהותי שבין החיים, האמנות והדמיון. הוא מבין את הפרדוכס שנוצר בתיאור זוועותיה הנוראיות של המלחמה, על ההרג הצער, הכאב הפחד וחוסר האונים שבה, באמצעות תמונות שהן יפות. הפרדוכס שבמאמץ להביא תצלום העוסק בכאבו של חייל פצוע אל מרווח הגונים העשיר שלו, האיזון המדוייק שבין הצללים להבהקים והקומפוזיציה הנכונה. אלא שכרומנטיקן, הפועל מתוך תחושת שליחות נסתרת מלא באמונה בערכים שישנו את פניו של העולם הוא אינו נלאה מהמאמץ לאחד בסופו של דבר בין החיים לבין האמנות.

בתצלומיו, מעדיף יוג'ין סמית, ברוב המקרים, את הדחיסות והעומק של הגוון השחור אשר ממנו פורץ ובוקע הלבן כאור. הוא מזהה היטב את כוחו של הניגוד כחלק מהאמירה האמנותית שלו, הוא משתמש במרכיב הקונטרסטיבי כדי לחזק את הקשר של החוויה המתוארת אל ההיסטוריה, הוא מנוטרל את הפרטים המחלישים את עוצמתו של הרגע אותו בחר להציג ומדגיש את הפרטים המחזקים אותו, וכך בכשרון רב הוא הופך את סיפורו של הפרט לסיפורו של הכלל, את הקונקרטי למופשט, את הזמן הקפוא לזמן אין סופי.

כאמור, אמן המאחד את האמנות עם הצילום.

גרוס: ברלין כגיהינום

מאת י.ל. סלע

עטיפותיהם של שני ספרים שיצאו לאור לאחרונה מקושטות ברישומי־איוריו של ג'ורג' גרוס: "ברלין, אלכסנדרפלאץ" של אלפרד דבלין וה"החולה הנצחי והאהובה" של חנוך לוין. שני הספרים הם, בעצם, סיכום ותמצית להוויתו של גרוס שתערוכה גדולה של רישומיו (ומעט ציורים) פרושה על פני קירות שלוש קומותיו של ביתן הלנה רובינשטיין בת"א.

מחד, גרוס ההיסטורי, הסאטירי, המבקש לתאר ללא כחל ושרק את החברה בה הוא חי ויוצר ומאידך, גרוס האיש הפרטי המלא סתירות, המיזנטרופ, זה שהכריז ש"למן לידתם ועד להתפגרותם בני האדם חזירים". המאחד את שתי הישויות הנפרדות לכאורה הוא גרוס אמן הרישום, המחליט שכליו לא יתארו עולם יפה שנעים לחיות בו (דוגמת האימפרסיוניסטים) אלא ישמשו בידיו "כרובה וחרב". במלים אחרות: אמנות מגוייסת, פוליטית. פרנסיסקו גויה הספרדי היה המודל לחיקוי אך לגיבוש סגנונו הרישומי תרמו הקוביסטים והפוטוריסטים של זמנו, קובין בן המאה ה־19 ומסורת הציור הגרוטסקי הגרמני מאז ימי הביניים.

הוא נולד בפרבר ברלינאי פלורטארי וסבור היה שעליו לייצג את הדפוקים והמקופחים. הגרמנים שצייר הפכו לנאצים של העתיד־לבוא. ג'ורג' גרוס. תערוכת ציורים ורישומים במוזיאון תל־אביב

התערוכה מתרכזת בשנותיו של גרוס בברלין, עיר הולדתו ובעיקר בברלין של רפובליקת ויימאר, (1919־33) פסק־הזמן שנטלה לעצמה גרמניה בין שתי מלחמות עולם. תקופה גדושה באלימות פוליטית, אנרכיה כלכלית וחברתית וגם שגשוג האמנויות. בית היוצר לגרוס של רפובליקת ויימאר הוא הצבא הגרמני הקיסרי אליו התנדב מיד עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה. במקום למצוא את עצמו לוחם בחפירות הוא מוצא את עצמו משוחרר כ"בלתי כשיר". יותר מאוחר הוא מגוייס שוב אך אז מסתיימת האפיזודה הצבאית השניה שלו בבתי חולים שונים ביניהם בית חולים לחולי־רוח. אחרי שיחרורו מהצבא הוא מצטרף לדאדאיסטים ומאז הוא פרשן ומבקר החברה הגרמנית אותה הוא מתאר בעזרת רישומים אכזריים חדי קווים כעשויים בתער.

ברלין שלו היא גיהינום אורבני מאוכלס דמויות גרוטסקיות: יונקרים פרוסים, בקאים קאפיטאליסטים ורצחים, יצאניות ואנשי כמורה האחוזים בידיהם בצלבים ומגלגלים עיניים למרום בצדקנות כשהגרזן מונף מעל לצווארו של הקרבן. האוחז בגרזן הוא הבורגני מדושן העונג והקרבן הנצחי הוא הפרולטאר. גרוס היה קומוניסט אך הזדהותו עם הדפוק ההיסטורי מתחילה בילדותו בפרבר ברליני פרוליטארי. מאז הוא חש שתפקידו לייצג את הסובלים והמקופחים באשר הם. למן הפועלים המובטלים ועד לעיוורים ולאלה השבים מחוסרי גפיים ממלחמה חסרת תוחלת. רישומיו של גרוס הם נבואה ארוכה ומדוייקת על מה שעמד להתרחש, עליית הנאצים לשלטון ומה שבא בעקבותיה. הגרמני המכוער שלו, זה שיהיה לנאצי בבוא הזמן הוא בורגני חבוש מגבעת שמקטורנו המקושט באות צלב הברזל מתפקע מעל לכרס מתפרצת ועדנו תגורת שומן עבה, מתחת לאפו שפם פרנציוזפי ומעליו משקפי מצבט. כל הוויתו יוהרה ודמיונו להזיר או לחולדה אינו מקרי. החברה הגרמנית, זו שהוקיעה את גרוס (בעקבות פרסום סידרת הרישומים "אקה הומו") בפגוע במוסר הציבורי היא עצמה משתקפת מרישומיו מושחתת ורקובה. ההיסטוריה הוכיחה שהוא צדק. רישומיו אומרים לנו היום: אמרתי לכם.

סרג' זאברסקי, עורך התערוכה גם בעליו של האוסף הגדול (עובדה שאינה מצוינת משום־מה בקטלוג) סוחר אמנות עתיר אוספים חשובים ובעל גלריה ניו־יורקית המתמחה בהצגת עבודותיהם של אמנים וינאיים: קלימט, שילה וקוקושקה אך גם אכספרסיוניסטים גרמניים מאוחרים יותר. איש נאור שעניין לו, לא רק בקניה ומכירה אלא גם בארגון תערוכות. הודות לו לקהילה היהודית בברלין ולסנאטור לענייני תרבות בברלין מתקיימת התערוכה. זה המבקש לקבל תמונה מקיפה יותר של אמנות גרמנית מתחילת המאה ואילך ובייחוד זו של גרמניה שבין שתי מלחמות עולם כדאי שיטריח את עצמו גם לתערוכת "ממארס עד פיקאסו" ולתערוכת הגרפיקה של "סימפליציסימוס" העיתון הסאטירי הדשוב (1896־1934) המתקיימות במכון גיתה. תכנית ההרצאות שאורגנה במשותף על ידי מוזיאון ת"א ומכון גיתה תעמיק לשואפים בכך מימד נוסף של עומק הסטורי ופילוסופי.

גרוס: קפה לילי, 1915. עט וגיר צבעוני

גרוס: שחקני קלפים, 1931. רישום עט ומכחול

כדאי לראות

נורה ונעמי. פיסול קרמי, גלריה לאמנות של אוניברסיטת חיפה. "כי האדם עץ השדה".

ירושלים: במוזיאון ישראל: אריגים ממקסיקו, 200 דוגמאות. עוד במוזיאון: התחיה היהודית באמנות האוונגרד הרוסי, אמן התפאורות בוריס ארונסון. תכשיטים מעולם האיסלם. תערוכת אונורא דומייה ועוד. במוזיאון האיסלם (הפלמ"ח 2) הקרמיקה של פיקאסו. בסדנת ההדפס (רח' שבטי ישראל 38) תערוכת הדפסים של דוד בן־שאול. בתיאטרון ירושלים: הקריקטורה הישראלית עכשיו. בגלריה העירונית (יפו 17) בוגרי המחזור הראשון במגמה לאמנות של ביה"ס התיכון לאמנויות. עד 10.7. בצלאל, אקדמיה לאמנות ועיצוב (בצלאל 1) ביום ב' תערוכת סוף השנה במגמות אמנות, עיצוב גראפי, קרמיקה, צורפות וצילום. עיצוב סביבתי ועיצוב תעשייתי בבית האמנים (שמואל הנגיד 12.) עד 21.7. בגלריה גימל (המלך שלמה 4) צילום של ימי הקסמן־קלזמר. עד 20.7. במוזיאון עמדה תורג'מן (שער מנדלבאום) תערוכת לדוויג בלום ז"ל, ירושלים בתש"ח. עד 5.8.

חיפה: במוזיאון חיפה (שבתי לוי 26) תערוכת אנסל אדמס. במוזיאון למוסיקה ואתנולוגיה: מיגזרות נייר בעולם. בגלריה האוניברסיטאית (אונ' חיפה) פיסול קרמי של נורה ונעמי. במוזיאון הכט: עתיקות גולן. במוזיאון הימי הלאומי (אלנבי 198) "אשיב ממצולות ים" מטעני ספינות עתיקות מחוף הכרמל.

ברחבי הארץ: במוזיאון הפתוח (כפר ורדים) תערוכת "עד כאן" מאוסף מאיורקס. "הולכים", הצבה חדשה של עפרה צימבליסטה. במוזיאון נהריה: ציורי המשתתפים בסדנת יהושע הס ב"יד נתן" עד 21.7. בקיבוץ שדות ים, פיסול "מול הים" של יעל ארצי. עד 15.7. בקיבוץ הזורע (בית וילפריד) תערוכת נילה מדר (רוקמים) ושלמה תבין המציג "דרך נשר בשמים".

הדפסים, אידיאה ופירוש

רחל אנגל

ביקורת

"הדפסי מוות וחיים" הוא שם מוזר מאד לתערוכה יפה מאד של הדפסים אותם מציג דוד בן־שאול ב"סדנת ההדפס ירושלים – מרכז פלורנס מילר לאמנות" (רח' שבטי ישראל 38, מורשה). תערוכה כמעט־ רטרוספקטיבית, כלומר, היא אמנם מקיפה את כל זמני יצירתו של האמן בתחומי ההדפס בכלל, הליטוגרפיה בפרט. החל מ־1959 ועד עכשיו, אך אינה מתיימרת להוות "ספירת בלאי".

את שם התערוכה קבע ד"ר גדעון עפרת. בספר־הקטלוג המלווה אותה מקדיש הכתבר מקום ניכר לביסוסה של התיזה שמאחורי השם הזה, ה"אידיאה" המפתיעה הזאת. "ברור", אומר הוא בפתח דבריו. "...שמגמת הדפים הבאים הינה להפריך את הגישה המקובלת ליצירתו של דוד בן־שאול, מבלי לבטלה. זוהי מגמה המודרכת ע"י 'אידיאה', אפילו 'אידיאה־פיקס', אשר הצורה האמנותית הינה הפועל־היוצא שלה. עד כמה מקורה של האידיאה הוא באמן – ולא במחבר הפרשנות – את זאת ישפוט הקורא".

ה"קורא", ובעיקר הצופה התמים, בוודאי יהנה מן המוצגים הנאה מרובה בלא להסתבך בפילוסופיות כה מכבידות, קודרות.

התצוגה מתחילה על פי הקיר שבמעלה המדרגות, הליטוגרפיות מס. 1, 3,4, וכו'. אבל גוף התערוכה מוגש לך בתוך האולם. סדרה של דפים מונוכרומים. אחר כך הדמויות החבושות, ה"מכורכות". עופרת מכנה את החבישות הללו בשם "תכריכים". לנו נראות הדמויות המחותלות כיצורים פלסטיים, תלת־ממדיים, שארי־בשר לדמויות של הנרי מור.

בהמשך: שורה של פורטרטים בשחור לבן, המצטיינים, קודם כל, בעיצוב הגראפי המעניין שלהם, ראה למשל את הכתב המלווה, באדום, את קווי הרישום העיצביים, השחורים על פני הדף הלבן.

בליטוגרפיה 59, משנת 1974, פותח, כמדומה, פרק הקומפוזיציות הרומנטיות של דוד בן־שאול, בעלות העיצוב הכמו־מרחף, המפוזר, החולם־ההוזה.

בהדפס־משי צבעוני משנת 1984 מגיע בן־שאול לאחד השלבים המגובשים שלו. על פי הדף גדל־הממדים הזה, נוצל הפלאן הראשון לתאורם של שלושה "פריטים" ריאלסטיים, כמו צעצועים מסוננים, באדום, בכחול ובצהוב. על רקע לבן – ובמרחק, מעליהם, בקווי רישום שחורים, מראה העיר, מאחורי שורה של עצים.

רבגוניותו יצירתו של בן־שאול, התפתחותו רבת הצבעים, מלאת החיים נפרשת כאן לפניך. ראה, למשל, את סדרת הפרטים הקטנים־מאד, הנרציוזיים־מאד. ולצדם, פתאום, הדפים הגדולים, הרציניים: אותה שלישיה של נופי־צבע קיציים (77,72,76) באווירה של חופש, של שחרור, של שקט אינסופי. ולעומתם את הקומפוזיציה הפיוטית, ליטוגרפיה צבעונית עם הדפס משי ברקע (70) ושוב, נימה חדשה בתכלית: תמונת הטבע הדומם, ובה, תרנגול־חרס, כלבלב וורי מכחולים בתוך פחיות צבע ריקות המשמשות אגרטלים. וכמה שונה מזה ההדפס 88, אשר הפלאן הראשון שלו מעוצב בקווים חסכוניים, ברורים, חדים, וברקע נראית העיר הצבעונית, ותחת שמיים ירושלמיים בלתי־מציאותיים כל־כך בגוני הסגול, הוורוד, הכחול שלהם.

פרק לעצמו, מפואר, מהווה קבוצת ששה בעלי החיים הקדמיים לתאורים רבי־דמיון של מיני חיות־בראשית שנכחדו מן העולם. יש ואתה מוצא בהם קווי תואם לייצורי הקרמיקה שעיצב פיקאסו, אך ניכר בהם היטב, שנולדו בחלק זה של העולם, וכי עודם זוכרים את אברהם אבינו.

ג'ונס ל

מוסיקה

קריקטורה רצינית: מושיק מלמד את הקיבוצניקים

מאת בועז קוסטר

"ללמד לצייר קריקטורות? – אי אפשר. אין בעולם דבר כזה. או שאתה נולד קריקטוריסט או שלא". זו היתה תגובתו של מושיק לין, כשפנה אליו ראש מדור עורכי עלונים בתק"מ. תחילה השיב בסירוב מוחלט, אך בעקבות "סחיטה רגשית" ורצון לעזור לאיש נחמד – מנוצח הסכים.

וכך, זה כשלוש שנים, נערכת בתנועה הקיבוצית סדנא לציור קריקטורות. כ־50 קריקטוריסטים מתלמדים נאספים אחת לחודש בבית התק"מ, במטרה ללמוד שפה תקשורתית מיוחדת. הדרישה היסודית מהמשתתפים היא ידיעת הציור.

הם באים מהצפון ומהדרום ולומדים לצייר קריקטורות אצל מי שלא האמין שאפשר ללמוד זאת ≡ התוצאות על קירות חדרי האוכל

מושיק לין, קריקטוריסט פוליטי בדבר ובכותרת ראשית, ובעבר גם בטלוויזיה ובמעריב, מנחה את הסדנאות. סביב שולחן גדול, אוחזים בעפרון, מכחול או לורד, יושבים חברים מהקיבוץ הארצי ומהקיבוץ הדתי, מיטבתה בדרום ועד מבוא־חמה בגולן, מסיימי תיכון וחיילים, לצד חברים ותיקים שיש להם כבר נכדים. צעיר המשתתפים היה בן 13, אולם בעיות בלימודים קדמו לקריקטורות ובמקומו הגיעה לסדנא אמו, שהיא גם הנציגה העיתונית היחידה.

אופיר חני (18) מקיבוץ גן שמואל: צעיר המשתתפים בסדנא

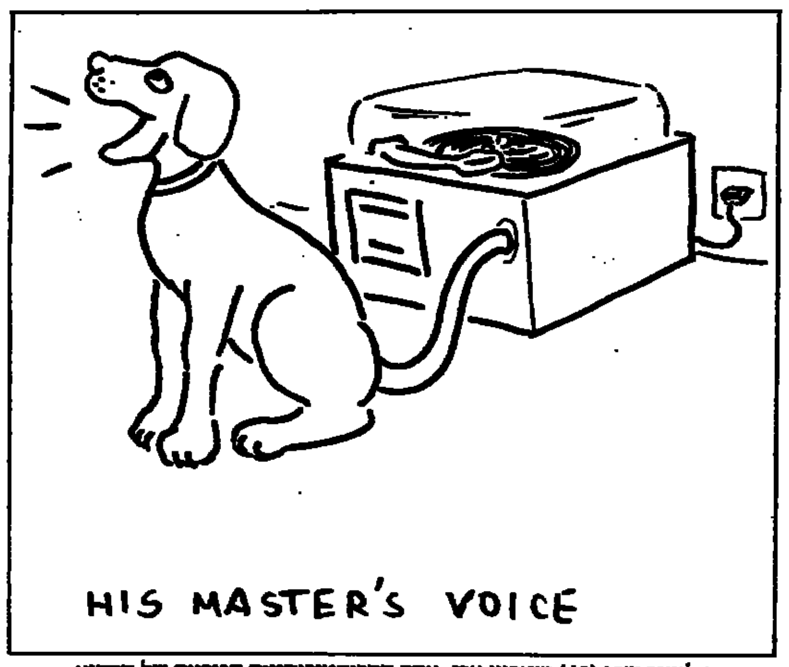

אליעזר שרף (60) מקיבוץ ארז. אחד הקריקטוריסטים הפוריים של הסדנא

הרקע הציורי של הבאים כולל איור בעלונים ובספרים, בצלאל, אנימציה ובעיקר – ציורי מגירות.

במהלך הסדנאות מתוודעים המשתתפים לעבודות של קריקטוריסטים נודעים מהארץ והעולם, וזאת בעיקר תוך עילעול בספרי קריקטורות. על אף המפגש התכוף עם קריקטורות של רבים וטובים, מתעקש מושיק שמתלמדיו יגלו מקוריות. אין לחשוש מהשפעות, אך יש להשתמש במקורות לקרש קפיצה לאמירה האישית.

לצד מושיק נמצא גם מייק ג'מ, צייר קריקטורות, בעיקר לענף הפירסום. בשלב מסויים עבר מייק לחיות בקיבוץ ומשם הוא שולח קריקטורות המגיעות לעיתים אל בין דפי על המשמר.

≡ דרור לאבסורד

בסדנא מטפלים במושגי יסוד בתחביר של הקריקטורה. באחד המפגשים הראשונים תירגלו המחשת מושגים טריוויאליים בצורה קומית: קונפליקט, אהבות, אנדרלמוסיה, תיאבון וכו'. מאוחר יותר פגשו המשתתפים בשתי שורות של מושגים, בלי קשר בין האחת לרעותה, ונדרשו לשדך ביניהן תוך מתן דרור לאבסורד. שלב נוסף בנתיבי המחשבה הקריקטוריסטית היה מיזוג שני התרגילים הקודמים: ציור מצב שיגרתי (אדם עם כלב, אדם בתחנת אוטובוס, אדם הולך בגשם וכו') אליו מוסיפים אלמנט־אח, שיהפוך את הסיטואציה לסוריאליסטית או אבסורדית.

עוד לומדים בסדנא כיצד לשלב בין ציור וטקסט, וכיצד "לתפור" על משפט תמים לחלוטין סיטואציה שתעלה אותו מהשולים הבנאליים אל דרך הישר העקרמה...

לא הכל מצחיק בסדנא. לעיתים מועלים רעיונות טובים, שעשויים היו להתממש לקריקטורות נהדרות, אך ביצוע כושל מוליך אותם לאיבוד. "אם אתה רוצה לצייר סוס והאנשים חושבים שזה חתול, אין לך קריקטורה. יש לך בעיה", מבהיר מושיק. עיצובה הגראפי של הקריקטורה עשוי, אף הוא, להתגלות כנקודה בעייתית: "קומפוזיציה שקטה וסולידית יוצרת קריקטורה מאופקת. ובמקום שהקריקטורה תדהר על 200 אוקטן, היא נאלצת לקרטע על 4 אוקטן".

≡ המלה "קריקטורה" מטעה

בעייה: עד כמה צריך הקריקטוריסט ללכת לקראת קהלו ו"להאכיל" אותו, ומתי הוא אמור לתת קרדיט לתבונתו ולחוש ההומור שלו?

תשובה: "אתם עוסקים בתקשורת ולא בשעשוע פרטי עם אסוציאציות". בעצם, המילה קריקטורה מטעה: הם בעצם מציירים "מלעגים" או "תבדיחים", התרגום המאוד לא מקובל ל־"Cartoon הלועזי, שמקבילה עברית הולמת ושימושית עדיין לא נמצאה לו. קריקטורה, במובנה היסודי, הינה עיוות ו/או הפרזה בתיאור ציורי אנשים ואירועים. המשתתפים בסדנא אינם נדרשים לצייר פורטרטים קריקטוריים, ולמושיק סיבות טובות לכך: "מכיוון שהסדנא אינה המוטעית אני עלול להפגיש את רוב המשתתפים עם משימה שלא יוכלו לעמוד בה".

מסיימי שתי הסדנאות הקודמות מעצבים היום מודעות בחדרי האוכל, מעטרים שערי עלונים ופה ושם מפרסמים קריקטורות משלהם באותם עלונים. "יש מספר משתתפים עם כשרון מובהק, ואת אלה הייתי רוצה לראות תופסים מאחז בציבוריות הישראלית", אומר מושיק. "בארץ אין מקום כמעט לקריקטוריסטים לא פוליטיים. הייתי רוצה לראות את בוגרי הסדנא מפרסמים קריקטורות בספרים משל עצמם, במדורים מיוחדים, או בעיתון להומור וסאטירה שהגיע זמנו לצאת בארץ". שניים-שלושה מבוגרי הסדנאות, הוא מאמין, יכולים להצטרף לשורה הראשונה של הקריקטוריסטים בישראל.

ימים וקווים יגידו.

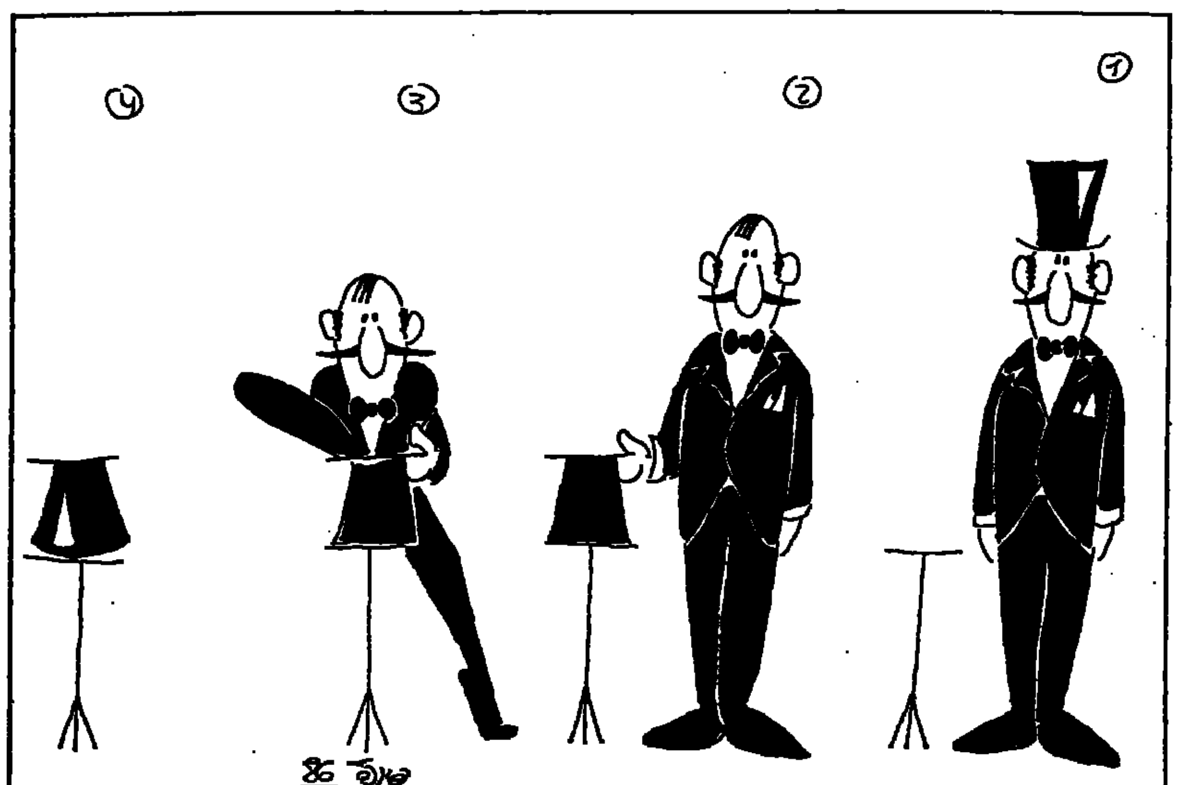
דינה נחום מקיבוץ רוחמה. אוהבת לרשום ולצייר. מקווה ללמוד גרפיקה או עיצוב

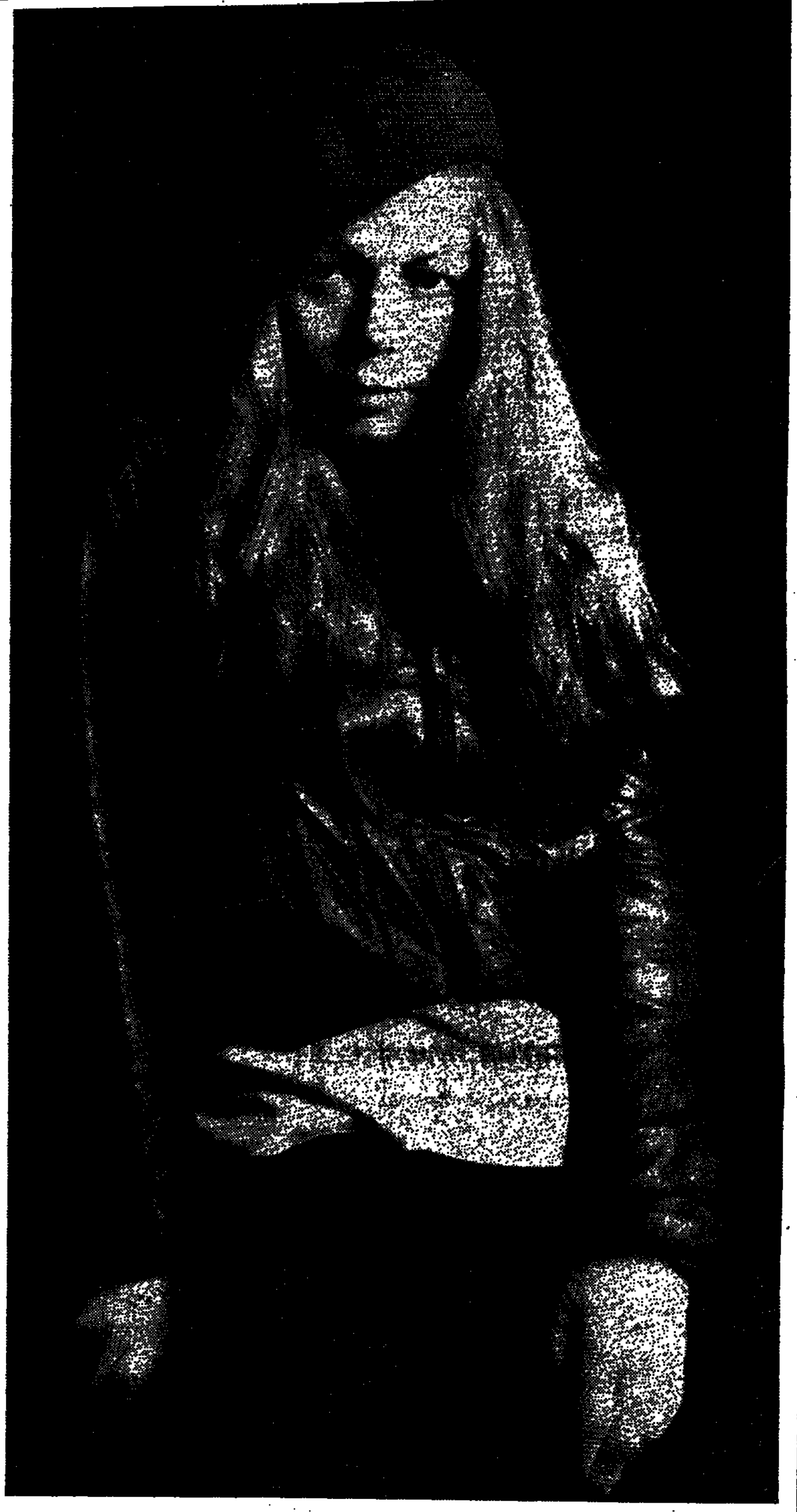

ג'ונס ללא תום

מאת אבי מורגנשטרן

ריקי לי ג'ונס שרה בסגנונות שונים: היא מלטפת, צורחת, נכנעת; שילוב מדהים של זמרת רוקנרול עם נשמה וקול מחוספס ≡ כאן תופיע בבריכת הסולטן ובקיסריה

בסוף שנות ה־70 היא חיה בצוותא עם טום ווייטס. משורר־שיכור, מוסיקאי ענק שאוהב לחיות בשוליים. היא ספגה ממנו השפעה גדולה. בדרך הכתיבה, בצורת ההבעה, בנושאים שטיפלה. האלבום הראשון של ריקי לי ג'ונס שנשא את שמה ספג את אדי העשן של מסבאות הג'אז הקטנות, את אווירת הסקסופון המייבב שווייטס אהב לשמוע. היא שירדה לפי אותו קוד חיים.

אבל היה לתקליט הזה גם ייחוד משלו. ראשית, השירה של ריקי לי ג'ונס. היא היתה בסך הכל בת 24. בניגוד לאמני רוק ופופ בני גילה, לג'ונס היתה דרך מקורית לומר את דבריה. מחוספסת, אמינה. היא שילבה מוסיקת ג'אז עם ריתם אנד בלוז, רוק ואפילו רוקנרול של שנות ה־50. היה ברור שמדובר כאן בכשרון חדש, מקורי, שמתרחק מקלישאות. האלבום זכה לביקורות נלהבות ואף הגיע בזמנו החופשי למקומות הגבוהים במצעדי המכירות. היא אף זכתה בפרס הגראמי כאמן החדש הבולט ביותר לשנת 79. הלהיט הגדול של האלבום, ובכלל בקריירה של ג'ונס היה צ'אק אי מאוהב.

שנה אחרי בשנת 80, ריקי לי ג'ונס החליטה להפרד מטום ווייטס. נשבר לה לחיות בשוליים, לסבול למען העולם כולו. היא חיפשה רומנטיקה דרך משקפיים אחרות. היא עזבה את לוס אנג'לס ועברה לגור בניו יורק. שם החלה לעבוד על אלבומה השני פיראטים. האלבום השני זכה לביקורות נלהבות עוד יותר. טענו שריקי לי ג'ונס נשמע רק כחזרה כללית לפיראטים. פיראטים היה גם אלבום שזכה לכינויים בנוסח יצירת מופת. פיראטים היה גם אלבום חושפני ואישי יותר. ההשפעות המוסיקליות שוב הדגישו ג'אז מעורבב בבלוז ורוקנרול. ריקי לי ג'ונס שבה והתעסקה באנשי הרחוב ובדמויות שוליות. בעיתון המוסיקה הסאונד נכתב על פיראטים: "האלבום הזה מעניין כי הוא מרשה לנו לשמוע יותר השפעות וכיוונים של ג'ונס מאשר באלבום הראשון".

אחרי ההצלחה של פיראטים היא הוציאה מיני אלבום יפהפה שנקרא נערה על הר הגעש שלה. ריקי לי ג'ונס, שרה בסגנונות שונים. היא מלטפת, היא צורחת, היא נכנעת. היא נוגעת בך עמוק. יש בה שילוב מדהים של זמרת רוקנרול עם נשמה וקול מחוספס. הקצוות הקשורים באים מכיוון הג'אז.

אלבומה האחרון והנפלא המגאזין שיצא גם בארץ (ומאוחר יותר הוציאו גם את ריקי לי ג'ונס) הוכיח שוב את הכשרון הרחב שלה. ג'ונס מרחפת מנושא לנושא, מסגנון לסגנון ובדרך לך שהיא לא עוברת עליך. היא כמובן כותבת את המוסיקה והמילים. ומנגנת על גיטרה חשמלית. היום היא נחשבת לאחת היוצרות החשובות ביותר שקמו בשנות ה־80 בעולם הרוק. ההשוואה בינה לבין סוזן וגה פשוט לא לעניין. ג'ונס גם יודעת לשרוט ולהכאיב. בניגוד לוגה ששומרת על טון מינימליסטי, כמעט אמנותי.

ההופעות שלה בארץ, בבריכת הסולטן ובקיסריה, מבטיחות המון. ויש לבטוח הרבה מעריצים אדוקים שלא ירשו לעצמם להחמיץ את נערת הר הגעש. אחריה יעלה לבמה ריי צ'ארלס. שיהווה את המנה העיקרית. אבל בטוח שגם המנה הראשונה תשביע. מאוד. לא להחמיץ.

הכזא מן אלאצל

כל מה שרצית

ד'

פסטיבל טבריה 87

עירית טבריה ופרסה - הביגר לתיירות בעלי הגלון - התאגדות התיירות - משרד החינוך והתרבות - האגף לתרבות לאנבות

פסטיבל טבריה 87

חוויה מרעננת לכל המשפחה

תכנית הפסטיבל

יום ב' - 6 ביולי

במת המרינה - בשעה 8.00 בערב, תזמורת הנוער של טבריה, בניצוחו של ישי מאיר. את הפסטיבל יפתחו שר התיירות - מר אברהם שריר וראש עירית טבריה - מר יאשל ביבי. מיד אחר כך יחל מופע הפתיחה של הפסטיבל - "על המים", המציין את שנת המים הברוכה וההאוכלוסיות הכנרת.
משתתפים: אריק סיני, חנן יובל, שולי נתן, מילי מירן, להקת "פינה בעמק" והופעה מיוחדת של איציק בכר עם שיר הפסטיבל.
הנחיית הפתיחה: ד"ר דן רונן.

במת קצה הטיילת (מתחת למלון פלאזה) - בשעה 9.30 בערב, דיסקו מתחת לכיפת השמים

במת הגנים הסקוטיים (דונה גרציה) - בשעה 9.30 בערב,
"חמישיית אלגרו" מגישה
מוסיקה קאמרית קלה להתרגעות. החמישיה כוללת את: בלה נבי - כינור, מריאן ופפורט - כינור, יוסף נמן - ויולה, צ'בה בלנג - צ'לו, אהנה שיק - קלרנית.

במת הגנים הסקוטיים - בשעה 9.30 בערב, - להקת "דאנג בהאר" RANG BAHAR מהודו.

במת המצודה (דונה גרציה) - בשעה 9.30 בערב, להקת הפולקלור "אלדך" מספרד ולהקת הייצוג של מונפלייה (צרפת).
הנחייה: ד"ר דן רונן.

במת רח' הבנים - בשעה 9.30 בערב, - 2 להקות מצרפת "לאנדס" מדאקס ואפיניול.

במת גן העיר - בשעה 9.30 בערב, להקת "האריות" בלהיטי שנות ה־60.

יום ג' - 7 ביולי

במת קצה הטיילת - החל ב־8.30 בערב, דיסקו תחת כיפת השמים

במת הגנים הסקוטיים (דונה גרציה) - בשעה 9.30 בערב, "חמישיית אלגרו" (ראה יום ב').

במת הגנים הסקוטיים בשעה 8.30 בערב, "דאנג בהאר" מהודו.

במת המצודה (דונה גרציה) - בשעה 8.30 בערב, להקת "אלדך" (ספרד) ולהקת המחול של מונפלייה (צרפת).

בשעה 9.30 בערב - "מחולות המים" מופע מחול המבוסס על מחולות בנושאי מים בביצוע להקת "בת־שבע 2", להקת "ענבל".

במת רח' הבנים - בשעה 8.30 בערב, להקה מאפיניול "לה פיגודה" ולהקת "לאנדס" מדאקס. הנחייה: ד"ר דן רונן.

במת גן העיר - בשעה 8.30 בערב, "הטוברנאים" (THE TAVERNERS) עם יונתן מילר בשירי קאונטרי, בלוז, פולק, ג'ז ועוד.

יום ד' - 8 ביולי

במת קצה הטיילת - בשעה 8.30 בערב, - דיסקו תחת כיפת השמים עם "מר שמח"

במת הגנים הסקוטיים (דונה גרציה) - בשעה 8.30 בערב - "חמישיית אלגרו" (ראה יום ב').

במת הגנים הסקוטיים - בשעה 8.30 בערב - "דאנג בהאר" מהודו.

במת המצודה (דונה גרציה) - בשעה 8.30 בערב - "אלדך" מספרד ולהקת מונפלייה. בשעה 9.30 בערב - להקת "קולך" מישראל. להקה המורכבת מיוצאי גרוזיה במופע שזכה לשבחי הביקורת ואהדת הקהל.

במת רח' הבנים - בשעה 8.30 בערב - להקת "לאנדס" והלהקה מאפיניול.

במת גן העיר - בשעה 8.30 בערב - טוני דיי ולהקת "עמג'ה" במופע רגאיי.

יום ה' - 9 ביולי

במת המרינה - בשעה 8.00 בערב, חגיגת זיקוקין ומוסיקה - "מוסיקה על פני המים" ו"זיקוקי־דינור מלכותיים" בביצוע תזמורת נתניה בניצוחו של סם לואיס.

במת קצה הטיילת בשעה 9.30 בערב - לילה אחרון של - דיסקו מתחת לכיפת השמיים עם "מר שמח".

במת המצודה (דונה גרציה) - בשעה 9.30 בערב, - תזמורת ג'ז ביג־בנד, "מהצד האחר": להקת ג'ז מעולה בניהולו האמנותי של מייקל גרינבלט.

במת הגנים הסקוטיים בשעה 9.30 בערב חמישיית "אלגרו".

במת רח' הבנים - בשעה 9.30 בערב - להקת הייצוג של מונפלייה מצרפת, אליה תצטרף להקת "דומנ'ד" מפתח תקווה במופע של תנועה ומוסיקה.

במת גן העיר - בשעה 9.30 בערב - "אממנונדר" - להקת הייצוג השחורה מדרום אפריקה

כל האירועים פתוחים לקהל - ללא תשלום!

הנהלת הפסטיבל שומרת לעצמה הזכות לשינויים בתכנית.

מתחילים את הקיץ בפסטיבל טבריה!!!

מוזיאון תל אביב

שד' שאול המלך 27, תל־אביב.
מודיעין וקופה: 261297, משרדים: טל' 257361.

שינוי בשעות הביקור במוזיאון ובביתן הלנה רובינשטיין: בימים ראשון, שלישי, רביעי, חמישי: מ־10.00 עד 20.00 ללא הפסקה; ביום שני: מ־17.00–20.00 (סגור בבוקר); ביום שישי: מ־10.00–14.00; שבת: 10.00–14.00; 19.00–22.00.

תערוכות

ממארק עד פיקאסו — יצירות מופת במוזיאון תל אביב מאוסף מוזיאון פון־דר־הייט, ווּפרטל.

כשמונים יצירות מופת של ארבעים מגדולי הציור המודרני, ביניהם: בקמן, גוגן, דגא, דיקס, טולוז־לוטרק, לז'ה, מאגה, מונה, מונק, סוטין, סזאן, פיקאסו, קאנדינסקי, קורינת ואחרים. התערוכה מתקיימת בתמיכת משרד החוץ של הרפובליקה הפדראלית הגרמנית.
שיח גלריה בתערוכה ממארק עד פיקאסו
מוצ"ש, בשעה 20.00. בימים ראשון, שלישי וחמישי, בשעה 11.30 בבוקר; בימים שני ורביעי, בשעה 18.00.

לז'ה: שלושת המוסיקאים 1930

וו. יוג'ין סמית — צלם מורד
אוסף ייחודי של למעלה מ־200 תצלומים של אמן הסיפור הצילומי האמריקאי. תרומת מייקל ס. סאקס.

תערוכה חדשה (הפתיחה ביום ראשון, 5.7, בשעה 22.00).
בניין בית המשפט העליון בירושלים: תחרות אדריכלית.
תערוכה המציגה את השלבים השונים של התחרות על תיכנון בית המשפט העליון — אחת התחרויות החשובות ביותר שנערכו בארץ בשנים האחרונות.

אדוארד מונק: מוות, אהבה וחרדה.
תצוגה של מבחר מאוספי המוזיאון.

מחול
דירת 2 חדרים / ליאת דרור, ניר בן־גל. יום שלישי 7.7.87, שעה 20.30.

קולנוע
מותו של סוכן (ארה"ב, 1985, 160 דק', בצבע, אנגלית בתרגום לעברית). א'–ה', 16.30, 19.00, 21.30 מוצ"ש, 19.00, 21.30.

לילדים ולנוער
"שניים שלושה ממדים", מרכז הפעלה לילדים על ידי תערוכת ארכיפנק. פתוח במשך כל שעות הביקור במוזיאון, באדיבות שאול ברונמן וקרן רוטמן. ארה"ב.

ביתן הלנה רובינשטיין, שד' תרס"ט 6, טל' 299750
שעות הביקור: ראה למעלה.

תערוכה
ג'ורג' גרוס: השנים בברלין. תערוכתו של אחד מחשובי האמנים הגרמניים: קריקטוריסט פוליטי, סאטיריקן מעצב תפאורה ותלבושות, משורר, סופר וצייר. העבודות בתערוכה מצביעות על כך שגרוס צפה מראש את ביזון התפתחויות של ההיסטוריה הגרמנית. התערוכה בעריכת סרג' זברסקי, ניו־יורק. התערוכה מתקיימת בתמיכת הסנאט של ברלין והקהילה היהודית של ברלין.
שיח גלריה בתערוכת גרוס, יום שלישי, 7.7, בשעה 18.00.

השתלמות קיץ למורים
"ציור פיסול ועוד", תתקיים בין ה־5.7 עד ה־9.7, בשעות 9.00–15.00. הרשמה במזכירות הביתן.

פעילות קיץ לילדים, לנוער ולמבוגרים
קייטנות אמנות לילדים בחודשים יולי ואוגוסט; סדנאות לנוער ולמבוגרים בחודש יולי. הרשמה בביתן בימים א'–ה', בשעות 9.00–19.00.

מירוץ מכוניות מס' 3 אליפות ישראל

במרכז המירוצים הארצי אשקלון
יום שישי 10 ביולי 1987 בשעה 13:00

כניסה לילדים עד גיל 12 חינם

כרטיסים: במכירה מוקדמת 10 ש"ח, ביום המירוץ 15 ש"ח, סטודנטים וחיילים 5 ש"ח

כרטיסים להשיג:
יוסי את עוזי, אשקלון, טל' 051-23439, 27376
לאן, דיזינגוף 101, ת"א, טל' 03-247373
לאן הערב, אחוזה 110, רעננה, טל' 052-22816
קופת חיפה, ברוולד 11, חיפה, טל' 04-662244
קלעים, שמאי 16, ירושלים, טל' 02-240896
וביתר המשרדים ברחבי הארץ

המועדון המוטורי לישראל
עיריית אשקלון
חניה חינם

אשקלונה
בעלי כרטיסי המירוץ יזכו ב־10% הנחה בכניסה לאשקלונה

מועדון הזמר עם אפי נצר

מועדון מטיילי מעריב

מפגש שוב ביום ד', 8.7.87, בשעה 21.00 בבית ציוני אמריקה, רח' דניאל פריש 1 ת"א.

אורחת: **לאה לופטין** ("חלב ודבש")

★ כרטיסי הנחה למטיילים ותיקים של "מועדון מטיילי מעריב" (טל. 03-439207).
★ הזמנה מוקדמת של כרטיסים בקופת "בית ציוני אמריקה" (טל. 03-259341).

א.ד. מטלון ושות' בע"מ גאים להציג

★★★★ ציון טוב מאד... מסע מרתק... מהנה, מרגש. (י. פתיו ידיעות)

אני והחבר'ה

"דב־חן" תל־אביב: שישי 10, 12.30; מוצ"ש 7.50, 9.50; חול 5.40, 7.50, 9.50
"דב־גן" רמת־גן: שישי 10, 12.15; מוצ"ש 7.30, 9.45; חול 5, 7.30, 9.45

קרוקודיל דנדי
נכנסתי עם האף למטה ויצאתי בעננים

"דקל" תל־אביב / "אור" ירושלים / "חדוה" חדרה / "זהל" אשקלון / "דבק" המרכז / "תפארת" הרצליה / "עצמון" ק. ביאליק

בטי בלו 37.2 בבוקר

"פריז" תל־אביב: שישי 12 בצהרים, 22, 24.15 בלילה; מוצ"ש 7, 9.30; חול 11.45, 2, 4, 7, 9.30
"אור" ירושלים

ג'ולי אנדריוס ג'ק למון
סיפור מהחיים

"דב־חן" תל־אביב: ליל שישי 9.50; מוצ"ש 7.15; ימי חול 5.10, 7.15

וולט דיסני מציגים:

בידור, מתח, מוזיקה וצחוק

הרפתקאותיו של סופר בלש

THE GREAT MOUSE DETECTIVE

סרט קלאסי חדש! כפי שרק אולפני וולט דיסני יודעים לעשות.

בכורה ארצית	תל־אביב	רמת־גן	חיפה	קרית מוצקין
	"רב־חן" שבת 11 בבוקר ימי חול 4.00, 12.30, 10.30	"רב־גן" שבת 11 בבוקר ימי חול 5.00, 12.30, 10.30	"רב־גת" החל מיום א' 4.30, 11.00	"סביון" החל מיום א 4.30, 11.00

פורום פילם

ספרית מעריב

להורים שאיכפת להם הופיע הספר החשוב

כיצד באים תינוקות לעולם

מאת: אנדריו ס. אנדרו וסטיבן שפ
הספר יענה לילדים מגיל שלוש שנים ומעלה באופן טבעי ובריא על השאלה "הידועה" ועל שאלות אחרות הקשורות בנין.
הספר מעוטר בפסטל נייר צבעוני ומרהיב
בקש בחנויות ובספריות מעריב: תל־אביב, דרך פ"ת 72א'. טל. 03-332211 • חיפה, בן־יהודה 29, טל. 04-525689 • באר־שבע, קק"ל 90, טל. 057-74850.

מוזיאון ישראל, ירושלים

שעות הביקור: בחודשים יולי־אוגוסט יהיה המוזיאון פתוח בימי ג' 10–22; ימי א', ב', ד', ה': 10–17; שישי, שבת: 10–14

תערוכות

תכשיטים מעולם האסלאם

מאות תכשיטים מרהיבים ביפיים מרחבי העולם וממטמונים בארץ־ישראל.

"הודו המופלאה" – תערוכת היכרות ראשונה עם תרבותה ומסורתה של הודו, מקדשים ואלים וחיי יום יום. אמנות הפיסול, הציור והאמנות העממית, כלי נגינה, תלבושות, משחקים, צלליות ותלבושות תיאטרון. כולל פינת פעילות לילדים הודיים: כיצד לובשים סארי וטורבאן, הרפסת אריגים, הפעלת צלליות ומשחקים. הפתיחה: 7.7 בשעה 16.30.
"3500 שנות אמנות סינית" – התצוגה הגדולה ביותר של קרמיקה סינית שהוצגה אי פעם בישראל. המציגה אמנות חשובה זו של התרבות העתיקה ביותר הקיימת עד היום. הפתיחה 9.7 בשעה 16.00.
"מקדש ארומי בנגב יהודה" – תגליות מחפירות קטמית. מ־7.7.
"אריגים ממכסיקו קו הצבע" – של צבעים, דגמים וטכניקה מסורתיים המצביעים על מסורת ארוכת שנים של אריגה ורקמה במכסיקו.
"מסורת ומהפכה: התחייה היהודית באמנות האוונגרד הרוסי" – 174 עבודות של שאגאל, ליסיצקי, אלטמן, ארונסון ועוד, בתערוכה ראשונה בעולם המעלה תקופה חשובה בתולדות האמנות היהודית ברוסיה.
"בוריס ארונסון (1898–1980): מקייב לניו יורק" – תערוכה רטרוספקטיבית של אמן התפאורות והתלבושות התיאטרון.
"ילדי העולם מציירים את ירושלים".
"הורשות בעתיקות 87" – תערוכה שנתית המציגה למעלה מ־100 ממצאים המתפרשים על פני 5,000 שנה.
"דורית יעקובי והאובן הבי" – אמנים ישראלים צעירים ורכישות הרשות באמנות ישראלית".
לאירועים – ראה עתונות מקומית ובטל. 698213: הדרכות בימי ג' – 16.30; ובימי ד' – 10.30: אין להכניס נשק למוזיאון ואין תואים להפקדתו.
מוזיאון לארכיאולוגיה (רוקפלר) – שעות הביקור: א'–ה' 10–17; שישי שבת 10–14.
תערוכות: "חיות מן העולם העתיק"; תערוכה חדשה: "אמנות צלבנית" – פיסול ממלכת ירושלים הלטינית. מאות י"ב–י"ג מקופי כנסיית הקבר, ארון הקבורה המשוחזר של המלך־הילד באלדווין החמישי, כותרות ותמונות ארט.

הנהג. עשה לך מנהג קבוע – קח עמך חייל לדרך

מרלי מטלין • ויליאם הארט

ילדים הורגים לאלוהים

CHILDREN OF A LESSER GOD

"אורלי המחודש" תל־אביב — הקולנוע הסימפטי בעיר — גם ליל שישי 10

"עצמון" חיפה גם שישי 10	"אורות" קרית מוצקין	"שביט" גבעתיים גם שישי 10
"עמל" כ"ס	"יד שטרית" טבריה	"אורון" ערד

רי צ'ארלס + ריקי לי ג'ונס

טל"ת הפקות מציגים - ארגונית אורון מביקים:

2 גדולים בכרטיס אחד

רי צ'ארלס + ריקי לי ג'ונס

• למעט בסינרמה

כרטיס חינם למופע עם שמפו פלקס רבלון

קנו שמפו ומרכך שיער פלקס רבלון ותמורת השובר באריזה תוכלו לקנות כרטיס למופע ב־35 ש"ח ותקבלו כרטיס נוסף חינם.

ירושלים בריכת השולטן
יום ה' 9/7 בשעה 20.30
הפצת כרטיסים ראשית: "לאן" דיזנגוף 101 ת"א טל. 230898
כרטיסים להשיג: ירושלים - קלעים רח' שמאי 16, כימות - רח' שמאי 8, כהנא - דורות ראשונים 1

קיסריה אמפיתיאטרון
מוצ"ש 11/7 בשעה 21.00
הפצת כרטיסים ראשית: "לאן" דיזנגוף 101 ת"א טל. 230898
כרטיסים להשיג: לאן הערב - אחוזה 110 רעננה 052-22816
קופת חיפה - ברוולד 11, 662244 קופת האמפי', קיסריה וביתר המשרדים

תל־אביב סינרמה
יום א' 12/7 בשעה 21.00
כרטיסים להשיג: "הדרן" אבן גבירול 90 טל. 248787 "קסטל" טל. 444725. בערב המופע בקופת הסינרמה ובכל המשרדים בארץ, למוסדות כרטיסי הנחה הדרן קסטל טל. 223167

פלקס

REVLON

לכל אחת מנקודות מכירה אלה ניתן לשלוח את השובר בצירוף המחאה ע"ס 35 ש"ח ובציון המופע המבוקש ותקבלו 2 כרטיסים.

כל מה שרצית לדעת על התיאטרון

מאת משה בן־שאול

לפני זמן־מה קיבל יהודה גבאי את פרס אמ"י, איגוד אמני ישראל. יהודה גבאי, ממייסדי תיאטרון אהל ואחד משחקניו הבולטים. היום, מנהל המוזיאון הישראלי לתיאטרון. "משוגע לדבר". המוזיאון: כמה חדרים מרווחים וגבוהי־תקרה בבית ישן למדי ברחוב מלצ'ט בתל־אביב. אוצר בלום של היסטוריה, תיעוד וכל מה שרצית לדעת על התיאטרון העברי והיהודי ולא הספקת לשאול.

את טקס חלוקת פרס אמ"י, במרכזה של תוכנית עשירה, שידרו בטלוויזיה. יוסל ברגנר, הצייר הנודע והתפאורן, הציץ ונפגע. ויוסל, מי שמכיר אותו יודע: איש רגיש. הוא צילצל לגבאי וביקשו לבוא לביתו. יהודה גבאי מיהר לבוא ויצא מביתו של יוסל עם מיניבוס שכור ובו ארבע־עשרה סקיצות צבעוניות ממוסגרות במיוחד בשביל המוזיאון ושישה מאקטים (דגמים) של תפאורות, ביניהם לשש כנפיים לאוחז של ברטוב, האיש על המוט (הצגה שלא הועלתה לבסוף בהבימה), הנסיכה האמריקאית והכלה וצייד הפרפרים לאלוני ועוד.

זה לא הכל. עשרות רבות של רישומים וסקיצות לתיאטרון. הצוענים של יפו, בגדי המלך. מה לא?

גבאי מתרגש: "אצילות שופעת מן האיש הזה. מונית לא הספיקה בשביל האוצרות הללו. הזמנתי מיניבוס והעמסנו את הכל, והוא עוד רצה לשלם...אתה יודע, יוסל אמר לי: אם אתה יכולת להקדיש כל חייך לעניין הזה, אז מה לי שאשמור את הדברים האלה בבית".

יבדלו לחיים ארוכים גבאי ויוסל. אותו זמן ממש סיכם מנהל המוזיאון גבאי עם רפאל קלצ'קין על העברת ארכיונו למוזיאון. ובארכיון שלו: מכתבים, תעודות, פרסים, טקסטים, שירים שכתב הדפיס ולא הדפיס. אלבומים. כרגיל, כמו אצל אחרים, שכתבים, כמובן.
לא בדיוק.

"נדברנו שניפגש בשבת, מספר לי גבאי, ובשבת כבר לא היה. כמה ימים לאחר ההלוויה (5 שבועות עברו מאז מותו של קלצ'קין) צילצלה רעייתו הדסה ואמרה: בוא תיקח את הכל. הכל הוא השאיר לך."

וב"הכל" הזה דברים מפתיעים למדי. קלצ'קין, יליד וולקוביסק שבפולניה הרוסית של ראשית המאה, הותיר אחר מותו דברים נפלאים, שספק אם מישהו ידע עליהם בחייו. וכי מי ידע שבשנת 1910, בהיותו ילד, פירסם עתון בשם דער אינגעל (הנער), עתון ביידיש, עם תוספות מיוחדות בעברית?

לא סתם עתון. רפאל קלצ'קין הוא שכתבו בכתב־יד רהוט ויפה, הוא שערך אותו גראפית ועיצבו, והוא גם זה שאייר אותו בציורים מקסימים. ולא גליון אחד. למעלה מ־15 גליונות כאלה, כרוכים היטב. תשע שנים לאחר מכן פירסם קלצ'קין, ושוב הכל בכתב־ידו את השבועון הספרותי שלו קארליק, "הנוס" – והפעם בלשון הרוסית.

כמובן, רבים ידעו, שנים רבות לאחר מכן, שקלצ'קין כותב. פזמוניו הושרו ברחבי הארץ ומי ישכח את האמיני יום יבוא שלו. אך הפזמונאי קלצ'קין כתב גם שירים מז'אנר אחר. שירה סאטירית, שירה אלגית, שירי קאבארט. מה לא?

אומר יהודה גבאי: "קלצ'קין סיפר לי פעם, שהדסה רעייתו לקחה בלי ידיעתו שלושה משיריו והביאה לשלונסקי, שהיה העורך הספרותי של משמר שקדם לעל המשמר. היא אמרה לו לשלונסקי שהביאה לו שירים ממשורר שאינו חפץ בפירסום שמו. טען שלונסקי: אינני מקבל ברצון שירים ללא אבא. אמרה לו: תקרא, ימצא חן בעיניך תדפיס. תדפיס ללא שם. שלונסקי הדפיס את השירים. רק כשהופיעו בדפוס סיפרה לו הדסה שהם מאת רפאל קלצ'קין."

ואגב, הדסה סיפרה אותו סיפור עצמו לאחר שנים. שניהם שמרו בסוד את מה שידוע היה לשניהם.

הארכיון הקלצ'קיני החדש, הלא־ידוע, במוזיאון, טומן בתוכו, כאמור, אוצרות רבים. בכתב־יד רהוט ובחריזה מתוחכמת כתב השחקן קלצ'קין את הסאטירות הפוליטיות שלו, שעל אחדות מהן חתם בשם קין. כזוהי הסאטירה הפוליטית ביסמארק וכאלו הן החידות הגיאוגרפיות שלו: "הם־קום: חבלי צפון./ חזית ועצם בגרון./ הדר־לום: שבו הקיץ, / וצעק: איה־איה לי/ זו ידועת להרביץ,/ גם ל,מלך' יוסקה סטלין".

שירים. שירים. שירים. ובמפתיע גם מחזה במערכה אחת, ללא תאריך, בשם הסן. "הסן" הוא הסן. שלוש דמויות: הסן, סלים ויסמין. סיפור אהבה ותשוקה " וגם כמה "שגיאות כתיב" תמימות בצד ארוטיקה שופעת: "גופה היה גמיש ודק כעץ...מירחיה (במקום ירכיה) היו רחבים וכבדים כשני אבטיחים בשלים...".

יהודה גבאי הופך במהירות ובזהירות את אוצרו החדש של המוזיאון.

פרי עטו של קלצ'קין

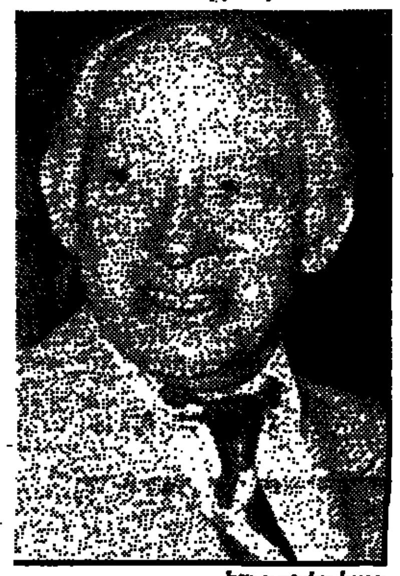

רפאל קלצ'קין ז"ל

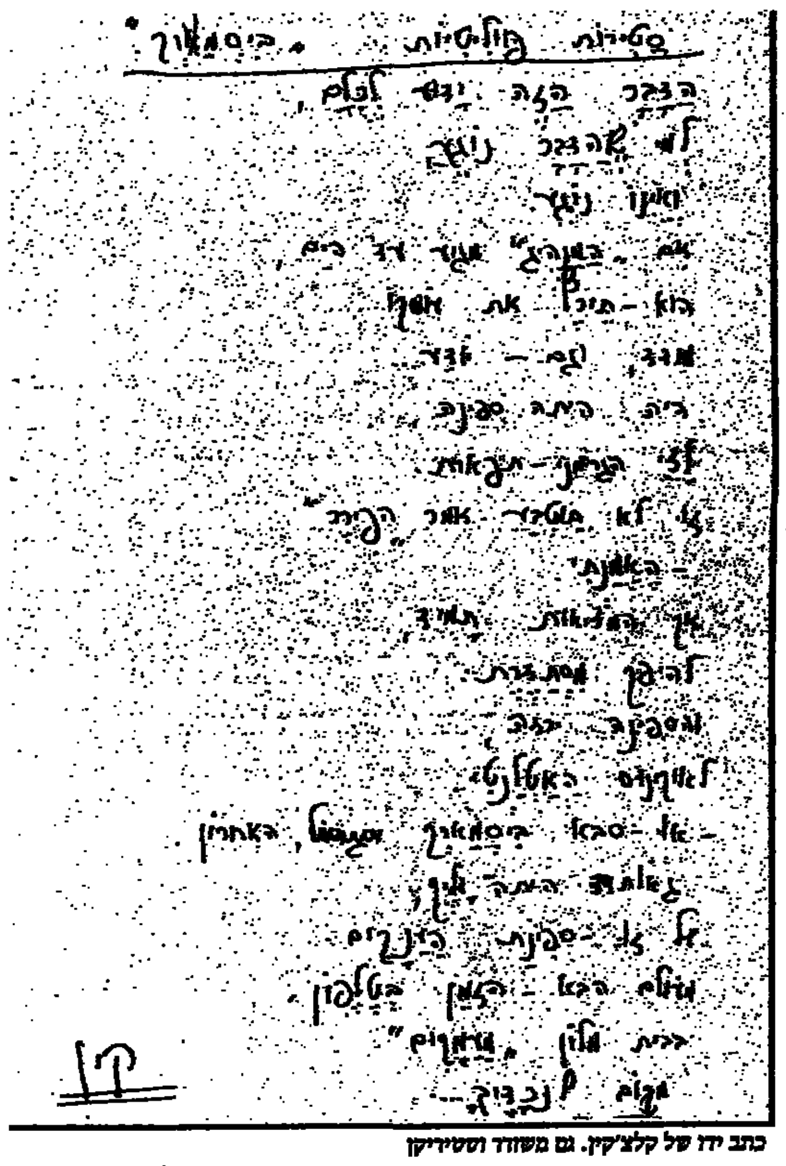

כתב ידו של קלצ'קין. גם משורר וסטירקן

יוסל ברגנר

הדסה קלצ'קין הביאה לשלונסקי שירים מאלמוני; שלונסקי הדפיס ורק אחר כך סיפרה לו הדסה שהמשורר הוא רפאל קלצ'קין

התפאורה של ברגנר ל"הכלה וצייד הפרפרים"

כל מי שמבקש להכיר או לחקור את התיאטרון העברי בארץ ומחוצה לה חייב לעבור ברחוב מלצ'ט 3. כתובת היוזם, יהודה גבאי, חתן פרס אמ"י; משוגע לדבר

"קלצ'קין היה מסודר מאוד. כך בהתחלה. הכל סדור במעטפות על־פי נושאים. אך במשך הזמן בילבל קצת מעטפה במעטפה".

רפאל קלצ'קין הלך לעולמו, אך כל מי שחפץ להכיר את תולדות התיאטרון בארץ לא יוכל, כנראה, מבלי להעביר אצבע על מה שנמצא כאן עכשיו. קלצ'קין שזוהה תמיד כשחקן הבימה הצטרף אליה בברלין. לפני כן שיחק בתיאטרון של מאיר תאומי, ברנשטיין־כהן ובימיני. אחר־כך עבר להקומקום של אביגדור המאירי. תפקידיו הראשונים בהבימה היו במחזות הלילה השנים־עשר ואוריאל אקוסטא.

ולבסוף. המוזיאון הישראלי לתיאטרון הוא בהחלט דינמי. כדאי לציין שלאחרונה מסרה לו גם ארכיונה העשיר של מרים ברנשטיין־כהן. שמסרה למוזיאון את כל ספרייתה. מחזות, צילומים, תיעוד. בן מסר למוזיאון את ארכיונו השחקן והסופר שמעון פינקל.

רחוב מלצ'ט 3. כתובת. מי שמבקש להכיר, או לחקור, את תולדותיו ומהותו של התיאטרון העברי בארץ ומחוצה לה - חייב לעבוד כאן.

פרשה ופישרה / פרקי אבות

כמו מערכת אקולוגית

מאת משה גרילק

"שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה. הוא היה אומר: על שלושה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים". (פרקי אבות פרק א' משנה ב').

לאיזה עולם מתכוון שמעון הצדיק, כשהוא אומר שעמודיו, עליהם הוא עומד, הם שלושה: תורה, עבודה וגמילות חסדים? העולם הרוחני, הפיזי, או מה? היוונים הקדמונים האמינו שהעולם נשען על גבם של פילים. וכי במשנתו של שמעון הצדיק מחליפים התורה, העבודה וגמילות חסדים את הפילים הדמיוניים?

לאו דווקא.

אבל מן הראוי שבטרם נעסוק במסר שהעביר שמעון הצדיק לדורות יבואו, נקדיש מלים מספר לדמותו המיוחדת, בתולדות הרוח של עם ישראל. שמעון הצדיק היה, כאמור, משירי כנסת הגדולה. מצעירי כנסת זו ואחד מאחרוניה. הוא חי, לפי מסורת התלמוד עליה אנו נשענים, בתקופה בה יצא אלכסנדר מוקדון למסע הכיבושים במזרח. התלמוד מסר לנו, על אודות פגישה היסטורית בין שני האישים הללו. בין שמעון הצדיק, הכהן הגדול, ששימש בבית המקדש שנבנה מחדש, לבין אחד מגדולי הכובשים בהיסטוריה האנושית. פגישה זו מופיע בתלמוד במסכת יומא (דף ס"ט):

"לבש (שמעון הצדיק) כהונה ונתעטף בבגדי כהונה ומיקירי ישראל עמו ואבוקות של אור בידיהן וכל הלילה הללו הולכים מצד זה והללו הולכים מצד זה, עד שעלה עמוד השחר. כיוון שעלה עמוד השחר, אמר להם: מי הללו? אמרו לו: יהודים שמרדו בך. כיוון שהגיע לאנטיפטרס, זרחה חמה ופגעו זה בזה. כיוון שראה לשמעון הצדיק, ירד ממרכבתו והשתחווה לפניו. אמרו לו: מלך גדול כמותך ישתחווה ליהודי זה?! אמר להם: דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי".

הופעתו של שמעון הצדיק במחנהו של אלכסנדר מוקדון, הפכה את האדרון מאויב לידיד היהודים. שמעון זה זכה לתואר "צדיק" לא בכדי. באישיותו גילם, בעיני בני דורו, את תפארת הדורות הקודמים, שמדרגתם הרוחנית היתה רמה ונישאת לאין שיעור. ושוב נזקק לדברי התלמוד, המצביעים על מקומו הייחודי של שמעון הצדיק בשרשרת מוסרי התורה מדור לדור. וכה נאמר:

"תנו רבנן, ארבעים שנה ששימש שמעון הצדיק, היה גורל עולה בימין (כלומר, הגורל שהטילו על שני השעירים ביום הכיפורים, האחד גורל לה' והאחד גורל לעזאזל, תמיד היה עולה ביד ימינו של שמעון הצדיק הגורל לה'). מכאן ואילך פעמים עולה בימין ופעמים עולה בשמאל, והיה לשון של זהורית מלבין (בראש השעיר שנשלח לעזאזל ביום הכפורים היו קושרים חוט עבה של צמר צבוע אדום והיה מלבין מאליו והוא סימן שמחל הקב"ה לישראל על חטאיהם). מכאן ואילך פעמים מלבין ופעמים אינו מלבין. והיה נר מערבי דולק (פירוש: לאחר שכבו כל הנרות במנורת הזהב שבמקדש, לעולם לא כבה הנר המערבי, ממנו התחילה ההדלקה מחדש למחרת היום). מכאן ואילך פעמים דולק ופעמים כבה... ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים. כל כהן שמגיעו כזית, יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר. מכאן ואילך נשתלחה מארה בעומר ובשתי הלחם". (מסכת יומא דף לט).

התופעות יוצאות הדופן במקדש נקשרו על ידי חכמי התלמוד לאישיותו של שמעון הצדיק. ללמדנו שעוצמתה של האישיות הרוחנית מכתיבה שינויים בתופעות טבע. שינויים אלה קרויים בפינו נסים. ואם כך, בהחלט יתכן שהכוונה ב"עולם" העומד על התורה, בדבריו של שמעון הצדיק, הוא לעולם הפיזי, פשוטו כמשמעו.

בטרם נסביר, נצטט מספר מאמרים מדברי חז"ל, המצביעים על כיוון מחשבה זה, הרואה קשר פנימי מהותי, בין העולם הרוחני והגשמי.

"אמר רבי אלעזר: "גדולה תורה, שאלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר: אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמתי" (מסכת נדרים לב).

"התנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם: אם ישראל מקבלין את התורה, אתם מתקיימים, ואם לאו, אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו" (מסכת שבת פ"ח).

התורה אינה נתפשת באמרות אלו רק כחוק, הבא להסדיר את חיי היום יום של עם ישראל, ומטרתו להעלות את מוסריותו של העם, לעדן את לבו וללמדו פרק בהלכות עבודת האלוקים.

התורה היא יותר מכך. היא מהותו של העולם כולו. החומר הנראה לעין, אינו אלא כיסוי לאנרגיה רוחנית המפעילה אותו. זוהי "הברית" הטמונה ביסוד קיומו הפיזי. היא מעין מערכת אקולוגית רוחנית, הקובעת בדרכים הנסתרות מאתנו את יכולת תפקודו של הטבע עצמו. המפתחות להפעלה נכונה של מערכת זו, ניתנו בידי האדם, שבכח הבחירה החפשית שבלבו, מסוגל להיטיב לעולם עצמו, או חלילה להרע לו. להביא לכך, שגם מבחינה פיזית יהיה מושלם בקיום מאוזן בין כל הכחות, או לגרום לטירוף מערכות. התנהגות רוחנית שלילית דומה לביקוע האטום, אשר בשרשרת תגובות מסוגל להחריב עולם.

שמעון הצדיק ובני דורו, שעקבו אחר חייו, חשו עד כמה מסוגלות תופעות טבע להיות כפופות לאישיות הרוחנית החיובית. אם בימי כהונתו ככהן גדול, "נשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם, וכהן שאוכל ממנו כזית אוכלו ושבע, אוכלו ומותיר", ואילו אחר מותו, האוכל כזית ממנו נותר רעב – הרי שגלויה וידועה ההשפעה העצומה של הכחות הרוחניים על עולם הטבע. הכחות הרוחניים, הנובעים מן התורה ובעיקר מן התורה שאדם כמו שמעון הצדיק, עיצב את אישיותו על פי תבניה ודרכיה.

בתפישה זו אנו מתבוננים בתורה כתמונת העולם כולו. (המדרש אומר: הקב"ה הסתכל בתורה וברא את העולם). אין הכוונה בתורה במובן זה, אל סך הפרקים, המשפטים והמלים המופיעות לפנינו, אותם אנו קוראים ולומדים. "תורה" פירושה האנרגיה הרוחנית המכוסה, הטמונה בספר התורה הגלוי לעין. הוא החוק המוסרי הרוחני, השולט בעולם, שלמרות שלא ניתן למששו בידיים, הוכר היטב בעבר על ידי מתבוננים רבים.

זהו החוק הרוחני הפועל בדיוק כפי שפועלים החוקים האקולוגיים בעולם. מעשים מסויימים משפיעים על מבנה העולם. ריסוס בדי.די.טי, למשל, באיזור מסויים על פני כדור הארץ, גורם לנזקים במרחק אלפי מילין ממקום הריסוס. פיצוצים גרעיניים תת־קרקעיים בברית המועצות, משפיעות על שינוי מזג אוויר באיזורים נוספים, הרחוקים מרחק של עשרות אלפי קילומטר. אלו דוגמאות בלבד לנזקים הנגרמים על ידי האדם כשהמערכת הפיזית מחפשת, בתוך עצמה, אחר האמצעים לתקן את הפגמים וההפרעות, במגמה לווסת את הנזקים ולהחזיר את שווי המשקל המקיים אתו העולם – למקומו.

כך הוא גם החוק הרוחני המוסרי, שאנו קוראים לו "תורה". היא העומד ביסוד המערכת הטבעית של היקום ("אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמתי"). בידי האדם הוא: ביכלתו לשמור על איכות סביבתו הרוחנית או לזהמה, תוך פגיעה בחוקי מוסר בסיסיים. הנזקים לא ניכרים מיד לעין. הם מצטברים, כנזקי זיהום מקורות המים וכדומה. אולם בבוא היום, מסוגל חוק זה לחפש את דרכו מחדש אל ההתאמה הפנימית, אגב זעזועים חמורים לחברה האנושית ולטבע עצמו.

התורה עצמה חוזרת על עמדה זו פעם אחר פעם. היא מבוטאת בבהירות בפרשיות התוכחה, בספר "ויקרא" ובספר "דברים". היא הוכרה גם על ידי היסטוריונים, שעקבו אחר מאורעות העולם: "על לקח אחד ואחד בלבד, מותר לומר, שההיסטוריה חוזרת בהדגשה: כי העולם בנוי על יסודות מוסריים; כי בטווח ארוך ייטיב לטובים ובטווח ארוך יירע לרעים, אולם זה אינו מדע. אין זו אלא התורה הישנה, שהוגדה לפני זמן רב בנביאי ישראל...ההיסטוריה היא קול המבדיז ללא הפסק, במשך הדורות, על חוקי הטוב והרע. דעות מתחלפות, נימוסים משתנים, אמונות צצות ונופלות, אך חוק המוסר כתוב על מגילת הנצח. על כל מלת שקר או מעשה עוול, על חמס ורשע, על תאווה וגאווה, יש לשלם המחיר לבסוף; לא תמיד על ידי ראשי האשמים, אך הוא ישולם על ידי מישהו. צדק ואמת בלבד חיים וקיימים. אי־צדק ומרמה עשויים להאריך ימים, אך יום הדין סופו לבוא עליהם, במהפכות צרפתיות ובדרכים איומות אחרות". J. Anthony Froude, Short Studies in Great Subjects)

העולם עומד על התורה, אומר שמעון הצדיק, אך גם על העבודה ועל גמילות חסדים. על, מהותם של מושגים אלה בפעם הבאה.

הנהג, עשה לך מנהג קבוע – קח עמך חייל לדרך

هكذا من الاحتل

קרטי רול - מגנוס פילם מציגים

הסרט

לא שם זין

ע"פ ספרו של דן בן אמוץ

איקה זהר • ענת וקסמן

ליאורה גרוסמן, שמואל וילוז'ני, שלמה תרשיש, דודו בן-זאב, עידית צור, שמואל שילה

במאי: שמואל אימברמן. צלום: נסים לאון-ניצ'ו. עריכה: עטרה הורנשטיין. מנהל אמנותי: שלמה צפריר.

תסריט: חנן פלד. מוסיקה: בני נגרי. הפקה: נסים לוי. מפיקים: יאיר פרדלסקי-ישראל רינגל.

בכורה ארצית ב־21 בתי קולנוע

תל־אביב "פאר" · חיפה "שביט" "קרן־אור" · ירושלים "מיטשל" · הדרון "לילי" · חולון "ארמון" · פתח תקוה "שלום" · ראשון לציון "ראשון" · באר שבע "אשל" · קרית־ים "בית העם" · קריה־ים "ניצן" · עכו אודיטוריום

יום הבשורה על שם נחום גולדמן

שעות פתיחה:
א', ב', ג', ה': 10:00–17:00
יום ד': 10:00–19:00
יום שישי: סגור
שבת: 10:00–14:00 (המחשב אינו מופעל בשבתות)
ארכיון התצלומים של בית התפוצות - קבלת קהל עפ"י תאום מראש בלבד
לתאום סיורים מאורגנים נא לפנות בימים א'-ה'. בין השעות 9:00–13:00 בלבד.
תצוגת קבע ובתמוספירה – 2500 שנות חיים יהודיים ברחבי העולם מוצגות תוך שימוש באמצעי הטכניקה המתוחכמים ביותר.

תערוכות:
1. מורשה יהודית בעין המצלמה – תחרות עולמית של תצלומים, סרטים וסרטי וידאו, 1987.
2. דוד בן גוריון והעם היהודי.

אירועים:
1. הקבוץ - זרם ביהדות
יום עיון לרגל הופעת הספר "כה ראה והדש" בעריכת יהושע רש, בשיתוף עם "התבונה" – החוג ליהדות בקיבוץ.
התכנית: 16.00 – ביקור חופשי בתערוכת "דוד בן גוריון והעם היהודי"
17.00 – הרצאת פתיחה: פרופ' ישעיהו ליבוביץ ויהושע רש, על הספר "כה ראה וחדש"
18.00 – קבוצות דיון בהנחיית חברים מן "התבונה" על הקבוץ כזרם ביהדות. בין המנחים: יהלה בר ציון, אברהם אדרת, מאיר איילי, גולה, חנה חציר, זכריה גורן, שואל קופילביץ.
20.00 – סימפוזיון מסכם בהנחיית ד"ר אלי בן גל.
יום ראשון, 5 ביולי 1987
2. רשמים של שגריר ישראל בספרד לשעבר
ערב עיון בספרדית, בשיתוף עם האגודה לידידות ישראל ספרד. ברכה: מר שמואל הדס; דברי פתיחה: עו"ד ישראל בן נון. מנחה: ד"ר ברנרדו טורייסקי.
שחקנים מסדנת התיאטרון הדו לשוני "הפקלט" יבצעו קטעים מתוך המחזה "המשומדים" מאת הסופר היהודי בספרד סולי ולודרסקי.
יום שני, 6 ביולי 1987, בשעה 20.00
3. הקרנת הסרט "דכבות" על הצלת יהודי בולגריה בתקופת מלחמת העולם השניה (בשתוף עם איחוד יוצאי בולגריה).
במאי: חיים אליבר. הסרט דובר בולגרית ועברית.
יום רביעי, 8 ביולי, 1987, בשעה 19.00
כרטיסים: 5 ש"ח. לחברי אגודת הידידים 4 ש"ח.
4. הקרנת הסרט "אהבה במחתרת"
ספור אהבתם של דוגית גרמניה ובחור יהודי בברלין בתקופת מלחמת העולם השניה לפי ספרו של ליאונרט גרוס "היהודי האחרון בברלין"
במאי: אנתוני פייל. שחקנים: גלין בייס, יורגן פרושנאו. הסרט דובר אנגלית ומתורגם לעברית ולצרפתית.
יום חמישי, 9 ביולי 1987, בשעה 20.00
כרטיסים: 5 ש"ח. לחברי אגודת הידידים 4 ש"ח.

קיץ באגף הנוער
תשבצים, כתבי חידה, חידונים ועוד... לתלמידי ג'-ט' בתאריכים 13.8.87 - 13.7, בימי ב', ד', ה', בשעות 11.00–13.00.
פעילויות ביוזמה:
בימי ב', בשעה 11.00 הפעלה יצירתית בתערוכת "דוד בן גוריון והעם היהודי". לתלמידי כיתות ט'.
בימי ד', בשעה 11.30 "משחק גבולות להכרת הגיוון". לתלמידי כיתות ג', ד'.
בימי ה', בשעה 11.30 "חפש את המטמון".
בשעה 12.30 מוסיקה – "ילדים מפעילים ילדים במשחקי מסלול, הרכבה ופיצוחים". לתלמידי חטיבת הביניים.
שימו לב: מספר המקומות לפעילויות המיוחדות מוגבל – נא לתאם מראש בטל' 425161 באגף הנוער.

תערוכות נוידות:
1. יהודים באתיופיה – רשמי מסע, צילומים מאת פרדריק ברנר – מתנ"ס אשכול, קרית שמונה.
2. הקלאים יהודים בעת החדשה – ביה"ח לאור בבר ירושלים.
3. ביקורים בפתוק 1979-1985 – מרכז הספורט, יבנה.
4. ניצן קוסנה – תמונות מצולמה נסתרת. צילומיו של צבי קדושין – היכל שלמה, ירושלים.
5. האשר החי – מפגש המתנדבים והארצישראלים עם שארית הפליטה – מוזיאון תל שבע, באר שבע.

נמשכת ההרשמה להשתלמויות מורים בבית התפוצות לעובדי חינוך בשנת שבתון בשנת הלימודים תשמ"ח בנושאים הבאים:
1. בית התפוצות כמדיום חינוכי להמחשת סוגיות מרכזיות בתולדות עם ישראל בעבר ובהווה. הקורס יתקיים בימי ב', בשעות 9:00–13:00.
2. חויה הזוהית באמצעי בחינוך "הכרות עם אמצעים חזותיים מגוונים וישומם במערכת החינוך". הקורס יתקיים בימי ד', מדי שבועיים, בשעות 16:00–19:00
פרטים והרשמה במרכז להדרכה ולהשתלמות בבית הספר לחינוך, אוניברסיטת תל אביב טל' 03-420466, 03-410195

למכירה בחנות החדשה של בית התפוצות: מתנות מיוחדות * חפצי יודאיקה, מזכרות * פרסומי המוזיאון

בית התפוצות נמצא בקמפוס אוניברסיטת תל אביב (שער 2), רח' קלאוזנר, רמת אביב טל' 03-425161 אוטובוסים: 6, 13, 24, 25, 27, 45, 49, 74, 79, 86, 274, 572, 604.

כ"ג - כ"ה בתמוז תשמ"ז 20 - 22 ליולי 1987

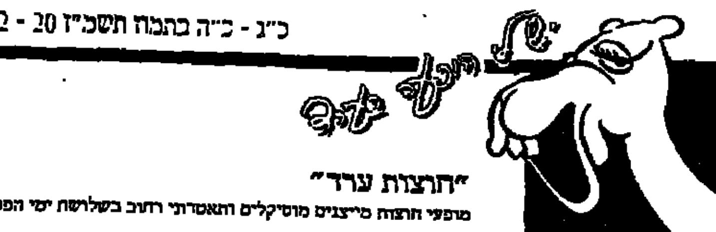

"חוצות ערד"
מופעי חוצות מיצגים מוסיקלים ותאטרוני רחוב בשלושת ימי הפסטיבל.

הרקדות
בכיכר עם ד"ר דן רונן והזמורת ב"ש למחולות עם בהדרכת יוסי לב, באולם הספורט – ריקודי עם לתוך הבוקר בהשתתפות מרקידים ולהקות.

חבורות זמר
"יהודי רמת השרון", "זהל אביבים", "נעמ"ת" ק. ביאליק, "פינה בעמק" – עמק יזרעאל, "הזרעגים" "אשקולית" בית השיטה בהופעים מלאים ובמשולב עם עוד 16 חבורות זמר נבחרות.

"תשואות ראשונות"
מופע חי בשידור ישיר ברשת ב' – קול ישראל.

"פסטיבל הזמר והפזמון הישראלי"
12 שירים חדשים מתחרים בפסטיבל המחודש ימיד בבמגרת הגיגות הזמר בערד. הפקת רשות השידור בשיתוף ערד – בשידור ישיר ברדיו ובטלויזיה.

מופע ענק באצטדיון
לזכרו של חיים ציפורי ז"ל בשיתוף החבר למתנ"סים ובמעמד שר החינוך והתרבות.
"שירים הם זכרונות" מחרוזת שירים מכל התקופות בזמר מחול וצבע, בביצוע להקת "התזמורה הדימונאית".
בהשתתפות: יפה ירקוני
חיים משה
חני נחמיאס – הנחיה
מאיר סויסה – הנחיה
בימוי: שי לביא, ניהול מוסיקלי: עוזי אסנר, הכוריאוגרף: קובי לוריא.

רוק ישראלי רטוב בבריכה
שני ערבים מ־21.00 – 03.00 כל ערב
המופע הגדול של קיץ 87 – הופעת מלאות – יהודית רביץ – "יבאו מאהבה", משינה בהופעת בכורה, אדם, דפנה ארמוני – "להקה בהופעה", אהוד בנאי והפליטים – בכורה, קורין אלאל, אריה זילבר, טובה גרטנר. להקות רוק צעירות בכל שעות היום, וסרטים ישראליים על מסך וידאו ענק לפנות בוקר.
מכירת כרטיסים – במשרדי הכרטיסים בקרוב!!!

מופעי זמר מגוונים
בהשתתפות – חני ליבנה, חנן יובל, אסנת וישינסקי, ארנה ומשה דץ, דודו זר, סוזי מילר, צילה רבינוביץ, דורית חבקין, גבי בנלין, איציק כבר, שולה חן, להקת פיקוד צפון, ריבי בן כסט, רוני ידידיה, דפנה צור, שלומי אסף, ועוד להקות וזמרים.
להקת "הבירה הטבעית" עם שלמה בר – במאהל הבדואי.

"ילדודס"
מוקד ילדים מיוחד – שעשועים, סדנאות, קוסמים וליצנים, הצגות ילדים, "לשיר עם אבא ואמא".

"קפה וזמר"
לשיר בצוותא עם זמרים אורחים.

מועדוני זמר ושירה בציבור
באולמות ועל דשא ביום ובלילה.

כניסה לסקטורי הסגורים: 3 ש"ח.
למופעי הרוק בערבים: 15 ש"ח, 25 ש"ח כרטיס משולב לשני הערבים. במשך היום: 6 ש"ח כולל רחצה.
שאר המופעים – כניסה חפשית.

חגיגות הזמר העברי בערד

מנהל אמנותי: יאיר רוזנבלום ♦ מנהל כללי ומפיק: דני מעיין ♦ הפקה ס.ג. ערד, פסטיבל ערד, מתנ"ס ערד.

תלמה-שפע ♦ "ידליה" - מגבות ערד ♦ "זולק" ♦ בנק הפועלים

פסטיבל מחולות בינלאומי
NETANYA — 1987 — נתניה
THE NETANYA FOLKLORE FESTIVAL

9 — 13.7.87
בפסטיבל: להקות מחול מ- ספרד • צרפת • הודו • ישראל
תזמורות צעידה • הרקדות • זיקוקין דינור •
מופעי רחוב • ערבי זמר • דיסקו • ציורי רחוב • מיצגים •
מרקידים: משה תלם, אמנון שאולי.
ריקודי-עם בשילוב ריקודי שנות ה-60
יום חמישי 9.7.87 בשעה 19:00 – מאות רקדנים ונגנים במצעד להקות המחול לאורך רחוב הרצל. בשעה 20:30 – בככר העצמאות הופעת זיקוקין דינור.
מוצאי שבת 11.7.87 בשעה 21:30 – בככר העצמאות.
יום ראשון 12.7.87 בשעה 18:00 – במדרחוב, ברחוב תל-חי. בשעה 21:15 – בהיכל התרבות דורה – מופע תחרותי. כרטיסים להשיג בסינמל, במשרדי האירועים טל. 338648 ובקופת האולם.
יום שני 13.7.87 בשעה 18:30 – במדרחוב, ברחוב תל-חי. בשעה 20:30 – המפגש המוני בחוף סירונית, הנצל והרקדה לעת הלילה.
מנהל: ד"ר דן רונן

נתניה עיר הנופש

משרד התיירות · משרד החינוך והתרבות · עיריית נתניה · התאחדות המלונות נתניה

לילות יפו

עיריית תל אביב-יפו · החברה לפיתוח יפו העתיקה · קרן ת"א לפיתוח

מוסיקה • תיאטרון • מחול • קולנוע • אמנות פלסטית

מנהל אמנותי: **יצחק שטיינר**

מוצאי שבת 4.7.87
מוסיקה ומחול
פייאסקה ספרדית – סלביה דוראן ולהקתה 21.30 אמפיתאטרון גן הפסגה.
מחול מודרני – קבוצת המחול באמנה ולהקת בת-שבע 2 21.30 רחבת הכנסיה.
חמישיית ג'אז 22.30 רחבת קדם.
מוסיקה מהמוזיאון 20.30, 22.30 רחבת המוזיאון.
"השתף" עם נעים פלוצקי ולהקתה 20.30, 22.45 גן הגלריה הפתוחה
מקהלת "מעיין" 20.30 גן שער רעמסס.
מקהלת האיחוד. מנצח: אבנר איתי 20.45 כנסיית סט. פיטר ⓣ
חמישיית המתכת הישראלית – חמישיה מתוך הסמפוניות ירושלים. רשות השידור 21.30 כנסיית סט. ג'ורג' ⓣ
אנו הים והיכון עם הכרת אלינוער 22.00 גלריה ריכטר ⓣ

תאטרון
אריק לביא ושושיק שני מגישים מרכבים של אפרים קישון ושירים 23.00 בחמאם
"אודיפוס-רקס", סופוקלס "אנטיגונה" – סופוקלס 22.30, 20.30 תאטרון הקומה השלישית
"חמדו ובנו" באת: יצחק בוסון במאי: זבריה טובי 22.30 הסמטה
"כמעט נעים" – באת: רועי יבין. במאי: רועי יבין 22.00 הסמטה
"רחמים רחמים" – באת: דניאל ינוני. במאי: דניאל למני 23.00 הסמטה

קולנוע
מוסיקה בקולנוע. 22.15 החוויה הישראלית ⓣ

ילדים
מר־טנ־טירו־לירו־לה. מופע מוסיקלי לילדים. תרגום וכתיבה: אורן נאמן. בימוי: הלנה קורקין עיבוד מוסיקלי: מירון מינסטר 20.00, רחבת קדם.
"עלילות דון קישוט" – בימוי ועיצוב: דרו דינולסקי 20.00, 21.00 רחבת החויה הישראלית.

יום ראשון 5.7.87
מוסיקה ומחול
מרתון רוק ישראלי. מנחים: יואב קוטנר וארז טל 19.00–24.00, אמפיתאטרון גן הפסגה.
חמישיה של עמיקם קימלמן עם אלברט פיאמנטה 22.30 רחבת קדם.
מוסיקה מהמוזיאון 20.30, 22.30 רחבת המוזיאון.
וידאו קליפס – סדנה למחול של עת"א 20.30, 22.30 גן הגלריה הפתוחה.
זמרי המדריגל ירושלים. 20.15 כנסיית סט. פיטר ⓣ
סרנדה למוצארט – נשפני הקאמרית הישראלית. מנצח: מרדכי רכטמן 21.30 כנסיית סט. ג'ורג' ⓣ
ערב באך – הצ'לן עוזי ויזל בערב סוויטות 22.00 גלריה ריכטר ⓣ

ילדים
מר־טנ־טירו־לירו־לה 20.00 רחבת קדם.
"עלילות דון קישוט" 20.00, 21.00 רחבת החויה הישראלית.

תאטרון ⓣ
"אודיפוס-רקס" – סופוקלס "אנטיגונה" – סופוקלס 22.30, 20.30 תאטרון הקומה השלישית
"חמדו ובנו" 20.30 בסמטה.
"שאלו שלום ירושלים" – 21.30 בסמטה.
"נשים בפארק" מאת: וולטר אניכהופר, עם מאירי, ריבי פלדמסר. בימוי: ריבי פלדמסר 23.00 בסמטה.

קולנוע ⓣ
פוליטיקה בקולנוע. 22.15 "החוויה הישראלית"

"יולי יפו 87" – חגיגת פיסול
150 אמנים ותיקים וחדשים יקחו חלק בהתרחשויות
אוצר: משה עמר

ⓣ – הכניסה בתשלום
הכיגו כרטיסים מראש.
המופעים בתשלום - באולמות קטנים.
כרטיסים להשיג ב"הדרך" ובמשרדי הכרטיסים.

1-7 ביולי מ־8 בערב ועד חצות

ברויזקה
הצוענים הגיעו
מסעדה רוסית אירופאית
מארחת:
להקת פולקלור צועני בהנהלת
הסולן לסלו ודש
וזמרת צועניה ראצ' אירין
המגיעה אלינו מסבוב הופעות בארה"ב
בהרכב של חמישה כוכבים נגני פולקלור צועני.
הופעות יום יום פרט ליום ו'
קבלת הזמנות להופעות וארוחה עד 170 איש
בן יהודה 77, ת"א, טל: 03-223355

לילות יפו
1-7 ביולי 87 מ־8 בערב ועד חצות

שרות מיניבוסים בחינם לבאים ל"לילות יפו"
עיריית תל־אביב הכשירה חניונים מיוחדים לנוחות המבקרים ב"לילות יפו". החניונים נמצאים מול גן צ'רלס קלור. מיניבוסים מיוחדים יסיעו אותך אל יפו העתיקה וכמנה והכל – **ללא תשלום!**
שים לב לשינויים בתנועה! (החל מהשעה 19.00).
• כביש החוף (הרברט סמואל) אחרי צומת בית הטכסטיל – יהפוך חד סטרי לכיוון יפו.
• לנוסעים לחולון ולבת־ים מומלץ לא לעבור דרך יפו בדרכם ליעדם.
• אזור יפו העתיקה יחסם לתנועה.
• חניונים נוספים לרשות הקהל ברחוב עזה ומרזוק ובנמל יפו. (ראה מפה).

• **רכב שיתנה בניגוד לחוק יגעל בסנדלי דנוור.**

מעריב ספרות

חלק ה' / יום ו' ו' בתמוז תשמ"ז, 3.7.1987

תקציר

עמ' 2
אדם - שמו האחר של חלפי

כשבעים שירים ברוסית, השמורים בשתי מחברות בידי אחיו שמשון, כתב אברהם חלפי בשנותיו הראשונות בארץ, בחתימת א. אדם חלפי, – מגלה יאירה גנוסר במאמר על יצירתו, במלאת שבע שנים למותו.

עמ' 3
800 שנה לקרב חיטין

ספק רב אם ביקשו הצלבנים לנתק את קשריהם עם ארצות האם שלהם באירופה, אך כיוון שה"עליה" לא מנתה אלא כמה עשרות אלפים, עשו מאמצים להרבות את מספרם על־ידי ניצור האוכלוסיה המקומית, כותב מיכאל שדר אגב סקירת הספר "הצלבנים בממלכתם", ממלכה שהחודש ימלאו 800 שנה למפלתה ההיסטורית בקרב חיטין.

עמ' 4
סארטר בשר ודם

סארטר, שחי עד גיל ששים עם אמו, סירב בכל תוקף לדבר על אביו שנטש את הבית כשהיה ז'אן פול בן שש, טוענת אני כהן־סולאל, בביוגראפיה נרחבת ובשר־ודמית מאוד על הסופר וההוגה הגדול. מדווחת על כך רות שפירא ב"ליקוטים".

פסח מילין

יופי

לקטיה

יֹפִי אוֹמְרִים הוּא מַשֶּׁהוּ
שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָגַעַת בּוֹ
וְאָסוּר לִרְאוֹתוֹ יוֹתֵר מִדַּי
אֲבָל אֲנִי יוֹשֵׁב מוּל יֹפִי כָּזֶה
רוֹאֶה אוֹתוֹ נוֹגֵעַ בּוֹ
אֵין בִּי כָּל כָּךְ הַרְבֵּה כֹּחַ לְהִתְפַּעֵל
אַךְ אֲנִי מִתְמַלֵּא מִמֶּנּוּ
מָה עוֹשִׂים עִם יֹפִי כָּזֶה
שֶׁהוּא חָכָם וְהוּא מְדַבֵּר וְהוּא רוֹקֵד
לַמְרוֹת מָה שֶׁאוֹמְרִים
שֶׁיֹּפִי הוּא לֹא חָכָם
אֲבָל אֲנִי רוֹאֶה יֹפִי מְהַלֵּךְ
יֹפִי בָּשָׂר וָדָם
מִסְתַּכֵּל בִּי וַאֲנִי בּוֹ
וַאֲנִי מְחַבֵּק אוֹתוֹ
הַלְלוּיָהּ

מה קורא

חיים מנור, מפיק סרטים

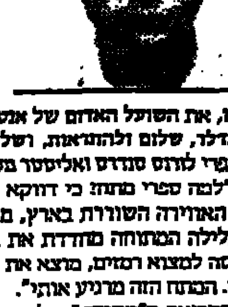

חיים מנור קורא הרבה. בדרך כלל ספרי מתח וריגול. הספריה הפרטית שלו ידועה בכל אזור מגוריו. רבים מהשכנים והחברים הם "מנויים קבועים" אצלו. בניגוד למה שקורה לרובנו, הוא מקפיד על כך שה"מנויים" גם יחזירו את הספרים ששאלו, ובמצב טוב ותוך זמן סביר. לאחרונה קרא את שם הוורד של אומברטו אקו, את השועל האדום של אנתוני הייד, את ספריו של ריימונד צ'נדלר, שלום להתראות, ושלום אהובתי. מנור אוהב לקרוא בספרי לורנס סנדרס ואליסטר מקלין.

"למה ספרי מתח? כי דווקא הם מצליחים להסיח את דעתי מן האווירה השוררת בארץ, מן המאורעות המתרחשים כאן. העלילה המתוחה מוזרדת את המחשבה. תוך כדי קריאה אני מנסה למצוא רמזים, מוצא את עצמי מנסה לפענח את התעלומה. המתח הזה מרגיע אותי".

הקריאה ה"מתוחה" של מנור הוחלפה לפני כ־15 שנה, אך גם על ספרים אחרים אינו פוסח. כך קרא לאחרונה את הנבואות השחורות של דקוסה מאת מאיר אגסי, את בית האלהים של סמואל שן ואת מלכו של א.ב. יהושע.

ריקי ריבלין

עורך: חנוך ברטוב עריכה: יהודה גור־אריה

זיוה שמיר

ואף על פי כן תהיה ירושלים

כבר נאמר על הביקורת, שכמוה כתרופה לחולה: במידה מבוקרת ובמינון נכון היא מועילה, וכשהיא נמזגת לגוף החולה ללא מידה ובקרה – הריהי מזיקה ואפילו ממיתה. והביקורת המונחת לפנינו בספרו החדש של דן מירון (אם לא תהיה ירושלים, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשמ"ז, 256 עמ'), עוברת לעתים מזוממת את המינון של סם־מרפא והופכת לא אחת לסם־מצמית, שעל החולה לדחותו מעל פניו, כי אם יבלע אותו לפי תומו, יבולע לו.

≡ תיזה מובנת מאליה והבחנה שאולה

חברו בספר תיזה "היסטוריוסופית" מובנת מאליה, כמעט טריוויאלית, ודרכי הדגמה מתוחכמות, חלקן עובדתיות וחלקן פרי העורמה והמניפולציה: התיזה היא בדבר הפיחות ההולך וגובר במעמדו של הסופר העברי במאה שנות ציונות, ובמיוחד בדבר הכרסום שחל ביחסיו עם הממסד הפוליטי. וכי אפשר להעלות על הדעת תיזה ממילאית יותר? הרי כל תנועה לאומית מתחילה את דרכה בניווטם של אנשי רוח, וכשהיא מגשימה את עצמה ונפניה ל"יום קטנות" של העשייה האפורה, נחלש מעמדם של האידיאולוגים ומתחזק מעמדם של הטכנוקרטים (האבחנה שבין מעמדו הציבורי של הסופר במזרח אירופה ובמערבה, שהיא אמנם אבחנה סוציו־תרבותית מעניינת ומקורית, היא משל ישעיהו ברלין, ולא משל מירון, כפי שעלול הקורא להתרשם בטעות). ובכלל, ירידת כוחם של הספר, הסופר והספרות – במובן המסורתי – היא תופעה אוניברסאלית, וגם אצלנו כיום, לצערנו, גדול יותר כוחה של המלה המשודרת והמוקרנת, מכוחה של המלה הכתובה (אם כי לאחרונה מסתמנת אצלנו נהיה מחודשת אחר המלה הכתובה). עוד לא יבשה הדיו מעל נבואת הזעם של מירון, המנבאת נתק גמור בין הסופר לקהלו, וכבר אנו עדים לתופעות הפוכות מאלה המתוארות בספר 'אם לא תהיה ירושלים').

הדוגמאות המוצעות לחיזוק התיזה הזו, אפילו חלקן נכון עובדתית, אינן יכולות לשמש חומר ראיות היסטורי: הן מקריות, נבחרו במגמתיות, חלקן שוליות לחלוטין. פובליציסט, שכתב מאמר חסר חשיבות בפסבדונים, משמש לעתים הוכחה נכבדה לתיזה רחבת־יריעה; עניין באלי שנודע מפי השמועה, מ"ידע איש", הופך גם הוא ל"תקדים משפטי"; מעידה חד־פעמית של סופר הופכת בסיס לניגוחו ולהצגתו כמריונטה בידי הפוליטיקאים; בקצרה, מקרים פרטיים וחסרי חשיבות מנופחים כאן לממדים מבהילים וגרוטסקיים. אילו היה הכותב מתייצב על דוכן העדים בבית־המשפט, היה השופט פוסל את מחצית "ראיותיו", כמבוססות על השמועה ועל השערה. כך למשל נכתב כאן בתוך מסה פסבדו־היסטוריוגרפית: "על פי ידיעות של רכילות בדבר הנגבותיו המעטות של בן־גוריון בענייני שירה יש מקום להניח ששירתו הלירית של אלתרמן (...) היתה זרה לו לחלוטין" (עמ' 62) וכן נמצאנו למדים כאן, כי "בת מרים סיפרה כיצד למחרת פרסום רשימתה הנלהבת על 'כוכבים בחוץ' תקף אותה ברל ברחוב ב'גידופים ובחרפות'" (עמ' 46). האם כך כותבים היסטוריה? אם יחסו של ברל לשלונסקי, לאלתרמן ולחבורתם היה כפי שמתואר כאן, בודאי אפשר למצוא לו ראיה רצינית יותר, אבל הרי לא היסטוריון כמירון יבזבז את זמנו בארכיונים. אם הסיפור הוא כאותם סיפורים אחרים ומשתפכים שהשמיע כביכול באוזני דן מירון, או מבקר בראשית דרכו, אלתרמן השתקן, שמיעט בשיחות בטלות אפילו עם ידידיו הקרובים ביותר, אנה אנו באים?

על ראיות כאלה ועל דומות לאלה מבסס הכותב את התיזות האנטי־ציוניות שלו (המהדרין יאמרו: א־ציוניות), בדבר הספרות העברית ההולכת לבית־עולמה. לכי שיתעסף בשחורים למקרא הספר, מוצעת בזה תזכורת, לאיזונה של התמונה: אין לנו אמנם סיבה מספקת להתענג ולהשתבח על המצב אצלנו בתחומי התרבות, אך גם אין סיבה לחשוב, שהתמונה השחורה משקפת את האמת כולה. אפשר למשל לטעון כנגדה, כי סופרים בעולם הרחב

דן מירון

פועלים בחלל ריק יותר ממה שמתואר כאן לגבי הסופר העברי. ספר שירה, למשל, יוצא בדרך־כלל בארצות־הברית בכמה מאות עותקים, המתפזרים על פני אכלוסיית עק אנונימית, ורק בודדים פורצים את המחסום ומגיעים לתודעת הציבור. כאן, מטבע הדברים, חיי התרבות ערים ולעולם אינם משמימים, ומכל מקום, הספר אינו חש בנתק המתואר בספר "אם לא תהיה ירושלים". להפך, לעתים קרובות הוא זוכה בתשומת־לב יתרה מצד הקהל.

≡ מי מאשים בכתיבה בסגנון אלים?

אך לפעמים חיי הרוח שלנו הם באמת "חיקוי שמתוך התבוללות" לנעשה בעולם, בתחומי הפוליטיקה והתרבות. בעבר, נטלו סופרים כאנדרה מאלרו חלק בעיצוב החיים המדיניים, ומתוך כך ראו גם מפלגות בארץ צורך להתהדר באנשי רוח, ולהושיב על ספסלי הכנסת את דב סדן, את ס' יזהר, את משה שמיר ועוד. כיום, משחלף תורו של מאלרו, הגיע תורם של איב מונטאן ומלינה מרקורי, שעברם בבמות הזמר והבידור לא הפריע להם, כי אם סייע בעדם לבסס לעצמם מעמד פוליטי, לא ייפלא אם נגלה בעתיד בין חברי הכנסת את נעמי שמר (אפשר להעלות ק"ן טעמים לקרב רב־התחמושת שאוסר מירון על שמר, טעמים אישיים וטעמים פוליטיים, אך האמת היא שמירון פשוט מכיר בעובדה, שסיכוייה בתורת יוצרת, להשתמר לדורות הבאים, רבים לאין־שיעור משל מבקריה. מרוב להיטות להנחיק את שירי שמר, מנתיק מירון מעט את כלי־ראמנותו שלו, בהציבו את כל סוללת התותחים הכבדה של המוסיקולוגיה וחקר הטקסט אל מול פניו של פזמון). תקופתנו היא תקופת אנשי התקשורת והתרבות־ההמונים, ולא מקרית היא העובדה, שהסופר המצליח ביותר אצלנו כיום הוא דוד גרוסמן, איש רשות השידור, ששמו מוכר לכל המאזין לחדשות השעה שבע.

ואשר לתרבותם ולסגנונם של פוליטיקאים: פרופ' מייקל רוגין, שבחן את סגנונו של רונאלד ריגן, הראה כי את ההשראה לנאומיו שואב הנשיא מסרטי פעולה ישנים, לרבות סרטים שבהם כיכב, וכי הוא חי בעולם של דמיון ושל פנטזיה ותפישת העולם שלו פשטנית וקלישאית. לכן, ניתוח סגנונו ה"יבש", ה"אטום" וה"אלים" של בן־גוריון (כל התארים הללו הם של מחבר הספר), שהעריך אמנם לדברי מירון את ביאליק, אך לא כתב (אביו) בסר־

נון פיוטי (בעקבות ניתוחו של פרופ' רוגין את סגנונו של רייגן, ולחלופין, בעקבות ניתוחו של עמוס עוז את סגנונו של משה דיין וניתוחה של נורית גרץ את סגנונו של בגין) לוקה לא רק בחוסר־מקוריות, בחינת חריש בשדה חרוש, אלא גם בספקנות פסקניות וחסרות דקות של אבחנה. סגנון יבש לגבי פוליטיקאי יכול להיחשב במעט למחמאה, אך שדן מירון יאשים מישהו בסגנון אלים? יטול נא קורה מבין עיניו ויתבונן בסגנונו שלו עצמו.

מבלי משים, מגלה מירון בכתיבתו לא רק את האלימות הרבה הגלומה בו, אלא גם את מגוון טכסיסיו הרטוריים האאסטרטגיים, בחינת הפוסל במומו פוסל; ולהלן כמה דוגמאות, שנבחרו באקראי מתוך דברי מירון: "בסתם סופרים 'טיפל' צייטלין באורח תופפי ואלים למדי, אבל טיפולו בביאליק חייב היה להיות זהיר ואפילו ערמומי"; "זעמו של ביאליק נבע מן הסילוף המתחכם, שבאמצעותו הקשה צייטלין כביכול עליו מכוח שיריו שלו, שבהם עשה כבתוך שלו"; "בהתנהגות זו התגלתה אישיותו היהודית של ברל כצנלסון, ש(...) איחדה בקרבה תרבות ספרותית אמיתית עם ערמומיות ותכסיסנות מפלגתית"; "כהרף עין נתגלו בו (במשה שמיר) כל תכונות הקומיסאר הפוליטי", "משהגענו אל סופו של הפרק, שאליו הסיענו (עמוס עוז) על גלי הרצף הרהוט (...) אנו נעצרים, ושואלים את עצמנו אם ומה בכל השטף המתוכנן הזה היה בכל זאת שלא כשורה; שכן, במהלך הקריאה חשנו בכל זאת שבתוך האופראציה העתונאית־האמנותית המשוכללת שולב גם אלמנט, שיש בו מטעם הטעות, שלא לומר הכזב". ביקורת הביקורת אינה צריכה לעמול קשה ולחצוב בסלע: כל אבני החן, שבהם היא חפצה להכתיר את המבוקר, מתגללים לפניה ציבורים־ציבורים ואין לה אלא להושיט יד ולהרימם מלוא חופניים.

חביבים על דן מירון הגימוחים האישיים, התוקפים את סגנונו של הסופר "היריב" בעזרת מטונימיות "ספרותיות", המאזכרות את צורתו החיצונית. כך הוא מדבר, למשל, על אלתרמן המאוחר, שבן־גוריון הפכו כביכול ל"משורר־חצר מסורבל־בשר וכבד־נשימה", ועל משה שמיר שכביכול "עמד עמידה סטאלינית נמוכה ומוצקה בפתחי 'משא' וידו על האקדח הרוחני". זוהי אגב תחבולה רטורית, שהיתה מקובלת ביותר בביקורת הבולשביקית ובפובליציסטיקה הפאשיסטית כאחת, שנהגו במבוקר כדרך שנוהגים בשרץ מתעב ועודדו נגדו את כל רגשות הזעם והבחילה של הציבור. תחבולה כזו מקומה לא יכירנה בדיון רציני, המתיימר לתעד תהליכים היסטוריים ולנתחם ניתוח אינטלקטואלי.

לטולנו, הספרות העברית מעולם לא היתה משועבדת – כדברי הספר – למפלגה או לאישיות פוליטית כריזמאטית, למעט כמה סופרי שוליים, שהיו עסקנים יותר משהיו סופרים, ורק אחיזתם בעט חברותם באגודה הן שהקנו להם את התואר "סופר". העליבות הזו לא היתה נחלתם של הסופרים הגדולים, שמאז ומתמיד היו נונקונפורמיסטיים, גם כאשר פעלו מתוך הקונצנזוס הלאומי. ביאליק, טשרניחובסקי, ברנר, עגנון, אלתרמן, שהתרחקו משולי המפה הפוליטית, היו צופים ומוכיחים לא פחות, ואולי אף יותר, מכל הסופרים החותמים בימינו על עצומות ומצטרפים פה־אחד להפגנות. אלתרמן לא הובל באפו ולא רקד לפי חלילו של בן־גוריון, כפי שדמותו עולה כאן בסולף (אלתרמן אמנם לא פרסם את שירתו ה"אישית" בהוצאות בעלות זהות פוליטית מוגדרת ולא קיבל שום טובות הנאה ממפלגה או ממנהיג פוליטי – מודה מירון בחצי פה בעקבות הערות על ניסוחיו הבוטים כלפי המשורר ב"אינגרא" – אך הוא מתיר לעצמו לבטל בששים עובדה חשובה ועקרונית זו, שאינה יכולה לסייע לו במסעו האיקונוקלסטי להמעטת דמותו של אלתרמן). "ספרות ממופלגת", ביטויו הציני של רטוש, שמירון אימץ לעצמו מתוך "אובייקטיביות מחקרית", היתה מתמיד עניינם של אפיגונים, ואילו סופרי עוק, כמו אלה העוברים כבני מרון תחת מלמד הבקר של מירון, גם כשיש להם עמדה פוליטית גלויה ומוצהרת, כתיבתם המעורבת בענייני הכלל לעולם מורכבת יותר ממה שמציג הספר "אם לא תהיה ירושלים",

(המשך בעמוד 2)

אלכס זהבי

סופר העליה השלישית סוגר מעגל

הופעת ספרו החדש של יהודה יערי, (תשובתו של אביגדור שץ / אחרית דבר: מוקי צור / ספרית פועלים / 1986 / 204 עמ'), מסופריה הידועים של העליה השלישית, שהלך לעולמו בשנת תשמ"ג, לא זכתה כמעט לכל הד. אין להסביר זאת רק בריבוי ספרי פרוזה של מספרים חיים, שראו אור בשנה האחרונה. הופעת המהדורה החדשה של "חיי נישואים" של דוד פוגל לוותה בפלמוס ובתגרבת רבות, וכן קרה ל"עד ירושלים" של אהרן ראובני ש"נתגלה" פתאום. דברי פרופ' דן מירון (במאמרו החשוב על תהליך "גילויו" של דוד פוגל) על חוסר העניין האמיתי של הקהיליה הספרותית בספרות הדורות הקודמים ועל השיקולים הלא־עניניים בחשיפתן של יצירות מן העבר ובאופן הצגתן לקהל קוראי הסיפורת בבות, נכונים גם במקרהו של יהודה יערי. "תשובתו של אביגדור שץ" מעניין אובייקטיבית, ומעניין עוד יותר למי שעקב אחר כתיבתם של יערי ושל בני דורו, אולם אין בו שום מרכיב, העשוי לאשש תזוזת של קבוצת מספרים ומבקרים בני זמננו, במאבקיה האקטואליים עם קבוצות יריבות.

פרקים חשובים בספרו של יערי עוסקים במקורותיה של העליה השלישית, וסיפוריהם של אביגדור, חנן, נתנאל ואחרים בארץ־ישראל מוסבבים בקורות שקדמו לעלייתם. פרקים אלה, כמו שירו האידיים של אצ"ג, וסיפורת אידית ועברית שנכתבה לאחר מלחמת העולם הראשונה אינם מעוררים עניין, חרף חשיבותם ההיסטורית ותרומתם להבנה.

≡ סגירת מעגל שנפתח ב"כאור יהל"

"תשובתו של אביגדור שץ", ספרו האחרון של יהודה יערי, בא כאילו לסגור מעגל ולהשיב תשובות לשאלותיו של יוסף לנדא, גיבור הרומאן המוקדם שלו "כאור יהל". בדיקת גישותיו של יערי אל העליה השלישית, אל ההתיישבות הקיבוצית ואל ערכיה של תנועת העבודה מעניינת כשלעצמה, ודאי תעסיק את אלה שקראו את "כאור יהל" ואת חוקרי הספרות. אולם, ספרו האחרון ראוי להתייחסות כאל ספר עצמאי בן זמננו, שנכתב על־ידי מספר שקול ונבון בערוב ימיו.

בסיפור המסגרת של "תשובתו של אביגדור שץ" אנו מתוודעים לגיבורו, אחד מאחרוני נציגי דור המייסדים של התנועה הקיבוצית במוסדות תנועתו ובמוסדות הממלכתיים, בימיו האחרונים. עם קריאת פרקיו הראשונים כמעט שהתפתיתי להשוות בין תחושות גיבור ספר זה, לאחר שנודע לו על החשד למחלה ממארת שנמצא בגופו, לבין גיבורו של יעקב שבתאי ב"סוף דבר". אלא שבעוד שבתהליך ההתפרקות של גיבור "סוף דבר" חסרה תשתית של מציאות מוצקה שהפכה למיתוס לאומי, ובאסוציאציות שלו מן העבר ממילא כמעט שאין כרוכים הציבורי עם הפרטי, הרי אצל אביגדור שץ, שילדותו עמדה בסימן מחלוקת גדולה בעיירת מולדתו, שעלומיו עברו עליו כחייל במלחמת העולם הראשונה ואשר נמנה עם מקימי קיבוץ ועם פעילי תנועתו, שזור הסיפור האישי בפרקי מציאות, שאצל הקורא בן זמננו אינם מוכרים כשלעצמם, אלא בנדמיותם הכוללנית.

בסוף דרכו, מאבד כאילו שץ את המעצורים שחסמו בעד אותן חוויות יסוד שהדחיק, חוויות שללא חשיפתן וללא קביעת עמדה כלפיהן, אין חשבון־הנפש אפשרי. עריכה שקולה של חשבון־נפש

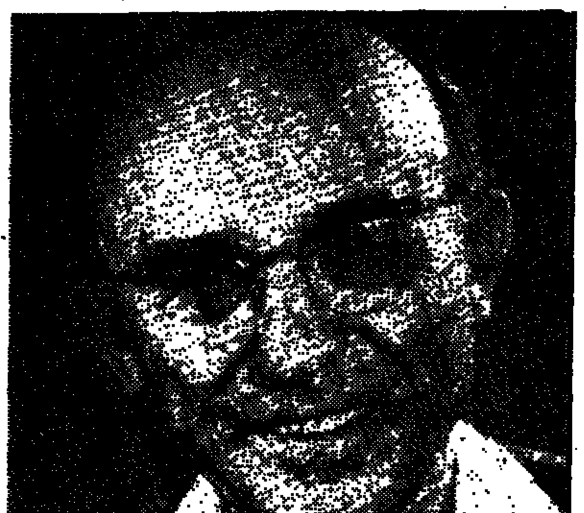
יהודה יערי

אינה אפשרית במצבו – על סף האבדן – אבל המסוסומים נפרצים, והמספר, המעביר לפנינו את זכרי הדברים, כפי שהם עולים אצל גיבורו ב"שיבתו" מן המרפאה העירונית אל ביתו שבקיבוץ, משראיד את הערכתם לנו. זכרונות אלה אינם עולים בדרך האסוציאציות הלא־מבוקרות, כביכול, של זרם התודעה, אך גם אינם מוגשים על־פי סדר כרונולוגי. שלא כמו אצל ברנר (שלדעתי שקד השפיע על יערי), משלב יערי קטעים מסיפור המסגרת, קרי מסיפור תחושתו הפיסית והנפשית של האדם שהתוודע למחלתו, עם זכרי דברים שהיו גנוזים ופרצו, וסדר הצגלותם קשור במידה רבה במצב הגיבור בהווה, ובכל שתחושת האבדן הפיסי הולכת ומשתלטת עליו, כן נזכר הוא יותר בחוויות אינטימיות, בעיקר באלה הקשורות במצוקה נפשית ובמוות.

שלא כגיבורים אחרים של יהודה יערי, עונה בצלאל שץ על ציפיות סביבתו, ומתמודד עם מרמות של החברה השיתופית ועם אלו של הממסד הלאומי. דווקא כמי שלא עזב את הקיבוץ ואף נענה לתביעות מוסדות תנועתו ומילא את שליחויותיה, הוא גיבור מעניין יותר מיוסף לנדא של "כאור יהל". המתח בין יהודה כפרט בעל ביוגראפיה שונה משל חבריו לקולקטיב, לבין שייכותו לקבוצה מתוך בחירה, מאפשר ליערי להציג דמות מעניינת שאין בינה לבין הסטריאוטיפ של בני דורו ולא כלום, ובאמצעותה – להאיר את חיי הקיבוץ (בעיקר בשנותיו הראשונות) הארה בוגרת, משוחררת מרגשנות או ממרירות ומהתחשבנות, האופייניים כל כך לסיפורת שעניינה הקיבוץ. גם הבריחה בין מה שבספרות ה"רשמית" מקובל לראותו כעיקר בסיפור על הקיבוץ לבין מה שהיה משמעותי לגיבורו של יערי, תורמת להענקת משמעות חדשה לאותה הוויה מרתקת וקוויית יסורים של ראשית ההתיישבות הקיבוצית.

צירוף הקטעים שהדחיק מהוויית ילדותו ונעוריו עם הקטעים המשמעותיים מחייו של הגיבור בקיבוץ מציג סדר סיבה ומסובב שונים לחלוטין מן הצפוי אצל הקורא.

≡ צרכיו של היחיד במרכז הסיפור

אביגדור שץ וחבריו אינם מדברים על אידיאולוגיה, אם כי הם מודעים למשמעות הלאומית של מעשיהם. האידיאולוגיה של תנועתם ושל הקיבוץ הולמת את צרכיהם כפרטים בתקופת הנדודים כקבוצה. יהודה יערי אינו עוסק בקבוצה בתור שכזו, והדמויות שלהן הוא מייחד את סיפורו לא נמנו עם הגרעין שהקימה, אלא דווקא לאלו שהצטרפו אליה כפרטים. כזה הוא אביגדור שץ, שהיה בגור מחברי הקבוצה והגיע אליה לאחר שכבר לחם בצבא אוסטריה במלחה"ע הראשונה. כזה הוא חנן, שנדד עם נערים פליטים בתקופת המלחמה ובשובו לעירו לא מצא את מקומו בביתו. כזו היא יהודית ילידת גרמניה, שחברה האינטלקטואל שנסחף אחר ברנר והשמאל הגרמני, התאבד. וכאלה הם גם אייזיק, מי שהיה סניטר בצבא האוסטרי, הגיע לקיבוץ באקראי, והשתלב בו בלהיטותו להעניק לזולת, ונתנאל שיף, המשורר העדין, שלא מצא לעצמו מקום והתאבד.

מניעי הצטרפותו של אביגדור שץ אינם מוצגים בספר בגלוי, אך הללו עשויים להתפרש על־ידי הבנת זימונם של הקטעים העוסקים בדיוקן האב עם אלו שעוסקים בהווה של בנו (גם בסיפור המסגרת) – פירוש המקבל משנה תוקף מסיומו של הספר: חרף עוינותו של אביגדור שץ לאב, שחברו בו תחושת שליחות בלי שנשלח על־ידי איש, עם אגוצנטריות קיצונית, הרי החיים בצילו של השליח־ציבור (שץ) ובמציאות שבה שירות הציבור היא נורמה, גורמים לו שלא ידחה שום תפקיד המוטל עליו. ההבדל בינו לבין אביו, שעם אישיותו התמודד כל ימיו, הוא בחתירתו לתיחום הציבורי מהאישי, ובסייג שקבע לעצמו בהערכת מעשיו. לא רק משהתגלה לו שחלה, קם אביגדור שץ ונטש את הכל בהנחה שאחר ימלא את תפקידיו – גם בימים שסדרי הקיבוץ הצעיר וארגונו היו תלויים בו כביכול, ידע – אחרי שקדה במשך ימים – שהכל מסתדר כהלכה גם בלעדיו. אותה תחושת שליחות של האב, שהיו בה יסודות אלימים ודאוותניים, עובדה אצל בנו לנורמה של מחוייבות כלפי הציבור שהוא נמנה עמו, כשזו משוחררת מאשליות שהיחיד ואפילו הציבור הקטן עשויים לגאול את העולם במעשי היום יום שלהם, ובכך מוסברים גם יחסיו המורכבים והעדינים עם אשתו ובניו.

בשנותיו האחרונות הרבה י. יערי לעסוק בסיפוריו של ר' נחמן מברצלב. הוא אף ההדיר את הנוסח של ר' נתן ממירוב ופרסמו במוסד הרב קוק. משהו מאווירת הסיפור העיוני השקט, כביכול, שאינו מתפה על תפילות ועל כשלונות, אך מביאם כמובנים מעצמם, בגלגוליו של אדם במאבקו עם עצמו ועם אמונתו, מצוי גם בדרך סיפורו של יערי. המספר הנוקט עמדה של יודע הכל, מגיע לאמפאתיה מלאה עם גיבוריו, כשעולמו הפנימי של זה עומד במרכז הסיפור, הגם שעלילתו כרוכה בעלילותיו של ציבור גדול ויש לה נגיעה בבעיות של אמונה, ביחסי יחיד וחברה ובבעיות מהותיות אחרות. הללו אמורות להתעורר לאחר הקריאה בסיפור גופו, קבלתו והבנתו.

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

ספרות סופרים ספרים

יאירה גנוסר

אדם - שמו האחר של אברהם חלפי

אלמלא פגשתי ב־1974 באברהם חלפי בן ה־68 ושמעתי דיבוריו כפיו, ודאי הייתי רואה בו אז משורר ושחקן המייצג עולם שהיה ונעלם. אמן המסקרן בשל היותו נכבד בהישגיו ואולי – בשל היותו אנאכרוניסטי. דוקא הטון החברי (שהיה בו הומור וטראה נושא חיוך אירוני), דיבור שווה־גיל אלי (מתחמק ממה שהוא בוחר לו להתחמק), ביקורת על המתירנות בהצגות הזמן – אלה היו כפתיעים. חלפי היה אינטימי וקונקרטי בתגובות על שירים, שהראו לו צעירים ב"קפה שטרן". קשוב ומשתתף כאילו לא היה לו בעולם הווה אחר. ואיכפתי כשופט בשער בדברו על "אמנות" כמעשה מחייב, כנושא איזה "אני קולקטיבי" על כתפיו.

הצירוף הזה – אני־אינטימי ואני־קולקטיבי בהעלם אחד, הוא שיצר בי בראש, את הסקרנות כלפי שיריו. בשיריו הכרתי טון אינטימי ובנוסח להפליא: – "אקנה לי תוכי ושמו יהיה יוסי", "יש אדם אומר שירו בשקט". "קשה בלילה בלי אדם". כל שיר הצטל־צל בטון מינורי, וידויי, אינטימי – ומיקצבי. הרושם שלי היה אז מוגבל, לכן היה מוטעה.

בשירת "דור המדינה", בה התחיל גם חלפי, קלטתי את המי־קצבים שהיו בולטים לפני שהבינותי במה הכתוב מדבר. קלטתי, כמובן, את הסמנויות הלשונית, אבל עמם נקלטה גם המחויבות, ה"איכפתיות", האחריות האישית, ה"מעורבות". ששירת דור שלונסקי־אלתרמן בורכה בה, מעורבות של "נגד" ושל "בעד". שי־ננתי את השורות של אלתרמן, "כי צדיק בדינו השלח / אך תמיד בעוברו שותת / הוא משאיר כמו טעם מלח / את דמעת החפים מחטא", בפתיחת "שירי מכות מצרים", שהיתה בהם מעורבות דרמטית "בעד" ו"נגד", כזו שרק בלדות יכולות לעורר. היו, כבו־בן, ה"בעד" וה"נגד" בשירי הטור השביעי, טורו השבועי. "סטלי־נגרד" של שלונסקי, שנשא כבר בשמו, את המעורבות החברתית האנטי־מלחמתית. מייצג בולט לפן זה היה שירו של אלכסנדר פן "נגדו!" הפואמה הזו נודעה ברחבי הארץ עם כתיבתה, ב־1935, אך אלי הגיעה, עם עוד שירים של דור זה, רק בסוף שנות השישים.

היום אני חכמה קצת יותר, ויודעת כי היו אלה "נגד"־ו"בעד" בכוונים רבי זויות. ה"נגד" של חלפי קיים, אך שונה. גם אצל אברהם חלפי "אדם ופשוט" הם פיגורה המצטיירת לקורא כבר מספרו הראשון "מזוית אל זוית" (1938). אך ה"אדם" איננו נושא תפיסה של כוח המביא לשנוי העולם, שינוי החברה, או שינוי חיי האדם. ה"נגד" העקרוני של חלפי הוא תמונת מצב בה העולם הוא נגד הווית האדם. כל מעשה אנושי, בקשה אנושית, או פנייה – לא יועילו: "עת הפיוט בקול מוכה צמרמורת / קורא אל אל ואל אדם / ואין עונים". קווים מ"אבני בוהו" ומ"שירי המפלת והפיוס" לשלונסקי משיקים לזוית ראיה זו של חלפי, אך רק אצלו, ועמד על כך פרופ' דן מירון, ישנה נאמנות להמנעות מן הפוליטי החבר־תי והלאומי קונקרטי.

יחד עם נימות התבדחות, אירוניה וסאטירה "כלפי שמיא", הק־יימים בשיריו מראשיתם, יש בהם קו "קוהלתי". קרוב לתפיסות עכשוויות בנקודת המוצא הפסימית. בשירתו, מספריו הראשונים, יש תו ספק עבודה על ביקורת יסוד כלפי המציאות עלי אדמות. בסטאפוריקה של "אל" ושל "אדם" הוא מעצב עולם קרוע, מפר־צל. תמונות ה"אל" ותמונות ה"אדם" הם קוטבי יסוד של הניגוד הגדול, הלא לוקאלי. אלה קטבים המעידים על קיומו של קרע.

אברהם חלפי

ה"אל" החוזר בשירת חלפי איננו אל הקיים בתפיסה התיאולו־גית. היכטו הכונדיאני, העולמי, יציג את ה"אל" בתארים בלתי אפשריים: (אלוהים עִוֵּר נושא פנס ביד, האל האלמוני, אלוהים־עני, עִוֵּר אתה ולשונך אילמת מאד). האל והאדם אינם מזוהים בתעודת זהות, אף לא יהודית. בספרים ראשונים יבחר חלפי להר־חיק את מושג האל מתחומים יהודיים ספציפיים ויקנה לו נימות נוצריות, רחוקות במכוון: "הבו לו פת לחם, הגמיאוהו מים, והניחו לו, זה אלוהים עני". בכמה שירים נמצא את ה"מדונה".

רק בחולשותיהם יווצר בשירי חלפי מגע בין "אדם" ו"אל". בפגימותיהם, בעוניים, בכותם: – עיוורון, חירשות, אלמות. האל הלוקה בחולשות אנוש איננו רק רדוקציה של מושג "אותו דבר־מה שאין להעלות על הדעת גדול ממנו", אלא פחות מזה: ישנו אף תהליך של היפוך ביניהם. הבריאה היא העומדת מעל לבוראה, היא התובעת אותו וממנו: "אלוהי עולמנו, מדוע כל אלה בראת? / הראית לוויה סימיך על פני אדמתנו בסתיו? / ואם לא ראית, נא רד משמיך למטה". בספרו השני "שירי האני האני" נמצא שורות בהן אלוהים הוא הכופר, האדם הוא הקדוש (קדושת חיי אדם):

"... ומי אזי יזכיר את שמי:/ אדם.// זה הענן שברקיעי / והתול־עת בעפר / ומוות שעל כף חיי / ואלוהים אשר כפר / בקדושתי עדי כלימה // הכל אחזיר לאדמה //."

אם לנקוט לשון ימינו, זו שבירת הסטריאוטיפ האלוהי. ב"דור המדינה" החדשני ביקשו ליצור מטאפורה המעיזה להפגיש רחו־קים זה מזה, "מטאפורה דיסוננסית" (פרופ' ה. ברזל). חלפי בשיר־תו הפגיש את מרחקי האל וחולשות האדם, במטאפוריקה של ה"אל". לידו, וכנגדו העמיד את ה"אדם".

את שמותיו, אברהם וחלפי, נשא מראשית חייו. שמות עבריים מבית אבא. מה היה השיקול הפילוסופי של צעיר כבן עשרים שנה להוסיף לספר שיריו הראשון את השם הפרטי "אדם"? אחיו, שמ־שון חלפי, שומר על שתי מחברות השירים שכתב אברהם הצעיר בארץ, ברוסית, בין השנים 1926–1932 (התאריכים נלווים להרבה שירים). שמורות בידיו שתי מחברות שונות: חוברת דקה, ופנקס עבה, המכילים יחדיו כ־70 שירים ברוסית, שהם ראשית כתיבתו של חלפי בארץ. חלפי מכנה עצמו, גם בחוברת הדקה, גם בפנקס העבה, בשם א. אדם חלפי. ארבע אותיות רוסיות, בכתב קירילי, (דומה ל"אגאם" באותיות לטיניות). שלוש פעמים חוזר השם בשר־תי המחברות. בשער החוברת הדקה, המכילה 16 עמודים, מופיע השם א. אדם חלפי, למעלה, ברוסית כמובן. בפנקס העבה, בן 80 עמ', מופיע השם פעמיים. למעלה, בשער הדף הראשון (והמלה אדם בחוקה הלקית, בקו דיו), ובשטח העבי, הנפת, בו מתחברים קצות הדפים לשטח אחיד, למטה, חוזר ובולט כתב היד הגדול, באותיות הקירילית, א. אדם חלפי.

"אדם" ברוסית הוא "צ'לובייק". "אדם" הוא גם שם פרטי מאוד, כפי שבחר בו המשורר הצעיר, גם שם קיבוצי, מושא פרטי, הוראה אישית ונוכחות חד פעמית, עכשווית בשיר, עם תיאור ואפיון כוללים, מיון והקבצה של המין האנושי.

ספר השירים הראשון של חלפי פותח כך: "אדם האמין פה לל־חש הערב". אדם – שם פרטי? שם קיבוצי? הסטטיסטיקה הקצרה של הספר הראשון, "מזוית אל זוית", תראה כי המלה "אדם" (לא נרדפיה המגוונים, הסותרים) מופיעה בו ב־23 שירים מתוך 57 השירים בקובץ. 29 פעם ב־88 עמודי שיר. זו חזרה אובססיבית כמעט על מילת־מפתח. מעמדה הבכיר מאשר את הקווים הכפר־לים של שירה אישית, אינטימית, וידויית, המתמקדת בכללי ביו־תר, בהיקף הרחב ביותר, יחסי קיום, אי־קיום, האדם בעולם.

הוא היה אדם פשוט...

רבים ממהללי שירתו חוזרים ומשבחים בטעות את שירתו ה"פשוטה". "פשוט" הוא מושג, אשר ככל מושג בעל היסטוריה, הוא נושא עמו סתירות. לשירת חלפי ישנן כוונות אמנותיות למ־צוא דרכים רבות, מתוחכמות, להעמיד את האדם ה"פשוט". אין זו שירה פשוטה לא באמצעיה המתוחכמים ולא במודעותה. המודעות של מי שאחראי לכל הקורפוס השירי נבדלת מדמויות המאכלסות את השירים. אדם "פשוט־תמים" ניכר בתפודה־הדעת הראשונית, המצומצמת. היפוכו במודעות מקיפה, התמודדות עם יחסי אדם ואלוהיו מתוך ידיעת מרחבי התרבות ועומק הנושא. בתיחכום העמיד חלפי את התיזה "פשוט הוא יפה".

ה"נגד" של חלפי, במסגרת בני דורו ובקווי ייחודו שלו, כולל את התיחכום המחפש את המשפט הבהיר, את האימאז' המפתיע הקשור לנושא, אביזרים מוכרים, דמויות, אגדות, ואף בעלי חיים תמימים. משורר המעצב בשיריו עולם בו "כוכבים נשרו כמו אוב־די־עצות" יכול לכתוב: "טיפטף גשם דק, טיפטף כדמעות של תינוקת" – כדי לחזור ולאמר דבר מה – נגד – העוול כלפי התום.

(במלאות שבע שנים לפטירתו)

איתן קלינסקי

מורה ללשון עברית מובסת

שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
אֲנִי מוֹרָה לַלָּשׁוֹן עִבְרִית
קִשַּׁטְתִּי לְשׁוֹנָם שֶׁל תַּלְמִידַי וְיַלְדַי
בְּתַפּוּחֵי זָהָב
הָעוֹלִים מִפִּיּוֹתֵיהֶם תְּלוּיִים
כְּבְמַשְׂכִּיּוֹת כֶּסֶף
עֵת דְּבָרָם דָּבוּר עַל אָפְנָיו – –

שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
אֲנִי מוֹרָה לַלָּשׁוֹן עִבְרִית
קִשַּׁטְתִּי לְשׁוֹנָם שֶׁל תַּלְמִידַי וְיַלְדַי
בְּהֲגִיגֵי לְשׁוֹנוֹ שֶׁל רַבִּי
זַלְמָן שְׁנֵיאוּר מִלְּאָדִי:
הַלָּשׁוֹן – קֻלְמוֹס הַלֵּב
הַשִּׁירָה – קֻלְמוֹס הַנֶּפֶשׁ.

שְׁלֹשִׁים יוֹם
בְּסִמְטָאוֹת שְׁכֶם וְגִ'ינִין
הֻסַּג אָחוֹר
כָּל קִשּׁוּטֵי לְשׁוֹנִי
מֵרָחוֹק נֶעֱמָדוּ,
כְּשָׁלוּ בְּכָל קֶרֶן רְחוֹב קֻלְמוֹסֵי הַלֵּב
וְקֻלְמוֹסֵי הַנֶּפֶשׁ לֹא יָכְלוּ לָבוֹא.
בִּשְׁכֶם וּבְגִ'ינִין
אֲנִי מוֹרָה מוּבָס
לַלָּשׁוֹן עִבְרִית מוּבֶסֶת.

הַיּוֹם
אֲנִי מוֹרָה לַלָּשׁוֹן עִבְרִית מוּבֶסֶת
שֶׁמִּיתָרֶיהָ נִקְרְעוּ בַּקַּסְבָּה שֶׁל שְׁכֶם
וּנְגִינָתָהּ הַסְּדוּקָה וְהַמְּצַמְרֶרֶת
מְמַלֶּטֶת מִנְּקָבֶיהָ הַמְּחֹרָרִים:
עַרְבִי מַסְרִיחַ – – – –
ס'תוֹבָב לַקִּיר – – –
אוּסְקוּט – – –
יָא חָרָא – – –
יָא מַנְיָאק – – –
– – – – –

(סוף מעמוד 1)

ואף על פי כן תהיה ירושלים

ומכל מקום, גם כיום, לא אינטרסים צרים של צביעות כוחות אי־שית היא המדריכה את פועלם של סופרים "פוליטיים", כדוגמת א"ב יהושע או עמוס עוז.

אפשר להיטפל לטעויות קטנות בספר שלפנינו, ולהעציםן בדר־כים רטוריות, כפי שעושה מירון ל"מטופליו". מעניין איך היה נוהג מירון בבני שהיה מיתחס את הצירוף "כחום היום" לביאליק במקום לטשרניחובסקי (כפי שכתב מירון בטעות בעמ' 195), או למי שהיה מאזכר את הקונגרס הבלתי־מדוייק ואת השנה הבל־תי־מדוייקת ביחס לשיר "ראיתיכם", כפי שעשה זאת מירון בס־עות כשפרסם את דבריו לראשונה ב'איגרא' (במעבר מנוסח 'איג־רא' לנוסח 'אם לא תהיה ירושלים' העיר בוראה מישהו את אזנו, שעובדות היסטוריות – להבדיל מהלכות פסוקות בדבר רמתם של יוצרים – ראוי לבדוק לפני שמפזרים אותן ברבים). אפשר לריב את ריבו של עמוס עוז, אך הוא עושה זאת בעצמו בעוז ובכישרון רב, ואינו זקוק למליצי יושר. נעמי שמר כבר נתנה את תשובתה בדמות מחרוזת שירים חדשה וחדשנית, בביצועו המב־ריק של השחקן משה בקר. גם דב סדן, האב הרוחני, שניטל כאן כבודו, בוודאי יבצא דרך לענות לבן הסורר שבט קולמוסו.

דיון רציני עם דברי מירון מחייב כתיבת ספר שלם, שייקרא אולי 'ובכל זאת תהיה ירושלים', ומאחר שספר כזה לא ייכתב ככל הנראה, אסתפק כאן בבדיקת צומת־עניינים אחד מדברי מירון, הסדנים את דרכו בבחירת ראיות ובביסוסן. ואידך זיל גמור: יבר־או נא חוקריו של ברנר – יוסף גורני, נורית גוברין, יצחק בקון, מנחם ברינקר ואחרים – ויבחנו את ההנחות המוצעות כאן ביחס לברנר. את תקפותן מזה ואת מקוריותן מזה. יבואו חוקרי הספרות והאידיאולוגיה של הכודרנה התל־אביבית – יעקב שביט, דן לאור, זוהר שביט, חנן חבר ואחרים, שחקרו את התחום בכוחותי־הם ולא הגיעו אל מסקנותיהם בן המוכן – ויאמרו את דבריהם. מנחם דורמן, בעל הדעה בכל הנוגע לאלתרמן, האיש ויצירתו, כבר השמיע את דבריו ב'משא', והראה שמירון אינו בוחל ב"שיפוץ" מובאות משירת אלתרמן, כדי להתאימן לתיזות שלו.

אבחן כאן רק חלק מן הדברים הנאמרים כאן על ביאליק, המוצג בספר כמי שלמעשה "נטל לעצמו בשיר זה (בשיר 'דבר') את סמ־כות הפוסק האחרון בכל ענייני האומה וגורלה" ותבע את זכות הספרות "לסוברניות בהנהגה הלאומית". לא אבוא אל מירון בטע־נות קטנות־ערך על שלא דייק בנתונים ובפרטים ('דבר' אינו השיר, שבו ניצל ביאליק לראשונה את נוסח הנאום הנבואי ואת המשקל הכמו־מקראי. בנוסח הנאום הנבואי עשה שימוש ראשון בשירו היידי 'דאס ליצטע ווארט' – 'הדבר האחרון' – ולמעשה עוד לפניו בשירו הפארודי הגנוז 'והיה ביום ההוא', שבו גם עשה שימוש ראשון במשקל הכמו־מקראי). אבל מה לדמות הנביא של ביאליק ולזו המצטיירת מתוך הכסה של מירון? האם ראה ביאליק את הנביא כבעל סמכות "הפוסק האחרון בכל ענייני האומה וגור־לה", המבקש לעצמו "סוברניות בהנהגה הלאומית"?

קשה להעלות על הדעת ראייה שטוחה ומרדדת מזו הרואה בנביא הביאליקאי דמות של סמכות פוליטית כזו. דמות זו, שביאליק שאלה מן השירה הרומנטית והמערבית, הרוסית והיהו־דית־דוסית, וגם מן השירה העברית שקדמה לו, קיבלה בשירתו מעמד מיוחד ואישי, ואין להבינה אלא בריבוי פניה ובמלוא מורכ־בותה. הנביא הוא מן הצד האחד מנהיג רוחני ופוליטי, המדריך את העם, מוכיח אותו או מנחמו, אבל – ואולי בעיקר – הוא גם שם־נרדף למשורר, שהוא במובן מסויים אפילו היפוכו של המנהיג הפוליטי (כי הוא אינדיווידואליסט ומתבודד, המתרחק מן ההמון ומבקש לעצמו מלון אורחים במדבר).

הנביא הביאליקאי מכיל אפוא בתוכו את הניגוד "מנהיג ציבור ופוליטיקאי" לעומת "איש הרוח". ומאחר שהוא מוצג בשירת ביאליק גם בתורת חוטב עצים או בולס שקמים, כמו כמה מן החוזים והנביאים שיכות המקרא. הוא גם מכיל בתוכו את הניגוד "איש פשוט" לעומת "אריסטוקרט הבז לפליסטרים". כרגיל בשירת ביאליק, כל הניגודים אחוזים אלה באלה והנביא יכול להיות גם בן דלת־העם וגם אריסטוקרט, גם לאהוב את הבריות וגם לבוז להן ולתעבן, גם לשמש לעם מנהיג ומורה־דרך וגם לב־רוח מן השררה. דמותו של הנביא רחוקה ממה שעשוי להצטייר מדברי מירון. הפניה אל הנביא ב'דבר': "ויהיה דברך מר כמוות, ויהי הוא הוא המוות", מורכבת ומעניינת מכפי שניתוחו של מירון מציגה; ובכלל, על מה ולמה מאיצים כאן ללא הרף בנביא שיישא סוף־סוף את דברו, אם הוא אכן תובע לעצמו את הסמכות להיות הפוסק האחרון, ואם אין הוא בורח מן המנהיגות גם התבטאויר־תיו הישירות של ביאליק בנושאי פוליטיקה מגלות שהמשורר מעולם לא חשב שמאן דהוא יכול להיות "הפוסק האחרון" בכל ענייני האומה, ואף־לעג לאלה שחשבו כך.

ראיתיכם שוב בקוצר ידכם - גלגוליו של פירוש

במאמרו 'תרבות ופוליטיקה', שהיא ההתבטאות הברורה ביותר שלו בדבר הקשר שבין הממסד הפוליטי לעניינים שברוח, לגלג ביאליק על המאמינים, שניתן לקבוע מסמרות בכוח דיבור מפוצץ סלע: "דוח העם הוא האדון היחידי והוא המחוקק, והפוליטיקה אינה אלא שמש ומשרת שמח לעשות רצון קונו, ולא להיפך". בעיות החיים והתרבות אינן נפתרות על־ידי פוסקי הלכות "אלא על־ידי אלפי תנאים וגורמים אחרים ובכוחם של חוקי ברזל תקי־פים, תקיפים אפילו ב'כוח רצונם' של קברניטים, דבר שידוע לכל מאן דבעי למידע – מלבד לקברניטים שלנו".

אין אפילו שמץ של דמיון בין דבריו השפויים והשקולים של ביאליק, שלגעו למי שמבקשים לעצמם סמכות של פוסק אחרון ("וכי הפוליטיקה עצמה – – אינה בכלל תרבות? וכי התרבות עצמה אינה בכלל פוליטיקה?", הקשה ביאליק כמי שנהג למוסס – בחייו וביצירתו – את הסתירות־לכאורה שבין ההפכים ולא להקצינן ולהחריפן) לבין הצגתם בידי מירון כדבריו של מי שמח־פש להוסיף לעצמו תהודה וסמכות.

גם בעניין השיר 'ראיתיכם שוב בקוצר ידכם', התמונה מורכבת יותר: אמנם שמחתי למצוא כאן את עיקרי המסקנות שפרסמתי פעם בקובץ מחקרים אקדמי דל־תפוצה ('בין ספרות להיסטוריה' בעריכת מ' אורון, הוצאת דיונון, תשמ"ג), בדבר המתקפה הדר־תבליתית של ביאליק בשיר זה; בדבר ההזדהות של ביאליק עם וייצמן, בן־גילו ובעל רקע מזרח אירופי כשלו, שבו ראה ממשיך דרכו המתונה של אחד העם; ובדבר רתיעתו מגינוניו הצבאיים של ז'בוטינסקי, שבו ראה ממשיך דרכו האקסטרווגנטית והקוסמופר־ליטית של הרצל. אולם, מסקנות אלה – נכונות ככל שיהיו – הן מסקנות חלקיות, שאינן עונות על השאלה מדוע השתמש ביאליק במלה "שוב" בשורת הפתיחה ובשורת הסיום ("ראיתיכם שוב בקוצר ידכם"). אימתי ראה את חבורת שלונסקי ואת הרביזיוניס־טים בפעם הראשונה בקוצר ידם? התשובה שניסיתי להציע היא, שביאליק חוזר כאן אל הביקורת שהשמיע לרגל התכנסות הקונג־רס הראשון (באזל תרנ"ז), בשירו 'אכן חציר העם', שבו תקף את העם כולו על שאינו יודע להתאחד בשעה גדולה ולהקים מקרבו מנהיג של אמת. בסמיכות זמנים, כתב גם את צמד השירים 'ילדו־תי' ו'בכרכי ים', שבהם תקף שתי תופעות מקבילות בחיי הרוח ובחיים המדיניים: את "צעירי" הספרות ואת "צעירי" הפוליטיקה, שיצאו אגב מקודות־מוצא דומות זו לזו בישודן.

ב'ראיתיכם' מיזג את ביקורתו על "צעירי" המשוררים, ואת בי־קורתו על "צעירי" הפוליטיקה (שמסותיהם בינתיים התחלפו, אך לא שיטות הפעולה שלהם), ועל מיזוג זה הוסיף ממד נוסף: ביקו־רת לאומית רחבה, ברוח 'אכן חציר העם', שאותה אין הפירוש הפוליטי הצר־האקטואליסטי יכול להכיל ובזכותה השיר בעל תו־קף ומשמעות גם היום. לפחות משמה להיווכח, כי הוויכוח שהתנ־הל במשך עשרות שנים לגבי זהות המותקפים ב'ראיתיכם' (אלה טענו שהשיר הוא פוליטי־ספרותי, ואלה טענו שהשיר הוא פולי־טי־מדיני, ורק מתוך ניתוח טקסטואלי וארכיוני מדוקדק ניתן היה לחשוף את האמת, ולהראות שאת חציו שלח ביאליק בו־זמ־נית ובמקביל כלפי שתי מטרות שונות), עבר זמנו, והוא דומה היום יותר לוויכוח על צבעה של הזברה: האם לזברה יש פסים לבנים על רקע שחור, או שמא להפך, פסים שחורים על רקע לבן...

דב סדן: דברים היאים למי שמכין לעצמו "כלי גולה"

ביאליק גם לא הצטרף למפלגת "הציונים הכלליים" בסוף ימיו, כדברי מירון. בכל חבריו מאודסה, ראה עצמו ביאליק "ציוני כל־לי", למן התפלגותם של מפלגות בישראל, למרות שבחר להשתתף כציר בלתי מזוהה מבחינה מפלגתית בקונגרסים, כדי שיוכל להש־מיע דברים, שחשיבותם היא מעבר לחילוקי דעות מפלגתיים צרים. ייזכר עוד, שמחנה הפועלים קשר אז את גורלו במנהיגותו של חיים וייצמן ה"ציוני כללי", וביאליק שחש אהדה גם כלפי בני מפלגתו וגם כלפי החלוצים ומפעליהם, לא ראה בברל ובמפעליו סכנה למעמדו ולספרות בכלל. את האיש ואת מפעליו אהב וכיבד, לחבריו "הציונים הכלליים" הטיף שעליהם ללמוד ממנו ולהקים לעצמם אורגני תרבות, והוא שהציע לברל את השם "דבר" לעיתו־נו (בשם שירו שלו).

ומן הפרטים אל העקרונות: השלב "הרצל – ביאליק", שכופה כאן מירון על ההיסטוריה הד כגינית, כדי שיהלום איזו תיאוריה פסיכולוגיסטית, לא היה ולא נברא. כשדרך כוכבו של הרצל בשמי "הפוליטיקה", אנשי הרוח והספרות הנחשבים היו אחד־העם וברדיצ'בסקי. ה"אינדיבידואציה" היתה כבר בין מי שתבע "הכש־רת לבבות" תרבותית ממושכת ובין מי שתבע מימוש פוליטי של כל האידיאולוגיות לאלתר. שמו של "הנביא" ביאליק התפשט בכל תפוצות ישראל רק סמוך לפטירת הרצל ולפרישת אחד העם מהפעילות המדינית בשל החרפה במחלת הטרשת שבה לקה. ביאליק, שנחשב – מאז פרסום "מתי מדבר" ו"בעיר ההריגה" – איש הרוח הגדול ביותר, שהיה לעם מעודו, פעל מתוך שיתוף־פעולה סימביוטי כמעט עם הפוליטיקאי הגדול ביותר, שהיה לעם מעודו (כך ראו רבים, ובדין, את חיים וייצמן, במיוחד לאחר הצה־רת בלפור). רק לפני חיים וייצמן הרכין ביאליק ראש, מתוך שהאמין, בצדק או שלא בצדק, כי אדם כוייצמן, היודע לאחוז בעט סופרים ולנאום היטב, והוא גם איש מדע ואיש מעשה, היכול לשנות את פני ההיסטוריה, עדיף על מי שהוא איש־רוח בעלמא. יעידו על כך אגרותיו הארוכות אל וייצמן, חלקן יתפרסמו לראשו־נה בגירסה מורחבת של מאמרי הנ"ל על פרשת "ראיתיכם". אמנם, בשעת משבר, גבר בו בביאליק האינדיבידואליסט, הקורא מתוך יאוש: "איש לחשבון לבבו", אך כשנורתם לעשייה פוליטית, לא רק שלא תבע לעצמו סוברניות אלא חיפש כל דרך לצרף את כוחו לכוחו של וייצמן בהגשמת מטרה לאומית נכבדה: קימום העם ממצבו השפל והבאתו למצב שבו לא ייאלץ ואף לא ירצה לחפש לעצמו "מלון־אורחים" נוסף, גולה נוספת.

אפשר להביא עוד ועוד דוגמאות, אך אין לדבר סוף. השאלה המרכזית היא: מה טעם ראה מירון לכתוב את המסות ה"היסטוריוסופיות" הללו, שאינן מוצאות אף לא קרן אור אחת בכל מחשכי חיינו? לפני כמה וכמה שנים נשאל דב סדן אם קרא את דברי מירון, שהתפרסמו אז לשיעורין בבמות שונות, בעברית ובאנגלית. סדן נענע בראשו בעצב, ואמר בסגנונו הרמזני, כי דב־רים כאלה יאים למי שמכין לעצמו "כְּלֵי גולה". ניבא, וידע כנראה היטב בה הוא מנבא. הבל שמבקר מן השורה הראשונה מקדיש את כל אונו לניתוץ ולקעקוע, ואין בפיו כאן ולו גם מלה אחת טובה על פירותיה של הספרות העברית בשנות המדינה.

ז. שמיר

עדו אבינרי

פינת הלשון

האם עתון יוצא למשך שבועיים?

ישנם כמה סוגי לשון של העברית: העברית הכתובה, המת־חלקת לסוגים רבים, החל מלשון התנ"ך (כן, מותר להגיד "החל מ...") והתלמוד והמדרשים וכלה בלשון העתונים. גם העברית המדוברת – פנים רבות לה. החל בלשון הרדיו והטלוויזיה (שהיתה צריכה להיות לסמל) וכלה בלשון השוק. והנה, דווקא בעברית זו של כלי התקשורת מצינו טעויות רבות. על אחדות מהן כבר עמדנו מספר פעמים, וכעת נדון בשניאה נפוצה, והיא: סדר המלים במשפט. המשפט הבא הושמע מעל גלי האתר או קרוב לוודאי בטלוויזיה (לא אזכור איפה): "... אשר להוציא לאור את העתון אלפג'ר היוצא בירושלים לשבועיים ימים. נדמה, אפוא, שהעתון יוצא למשך שבועיים. דוכני, טע־תון כזה עוד לא היה. אם האומר רצה שדבריו יובנו כהלכה, היה עליו לומר: ... אשר להוציא לאור לשבועיים את העתון... היוצא בירושלים.

ואין זו המכשלה היחידה. יום יום אתה שומע ברדיו ובטלו־ויזיה כיצד מאחדים את תאור הזמן ותאור המקום, גם כשהם פוגעים בהגיון הלשוני. עוד דוגמאות: התגובה לפרשת איראן (אגב, כך צריך לכתוב: איראן, ולא אירן) במצרים. יוצא, אפוא, שפרשת איראן קרתה במצרים. ולא היא. צ"ל: התגובה במצ־רים לפרשת איראן. ודוגמה אחרונה: ראש הממשלה נפגש עם חברי ממשלתו בירושלים. כאן אמנם אין מקום לטעות, הואיל והממשלה יושבת בירושלים. בכל זאת עדיף לומר: ראש המ־משלה נפגש בירושלים עם חברי ממשלתו.

מרכז זלמן שזר

הכנס השנתי
האחד עשר להיסטוריה

בנושא

מנהיג והנהגה
בישראל ובעמים

יתקיים בימים שני – חמישי
ט'–י"ב בתמוז תשמ"ז (6–9.7.87)

עקב ריבוי המשתתפים יפתח הכנס באולם קנדה באוניברסיטה העברית. קמפוס גבעת רם, וכל הרצאות היום הראשון תתקיימנה בו. בשאר ימי הכנס תתקיימנה ההרצאות בבוסת ון ליר, שליד האקדמיה הישראלית למדעים, רח' ז'בוטינסקי 43 ירושלים.

במסגרת הכנס יתקיימו שני מושבים חגיגיים:

א. דוד בן גוריון צמיחתו של מנהיג
ביום רביעי, י"א בתמוז (8.7.87)
בשעה 19.00
מרצה – מר שמעון פרס
– מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ.

ב. הנהגת המונים במאה ה־20
יום חמישי, י"ב בתמוז תשמ"ז (9.7.87)
בשעה 11.30.

ספר מסעות רצוף ידע ואהבה

אביב עקרוני

ביקורת

מרדכי אבישי
בין עכשיו ואתמול
ספרית מעריב / 1987 / 333 עמ'

ניחוח של תרבות יהודית וכללית עולה מספרו החדש של מרדכי אבישי, "בין עכשיו ואתמול". אבישי משוטט ברחובותיה של עיר ומטייל בין דפיו של ספר קלאסי כאדם ששפר עליו מזלו וניתנה לו האפשרות להגשים את תאוות חייו – המסע אל שורשי הדברים ואל מהותם. ומי שקורא את תאוריו של אבישי, יוצא נשכר מן המכלול העצום של ידע, עובדות, פגישות מעניינות, דמויות מן העבר הרחוק ומן ההווה הקרוב, המוגש לפניו במנות גדושות ובהיקף נרחב, ספוג אהבת האדם ויצירתו. מבחינה מסויימת מהווה הספר שלפנינו המשך לספר מסעות קודם שפרסם המחבר לפני יותר מעשרים שנה, "בדרכי יבשת", אולם הפעם נתפרסה היריעה לכיוונים נוספים, והכמות המהממת הפכה לאיכות מיוחדת במינה.

ששת פרקי הספר מוקדשים לשמונה מדינות. שתיים מהן מדינות נסיכות באירופה – אנדורה וסאן מרינו, ואחת מהן מחוץ ליבשת אירופה – מכסיקו. עיקרי הדברים מופיעים בפרקים על ספרד, איטליה וצרפת וקיצורם בפרקים על יוון ותורכיה. אך בכולם שורות גישתו הבסיסית של אבישי – לבלוש ולגלות צפוני עבר ולהעלות מתוכם הנשייה את המיטב שבעברם הלאומי, ההסטורי והתרבותי של העמים שבעריהם הוא מטייל ובמקביל לספר לנו, הקוראים, על נפלאות היצירה היהודית לדורותיה.

בתאורי ההווה של ערי אירופה חוזרת שוב ושוב האירוניה של הגורל – בעוד שכל הערים שנפגעו בדרך זו או אחרת מן השלטון הנאצי חזרו למסלול חיים נורמלי ושוקק, הרי מקהילות ישראל הפורחות נשארו רק שרידים, אודים מוצלים מאש. כך, למשל, מספר אבישי, כי מתוך חמישים וששת אלפי היהודים שחיו בסאלוניקי ערב השואה, ניצלו רק אלף ותשע מאות. "תשעים ושישה אחוזים מבני הקהילה היהודית לא שבו. הם נספו בשואה. על כן סאלוניקי היהודית הינה כיום זכרון היסטורי עצוב, עצוב מאוד". (ע' 317). אבישי איננו רק בבחינת צלם המגיש לנו תמונות ממראות הדרך. תאוריו אמנם נטורליסטיים, אך הומניזם עמוק מפכה בהם, ומעורבותו הניכרת בתאורי תחומי ספרות ואמנות, מתעמקת עוד יותר בבואו לתאר את בני עמו שלו על קהילותיהם ואורח חייהם. בכניסתו לעיר זו או אחרת הוא מחפש את מוקד הקהילה היהודית, נפגש עם בניה בבית הכנסת, בבית הספר או במוסדות הסעד.

■ **תיאורי מסע גדושי ידע**

בביקורו בספרד מתחקה המחבר אחר שרידי היישוב היהודי המפואר בערים טולדו, סביליה, קורדובה ורבות אחרות, ועם זאת הוא מספר על ביתו של הצייר אל גרקו ועל מקום הולדתו של דון ג'ואן, ששימש השראה ליצירות ספרותיות ומוסיקליות. מקורדובה, עיר הולדתו של הרמב"ם, שאנדרטה וכיכר מזכירים את שמו המפואר, עובר הוא לתיאורה של מאלאגה, שבה נולד אחד מגדולי משוררי תור הזהב בספרד – שלמה אבן גבירול. משם – לגראנאדה של שמואל הנגיד, שבה אף נסתיים כיבוש ספרד על ידי הנוצרים והתקיימה הפגישה ההיסטורית בין איזבלה, מלכת ספרד וקולומבוס.

שילוב זה בין אירועים ודמויות משלנו ומשלהם, תוך כדי תאורם של נופים ואתרים, הוא אחד המאפיינים של כתיבתו של מרדכי אבישי. הקורא המצוי – ואף זה שהרבה לנסוע לארצות אירופה – יגלה לתמהונו עניינים כה רבים שלא ידע על קיומם או שלא נתן דעתו עליהם שעה שביקר במקומות אלה. הכרותו העמוקה של המחבר עם טובי הסופרים האירופים מוסיפה מימד נוסף לכתיבה רבגוונית זו.

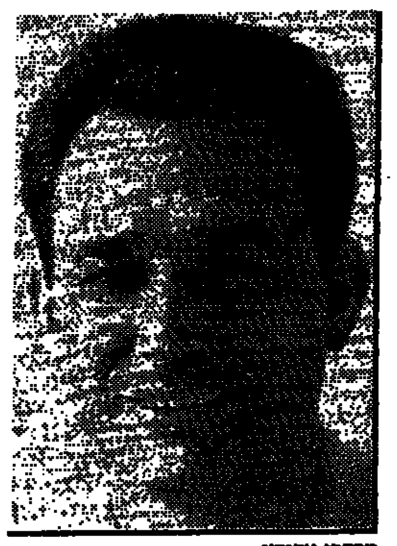
מרדכי אבישי

כך, למשל, מתעמק תאורה של גראנדה בפרקי יצירתו של גרסיה לורקה, וכאשר נוסע הוא בדרך לסאראגוסה, הוא נזכר בשירו הידוע של היינריך היינה – "דונה קלארה", שבו האביר יפה התואר הוא בנו של ר' ישראל מסאראגוסה.

נימה אישית מיוחדת מתגלה בספר, כאשר מגיע אבישי לעיר טודלה, עירו של הנוסע היהודי המפורסם מן המאה הי"ב, ואמנם כותב אבישי, כי "ככל אוהבי המסעות בימינו, רשאים אנו לראות את עצמנו צאצאים רוחניים לאותו מארקו פולו יהודי, שב'גילוי' חלקים מאירופה, אפריקה ואסיה, הקדים במאה שנה את הוונציאני המפורסם. על־כן טבעי ומובן היה הרצון לבקר בעיר הולדתו". (ע' 60).

בפרק על מכסיקו, שהוא חריג במכלול פרקי הספר אנו נפגשים במיטב שיכולה מכסיקו־סיטי להציע למבקר המעמיק, וכרגיל, אנו מתוודעים גם לאמניה הגדולים – דייגו ריברה, אורוסקו וסיקירוס, לצד תאורים של נגני המאריאצ'י המפורסמים והכפר סוצ'מילקו, המחשב לוונציה של מכסיקו, בשל התעלות, הסירות והמגדל ירדים המקסיקנים המשיטים אותן. אולם נראה לי, כמי שביקר במקום, שהתאור אידילי מדי, והוא מתעלם מן הרפש והלכלוך המתלווים למקום ומהווים חלק בלתי נפרד ממנו.

באותה שיטה ובאותה דומה עוסק המחבר גם בפרטי סיוריו באיטליה ובצרפת. הוא יודע, כי פירנצה היא מחוז מולדתם של יוצרים כמיכל אנג'לו, בוטיצ'לי, פרא ליליאו גאליליי ומקיאוולי, אך איננו מסתפק בכך והוא מתייחס גם לנופה, לנהר הארנו ורוחב הידיים על גשריו הנאים. ברוונה הוא מספר על דאנטה שמצא בה מקלט וכו ארצו הוא מספר על פטררקה ואף מצטט מיצירתו, אך אינו שוכח לבקר גם בעיירה ברטינורו, שממנה יצא מפרש המשנה הידוע, עובדיה מברטנורא, ובעיר פרארה, עירם של בני משפחת פינצי־קונטיני הידועה מספרו של ג'ורג'ו באסאני. אבישי מדרים אף לסיציליה, מגיע לפאלרמו, ומגלה בה את רובע היהודים.

צרפת מיוצגת בספר בראשונה על־ידי עריה המופלאות של פרובאנס – אוויניון, עיר האפיפיורים, וארל, שבה חי וצייר וינסנט ואן־גוך. גם בערים אחרות מוצא אבישי את הקשר למיטב היוצרים הצרפתיים שפעלו באזורים אלה – אלפונס דודה ואחרים. בעוברו לערים בורדו או נאנט, הוא מפגיש את קוראיו עם מונטיין וז'ול וורן, ובעיר רואן הוא מבקר בבתיהם של המחזאי הגדול קורניי והמספר גוסטב פלובר.

הפרקים החותמים את הספר כוללים ביקורים בתורכיה – ובה מעט מן הספרות, אבל מטעמים של הסטוריה עתיקה, ארכיאולוגיה ומיתולוגיה – וביוון, שבה נספח לצד הארכיאולוגי – היסטורי והיהודי, גם סיפורו של האי כרתים ושל היוצר החשוב שנולד בה – ניקוס קאזנצאקיס. בהקשר זה מביא המחבר דברים שכתב עוד ב־1962 על קאזנצאקיס בספרו "בין עולמות".

אכן, יקצר המדע מלפרט את העושר הרב המצוי בספר – "בין עכשיו ואתמול". ימצא בו עניין לא רק מי שמבקש לבקר, או לשוב ולבקר בארצות המתוארות, אלא כל חובב ארצות ותרבות, שיוכל להעשיר את עולמו ולרענן את זכרונו במיטב המסורת של התרבות היהודית והמערבית.

800 שנה לקרב חיטין

איך נפלה ממלכת הצלבנים

מיכאל ששר

ביקורת

ב"ז קדר (עורך)
הצלבנים בממלכתם
הוצאת יד בן צבי, ירושלים, תשמ"ז, 283 עמ'

החודש ימלאו 800 שנה למפלתה של ממלכת הצלבנים. ביולי 1187 נערך, כידוע, בין הצלבנים לבין כוחותיו של צלאח א־דין בקרני חיטין בואכה טבריה, הקרב המכריע, שנסתיים בנצחונו של זה האחרון. מכאן ואילך הלכה ממלכת הצלבנים – שלא הצליחה מעולם להשתחרר מתווית הזרות שלה בארץ ישראל – והצטמצמה, עד שחוסלה להלוטין ב־1291. בכך נסתיימו כ־200 שנות שלטון נוצרי בארץ, שראשיתן עם כיבוש ירושלים ב־1099, במטרה מוצהרת של שחרור הקבר הקדוש מידי הכופרים.

התקופה הצלבנית היא מבחינות רבות יוצאת דופן בתולדות הארץ, ולא ייפלא איפוא שדווקא שונאי ישראל – ובראשם הערבים – מבקשים לדמות את ממלכת הצלבנים עם מדינת ישראל ומשום היותם היהודים, כצלבנים בשעתם, לטענתם, "גוף זר" וגם לחזות לה סוף דומה. אוסף המחקרים בספר שלפנינו (כמו גם ספריו המונומנטאליים של יהושע פראוור), חוזר ומוכיח לכל קורא שאינו משוחד, כי אין כל דמיון ואין כל השוואה בין אז לעתה, לא מבחינת מבנה המדינה, לא מבחינת אופי האוכלוסיה והיקפה ומה שחשוב אולי מכל – אף לא מבחינת המוטיבציה של הצלבנים מזה והציונים מזה.

המסייר בהתבי הארץ ורואה את השרידים המרשימים של מבצרי הצלבנים (ולא האחרון בהם מבצר המונפור ברדום לבנון), מתרשם שעסק לנו עם ממלכה אדירה שהיכתה שרשים עמוקים בארץ. עיון מדוקדק קצת יותר מגלה – מה שגלוי לעין – שדווקא מבצרים אלה (שחלקם נבנו על יסודות של מבצרים קדומים יותר, ברוח האימרה הצלבנית המפורסמת "מבצר הרוס הוא מחצית מבצר בנוי", כמצויין על ידי י. פראוור במאמרו בקובץ על העיר הצלבנית) הם הם הסימן בה"א הידיעה לחולשתה של ממלכת הצלבנים ולכך שהמוני הצלבנים, שמעולם לא נהפכו לרוב, לא היכו שורשים עמוקים בארץ. אשר על כן הרגישו עצמם זרים במרחבי הארץ ובערי הפרזות, ונאלצו להסתגר במבצרים, שרק בהם מצאו מידה יחסית של בטחון.

ספק רב אם הצליינים הצלבנים אכן

צלאח א־דין אלאיובי

ביקשו להמיר מולדת במולדת ולנתק את קשריהם עם ארצות האם באירופה, ולמרות כל זאת עשו מאמצים להרבות את מספר האוכלוסין הנוצרים בארץ, אם לא בדרך של "עליה" ארצה, שלא הורגה מעולם מרבבות, הנה בדרך של ניצור האוכלוסיה המקומית. עומד על כך ב"ז קדר (עורך הקובץ) במאמר מאלף על מתנצרים, מתיהדים ומתאסלמים. ניצור זה, ספק רב אם נעשה מתוך נימוקים דתיים של ממש. בדרך כלל קיבלו עליהם מוסלמים – ולעיתים גם יהודים – את הנצרות מתוך פחד, או בשל הטבות כלכליות. בעת כיבושיהם טבחו הצלבנים בכל מי שנקלע על דרכם, בעיקר למטרות שוד – וכך נהרגו ונשחטו אלפים ורבבות. לעתים – אבל לא תמיד! – ניתן היה להימלט מגורל מר זה על ידי התנצרות. עם זאת מביא קדר במאמרו גם מקרה של אציל מוסלמי, שמת "על קידוש השם", לאמור – הוא נלכד על ידי באלדווין דה בורג, לימים מלכה השני של ירושלים הצלבנית, בעת מסע הצלב הראשון ב־1099, וסירב להתנצר. החלט איפוא להוציאו להורג וראשו נערף מחומת למגדל דויד. אך רק מעטים הלכו בדרכו. לעומת זאת קיבלו עליהם את הנצרות רבים מבני השכבות הנמוכות שנמכרו לעבדים, משום שבדרך זו יצאו לחופשי, ממש כאותו עבד עברי היוצא לחופשי בשנת שמיטה.

קדר מצביע על כך, שדווקא נוהג זה גרם לכך שחלק מן המכבשים הצלבנים פעל כנגד תהליך ההתנצרות, משום החשש לאבד את כח העבודה הזול, שעליו התבססה במידה רבה הכלכלה הצלבנית בארץ. אמרנו לעיל, שבכלל אין לגזור גזירה שווה בין הצלבנים לבין היהודים במדינת ישראל, אולם דווקא בנקודה זו יוכל החפץ בכך למצוא נקודות דמיון, שמן הראוי לתת עליהן את הדעת.

ש.ד. גויטיין, חוקר הגניזה הנודע, מספר במאמרו על תעודות מן הגניזה, השופכות אור חדש על יהודי ארץ ישראל בזמן הכיבוש הצלבני. "מקורותינו הספרותיים שותקים על כיבוש ירושלים בידי הצלבנים," כותב גויטין, שעה שעל חורבן קהילות ישראל באירופה שלוש שנים קודם לכן בידי נושאי הצלב (גזרות תתנ"ו, 1096), נותרו לנו דינים וחשבונות נמלצים בעברית חיה ומרגשת ובהם גם קינות הנאמרות עד היום בבתי הכנסת, בעיקר בט' באב. סיבת השתיקה, לדעת גויטין, היא ש"צלבנים החריבו עיר חרבה", משום ש"במשך מאה שנה לפני בוא הצלבנים, שררה מלחמת תמיד בין המוסלמים לבין עצמם". ושוב, הרוצה ללמוד גזירה שווה בין אז לעתה, לא יתקשה לעשות כן. בנוי זה נשתמר מכתב של יהודי מן המערב, שעלה לירושלים שנה לאחר כיבושה על ידי הנוצרים ובו נאמר: "עלו הפראנקים והרגו כל מי שהיה בתוכה (בירושלים) מישמעאל ומישראל". לעומת זאת מתברר, שבמסעות הצלב המאוחרים יותר נלקחו על ידי הצלבנים לא מעט שבויים ובפדיונם עסק בדרך רב גם הרמב"ם שישב אז במצרים.

■ **מעמד הלטינית במדינת הצלבנים**

רעיונות מעניינים מביא רוברט ב"ק הויגנס במאמרו המוקד על הלטינית במזרח הפראנקי. הוא מציין שרוב היצירות הספרותיות בתקופה הנדונה נכתבו בלטינית, אף שלא היתה זו שפת אם של איש מן הצלבנים. אלה גדלו ברובם על ברכי השפה הצרפתית. לדעתו נובע הדבר מתוך "הכרה עמוקה בדבר האלמוות של המלה הלאטינית" והרי לנו שוב חומר למחשבה על מקרה של הלטינית מזה כ"לשון קודש" והעברית מזה. עם זאת, וכאן הבדל בוהר בין אז לעתה, נראה שהיצירה התרבותית ספרותית של הצלבנים בארץ במשך מאתיים שנות שהותם כאן, היא דלה למדי והסבור שה"תורה" קודמת ל"קמח" בתולדות האנושות, יוכל להיאחז בתופעה זו כבאחת הסיבות לחורבן ממלכת הצלבנים.

ציינו רק אחדים מן המאמרים בספר חשוב זה, בו משתתפים בין היתר יהושע פראוור (העיר הצלבנית); אליהו אשתור (ממלכת הצלבנים ומסחר הלבאנט); עמנואל סיוון (פליטים מסוריה וא"י בתקופת מסעי הצלב); יעל קציר (גלגולי הצלב הקדוש של הצלבנים) ועוד.

למרות שבחומר מדעי עסקינן, הריהו מוגש לקורא המשכיל בצורה חיה ולא יבשה, כפי שמשתדלת הוצאת יד יצחק בן צבי לעשות גם ביתר פרסומיה, ברוח דמותו של נשיאה של מדינת ישראל, שעל שמו היא נקראת.

לָמִי

על מצב הרוח

וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהַחֲזִיק אֶת הָעֶצֶב הַזֶּה
כְּאִלּוּ הָיָה עָלַי לָשִׁיר
צָלִיל
מִתְמַשֵּׁךְ
וּמִתְמַשֵּׁךְ
וְדָבָר אַחֵר
הִפְרִיעַ
כְּמוֹ הַמִּלִּים
שֶׁנִּכְנְסוּ כִּמְעַט,
הִתְפָּרְצוּ לְתוֹךְ
הַמַּצָּב.

אֵינֶנִּי מוֹרִידָה אֶת הָעֶרֶךְ
שֶׁל הָעֶצֶב הַזֶּה
הוּא בְּסִיסִי מְאֹד בִּי
אוּלַי הַסֵּבֶל שֶׁל הַסַּבְלָנוּת
אוּלַי הַצֵּל שֶׁל הַוֶּרֶד הַצָּהֹב
אוֹ הַשֶּׁקֶט שֶׁלָּךְ
אֲבָל כַּאֲשֶׁר הַיָּרֵחַ הִתְעַקֵּשׁ
לְהוֹפִיעַ לְצַד עֲנַף הָאֹרֶן
שָׁם בַּחֹשֶׁךְ, בַּחַלּוֹן הָאָרֹךְ
לְיַד לַיְלָה צָלוּל
כּוֹכָבִים בִּתְפִזֹּרֶת
וְעוֹד הַשֶּׁקֶט שֶׁל
חֲצוֹת אֲמִתִּית
וּבְיוֹם־יוֹמַיִם שֶׁהָיוּ חַיָּבִים
לָבוֹא כְּסֵדֶר,
כְּבָר הַתְּפִיסָה הַהֲרָגָשָׁה
הַסְּדָקִים שֶׁהָיוּ חוּטֵי כֶּסֶף
נִפְתְּחוּ וּמַשֶּׁהוּ שֶׁל עַצְמִי
לִפְתֹּחַ, בִּבְגָדַי, בִּדְמוּתִי הַמֻּכֶּרֶת
הִתְחִיל לִשְׁרֹק
שְׁרִיקָה מְסֻלְסֶלֶת, גַּם הִיא,
מְתַמְשֶׁכֶת מְאֹד.

ספרית מעריב
הופיע
חדש לילדים
התאומים ותעלומת הכלבים האבודים
מאת: סמדר שיר
ביעבו, כלבם האהוב של תומר ועומר התאומים הזהים בני התשע, נעלם. כדי למצוא אותו פתחו התאומים במסע בלשי מותח...

חיים נגיד

ציפורי שיר

שבוע הספר - סיפור הצלחה

שבוע הספר היה השנה מוצלח בהרבה מאשר בשנה שעברה, מדווחים רוב המו"לים. כמה הוצאות ספרים, כמו "עם עובד", "ספרית מעריב" או "כתר" מוסרות על עליה מסחררת בשיעור של 50 אחוז ואפילו יותר במכירות לעומת השנה שעברה. מוב"מ מוסרים על עליה ריאלית בשיעור של 18־20 אחוז, וזו לדברי אהוד זמורה, עליה גדולה. מה פירוש ריאלית? למעשה העליה במכירה מגיעה ל־33 אחוז, הוא מסביר, אלא שיש לנכות ממנה את אחוזי האינפלציה.

עודד מודן, מהוצאת מודן, מסרב למסור נתונים בינתיים, שיש להמתין להחזרים מן החנויות. המגמות להחזיר מדי חודש את הספרים שלא נמכרו.

אריה ניר, עורך ספרית מעריב, אומר כי יש שיעור קבוע של החזרים, ובשנה גרועה הוא מגיע ל־20 אחוז. והשנה היתה שנה טובה, אלא שהסיכומים הסופיים צריכים להתבסס לא רק על הדוכנים (המגיעים לאחוזים מעטים מהמכירה, לדעת מו"לים) אלא על המכירה בכל היקפה. אפשר לדעת אם נמכרה מהדורה של ספר חדש. כך קרה עם ספרו החדש של רואלד דאהל, "קרובתי רחל". כל המהדורה בת 3500 העותקים נמכרה. "כתר" של קשוק סיימה את העותק ה־33 אלף, והתרגום החדש של האלקברי פין, נמכר העותק ה־1500. "אין לנו עדיין סיכומים מוחלטים", אומר ניר, "אבל יש העלאה במכירות עד כדי הכפלה."

ב"עם עובד" סיימו את מכירת העותק ה־62 אלף של "קופסה שחורה" מאת עמוס עוז. עכשיו מדפיסים מהדורה נוספת בת עשרות אלפי עותקים. הצלחות אחרות: "התגנבות יחידים", "התלתלים" (ספר מדע בדיוני לנוער המוצג בימים אלה כסידרה בטלוויזיה). שני כרכי ה"איליאדה" ו"האודיסיאה" בתרגומו של טשרניחובסקי, שהופיעו במהדורה בת אלפיים עותקים לקראת שבוע הספר, אזלו כליל.

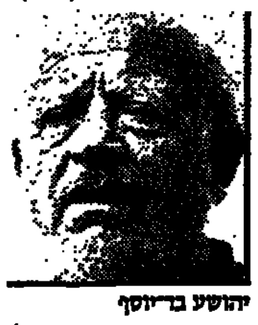
יהושע בר־יוסף

ב"כתר" מציינים, כי עיקר ההדירה הורגשה אל ספרים שביססו לעצמם מקום בתודעה הציבורית במשך חצי שנה שלפני הירדי. כך למשל הוסיפו להימכר "עיין ערך אהבה" של דוד גרוסמן וספרו של יהושע בר־יוסף, "אפיקורוס בעל כרחו". עד שבוע הספר הגיע המכירות של "אפיקורוס" ל־50 אלף ולקראת מבצע המכירות המוכחי הוציאו מהדורה של 8 אלפים. ממחלקת השיווק של ההוצאה מציינים בהפתעה כי 500 עותקים של האנציקלופדיה הכללית נמכרו למנויים חדשים.

מבין שתי ההוצאות שבבעלות זמורה וביתן הורגשה העליה הגדולה יותר במכירות בהוצאת "דביר" דווקא. רב מכר בולט: "שם הוורד".

בצד ספרים חדשים יש לכל הוצאה רבי־מכר קבועים. כך למשל מצליח מדי שנה "הנסיך הקטן" של "עם עובד", או ספריהם של טולקין, קסטנדה, ו"זן ואמנות אחזקת האופנוע" של זב"מ. מ"מכתבי יוני" מכרו 3000 עותקים בספרית מעריב (עד כה הגיע, במשך השנים, לקירבת ה־50 אלף). הוא הדין ברבי־המכר של ההוצאה לאור של משרד הבטחון. כמו לפני שנה, כך גם הפעם נחטפו אלפי עותקים של ספרי האוניברסיטה המשודרת, סידרה בת 85 כותרים, המופקת בעקבות משדרים בגלי צה"ל. הצלחות אחרות: המילון העברי־עברי החדש, שמחירו מגיע ללא פחות מ־280 ש"ח. משרד הבטחון מוביל בראש גם עם ספרי ארץ ישראל.

מהי תכנית הטלוויזיה המוכרת ביותר?

דוד שיץ

שביתת הטלוויזיה ביום שישי שעבר פגעה ישירות בסופר דוד שיץ. ראיון אתו, עם הופעת ספרו החדש מוב"מ, לא שודר ב"סיבה למסיבה". במחשבה שניה, לא ברור עד כמה היה מועיל הראיון, שכן יש תכניות המשפיעות יותר על תנועות הקונים. מישאל חזק שערכתי בקרב אנשי יחסי ציבור, נותן את הבכורה לתכנית הראיונות של רם עברון "זה הזמן". פרסום עקיף מקדם מכירות יותר מפרסום ישיר, והכללת ראיון עם סופר בתכנית ראיונות מגוונת משפיעה יותר משיחה במסגרת "סוף ציטוט", שבה יודע הצופה למה לצפות. מבחינה זו, ההשפעה העקיפה ביותר נודעת כמובן למהדורת מבט של ליל שבת – לא רק צפיידשיא אלא גם "יוד־דה" בלתי־צפויה בהקשר הכללי של נושאי הכתבות האחרות.

הכללות אינן קולעות תמיד. "בתו" של יורם קניוק זכה לכיסוי ב"סיבה למסיבה" והיה לרב־מכר. לעומת זאת, בשבוע הספר לפני שמונה שנים, התראיין פרופ' דן מירון ב"מבט", וביקר בחריפות את הזמן החדש או של חיים באר "נוצות". והצופים, משום מה, התעלמו מהמלצתו.

חמש מילגות לווירג'יניה

חמישה אמנים ישראלים (2 סופרים, 2 יוצרים פלאסטיים ומלחין אחד) יוכלו ליהנות השנה מתוכנית המילגות "וירג'יניה־ישראל", אם יחדרו להציע את מועמדותם למארגני הפרוייקט, ישירות בארצות הברית. המדובר במילגת יצירה שתינתן על ידי מדינת וירג'יניה, ותאפשר להם להתמסר ליצירתם שם במשך חודשיים ימים. המילגה מבטיחה אירוח חינם במשבצת האמנים במקום, הנמצאת במרחק 160 ק"מ מוושינגטון. נוסף לאירוח המלא יקבל כל אמן סכום של 1500 דולר למימון הנסיעה ועוד 1000 למימון הוצאותיו במקום. כל הבקשות אמורות להתקבל בארה"ב עד 1 בספטמבר, או תשרא־צו. יש לשלוח למארגני הפרוייקט פירוט קורות חיים, דוגמות מייצגות של עבודות שנעשו באחרונה ושני מכתבי המלצה. המועמדים יוזמנו לראיונות בירושלים, והזוכים המאושרים יקבלו את ההודעה עד 15 באוקטובר. נא למען את הבקשות על פי הכתובת דלהלן:

ADMISSION COMMITEE
VIRGINIA CENTER FOR THE CREATIVE ARTS
MT. SAN ANGELO
SWEET BRIAR, VIRGINIA 24595

הודעות

* טקס חגיגי לכבוד פתיחת תערוכת היובל במלאות מאה שנה לספרית שער ציון ועשור לבית אריאלה ייערך ביום שלישי הקרוב, 7 ביולי, בבית אריאלה, במקום נערכת התערוכה בה מוצגים "אוצרות הספריה".

יד יצחק בן־צבי
מרידות ומבצרים בגליל
4 ימי עיון וסיור

עפ"י בקשת הקהל הוחלט לפתוח את הכנס למיטיבי לכת (ללא הגבלת גיל).

בין המרצים והמדריכים:

★ ד"ר דן אורמן ★ ד"ר עאדל מנאע
★ מר מאיר בן דב ★ פרופ' בנימין זאב קדר
★ פרופ' בצלאל בר־כוכבא ★ פרופ' אוריאל רפפורט
★ מר שמריה גוטמן ★ ד"ר יהושע שוורץ
★ ד"ר מנחם מור

הכנס יתקיים במלון "פסגה", הר כנען צפת
בימים ב'-ה', ט"ז-י"ט בתמוז תשמ"ז (13-16 ביולי 1987)

מחיר: כולל אש"ל מלא (2 אנשים בחדר) —.230 ש"ח.
ללא אש"ל —.80 ש"ח.

למורים: הכנס מוכר לגמול השתלמות.

פרטים והרשמה: "יד יצחק בן־צבי", ת.ד. 7660 ירושלים 91076,
טל': 02-639170, 02-667675, 02-639201

هكذا من الاصل

ספרות סופרים ספרים

ה'

מג"ל

עיון ראשון

שירה

שפת האהבה

ציפי שחרור / שפה משותפת / עטיפה ועיצוב: דן קידר, מיכל לשם / ספרית פועלים / 1987 / 43 ע'

בין מוצלחים יותר ומוצלחים פחות, יש שירים של ציפי שחרור שהם מוקדים של רעננות. כגון הרעיון הנחמד שבשיר "דיבורים על שירה": "הכלב ביטלכן אמר לי פעם / דיבור של שירה / אמרה לי ידידתי שולמית./ ותהיותי על כוונותיה. / וכי כלבים מדברים שירה / וכי ביטלכנים מדברים שירה? // אבל שולמית ידידתי / גם בדברה דיבורים של סתם / מתנגנות בפתחיות שפתיה."

השירים נעים בין דיוות על חוויות שבגידול ילדים ובין רגשות של אהבה והתרחש בנפשו של משורר. השיר האהוב עלי מבין כל שירי הספר, הוא השיר "פגישה", המצייר את דמותו של האב: "איש זקן בוחן את בתו הגדולה / כמו עץ הבוחן צלו בענפים / בבגרותי שלא צימחה לעיניו,/ בקומתי בכחל סביב עיני,/ בעשן הסיגריה הנגלש מנחירי,/ ילדות נבלעת בחדר אפל של / זכרונות / וטעם סיד בלשונה של ילדה חסרת קלציום וויטמין סי."

אהבה מתבלבלת

בריח תפוזים

אלן סיליטו / בישראל, נוהג לים המלח / מאנגלית: משה דור / צילומים: בועז לניר / עיצוב: רוני רכב / ספרית פועלים / 1987 / 35 ע'

כמי שאינני יהודי, בפליאה התפיסה שבה תופס סיליטו את הווייתה של ישראל, ושיריו אינם שירי "תיירים". יתכן שהיתה זו רוח התנ"ך, בחוגים מסויימים באנגליה היא מוקד השפעה מרכזי, אשר הפעימה את שירתו, ובמיוחד את השירים שכונסו בספר על־ידי מתרגמו וידידו, משה דור. באופן שסיליטו שר את ארץ־ישראל יש הגיגיות רבה שאינה מקולקלת במידתה, שכן היא מונחית על־ידי היחס העמוק אל הנוף ואף ההיסטוריה: "הדרך היחידה אל הידיעה היא לדעת / עד מה תועלת אין / בדיבורים על הרים ועל צבעים / כשצפים בירושלים.// אדם ידוע ולפרק שותק: אבל בשתיקתו / שוב אין אדם יודע."

בכל מקום, אהבתו היא אהבתנו, באומרו, למשל, על החוף ליד נהריה: "... כיוון שכך אני חוזר / ונפנה אליך בעוד, שנה אחר שנה העמוקה ממדוד / אהבתנו מוסיפה להתבלבל / בריח תפוזים ובקורות קדומים."

שארית החיים

דן פגיס / שירים אחרונים / עריכה ואחרית דבר: שמעון זנדבנק / עטיפה: רוחמה ש./ הקיבוץ המאוחד / 1987 / 77 ע'

כשהגיע לידי ספר השירים של דן פגיס ז"ל הדהד בזכרוני שירו המזעזע "כתוב בעפרון בקרון החתום": "כאן במשלוח הזה / אני חווה / עם הבל בני / אם תראו את בני הגדול / קין בן אדם / תגידו לו שאני". קצרים, ובחלקם קשים, היו חייו של פגיס על פני האדמה הזו וספר השירים שמן העזבון צורב את הלב בנכווה קשה של צער: "סוף סוף נניח לכזבים / ונדבר גלויות כאדם אל אדם: / קרובי ורבותי הזאבים,/ מה לי ולכם חוץ מקשרי הדם?" – ומה עוד אפשר להוסיף על שורות אלו?!

סיפורת

השטן והאהבה

מילן קונדרה / אהבות מגוחכות / מצ'כית: רות בונדי / עטיפה: אבנר כץ / זמורה ביתן / 1987 / 194 ע'

בספר ביכוריו של מילן קונדרה מצויים הנושאים שפיתח מאוחר יותר ברומאנים המפורסמים. הסיפורים שכונסו כאן, שבעה סיפורי אהבה, נכתבו בשנות השישים, לפני יציאתו לגלות. כשרונו ניכר גם בהם: חכמת החיים העמוקה, חוש ההומור, הידיעה כיצד לספר סיפור, לצייר מצבים וכל מה שכבר מצוי ב"ספר הצחוק והשכחה" ו"הקלות הבלתי נסבלת של הקיום", למשל, שאותם קראנו בגירסתם העברית. מכל מקום, זו הזדמנות לשבח את רות בונדי, המתרגמת של קונדרה, על כל מה שעשתה למען יצירתו בעברית.

חיות הקרקס

ג'ראלד דארל / קרובתי רוזי / מאנגלית: אילה בלאנדר / עטיפה: גבי סמלסון / ספרית מעריב / 1987 / 224 ע'

מה אתה עושה כשאתה מקבל במתנה פילה, פילה של ממש, גדולה, חביבה וידידותית, עבת עור? הסיפור הוא סיפורו של אדריאן הנבוב, שכן ציפה לקבל במתנה לוליינית קרקס גמישה ומצועצעת, ובמקומה קיבל את הפילה, שהיא גם שתיינית במקצת... רוזי מבלבלת על אדריאן את עולמו. בלית ברירה הוא נוטל חופשה ויוצא למסע כדי למצוא קרקס או ידיד שבו יוכל להשאיר את רוזי השמנה, כדי שתהיה מאושרת.

בנדודיהם בדרכים נראים אדריאן ורוזי כזוג יוצא־דופן, והרפתקאותיהם גם הן אינן שגרתיות. וכאשר, סוף סוף, מוצא אדריאן את בחירת לבו האמיתית, יודע דארל לסיים את סיפורו באופן שרק כשרונו ההומוריסטי יודע למוצאו: "האם את בטוחה שאת רוצה להינשא לי?' אמר. 'בטוחה לגמרי', אמרה. 'למרות־רוזי?' שאל. 'בעיקר בזכות רוזי', אמרה בחיוך. אדריאן נישק אותה במהירות. ובכן, סילחי לי לרגע, אמר, 'אני חייב לצאת ולתפוס את קרובתי היחידה.' את רוזי, כמובן.

ביקורת ספרות

מצבו של הסיפור הקצר

יוסף אורן / הסיפור הישראלי הקצר / עטיפה: מרדנה אשר / הוצאת "יחד" / 1987 / 160 ע'

הסוגה של הסיפור העברי אינה עומדת בראש מעייניה של היצירה הספרותית אצלנו. היא נחשבת לשפחה, ולכל היותר מתייחסים אלה כלאטיודים לקראת כתיבת רומאן – כך, על פי רוב, הקוראים. אינני חושב שסופרים מתייחסים כך אל יצירתם, אבל תביעות השוק, המופרכות לעתים, אינן מעודדות כתיבה של סיפורים קצרים, לרבות נובלות, והוצאתם לאור כקבצים. ספרו של יוסף אורן ממלא צורך ביקורתי ניכר, באשר מוטל על הביקורת גם תפקיד הטיפוח של מודעות הקוראים לסוג יצירה זה. יוסף אורן מעריך נכונה, שהסיפור הקצר תובע טיפוח ו"קידום". הוא בודק תכונות שונות בסיפוריהם של דוד שחר, תמוז, נתן שחם, אלוני, אפלפלד, עמליה כהנא־כרמון, א"ב יהושע, עמוס עוז ויהושע קנז. לי חסרים בספר דברים על סיפוריהם הקצרים של שולמית הראבן, יצחק אורפז ויורם קניוק. כמו כן אין הספר נוגע בדור צעיר יותר, ובראש וראשונה על סיפוריו הקצרים של ישראל ברמה, האיש המוכשר הזה שהלך לעולמו בטרם עת.

תנ"ך

"תנ"ך זהב"

תורה נביאים כתובים / מפורשים על־ידי פרופ' א.ש. הרטום על פי שיטת פרופ' מ.ד. קאסוטו / הוצאת ספרים יבנה / 1987 / 15 כרכים

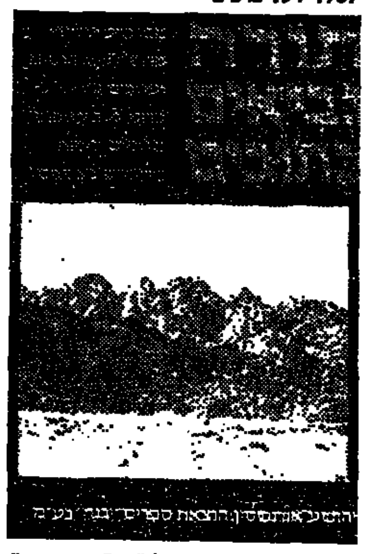

מהדורה חדשה של "תנ"ך הרטום", בפירושו הבהיר והבדור של פרופ' א.ש. הרטום על פי שיטת פרופ' קאסוטו. במהדורה זו – הארבע־עשרה – נוספו תמונות ומפות בצבעים, המוסיפים מימד נוסף להבנת הטקסטים והפירושים כאחד.

עדות חקר עיון

בין הגדה לרמת עמידר

דוד גרוסמן / הזמן הצהוב / עטיפה: יעל שורץ / ספרי סימן קריאה, הקיבוץ המאוחד / 1987 / 172 ע'

בשעה שאני כותב את הדברים האלה משדר הרדיו כתבות על הפוגרום שערכו יהודים בערבים המתגוררים ברמת עמידר. פלישת הסכסוך היהודי־ערבי אל תוך הספרות, ובעצם אל כל דבר שאנו עושים או חושבים, היא עובדה. הערכתנו לגבינו היא התוצאה: מחציתנו כואבת את הדברים, מחציתנו אינה מייחסת לה חשיבות. רבות עשה גרוסמן בבך, שאת הידוע לכולנו, בעצם, תיאר בתיאור בה פלאסטי, עד כי אין איש בקרבנו יכול לומר "לא ראיתי, לא שמעתי". זו זכותו הגדולה של הספר וזו מעלתו.

הגירה וכלכלתה

תקוה דרויש / יהודי עיראק בכלכלה – טרם עלייתם לישראל ואחריה / הקדמה: אפרים צדקה / הוצאת אוניברסיטת בר־אילן / 1987 / 127 ע'

יש עניין סוציולוגי בחקירה משווה לגבי מעמדן של קהילות בהיותן בגולה לעומת מעמדן במדינת־ישראל לאחר עלייתן. אין במחקר כזה משום "מדד השתנות איכות החיים" ובכל זאת יש בו כדי ללמד הרבה על תולדות הקהילות בגולה ועל האופן שבו משפיעה ההיקלטות בארץ של העולים אליה. מסתבר שעליית יהודי עיראק לא חרגה מן הדפוסים שנלמדו כבר במחקר לגבי קהילות יהודיות אחרות. הריכוזיות המקצועית פוחתת ועמה פוחתת הניידות התעסוקתית ככל שעולה רמת ההשכלה. לבד מן התיאורים המפורסים למדי על המבנה הכלכלי של יהודי עיראק כמיעוט, והשתנות המבנה הכלכלי במעבר לישראל, אותי ריתקו הלוחות הסטאטיסטיים המוגשים כנספח בסוף החוברת. הטכניקה הסטאטיסטית הטובה וצורת ההמחשה מבהירות היטב את שונות התנהגותם הכלכלית של היהודים בעיראק ואת תהליך ההשתנות אחרי עלותם ארצה.

ביוגראפיה

לארה וז'יוואגו

אולגה איווינסקאיה / בשבי העתים – חיי עם פסטרנק (זכרונות) / מרוסית: צבי נטבאום / זמורה, ביתן / 1987 / 395 ע'

ארבעה־עשרה שנים היתה איווינסקאיה לצידו של פסטרנק כאהובתו והרעיה... היא מספרת על חיים אלה, אף כי אין היא משרטטת דיוקן ספרותי או ביוגרפי שלהם, ואף כוונות מחקר אין לה. המחברת יוצאת מנקודת מבט שהוזוותה לה, על פי דבריה, בבקשתו של פסטרנק: "את חייבת להמשיך ולחיות. שומה עליך להפריך את כל הכזבים שניטוו סביבי." אני מציע להיזהר מ"צוואות" כאלה, שהרי אני מוצא בטקסט עדות ל"תסמין אלמנות סופרים", שהחיים, לאחר מות היקירים־הסופרים, מצטבעים עם בצבעים שונים מאלה שהיו להם במציאות. מכל מקום, פסטרנק לא היה אדם שקל לתהות על קנקנו. החיים לצידו, כך אני מוצא, לא היו קלים כלל ועיקר. גם אינני סבור שמשורר ב"נעלי בית" נראה בכל הנסיבות כבאן השירה והחשיפה הזו אינה עושה שרות טוב לשירתו. בכלות הכל, שירתו של פסטרנק היא גאונית וכל התיאורים האישיים הפרטיים חוזרים לעומתה.

בישולים

המסע נגד החמין

סוזי דוד / מאכלי קיץ / ציורים ועיצוב: ז'אן דוד / הוצאת כתר / 391 ע'

המחברת מסתכנת בהרגזתם של אנשים רבים בהצהירה שאין לה דבר נגד חמין, אבל אין היא יכולה לשאת אותו ביום חם או בערב מחניק. אני דוחה משפט דיפלומטי דו־משמעותי זה בכל תו־קביל בסיטואציה הקולינארית הישראלית. אבל את המלחמה עם מפלגת החמין תיאלץ סוזי דוד לנהל בעצמה. בינתיים היא מציעה לנו תחמושת במלחמה זו: מרקים קרים שונים, סלטים מפוארים, ביצים, בצקים, דגים, בשרים, קינוחים ושאר יקרות. עיינתי בה מה מרשמי מזון ולפחות אחד מהם הוא דו־משמעי בצורה משעשעת: "מעבירים את הקיווי הקלופים דרך מולינט או מרסקים היטב בעזרת מזלג". מה עלי לעשות אם הקיווי שלי מקרקר בשעת מעשה? בירדתי את העניין ונוכחתי לדעת, שהגב' סוזי דוד אינה מדברת בקיווי נא, כי הכוונה היא לפרי הקיווי ולא לעוף הקיווי. ועם כל הקיווים הסליחה.

רות שפירא

ליקוטים מספרות העולם

הספרות הספרדית ו"הקשר היהודי"

מגדלנה גיליו

באחרונה מסתמן שינוי ביחס הספרדים ל"קשר היהודי" שלהם מן העבר הרחוק שלפני גרוש ספרד. במשך שנים הם התכחשו לשותפות התרבותית ההיסטורית, עד כדי כך שבימי פראנקו כונו היהודים "אבראוס" – "עברים", ולא יהודים. בזמן האחרון החלו הספרדים מחפשים את שורשיהם היהודים ובעיצומו של העניין החדש בעברם ראה שם אור הרומאן "Un Sambenito Para El Senor Santiago" מאת מגדלנה גיליו, מתימטיקאית נוצריה שהתחילה להתעניין בנושא היהודי באקראי. כפי שמרמזת הכותרת, "לבוש נדונים למר סנטיאגו" (הכוונה ללבוש שנאלצו ללבוש מי שנידונו על ידי האינקוויזיציה ככופרים), עוסק הרומאן בימי האינקוויזיציה וליתר דיוק, בדמות היסטורית בשם בניטו אריאס מונטאנו, דור שני ליהודים מומרים, ששמר בלבו אמונים ליהדות, למרות שביקר בקביעות בכנסיה ולמראית עין היה נוצרי טוב לכל דבר. על שמו של אותו בניטו אריאס מונטאנו קיים בקורדובה מכון ללימודים עבריים/ספרדיים, המוציא כתב־עת המתמקד בתקופת תור הזהב. ספרה של גיליו מעורר עניין חסר תקדים בספרד ו"אל פאיס" הגדיר אותה כאחת הבודדות מבין הסופרות של ספרד שתיכנסנה להיסטוריה של הספרות הספרדית.

עדות נוספת להתעניינות הספרדים ביהדות ויהודים ניתן למצוא בגיליון חודש אפריל של הירחון הספרותי "Qadernos Hispanoamericanos" (מחברות היספאנו־אמריקאניות) הרואה אור במאדריד. בו מתפרסמים חמישה שירים פרי עטו של **עודד סבדליק**, בתרגומו (העצמי) לספרדית.

איקארוס, הנאצים וכל היתר

הכותרת שבחר **ג'יימס דיקי** לרומאן החדש שלו, "Alnilam", מוכרת מן הסתם לאסטרונומים, שכן הכוונה לכוכב המרכזי בקבוצת כוכבי אוריון. זהו הרומאן השני של דיקי בן ה־64, הידוע בעיקר כמשורר ומבקר. הרומאן הראשון, "גאולה" (1970) הקפיץ אותו מחוגי השירה הישר לחוג האקסקלוסיבי של מחברי רבי־מכר בארה"ב. גיבורו החדש הוא פראנק קאהיל, איש עסקים מאטלנטה שהתעוור לא מכבר בשל מחלת הסוכרת. לקאהיל נודע כי בנו יואל נפגע בטיסת אימונים בחיל האוויר וכי הוא נעדר וככל הנראה נהרג. הוא יוצא עם כלבו לחפש את הנער, הגם שלא ראה אותו מימיו – אשתו עזבה אותו לפני תשע־עשרה שנה, זמן קצר לפני הולדתו של יואל. האמת על הבן מתבררת לו לאט: מתברר שיואל היה פרח טיס מוכשר אך בטוח בעצמו יתר על המידה. בדומה לאיקרוס, הוא טס קרוב מדי לשריפה שהשתוללה בחורשה ומטוסו עלה באש. איכר הוציא אותו מתוך שברי המטוס אך יואל ברח. עוד מגלה האב כי בנו עמד בראש כת בשם "אלנילאם", כת פאשיסטית הדוגלת בסמלים בסגנון גרמניה הנאצית.

סארטר בשר ודם

ז'אן־פול סארטר

סופרים ומו"לים צרפתים לא נחפזו לפרסם ביוגראפיה רשמית של **ז'אן־פול סארטר** שהלך לעולמו ב־1980. היוזמה באה דווקא ממו"ל אמריקאי והמשימה הוטלה על חוקרת אלמונית, **אני כהן־סולאל**, יהודיה ילידת אלז'יר שהתחנכה באיטליה ולימדה בברלין ובירושלים. זו הסתייגה מן הגישה המופשטת של מרבית הביוגראפים הצרפתים וניגשה לעבודה מתוך גישה עיתונאית, כשהיא מראיינת קרובי משפחה של סארטר, מאהבות, ידידים ואויבים. גישתה זו הניבה אי־אלו גילויים חדשים, בין היתר על אביו של סארטר, קצין צעיר ומבריק בצי הצרפתי שמת כשבנו היה בן שש. סארטר, שחי עד גיל ששים עם אמו, סרב בתוקף לדבר על האב שלא הכיר. כהן־סולאל טוענת שהאנטי־קולוניאליזם של סארטר נבע, חלקית, מן העובדה שאביו נטל חלק פעיל בכיבוש הצרפתי של הודו־סין. עוד הצליחה הביוגראפית לחשוף את זהותה של מי שהיתה אהבת חייו של גיבור, שחקנית, צרפתיה, תושבת ניו־יורק בשם **דולורס ואנטי**. היא מגלה שסארטר רצה להנשא לה ואף הציע לוותר למענה על קשריו עם **סימון דה־בובואר**. היא דחתה אותו על הסף. מאוחר יותר הגיע סארטר להסדרים דומים חזוים עם ידידות רבות. הוא שיכן אותן בדירות נאות בפאריס, דאג לצרכיהן הכספיים וציפה, בתמורה, שהן תסתדרנה יפה זו עם זו – ועם דה־בובואר.

איך למכור 126 מיליונים?

אחרי שנים־עשר ספרים שנמכרו ב־126 מיליון עותקים, יודעת ג'אנס דיילי האמריקאית מה הקהל אוהב וכיצד לשרתו נאמנה. המלודראמה החדשה שלה, "יורשת", מצטיינת, כשאר ספריה, בתוי מקומי, בגדים ובתים יפים, סקס וטצמת מות סנטימנטליות והקהל האמריקאי כבר הספיק לדאוג לרומאן למקום טוב ברשימת רבי־המכר. עלילתו מתרחשת ביוסטון, טקסאס, ובמרכזה שתי אחיות חורגות. רק לאחת מהן ידוע על קיום השניה, עד שהן נפגשות פנים אל פנים בהלוויות אביהן המשותף והאהוב. למראה פניה של רייצ'ל משתבעת אבי, הבת החוקית שהן קרובות משפחה. כאחר שהיא ואמה חיות בטקסס. באחוזה המשפחתית המפוארת, ואילו רייצ'ל ואמה, שמתה בינתיים, התגוררו מרבית הזמן בקליפורניה. ומאחר ששתי הבנות נולדו באותו יום, לא נותר אלא להסיק שאביהן היה בחור זריז ונמרץ עד מאוד. השתיים נפגשות כאמור בהלווייתו והופכות חיש מהר לאויבות בלב ובנפש. הרומאן עוקב אחרי נישואיהן לגברים שהן לא אוהבות, פרשיות אהבים עם גברים שהן אוהבות וכל זאת תוך כדי יריבות מרה.

מכתב לעורך

התפרצות בדלת פתוחה

תשובתה של עמליה כהנא־כרמון למאמרי על אביר גלבע (מוסף זה, 26.6) היא התפרצות בדלת פתוחה, ואינה מכחישה דבר כמה שכתבתי עליה ועל גלבע. להלן אפרט:

1. מה באמת ההבדל אם הצהירה ברדיו על כוונתה להציל את 'רציתי לכתוב שפתי ישנים' עם התנ"ך, ורק אותם, לאי בודד: בכל מקרה תמיהה גדולה היא שבכך מסתכמת לה התרבות היהודית. אגב, אני זוכר שאמרה גם את הדברים שייחסתי לה בתוכנית רדיו שנושאה היה מה יקח אדם איתו לאי בודד.

2. כל סיפוריה של עמליה על גלבע האיש מעניינים, אך לא רלוואנטיים. יכול להיות שאמת כולם ויכול להיות שאמת חלקם, אך אנו איננו מעוניינים בדברים שלחש גלבע באוזניה, אלא בדברים שכתב ואמר כדי שיישמעו בציבור. והלא עיקר טענתי היה כי בציבור לא עמד די על דרך ייחודית לו, ולא הגן בבירור על אידאות איתן אמור היה להזדהות.

3. האם עמליה באמת אינה יודעת שמשורר יכול לכתוב דבר מה ולא להיות מודע להשלכות הכתוב, להתה־ל כיוון ולא לראות את כל המשתמע ממנו: ומצד שני, האם באמת אינה יודעת שהרבה מן היצירה הגדולה העולמית היא יצירה אידאית, שיש לה פילוסופית חיים ברורה מאוד: מה הקשר בין העובדה שמשוררים כותבים שירה לירית אינטואיטיבית לבין העובדה שמשוררים אחרים, במקביל, כותבים שירה לירית מאניפסטית? כאן היא מצהירה על רשלנות בהשיבה שעלולה לפגוע קודם כל ביצירתה שלה.

4. זה העיקר: דבריה של עמליה לגבי גלבע מיותרים מכיוון שאינם סותרים את הערכתי את שיריו. שנינו רואים אותו פורמן יוצא דופן שלא הובן די. אני הוספתי כי לא הובן במידה רבה באשמתו שלו, מכיוון שלא יכול היה להשלים את השירה בה בחר בראשית דרכו וללכת בה הלאה. במקום שעמליה כהנא כרמון תסיק מדברי על שירת גלבע את המסקנה המשתמעות לגבי כתיבתה שלה, שגם היא כתיבה של השבר לה דליגיוזית, היא מתפרצת בדלת פתוחה ומנסה להדגיש את ייחודו של גלבע, עליו נשבו דברי מבילא.

ובכן, מה שכתבתי לגבי גלבע נכון פי כמה לגביך, עמליה. כשכתבתי כי דבריך הנכונים עקרונית, על שירת גלבע הם "הגנה עצמית", לכך רמזתי: במקום לבדוק את בהירות הפואטיקה שלך, את מסתמכת בנוחות על על תפיסת־עולם אותה את רואה בצדק קרובה לך. אבל אין זו יכולה לבוא במקום הבהרת עצמך. הסתכלי מה למטה מכוונתיפר. ראי האם הבהרת מספיק בכתיבתך הפיוטית הייחודית, לאן בדיוק את הולכת ולאן את מוליכה את הקורא. כי כשפורצים דרך חדשה, צריכים להיות מודעים שכל סנטימטר בה כשר לתנועה של הבאים בעקבותיך. וכותב זאת אדם שאוהב יותר מ"לא מעטים" בסיפוריך, ומעריך את הכשרון הרב ואת הייחוד שביצירתך. והדברים האלה, כמו גם אלה שנכתבו על גלבע, נכתבים רק מתוך רצון טוב ומתוך הערכה.

אורציון ברתנא

מפתח חדש לעולם הזואולוגיה

אמנון בי־רב

ביקורת

ד"ר מנחם דור

לקסיקון דביר לזואולוגיה

שני כרכים / הוצאת דביר / 1987 / 807 עמ'

לחובבי החיות בישראל יש סיבה למסיבה. ד"ר מנחם דור, מי שהגה את רעיון הלקסיקון הזואולוגי הישראלי הראשון ושקד על הכנתו במשך שנים רבות – השלים את מפעל חייו. הלקסיקון הזואולוגי שהוציא מתחת ידיו הוא אכסניה רבת־ממדים, האוצרת בתוכה את רוב־רובו של עולם החי הידוע כיום למדע המודרני.

בשנים האחרונות חלה במדע הזואולוגיה בישראל התפתחות גדולה. מצד אחד, גדל מספר בעלי החיים שנודע על הימצאותם בארץ ורבים מהם נחקרו, הוגדרו ונלמדו על־ידי זואולוגים ישראלים. מצד שני, מספר בעלי החיים שהובאו לישראל מכל קצות העולם ושוכנו בגני־חיות ובחיי־בר גדל מאוד ונוספו מינים רבים.

גם ברחבי העולם גדל והתרחב הידע על בעלי־חיים. מינים רבים נחקרו ומוינו. כן נלמדו אורחותיהם ומנהגיהם והוסקו מסקנות שלא נודעו קודם לכן.

אחד התחביבים הנפוצים ביותר לאחרונה בין חובבי בעלי־חיים בישראל, הוא גידול דגי־נוי, ציפורי נוי, שלא לדבר על חיות־מחמד מקובלות, שגם אליהן נוספו נחשים, קופים, מכרסמים למיניהם ועוד. בעקבות הביקוש הרב, הובאו לישראל מינים רבים ומגוונים של דגי־נוי וציפורי־נוי, שלא נודעו אצלנו קודם לכן. כך נוצר ביקוש לידע מעמיק יותר מצד חוגים שמעולם לא התעניינו בבעלי־חיים.

תרומה חשובה נוספת לעניין שמגלה הציבור בבעלי־חיים, תרמה החברה להגנת הטבע, שיזמה טיולים וביקורים באתרי בעלי־חיים, תוך שימת דגש מיוחד על חייהן של חיות הבר באזורים שונים בארץ.

כל אלה גרמו להגדלתו ולהרחבתו של הלקסיקון הזואולוגי, כדי שיוכל לענות על ציפיותיהם של חוגים רחבים, מקצועיים וחובבים גם יחד.

בלקסיקון החדש כלולים 4000 ערכים שונים. מובאות בו כל משפחות החוליתנים בעולם, בצירוף תמונה לכל משפחה. כן צורף לכל משפחה פירוש השם המדעי, המבטא במקרים רבים את התכונה העיקרית של בעל החיים. מפורטים בו בצורה מעודכנת כל סוגי הפרימטים, הטורפים והפרסתנים. בסוגי היונקים צורפה גם נוסחת השיניים, שהיא התכונה העיקרית לפיה ממיינים אותם.

בלקסיקון החדש כלולים 800 מיני דגים ממימי הארץ, כולל דגי ים סוף, ועוד 176 מינים נוכריים; 7 דו־חיים מהארץ ו־55 נוכריים; 84 זוחלים מהארץ ו־188 נוכריים; 465 עופות מהארץ ו־330 נוכריים; 109 יונקים מהארץ ו־553 נוכריים.

מלבד כל אלה, מובאים בלקסיקון 1232 ערכים לקסיקוניים של על־מינים: סוגים, משפחות, סדרות ועוד.

בסיועה של האקדמיה ללשון העברית, זכו כל בעלי החיים המופיעים בלקסיקון לשמות עבריים מקוריים. כיום, זהו המקור המהימן ביותר של הגדרת בעלי־חיים מהארץ ומהעולם בשמם העברי.

כאמור, סך הכל מקיף הלקסיקון יותר מ־4000 ערכים שונים, המקיפים יחדיו את הידע המקיף והעדכני ביותר על כל סוגי בעלי החיים בעולם. נוסף לערכים המפורטים, כולל הלקסיקון לוחות צבעוניים ורגילים, ביניהם לוחות של גזעי חתולים, כלבים, כרישים, לוחות רביה לעופות, לוח צורות השיניים ולוח קצות הרגליים.

אחד ממוקדי ההתעניינות הנפוצים ביותר בישראל, הוא עולם הציפורים. ארץ־ישראל נמצאת בנקודת מיפגש של שלוש יבשות – אסיה, אפריקה ואירופה – והיא משמשת מקום־מעבר לעופות הנודדים מאירופה לאפריקה בעונת הסתיו ושבים לאירופה באביב. היא משמשת גם מקום־מיפגש לפאונה של שני מרחבים ימיים גדולים – הים התיכון במערב וההודו־פציפי בדרום. נדידת העופות מעוררת באופן טבעי עניין רב בארץ – של חוקרים וחובבים גם יחד. כתוצאה מכך גדל בשנים האחרונות מספר הצפרים והוא מגיע כיום ליותר מ־4000 צפרים ישראלים, לעומת 100 צפרים באיטליה, 20 בתורכיה ובקפריסין, 10 ביוון, 5 במצרים ו־0 בלבנון ובירדן.

על חשיבות הצפרות בישראל מספר ד"ר מנחם דור: עד שנספרו איות הצרעים העוברות את הארץ בנדודיהן, נאמד מספרן בעולם כולו ב־40,000. בספירה שערכו צפרים בישראל התברר, שבנדידה אחת בלבד עברו בה 280,000 איות.

עניין רב מגלים חוקרים וחובבים, מקומיים וזרים, בבעלי החיים הימיים, בייחוד בדגי ים־סוף. עד כה זוהו בים סוף יותר מ־1000 מינים שונים של דגים, כהם נדירים ביותר, ועדיין מתגלים מדי פעם מינים חדשים. כאמור, נזכרים בלקסיקון החדש יותר מ־800 מיני דגים, מהים התיכון, מיפרץ אילת ומיפרץ סואץ.

הלקסיקון הזואולוגי של ד"ר מנחם דור אינו רק מפעל־חיים הראוי לפרס בקנה־מידה לאומי. הוא בראש וראשונה אוצר בלום של ידע מקיף, רחב, מפורט ומהימן על רוב־רובם של בעלי החיים בארץ ובעולם. זהו כלי־עזר חשוב לאנשי־מקצוע, לסטודנטים, לתלמידים ולכל חובבי בעלי־חיים.

צה"ל והלביא: הקרב על הכסף

דן שומרון: הערה למפקד חיל־האוויר

מאת יוסף ולטר

ביום ששי שעבר, לאחר שנסתיימה הופעתה של צמרת משרד הבטחון־וצה"ל לפני ועדת החוץ והבטחון וועדת הכלכלה של הכנסת, העיר הרמטכ"ל רב־אלוף דן שומרון למפקד חיל האוויר האלוף לפידות על התקרית המביכה שחולל במהלך הישיבה.

מדובר בהתפרצות של האלוף לפידות כלפי מי שאמור להחליפו בעוד כמה חודשים – האלוף אביהו בן־נון, כיום ראש אגף התכנון במטכ"ל. בן־נון סקר לפני חברי הכנסת את הפרוייקטים שנפגעו בגלל העדר משאבים למימונם – משאבים שמוזרמים כיום לפרוייקט "הלביא". האלוף לפידות נכנס לדבריו ואמר כי הפרטים שמסר אינם מדוייקים.

דברים אלה גרמו מבוכה רבה לשר הבטחון ולעוזריו ולחברי המטה הכללי שנכחו בדיון, מה גם שמיד התברר ללפידות כי הוא לא הבין את דבריו של בן־נון וחזר בו. "גם אם הדברים שמסר בן־נון לא היו מדוייקים, אסור היה למפקד חיל האוויר להתפרץ במכחות חברי כנסת, שכמה מהם עטים על אירוע כזה כדי לנגח את מערכת הבטחון", אמר ל"מעריב" קצין בכיר בצה"ל.

תקרית זו היתה רק קצה קרחון של מערכת יחסים עכורה שנתהוותה בצמרת הבטחונית במהלך הוויכוח סביב "הלביא". התקרית חזרה על עצמה ביתר חריפות בישיבת הממשלה ביום א', כאשר הרמטכ"ל ביקש להסות את מפקד חיל האוויר שהתפרץ פעם נוספת לדבריו של אביהו בן־נון.

עוד אקורד צורם ניסר בחלל אולם הישיבות כאשר מנכ"ל משרד הבטחון, דוד עברי, התערב אף הוא בדבריו של האלוף בן־נון. עברי אמר כי חלק מהנתונים שמסר בן־נון אינם מוכרים לו, שכן הוא לא התכונן להם לפני הישיבה ולכן ביקש שלא להעלותם. "גם הערה זו", אמר הקצין הבכיר, "לא היתה במקומה, שכן היא התפרשה כערעור על אמינותו של בן־נון".

שתי תקריות אלה המחישו שבוהה אותה הצמרת הבטחונית אינה מדברת בקול אחד מול הדרג המדיני בשאלת "הלביא". לא בכדי אמרו כמה שרים אחרי ישיבת הממשלה כי הם מבולבלים. הוויכוח שניטש לעיניהם בין הרמטכ"ל, מפקד חיל האוויר ומנכ"ל משרד הבטחון בדבר נכונות הנתונים, ודאי שלא סייע להם להגיע להכרעה.

הוויכוח בצמרת הבטחונית הוא למעשה ויכוח על חלוקת נתח התקציב: מי יקבל יותר – חיל האוויר או צבא היבשה? ויכוח זה יצר למעשה שני מחנות: בצד אחד עומדים הרמטכ"ל רב־אלוף דן שומרון, סגנו האלוף אהוד ברק, ראש אגף התכנון האלוף אביהו בן־נון, ראש אגף האפסנאות האלוף מנחם עינן, מפקד חיל הים האלוף אברהם בן־שושן ועוד אלופים, רוב אלופי המטה הכללי. אליהם מתוספים קצינים מצמרת חיל האוויר. כולםששוללים נחרצות את המשך פרוייקט "הלביא".

מנגד עומדים מנכ"ל משרד הבטחון דוד עברי ומפקד חיל האוויר האלוף עמוס לפידות. שר הבטחון יצחק רבין שותף למעשה לעמדתם, כאשר הוא תומך בהמשך הפרוייקט – אך לא על חשבון תקציב הבטחון. רבין דורש תוספת של 220 מיליון דולר לתקציב הבטחון כדי להמשיך ב"לביא".

עמדתו של מפקד חיל האוויר אינה זהה לגמרי לעמדתו של שר הבטחון, אף לא לזו של דוד עברי. מאשימים אותו שהוא מציג עמדה לא החלטית שניתנת לפירוש לכאן ולכאן. האלוף לפידות אומר כי הוא תומך בהמשך הפרוייקט, אך התנאי הוא שהנתח התקציבי של חיל האוויר יגדל ב־200 מיליון דולר.

הוויכוח בין שני המחנות אינו נטול סממנים של יריבות אישית. הוויכוח על "הלביא" יצר באחרונה מערכת יחסים מתוחה בין הרמטכ"ל לבין מפקד חיל האוויר, מתיחות שבאה לידי ביטוי בישיבת הממשלה ביום א'; אלוף לפידות אינו נמנה עם חסידיו של אביהו בן־נון.

גם מערכת היחסים בין מנכ"ל משרד הבטחון דוד עברי לבין הרמטכ"ל צוננת. בין עברי לבין שומרון נטוש ויכוח נוקב בשאלת "הלביא".

יחסים צוננים שוררים גם בין האלוף עברי לאלוף אביהו בן־נון. ליחסים אלה יש היסטוריה: כאשר עמד דוד עברי לסיים את תפקידו כמפקד חיל האוויר, היה אביהו בן־נון המועמד לתפקיד. עברי התנגד לבן־נון ושכנע את שר הבטחון למנות את עמוס לפידות למפקד החיל. עתה, משהחריף הוויכוח על "הלביא" שוב עומדים השניים משני עברי המיתרס: עברי מצדד בהמשך הפרוייקט ובן־נון מתנגד חריף למטוס.

על רקע זה נפוצו שמועות כי עברי ניסה לטרפד את מינויו של בן־נון למפקד חיל האוויר בסבב הנוכחי. אין זה נכון. גם

דוד עברי: אחרי שהוחלט, יש להגשים

יצחק רבין: התנאי — 220 מיליון לתקציב הבטחון

הוויכוח על "הלביא" העכיר יחסים בצמרת הבטחון. הרמטכ"ל ורוב האלופים בצד המתנגדים, מנכ"ל משרד הבטחון ומפקד חיל האוויר בצד החסידים. הוויכוח למעשה הוא: מי יקבל יותר, חיל האוויר או צבא היבשה? וגם חיל הים מחכה לסטי"לים, אף כי איש בכיר אמר: אני, במקום האלוף בן־שושן, לא הייתי בטוח כל כך שאקבל כסף אם יבוטל "הלביא"

מתנגדיו של עברי מודים ביושרו. אין חושדים בו שהוא פועל במסתרים למניעת מינויו של קצין.

העובדות הן ששזוד עברי אמר את דעתו על בן־נון לשר הבטחון בשיחה בארבע עיניים, כשנשאל מיהו המועמד המועדף בעיניו להיות מפקד חיל האוויר הבא. עברי הסביר מדוע בן־נון אינו המועמד שלו ולאחר מכן אף אמר לאלוף בן־נון גלויות כי אינו תומך במועמדותו.

הוויכוח הזה שזור גם בחילופי האשמות: כך, למשל, טוענים מצדדי "הלביא" נגד המטה הכללי, כשאיש בכיר משמש להם לפה: "במשך שנים שתק הצבא. במשך שנים היה 'הלביא' מטוס טוב. לפתע, התחלף הרמטכ"ל והשתנו הזמירות. שומרון הוא מתנגד ותיק של 'הלביא' וכשהוא נכנס לתפקידו, נהיה המטוס לפתע רע.

"תחילה דנו ברצינות בחלופות של זקהיים. כשהוכח שהן לא טובות, נקט הצבא אסטרטגיה שונה: הוא התחיל לרדת בכמות מטוסי 'הלביא'. תחילה ירד מ־300 ל־150 מטוסים ואחר כך אמר כי הוא לא זקוק ליותר מ־75 מטוסים. כך לא מתנהגים כשמדובר בפרוייקט לאומי. אביהו בן־נון לוחם כאן את מלחמתו של דן שומרון. אני משוכנע שעניין מינויו למפקד חיל האוויר היווה כאן גורם מכריע".

לעומתו, טוען איש בכיר ממתנגדי "הלביא" כי דוד עברי ועמוס לפידות תומכים בפרוייקט, כי יש להם מעורבות אישית ורגשית בעניין. דוד עברי היה מפקד חיל האוויר ויו"ר מועצת המנהלים של התעשייה האווירית ועמוס לפידות היה ראש מינהלת הפרוייקט.

"זה לא נכון לומר שצה"ל נזכר לפתע ביום בהיר לטעון ש'הלביא' אינו רצוי", הוא אומר. "רבים במטה הכללי וצמרת חיל האוויר התנגדו לפרוייקט מאז ומתמיד בראותם את המצב שאליו עלול צה"ל להיקלע. גורמים עוול לאלוף בן־נון. עוד בתפקידיו הקודמים התריע מפני כניסה להרפתקה כזו. הוא הציג את תפיסתו לגבי צורכי חיל האוויר ושאל אם נכון להשקיע ב'לביא' במקום באמצעי לחימה מתקדמים.

"שלושה חודשים לפני שבן־נון נכנס לתפקידו כראש אגף התכנון, הציג ראש האגף הקודם, אלוף מנחם עינן לפני שר הבטחון את המצב במלוא חומרתו. עד אז איש לא רצה להאמין שהאסון מתקרב והקיצוצים הגדולים עוד לא נחתו עלינו".

איש זה אומר: "קולו של צה"ל אמנם לא נשמע בכלי התקשורת, אך חברי המטה הכללי הציגו את עמדתם לפני הגורמים המוסמכים. זאת ועוד: שר הבטחון אסר על חברי המטה הכללי להתראיין בעניין".

"כשסגן הרמטכ"ל דאז, האלוף אמיר דרורי, התבטא באחד העיתונים שאם 'הלביא' ימריא צה"ל יקורקע, הוא ננזף. עד לפני כשנה היה ברור לצמרת צה"ל שאם יבוטל הפרוייקט, 250 מיליון דולר מכספי הסיוע האמריקני שהוקצו ל'לביא', לא יופנו למטרות אחרות, ואז לא יהיה לא כסף ולא פרנסה ל־5000 עובדים.

"שר הבטחון דאז, משה ארנס, שהיה תומך מובהק ב'לביא', אמר כי אם הוחלט על ביצוע הפרוייקט יש לעשות זאת במלוא הקצב והוא הכתיב את מדיניותו לדרגים שמתחתיו.

"בינתיים קרו כמה דברים: החלה נגיסה גדולה בתקציב הבטחון; ההחלטה הראשונית שפיתוח המטוס יהיה מתקציב חיצוני ולא על חשבון תקציב הבטחון, שונתה והוחלט להעמיס חלק מן הפרוייקט על תקציב הבטחון. לאחר מכן הונח הפרוייקט כולו על גבו של צה"ל.

"בה בעת החלה גם נגיסה מכיוון 'הלביא' עצמו – עלויותיו השתנו: כאשר הוחלט על פיתוח המטוס דובר ב־700 מיליון דולר. לימים תפחה העלות ל־1,2 מיליארד ולאחר מכן ל־2,2 וכיום העלות המשוערת היא 2,8 מיליארדי דולר".

אברהם בן־שושן: שיזהר מפני בעלי־הברית

עמוס לפידות: התנאי — 200 מיליון לתקציב ח"א

דן שומרון וחבריו למטה הכללי מציעים פתרון שזכה לכינוי "חלופת צה"ל". המטה הכללי טוען כי עד שנת 1997 תסתכם ההוצאה על פרוייקט הלביא ב־5,9 מיליארדי דולר. זאת כאשר בהוצאה של 2,7 מיליארדי דולר יכול חיל האוויר להצטייד במטוסי אף.16 חדישים וביתרת הכסף – 3,2 מיליארדי דולר – לפתח אמצעי לחימה חכמים שיכינו את צה"ל לשדה הקרב העתידי.

גם לאחר תשלום פיצויי פיטורין וקנסות על הפרת חוזים, ישאר בידי צה"ל די כסף לבצע מאות פרוייקטים, שייתנו תעסוקה לכל התעשיות הבטחוניות, לרבות התעשייה האווירית.

האלוף דוד עברי שלל בשעתו את הפרוייקט. הוא גרס כי מדינת ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה להיכנס לפרוייקט כה גדול, שאפילו מדינות מפותחות ועשירות יותר אינן מרשות לעצמן. אבל משהוחלט על ביצוע הפרוייקט, יש, לדעתו, להגשים את התוכנית במלוא הרצינות ובמלוא התנופה.

בכיר במשרד הבטחון המקורב לדוד עברי ותומך בעמדתו חולק על נתוני צה"ל ומותח ביקורת על הצורה שבה מציג המטה הכללי את הנתונים. הוא אומר: "נכון שאם סוגרים 'לביא' ואם רוכשים 75 במקום 150 מטוסים, מתפנה כסף. אבל לא צה"ל הוא שקובע ומוסמך לומר כמה כסף ישאר בידי משרד הבטחון, כדי להזרים לפרוייקטים אחרים.

"באותה מידה אין משרד הבטחון יכול לקבוע לחיל האוויר כמה מטוסים הוא צריך. כשמפקד חיל האוויר אומר שהחיל צריך 200 מטוסים, משרד הבטחון צריך לקבל את הנתון. ככלל, הממשלה מקבלת נתונים רבים מדי מגורמים רבים מדי וזה מקשה עליה להחליט.

"בצורה שהוא מציג את הדברים, הרמטכ"ל נוטע אשליות שווא. המטה הכללי אומר לתעשיות הבטחוניות שאם לא יהיה 'לביא' תהיה לכולן תעסוקה. זו אשליה. רוב הכסף יילך לתשלום פיצויי פיטורין וקנסות על הפרת חוזים. ואז, מה יקרה במישור הלאומי? יהיו פיטורים ותהיה אפילו אבטלה סמויה, שכן ירצו לשמר רובד של עובדים לפרוייקטים עתידיים שלא בטוח אם כולם יתקיימו.

"זו גם הטעיה לומר שכל האמצעים המתוחכמים שצה"ל מתכנן ישתתפו במלחמה הקרובה. צה"ל גם מטעה באומרו ש'הלביא' ייכנס לפעילות מבצעית כאשר יופיעו בזירה מטוסי הקרב העתידיים. אותם מטוסי קרב עתידיים ישתוו לאף.15 ויהיו מתקדמים ממנו. הלביא מתוכנן בגודל של האף.16 ואלה שני מטוסים שונים".

האיש הבכיר מדגיש עוד: לעמדה זו שותפים קצינים רבים בחיל האוויר. רבים תומכים ב"לביא", אך בנסיבות הנוכחיות הם פוחדים לדבר. הם חוששים לומר את דעתם ביודעם שמפקד חיל האוויר הבא הוא נגד "הלביא".

"השאלה היא: איזה נתח רוצים שחיל האוויר יקבל ומה הקו בהרתעה? חיל אוויר קטן פירושו פחות הרתעה והזמנה למלחמה. ואת זה חלק מקציני חיל האוויר אינם מבינים או לא רוצים להבין. אם כל הצבא היה נוקט אותו קו של שר הבטחון היה טוב יותר לכולם, כי תהליכים כאלה, כפי שקורים היום בצבא, גורמים נזקים כבדים.

"לא יכול להיות שבכל פעם שנגמרת קדנציה של רמטכ"ל יסגרו פרוייקטים. ניתן שהרמטכ"ל הנוכחי רוצה סטי"לים ויבוא הרמטכ"ל הבא ויחליט שלא צריך ויבטל את ההחלטה הקודמת. בצורה זו אנחנו מאבדים את הרצף באחריות ואת הסמכויות. אנו משדרים שההחלטה איננה החלטה".

לדיסהרמוניה הזאת נוסף השבוע עוד צליל: היועץ הכלכלי למשרד הבטחון, צבי טרופ, הודה בישיבת הממשלה ביום א' כי מערכת הבטחון לא העריכה נכונה את נושא האבטלה שתיווצר בעקבות הפסקת הפרוייקט ויהיה צורך בהערכה מחודשת.

איש בכיר במשרד הבטחון שלח השבוע גם שדר לכיוון מפקד חיל הים, האלוף אברהם בן־שושן: "מפקד חיל הים מתנגד ל'לביא' ומקווה שיקבל חלק מן הנתח לביצוע פרוייקט הסטי"לים. רבים מאלה שהוא תומך בהם היום סבורים שחיל הים לא זקוק לספינות האלה. רבים מבעלי ביתו סבורים כי די לנו בחיל ים של דוגיות. אני, במקום האלוף בן־שושן, לא הייתי בטוח כל כך שאקבל כסף אם יבוטל 'הלביא'".

אביהו בן־נון: לא היה המועמד של עברי

מעריב שבת

חלק ב / יום ששי, ו' תמוז תשמ"ז, 3.7.89

תקציר

בעמוד 2

עזר רוצה הזמנה מכובדת ממוסקווה

החדשים היו שמחים לקבל את עזר וייצמן כאורח לא רשמי. עזר לא רצה להעמיד פני תייר. כאן החלו הבעיות.

מפלגות

תרות: נכבדים מול חיילים פשוטים. העבודה: נצים מול יונים. התחיה: אנשי רפול מול דתיים.

בעמוד 3

שמואל תמיר

"אתה מבין, אבא, אולי זו שטות להאמין שקומץ בחורים יכולים לגרש את האימפריה הבריטית. אבל האחריות האישית, כך לימדת אותי, כופה עליך לעשות מה שאחרים פוטרים עצמם ממנו. אל תצטער, החינוך שלך הצליח", אמר לאביו אחרי הצטרפותו לאצ"ל, והוא רק בן 16. על ערש דווי: אני מודה, יכולתי להיות ראש ממשלה. אמרו שאני קצר־רוח. זה נכון, אבל לא במובן שטפלו עלי. הייתי מוכרח להילחם בשלטון המשחית וגם במי שהשלימו אתו.

בעמוד 4

עופר חיפש בפולין את מצילה של אמו

צבר צעיר יצא לפולין למצוא את "האיש שבזכותו אני קיים". יאן טורשקביץ, איכר בכפר נידח, הציל את אמו, סבתו ודודתו של עופר.

"אינני יכול לתת לאנשים אלה למות"

אלפי יהודים הציל קונסול פורטוגל בבורדו, אריסטידס דה סוזה מנדס, ב־1940, בניגוד להוראות ממשלתו. הוא הודח, מושל מרכושו, 14 ילדיו נאלצו להגר והוא מת חסר־כל.

בעמוד 5

אש ברמת־עמידר

זה התחיל בסוס שקשר בריון ליד חלון חדרם של ערבים תמימים במכת־דרצה והצתת מגורים. עובד סוציאלי: הרקע היה פלילי. גם יהודים היו חוטפים מכות. עם הפירסום זה נהפך לאירוע לאומני.

בעמוד 6

מרשם לאריכות ימים

בידוד מן התרבות המודרנית, מתינות ברגשות ועבודה קשה תחת כיפת השמים, תורמים לחיים ארוכים, קובע מחקר, שהשתתפו בו מאות בני 90 ו־100 בבולגריה.

סאטירה

סיכוי נפט.

בעמוד 7

אומרים השבוע

פרופ' אמנון רובינשטיין: האדישות לדו"ח מבקר המדינה. שולה חן: חודשיים של עבודת קשה בחופש הגדול. יגאל תומרקין: מה שעושים הכלבים על המידרכות. ד"ר שולי דרימן: אם מתחתנים פחות – מתגרשים פחות.

בעמוד 8

נשיא קוריאה הפסיד באולימפיאדה

מנהיגי האופוזיציה בקוריאה הדרומית מהמם: יו"ר מפלגת השלטון נענה לכל תביעותיהם, בין היתר, כדי "להינצל מחרפת הלעג של העולם", בהתקרב האולימפיאדה בסיאול.

בעמוד 9

המיבצע הבא של דמפסי ומייקפיס

השמועה עברה מפה לאוזן: הם מתחתנים, הזוג המסעיר של הטלוויזיה, גלינים באריבר ומייקל בראנדון. ולא סתם, היא מתכוננת לגיור. כאן הגיעה ללונדון היסטריה גברים ונשים גם יחד. רק בעלה לשעבר עדיין מתקשה להאמין שמתחזית הגברים בבריטניה רוצים להיכנס לסיטה עם גרושתו.

בעמודים 11-10

דעות

שמואל שניצר מפרט את מחדלי הממשלה. משה ז"ק מנתח את תולשת אחה"ב מול ההתערבות הסוביטית במזה"ת. יוסף לפיד כותב על "הקריצה". חנוך ברטוב קובע: הממשלה צריכה להתפרק עכשיו. אפרים קישון מזהיר מפני "הקדחת הצהובה".

هكذا من الاصل

יוסף חריף

פוליטיקה

עזר רצה הזמנה מכובדת לרוסיה

עזר וייצמן: בביקור בלונדון קנה שני ספרים על גורבצ'וב

בישיבת הקבינט ביום ד' השבוע העביר ראש הממשלה, יצחק שמיר, פתק לעזר וייצמן: מה מאחורי הידיעה על הזמנתך למוסקווה?

וייצמן השיב בפתק: הזמנה אין, אבל מדברים על זה. אני מקווה שכאשר תגיע הזמנה תאשר את הנסיעה.

שמיר קרא את הפתק ופטר את וייצמן בחיוך סתמי. ככל הידוע, ראש הממשלה סבור שהעניין אינו פשוט כל כך. מדובר בנסיעתו של חבר ממשלה ואין דין נסיעה למוסקווה, גרס שמיר, כדין נסיעה לפאריס; אין לבריה"מ יחסים דיפלומטיים עם ישראל.

האם מוזמן השר "באורח פרטי"? שר בממשלה אינו אדם פרטי לעניין זה. ואם הוא מוזמן כשר לבירורים בעלי אופי מדיני, מובן מאליו שממשלה ריבונית היא אשר מחליטה מי ידבר בשמה.

בישיבת הקבינט שלח שמיר פתק לוייצמן: מה מאחורי ההזמנה למוסקווה? פתק התשובה: הזמנה אין, מדברים על זה. מקווה שאם תהיה, תאשר את הנסיעה

גם מוסקווה מודעת לכך. משום כך לא שוגרה עד כה הזמנה לשר עזר וייצמן לבקר בבריה"מ אף על פי שמאז הגה הרעיון להזמין אותו, כבר חלפו כששה חדשים.

לוייצמן לא ברור מי היה מעוניין להדליף את הסוד הזה – בטלוויזיה הישראלית – דווקא עכשיו, כאשר טרם סוכם מתי ובאיזה מעמד יוזמן – אם יוזמן.

ראש הממשלה לא ידע דבר וחצי דבר על המתבשל בסודיות סביב הזמנתו האפשרית של וייצמן למוסקווה. מ"מ ראש הממשלה, שמעון פרס, שמע מפי וייצמן על האפשרות. עזר: "שמעון ידע שמשהו הולך. יום אחד שאלתי אותו, אם אקבל הזמנה, עלי לנסוע? תשובתו היתה: כן".

הטיפול מצד הסובייטים היה זהיר מאוד וגם אטי מאוד. יש אומרים, בחוגו הקרוב של וייצמן, שמלכתחילה שקלו הסובייטים אם להזמין את אבא אבן, אבל הבחירה נפלה בסופו של דבר על עזר וייצמן. אם מידע זה מדוייק, אפשר להבין מדוע העדיפה מוסקווה את וייצמן: אותו ייקל ל"מכור" בעולם הערבי בלא להרגיזו יתר על המידה.

אבן, אף שהיום איננו שר, הוא סמל של המדינאות הישראלית בעולם כולו. וייצמן, כנגדו, מקובל כיום בעולם הערבי: הוא מצטייר כ"מנהיג השלום" והוא היחיד שלא היסס לומר בפומבי שיש מקום לשאת ולתת עם אש"ף "אם יכיר בהחלטות 242 ו־338".

דעותיו העדכניות של עזר וייצמן בתחום המדיני זכו לשימת־לב מיוחדת ב"דסק הישראלי" שבמחלקת המזרח־התיכון של משרד החוץ הסובייטי. ידעו עליהן מתוך מעקב מתמיד אחרי דעותיהם של אישי המדינה. הסובייטים יכלו ללמוד עליהן מפי אנשי רק"ח, למשל, שעמם הדליף עזר דעות בשאלות גלובאליות בכלל ובסוגיית השלום באיזור בפרט (באחד הימים שאל ח"כ מאיר וילנר את וייצמן: ידוע לך משהו על הזמנה לבקר בבריה"מ?).

וייצמן סיפר כי זה זמן הגיע למסקנה, כי בבריה"מ, כמו בסין, מתחוללים שינויים וניכרת מגמה להתקרב לעולם החופשי, לפתח דיאלוג עמו על מנת למנוע הידרדרות מחודשת למלחמה קרה. "אולי גם לקחי צ'רנוביל תרמו משהו לגיבוש הקו החדש בעידן גורבצ'וב".

וייצמן מספר עוד, כי באחד מביקוריו בלונדון רכש שני ספרים על גורבצ'וב ובעזרתם ניסה להתעמק באישיותו של מנהיגה החדש של בריה"מ. לאט לאט הגיע למסקנה, הוא מעיד על עצמו, שבעולם משתנה זה, שהתמורות בו לא פסחו גם על בריה"מ, גם ישראל חייבת בחשבון־נפש אם רוצים להגיע לשלום עם מדינות ערב.

מחשבתו של עזר וייצמן מצאה לעצמה ביטויים מוחשיים בשני כיוונים: פתיחות כלפי הערבים (לרבות התגברות על "המחסום הפסיכולוגי" לדבר עם ערפאת) ונכונות לוויתורים טריטוריאליים מפליגים, עד כדי חזרה לקווי 67' תמורת שלום; ונכונות לשתף את בריה"מ ביישוב הסכסוך בין הערבים לישראל.

במוסקווה, שהחלה עוקבת אחרי גלגולו החדש של עזר וייצמן, שעד מהרה דבקו בו התארים כמו "מנהיג היונים" בישראל, רוו נחת. הסובייטים נוטים לראות באישים כאלה נכס פוליטי. אין פלא אם אנשי רק"ח או אנשי הרשימה המתקדמת מצדדים במו"מ עם אש"ף ובשיתופה של בריה"מ בתהליך השלום. אבל כשמנהיג ציוני בעל עבר צבאי ובטחוני וייחוס־אבות שכזה מתייצב בראש מחנה המוכן לראות את בעיות האיזור עין־בעין עם בריה"מ – זה דבר אחר לגמרי.

מאליו מובן, שכאשר נאמר למעצבי המדיניות החדשה בקרמלין, מסוגו של אנטולי דוברינין, ממבטאיו המובהקים של עידן־גורבצ'וב במדיניות חוץ, שראוי להזמין את השר וייצמן לביקור במוסקווה, מקבל הרעיון בחיוב. כל מה שוייצמן עצמו היה מוכן לומר הוא כי הגיעו אליו "מסרים" שונים בעניין זה.

"מסרים", בלשון רבים.

כאשר נפגש מנכ"ל משרד החוץ, אברהם טמיר, ידידו הקרוב של וייצמן, עם שגריר בריה"מ בארה"ב, או עם דיפלומטים סובייטים באירופה, היה עולה תכופות שמו של וייצמן. הדיפלומטים הסובייטיים היו מנסים ללמוד על אישיותו.

לימים, כאשר גמלה במוסקווה ההחלטה להזמינו לביקור – החלו הבעיות. לסובייטים לא היה נוח להזמינו כאורח רשמי, שהרי במקרה כזה מתעוררות שאלות של טקס ופרוטוקול. ועוד: באין יחסים דיפלומטיים, איך אפשר להזמין שר של ממשלה זרה לביקור רשמי? ובכלל, מה תהיה תגובת ממשלת ישראל, הצריכה לאשר נסיעתו של שר? האם אפשר להבין איש כוייצמן שמוסקווה רוצה ביקרו?

הרוסים היו שמחים לקבל את עזר וייצמן כאורח לא רשמי. עזר לא רצה להעמיד פני תייר. כאן החלו הבעיות

הרוסים היו מוכנים ברצון לארח אותו ובלבד שיבוא לבריה"מ באורח לא רשמי. אילו היה מגיע, למשל, במשלחת מפלגתית, או כמי שמבקש לעלות לקבר־אבות (במגעים הסמויים למדו "המארגנים" לדעת, כי עזר היה רוצה לפקוד את בית העלמין היהודי בפינסק כדי לראות את קבר סבו, עוזר וייצמן, שעל שמו הוא נקרא), לא היו בעיות כלל.

אלא, עזר וייצמן הוא שעמד על כך שיבוא כאורח ולא במסווה של תייר. גם ההסבר, כי ברגע שכבר יבוא לא יהיה קושי לארגן בשבילו שיחות עם אישי מדינה במוסקווה, לא שיכנע אותו. עזר רצה בהזמנה ממשית, הזמנה מכובדת. כשאנשי הקשר ניסו זה לא מכבר לגשש מה קורה להזמנה, חזרה התשובה: "עוד מעט"...

ביום ד' השבוע יצא הסוד, בטרם נודע על החלטה לשגר לוייצמן הזמנה שתשביע את רצונו. עזר עצמו אמר, כי אין לו מושג מי המקור שהיה מעוניין להדליף בשלב זה את הדבר.

מי באמת?

יכולות להיות סברות שונות – מסתם פיטפוט של איש שהיה בסוד העניינים או שנודע לו במקרה עליהם, ועד לאפשרות של שיגור בלון־ניסוי מצד מוסקווה כדי לבחון את עמדת הערבים מזה ואת עמדת ממשלת ישראל מזה.

כך או כך, מדברי ראש הממשלה ("נסיעה למוסקווה אינה כמו נסיעה לפאריס") אפשר ללמוד שהממשלה אולי לא תרצה לאשר את הנסיעה – אם תבוא הזמנה. הנימוק: אם רוצה מוסקווה לפתוח בדיאלוג אמיתי, טבעי שתעשה זאת עם ראש הממשלה או שר החוץ. ואם אין מדובר בהזמנה נאותה – הן, כאמור, וייצמן עצמו לא יתלהב ממנה, בייחוד עכשיו, כשאפשרות הביקור נהפכה ל"פרשה".

שר החוץ, שמעון פרס, גילה עניין בהידברות ישירה עם אחד מרבי המדינה במוסקווה. לא צריך להיות איש הליכוד – אמרו שרים במערך – כדי להתנגד למהלך מוכתב שכזה של בריה"מ. פירושו: הבלטת החרם על מי שעניני החוץ של ישראל הם עיסוקו.

בביקורו האחרון בכמה מבירות אירופה דיבר שמעון פרס על "הקו הקשוח" של מוסקווה ועל כך שנסתמנה נסיגה בעמדתה ושחזרה למלא תפקיד לא קונסטרוקטיווי, כדבריו.

זו אולי השאלה המרכזית כיום: האם חלה "נסיגה" בעמדת בריה"מ או שראיית ה"התקדמות" עד לפני זמן קצר היתה חזיון תעתועים?

גורבצ'וב עצמו התבטא, אף באוזני העולם הערבי, שהיעדר יחסים דיפלומטיים עם ישראל הוא דבר לא נורמלי. אבל העמדה הסובייטית היא שחידוש היחסים עם ישראל יכול להיות תוצאה של ההתקדמות לשלום בוועידה בינלאומית ולא תנאי להשתתפות בריה"מ בה. כך חוזר הכל לנקודת ההתחלה.

שמיר: "נסיעה למוסקווה אינה נסיעה לפאריס". יתכן שהממשלה לא תאשר ביקור של וייצמן. הנימוק: דיאלוג אמיתי צריכה מוסקווה לנהל עם ראש הממשלה או שר החוץ

לבריה"מ, כזכור, יש תנאי משלה לקיום ועידה בינלאומית: שהוועידה תהיה פעילה. היינו, שלמעצמות יהיה מה לומר לגבי מהות ההסדר שפרטיו יידונו, לכאורה, "בדיונים דו־צדדיים" (כמחווה לתביעת ישראל למו"מ ישיר), וכן שלאש"ף יהיה מעמד בתהליך המו"מ לשלום.

השבוע חזר ח"כ אבא אבן, יו"ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת מוושינגטון. בצד פגישות עם אישי מימשל, נפגש גם עם שר החוץ לשעבר, ד"ר הנרי קיסינג'ר. קיסינג'ר מתנגד לוועידה ואבן ביקר את עמדתו זו ב"ניו־יורק טיימס". טענתו היתה: איך יכול מי שהיה אדריכל ועידת ז'נווה ב־1973 להתנגד לוועידה בינלאומית? השבוע הודה אבן כי כיום, אחרי כל מה ששמע מפי קיסינג'ר, לא היה כותב את כל אשר כתב.

קיסינג'ר טען שאין מקום לגזור גזירה שווה בין שתי הוועידות. ב־1973, אמר, ידענו מראש עם מה נצא מן הוועידה עוד לפני שנכנסנו אליה (הסובייטים רצו להציל את הארמיה השלישית שצה"ל צר עליה בסיני ובתרגיל כוננות גרעיני, שיזם קיסינג'ר באוקטובר אותה שנה, שיכנע את הקרמלין לבוא לוועידה בתנאים שנגזרו מראש).

חוץ מזה, אמר עוד קיסינג'ר לאבן: בדקתי במקורותי למה מתכוונים עכשיו הסובייטים בוועידה בינלאומית ונשתכנעתי שאין להם כל כוונה לוותר על מעמד פעיל.

אבן נפגש גם עם ריצ'רד מרפי, שעתיד להיפגש בימים הקרובים עם ולאדימיר פוליאקוב. הכל מחכים לפגישה זו בתקווה שסוף סוף תשמע ישראל היכן עומדת מוסקווה בשאלת הוועידה הבינלאומית.

אמר מרפי לאבן: הייתי מציע לכם מראש שלא לטפח יותר מדי צפיות מפגישה זו.

נראה שצדק שמעון פרס בהערכתו העדכנית לגבי עמדתה של בריה"מ. גם העובדה שהיא שוקלת להזמין שר ישראלי למוסקווה, אין בה כנראה יותר מאחיזת־עיניים. עובדה שאין היא מזמינה אלא את מי שמובן מראש, לדעתה, להבין לעמדותיה.

מפלגות: אם אין בחירות רבים בבית

מאת מנחם רהט

כאשר אין באופק רוב להקדמת הבחירות וגם עגלת הוועידה הבינלאומית תקועה אי־שם, עוסקות המפלגות בשידוד מערכות ובמאבקים פנימיים. יש בכך משום "השחזת צפורניים" לקראת מערכת הבחירות שאף אם מתמהמהת, בוא תבוא.

עוזי ברעם: לא מספיק חתימות

מפלגת העבודה: נצים מול יונים

משהו עגום קרה לה, למפלגת העבודה. לא רק את העם לא עלה בידה לשכנע ביתרונותיו של התהליך המדיני מבית מדרשו של פרס, אלא גם לא את עצמה. נסיונה להתגייס למיבצע הסברה רחב היקף, לא עלה יפה; והכשלון בא לידי ביטוי בשטח. לא ניכרה התלהבות משני צידיהם של זוכרי ההסברה. בפגישות סגורות השבוע ביטא שמעון פרס בבריירות את תחושתו, שמיבצע ההסברה לא צבר תנופה.

ההישג היחיד עד כה היה צבירת רבבות חתימות של ישראלים על עצומה התומכת בתהליך המדיני שמציע פרס. כבר בשבת הראשונה למיבצע נאספו 75 אלף חתימות. אך מתברר שהן אינן סיבה למסיבה. המזכ"ל עוזי ברעם התרברב שניתן בקלות לגייס אפילו 400 אלף חתימות. אחרים גרסו שגם החתימות שהושגו אינן מלמדות דבר: "זו לא חכמה גדולה להציע לאנשים לחתום למען השלום. מי לא יגיב בחיוב?".

בלשכת המזכ"ל דוחים את ההסתייגות: "זה סתם טיעון מרושע. כל מי שחתם, קרא גם את שתי השורות שבנוסח העצומה".

אבל כמעט כולם מודים שהמיבצע לא הבקיע את מחסום האדישות. קשה לדעת אם מזג האוויר החם היה בעוכריו, או גורמים עמוקים יותר, כמו למשל המחלוקת בין ניצים ליונים, שליוותה את המיבצע כבר בראשית דרכו.

כשהחליט המרכז על המיבצע, הציגו לפניו את הסיסמה שחוברה לצורך זה: "אסור לבלום את השלום". מיד התייצבו נגדו הניצים, בטענה שהסיסמה יונית מדי, ברוח שלום־עכשיו. היה צורך לחבר סיסמה נוספת: "למען הבטחון, העם בעד יוזמת השלום". זה נעשה לרצות את הניצים, המכונים בעבודה: הזרם המרכזי.

ימיו של המאבק הפנימי בין ניצים ליונים, כמעט כימי המפלגה עצמה. הוא זכור עוד מימי המחלוקת בין בן־גוריון לטבנקין בענין גבולות החלוקה. היום מתגלם המאבק בדמויותיהם של עזר וייצמן כמייצג המחנה היוני, ויו"ר הכנסת, שלמה הלל, כמוביל הזרם המרכזי.

בעוד הזרם היוני גילה צעקנות מופרזת בתיקשורת, העדיף הזרם המרכזי משום־מה לשתוק. כך הלכה ונוצרה התחושה בציבור, שמפלגת העבודה נגררה כל העת לשוליים היוניים. נשכחה העובדה שבכל התמודדות בין הניצים ליונים, גבר כוחם של הניצים דווקא.

כך היה בעת מבחן הכוח האמיתי האחרון, בוועידת אפריל 85', כאשר ניסחו את מצע המפלגה. קבעו – בניגוד לעמדת היונים – שהמפלגה מחייבת התיישבות בבקעת הירדן, גוש עציון, סביבות ירושלים, חבל עזה והגולן (אך לא באזורים צפופי אוכלוסיה ערבית) ושוללת עקירת ישובים עבריים בכל מקום שהם.

מבחן כוח נוסף, פחות משמעותי, היה בכנסים "הזואולוגיים". כשהיונים קיימו כנס כללי, הגיעו 350 צירים. כשהזרם המרכזי אירגן מיפגש נגדי, באו 650. הצלחתם האחרונה של הניצים – לכפות את סיסמתם במסע ההסברה – מציבה אותם מחדש במפת המפלגה כגוש הדומיננטי, חרף המאמצים היוניים למזער את כוחם.

הניצים מבטיחים שמעתה תחדל הדממה שגזרו על עצמם, וכל אימת שיעסקו במפלגה בענייני שלום וגבולות, יישמע גם קולם. צריך – הם אומרים – להחזיר למפלגה את דימויה האמיתי, ולהשמיע את סיסמת האקטיוויזם המדיני עם ריאליזם בטחוני, אשר ליוותה אותה כל ימיה ושכמעט נעלמה באחרונה בגלל שתיקתם של ניציה.

תנועת החרות: נכבדים מול "חיילים פשוטים"

אם לא יחול שינוי של הרגע האחרון, הם יתכנסו לראשונה ביום א' בעוד שבוע. יותר מאלפיים צירי ועידת תנועת החרות, אשר הכריזו על עצמם כמרכז החדש של התנועה, יעלו לבנייני האומה בירושלים לישיבה ראשונה של המרכז.

קשה לנחש מה יקרה שם. יש מנבאים שיו"ר המרכז, השר אריאל שרון, יידע לנווט את המרכז לאפיק ענייני ושלוו. אחרים חוששים כי המהומות שנמנעו במושב האחרון של ועידת חרות, יתפרצו בכינוס זה.

לכך עשוי לגרום סעיף אחד, מני רבים, שעל סדר היום: בחירת הנהלת התנועה. הבעיה תהיה מי יאייש אותה. מדובר במוסד החשוב ביותר בחיי התנועה, שמשקלו עלה נוכח סירבולו של המרכז. ההנהלה לא רק מנווטת את התנועה, אלא גם תחליט על איוש מוסד חשוב אחר בתנועת החרות – המזכירות.

"מי שבידו המפתח להרכבת ההנהלה", אומרים בחרות, "מחזיק גם את המפתח לאיוש המזכירות, שחבריה ממלאים את התפקידים המרכזיים ורבי העוצמה, כמו ראשות האגפים, ובראשם אגף הארגון".

בפעם האחרונה מונתה ההנהלה עוד בימי יו"ר ההנהלה הקודם, מנחם בגין. הוא שלף מכיסו רשימה מוכנה, מורכבת בעיקר מוותיקים ונכבדי התנועה, והמרכז אישר פה אחד. הפעם יציג יו"ר ההנהלה, יצחק שמיר, רשימה משלו.

החשש שהדריך את מנוחתם של רבים, כולל ראש הממשלה שמיר, היה, שכל הרכב שיוצג ייתקל בהתנגדות של פעילים שיחושו כי המנה שלהם קופחה בחלוקת העוגה.

יצחק שמיר: בשיטה של בגין

ואכן, כל הצעה עלולה לקפח.

מחנה שמיר־ארנס הציע לנהוג בדרכו של בגין ולהרכיב הנהלה של פונקציונרים ומכובדים – ח"כי התנועה בהווה ובעבר, ראשי רשויות מקומיות, הנציגים בהנהלת הסוכנות, והכי חשוב – ותיקי התנועה.

מחנה לוי העריך כי בהרכב כזה יידחק לעמדה נחותה. נאמני לוי מעדיפים שהסניפים ברחבי הארץ, "החיילים הפשוטים" של חרות, יבחרו מקרבם את ההנהלה, דבר שעשוי להעניק יתרון למחנה לוי.

הפתרון יימצא ככל הנראה באמצע. ההנהלה החדשה תהווה שילוב של ותיקים ופונקציונרים, לצד פעילי הסניפים, שעושים את העבודה בכל ימות השנה. גם הסדר זה בעייתי: כיצד ניתן לדחוס לגוף שיש בו מקום רק ל־120 איש, את כל הציבור הגדול הזה?

הצעתו האחרונה של יצחק שמיר היא, שההנהלה תורחב עד 240 חברים. בתחילה – ביום א' בעוד שבוע – ייבחרו 120 ה"מכובדים", ורק בשלב שני תורחב ההנהלה בעוד 120 נציגים מן הסניפים.

רפאל איתן: בירבורים וכסאות

התחיה: אנשי רפול מול דתיים

פעיליה המרכזיים של צומ"ת, תנועתו של ח"כ רפאל איתן, שיוו גוון אידיאולוגי למאבקם בתוך התחיה. איומו של רפול לפרוש, לווה בטענות על חוסר היכולת של התנועה לאלץ את הליכוד לממש את מצעו ההתיישבותי. "זוהי מפלגה של בירבורים, לא של מעשים", רטן הגנר' מתל־עדשים.

נראה שהמאבק האמיתי איננו רק בענייני אידיאולוגיה, אלא – ובעיקר – על כסאולוגיה. ראשי צומ"ת, רובם אנשי התיישבות מן הצפון, שהעמידו את רפול בראשם, רוגזים לא רק על גאולה כהן, "הרוויזיוניסטית, המוכנה להתקפל בפני גחמותיו הפוליטיות של המפקד שלה לשעבר, יצחק שמיר". הם כועסים גם על הייצוג המופרז של הדתיים מגוש־אמונים – הח"כים גרשון שפט והרב אליעזר ולדמן.

מרגיז אותם שלשניהם יש הבטחה מפי יו"ר התנועה, יובל נאמן, במסגרת הסדרי שלום־הבית בתנועה, שמקומם בחמישיה הפותחת מובטח, גם ברשימה לכנסת הבאה.

נאמני רפול מודים, שבראשית ימיה של התחיה, כשהסיעה מנתה שלושה ח"כים, היוו הדתיים מגוש אמונים את עיקר כוחה של התחיה ובצדק קיבלו ייצוג מכובד ברשימה.

אלא שבינתיים קרה משהו. רוב הדתיים מגוש־אמונים, ועמם כל ראשי המועצות ביו"ש, שהיו מפעילי התחיה, חזרו לחיק המפד"ל (פרט לבני קצובר, ראש המועצה האזורית שומרון).

חנן פורת, אורי אליצור, פנחס ולרשטיין ורבים אחרים תפסו שעוצמתו של הציבור הדתי־ציוני בארץ נגזרת ממשקלה של המפד"ל בכנסת. מפד"ל מצומקת פירושה קיפוח החינוך הדתי־ציוני, הישיבות התיכוניות והאולפניות, ובאחרונה גם פגיעה בכבודה של הרבנות הראשית: אריאל שרון ופרשת השמיטה.

צומ"ת מעריכה את כוחם של הדתיים בגוש־אמונים, שעוד נותרו נאמנים לתחיה, בחצי מנדט. לעומת זאת – הם אומרים – שווה רפול לתחיה כשניים וחצי מנדטים. במצב זה, טוענים בצומ"ת, אין הצדקה לשני דתיים מגוש־אמונים בחמישיה הפותחת, אך בהחלט ראוי להגדיל את הייצוג של צומ"ת.

התביעה היא איפוא להדיח את הרב ולדמן ושפט (שמעריציו בתחומי הקו הירוק, בעין־צורים, גם הם היו לו לרועץ). כיורשיהם מוזכרים יעקב טוביה מהמדיה, אפרים בן־חיים מבית־אורן, גדעון אלטשולר מרחובות ושבואל יזרעאלי מכנרת.

על "המקום הדתי" בצמרת הרשימה, במקומם של שפט וולדמן, התמודדו שניים – דניאלה וייס, מזכ"לית גוש־אמונים ובני קצובר ראש המועצה היחיד ששומר אמונים לתחיה. דניאלה היתה המועדפת, עד שאיבדה את בכורתה ב"ליל הבקבוקים" בקלקיליה. קצובר כבר פתח במסע הבחירות שלו, בהיעדרות רשמית מעבודתו במועצה לארבעה ימים בשבוע.

ראשי צומ"ת נחושים בדעתם להילחם על מקומותיהם, בזכות מה שהם רואים כיתרונם האלקטורלי. מאידך גיסא הם חוששים שמא תפקע סבלנותו של פרופ' יובל נאמן, שעלול להצביע בהליכה הביתה, דבר שיפצל את התחיה לרסיסים.

לפיכך מתנהלים המאבקים בחדרי חדרים, ורק לעיתים פורצים החוצה במסווה אידיאולוגי: "להפוך את מפלגת הבירבורים למפלגה של מעשים".

שמואל תמיר: האיש שהיה מוכרח

שמואל תמיר בכנסת: בגין אמר – אתה תפרסם את נאומיך והחברים יסתפקו בכמה שורות בעתון? אתה צריך להבין את זה... הקנאה... אני מבקשך, אל תרגיז את החברים

מאת דב גולדשטין

אין אהבות־עולם בחיים הפוליטיים. לא יוצאים קבוע. בדרך כלל נישאים ומתגרשים, ולעתים חוזרים שוב על התהליך, שוב נישאים ועוד פעם מתגרשים – ואיש אינו זקוק להסכמת הרבנות.

"אתה כותב את האוטוביוגראפיה של שמואל תמיר?" שאל אותי לא מזמן איש ידוע, רב־עיסוקים, עתיר־יזמות, נושא כתרים רבים, שרבים מעריצים אותו ורבים מתעבים אותו: סופר, עיתונאי ופוליטיקאי, שהלך כברת־דרך שלוב־זרוע עם שמואל תמיר ויצק מים על ידיו והוסיף ודים למדורתו, עד שנפלה ביניהם מחלוקת גדולה והפכו מידידים לאויבים וסרקו איש את בשר רעהו במסרקות־של־ברזל.

"אני עונה לו" – השבתי...

אמר: "אתרום לך תמונה קטנה, בחינם: שמואל תמיר מעולם לא היה מסוגל לסלוח לעם הזה ולעולם לא־יהיה. הוא היה מוכן להיות ראש הממשלה, והעם הפרווינציאלי וחסר־הדעת הזה לא הבין את גודל הבשורה ולא הניח לו"...

"אתה מבין, אבא, אולי זו שטות להאמין שקומץ בחורים יכול לגרש את האימפריה הבריטית. אבל האחריות האישית, כך לימדת אותי, כופה עליך לעשות מה שאחרים פוטרים עצמם ממנו. אל תצטער, החינוך שלך הצליח"

העם, אין צורך לומר, אינו פרווינצי. גם התוליה האחרות בנוסח העוקצני והמבודח של ה"תורם" לא עשתה צדק עם שמואל תמיר: הוא לא כעס מעולם על העם. הוא אהב אותו אהבת־נפש, בלא סייג, בלא תנאי.

כשנודע לדודו הצעיר יוסף, שאחיינו הצטרף למחתרת האצ"ל בירושלים והוא רק בן 16, שיגר אליו מן הניכר ברכה סמויה, שלא להסגירו לידיה של הרשות, ושכל מלה שלה הדיפה גאווה. כשנודע לאביו ראובן, שבנו המוכשר, המבריק והמבטיח הלך בדרך־התחתים זו, עצר ברוחו ולא נזף בו, אלא תמה ושאל: למה?

תחת להשיב לו במישרין, הזכיר "הבן הסורר" חוויה מתחום הילדות: "אתה זוכר, אבא, ערב אחד בירושלים הבאת הביתה שני ילדים לבושי סחבות? אתה זוכר, שלא הסברת כלום, אלא ציווית בקולך הסמכותי: 'שולמית ושמואל, לרחוץ אותם ולהלביש בבגדים נקיים ולהאכיל אותם בכל המעדנים! ואנחנו, כמו תמיד, שולה ואני, מיהרנו למלא את פקודתך. אתה זוכר? רק אחר־כך סיפרת. אנחנו לא שאלנו.

"אבל אולי חשת צורך להסביר מדוע אנחנו מוותרים על הבגדים שלנו ועל המיטות ועל המצעים. ואתה אמרת: 'שני מצוחצחי נעליים. ראיתי אותם ברחוב. לא יכולתי לעשות אלא מה שעשיתי. המבחן הוא בתחושה שהחובה מוטלת עליך. מן האחריות האישית הזאת, שום שיקול קר של הגיון וחישוב של סיכוי, אינם משחררים אותך. והטענה מדוע אני חייב וכל האחרים או רוב האחרים, פטורים – אין לה שום משקל. האחרים פטורים ואתה חייב. זה לא תלוי בך.

"אתה מבין, אבא... אולי אתה צודק, בשיפוט הגיוני. אולי זו שטות להאמין, שקומץ של בחורים יכולים לגרש מכאן את האימפריה הבריטית האדירה: אין לי שום דרך להוכיח לך שאתה טועה. אבל האחריות האישית, כך אמרת לי ולימדת אותי, כופה עליך לעשות מה שאחרים פוטרים את עצמם ממנו, מפני שאין בזה הגיון, או אין לזה סיכוי. אתה שיכנעת אותי. אל תצטער. החינוך הצליח. רק אבות מעטים יכולים להתפאר בזה".

זה היה הרקע. זה היה הבסיס הנפשי. זה היה המסד. זה היה הכוח המניע.

בשום פנים ואופן לא טלית נקיה מכל רבב. בשום פנים ואופן לא מי ש"נשרף ונתכלה ונאכל על מזבחה של האומה". בשום פנים ואופן לא "קורבן־שווא נכוה תומה של אטימות וקהות התנכרות".

פעם אמר לי: "אם תכתוב עלי לאחר מותי – אל תחוס עלי. כתוב את האמת".

זו האמת: הוא לא היה נקי מחלק מהפגמים המובהקים שדבקו בפוליטיקאים אחרים. הוא אהב להופיע, לדבר, לנאום, להרשים. אסיפות באולמות גדושים וקהל מריע ומוקסם מן הפנינים הנושרות מפיו, הרחיבו את לבו וסיפקו את ה"אני" שלו.

לעתים היה שבוי בקסמי עצמו ואף כי היה חכם באופן שעורר הערצה, או קנאה, או שנאה – הכל לפי נטיות לבו של הזולת, רמת התחרות והחרדה מפני ההשוואה – הניח לנטייה להמעיט מערכם של אחרים להכתיב לו מהלכים, שעורר עליו תמר־זעם

העמיד פנים, שאין לזועמים שום סיבה לכעס, מלבד קנאתם.

הוא ידע שהקנאה היא רגש טבעי שמעביר אנשים על דעתם. הוא חש כי המקנאים בו צודקים – אבל לא הכיר בזכותם להתנהג כבני־אנוש ולהיגרף בחולשותיהם כדי להגיח מכשולים על דרכו.

פעם, אחרי שפרש מחרות וחזר אליה ונמנה עם סיעתה בכנסת והוא כבר עורך־דין מעוטר־תהילה, שכל ראשי מפא"י מתיראים מפניו וחרדים ממוצא־פיו ורואים בו "האוייב מספר אחד" לשרדותם, גזרו עליו ראשי סיעתו אלם ממושך. הוא נחנק בשתיקתו. מלא וגדוש בהשקפות עולם חדשניות בענייני מדינה, חברה, משפט, כלכלה, טוהר המידות הפוליטיות והבטחון, להוט להסתער על "הבית" ולהכניע אותו לרגליו בבשורה ריסורי נדיר בעוצמתו – חזר וביקש, חזר והפציר, שירשו לו לעלות אל הדוכן.

בדיוק מאותם הטעמים שרצה להסתער על הבית – חזרו והשיבו את פניו ריקם. מה הם מתחייבים כלפיו, ראשי סיעתו: מה הם צריכים לסלול לו דרך לבטא את יומרתו הגדולה ואת כשרונו הבכירה שיחכה.

המפא"יניקים חדי־החוטם מנו את הימים הנוקפים, השתוממו והבינו. במסדרונות ובמזנון זרו מלח על פצעיו: "איפה אתה? מה קרה? השותקת. סגרו לך את הפה? יפה, יפה, אתה מתמסד... מצויין... גם אתה תבין, שבין מפא"י לחרות יש יותר שיתוף מאשר ניגוד... ישנם אינטרסים משותפים..." ד"ר בדר הבין זאת מזמן... ואפילו מנחם בגין... גם אתה תבין".

ולבו בער.

לבסוף באה שעתו. בדיון בכנסת בנושא השואה – נעתרו לו. אפילו צרי־העין לא יכלו עוד לבלום אותו. קם ונשא נאום מזהיר. רק הוא יכול לנאום כך. אש ולהבות. רגש לבבות. חצה את הבית על כל פלגיו.

למחרת הופיעו בעתונים כמה שורות לאקוניות: "שמואל תמיר דיבר על... שואה גם כן נושא לפרלמנט הישראלי... טלוויזיה עוד לא היתה. היה רדיו שיצר שלוש או ארבע מהדורות של חדשות. אף מלה אחת.

הלך ומסר את נאומו לבית־דפוס פרטי – דבר חדש: חוברת. הפיץ אותה באלף עותקים, לח"כים, פרופסורים, עתונאים ואחרים. כל פרוטה מכיסו הפרטי.

מובן מאליו – התגובה סוערת. מה זה כאן? יוזמות פרטיות פסולות. מה הוא חושב לו, המתנשא הזה? הלכו וקבלו עליו באוזניו של המנהיג, מנחם בגין. בגין זימן אותו לפגישה דחופה וטפח לו על ה"אגו" וריצה את אותו במלים טובות על נאומו. ותמיר רווה מעט נחת. מותר לו. הנה, המנהיג קושר לו כתרים.

ואז אמר לו בגין: "אבל חוברות פרטיות? מה זה החברים, תסלח לי, אינם מבינים... אם לך יש כסף ולהם אין אז אתה תפרסם את הנאומים שלך והם יסתפקו בכמה שורות בעתון? שמואל, אני מעריך אותך, באמת... אבל אתה צריך להבין... הקנאה... אני מבקשך: אל תרגיז את החברים".

תמיר: אני מודה, יכולתי להיות ראש ממשלה, האמנתי בזה. אמרו שאני קצר־רוח. זה נכון, אבל לא במובן שטפלו עלי. ראיתי אותם באפסותם. הייתי מוכרח להילחם בשלטון המשחית של מפא"י וגם במי שהשלימו אתו

על ערש דווי, זמן קצר לפני מותו, מוקף בבני משפחתו הנפלאים, אמר לי: "אני מודה. אם אתה רוצה, מתוודה. יכולתי להיות ראש הממשלה. האמנתי בזה. אמרו עלי שאני קצר־רוח. שאילו רק התאזרתי בסבלנות. שאילו רק מיתנתי את להט־הלשון שלי...

"זה לא היה עוזר. הם לא היו מניחים לי. לא הייתי קצר־רוח לתפוס את השלטון בחורות. היתה לי כל הסבלנות שבעולם. הייתי מוכן לחכות כל הזמן הדרוש. אבל הייתי קצר־רוח, זה נכון. לא במובן שהם טפלו עלי. הייתי קצר־רוח, מפני שראיתי אותם באפסותם, בקטנות־קומה שלהם. ראיתי אותם מרכיני־ראש ומקבלי־דין ומשתחבים בפרלמנטריזם שלהם וגוררים של עצמם מין 'בעל ביתיות' סולידית וניצחה שכאות ותנאים שהחולקים להם כבוד וחושבים שיש להם כל הזמן שבעולם.

"ואני לא יכולתי. אני הייתי מוכרח להילחם גם בשלטון המשחית של מפא"י וגם במי שהשלימו אתו כמעין גזירת־גורל. באמת, לא יכולתי אחרת".

זו האש שבערה בעצמותיו. הוא לא שעה לעצתו האבהית של מנחם בגין. אולי רצה. אולי הבין שטמון בה הגיון של בעל־נסיון. אבל תמיר לא יכול אחרת. הוא "הרגיז את החברים" והוכיח אותם על דלותם והטיח בהם אשמות בלי גבול ואמר להם שהם שוגים וטועים, שאין למדינה הזאת הזמן להתקיים לפי אורחם המנומס

ומתינותם ושצריך לצאת ולהילחם מלחמה בלא־פשרה בבן־גוריון ובשלטונה של מפלגתו – היום, עכשיו, בדחיפות, בכל הכוח, בכל התנופה.

והוא האמין בזה. בכל היושר. בכל הלהט. מעבר לכל יומרה אישית. מחוץ לכל גדר של אמונה בעצמו, בכוחו, בסגולותיו, בנדיפויותיו ובציפיות האישיות שלו.

ולכן התייצב בכל המערכות המשפטיות שלו – בניגוד לכל מה שנחשב כהגיוני וכבר־סיכוי. הוא נשא בלבו מטען גדוש של זעם על ה"סיזון" וידע כי היה אחד מקורבנות ההלשנה ובעטיה גלה מארצו לגילגל שבאפריקה, זמן קצר לאחר שנשא את רות לאשה.

כשחזר, כבר היתה המדינה בת חודשיים. והוא לא סלח. חזר ונלחם והוכיח כיצד נהגו אנשי ה"הגנה" בלוחמי האצ"ל והלח"י והסגירו אותם לבריטים ועינו אותם עינויי גוף ונפש.

הוא האמין שבשנים שהיהודים נטבחו באירופה, נוהה על עצמה המנהיגות המפא"ית בישוב אלם ושתיקה, מפני שכך רצו הבריטים – והמנהיגים היהודים בארץ־ישראל הרכינו ראש בהכנעה. והוא לא סלח. ולכן הקדיש שנים מחייו למשפט קסטנר־גרינוולד והלך להטיח את ראשו בקיר המבוצר, מול כל הצמרת השלטונית, עד שהבקיע בו בקיעים.

"בני היה טוב ממני"

שמואל תמיר על בנו דוד ז"ל, הטייס שנפל בסיני שנתיים לפני יום הכיפורים:

"יש לי, כפי שהכל יודעים, הרבה אמונה בכוחי. אינני מסתיר. אבל לבני דוד ז"ל אמרתי עוד בחייו שהוא עולה עלי מכל בחינה. הוא היה חכם ממני. הוא היה טוב ממני".

ואף כי העריץ בלא גבול את בית המשפט העליון והתבטל מרצון מפני סמכותו – לא הבין, לא יכול להבין: "נסעתי לארצות־הברית. על חשבוני, כמובן. שוטטתי בין הארכיונים הרשמיים של המדינה הזאת. מצאתי מסמכים רשמיים, אמינים ובדוקים מעבר לכל ספק, המוכיחים כי לא רק למען קורט בכר העיד קסטנר להציל אותו מעונשו ומעניבת־המוות, אלא גם למען ויסליצני ויוטנר וקרומיי.

"איש התביעה האמריקנית במשפטי נירנברג בא לישראל ומסר עדות כתובה וחתומה, שהוא הורה לפקידיו למנוע מקסטנר את האפשרות להשפיע עליהם בטרדנותו לטובת הפושעים הגרמנים הנאצים. ובית המשפט העליון, אני אומר זאת בכאב נורא, לא הסכים אפילו לדון במסמכים נדאים אלה. למהו?".

הוא היה לוחם קשוח – ורצה את עצמו מפני שלא נתבטל מפני מנהיגים מבוגרים ממנו וסירב בעיקשות לכופף את קומתו מפניה של השדרה.

"יכולתי למות אחרת" – כתב באחת משעות המצוקה שלו אל אביו הנערץ – "אתה יודע שלא יכולתי. הלא כך לימדת אותי – והצלחת: לא לשאול מדוע האחרים פטורים, אלא לדעת רק מדוע אני חייב. הייתי מוכרח".

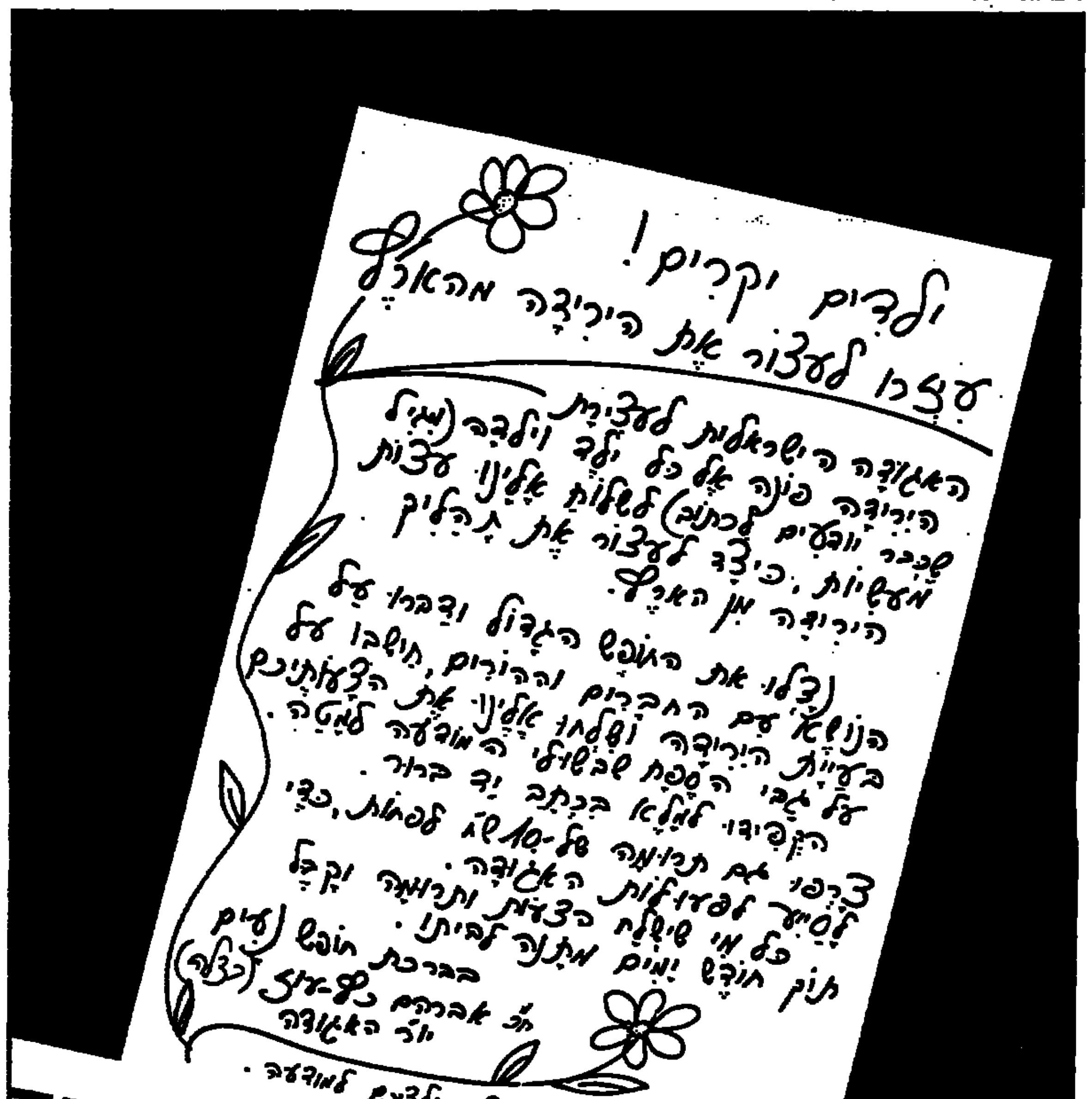

ב'

בים בבית

هكذا من الاجل

صكذ من الاصل

עופר חיפש בפולין את האיכר שהציל את אמא וסבתא

מאת ריקי ריבלין

היה לו השם – יאן טרשקביץ. והיה המ־קום – חמיילניק פוטוקי. זה כל מה שסב־תא גילתה לו. היא הזהירה אותו שהפולנים אנטישמים ופחדה מהפגישה שלו אתם. עם פרטים דלים אלה יצא לפולין.

כשהיא מקמצת בפרטים מזהים, נטעה בו סבתו את האמונה כי האיש אשר נתן מקלט לה, לאמו ולדודתו, על אף שהאמין כי יהודים משתמשים בדם ילדים נוצרים בחג הפסח, עדיין חי.

42 שנים "אחרי" יצא עופר דוברצקי, צבר בן 24, נחוש החלטה לפרוע חוב, למ־צוא את האיש "שבזכותו אני קיים".

המשפחה לא האמינה שימצא את טר־שקביץ. עופר האמין.

קווים לדמותו של "המבוקש": יאן טר־שקביץ, פולני. במלחמת העולם השניה היה גבר צעיר, נוצרי אדוק, חדור דעות קדומות על אודות יהודים. בכל זאת, גברה אנושיותו על האנטישמיות שטבעו בו דו־רות. כשבחוץ התרחש הטבח, הסכים לס־כן את עצמו ולתת מסתור ליהודיות בעלי־ית הגג של הרפת בחצרו, במשך 25 חוד־שים.

מטוסו של עופר נחת בוורשה. מלווה במורה דרך פולני, סטניסלב שמו, יצא למ־סע החיפושים. נקודת המוצא – ז'שוב.

יאן טרשקביץ, איכר בכפר נידח, האמין שיהודים משתמשים בדם ילדים נוצרים לאפיית מצות. אף על פי כן הציל את אמו, סבתו ודודתו של עופר. צבר צעיר יצא לפולין למצוא את "האיש שבזכותו אני קיים"

בעיר הזו נולדה ינקה, אמו של עופר. דרום פולין. פעם מרכז יהודי.

"נכנסנו לבית הדואר בעיר. שאלנו כיצד מגיעים אל המקום ששמו חמיילניק־פוטו־קי. הפקידה אמרה: 'אני מכירה רק את חמ־יילניק'. על פוטוקי לא שמעה". החליטו לנסות את חמיילניק.

בכל שהוסיפו לנסוע חש כיצד "ההתרג־שות גוברת בי". המחשבות התרוצצו. "אר־לי בגלל הפרטים של אותו פרק טמיר שא־מא הסתירה ממני כל השנים, בשל הימנעו־תה מדיבורים על תקופת השואה".

"פוטוקי" בפולנית: יובל של נחל העובר בין הרים. ממש בצד השלט "ברוכים הב־אים למחוז חמיילניק", הבחינו בנחל. קיש־רו בין זה לזה. חקירותיהם העלו כי פוטוקי אינו אלא כפר בזבול חמיילניק.

"ניסינו לאתר את האיש שלנו באמצעות משרד הדואר של המחוז. הפקידה אמרה שחצי מאנשי הכפר קרויים טרשקביץ. אמרתי ששמו יאן. התברר שזה כמו להגיד ג'ון סמית באנגליה. לחפש מחט בערימת שחת".

הפקידה ביקשה פרטים מזהים נוספים.

עופר לא שכח את אזהרת סבתו והתלבט. לבסוף, "סיפרתי לה שהציל יהודים בתקו־פת המלחמה". היה נראה שהבינה, אך לא היתה מסוגלת אלא לתת תיאור מעורפל של הדרך. עופר והמדריך הפולני החלו לשוטט באיזור שמרחק רב מפריד בין בתי החווה בו.

כמעט ביאוש עצרו בשדה ליד קבוצת איכרים. המדריך הפולני ירד אליהם, שאל. הם הצביעו אל היער ואמרו כי ביתו של יאן נמצא מצידו השני. עופר היה נרגש. אילו ניתן לו, היה מבקש לעשות את יתרת הדרך בריצה. לבדו.

"עברנו ליד בית אחד ועוד אחד ועוד אחד. הכפריים ששאלנו הניפו יד והצביעו ישר. היו חששות. אולי הם מטעים. אולי פוחדים מן הזרים, ואפשר שרק התרשמו מן המרצדס שבה נסענו. כמותה לא רואים כאן כל יום".

גשר על נחל. לידו בית, חצי־עץ, חצי־לבנים. עצרו. כלב נבח בזעף. סטניסלב ירד. בחור צעיר ובזרועותיו תינוקת יצאו לקראתם.

יאן טרשקביץ ועופר ליד הבקתה: "על הקש שברפת התגלתה פרוסת לחם"

"משפחת יאן טרשקביץ?", שאל המד־ריך בפולנית.

"כן", השיב האיש.

"אפשר לדבר אתו?", שאל סטניסלב כשהוא מאותת לעופר שיתקרב, כאומר: זה המקום.

"התרגשתי נורא. רציתי כל כך לראות את האיש". ואז הגיח יאן, בן 75, ירד לאי־טו במדרגות הבית הרעוע. סטניסלב הציג לפניו את עופר. "רציתי לחבק אותו, אבל הנימוס מנע בעדי. לחצתי את ידו".

באופן מוזר עלה בדעתו של עופר כי "האף שלו מזכיר לי 'אף יהודי' כפי שצוייר בקריקטורות של ה'שטירמר'. האיש נראה תשוש. רזה מאוד. ידים גרומות. רק שן אחת נותרה בפיו. עיניו כחולות עבוקות".

חלפו דקות אחדות עד שעיכל הזקן את שהתרחש. לפתע ביקש מעופר סיגריה. כמעט דרש. אחר כך ביקש לשבת. "נכנסנו לבית. חדר אחד גדול. בפינה מסבה. בפינה אחרת מיטה גדולה, גבוהה. מקום הלינה והמטבח באותו חדר.

"הדבר הקשה ביותר לינקה היה האיסור לבכות. כמעט בכל יום היתה שואלת את אמא: מתי יהיה מותר לבכות? גם להשתעל היה אסור"

"לא ידעתי במה להתחיל. הוצאתי את התמונות שצילמתי בבית בליל הסדר. יאן זיהה מיד את אמא, סבתא והדודה. החלט־תי לערוך לו מבחן נוסף. רציתי להיות בטוח שאכן הוא האיש. הזכרתי מה שש־מעתי על שהותן של אמא ושל סבתא בבי־תו. במתכוון לא הזכרתי את דודתי אינה. 'רגע, אבל גם אינה היתה כאן', התפרץ הז־קן לפתע. רציתי לחבק אותו".

1942.

חמש נשים – רוז'ה שיינבך, שתי בנו־תיה הפעוטות, אמה ואחותה, שנמלטו מעירן, ז'שוב, נדדו במשך שבועות ביע־רות. לנו תחת כיפת השמים, סבלו מרעב ומקור. ביאוש ובאפיסת כוחות עצרו בחשכת אחד הלילות ליד בית כפרי והת־דפקו על דלתו.

זה היה ביתו של יאן טרשקביץ. רבקה פרגר, דודתו של עופר, אמרה כי "הבית ההוא נראה לנו כמקום הרחוק והנידח ביו־תר שקיים בעולם".

באוזני הפולני המופתע התחננה רוז'ה למקלט ללילה אחד. הבטיחה לשלם כסף בתמורה. טרשקביץ פחד. האם הצביעה על בתה הפעוטה, ינקה, אז בת שלוש. הפולני הצעיר היסס והשתכנע. "אבל רק ליום אחד".

הוא החביא את החמש בעליית הגג של הרפת.

לילה ראשון תחת קורת גג.

"היום האחד" נהפך לשבועות. בכל פעם ניאות הפולני להעניק ארכה נוספת. עד שבוקר אחד הודיע טרשקביץ: אי אפשר עוד, חמישה פיות זה יותר מדי. החליטו להיפרד. נשארו האם ושתי בנותיה. הן נשארו יותר משנתיים.

בלילות קרים במיוחד הירשה להן הפול־ני לרדת מעליית הגג אל הרפת. "אמא הי־תה מכניסה את אחותי הקטנה לתוך האר־בוס, כי שם היה יותר חם", מספרת רבקה. מרבית הזמן ניזונו רק מתפוחי אדמה. פרו־סת לחם היתה חג.

עם הזמן נוצרה כעין ידידות בין רוז'ה לבין משפחת מארחיה. הפולנים, למרות עליונותם בתוקף הנסיבות, לא יכלו להשת־חרר מדפוסי המסורת שלפיה נהגו בני־כפר בכבוד כלפי מטרוניתא עירונית. הם כינו אותה "גברת". היא סייעה להם בע־צות טובות והם הודו לה.

כך, למשל, תבעו הגרמנים מיכסה, פרה מרפת הטרשקביצים. לא עלה על דעתם למסור להם את הזקנה והחולה שבפרותי־הם. רוז'ה היא שהצביעה על פרה זו.

בימים שבהם לא היתה סכנה של ביקור גרמנים, נהגה לרדת מעליית הרפת אל המטבח הקטן ומן התומרים הפשוטים הכינה מעדנים שטרשקביץ ואשתו לא טעמו כמותם. הפולניה נהגה להביא מן הכ־פר סוודרים ישנים. רוז'ה פרמה אותם וסר־גה גרבי צמר, מצרך מבוקש באותם ימים. הפולנים מכרו אותם.

אט אט החל טרשקביץ לשנות את דעו־תיו על היהודים. מי שהיה משוכנע עד כה כי היהודים משתמשים בדם פעוטים נוצ־רים לאפיית מצות, התחיל האמין כי היהו־דים הם ככל האדם "ואולי אפילו חכמים יותר".

היו גם רגעי אימה. למשל, הפגישה הבל־תי צפויה עם דודנו של טרשקביץ, פרטיזן שלחם נגד הנאצים, אך היה שונא יהודים מושבע. אבל רוז'ה היפה שבתה את לבו והמפגש עבר בשלום.

"הדבר הקשה ביותר לינקה, אחותי, היה האיסור לבכות. כמעט בכל יום היתה שוא־לת את אמא: מתי יהיה מותר לבכות? גם להשתעל היה אסור. פחדנו שהאיכרים ישמעו את הקולות. בעיה נוספת – הצר־כים. היינו צריכות להתאפק כל היום עד הלילה. זה היה עינוי לא פחות קשה מן הרעב".

מפעם לפעם היה צורך לשלם לטרשק־ביץ. לא בעד הסיכון שבהחבאת יהודים, את זה לא קונים, ודאי שלא בעד סכום פעוט. אך אחרי ככלות הכל, הן היו מעמ־סה. הן לא חיכו עד שידרוש. את מעט הכ־סף שהיה בידה השאירה רוז'ה לפני בריח־תה אצל משפחה פולנית בכפר רחוק למדי. אינה הקטנה, בת 5, התנדבה לעשות את הדרך הארוכה בלוויית אשתו של טרשק־ביץ.

איש בן 75 ירד לאיטו במדרגות הבית הרעוע. "רציתי לחבק אותו, אבל הנימוס מנע בעדי. לחצתי את ידו. הראיתי לו את התמונות שצילמתי בליל הסדר. הוא זיהה מיד את אמא סבתא והדודה"

"כל כך פחדתי שיהרגו את אמא ואני אשאר לבד עם ינקה הקטנה עד שהעדפתי להסתכן בעצמי בדרך המסוכנת", מספרת היום אינהדבקה.

בהגיען אל הפולני, נתן לה זוג מכנסים שרוז'ה השאירה אצלו, חולצה אחת וקצת כסף. הכל נמסר לטרשקביץ.

"לפעמים, היה טרשקביץ קוטף מן העץ דובדבנים. את הפחות טובים היה נותן לנו. לפעמים היה נותן גם תפוח או שזיף. לילה אחד התעוררה ינקה הקטנה בבכי חרישי. 'אמא', אמרה, 'תראי יש לי עצם בגב. היא מפריעה לי לישון'. אמא ניסתה להרגיע אותה. ינקה התעקשה. אמא הזיזה אותה הצידה.

"על הקש שברפת התגלתה פרוסת לחם שהזמן הפך אותה קשה מאבן. 'אוי, אמא אני רוצה לאכול. תראי זה לחם', דרשה הפעוטה. אמא סירבה. אבל הקטנה התעק־שה. אמא הרטיבה את הפרוסה ברוק שב־פיה וינקה אכלה".

24 חודשים חלפו. המלחמה הסתיימה. טרשקביץ ואשתו ביקשו מרוז'ה להישאר בביתם חודש נוסף, כדי לשבור עליו. הם יצאו מן הבית לרגל אחד החגים הנוצרים. רוז'ה, שידעה על הפרעות שעורכים הפול־נים ביהודים הניצולים, הסכימה ברצון. אחר כך נפרדו, אבל היא לא שכחה, גם לא שתי הבנות הקטנות.

"הזקן סיפר שקיבל מכתב מיד ושם שהוא רשאי לנטוע עץ על שמו ולקבל מדליה. הוא אמר שהיה רוצה מאוד לבוא לשם כך לארץ"

רבקה: "הדבר הראשון שעשתה אמא כאשר עלינו לארץ היה לקנות לפולניה, אשתו של טרשקיץ, מטפחת עם שושנים אדומות. חלום חייה".

הם שמרו על קשר מכתבים. מפעם לפ־עם שלחו לטרשקביץ תפוזים, מצרך יקר גם היום בפולין. הקשר נותק סמוך למלח־מת יום הכיפורים. עכשיו עופר חידש או־תו.

אחרי שנרגע הזקן ועיניו שבעו מצפייה בצילומים של הנפשות אשר הציל, "הח־ליט לכתוב לסבתא מכתב. הוא כל כך היה נרגש שלא ידע כיצד לנסח את דבריו", מספר עופר, "סטניסלב, המדריך, עזר לו.

"אחר כך סיפר הזקן כי קיבל מכתב מ'יד ושם'. נכתב בו, אמר, שטרשקביץ רשאי לנטוע עץ על שמו ולקבל מדליה. הוא אמר שהיה רוצה מאוד לבוא לשם כך לא־רץ. עכשיו זה כל מה שאנחנו רוצים, לארח אותו בישראל. זה המעט שאנחנו יכולים לגמול לו".

"אינני יכול לתת לאנשים האלה למות"

אריסטידס דה סוזה מנדס: "נוצרי יכול לסבול למען אלפי יהודים"

מאת אריה בנדר

"אם כל כך הרבה אלפי יהודים סובלים בגלל נוצרי אחד, היטלר, נוצרי אחד יכול לסבול למען אלפי יהודים", כך הסביר ד"ר אריסטידס דה סוזה מנדס דו אמאראל אי אברנצ'ס, שהיה קונסול פורטוגל בבורדו בתקופת מלחמת העולם השניה, את החלטתו להנפיק אשרות מעבר לאלפי פליטים יהודים בדרום צרפת, בניגוד גמור להוראות ממשלתו.

בשל כך פוטר בבושת פנים מתפקידו בשרות החוץ של ארצו, זכויותיו נשללו, ונאסר עליו לעבוד במקצועו כמשפטן. הוא ירד מנכסיו ובשנת 1954 מת בחוסר כל. גם 14 ילדיו נאלצו להגר מעבר לים בגלל החרם והנידוי שהיו מנת חלקם.

אלמלא הרצאה שהכין חוקר השואה פרופ' יהודה באואר לאולפני הקיץ של האוניברסיטה העברית, היה אולי חסיד אומות העולם המנוח נשכח מלב. טכנאי קול באוניברסיטה העברית, דוד צלניק:

"יום אחד הקלטתי הרצאה של באואר. הוא דיבר שם על חסיד אומות העולם ששמו מנדס וסיפר כי אם מטעים עצים על שמם של חסידי האומות, מנדס זכאי ליער. אז פניתי לחוקר השואה ד"ר שפירא, שהוא חבר שלי, ויחדיו בדקנו את הסיפור והתברר לנו מה גדול פועלו. ביד ושם אמרו לנו שהוא מספר 2 אחרי ולנברג. ואז התחלנו לפעול".

באמצע שנת 1940 ניהלו אלפי פליטים יהודים בצרפת מירוץ נגד השעון בנסיון להבריח את הגבול מצרפת לספרד ומשם לפורטוגל, נתיב הבריחה היחיד שנותר פתוח לפניהם. בעיר בורדו התרכזו 30 אלף פליטים, בני לאומים שונים, שליש מתוכם יהודים.

המון עצום של פליטים הצטופף מיואש וחסר אונים בפתח הקונסוליה הפור־טוגלית בבורדו. מקור התקוה היחיד שלהם היה הקונסול הכללי אריסטידס דה סוזה מנדס, עורך־דין קתולי, מצאצאי האצולה. מנדס ראה מבעד לחלון משרדו את אלפי הפליטים המסתופפים ברחוב וגמר אומר לסייע בידם למרות ההנחיות הברורות שקיבל מליסבון שלא לעשות כן.

לאחר שקיבל את המברק מליסבון, יצא מנדס שלוב זרוע עם רעייתו והתייצב לפני הפליטים: "ממשלתי דחתה את הבקשות לאשרות, אולם אינני יכול לתת לאנשים האלה למות. רבים מהם יהודים והחוקה שלנו אומרת שדתו והשקפותיו הפוליטיות של נתין זר אינן יכולות להוות עילה למנוע ממנו מפלט בפורטוגל. החלטתי לפעול ברוח עקרון זה. אתן לכל אחד אשרה גם אם לא יוכל לשלם בעבורה".

רבבת יהודים הציל קונסול פורטוגל בבורדו, אריסטידס דה סוזה מנדס, בניגוד להוראות ממשלתו. הוא הודח, נושל, 14 ילדיו נאלצו להגר והוא מת בודד וחסר־כל. סוף סוף נעשה צדק עם זכרו

מנדס פנה לעברה של אשתו ואמר: "יודע אני שהיא תמימת דעים אתי. אפילו אם יפטרו אותי ממשרתי אינני יכול אלא לפעול כנוצרי נאמן לצו המצפון".

קהל הפליטים פרץ בקריאות גיל. מנדס התייצב מאחורי שולחן קטן והחל מיד בהכנת האשרות.

במשך שלושה ימים רצופים שקד על כך מנדס בלא ליאות כשמסייעים לידו בניו חוסה ופדרו. ביום השלישי, לאחר שנתן את האשרה ליהודי ה־10 אלפים במספר, התמוטט באפיסת כוחות.

מעשיו של מנדס הגיעו עד מהרה לידיעת משרד החוץ בליסבון. שני פקידים יצאו כדי להחזירו לארצו. בדרכו חזרה לפורטוגל עברה מכוניתו של מנדס בעיר באיון, שם הבחין באלפי פליטים המצטופפים לפני הקונסוליה הפורטוגלית. למ־רות התנגדות הפקידים שליוו אותו החל מנדס לפעול להסדיר להם אשרות.

האשרות שחילק במקום היו אילתור על פיסת נייר, שעליה נכתב: "ממשלת פורטוגל מבקשת את ממשלת ספרד לתת באדיבותה לבעלי אשרה זו זכות מעבר דרך ספרד. הוא פליט המלחמה באירופה ובדרכו לפורטוגל".

אך בכך לא נגמר סיפור המעשה. בעיירת גבול ספרדית הבחין מנדס בקבוצה נוספת של פליטים יהודים ששומרי הגבול מנעו מהם את המעבר. הוא הוביל את הקבוצה, שצעדה אחרי מכוניתו כמה קילומטרים, למעבר גבול אחר ששומריו לא ידעו על ההוראה לחסום את מעבר הפליטים, ובתוקף תפקידו כקונסול איפשר את מעברם לפורטוגל.

בשובו לליסבון ציפתה למנדס קבלת פנים של בוגד. ועדת חקירה של משרד החוץ פיטרה אותו באשמת אי־ציות לפקודות. הוא איבד את מקור פרנסתו ונושל מרכושו. בצר להם החלו ילדיו לצאת את פורטוגל והם חיים כיום בארה"ב ובקנ־דה. מנדס עצמו מת ב־1954 חסר כל ובודד. אך לעולם לא התחרט על מעשיו.

מנדס הוכר לאחר מותו על־ידי "יד ושם" כחסיד אומות העולם, אך המאבק לטיהור שמו החל אך לפני שנתיים ביוזמת חוקר השואה דוד שפירא, מהמכון לחקר הציונות באוניברסיטת תל־אביב. שפירא הקים ועדה בינלאומית לזכרו של מנדס ופנה בעזרת כלי התקשורת ליהודים שניצלו על ידו למסור עדות.

ועד הפעולה שהתארגן החתים עשרות סנטורים וחברי קונגרס בארה"ב על פניה לממשלת פורטוגל לעשות לטיהור שמו של מנדס. המאמצים נשאו פרי לאחר בחירתו של הסוציאל־דמוקרט מריו סוארש לתפקיד ראש ממשלת פורטוגל. סוא־רש התחייב להעניק לבניו של מנדס את הגבוה של האזרחות, אך הטקס שיערך בארה"ב ולא בפורטוגל, שם יש עדיין תרעומת בחוגים מסויימים על הסיפור.

הטקס נערך ב־19 במאי בשגרירות פורטוגל בוושינגטון, בהשתתפות כמה מבני משפחתו של מנדס שאותרו על־ידי ועד הפעולה.

למחרת נערך טקס בספריית הקונגרס מטעם ועדת השואה בארה"ב. מריו סוא־רש ביקש את סליחת בני משפחת מנדס על הסבל שהיה מנת חלקם ועל העוול שנגרם לאביהם. "מנדס פעל בשם העם הפורטוגלי כולו", אמר סוארש.

אך ועד הפעולה לא מסתפק בכך: "אנחנו רוצים שטקס דומה יערך גם על אדמת פורטוגל".

בשבוע שעבר הביא הוועד להנצחת זכרו של מנדס שניים מצעירי מבניו ארצה. הם התקבלו אצל נשיא המדינה, יו"ר הכנסת וראש הממשלה ופקדו את העץ של אביהם בשדרת חסידי אומות העולם בירושלים.

הוועדה להנצחת זכרו של חסיד אומות העולם הפורטוגלי פועלת כעת אצל ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים להקים מפעל הנצחה רשמי לזכרו של הד"ר אריסטידס דה סוזה מנדס.

חופשה על הנילוס
$220 + 99 ש"ח בלבד
6 ימי נופש (5 לילות) במלון 5 כוכבים בקהיר
כולל:
* הסעה לקהיר וחזרה באוטובוס ממוזג
* חצי פנסיון
* סיורים (עם מלווה ישראלי) לפירמידות, ממפיס, וסאקארה, המוזיאון המצרי, קהיר העתיקה, מסגד מוחמד עלי, בזאר חאן אל חליל.
* במלון בריכת שחיה מפוארת.
הצעה מיוחדת! שייט על הנילוס באוניית פאר 5 כוכבים 4 או 5 ימים – אירוח מלא. כולל סיורים לאורך הנילוס בין אסואן ללוקסור
ויזה לקהיר, הטסות, מעברי גבול ומיסי יציאה, טיפים, הכל כלול במחיר
אפשרות טיסה • לקבוצות הנחות מיוחדות • תאריכי יציאה גמישים • אפשרויות לטיולי בחירה (בתוספת מחיר)
מחיר מפתיע לילדים עד גיל 12 בחדר ההורים
טיולי הגליל
ת"א: 5466622, 03-5449191
ירושלים: 383460, 02-247155
טבריה: 06-722660
חיפה: 522129, 04-531278
ובכל משרדי הנסיעות.

ב'
אש ברמת־ע...
...EON
רק פעם בחיים
רק ב היכל
יום ב' – 6.7.87 – בשעה
יום ג' – 7.7.87 – בשעה
יום ה' – 9.7.87 – בשעה
יום ו' – 10.7.87 – בשעה

אש ברמת־עמידר: "עבריינים קפצו על המציאה"

מאת יצחק בן־חורין

ברמת־עמידר מזועזעים. כמעט כל תושב שתפנה אליו יגנה את הארועים האחרונים בשכונה. "הרסו לנו את השם הטוב", אמר צעיר ברחוב. אך הוא לא התכוון לבריונים שנציגות המשטרה הגדירה בבית־המשפט את מעשיהם כ"מזכירים פוגרומים שנעשו ביהודים", שהעלו באש ארבע דירות־חדר שבהן התגוררו ערבים. הוא התכוון לפירסום.

זה התחיל בסוס שקשר בריון צעיר ליד חלון חדרם של ערבים ונסתיים במכות־רצח והצתת מגורים. עד לפני כמה ימים לא ידעו כלל רבים מבני המקום שערבים מתגוררים בקרבם, היום הם אומרים: "לא רוצים ערבים בשכונה"

יגאל שמע: "בחלום הכי פרוע"...

בני גטר: "זה פוגע בהיגיינה"

אבי דואן: "אני מרגיש שפיספסתי"

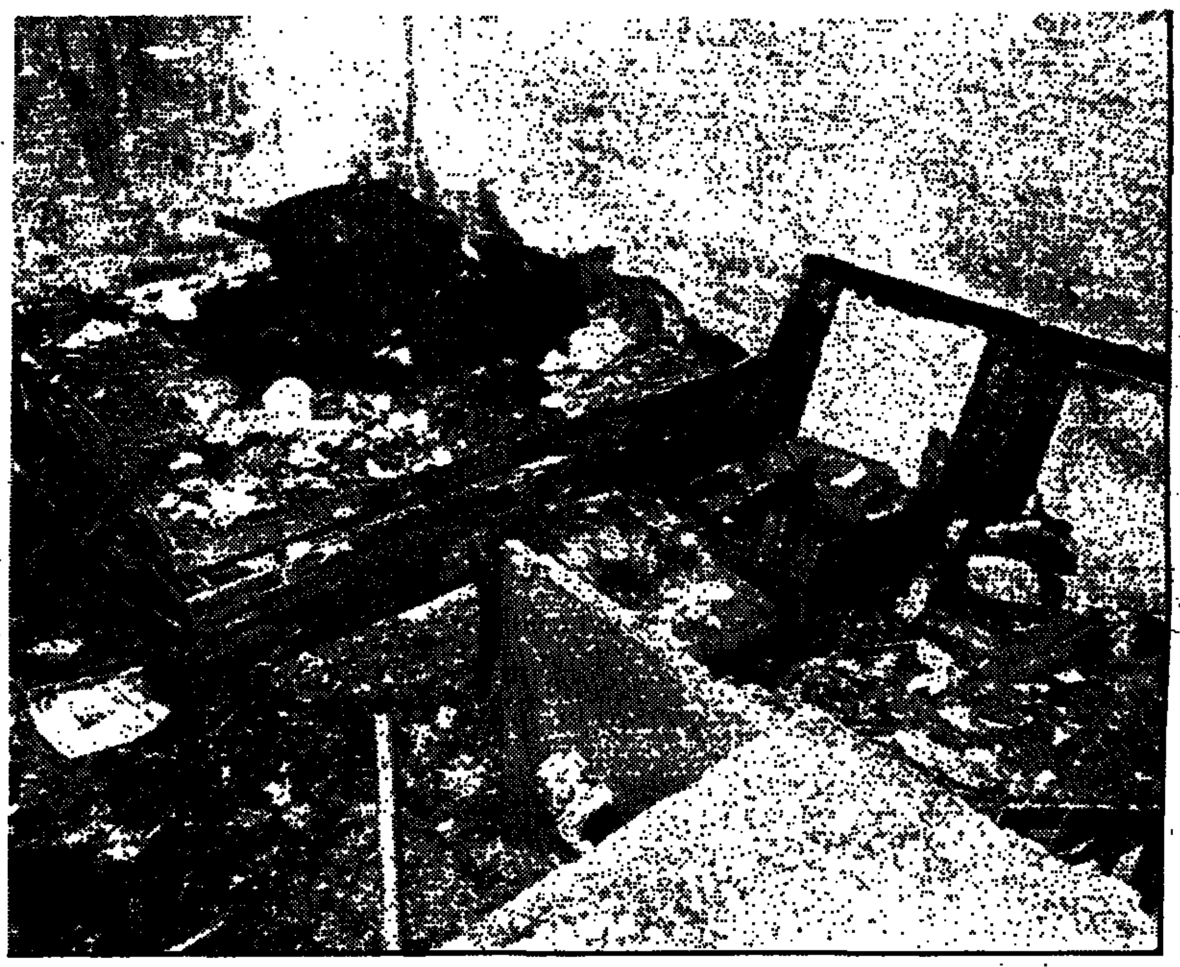
הדירה שנשרפה: "לא שונא ערבים אבל רוצה לחיות עם יהודים" צילם צבי ישראלי

בתחילת השבוע כינסו תושבי השכונה מסיבת עיתונאים וקישטו אותה בתושבת השכונה שאת שם משפחתה מפארת הקידומת עורכת־דין. דיברו שם בין היתר על זה שמחיר דירת חדר מגיע ל־27 אלף דולר.

בסוף השבוע שעבר, כשאחרוני הדיירים הערבים עזבו את השכונה, טילפן בעל דירת חדר המושכרת לערבים אל נציגי הוועד, לבדוק אם כדאי לו להציב שלט בכניסה לדירה "כאן לא גרים ערבים". הוא חזר בו מכוונתו זו לאחר שהבהירו לו ששלט כזה דווקא ימשוך אש.

ברמת־עמידר "לא רוצים ערבים בשכונה". ההבדל הוא בניסוחים. המשפט המתון ביותר בא מפי יו"ר ועד התושבים יגאל שמע. הוא אמר שאם אין ברירה, ואם החוק מתיר לערבים לגור בשכונה, אז שישמרו על שקט וניקיון.

"ואתה, אדון כתב, היית מוכן שעשרה ערבים יגורו לידך בתל־אביב או אפקה, עשרה בחדר, וישמיעו מוסיקה מזרחית אל תוך הלילה? עשרה יהודים כאלה לא היו מרגיזים אותך?", שואל תושב. "אני גזען? אני רוצה איכות חיים בדרך שלי. אני לא רוצה ערבים", אומר תושב אחר.

שלא לדבר על הקיצוניים יותר, שבעיניהם ערבים הם "מלוכלכים" או שהם "מורידים לנו את ערך הדירות". ברמת־עמידר כמעט שלא נרשמו בשנים האחרונות מעשים פליליים, לא היתה תקיפה מינית. אבל זה לא מפריע לתושבים לומר: "הם מסתכלים על הבנות שלנו, שורקים ועושים להן עיניים".

האמת היא שרבים מתושבי השכונה אף לא ידעו עד השבוע שעבר שזה שנים רבות גרים ערבים ברמת־עמידר. איש לא פגע בהם. בספטמבר 1980 נפצע קשה שלום עטק תושב רמת־עמידר מפיצוץ מטען בתחנת אוטובוס בשכונה והשקט נשמר. לעומת זאת, היתה התפרצות זעם והצתת גן ילדים לאחר שקבוצת הכדורגל המקומית הוענשה על עבירה משמעתית.

בבחירות האחרונות לכנסת קיבל הליכוד כ־1400 קולות, המערך כ־800 קולות, המפלגות הדתיות כ־500 קולות. כהנא זכה בקולות יחידים. לא היה שום מתח "לאומני". מאיר כהנא ניסה לפני חצי שנה לקיים עצרת ברמת־עמידר ונכשל. ועד התושבים הכין לו עצרת נגדית עם אמנים רבים כדי למשוך את התושבים. בסופו של דבר מנעה המשטרה את קיום שתי העצרות.

בשבוע שעבר כבר חיכו לכהנא כמאתיים תושבים בשכונה. נתברר שדי בגפרור אחד להצית תבערה גדולה.

זה התחיל בסכסוך שכנים. מוכר אבטיחים בן 17 – "הילד" קוראים לו ברמת־עמידר, למרות שיש לו "עבר" – קשר את סוסו לפני חלון החדר של שני דיירים ערבים ברמת־עמידר. הוא פרק מעגלה אבטיחים שהרקיבו והניחם בצד הכביש. הסוס והאבטיחים משכו זבובים והפכו את חיי הדיירים הערבים לבלתי נסבלים.

זו לא היתה הפעם הראשונה שהאחים מאהל ואלון חג'יר מהכפר בדדה ליד אריאל ביקשו מהבחור להרחיק את סוסו מקירבת חלון דירתם. ביום שני בשבוע שעבר, בשעה שמונה בערב, הם פנו לביתו ברחוב אצ"ל. הוא לא היה בבית והם הפצירו באמו שתשפיע עליו לסלק את הסוס. האם איימה עליהם שיסתלקו והם עזבו את המקום.

כשחזר הבן הביתה ושמע על הביקור, יצא לגייס קבוצת חברים בריונים. אלה הגיעו בעשר בערב לביקור גומלין בדירת החדר של הערבים ברחוב תרמון 3 ושלחו אותם מרוסקי איברים ושותתי דם לחדר המיון של בית החולים "שיבא".

מפקד מרחב דן, ניצב משנה אריה עמית, סיפר כי בחבטות קשות ואכזריות כפי שספגו הערבים ברמת־עמידר טרם נתקל. הם השתמשו שם בסכינים, מקלות ומוטות ברזל.

אבי דואן, עובד סוציאלי, מנהל האגף לנוער בעיריית רמת־גן, תושב רמת־עמידר, מכיר מקרוב את הנפשות הפועלות. הוא אומר: "הרקע היה פלילי. גם יהודים היו חוטפים שם מכות בגלל סיפור דומה. זהו בחור עם חשיבה אגוצנטרית, שלא מסוגל לתרגם את המעשה שלו להיבט לאומני. 48 שעות אחרי המעשה, הכריזו כותרות העיתונים על פעילות על רקע לאומני והבחור אמר לי 'אני אמשיך לשים שם את הסוס'. לגביו, המשיך הסוס להיות סלע המחלוקת. הצרה שלנו היא שהפרסום של המכות יצר דינמיקה ונהפך בן יום מארוע פלילי לארוע לאומני".

כעבור 24 שעות הוצתה דירת החדר והשרפה כליל. באותו לילה הוצתה דירת חדר אחרת ברחוב גולן שגם בה גרים ערבים. ביום רביעי כבר ביקר שם כהנא וביום חמישי אחר חצות קיבלו כתבים הודעות לצאת לרחוב מבצע עין 5 ברמת־עמידר, שם נעשה ניסיון להצית עוד דירה. ביום ששי לפנות בוקר, שוב ניסיון להצית דירה.

מפקד משטרת מרחב דן ניצב משנה אריה עמית: "מאז אני מפקד המרחב יותר משנה אני לא זוכר שהיה ברמת־עמידר ארוע פלילי יוצא דופן. מקום שקט לגמרי. אין פשיעה. אין קטטות. אין מהומות. בלי בעיות.

"הארוע התחיל כסכסוך שכנים. היתה התחממות, שכנופיה של 15 צעירים בערך ניצלה להפוך לארוע שבין יהודים לערבים. זה לא השכונה נגד ערבים, אלא קבוצה קטנה שרצתה להתסיס. בפוגרום שנגד שני הערבים השתתפו 15-13. אנחנו חושדים שהם השתתפו גם בהצתות האחרות. יש שמונה עצורים ונגדם נפעל בשיפוט מהיר.

"שיהיה ברור. לא כל אחד הולך ומדליק דירה ולא כל תושבי רמת־עמידר עומדים וצווחים 'להרוג את הערבים'. מדובר בכנופיה ואנחנו מטפלים בה. עשו מעשה נבלה ויטופלו בשיפוט מהיר. הצלחנו בשלב זה להגיע לשמונה שלפי החשד השתתפו בפוגרום. אנחנו חושבים שאנחנו יודעים מי ביצעו את ההצתות", אמר עמית.

שכונה שקטה. אם שמעו עליה, זה היה בגלל קבוצת הכדורגל. לפני חצי שנה ניסה כהנא לקיים עצרת ברמת־עמידר ונכשל. בשבוע שעבר כבר חיכו לו כ־200 איש

"15-10 דירות ברמת־עמידר מושכרות לערבים. שניים משלמים יחד שכר דירה של מאה דולר בחודש, אבל בדירת החדר מצטופפים עד 8-5 פועלים ערבים המשלמים לחבריהם שלושה שקלים ללינת לילה. זה זול יותר מאשר לחזור ברכב לעזה, אבל זה פוגע בהיגיינה וגורם למיטרדי רעש סביבתיים.

"גם שבעה יהודים בחדר כזה היו מהווים מיטרד. לא רק ברמת־עמידר, גם בצהלה וסביון. הבעיה צצה פה, אבל היא יכולה לפרוץ בכל מקום אחר בארץ", אומר בני גטר, חבר הנהלת עיריית רמת־גן (מערך), מחזיק תיק השכונות בעירייה.

רחובות עם שמות של מלחמות ישראל, מחתרות ומיבצעים צבאיים. גן על שם אלי כהן. מבני בטון בני שתי קומות, ארוכים, מדכאים. רחוב בר־אליעזר הוא קו הגיזרה המערבי של השכונה, אוניברסיטת בר־אילן וכביש גהה ממזרח, בני־ברק מצפון, בית הספר "אורט" מדרום.

שבת בבוקר. הרבה גברים חובשי כיפות בדרך מבית הכנסת. מיעוט חילוני בדרך לים או לבריכת השחיה המקומית. יש שם מוסדות ציבור בשפע. שני מעונות, שלושה גני ילדים, שני בתי ספר יסודיים, בית ספר תיכון "אורט" על גבול השכונה, מרכז קהילתי של ההסתדרות, מתנ"ס, מועדוני נעמת וויצו, מועדון קשישים, שני סניפי תנועות נוער פעילים (מכבי הצעיר ובני עקיבא) ולא פחות מ־14 בתי־כנסת.

עובד סוציאלי: הרקע היה פלילי. גם יהודים היו חוטפים מכות. עם הפירסום זה נהפך לאירוע לאומני. מפקד המשטרה: כנופיה ניצלה את העניין. אנחנו מטפלים בה

רק קבוצת הכדורגל מכבי רמת־עמידר פרצה מעבר לגבולות המקום. קבוצה ששיחקה כמה עונות בליגה הלאומית והוציאה כמה כוכבי כדורגל, בהם ויקי פרץ. בעיתונים נכתב מעט מאוד על רמת־עמידר ואת הכותרות הגדולות עשה הספורט.

פרופיל של שכונה עם דימוי ירוד בדרום־מזרח רמת־גן. 1600 בתי אב, 6000 תושבים, 70 אחוז מהם יוצאי תימן. הרבה מאוד צעירים. שליש מהם עד גיל 14 ועוד אלף עד גיל 21.

רמת־עמידר נוסדה בשנת 1950. בנו אז אלף יחידות דיור של חדר, חדר וחצי ושני חדרים. מבני־רכבות יצוקים, שמונה יחידות של חדר אחד, ארבע בכל קומה עם מרפסת משותפת, שהיא גם המסדרון. עולים מכל הגלויות. חיים קשים, צפיפות. בשנות החמישים המאוחרות נבנה שיכון הבולגרים, דירות בנות שני חדרים, דו־משפחתיות, חצי דונם ליחידת דיור.

בשלהי שנות השישים כבר נבנו דירות לזוגות צעירים, אבל כל מי שיכול – קם ועזב. נשארו בעלי המצב הכספי הקשה יותר, הקשישים ובעלי משפחות מרובות ילדים. רמת־עמידר היתה לשכונה עם כל המאפיינים של שכונת מצוקה. דימוי ירוד. מחיר דירות בשפל, ועדיין עמדו 150 דירות ריקות.

אבי דואן: "אני, כיליד השכונה, זוכר שבעינינו כל מי שהצליח לצאת מהשכונה נחשב לסיפור הצלחה".

המפנה חל ב־1979-1980 והוא מיוחס לכניסת השכונה לפרוייקט שיקום השכונות. לאחר כמה שנים של התארגנות וניצול לא יעיל של תקציבים, החלה השכונה לעלות על דרך המלך. הורחבו 340 מתוך אלף הדירות הישנות משטח של 25 מ"ר ל־110 מ"ר (עוד 250 דירות בתהליך הרחבה) ופעולות לשיפור חזות הבתים.

בתחום החברתי: שעות העשרה, מחשבים ושיעורי עזר בבתי הספר היסודיים, תכניות הדרכה לאמהות והעשרה אמנותית לילדי גנים. לפתע מגיעים ילדים מוכנים לכתה א' ורמת ההישגים עולה פלאים. נקלטים בתיכון, יוצאים לשרת בצה"ל. לפני 6-5 שנים נפלטו כשליש מהמסגרת הצבאית. היום אין כמעט בעיה בתחום זה. בחמש השנים האחרונות עברו מאה נערים הכנה לשירות בצה"ל ורק שניים מהם נפלטו מהמערכת הצבאית.

פעיל בשכונה, איש הליכוד: עם הסטודנטים הערבים בבר־אילן לא היו בעיות. את הפיצוץ הביאו ערבים מהשטחים

תושב אחר, פעיל בשכונה, איש "המחנה הלאומי", (חושש להזדהות, כמו רבים אחרים) אומר: "עד היום היו אצלנו סטודנטים ערבים מבר־אילן והם לא הזיקו לאף אחד. קרצו לבחורה פה ושם, ניסו להתחיל, זה טבעי. את הפיצוץ הביאו ערבים מהשטחים. הם יושבים מחוץ לחוק. זה התחיל מרקע פלילי ויש כאן צעירים שלא קשה להלהיט אותם. עבריינים שקופצים על המציאה".

יגאל שמע, עובד טוחנת קמח, פעיל בשכונה ויו"ר ועד המתנדבים, אומר: "קשה לי לדמיין בחלום הכי פרוע שזה קרה אצלנו. רמת־עמידר שבתקשורת זו לא רמת־עמידר שאנחנו חיים בה. מתארים אותנו כמפלצות. אנחנו משקיעים פה את הנשמה. מעולם לא פעלנו נגד הממסד, לא שבתנו, לא הפעלנו אלימות. זהו ציבור טוב וחם".

שכונה שלמה משנסת מותניים להיחלץ מהבוץ. מתחילים לראות שכר בעמלם. אפילו על שינוי שם השכונה חשבו, כסמל למהפך. עד שהוצת הגפרור.

אבי דואן: "התיסכול שלי גדול. אין פוליסת ביטוח במטופלים והחבר'ה העצורים הם מטופלים שלי. אני מרגיש שפיספסתי. אנחנו מגנים בכל לשון את ההתנהגות האלימה, אבל לומר לך שאני מאושר שערבים גרים פה? לא אשקר. אני לא שונא ערבים, אבל רוצה לחיות עם יהודים. שיחיו הם בגדה ואני פה. איש איש במקומו. אני לא אקים שם התנחלויות והם לא יתנחלו ברמת־עמידר".

הוא סבור שכאשר הרוחות יירגעו, יחזרו הסטודנטים הערבים לשכונה. הפיתוי לקבל מאה דולר לחודש בעבור חורבה הקרויה דירה יהיה חזק. משטרת ישראל תרחיק מהשכונה פועלים ערבים מהשטחים, שנשארים ללון באופן לא חוקי. בוועד השכונה מבטיחים: "יש תקופת רגיעה בחופשה וכשיחזרו הערבים, נקיים אתם הידברות שוטפת. לא נשאיר את הטיפול בבעיות בידי חמומי מוח".

עוד הדרן ל"נפוליאון" - הוספנו הצגה רביעית ואחרונה!

NAPOLEON

רק פעם בחיים רק בהיכל התרבות
רק ב־55 ש"ח ורק 3 ימים לבכורה

יום ב' 6.7.87 - בשעה 17:00.
יום ג' 7.7.87 - בשעה 17:00.
יום ה' 9.7.87 - בשעה 17:00.
יום ו' 10.7.87 - בשעה 10:00

כרטיסים: "הדרן" רח' אבן גבירול 90 ת"א טל: 248787, 248844
"קסטל" רח' אבן גבירול 153 ת"א טל: 444725, 447678
קופה לכרטיסי אשראי טל: 221792, 239258
בין השעות 09:00 - 23:00

בנוביץ/PBS

תת לאנשי... מות"

هكذا من الاحتل

هكذا من الأصل

סימני נפט

יואב שנצר, איברהים הכט ויורם נאמן

ראיון השבוע עם
משה חמלניצקי מרמת־עמידר

שאלה: מי אתה משה חמלניצקי?
מ.ח.: וולא, איזה שאלות נכנביות יש לכם אתם! מה אתם, משטרה? תיכף תבקשו ממני תעודת זהות. וולא יופי!

שאלה: מר חמלניצקי, השבוע אירגנת פוגרום מוצלח מאד ברמת־עמידר. איך הצלחת?
מ.ח.: תעזוב אותכם פוגרום מה פוגרום. בסך הכל תקענו להם קצת סטירות. שלא ירימו את הראש שלהם יותר מידי. ולאחי, מקסים השם שלו, נפל פתאום גפרור, ככה בלי כוונה, ונשרפה להם הדירה. מרוב שויב־הלנו, מקסים הוציא סכין מהכיס. הערבי השתגע, ופתאם רץ לכיוון של מקסים וקפץ עם הגוף שלו על הסכין. איזה 17 פעמים הוא התנפל עליו ככה, עם הגוף שלו. ראיתי ככה, לקחתי את מקסים ביד וברחתי איתו. מאז שבאו הערבים לשכונה שלנו, נהיה כאן ממש מסוכן. נורא מה שקורה.

התעשיה האוירית תפתח מטוס־על שישמיד את המדינה

עקב ביטולו המתוכנן של פרוייקט הלביא, הוחלט בתעשיה האוירית ללכת על פרוייקט חדש שיכניס את הלביא לכיס הקטן: פרוייקט ה'אליהו'.
ה'אליהו' אמור להיות מטוס־על שהוא שילוב מהפכני ויקר בין מטוס קרב למעבורת חלל. לדברי גורמים בתעשיה האוירית, הוא יכניס את ישראל בבת אחת לאמצע שנות האלפיים.
ה'אליהו' יעלה בסערה השמימה, ועימו יעלו גם החוב החיצוני של ישראל והגרעון המסחרי שלה. בפרוייקט יועסקו 95 אחוז מאוכלוסיית המדינה, ובסך הכל יושקעו בפיתוח ה'אליהו' תקציבי המדינה השוטפים בחצי העשור הבא.
לפי הערכות המומחים, המדינה תפשוט את הרגל לאחר שלוש שנים של פיתוח. לאחר 4 שנים היא תימסר, למפרק זמני, ולאחר 5 שנים יצליח ה'אליהו' לפרק את המדינה באופן סופי. מוועד העובדים של התעשיה האוירית נימסר כי אין בכוונתם להסכים לביטול פרוייקט ה'אליהו', משום שפרנסתן של מאות אלפי משפחות תקופח.

מבצע מיוחד לרגל שבוע הספר העברי

דו"ח מבקר המדינה בכריכה קשה

ניתן להשיג גם דו"חות מבקר משנים קודמות. מתאים במיוחד לשימוש כמישקלות בכדור פורח.

חידה לילדים: איפה מוחמד?

החבר'ה מהשכונה הלכו לדפוק מכות לערבים, ותפסו את מוחמד שעובד בסופרמרקט. לפתע מוחמד ברח, והצליח להתחבא טוב טוב כי הוא לא אוהב שמרביצים לו.
אולי אתם ילדים תוכלו למצוא את מוחמד? מי שמצליח למצוא – שיתקע לו מכות רצח, ואחר כך שיצבע אותו וישלח למערכת. בין הצובעים נכונה יוגרל קרש חזק מעץ זית.

מזל טוב!
האחים יהודה ושומרון כהנא
חובקים עוזי
אח לגליל ולצ'כי
"עוד ישמע בהרי יהודה ובחוצות חברון"

חדש בעיר

צילום מסמכים בתנוחות נועזות

● אל תסתפקו בצילומים שיגרתיים של המסמכים שלכם ● בצילומים שלנו ראים הכל ● אותו משכיבים את המסמכים על הספונה בכל מיני פחות

★★★★★

מערבון חדש מאולפני "הגדה המערבונית"

בעבור חופן דינרים

"עוד סרט על סוחרי קרקעות ששודדים את האינדיאנים. צילומים רגישים. נוף עוצר נשימה. הרבה קטשופ נשפך שם, אבל זה רגיל בסרטים כאלה. מומלץ".
(דו"ח מבקר המדינה, עמ' 6547)

עשה זאת במו ידיך

פוגרום

יותר ויותר אזרחים מגלים לאט לאט את התרווה שבפוגרום. לכאורה פוגרום נראה כדבר פשוט לארגון ולביצוע, שתוצאותיו מובטחות מראש. הנסיון מלמד כי אין זה כך, וכי גם הפוגרום המבטיח ביותר עשוי להסתיים במפח־נפש ובאכזבה.
כדי להבטיח פוגרום מוצלח, יש להקפיד על ההנחיות המובאות כאן. הפוגרום הוא יותר מבילוי טוב – הוא תרבות של ממש, ולכן יש להתייחס אליו בכובד ראש. בהצלחה, ושתהנו!

החומרים הדרושים:
- שכנים ערבים (רצוי לא חזקים!)
- גרזנים וסוריות
- לפידים ונפט
- גפרורים
- הרבה מצב רוח טוב
- (רשות:) מסיכות של פורים

אופן ההכנה:
את הידיעות על הפוגרום המתוכנן אפשר להעביר בשרכונה מפה לאוזן, רצוי שבועיים שלושה מראש. בערב הפעולה – נפגשים ליד המכולת השכונתית עם הציוד המבצעי. אחרי חלוקת משימות לכל המשתתפים, יוצאים לבית של הערבים ושורפים אותו. אם הערבים בורחים, צריך לבדוק טוב טוב אם הם חלשים או חזקים. אם חזקים – לעזוב אותם. אם חלשים – להיכנס בהם עם הגרזנים והסוריות. אפשר גם ללבוש את המסיכות ולעשות שמח. בהצלחה.

נוסחאות גרוסמן

הזמן הצהוב + הזמן הכחול = הזמן הירוק

המרשם לאריכות ימים - לא רק יוגורט

מאת מאותיס צ'אזאנוב,
סופר "לוס אנג'לס טיימס" בבולגריה
מיוחד ל"מעריב"

זה היה למחרת יום־הולדתו ה־101, אבל ליובן טרזייב בילה אותו כשם שבילה את רוב תשעים השנים בחייו – בעבודה קשה. כאשר הגיעו מבקרים לכפר הקטן יאנודינה, בהרי רודופה הפראיים ליד גבול יוון, הם מצאו אותו עובד למרגלות ההר.

לבוש בחולצה ובמכנסי צמר, שולי המכנסיים תחובים בגרבין, הוא עשה אתנחתא קלה, מקדם את האורח בברכות ובנשיקה על הלחי. "ברוכים הבאים לבולגריה", אמר, "כמובן שאני יכול לעשות הפסקה קלה. לעבודה אין סוף. היא תחכה לי".
טרזייב, אחד ממאות בני 90 ו־100 שמאריכים חיים בפינה הררית זו של בולגריה, שב לא מכבר מהביקור השבועי שלו ברגל אצל ידידה בת 70, המתגוררת במרחק 20 קילומטר.
לדבריו, בנעוריו, במאה ה־19, הוא נהג ללכת כברת־דרך כפולה כדי לקנות סוכר, מלח ומצרכים אחרים – לפני שנסללה דרך לכפר הנידח הזה, שיש בו טלפון אחד בלבד. "אני חזק כמו פלדה, אבל רגליי אינן נושאות אותי עד למרחקים גדולים", אמר. רופא שאל אותו על חיי־המין שלו, וטרזייב השיב בצחוק: "זה לא עסקך".
נמוך, קרח, שרירי ומעוקל־רגליים, טרזייב מעמיד פנים שלא איכפת לו, מדוע הוא מאריך כל כך לחיות. "אדונים נכבדים", אמר, "לזה אין כללים. איש אינו יודע. זו מלאכתו של אלוהים".
אבל הסביבה הטבעית שלו והמשטר היומי מתאימים לדיוקן שהרכיבו חוקרים במשך 20 שנה, בעקבות מחקרים בהשתתפות הישישים המופלגים – אך הערניים – המתגוררים באיזור.
בדרך כלל, כשמדברים על אריכות ימים, רוב האנשים חושבים על יוגורט. אבל ד"ר ארג'יר האדג'יהריסטייב, חוקר בולגרי, הטיל ספק בסגולותיו אלה של היוגורט, שהועלו בראשונה על־ידי הסופר הרוסי יורדאן מטצ'ינקוף, לפני מלחמת העולם הראשונה.
"הוא כתב שהיוגורט הוא הגורם היחיד לאריכות־ימים של הברלגרים", אמר החוקר, ראש המחלקות הפנימיות בבית החולים המחוזי, בעיירה הסמוכה סמוליאן, "המחקר שלנו מוכיח, שלא מדובר בגורם אחד ויחיד". החוקר הביא כמה סיבות לתופעה:
- **רוב הישישים המופלגים באים ממשפחות שזכו לאריכות־ימים.**
- **מלדו לאמהות צעירות ובריאות וגדלו במשפחות גדולות.**
- **נישאו בגיל מוקדם ולא התגרשו.**
- **בילו את רוב חייהם בעבודה קשה תחת כיפת השמים.**
- **אכלו רק מזון טרי ושתו הה צמחים ושיבולת־שועל רתוחה.**
- **ישנו מעט ומיצלו את האוויר הנקי מזיהום ועתיר־החמצן.**

מקבצים דומים של אריכות־ימים נתגלו גם בקרב תושבי הרי קווקז בדרום ברית־המועצות, בני ההונזה בהרי ההימלאיה בפקיסטן, והתושבים לרגלי הרי האנדים באקוואדור. אף שתרבויות אלה שונות זו מזו בהרכב המזון ובהרגלי השתיה, הדבר המשותף להן הוא בידוד מהתרבות המודרנית ועשיית כל דבר במתינות, מלבד עבודה קשה תחת כיפת השמים.
"יש להם מזג מתון, הם מתונים בעבודה ומתונים ברגשות. הם ישנים 8 שעות ותמיד נחים כשהם עייפים. אין להם מתחים או מטענים פסיכולוגים", אמר האדג'יהריסטייב על הקשישים.
הוא הודה שהיוגורט, כמו מוצרי־חלב אחרים, מסוגל לספק שומן, סוכר, ויטאמינים, מלחים ומינראלים. החיידקים שהופכים את החלב ליוגורט, נקראים לאקטובאצילוס בולגאריקוס, והחוקרים מגיעים לבולגריה אפילו ממקומות רחוקים כמו יפאן, בניסיון לכד אריכות־ימים בגביע של חלב תוסס.

בידוד מן התרבות המודרנית, מתינות ברגשות ועבודה קשה תחת כיפת השמים, תורמים לחיים ארוכים, קובע מחקר, שהשתתפו בו מאות בני 90 ו־100 - באחד האזורים בבולגריה

טרזייב אוכל יוגורט שלוש פעמים ביום, עם פירורי לחם. הוא משכים לפני עלות השחר, מבלה את רוב זמנו באוויר הצח, מטפל בשש חלקות האדמה הפרטיות שלו. אבל הוא לא עובד כל יום. "זה לא בית חרושת", הוא אומר.
בזמנו הפנוי, הוא מדי פעם בפעם צופה בטלוויזיה אצל בנו, המתגורר בשכנות, קולע טלי קש למכירה לשכניו ומשחק עם נכדיו – "הם רבים מספור", הוא אומר – ועם חמשת חימשיו.
הרכב מזונו: הרבה פירות וירקות, מנת בשר מתובלת קלות – עוף, בשר בקר, בשר כבש או דגים – פעם או פעמיים בשבוע, ולפחות ביצה אחת ביום.
טרזייב לא עישן מעודו, ורק לעתים נדירות הוא לוגם טיפת מאסטיק – ליקר תוצרת בית, בטעם של אניס. "להיות שיכור זה מביש", אומר טרזייב, שבעבר עבד כפועל בניין ועזר להקים את רוב הבתים בכפרו, המונה 700 תושבים.
יאנודינה שוכן בעמק מוצל בקצהו של קניון צר ופתלתל. הגישה אליו מתאפשרת על־ידי כביש חד־מסלולי, החוצה חמישה גשרי־עץ המתוחים על פני נחל קר כקרח, נסיעה בת שעתיים מסמוליאן, בירת המחוז.
במחוז סמוליאן מתגוררים יותר מ־430 אנשים בני 90־99, ועוד כ־60 בני 100 או יותר. שלושה מכל ארבעה מהישישים המופלגים מתגוררים בכפרים נידחים כמו יאנודינה. השאר גרים בערים, אולם הערים בבולגריה הכפרית היו עד לפני שנים לא רבות, באותה רמת פיתוח כמו הכפרים.
אך העולם קרוב יותר עכשיו, והאדג'יהריסטייב אומר, כי מספרם של הישישים בבולגריה עלול לרדת בשנים הבאות. לעומת זאת, יותר אנשים צפויים לחיות לפחות עד גיל 70, תודות להתפתחות הטיפול הרפואי.
"המרשם לאריכות־ימים עדיין לא נכתב עד היום", אומר האדג'יהריסטייב, בן 53. לדבריו, אורח־החיים העירוני שלו שולל את האפשרות של תוחלת־חיים ארוכה כשל נשואי מחקרו. מאריכי־הימים חולים רק לעתים נדירות, אם כי בסופו של דבר כשבאה שעתם, כל המערכת נוטה להתמוטט בבת אחת – אמר.
לדברי ד"ר רוי וולפורד, מומחה לגריאטריקה בבית הספר לרפואה באוניברסיטת קליפורניה, ההסבר של הבולגרים לאריכות־ימים במחוז סמוליאן נשמע הגיוני.
וולפורד הזהיר מפני המיתוס, לפיו קבוצת אנשים הגרה במקום נידח ומגיעה לגיל מופלג מצאה את הסוד לנעורי נצח. תחת זאת, אומר וולפורד: "אני חושב שהסיבות הן אלה המקובלות בדרך כלל – היעדר מתחים, תפריט טוב, התעמלות ומרכיב גנטי".
אם כי האדג'יהריסטייב אומר כי האדם המודרני צריך למצוא את החיים בסגנון של טרזייב קלים יותר ולא קשים יותר, אומר וולפורד כי אורח החיים ביאנודינה אולי אינו מתאים לכל אחד: "אני בהחלט לא הייתי רוצה לגור בין ההרים הגבוהים, ואני לא רוצה שישחררו אותי מהמתח הכרוך בהוראה באוניברסיטה".
טרזייב אינו סובל כלל מבעיות הזיקנה, להוציא חרשות, שגרמת לו לצעוק. עד שאורחיו התרחקו במכוניתם, הוא כבר חזר לחלקת השעועית שלו, מפזר זרעים ליבול הקיץ. "יומי הזהב עיד", הוא אומר, "חלקם אינם שבעי רצון משום דבר, אבל כבר ראינו גרועים מהם בעבר. הדברים טובים יותר עכשיו, אך אני כבר זקן, לעזאזל".

אנשים השבוע

מרק סגל

אנשים השבוע

רבין קיבל איתות מוושינגטון

שליחות־החרום של שר הבטחון יצחק רבין לוושינגטון, כדי להזעיק את הדוד סם (ליתר דיוק, את נציגיו, שר החוץ ג'ורג' שולץ ושר ההגנה קספר וויינברגר) לחילוץ ממשלתנו מהבוץ, בו השקיע אותה פרוייקט הלביא (כמפורט בדו"ח מבקר המדינה, יעקב מלץ) – השתלבה בהזמנה, יחד עם הנשיא רונלד רייגן, לסעודה הנוצצת, לדגל יום הולדתה השבעים של בעלת "וושינגטון פוסט", קאתרין גראהם, מסיבה שערכה לכבודה בתה, העיתונאית אליזבת (לאלי) וימות'.

מניחים כי החלטתו של רבין לבקש את עזרת האמריקנים, באה בעקבות איתותי נכונות מצד ואשינגטון, שנשלחו באמצעות שר הכלכלה והתקשורת גד יעקבי, בעת פגישתו בשבוע שעבר בבירה האמריקנית עם סגנו של שולץ ג'ון וייטהד.

הסבל של דב זקהיים

דב זקהיים, שהיה המומחה הפיננסי של הפנטגון, טוען שעמדתו בנושא הלביא, שהותקפה כל כך בעבר, זכתה עתה להצדקה, בתוקף העובדות החדשות, ש"נתגלו" לממשלת ישראל.

זקהיים, שנפגש עם יו"ר ועדת חוץ ובטחון של הכנסת אבא אבן, לאחר הרצאתו של אבן במכון ברוקינגס בוושינגטון, שאל: "איך יכול היה מישהו לפקפק בעמדתי כלפי ישראל".

הוא סיפר לאבן, על הסבל שסבל בגלל עמדתו בנושא הלביא, לאחר שהודבק לו הכינוי "יהודי רדוף שנאה עצמית". בתי־כנסת אורתודוקסים אחדים בוושינגטון סגרו את דלתותיהם בפניו ובפני אביו – דבר שגרם לו עגמת נפש מרובה.

הלמוט ושמעון יצאו לטייל

מ"מ ראה"מ ושר החוץ, שמעון פרס, חזר הביתה – בחברת יועצו המדיני נמרוד נוביק ויועצו לענייני תקשורת אורי סביר – מרוצה מקבלת־הפנים החמה באירופה.

• בלונדון התעכבו עיניה של ראה"מ מרגרט תאצ'ר, אחרי שיחתה עם פרס גלשה אל תוך הזמן שיועד לניסוח נאום הכתר של המלכה אליזבת.

• בפאריס הוא הסתודד במשך 75 דקות עם ידידו הוותיק, פרנסואה מיטראן, בארמון האליזה.

• מהטיול בהיידלברג, שנמשך יום שלם, בחברת הקאנצלר הלמוט קול, יצאו השניים כשהם קוראים איש לרעהו בשם הפרטי.

המסר של שמיר למובארך

בתחילת השבוע קיבל ראה"מ יצחק שמיר את ראש עיריית לוס אנג'לס טום ברדלי ואת איל־ההון אברהם ספיגל, שבאו ארצה לדגל טקסי הקדישה, על תרומות בסך שבעה מיליוני דולרים, למוסדות כמו יד ושם, בית הנשיא ואוניברסיטת בר־אילן.

כשנודע לשמיר שהם עתידים להיפגש עם נשיא מצרים, חוסני מובארך, ביקש שמיר מברדלי למסור למנהיג המצרי על נכונותו להחיות את שיחות האוטונומיה ולבקש משר החוץ המצרי, עיסמאת עבדל מגיד, לקבל את ההזמנה שנמסרה לו מזמן – לבקר בארץ.

ברדלי ביקש ממומחים ישראלים בתחום המים, לייעץ ללוס אנג'לס כיצד להתמודד עם הבצורת המאיימת – לדברי מומחים בקליפורניה – על העיר בשנת 1988.

"הורדת־ידיים": מילוא־דרעי

אם לשפוט לפי גלי האהדה הציבורית, שאפפו השבוע את סגן השר רוני מילוא, שמיר אולי עשה לו טובה גדולה, בכך שהכריח אותו להיכנע לאולטימטום של ש"ס ולהעביר את השליטה המלאה במשרד הפנים לידי המנכ"ל אריה דרעי.

מילוא יצא מכל העניין מצוייד בתדמית הרבה יותר ליבראלית – בין השאר, העברת שעון הקיץ, ישוב בעיית בית־הקברות הדו־ש בתל־אביב והאיצטדיון בירושלים.

בתחרות הורדת־הידיים הבאה שלו עם דרעי, יתכן שרוני מילוא צריך לבקש עצה מסילווסטר סטאלונה, שאמור לבוא בקרוב לאילת לצילומי "רמבו 3".

רמזים של פיקרינג וטיפול של סנה

בלי להזכיר את שמותיהם של אן וג'ונתן פולארד, העלה השבוע שגריר ארצות־הברית תומאס פיקרינג על נס את הצורה הנאה, שבה "יישרנו את ההדורים ביחסי שתי המדינות".

השגריר אמר את דבריו במסיבה שנערכה לרגל פתיחות כנס אקדמאי באוניברסיטת תל־אביב, שדן בהשפעות מקומיות על מדיניות ארה"ב במזרח התיכון.

את המסיבה אירח בכפר שמריהו, היועץ לענייני ציבור בשגרירות האמריקנית, הווארד ליין, שציין כי זו הפעם הראשונה ששירות ההסברה של ארה"ב בישראל, היה שותף ביוזום אירוע כזה, יחד עם ראש המרכז ללימודים אסטראטגיים אלוף (מיל.) אהרן יריב ויו"ר מרכז דיין פרופ' איתמר רבינוביץ.

באותו כנס התחככו חוקרים בכירים מאוניברסיטת קליפורניה, כמו פרופ' סטיבן שפיגל וד"ר ג'פרי קמפ, מקרן קרנגי, עם דיפלומאטים אמריקנים לשעבר, שהיו לאנשי אקדמיה, כמו עם לואיס ואלפרד אתרטון, ועם חברי חבר הנאמנים של מרכז דיין ד"ר יהושע השטופר ובנו גיטה.

פרופ' מיכאל פלדמן ממכון וייצמן נהנה לשמוע כיצד משבחים את בנו, מבכירי המרכז ללימודים אסטראטגים, ד"ר שי פלדמן, על האירגון המוצלח של הכנס.

איש חבר הנאמנים של מרכז דיין זלמן שובל ורעייתו רנה, הזמינו את משתתפי הכנס לארוחת ערב בפנטהאוז שלהם, בצפון תל־אביב. הם חייכו לשמע הערה מבודחת של ד"ר ג'פרי קמפ, שאמר כי "לזכותו של קולונל אוליבר נורת עומדים אומץ הלב כקצין הנחתים, הביצועים המדהימים שלו בברנדה ויכולתו לבחור את המזכירה המתאימה".

הם סיפרו לי גם שיו"ר מושב יום א' של הכנס, עמוס ערן, הפסיק את הרצאתו של סם לואיס, כאשר הח"כ לשעבר, הלל קוק, בן 73, התמוטט באולם. ראש המינהל האזרחי ביהודה ושומרון, תא"ל ד"ר אפרים סנה, ניצל את ההכשרה הרפואית שלו, כדי לטפל בקוק.

בין אורחיה של משפחת שובל נראו גם פלה מוזס, רעיה ינלום, דב ושרה תדמור, רות ודן אחיעזר, אייב וכרמלה כהן. כן נכח באירוע יו"ר בנק דיסקונט, יוסף צ'חנובר (לשעבר יועצו המשפטי של משה דיין המנוח כשהיה שר החוץ) ומזכיר הממשלה אליקים רובינשטיין (שהיה סגנו של צ'חנובר).

שאלת אבן ותשובת קיסינג'ר

כאשר שאל אבא אבן את ד"ר הנרי קיסינג'ר, מדוע הוא מתנגד עכשיו כל כך לרעיון הוועידה הבינלאומית, אחרי שיזם את המעורבות הסובייטית בוועידה ב־1973, השיב ד"ר ק': "אבל אז היה לכם שם קיסינג'ר"...

פגשתי את אבן בארוחת הערב השנתית של האגודה הישראלית למלחמה בסרטן, שנערכה במוזיאון תל־אביב. רעייתו סוזי, נשיאת האגודה, קיבלה את האורחים יחד עם יהודית הירש, שמימנה את האירוע.

לאחר הקוקטייל באולם משולם ריקליס, יצאה החבורה לארוחת גאלה בגן האקליפטוסים, באדיבות בעלי מלונות דן, יקותיאל ושמואל פדרמן.

בין המצים מהתרבות, בהנחייתה של רבקה מיכאלי, היו אתונה של המארחת, רעיית הנשיא אורה הרצוג, חיים וגילה טופל, מיכאל ושילה פוקס, הבין ופייגל צימרמן, ישראל ורחל פולק, אייבי וקלריסה נתן. הילה שם גם אשת־החברה הניו־יורקית ג'יין סטון, שלקחה פטקרזון מ"קרב התקציב" בכנס השנתי של חבר הנאמנים של אוניברסיטת בר־אילן, שבו היא משמשת סגנית היו"ר.

היו כאלה, כמו צבי וסוניה אברמוביץ, שהגיעו באיחור, יחד עם ראש העירייה שלמה (צ'יץ') להט, שהערב נערך בתחומו. הם באו הישר ממלון דן אכדיה, שם השתתפו בארוחת ערב מוצלחת, שיזם ראש מחלקת לב בבית חולים איכילוב, פרופ' שלמה לניאדו, לצורך גיוס תרומות לקניית ציוד רפואי חדיש.

(בהסכם עם "ג'רוזלם פוסט")

שניים במדבר על ארבעה גמלים

מאת דליה באליה, סופרת א.פ. בקהיר

שני הרפתקנים רכובים על גמלים, שניסו לשחזר מסע שערך נוסע מימי הביניים דרך חלקים נרחבים מבדור הארץ, מסרו השבוע, כי חמשת החודשים הראשונים לא היו קלים. היתה בעיה של רעב וצמא במדבר הערבי, והיריבות הפליטית בין המדינות השכנות במזרח התיכון, והתקפות של זאבים בסוריה.

"אנחנו מנסים לשחזר את נתיבם של נוסעים ערבים מימי קדם, ואנו משתמשים באותם כלי נשק ואמצעי־תחבורה פרימיטיביים", הסביר סאלח שמארי, שיחד עם בן־דודו איאד יצא למסע בעקבות העבר.

לשניים היתה גם בעיה שלא ניצבה לפני איבן באטוטה, נוסע מהמאה ה־14, שבעקבותיו יצאו השניים: אחד מארבעת הגמלים שלהם, אל־סעיד, לקה בצליעה בגלל ההליכה על הכבישים הסלולים של המאה העשרים.

הדודנים המזוקנים סאלח ואיאד, תושבי קאטאר שבמפרץ הפרסי, התחילו את החלק הראשון של מסעם ב־10 בפברואר בחוסקאט שבעומאן – מקום לידתו של איבן באטוטה. יעדם הסופי: מארוקו שבצפון־אפריקה.

פקידי המועצה הגבוהה לנוער ולספורט במצרים קידמו בברכה ביום שלישי השבוע את השניים, שהגיעו עם שלושת הגמלים הבריאים שלהם אל פרברי קהיר. המועצה תארח את ההרפתקנים במשך עשרה ימים, עד לצאתם ללוב.

הם הגיעו לקהיר ביום ראשון בלילה, לאחר שלקחו מעבורת מנמל עקבה שבירדן לנואיבה, אך היו כל כך תשושים מהמסע בחצי־האי סיני ("נגמרו לנו המים במדבר סיני, ונאלצנו לתת מזוננו לגמלים"), עד שהעבירו את כל יום שני במנוחה.

הדודנים קבעו לעצמם זמן של שמונה חודשים להגיע למארוקו. מסלולם כבר הביא אותם אל איחוד האמירויות, קאטאר, באחריין, סעודיה, כוויית, עיראק, סוריה וירדן.

סאלח, בן 30, ואיאד, בן 35, אמרו כי הם רוכבים בעיקר בלילה, כדי להתחמק מהשמש הקופחת, ובדרך כלל הולכים ליד כבישים מרכזיים סלולים.

לדבריהם, כמה פעמים אזל להם המזון והמים, והם נאלצו להיעזר בבדואים.

הדודנים, לבושים גלאביות לבנות שופעות וכאפיות משובצות לבן־אדום, חרבות כסף משתלשלות ממותניהם, דיברו עם כתבים לאחר שמשלחת הפקידים המצרים קיבלה אותם בזרי ורדים ורודים ואדומים.

"אנחנו מנסים לשחזר את נתיבם של נוסעים ערבים מימי קדם: בסוריה תקפו אותנו זאבים, במדבר סיני נגמרו לנו המים". מקווים להגיע בזמן לסיאול, בירת דרום־קוריאה, כדי להניף את דגל קאטאר באולימפיאדה

צוארי הגמלים שלהם, זייבאן, שאלאן והאג'ר, היו עטורים זרי ורדים, נוסף על האוכפים הבדואים הססגוניים שלהם. אל־סעיד, הגמל הרביעי, המשיך את הטקס – פרסותיו הפצועות קיבלו אותה שעה טיפול מידי הווטרינארים במצרים.

"היו לנו בעיות רבות בגלל החום", אמר סאלח אל־שמארי, "התעייפנו מאוד והיינו צמאים. בסוריה, תקפו אותנו זאבים. נאלצנו להדליק אש כדי לגרש אותם, כי אין לנו נשק". איאד הוסיף, כי נתקלו גם בנחשים.

לדברי סאלח, המסע דרך עיראק היה מסוכן במיוחד, הואיל והיו "קרובים לחזית הלחימה". עם זאת, הם קיבלו הגנה מהמשטרה והצבא בעיראק.

"עברנו את הגבול בין עירק לסוריה, שהן יריבות פוליטיות. זו היתה הפעם הראשונה שמישהו עבר את הגבול הזה למן 1981", אמר.

שני הדודנים ניצבים לפני בעיה דומה כאשר ינסו לעבור את הגבול ממצרים ללוב – אויבות קשות זה יותר מעשר שנים.

סאלח אמר, כי לא עשו כל סידורים מוקדמים, אך הם מקווים שיצליחו לעבור את נקודת־הגבול בחלק צפוני־מערבי של מצרים. לדבריו, הם יילכו בדרך החוף, כדי להימנע מהתחולות המסוכנים של המדבר המערבי של מצרים, שם עדיין מתפוצצים לפעמים מוקשים שהוטמנו במלחמת העולם השניה.

אחרי מארוקו, שני ההרפתקנים מתכוונים לחזור לקאטאר ולנוח חודש, לפני שיתחילו בחלק השני של מסעם, מזרחה, דרך אסיה. הם לא אמרו כיצד בכוונתם לחצות את איראן, אויבתה של עיראק במלחמת המפרץ, ואת אפגניסטן, שם לוחמי־גרילה מוסלמים נלחמים בסובייטים ובחיילי הממשלה.

השניים מקווים להגיע בזמן לסיאול, בירת דרום־קוריאה, כדי להניף את דגל קאטאר באולימפיאדה של קיץ 1988.

החלק השלישי של מסעם, שיכסה את אירופה, יתחיל מתורכיה, יעבור דרך ברית־המועצות, צרפת ועוד כמה מדינות אירופיות, ויסתיים בגיברלטר, דרומית לספרד.

פסוק השבוע

עפרה וויינגרטן (תיאטרון חיפה): כשתיאטרון מחאה איננו מאפשר לשחקנית ותיקה כמוני להביע מחאה אישית, הומנית ומוסרית - זו חרפה, בושה ושערוריה, כי איפה בעצם הדגל שלו?

אומרים השבוע

פרופ' אמנון רובינשטיין: דו"ח המבקר - ושכר ועונש בפוליטיקה

השבוע התפרסם הדו"ח של מבקר־המדינה: במעין ריטואל שנתי, עסקה העיתונות יומיים־שלושה בגיליים שחשף המבקר בלשונו הנקיה והמינורית – ועברה לטפל בעניינים אחרים.

"טבעי שבאווירה שבה פרשיה רודפת פרשיה, נשכח דו"ח המבקר בתוך זמן קצר", אומר ח"כ פרופ' אמנון רובינשטיין, שר־התקשורת עד לאחרונה, "אבל יש סיבה נוספת לכך שמקבלים את הדו"ח בשלווה יחסית: שתי בעיות־היסוד המרכזיות של המינהל הציבורי הן כאלו שהדו"ח אינו מצליח להתמודד איתן אלא באורח חלקי.

"ראשית, עניין המנגנון הציבורי, הלוקה בפוליטיזציה אדירה ובחוסר יכולת של השרים והמנכ"לים לפטר או להעביר מתפקיד עובד שאינו מתפקד כראוי. "שנית, חוסר יכולתם של משרדים ממשלתיים לשפר את השירות לאזרח ולהתייעל ללא מאבקים בין־משרדיים קשים ביותר.

"בכל זאת צריך להבחין בין פגמים רגילים ושיגרתיים בדו"ח, שהם מנת חלקו של כל מינהל, לבין דברים יסודיים ומפחידים כמו תהליך קבלת ההחלטות בפרשת 'הלביא', או כמו פרוטקציוניזם אישי על רקע מפלגתי. אלה צריכים לגרום זעזוע במערכת.

"הסיבה העיקרית שאיננו נרדמים זעזוע אינה קשורה במבקר המדינה, בממשלה או בכנסת, אלא בציבור הבוחרים. כיוון שאין עונש אלקטורלי ביום־הבחירות על מעשים שלא ייעשו ועל כישלונות או מחדלים, ומכיוון שאין בפוליטיקה הישראלית שכר ועונש – התוצאה הבלתי־נמנעת היא אדישות יחסית למי שמגלה את הפגמים ואת המחדלים".

שולה חן: חודשיים של עבודות קשה להורים בחופשת הקיץ

מיליון תלמידים יצאו השבוע לחופשת הקיץ. שימחה גדולה לנוער, אבל מבוכות להורים – ובכן, העניין שני במחלוקת.

שולה חן היא לא רק זמרת ושחקנית אלא גם אשתו של אביטום קורן ובעיקר – אימא של מילי ואיתמר. והיא סובלת:

"מילי היא כבר בת שש עשרה, ואם חשבתי כל השנים שכאשר תגיע לגיל הזה אהיה פטורה מלדאוג לה – אז טעיתי. היא בצופים ברמת־גן, חוץ מארבעה ימים שהם נוסעים למחנה, אני המוביל־הארצי: כל הזמן עסוקה בהסעות. חוץ מזה, אנחנו מקווים מאוד לסדר למילי עבודה בחנות עיתונים פה ליד, בתור זבנית.

"איתמר בן תשע. עד לפני שנפתחה ההרשמה רצתי, כל עוד נפשי בי, לרשום אותו לקייטנה. שלא יחשבו שאני לא אוהבת אותו, כי הקייטנה היא רק לשלושה שבועות. אם הייתי יכולה, ואימא שלי היתה מסכימה, או הוא היה מבלה חודשיים בנהלל, אצל אימי. אבל מה השנה אימא שלי הודיעה: 'קודם קייטנה, ואחר־כך אני אחשוב'.

"ובין הקייטנה ובין נהלל, ותוך כדי הקייטנה – הקייטנה היא רק לחצי יום – גם סרטים והצגות והופעות, ואני שוברת את הראש איזו מניה למכור, כי האטבר־דיאפט כבר נקרע סטפס.

"לפני שנה עלינו כל המשפחה על אניה, אני והבעלי ובלנו היינו בסיור־חופים; כבה הלך או שבוע, אם כי נשארנו עד שבעה. גו, השנה אין לי שבוע כזה. ולמרות שאלו באמת חודשיים של עבודת קשה, אנחנו מקווים שזהגה בהם.

"אני מוכרחה להגיד את זה, שלא יחשבו שאני אימא מרושעת"...

יגאל תומרקין: צואת הכלבים היא ההפגנה היחידה

שלמה להט גילה השבוע כי עיריית תל־אביב מתכוונת לרכוש ציוד מיוחד לניקוי מדרכות העיר מצואת הכלבים המפארת אותן. ראש־העירייה הבריז כי בכוונתו להילחם נגד הכלבים שאינם מתאפקים בפרהסיה, ונגד בעליהם.

בקיצור, אם בוטחים בהכרזות ומאמינים בסימונן, תטוהרנה מדרכות העיר מגללים. בשורה טובה, לאו לאו

"כיוון שהעיר הזאת מטונפת והאנשים בה מבוערים, אני חושב להיפך: אחת ההנאות שעוד נשארו לי בחיי היא, לראות את האנשים דורכים בתוך החרא של הכלבים", אומר תושב העיר, האמן יגאל תומרקין.

"אני עושה טוטו עם עצמי: ידרכו או לא ידרכו מפני שלכל הפרצופים האלה לא מגיע דבר אחר. אתה רואה אותם הולכים, זורקים לארץ כל שייר שיש בידיהם – עטיפה של סנדוויץ', פחית משקה – ככה שכשאתה רואה אותם מתגלשים בתוך החרא, זה תענוג. עושה טוב על הלב. לא צריך לנסוע לתורמון.

"מה שעושים הכלבים על המדרכות – זה הדובדבן שבקצפת".

– אז אתה לא תומך בלהב בניקוי העיר מגללי כלבים.

"העניין הזה מזכיר לי את שוויק שאכל את חרבון המפקד שלו, נתקל בשעורה ואמר, 'מעל נפש'. העיר הזאת מטונפת, ולאנשים לא איכפת משאר הצדדים של האסתטיקה. כל זמן שצריך ללכת באמצע הכביש, בין המכוניות, ואי־אפשר לעבור מדרכה בגלל ערימות הליכלוך ושברי הבקבוקים – צואת הכלבים היא, בעיני, ההפגנה יחידה נגד כל מה שקורה בעיר מבחינת סניטציה".

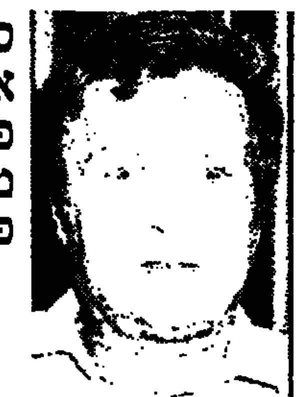

סולי דרימן: אם מתחתנים פחות - מתגרשים פחות

בהודעה ב"ידיעות אחרונות" בישרה השבוע כי 5,000 זוגות התגרשו אשתקד, לעומת 2,500 בלבד שנישאו, וכי חלה עליה דראסטית בגירושין לעומת שנים קודמות. מדאיג, מה אבל האמת היא, שהעובדות שונות בתכלית: ראשית, לא באשתקד מדובר אלא ב־1985; שנית, לא 5,000 זוגות התגרשו אלא 4,400; שלישית, לא 2,500 נישאו אלא 23,400. ורביעית, לא עליה דראסטית בגירושין אלא דווקא מגמת ירידה קלה. נו־טוב.

מקור הנתונים המדוייקים (המתייחסים לאוכלוסיה היהודית בלבד) הוא ד"ר סולי דרימן, מנהל המרכז למשפחות ודו־הוריות באוניברסיטת בן־גוריון בבאר־שבע. לדבריו, אכן היתה עליה בספר המתגרשים – בשנות השבעים: "הדבר נבע מהמקום הפתוח מרכזי שתופסת הדת, מהפתיחות שחל בערכים משפחתיים, מכך שאנשים חיפשו שינוי בחיים, ועוד. המשפחה תפסה מקום פחות מרכזי והיה בכך כדי לאפשר להתגרש ביתר קלות.

"שנת השיא בשיעור הגירושין היתה 1983: 4,510 זוגות. אני משער כי מגמה הירידה, או ההתייצבות, נובעת מן העובדה שהחברה בישראל היא, בסך־הכל, שמרנית מאוד ובעלת אוריינטציה משפחתית. בנוסף, נראה לי כי עקב הגידול בשיעורי הגירושין נוצרה מעין בהלה וכתוצאה, יש מגמה של חזרה לערכים קודמים: המשפחה, המשפחה המורחבת. אין לשכוח שקיימים גם שיקולים מעשיים־כלכליים, הגורמים לאנשים לחשוב פעמיים לפני שהם מתגרשים.

"ועוד דבר: חלה ירידה בשיעורי הנישואין: אם מתחתנים פחות, מתגרשים פחות".

אר־

مكنز من الأهل

هكذا من الأصل

עולם יהודי

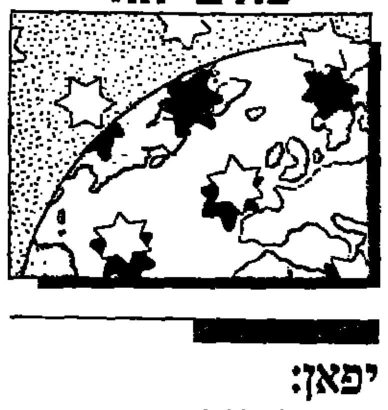

יפאן: אין יהודים, יש אנטישמיות

מאת סטיוארט לויד פארדו,
סופר "לוס אנג'לס טיימס",
מיוחד למעריב

המצב הכלכלי שהורע ביפאן והאפשרות של צורך בשידוד־מערכות רציני, מביאים עמם לארץ השמש העולה את הקללה העתיקה של המערב – אנטישמיות.

הדבר נשמע מוזר – אנטישמיות במזרח הרחוק, שם היהודים מעולם לא היוו יותר מקומץ קטן. עם זאת, יתכן שיש בכך ביטוי לכלכלה הגלובאלית החדשה ולאוניברסאליות של תפיסות, טובות ורעות כאחת.

בשל חשיבותם ההיסטורית של היהודים לכלכלת המדינות השונות שבהן התגוררו, היו המשברים הפיננסים בעולם הישן מיוחסים לעתים קרובות ליהודים. מאנגליה של המאה השלוש־עשרה ועד גרמניה של המאה העשרים, האשמת היהודים היתה ההקדמה להחרמת רכושם ולגירושם.

מוסאמי אונו: "יהודים" במלת־צופן

הואיל וביפאן אין יהודים שאפשר לגרשם, מערכה אנטישמית במדינה זו עשויה להיראות כאנומאליה. ועם זאת, יש לה היגיון משלה.

אם כי היפאנים מקיימים מגעים כלכליים ותרבותיים נרחבים עם העולם המערבי, יפאן היא עדיין מדינה מבודדת מאוד, ושנאת־הזרים היא תופעה שכיחה בארץ זאת. זרים המתגוררים ביפאן נקראים "גאיג'ין" (המקבילה היפאנית ל"גויים"), ונלקחות מהם טביעת אצבעות. עד 1985 עדיין נאסר על נשים יפאניות שהיו נשואות לזרים להעביר את אזרחותן לבניהן. אפילו קוריאנים רבים, דור שלישי ביפאן, שסביהם הובאו לארץ זו כפועלי־כפייה בתחילת המאה, אינם יכולים להשיג אזרחות יפאנית.

ומשום שהיפאנים אינם מבדילים בלאומיות או במוצא האתני של הזרים – כולם נקראים "גאיג'ין" – רבות מתפיסותיהם לגבי הזרים מבוססות על סטריאוטיפים שיובאו מהמערב. למעשה, הואיל וכלכלת יפאן כל כך קשורה לכלכלה האמריקנית, עד שאין זה נבון מבחינה פוליטית לתקוף את האמריקנים באופן כללי, "היהודים" יכולים לשמש במלת־צופן חלופית, והם מתאימים שעיר לעזאזל כלכלי ברמה בינלאומית.

בראש הסופרים האנטישמיים ביפאן עומד היום מוסאמי אונו, שספריו מבוססים על "הפרוטוקולים של זקני ציון". יותר מ־650,000 עותקים מספריו נמכרו ב־12 החודשים האחרונים.

ההנחה הבסיסית שעליה מושתתים ספריהם של אונו ואחרים היא, שחיכוכי־המסחר הנוכחיים של יפאן עם אמריקה ועם אירופה המערבית הם חלק ממזימה יהודית כלל־עולמית. אונו טוען, כי היהודים חולשים על כל התאגידים האמריקנים הגדולים – לרבות איי.בי.אם., אקסון, ג'נראל מוטורס ופורד. אונו ואחרים יצרו בכך הסבר פשטני ללחצים הכלכליים הגוברים בארצם, שנגרמו בגלל שערו הגבוה של היין ודרישות מצד מדינות אחרות שיפאן תפתח את השוק הביתי שלה.

ההתגלויות הגסות ביותר של האנטישמיות ביפאן החלו להיראות בתחילת שנות העשרים, בעקבות ה"אינטרוונציה" של מעצמות המערב בברית־המועצות. קצינים של הצבא היפאני, שהשתתפו בפלישה לסיביר, הושפעו מעמיתיהם הרוסים־הלבנים, שהאשימו את היהודים במהפכה הבולשוויקית. כאשר חזרו קצינים יפאניים אלה הביתה, הם הפיצו את הרעיונות האנטישמיים וציטטו בהרחבה מה"פרוטוקולים", שאותם מצטטים גם היום האנטישמים ביפאן.

בתקופת מלחמת העולם השניה, כאשר היתה יפאן בעלת־בריתה של גרמניה הנאצית, שיגשגה האנטישמיות במדינה. אם כי היהודים לא נרדפו ישירות בידי היפאנים, יותר ממאה ספרים אנטישמיים ראו אור ביפאן במשך המלחמה.

בעוד יפאן ממשיכה לעשות את המעבר המכאיב אך ההכרחי מכלכלה המבוססת על יצוא לכלכלה יותר בינלאומית ופתוחה, אין ספק שיהיו בעיות, כמו הגדלת האבטלה. שינויים מסוג זה עלולים להוות קרקע פוריה לדרגות גבוהות יותר של אנטישמיות.

לגבי אחדים מהיפאנים, היהודים הם ישות מופשטת, כל־יכולה, סמל המייצג את הפרוטקציוניזם של וושינגטון ואת המצב בוול סטריט. אפילו דיווחים מחמיאים־כביכול על היהודים, כמו הספר "היפאנים והיהודים", שנמכר ביותר ממיליון עותקים, ו"עשיית עסקים בדרכם של היהודים" – מעודדים סטריאוטיפים גסים ודוחים, שמתקבלים בלי שאיש יפקפק בהם.

העובדה שאין יהודים שאפשר לרדוף אותם אומרת כי האנטישמיות תישאר ביפאן במישור התיאורטי, לא במישור המעשי. כאשר, בשנים האחרונות, עשו היפאנים עניין גדול מה"בינלאומיזציה של יפאן", יבוא האנטישמיות בהחלט לא היה אחד המוצרים הנכללים במגמה זאת. העובדה שספריו של אונו מצליחים לקבל תשומת לב כזאת מעוגנת בהתבודדות המתמשכת של יפאן ובחששם של היפאנים מפני השפעות זרות.

סיאול: הנשיא הפסיד במשחקים האולימפיים

מאת ג'אספר בקר ומ. פיינמן
סופרי "גארדיאן" ו"ל.א. טיימס" בסיאול
מיוחד ל"מעריב"

היו"ר רוה: שמונה הצעות מפתיעות

הנשיא צ'ון (משמאל) וראש האופוזיציה קים: "מעל ומעבר לציפיות"

מהומות הסטודנטים בסיאול: "נמאסו עלי רימוני הגאז וההפגנות" צילום: אי.פי.

מנהיגי האופוזיציה הנדהמים ניסו ביום שני השבוע להעלים את תדהמתם: רוה טאי וו, יו"ר מפלגת השלטון, מפלגת הצדק הדמוקרטית, הציע שהנשיא ייענה לכל דרישותיהם. הצעד הדרמטי הפתיע רבים מחברי מפלגתו. אך רוה אמר כי הנשיא צ'ון לא יתנגד, כנראה, לשמונה ההצעות המפתיעות שהציע כדי לשים קץ למשבר הפוליטי במדינה.

מנהיגי האופוזיציה בקוריאה הדרומית נדהמו: יו"ר מפלגת השלטון נענה לכל תביעותיהם, בין היתר, כדי "להינצל מחרפת הלעג של העולם", בהתקרב האולימפיאדה בסיאול

רוה הציע לערוך בחירות ישירות לנשיאות, לשחרר את האסירים הפוליטיים, להעניק חנינה לקים דאי־ג'ונג, לבטל את הצנזורה על העתונות, לכבד את זכויות האדם ולהנהיג אוטונומיה מקומית.

רוה אמר לוועד המרכזי של המפלגה, כי יתפטר מתפקידו כיו"ר וממועמדותו לנשיאות אם הצעותיו לא יתקבלו. 28 חברי הוועד הגישו את התפטרותם לאות תמיכה בו.

שרי הקאבינט ופקידים ב"בית הכחול", מעון הנשיאות, אמרו כי לא ידעו מראש על ההודעה. מקורות במפלגת הצדק הדמוקרטית אמרו כי אפילו הנשיא צ'ון לא ידע את מלוא היקף הוויתורים.

צ'ון מסר קודם לכן לרוה את מלוא האחריות למצוא דרך ליישב את המשבר.

"עלינו ליצור קהילה חופשית משמרות חסרות־בסיס, יריבות אזורית וקיצוניות, חברה שבה האנשים סומכים זה על זה", אמר רוה.

בהתקרב המשחקים האולימפיים בסיאול, אמר רוה כי הכל "אחראים להינצל מהחרפה של לעג מצד הקהילה הבינלאומית", בגלל בעיותיה הפוליטיות של המדינה.

מינויו של רוה כמועמדה המוסכם של מפלגת השלטון בבחירות לנשיאות על־ידי גוף בוחר – שלטענת האופוזיציה יהיו מוטות – גרר כמעט שלושה שבועות של הפגנות אלימות נגד הממשלה.

הצעותיו שמו קץ למבוי הסתום בין האופוזיציה לממשלה בגלל הרפורמה בחוקה. הפגנות אלה הניעו את הנשיא צ'ון להשעות ב־13 באפריל את הדיונים הבין־מפלגתיים עד לאחר האולימפיאדה.

האופוזיציה טענה כי יש לתקן את החוקה עוד השנה, כדי לבחור יורש לנשיא צ'ון, לכשיסיים את תפקידו בחודש פברואר.

סירובו של הנשיא צ'ון להיענות לדרישת האופוזיציה, בשיחות שהתקיימו ביום רביעי שעבר בינו לבין קים יונגסאם, מנהיג מפלגת האופוזיציה הראשית, הביא ביום ששי להפגנה הגדולה ביותר של השנה. היקף המחאות הדהים את הממשלה.

בימים האחרונים הופעל על הממשלה גם לחץ חזק מצד וושינגטון להתפשר עם האופוזיציה.

למרבה האירוניה, המשחקים האולימפיים, שהיו אמורים לשוות לגיטימציה להארכת משטרו של צ'ון, הנתמך על־ידי הצבא, הם שפעלו בסופו של דבר נגדו.

ההצעה לדחות את המשחקים, מחשש שהפגנות נגד הממשלה יפגעו בהם, חיזקה את ידיהם של המתונים בממשלה.

"כוחו של העם מילא את התפקיד החשוב ביותר בהשפעה על רוה", אמר קים יונגסאם. "זו רק ההתחלה. הנשיא צ'ון אינו יכול שלא לקבל את ההצעות – או שיהיה אחראי לאסון חמור".

"החלטתו של רוה טובה מאוד. היא מעל ומעבר לציפיותיי", הודה קים דאי־ג'ונג, שזכויותיו הפוליטיות הושבו לו עתה, בראשונה מאז 1980.

עם זאת הוא הזהיר, כי עדיין יש סבירות רבה שקציני הצבא יחוללו הפיכה, וקרא להקמת קואליציית מעבר, כדי שהעברת השלטון בשנה הבאה תיעשה בצורה חלקה.

הוא הבטיח כי לא יהיו צעדי נקמה אם מפלגתו של צ'ון תפסיד את השלטון בשנה הבאה.

הקואליציה הלאומית למען חוקה דמוקרטית, שאירגנה את המחאות למן ה־10 ביוני, הגדירה את הודעתו של רוה כפתיחת "פרק חדש וחיובי בהיסטוריה הלאומית שלנו". תגובת העם היתה נלהבת באותה מידה.

"אני מאושר מאוד. נמאסו לי רימוני הגאז המדמיע וההפגנות", אמר אחד האזרחים. לדיעה זו שותפים קוריאנים רבים.

ברחובי סיאול נראו אזרחים הקוראים בעיון את ההוצאות המיוחדות של העתונים, או צופים בטלוויזיה בבתי־קפה ובברים.

צעדו האמיץ של רוה עתיד להגדיל את הפופולאריות שלו ואת סיכוייו לזכות בבחירות בהמשך.

"מכרתי היום עתונים פי עשרה מהרגיל. כל הקוריאנים מאושרים מאוד היום. מהיום נתחיל כולנו לחיות כמו שצריך"

אם יסכים הנשיא צ'ון להצעותיו, הוא יקנה לעצמו מקום של כבוד בהיסטוריה, כמנהיג הדרום־קוריאני הראשון שמתפטר מרצונו ומעביר את השלטון בדרכי נועם.

בחודשים האחרונים ביקש גנראל־בדימוס אחר, דוהן, להתנתק מהנשיא צ'ון, למרות שתמך בהפיכה שלו ב־1979. מאז עזב את הצבא, השקיע את עצמו בפוליטיקה וטיפח תדמית של איש פשרות ומאזין טוב.

קים דאיג'ונג טען כי הנשיא צ'ון צריך לפרוש לאלתר ולהסכים להקמת ממשלת קואליציה. לדבריו, בחירות כלל־ארציות לאסיפה הלאומית צריכות להתקיים אף הן עוד השנה, היום שולטת מפלגת הצדק הדמוקראטית באסיפה הלאומית.

האופוזיציה, שכוללת גם שתי שותפות קטנות אחרות, ניצבת עכשיו לפני כמה בעיות פוליטיות. עליה למצוא מועמד משלה לנשיאות ולשכנע את האזרחים ביכולתה למשול במדינה.

הנשיא צ'ון, חרף אי־הפופולאריות שלו, השיג הישגים עצומים בתחום הכלכלה והעלאת רמת החיים של התושבים. רוה יוכל להתבסס על כך, וכן על הכבוד שרוחשים לו עתה בזכות הנהגתו הנחושה.

האופוזיציה זכתה לפופולאריות באמצעות עמדתה המאוחדת נגד משטרו של הנשיא צ'ון, אך כעת מתחיל להסתמן בה קרע.

בנובמבר שעבר, זנח קים דאיג'ונג, המנהיג הכאריזמטי, את תביעתו להיות לנשיא. אך עדיין יכולה להתפתח יריבות בינו לבין קים יונגסאם.

שני הקים'ים יצטרכו לשכנע את המצביעים שלא כך הדבר, ולהגיע למעין הסדר של שיתוף בשלטון.

פרשנים אחדים סבורים שאיש מהם אינו פופולארי בקרב הסטודנטים הקיצוניים. הם עלולים להמשיך בהפגנות כדי להביא את הנשיא צ'ון ואת אנשיו למשפט, באשמת פגיעה בזכויות האדם.

מנהיגים בצבא ובמנגנון העסקי אינם בוטחים בכלל בקים דאיג'ונג, והם עתידים להתייצב לימין רוה.

רוה יון סו יושב בקיוסק הזעיר שלו בלב סיאול במשך ששה ימים בשבוע, זה 15 שנה, ומעודו לא מכר כל כך הרבה עתונים כמו ביום שני השבוע.

"מכרתי היום פי עשרה יותר עתונים מביום רגיל", אמר רוה, בן 55, חיוכו הרחב הושף במה שיני כסף ושמחה שאינה רק בגלל הרווחים ממכירת העתונים.

"כל הקוריאנים מאושרים מאוד היום", אמר, "מהיום נתחיל כולנו לחיות כמו שצריך".

כמעט ברגע שבו רוה יו סו ומאות מוכרי־עתונים אחרים החלו להפיץ את ההוצאות המיוחדות שהכריזו על הוויתורים של מנהיג מפלגת השלטון לדרישות האופוזיציה, הידהדו רחובות הבירה, שבה מתגוררים עשרה מיליוני בני אדם, באותה התרוממות־הרוח שביטא מוכר העתונים.

לאורך הרחובות הפקוקים של מרכז סיאול, שאך שלושה ימים לפני כן מלאו בצחנת הגאז המדמיע שפיזרה המשטרה נגד המפגינים, נראו פרצופים זורחים ונשמעו קולות צחוק.

אך זו לא היתה האופוריה משולחת־הרסן שהפכה בשנה שעברה את מאנילה, בירת הפיליפינים, לקרנבאל אחד גדול, בעקבות הדחתו של הנשיא־לשעבר, פרדיננד מרקוס.

אין ספק, הודעתו המפתיעה של רוה טאי וו היתה האירוע החשוב ביותר בדברי ימיה של קוריאה בעת האחרונה. אך התרוממות־הרוח אצל הקוריאנים שיקפה את האיפוק המאפיין כל כך את התרבות הזאת, בת 5000 שנה, והיא היתה מהולה בספקנות רבה.

אנשי עסקים, רוכלים, סטודנטים ואנשי־הדת הזהירו מפני תוצאות גרועות עוד יותר, אם מפלגת השלטון תתחרט עכשיו.

"זה עוד לא נגמר", אמר איש־עסקים בן 30, שזיהה את עצמו רק בשם קים. "ההחלטה הסופית עדיין לא נתקבלה, כך שהסטודנטים צריכים לחכות ולראות מה יקרה".

הוא הוסיף ואמר: "במשך זמן כה רב רחשנו אי־אמון לממשלה ולמפלגת השלטון. ההודעה שלהם היום סילקה מעט מרגשות אי־האמון. אבל אם צ'ון לא יקבל את זה, החשד שלנו כלפיהם יהיה כבד מאי־פעם".

צ'ו סונג שין, בעל זכיון למכירת תה ג'ינסנג במרכז קניות תת־קרקעי השוכן באיזור שבו התקיימו ההפגנות האלימות ביותר, יותר אופטימי. הוא הגדיר את ההצעה כ"מהפכנית", ואמר כי אנשי־עסקים רבים מצפים עתה לבחירות לנשיאות.

"בשלב זה, קשה לדעת איזו מפלגה תעלה לשלטון – האופוזיציה או המפלגה השלטת – אך אני חושש במקצת מפני נקמה נגד צ'ון", אמר צ'ו.

גרמניה: עין אחת לחה ועין אחת יבשה

מאת ג'ורג' בומר,
סופר "אי.פי." בגרמניה המערבית

"בעין אחת לחה ועין אחת יבשה" התבונן ויליאם באייר באיזור הגפנים בגרמניה, שממנו נמלטו מאות יהודים לפני 50 שנה, לאחר עליית הנאצים לשלטון.

באייר, תושב ארצות־הברית, השתמש בביטוי זה כדי לתאר את הרגשות המעורבים שחש כאשר הוא ויותר מ־70 יהודים אחרים, שגורשו מהרייך השלישי של היטלר, ביקרו שוב באחרונה בלנדאו, במפגש שנמשך שבוע.

"לא הייתי כאן כאשר שרפו את בית הכנסת (ב־1938), משום שמשפחתנו עזבה ב־1936, שלוש שנים לאחר שהיטלר עלה לשלטון בגרמניה", אמר באייר, "אך גדלתי כאן".

"זה כמו שיבה הביתה. רבים מהאנשים האלה לא ראו זה את זה חמישים שנה", אמרה אשתו של מאייר, סוזן, שאינה ילידת לנדאו. לנדאו הלכה בעקבות עיירות וערים אחרות בגרמניה, כגון פרנקפורט וברלין, שהנהיגו בשנים האחרונות תכניות שיבה־הביתה ויר־מיות לתושבים יהודים לשעבר ולבני משפחותיהם.

ראש העיריה כריסטוף וולף, שלח את ההזמנות למפגש, וקידם בברכה את התושבים לשעבר בארוחת ערב שערך בתחילת החודש.

"העובדה שחזרתם, למרות הקשיים הרבים והזכרונות הנוראים, והעובדה שהושטתם יד לשלום, ממלאה אותנו רגשי תודה עמוקים ותקווה גדו־ ... אמר וולף לאורחים.

"תקוו... תחלה חדשה אחרי יותר מא... תקווה שכולנו נלמד ...ת השואה – אין להד־ ... להעבירם הלאה,

...יתו לקהל של ...ז הנחת זרים ...ית הכנסת המקומי, שהועלה באש בידי פלוגות הסער הנאציות ב־10 בנובמבר 1938.

שריפת בית הכנסת אירעה ב"ליל הבדולח", שבו פשטו פלוגות הסער גם על בתים ועל בתי עסק יהודיים, והרסו רכוש בפרנקפורט, בברלין ובערים אחרות.

לנדאו, בעלת אוכלוסיה של 37,400 היא עיירה גרמנית מסורתית, עם רחובות מתפתלים ובניינים מטופחים. היא נמצאת בטבורו של איזור גידול גפנים בדרום־מערב גרמניה, מרחק 20 קילומטרים מגבול צרפת.

ב־1938 התגוררו שם כ־800 יהודים. היום, הוברט מצגר בן 88 הוא התושב היהודי היחיד.

מצגר אמר, כי הוא היה בדכאו ובעוד מוד ונתדיכוז ולאחר מכן נמלט לצרפת.

"חזרתי ב־1948 ומצאתי שעסקי היין של המשפחה נהרסו. אז הקמנו את העסק מחדש וחזרנו לעסקים", אמר.

"רבים מיהודי לנדאו מפוזרים בכל כנפות תבל, ויותר מ־100 נהרגו במחנות הריכוז", אמר דובר העיריה, רולנד זיטר. "המספר המדוייק כנראה לא יוודע לעולם".

הרב האחרון של לנדאו, קורט מצגר, בן 74, ורעייתו, חזרו לעיר לרגל הטקסים, יחד עם יהודים אחרים מארה"ב, מאמריקה הדרומית, מאירופה ומישראל.

חלקם דיברו אנגלית, אך רבים עדיין מדברים גרמנית.

זיטר אמר כי הכסף לנסיעה בא מכספי העיר ומתרומות, בעידוד העתונות המקומית. לדבריו, הכנסיות הקאתוליות והלותרניות באיזור השתתפו גם הן במיבצע התרומה.

אוטו ורטהיימר, מניו־יורק, בא ללנדאו בחברת אחיו ארנסט, מבואנוס־איירס.

"אתה מתאר לעצמך? עברו 52 שנה מאז שאחי ואני היינו יחד בעיר הולדתנו. אני חושב שזה רעיון מצויין", אמר אוטו ורטהיימר.

חברי הקבוצה השתתפו בכמה סיורים וטקסים, בכלל זה טקס חנוכת מוזיאון יהודי, בבית פראנקל – בית סבה של אנה פראנק.

מכללת בית ברל
המרכז ללימודי עבודה וניהול

החלה ההרשמה לקורסים ללימודי תעודה

שיפתחו בסמסטר הסתיו תשמ"ח—1987

יום לימודים ארוך – שבועית – בקמפוס בית ברל

1. קורס ניהול מערכות לוגיסטיות בארגון
מיועד למנהלים להרחיב הידע או להכשיר עצמם לתפקידי ניהול מערכת הלוגיסטיקה בארגון. 360 שעות לימוד. בכל יום ג' בשבוע.

2. קורס ניהול משאבי אנוש – (מחזור ב')
מיועד למנהלים בארגונים עסקיים וציבוריים ולבעלי תפקידים באיזור מקצועי – 450 שעות לימוד. בכל יום ה' בשבוע.

3. קורס ניהול הדרכה ופיתוח משאבי אנוש – מסלול מתקדם
מיועד לבעלי תפקידי הדרכה בארגונים – 240 שעות לימוד. בכל יום ד' בשבוע
קיימת אפשרות לצבור נקודות זכות לקראת תואר B.Ed במכללת בית ברל

4. קורס ניהול הדרכה ופיתוח משאבי אנוש – מסלול התמחות
מיועד לבעלי השכלה אקדמית בהדרכה הרוצים להכשיר עצמם לתפקיד ניהול הדרכה.
360 שעות לימוד. בכל יום ד' בשבוע.

5. קורס ניהול שירותי רווחה בעבודה – מסלול השתלמות
מיועד לבעלי תפקידים בניהול שירותי רווחה בעבודה – 160 שעות לימוד
בכל יום ד' בשבוע.

6. קורס ניהול שירותי רווחה בעבודה – מסלול התמחות
מיועד לעובדים סוציאליים הרוצים להתמחות בתחום זה – 300 שעות לימוד בכל יום ד' בשבוע

7. קורס ניהול מערכות אפסנאות – מסלול מקיף
מיועד למעוניינים להכשיר עצמם לתפקיד ניהול מחסנים – 300 שעות לימוד בכל יום ג' בשבוע

לימודי ערב – פעמיים בשבוע –
בשלוחת מכללת בית ברל בגבעתיים
(בבניין המכון להכשרת מורים לאמנויות וטכנולוגיה כללית, רח' פטאי 14)

8. קורס ניהול רכש – מסלול מתקדם
מיועד לבעלי תפקידים בניהול רכש – 180 שעות לימוד בכל יום א' ו־ד' בשבוע

9. קורס ניהול רכש – מסלול מקיף
מיועד למעוניינים להכשיר עצמם לתפקידי ניהול רכש – 300 שעות לימוד בכל יום א' ו־ד' בשבוע

10. קורס ניהול אפסנאות (מחסן) – מסלול מתקדם
מיועד למנהלי מחסן – 180 שעות לימוד בכל יום ב' ו־ד' בשבוע

11. קורס ניהול מערכות אפסנאות – מסלול מקיף
מיועד למעוניינים להכשיר עצמם לתפקיד ניהול מחסנים – 300 שעות לימוד בכל יום ב' ו־ד' בשבוע

לפרטים והרשמה: המרכז ללימודי עבודה וניהול,
דואר בית־ברל, כפר־סבא 44905, טלפונים 448733, 450597, 052-25155(42)

עולם קטן

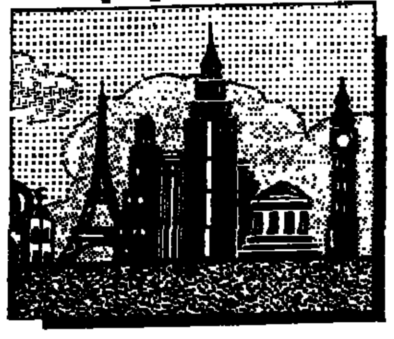

שוודיה:
פרחים תחת הכר ובעל המופיע בחלום

מאת ארתור מקס
סופר אי.פי. בשטוקהולם

בלילה של היום הארוך ביותר בשנה, ה־21 ביוני, כאשר השמש תלויה מעל האופק כל הלילה והיערות מלאים חוגגים, יש להיזהר מפני המנקן.

מנקן הוא רוח־מים צעיר ובלונדי, היושב עירום על סלע בנהר או באגם ומנגן בכינורו.

מספרי האגדות אומרים כי כל המאזין לו נשבה בקסמיו, נמשך אל המים וטובע. כנ־רים, הלומדים את אמנותם מהמנקן, ינגנו כל הלילה, עד שהרוקדים יפלו כולם, מתים.

בשוודיה, ארץ החורפים החשוכים והקי־רים, מציינים את יום־ההיפוך של הקיץ, בחגיגות ששורשיהן בטקסים האליליים הקד־מים של סקנדינוויה, ששרדו למרות הדרשות הנוצריות ומדינת הסעד המודרנית.

זו עונה של אגדה ושל קסם, אומר אבה שון, ראש מחלקת הפולקלור במוזיאון הנור־די.

"אמצע הקיץ" הוא למעשה היום הראשון של הקיץ. להוציא את חג המולד, זה החג הגדול ביותר בשביל השוודים.

השנה, זה היה יום קר. הטמפרטורות היו בסביבות 11 מעלות צלזיוס בבירת שוודיה, והעיתונים מלאו ידיעות על נופשים שהגשם הבריחם, טיולים שנתבטלו ועומס יתר על טיסות השכר למקומות החמים.

ביום ההיפוך של הקיץ יוצאים העירוניים אל חיק הטבע, הילדים רוקדים סביב עמוד מעוטר, המבוגרים עוטים בגדים ססגוניים ומצוחים בטחול בכירכרות.

בתוך זה, יכולים השוודים, שחיים באחת החברות המסודרות ביותר בעולם, סוף־סוף להשתולל קצת. חבורות שיכורים מוסיפות לחגוג כל הלילה, למרות אזהרות המשטרה מפני התפרעות במקומות ציבוריים.

"מותר לך להשתולל קצת בליל ההיפוך של הקיץ", אומר שון, המחזיק במשרדו, בתוך מה שהיה כספת של בנק, תיקים על חיות סקנדינוויות מיתולוגיות ועל מנהגים עממיים.

החגיגות מתנהלות בצורה שונה בכל אחת מארצות הצפון:

● בדנמרק מציינים את יום ההיפוך ב־24 ביוני, במדורות — זכר לשריפת המכשפות בימי הביניים.

● בנורווגיה חוגגים ב־23 ביוני את ה"יונסוקאפטן", על שם יוחנן המטביל. אבל גם בנורווגיה זה יום של בילויים, לא חג דתי, ובדרך כלל הוא מצויין בפיקניקים ובריקודי דונר.

● בשוודיה, מרכז השעשועים הוא העמוד — תורן נישא, המקושט בענפי ערבה ובזרי פרחים, המוקם במרכזו של כל כפר ובהרבה שכונות עירוניות.

השוודים נוהגים לצאת אל הפלגים, שלפי האגדה, עוצמתו של השותה מהם יתחזק. "אמצע הקיץ הוא יום מיוחד. הטבע מצוי אז בשיאו", אומר שון. "הצעירים מקשטים את הפלגים בפרחים. הם רוקדים ושרים ורוקדים ואוהבים".

שון, בעל לחיים תפוחות, זקן לבן שופע ועיניים שנוצצות כשהוא מספר אגדות, נר־אה כאילו הוא נוהג כל ימיו להציץ מתחת לסלעים ביער, בחיפוש אחר טרולים ושאר יצורים מיתולוגיים.

מקורותיהם של מנהגי חגיגות אמצע הקיץ כבר אבדו באבק הדורות, אך רובם התחילו עוד לפני בוא הנצרות לסקנדינוויה, בסביבות 1000 לספירה. העמוד המקושט קשור, כך סבורים, לטקסי־פיריון קדומים, אך שון אומר שאין כל הוכחה לכך.

לפי אחד המנהגים העתיקים, נערה מניחה שבעה פרחי־בר מתחת לכר בשכבה לישון בליל אמצע הקיץ, ואז, בחלומה, נגלה לה בעלה לעתיד. מנהג זה עדיין רווח גם היום.

אם נערה אוכלת מליח, היא עשויה לחלום על בן־זוגה המיועד, שמביא לה משקה — אומר שון. אם הוא מביא לה יין, הם יחיו בעושר ואושר, אך אם המיועד מציע רק בי־רה או מים — מן הסתם נגזר עליהם לחיות חיי דלות.

כמובן, זה לא כל כך פשוט. הנערה צריכה להישען אחורה בכיסאה ולאכול את הדג (או מזנב לראשו, לפי הפירוט באגדה).

אומרים שאת הפרחים שקוטפים בליל אמצע הקיץ כדאי לשמור עד חג המולד, ואז לזרוק אותם אל מי האמבט.

את הפרחים היבשים אפשר גם לשרוף, ולעשן יש השפעות מבורכות על הבריאות, לדברי שון.

רבים מן המנהגים היו בלתי־חוקיים במ־שך מאות בשנים. "אנחנו יודעים, שאפילו לפני 200 או 300 שנה עדיין נהגו להעלות על המוקד אנשים שהואשמו בידעונות או ביצירת קשר עם ישויות על־טבעיות", אומר שון. לדבריו, מסמכים מורים, כי יותר מ־300 בני אדם הוצאו להורג בתקופה של עשר שנים, בשיא תנועת הרפורמציה בסקנ־דינוויה, במאה ה־17.

סעודיה: פמיניזם בעזרת הקוראן

מאת סאמירה קאוואר
מיוחד ל"מעריב"

אשה נעימת מראה בגיל העמידה לבושה לפי צו האופנה המערבית, יושבת בחברת בתה, בת העשרה, במחלקה הראשונה של מטוס הנמצא בדרכו לריאד, בירת סעודיה. כאשר המטוס נכנס לתחום האווירי של סעודיה, הן מקבלות גלימות שחורות לה־תעטף בהן מכף רגל ועד ראש.

רק נשים העוטות גלימות שחורות וצעיפי ראש, שבמקרים מסוימים מכסים את כל הפנים פרט לעיניים, רשאיות להיראות בצי־בור בסעודיה.

בחנות בגדים יכולות נשים לבחור בדים שונים, שזבן מראה להן דרך חור במחיצת זכוכית.

החוקים הנהוגים בערב הסעודית, הקב־ועים על־פי הקוראן, אוסרים על נשים לנהוג וקובעים הפרדה בין המינים בכל המקומות הציבוריים. חוקי המסורת מתירים לגברים לשאת ארבע נשים. אורח חיים זה משרה את הרושם כי סעודיה היא אחד המקומות הנידחים עלי אדמות בכל הקשור לתנועה לשחרור האשה.

אף־על־פי־כן, מתרחשת שם מהפכה פמי־ניסטית איטית אך נחרצת. נשים סעודיות, גם הפמיניסטיות המוצהרות שביניהן, הן מוסלמיות אדוקות, ורבות מסתמכות על הקוראן כדי לעמוד על זכויותיהן.

נשים רבות חשות כי ההתנגדות לחינוך גבוה לנשים ולעבודת נשים והתביעות שנ־שים יכסו את פניהן הן תערובת של מסורות ומנהגים הבדואים ושל פירוש מסולף של חו־קי האיסלאם.

הסוציולוגית הסעודית אישה אל־מאני מבהירה כי האיסלאם רק מצווה על נשים להתלבש בצניעות ומדגישה כי "אין באיסל־אם זכר לכוונה ללבוש צעיף שחור — לא על הפנים ולא על הגוף".

"האיסלאם מצווה על גברים ונשים כאחד לרכוש השכלה", אומרת הינד קות'ילה, דיק־נית האוניברסיטה לנשים "המלך סעוד".

קות'ילה, בת לאחד השבטים המכובדים בממלכה, אומרת כי כמה מבני השבט התנגדו בתוקף להחלטה שקיבלה בשנות ה־70 לנ־סוע לארצות־הברית ללימודים גבוהים. אביה, שהיה ראש השבט, נאלץ לשלוח אי־תה לשדה התעופה בליווי שומר־ראש.

"הם התנגדו לי כי לא האמינו בחינוך לנ־שים. לדעתם, הייתי צריכה להינשא. הם פחדו שתרבות המערב תשפיע עלי לנטוש את אורח החיים המסורתי", אמרה.

הנשים המהוות כיום 4.7 אחוזים משוק העבודה בסעודיה, חודרות אליו בהדרגה כרופאות, מהנדסות, מרצות ודיקניות באוני־ברסיטאות, נשות עסקים, מנהלות, שדרני־ות רדיו ועורכות עיתונים.

הזרם החלוץ של נשים בעלות השכלה אקדמאית, היום בשנות ה־30 וה־40 לחיי־הן, רכש את השכלתו מחוץ לסעודיה — בלבנון, בארה"ב ובמערב־אירופה. כיום יכו־לות הנשים הסעודיות לקבל תארים אקדמ־איים בתחומים רבים, כולל רפואה ורפואת שיניים, באוניברסיטאות סעודיות.

פוליגאמיה (ריבוי נשים), לדעת קות'ילה, היא דוגמה נוספת לפירוש מסולף שניתן בס־עודיה לכתבי האיסלאם. למרות ששיעור התופעה הצטמצם ב־20 השנים האחרונות ב־50 אחוזים, היא עדיין רווחת, לדעתה.

"האיסלאם קובע כי הפוליגאמיה היא הנוהג הפחות מועדף על האל וקובע כי על הגבר לנהוג בכל נשותיו בלי משוא פנים", אמרה קות'ילה.

"אולם רבים מתעלמים מן העובדה שה־קוראן גם קובע שאין אפשרות לנהוג בכל הנשים במידה שווה, ולכן על הגבר לשאת רק אשה אחת, פרט למקרים שבהם אין בני הזוג יכולים להביא ילדים או בנסיבות מק־לות אחרות".

לדעתה, גם הנשים אשמות בנוהג הרווח הזה, מאחר שאינן דוחות הצעות נישואין מגברים שכבר נשואים.

הפרדה בין גברים לנשים היא תופעה נוס־פת הקשורה בכל היבט של החיים במדינה ותוצאתה: "תנאים נפרדים אך שווים" לנ־שים. באוניברסיטאות יש תחומי לימוד מיוחדים לנשים. מסעדות מקצות מקומות נפרדים לנשים. לבנקים יש סניפים המיוע־דים לנשים בלבד. גם במשרדי ממשלה מוק־צים לנשים שטחי עבודה נפרדים, שהם מחוץ לתחום לגברים.

במשרדים שבהם יש צורך להעביר מסמכי עבודה למחלקות שבהן עובדים גברים, משמשת פקידה לא סעודית כמקשרת. היא נושאת את המסמכים לאיזור הגברים ומוס־רת אותם לפקיד.

משרדים שבהם יש צורך במגע שוטף בע־ניני עבודה בין המינים, מעסיקים זוגות נשו־אים.

יש נשים המאמינות כי לפי שעה יש לתע־סוקה המופרדת לנשים יתרונות מקצועיים, מאחר שהיא מאפשרת להן לעקוף את ההיר־ארכיה הביורוקרטית הגברית ולטפס לראש סולם הדרגות במסלול הביורוקרטי הנשי המקביל.

"ההפרדה בערב הסעודית סייעה לנשים, במידה מסוימת, כאשר נכנסו לשוק התעסו־קה, ונתנה להם הזדמנות להגיע לעמדות מנ־היגות, שאליהן לא היו מגיעות בנסיבות אחרות", הסבירה הסוציולוגית מאני.

המבצע הבא של דמפסי ומייקפיס

מייקל בראנדון וגליניס בארבר כדמפסי ומייקפיס: "העתונים תמיד ממציאים עליהם סיפורים"

מאת י. פינקלסטון
סופר "מעריב" בלונדון

"העתונים תמיד ממציאים עליהם סי־פורים. בוא נאמר שהם פשוט ידידים טו־בים", כך הגיב על החדשות האחרונות ידיד של מייקל בראנדון הנאה וגליניס בארבר היפהפיה להדהים, שמהווים יחד זוג מהמם בתפקיד שני הבלשים בסיד־רת הטלוויזיה "דמפסי ומייקפיס".

החדשות האחרונות ביחס לזוג המו־תק אומרות שהיא לומדת שיעורים ביה־דות כהכנה לגיור בטרם תינשא למייקל, הרוצה שאשתו תהיה יהודיה.

הם מתחתנים, עברה השמועה מפה לאוזן, הזוג המסעיר של הטלוויזיה. ולא סתם, הם ייכנסו לחופה. לכן היא מתכוננת לגיור

הסיפורים על הרומן ביניהם מחוץ למרקע נהפכו לחלק מן החוויות שלהם מאז שהחלה הסדרה ב־1985 והיתה לפופולרית בקנה מידה עולמי.

העובדה שסביב גליניס מתרוצצים סיפורים רומנטיים אינה מפתיעה. לב־לונדינית הזאת היתה השפעה מהממת על גברים ונשים כאחת.

בעלה לשעבר, אנתוני בארבר, שחקן בריטי, היה אולי הגבר היחיד בעולם שלא הוקסם מן הסקס אפיל שלה ומן המראה הבלונדי המשגע שלה.

לאחר שנפרדו הוא אמר עליה: "אני עדיין מתקשה להאמין שמחצית הגב־רים בבריטניה רוצים להיכנס למיטה עם גרושתי. ככל גבר אני מעריך את המראה שלה. יש לה יופי של פנים וגוף טוב. אביה תמיד אמר שיהיו לנו ילדים יפים. אבל עם מזל כמו שלי ודאי היו יוצאים לנו ילדים עם המראה שלי והשכל שלה".

היא נישאה לו בנסיבות מטעות. כבת למשפחה עשירה בדרום־אפריקה, היא באה ללונדון כדי לכבוש את הבמה הב־ריטית, אבל לא זכתה מיד להצלחה. היא עמדה לפני האפשרות לחזור לד־רום־אפריקה, מאחר שלא הותר לה להישאר בלונדון. הפתרון היחיד שלה היה נישואין לבריטי.

היא ביקשה מאנתוני להינשא לה והוא הסכים. זה לא היה מפתיע, שהני־שואין נמשכו שלוש שנים בלבד. כאשר נשאלה על האפשרות להינשא שנית, היא ענתה: "מי שנכווה ברותחין נושב בצוננים".

אך גם בעלה לשעבר אנתוני בארבר הודה שלגליניס היתה השפעה מהממת על גברים ונשים כאחת. הוא גם הודה שהיא נראית אף טוב יותר מחוץ למר־קע. גם בלי איפור היתה גליניס נכנסת לחדר ומעוררת התרגשות. במסיבות, גברים היו נלחמים על תשומת הלב שלה ונשים היו נהפכות לחתולות ברגע שהי־תה נכנסת.

מאז הגיעה ללונדון היממה גליניס בארבר גברים ונשים גם יחד. רק בעלה לשעבר עדיין תמה: קשה לי להאמין שמחצית הגברים בבריטניה רוצים להיכנס למיטה עם גרושתי

למרות המראה שלה, התקשתה לה־שיג עבודה בתיאטרון או בטלוויזיה. היא הצליחה לפרוץ דרך כאשר נבחרה לגלם את הקריקטורה הידועה, ג'יין מי, שסייעה לשמור בחצי עירום על המורל של הכוחות הבריטיים במלחמת העולם ה־2.

קריקטורה זאת הופיעה בעתון הלונ־דוני "מירור" והיתה כה מבוקשת בקרב החיילים הרעבים למין עד שנהפכה מיד לקמע. מספרים שכאשר ג'יין התפשטה בסוף, היו הכוחות הבריטיים כל כך נרג־שים עד שהצליחו להדוף את היפאנים למרחק של כמה קילומטרים.

אבל תפקיד זה לא קידם אותה כש־חקנית. ההזדמנות הגדולה שלה באה ב־1985, בגיל 29, כאשר הוצע לה התפ־קיד של הריאט מייקפיס, בלשית בדר־גת סמלת שבשיתוף עם שוטר ניו־יורקי קשוח מפצחת כמה מתעלומות הפשע המסובכות בלונדון.

שחור שיער נאה — ויהודי — נחשב מייקל בראנדון לבעל קריירה הוליוודית מוצלחת. הצירוף של בחור אמריקני קשוח ובריטית בלונדית ממשפחה טו־בה היה כל כך נכון ומסקרן עד שעורר תגובה עצומה בציבור.

מבקרי העתונים התעקשו לראות אב־סורדים בעלילות הסדרה ובדרכי הפעו־לה, אבל הקהל אהב את הגיבורים. מדי־רוג אפס הם קפצו לדירוג 16 מיליון, שפירושו צמרת סידרות הבילוש בטלו־ויזיה הבריטית.

עד מהרה היה צוות הבלשים הברי־טי־אמריקני ללהיט גם בחו"ל ואנשים החלו להעלות השערות על מערכת היח־סים שלהם מחוץ למרקע כמו גם על המרקע.

הוויכוחים, המריבות והפגנות החיבה שלהם על המרקע היו כה טבעיים וכה משכנעים, עד שקהל הצופים היה משוכנע בקיומו של רומן גם מחוץ למר־קע. ואמנם הקהל צדק. מפיקי הטלווי־זיה שאוהבים לומר ששחקנים ושחקני־ות משאירים את הרומן למרקע ומנהלים פרשיות רומנטיות עם אנשים אחרים, טעו הפעם.

מרגע שפעם אחת הם נראו מתגפפים במועדון לילה, החלו לראות אותם ביחד בקונצרטים והם נראו כמי שרוחשים חי־בה רבה זה לזה. היה ספק קל, אמרו עדי ראיה, שמתנהל ביניהם רומן. אך עד לפרסום הידיעה המרעישה, הם טרחו להכחיש קיומו של קשר ביניהם.

כאשר באחת ההזדמנויות נטפל כתב של העתון הלונדוני הסנסציוני "סאן" למייקל ושאל אותו על אהבתו לגליניס הסקסית, התפוצץ מייקל מכעס. הוא דחף את הכתב במורד כמה מדרגות, כי־נה אותו "זבל" והזהיר אותו להתרחק ממנו, אחרת... הוא צרח עליו: "תעזוב אותי במנוחה. אתה הומו, או מה?".

כאשר נישואיה התפרקו, היה לגליניס רומן עם עוד שחקן בריטי, אבל הם נפר־דו והיא החלה לחיות לבדה בצפון־לונ־דון.

למייקל היו חיים, כמו גם ניסיון אמו־נותי, מגוונים יותר. כאשר נישואיו לליי־נדזי וגנר, ששיחקה בתפקיד המוצלח של "האשה הביונית" עלו על שרטון, דווח בעתונות כי יקבל מיליוני דולר בהסדר הגירושין.

הרומן שלו עם גליניס נראה התפת־חות טבעית, אולם תמיד היו סיפורים סותרים. כאשר הפקת הסידרה הראשו־נה הושלמה, נשמעו ניחושים שגם הרו־מן שלהם עומד להסתיים.

"תעזוב אותי במנוחה", צעק מייקל על כתב ששאל אותו אם הוא אוהב את גליניס. "אתה הומו, או מה?". "הם סתם ידידים", אמר חבר. אבל הקהל בטוח שיש ביניהם רומן

"ברגע שהיה ברור להם שהסדרה לא תימשך, הם החלו להתרחק זה מזה", אמר אחד מחברי צוות השחקנים.

מייקל בראנדון בתפקיד השוטר הניו־יורקי ג'ים דמפסי נהג לריב לעיתים קרובות עם גליניס בתפקידה כהרייט מייקפיס. זה היה נכון גם בחיים. שררה ביניהם התנגשות מתמדת. מיכאל הוא טיפוס פתוח ומוחצן ואילו גליניס היא טיפוס מסוגר ושקט יותר. בסוף הם פשוט לא יכלו להמשיך, טען אחד מחב־רי הצוות.

לגליניס היו קרוב לוודאי ספקות וגם פחדים לגבי נישואין. למרות שהיא נהנ־תה מן התקופה הראשונה של חיי הני־שואין שלה, היא ראתה בהם "הדבר הבלתי אחראי ביותר שעשיתי אי־פעם. הייתי צעירה, רק בת 21, ולא סיפרנו לאיש. חשבתי שמה שעשינו היה מל־היב ונועז".

עתה, מבוגרת יותר, היא צריכה היתה לשקול האם הנישואין לשחקן נוסף מר־קע תרבותי ולאומי שונה יחזיקו מעמד. היא היססה.

אבל הם, כפי הנראה, שקלו את הרעי־ון ברצינות.

האומנם מתכוונת גליניס היפהפיה להתגייר? האם היא לוקחת שיעורים ביהדות והאם מיכאל הנאה מתכונן ליום הגדול של הכניסה לחופה? איש מהם אינו מוכן לנדב מלה בדבר האפשרות הזאת. הם שומרים על שתיקה מוחל־טת וטוענים שאיש לא יצליח לסחוט מהם מידע נוסף.

אחד הידידים שלהם אמר: "הדיבו־רים כאילו גליניס מתגיירת כדי שיוכלו להינשא הם המצאה בלבד. העתונות מר־סיפה להמציא סיפורים עליהם".

ידיד אחד אמר: "גליניס ומייקל הם ידידים טובים והם יוצאים יחד, אבל אני לא מאמין לדיבורים האלה על נישו־אים".

אך כל ההכחשות והטענות שהם סתם ידידים טובים נשמעות לא משכנ־עות. רבים מקווים שעל אף המריבות והוויכוחים על המרקע, מייקל בראנדון (דמפסי) וגליניס בארבר (מייקפיס) בכל זאת יתחתנו, אולי אף בברכתו של רב.

ישובי גוש קטיף
מפיק: איתן גפני

מזמינים את הציבור להשתתף באירוע של הקיץ
חגיגה בקטיף
לילה של שירים בחולות הנודדים
ביום רביעי, 8.7.87, י"א בתמוז תשמ"ז בשעה 20.30
באמפיתאטרון הטבעי בקטיף ליד האגם

משתתפים:

גלי עטרי	יזהר כהן
שלמה בראבא	אריק סיני
צמד הדודאים	חנן גולדבלט
להקת הנח"ל	אושיק לוי
גיתית שובל	מילי מירן
ראובן ארז	שאול צירלין

מנהל מוסיקלי: רונן דדויאן

המופע יצולם לטלוויזיה וישודר בגלי צה"ל
ערב של שירי ארץ ישראל מדבר וים לנוכח הנוף המקסים של חוף קטיף

מכירת כרטיסים: הדרן - קסטל בת"א ובמקום - ביום ההופעה
קבוצות מאורגנות יפנו למשרד הדרן־קסטל. טל: 03-248787, 03-444725
או למשרד ההפקה: מופע אמנים בע"מ, נורדאו 72 ת"א, טל: 03-5464414

סדרי ההסעות:
אשדוד-תחנה מרכזית בשעה 18.00, אשקלון-תחנה מרכזית 18.00, דימונה - תחנה מרכזית 17.30, ב"ש - תחנה מרכזית 18.15, נתיבות־ליד - המתנ"ס 18.45, ראשל"צ - תחנה מרכזית 18.00, רחובות - תחנה מרכזית 18.00, גדרה - תחנה מרכזית 18.00 - חדרה - תחנה מרכזית 16.30, צומת כפר הרואה - 16.40, נתניה - תחנה מרכזית 17.00, כ"ס - תחנה מרכזית 17.00, צומת רעננה - איזור התחנות 17.00, פ"ת - תחנה מרכזית 17.00, ר"ג - קולנוע רמה 17.15, ב"ב - בית במברגר 17.30, בת ים - מלון פאן אמריקן (תחנת מוניות) 17.30, חולון - קולנוע רימה 17.40, ירושלים - בנייני האומה 17.00, ת"א היכל התרבות 17.00
(הנסיעה בתשלום. נא לדייק!)
השיבה בעת המופע - על החול, באמפיתאטרון הטבעי של קטיף.
"אלדן" השכרת רכב, "פרחי" בוני הנגב מברכים את גוש קטיף ביום חגו

עידום ערוצי תקשורת

هكذا من الأصل

هكذا من الاجل

שמואל שניצר

יותר מדי טעויות

דו"ח מבקר המדינה איננו, בדרך כלל, חומר־קריאה המסב קורת־רוח ומשפר את מצב־הרוח הלאומי. הוא תמיד קטלוג של שגיאות, טעויות של שיקול וליקויים של ביצוע. מעצם טבעו הוא מתמקד בפגמים ולא בהישגים; בדוגמות של תיפקוד גרוע ולא בבשורות של שלטון תקין. אם בשנה זו הוא נראה חמור יותר מבעבר, הסיבה לכך טמונה מן הסתם בעובדה, שבמרכזו עומד מעשה אחד של קלות־דעת ממשלתית, שמבחינת היקפו ומחירו האסטרונומי הוא חורג בהרבה מן השורה הרגילה של תקלות־במינהל שהורגלנו בהן בכל השנים הקודמות. פרשת ה"לביא" והאופן, שבו נתקבלו החלטות גורליות והושקעו משאבים עצומים בלא בחינה סבירה של החיוניות והעלות והתוצאות הצפויות, יש בה כדי לעורר ספקות לגבי עצם יכולתו של השלטון לפעול בתבונה ובזהירות בענינים שקיומנו ובטחוננו תלויים בהם. אם באמת זהו האופן, שבו הממשלה מתפקדת וכך מחליטים על פרוייקט לאומי בעל ממדים כאלה ובעל משקל כזה, מה כבר ניתן לצפות לו בכל התחומים היומיומיים השיגרתיים הקטנים של מינהל ותיקצוב והספקת שרותים וקיום סדרי שלטון? אם עכשיו, מקץ שבע שנים של השקעה ופיתוח, מתחילה הממשלה לבחון ביסודיות את מה שנעשה מוצדק היה ומותאם ליכולתנו הכלכלית, איזה ערך יש לכל מנגנוני הפיקוח והבקרה האמורים לרסן את יכולתן של ממשלות להסתבך בטעויות פאטאליות?

וכאשר ברור, שאין לתלות את הקולר במפלגה מסויימת ובסמנן השלטוני שלה, אלא מדובר בטעות כלל־לאומית, שאישים משתי המפלגות הגדולות אחראים לה באותה מידה, איך ניתן למצוא תקנה למצב זה? איך מבטיחים, שטעויות עצומות־ממדים כאלה לא יישנו?

ואם טעות דו־מפלגתית מצטרפת אל סידרה של טעויות נוספות מאותו סוג, שאינן של הליכוד או של המערך דווקא, אלא שני הגושים מעורבים בהן באותה מידה (ואני חושב כאן גם על המעורבות הישראלית האומללה בהספקת הנשק לאיראן, גם על הפעלתו של פולארד, גם על הפקרתו לאחר מעשה וגם על דרכי העבודה הפסולות של השב"כ), איך אפשר לא להגיע לספקות המורים לגבי עצם השיטה, שלפיה נבחרת שכבת המנהיגים הישראלית?

שאם בעניינים עקרוניים־יסודיים של ניהול המשק הלאומי, של קביעת נורמות להתנהגות נאותה בשמירה על הבטחון הלאומי, של שמירה על תקינות היחסים הבינלאומיים של ישראל, אין בעצם הבדל בין ימין לבין שמאל: אם אותם עיוותים שכיחים ומסבלים גם כאן וגם שם, מה בעצם נפקא מינה מי מנצח בבחירות ומרכיב ממשלה?

כמעט באורח בלתי־נמנע מצטרף אל המאזן העגום הזה כל אותו תחום של אי־עשיה וחוסר טיפול בבעיות לאומיות בוערות, שגם הוא יש עמו אשמה שאינה מיוחדת למפלגה אחת בלבד. כוונתי לירידתם של כ־15,000 ישראלים בשנה, שיצרה גרעין מצטבר של מאות אלפים אשר הצביעו ברגליהם נגד הציונות ונגד ארץ ישראל כתחנה סופית בנדודים היהודיים. כוונתי להזנחה רבת־השנים של הטיפול בעליה, שיצרה מצב אשר בו גם בהתחדש יציאת היהודים מברית־המועצות, רק קילוח דק מגיע לארץ־ישראל והזרם העיקרי פונה לארצות־הברית, שם יש כבר ריכוז לא קטן של יהודים סובייטיים, המפעיל את כוח המשיכה שלו על המהגרים לווינה. מבקר המדינה מנה עוד תחומים, שבהם שררה הזנחה קשה במשך שנים והנזקים המצטברים מדהימים: השאיבה חסרת האחריות של מי תהום וחוסר התכליתיות במלחמה בנגע הסמים.

על כרחו מגיע אדם לכלל מסקנה, שמדובר כאן במחלה קשה, שכל המערכת השלטונית נגועה בה. הסימפטומים שלה הם קלות־דעת, חוסר יכולת לראות את הנולד, אוזלת־יד הנמשכת גם בשעה שהדברים כבר גלויים לעין, דחיית הצעדים ההכרחיים שהמצב מחייב עד מעבר לכל מועד סביר ובריחה מן האחריות כאשר אין עוד ספק, שנעשתה טעות פאטאלית, שאת מחירה ישלמו כל מי שלא יכלו למנוע את האסון וכל מי שלא היו מצויידים בסמכויות הדרושות כדי להתערב, אבל באשר התקרה התמוטטה, על ראשם־שלהם נפלו העיים.

•

אנחנו קרבים והולכים אל מועד הפרעון של תשלום נזקי קטסטרופה כלכלית נוספת בעלת ממדים אסטרונומיים: פדיון מניות הבנקים שבהסדר. בפרשת המניות הבנקאיות נתקיימו כל התופעות שמניתי לעיל וביחוד נתקיימו בה כל המחדלים של שלטון, שלא היה מסוגל לשער מראש לאן יוליכו קלות־הדעת והעדר השליטה שלו. זה היה כשלון דו־מפלגתי ראשון מסוגו, מבחינה זאת שנולד בימי שלטונה של המפלגה האחת והתפרצותו האימתנית באה בימי שלטון המפלגה היריבה. כשבאה שעתה של עריכת החשבון היה ברור, ששום מפלגה לא תשלם את מחיר קלות־הדעת, אלא כולם ייצאו זכאים, להוציא את ציבור משלם המסים, המשלם תמיד בעד חטאי הכל.

מה שנתגלה עכשיו ביחס ללידתו של פרוייקט ה"לביא" מלמד, שלא זו בלבד שאיש מן הצמרת הפוליטית לא נתן את הדין, אלא שאיש גם לא למד את הלקח. אותה טעות טראגית, הנובעת מאותה קלות־דעת, חוזרת על עצמה. מי שצריך להכריע אינו מקבל את המידע הדרוש; מי שצריך לבחון אפשרויות אינו טורח לבדוק חלופות; מי שצריך להתריע אינו מוצא אוזניים קשובות; מי שבא לבקר מצוייד בכל החכמה הנולדת לאחר מעשה, נוכח לדעת שלא זו בלבד שאיחר את כל המועדים, שבהם ניתן להושיע, אלא שגם לגבי העתיד אינו קובע נורמות מחייבות.

כל עשור מביא אתו את הכשלון כביר־הממדים שלו: אם שנות השבעים עמדו בסימן ויסות המניות הבנקאיות; שנות השמונים יהיו השנים, שבהן הושקעו מיליונים בפרוייקט בטחוני, שאיש לא טרח לבדוק אם הוא אפשרי, אם הוא כדאי ואם הוא עונה על הצורך שלנו ומתיישב עם יכולתנו המשקית.

•

מי שצריך עכשיו להחליט אם יש עוד תוחלת ל"לביא", הוא מי שלא עמד במיבחן שיקול־הדעת הנבון בכל השלבים הקודמים של הפרוייקט. איך אפשר לדעת אם במרוצת השנים צמחה להם התבונה הדרושה כדי לא להוסיף טעות פאטאלית על הטעויות שכבר נכשלו בהן?

מי שמטפל עתה בשינוי שיטת הבחירות בדרך העשויה להבטיח לנו שלטון יותר מובחר של אנשים בעלי חכמה מרובה יותר, מתעלם מדבר אחד. שיטת בחירות אישית־אזורית מוציאה מידי המפלגות את הסמכות לרפד את רשימות מועמדיהן בכמה נמושות, שרק בזכות המוסדות המפלגתיים הם יכולים להגיע אל בית המחוקקים. דווקא אנשי הצמרת, שהם שנכשלו בכל הטעויות, מקומם מובטח בכל שיטת בחירות.

ובעייתה של ישראל בשעה זו איננה כיצד לרענן את הספסלים האחוריים, אלא כיצד להבטיח, שליד שולחן הממשלה יישבו אנשים, שחכמתם תשמש ערובה להפסקת השרשרת הארוכה של הטעויות, שהובלטו השבוע בדו"ח, שהנחיל לנו צער עמוק על מה שהיה ודאגה עמוקה לגבי מה שיהיה.

משה ז"ק

חולשתו של ידיד

שבוע ימים ערב צאתו לוושינגטון הדאיג יצחק רבין קבוצה של ח"כים בתיאור קודר על ההתבססות המחודשת של מוסקווה במזרח־התיכון.

ואכן, יש מקום לדאגה. אפילו עם מצרים, המקיימת תמרונים צבאיים משותפים עם צבא ארה"ב, דנה בריה"מ על אספקת נשק. הסובייטים פרסו את המיליונים, שחבה להם מצרים, לתקופה ארוכה והקלה במעמסה הכספית שלה. ואילו וושינגטון מתקשה למצוא מסוה שתשביע את רצון הקונגרס בעניין החוב המצרי לארה"ב.

ארה"ב הציעה לבריה"מ פעולה משותפת להגנת השיט במפרץ הפרסי, אך בריה"מ לא שעתה להצעות ארה"ב והעדיפה ללכת לבדה. לפני שארה"ב הספיקה להשיב לכוויית בעניין חסות אמריקנית למכליות הנפט שלה, הזדרזו הסובייטים להניף את דגלם־שלהם על שלוש מכליות כוויתיות ואילצו את ארה"ב ללכת בעקבותיהם.

היתה זו מכה ליוקרת ארה"ב, ולפני שהספיקה להתאושש ממנה וכבר פגע טיל עיראקי באניית מלחמה אמריקנית. העיראקים התנצלו, אך היוקרה של ארה"ב נפגעה, עד כי בעקבות דחיקתה מאיראן ומלבנון מרשה לעצמה טהראן לאיים על מעמד האמריקנים במפרץ הפרסי. זה הרקע להבנה שהושגה באחרונה בטהראן בין האיראנים לסובייטים, חרף הנשק הרב, שמספקת בריה"מ לעיראק.

בריה"מ הצליחה להפעיל את המלך חוסיין לתווך בין שתי לקוחותיה: עיראק וסוריה. ועם ההודעה המשותפת, שנתפרסמה בעקבות ביקור פארוק קאדומי, בעניין הזמנת יאסר ערפאת למוסקווה, נראה שהמאמץ הסובייטי לתאם בין סוריה לאש"ף מתקדם.

חוסיין, שהוזמן לוושינגטון, מדבר על ביקור קרוב במוסקווה ועל רכישת נשק מבריה"מ, במקום מארה"ב. חוסיין מתגרה בדיפלומטים האמריקניים כשהוא מטיח בפניהם, שאין לו אמון בארה"ב והוא זקוק לנוכחות בריה"מ בוועידה הבינלאומית. יותבן, שאף בהזמנת קורט ואלדהיים, לאחר שוושינגטון הודיעה שלא תרשה את כניסתו לארה"ב, התכוון להביע את הזדהותו עם הקו הסובייטי ביחס למאצי מורינה.

אפילו עומאן הזעירה, התלושת על מצר הורמוז ושנחשבה למעוז של המערב, קשרה קשרים עם מוסקווה.

בכל פינה באזור, כולל במדינות שבשכנותנו, ניכרת עליית ההשפעה הסובייטית ופיחות במעמד האמריקני. זוהי תמונה עגומה לישראל, המהדקת יותר ויותר את קשריה עם ארה"ב, מהשתלבות ב"תוכנית מלחמת הכוכבים" עד ההסכם לאיזור סחר חופשי.

•

בתום מלחמת לבנון כתב הנשיא רייגן אל מנחם בגין: "הוכח, כי לבריה"מ אין השפעה על המאורעות החשובים באמת במזרח־התיכון". זה היה בדמדומי שלטונו של ברז'נייב. אחרי חמש שנים הולכת ומצטיירת תמונה שונה:

• בריה"מ השתתפה באופן פעיל בעיצוב המדיניות האש"פית במועצה הפלשתינית באלג'יר והיא מחוזרת על־ידי מדינות ערב.

• הגמישות שמגלה בריה"מ בדיונים עם איראן אינם מחלישים את מעמדה בעיראק; להיפך, הם מדרבנים את ידידותיה של עיראק – ירדן, מצרים ומדינות המפרץ – לחזר אחר הסובייטים.

• בריה"מ מנצלת את שיחותיה עם ישראל בערוצים שונים, כדי לעורר את קנאתן של מדינות ערב על מנת להכניסן לסד הדיפלומטיה הסובייטית, תמורת הבטחה חוזרת, כי הקשרים הדיפלומטיים עם ישראל לא יחודשו "כל עוד מחזיקה ישראל בשטחים ערביים".

המניעים לחדירה המחודשת של מוסקווה במזרח־התיכון, שאת תמונתה הקודרת תיאר יצחק רבין באוזני קבוצת ח"כים ערב נסיעתו לוושינגטון

• אפילו המשלחת הקונסולארית, שתבוא החודש ממוסקווה, משמשת מאיץ בדירבון הערבים להידברות עם הסובייטים, כדי לבלום הידברות עם ישראל.

המניע העיקרי ליחסו הצונן של חוסיין כלפי ארה"ב הוא הלקח שהפיק משני הסכמים שהיו לו עם ארה"ב, ואשר בריה"מ הכשילה.

• באוגוסט 1982 הסכים חוסיין עם שליח אמריקני לתמוך ב"תוכנית רייגן", תוך שילוב הפלשתינים. אחר שהזהירוהו הסובייטים שלא לתמוך בתוכנית האמריקנית, תוך הפעלת לחץ עליו באמצעות סוריה ואש"ף, הודיע חוסיין באפריל 1983, כי הוא מושך את ידו מהתוכנית.

• באביב 1985 הגיע המלך להסכם עם ג'ורג' שולץ על שישה שלבים למו"מ, שבשלבו השלישי נכנס אש"ף לתמונה. בפברואר 1986 השעה את ההסכם עם אש"ף, לאחר שבלחץ סובייטי לא יכול אש"ף לעמוד בתנאים, והתוצאה: ההסכם האמריקני־ירדני קרס תחתיו.

ההתנגדות הנמרצת של בריה"מ להסכמים מנעה את יישומם. בריה"מ סירבה לוותר על מימוש חלומה לכנס ועידה בינלאומית, ובהתעקשותה הביאה לכך, שבאפריל 1987 צץ הסכם חדש, שארה"ב סמכה עליו ידיה – "הסכם לונדון" בין שר־החוץ הישראלי לבין ראש ממשלת ירדן בדבר נוהלי הוועידה. חוסיין הקיש, שבידי בריה"מ הכוח להכתיב את תנאיה ואין ארה"ב יכולה לבלום אותה.

מכאן נובע ולזולו בארה"ב. הוא מרגיש, שלא יאונה לו כל רע אם לא ייענה מיד להזמנת רייגן לבוא לוושינגטון. חוסיין מתרוצץ בבירות האיזור. הוא אוהב קבלות פנים, ולא פחות מזה את שיתוף מארחיו בהתרשמויותיו. הרושם שחוסיין מפיץ הוא, כי ארה"ב איבדה את המצפן במזרח־התיכון, ואילו בריה"מ נמצאת עתה מחדש בעידן "הסער והפרץ באזור".

•

מלחמת המפרץ הפרסי מועילה לכלכלת ירדן, שהפכה לתחנת מעבר לאספקה לעיראק. אף־על־פי־כן פועל חוסיין להפסקת־אש במלחמה זו. גם ארה"ב פועלת בכיוון זה. היא מציעה להטיל סאנקציות על צד שלא יקבל את צו הפסקת־האש של מועצת הבטחון.

אך חוסיין אינו מתלהב מהמאמץ האמריקני, שכן סין, המספקת נשק לאיראן, תטיל וטו על החלטה זו. הוא רומז על ארה"ב על שסיפקה נשק לאיראן (בשיתוף ישראל) ואין הוא מוכן למצוא ניחומים בעובדה, שארה"ב תומכת עתה בעקיפין בעיראק, חרף העובדה, שעיראק פתחה במלחמה והשתמשה בגאזים בנסיונותיה לבלום את ההתקדמות האיראנית.

הערבים מפרשים את הפיתולים במדיניות האמריקנית כסימן לחולשה. אין הם רוצים להיות בצד החלש. הממשל האמריקני, כדרכו, מנסה לרכוש את לב הערבים במשלוחי נשק, אך רב הספק אם בהבטחות אלה יהיה כדי להטות את לבם. מנקודת הראות הערבית מתקפלת ארה"ב מכוח תקיפותה של ההנהגה הסובייטית החדשה ונחרצותה.

ועד כמה שהדבר ייראה מוזר, גם הנסיגה מתוכנית ה"לביא" עלולה להתפרש על־ידי הערבים כנסיגה אמריקנית מתמיכה באחת התוכניות הנועזות של בעלת־בריתה.

מדינות ערב ראו בקנאה את המטוס היהודי, הנבנה במימון אמריקני – ויהיה משקל השיקולים הכלכליים והבטחוניים לשינוי בתוכנית בכל שיהיה, הדבר יתפרש בבירות ערב כהתקפלות אמריקנית.

ישראל מתקבלת בעיני הערבים כמדינה, שארה"ב מחוייבת לפיתוחה ולשגשוגה. מדינות ערב עלולות, איפוא, לפרש את קיפול כנפי ה"לביא" כחולשה אמריקנית. וחולשה איננה מדברת אל לב הערבים, גם אם ארה"ב תנסה לרפד אותה בנשק אמריקני למדינות המפרץ הערביות.

התדמית של אמריקה המתחלשת, מול בריה"מ המסתערת במזרח־התיכון, צופנת בתוכה סיכונים רבים בכל מו"מ בינמעצמתי באזור. גם משום כך חייבת ישראל להינתק ממנו ככל האפשר.

גבריאל שטרסמן

למנצח הידד!

יותר מכל ידיעה אחרת, המעידה על איכות החיים בישראל, תפסה אתמול את עיני זו שסיפרה על העיסקה ה"מתבשלת" בכנסת בדבר תיקון בחוק המרת דת "תמורת" חקיקת חוק, שיבטיח חנינה לאסירי המחתרת.

נוכח ידיעה זו החווירו בעיני כל הדיווחים מן הכרך עב־הכרס של מבקר המדינה. מה לנו הליכים פגומים של קבלת החלטות, הסקת מסקנות בלא שכל הנתונים נמצאים לעיני מי שחייבים לקבוע את עתידה של המדינה ומשמעת לקויה בצבא, נוכח עסקות, שאפילו סוחרי סוסים היו מסמיקים לו נתבקשו לחתום על שכמותן. ואולי לאו אולי מה שחברי הכנסת מתכוונים לעשות הוא, בסך־הכל, עיסקה מקובלת לפי הנורמות של השנים האחרונות.

אכן, הדוגמה, המשל והשנינה.

כבלות הכל, הח"כים אינם מייצגים אלא את לחם הארץ.

מזלנו, שאדם כמו דניאל ברנבוים גילה בימים אלה נחישות־החלטה – קחו ממנו דוגמה להליך נכון של קבלת החלטותיו – כאשר נמצאו מי שהפרו את האיזון העדין בין כללי התנהגות מרמאסטיוניים לבין הפקרות: הקהל איחר להגיע לקונצרט או לאופרה והקים רעש, המנצח הורה להפסיק את האופרה והנגנים ירדו מן הבמה.

כך חייבים לנהוג מחוקקים, שהחקיקה היא מלאכתם, לא עיסקת מסחרי־סוסים. מציעים עיסקה שחורה שבשחורות, חוק רע אחד תמורת חוק רע אחר. איש לא יבדוק אם החוק נחוץ לנו באמת, אם יביא תועלת כלשהי, אם הוא תקין מבחינת תוכנו. אין פלא, שלנוכח התנהגות שכזו תדמיתם של ח"כים היא מה שהיא. קומץ היוצאים מן הכלל בקרב ה־120 הוא כה קטן, שמן הסתם ראוי לבדוק אותם, אולי משהו אצלם אינו בסדר.

הציבור אף אינו יודע עד כמה פגומים הליכי העבודה של המחוקקים. בספר החוקים מספר 1217, מלפני שלושה שבועות, נדפסו חמישה (!) חוקים, שאינם אלא תיקוני טעויות של חוקים שנתקבלו קודם לכן. דוק: לא טעויות דפוס, אלא טעויות היורדות לשורשה של חקיקה, ניסוחים לקויים, מיספור שגוי של סעיפים. ראייה לרשלנות ולשחצנות של מי שמתיימרים לייצג אותנו. מישהו בדק כמה מחברי הכנסת נמצאו באולם המליאה שעה ש"הכנסת" קיבלה את החלטתה בדבר גינוי ביקורו של הנאצי ואלדהיים בחצרו של האפיפיור? מזל, שהיו"ר שלמה הלל לא היה צריך לצרף את שמותיהם לפרוטוכול, שעה ששלח את ההחלטה ההיא לוואטיקן.

הביזוי הזה, שמבקר המדינה מצא עתה לנכון לחזור ולהתריע עליו בדו"ח שלו, בפרק הדן בהליכי קבלת החלטות, עלול לגרום למדינה אסונות אדירים. שום ועדת־חקירה למפרע לא תועיל אז. כי כל הדוגמאות שהובאו לעיל, ושעוד אפשר להכביר עליהן מלים כהנה וכהנה, מעידות על חוסר רצינות משווע להליכים הקובעים את חיינו. כישראלי הסמקתי לשמוע דבריו של שר־ההגנה האמריקני, האומר לרבין: טוב, הרי אמרנו לכם שהפרוייקט הזה הוא מיותר...

ביום העצמאות ה־211 של ארה"ב אומרת לנו וושינגטון, שמבחינת דרכי קבלתן של החלטות אין אנו ראויים להיות המדינה ה־51.

ביום עיון לקצינים ולנגדים בכירים בחיל האוויר, שנערך בשבוע שעבר במגדל־העמק, נדונה השאלה האם יש סכנה לשלטון החוק במדינה. היה זה ד"ר יורם בר־סלע, שכיהן עד לא מכבר כמישנה ליועץ משפטי לממשלה, אשר סיפר על ההיקף המדהים של עבירות בתחום חוק הבניה והתכנון. מדבריו השתמע, שאת מחצית נתניה ואת הגבעה הצרפתית בירושלים בנו יהודים ללא רשיון כחוק. לא רק ערבים בנו אלפי בתים בגליל באותה דרך. המכה הזו של בניה בלתי־חוקית מקיפה את המיגזר הערבי ואת הקבלנים היהודיים, את הפרט והכלל.

ולבד מן ההיבט המשפטי, שאל בר־סלע בכאב: "ומה עם הדוגמה החינוכית? הרי ההשפעה הסביבתית של הפרות החוק הללו היא קשה ביותר. כל ילד, המתעורר בבוקר בארץ, יודע שאנו חיים באווירה של הפרת־חוק. כל אימת שאני נוסע מירושלים לתל־אביב ואני שומר על המהירות החוקית של 90 קמ"ש, אני מבחין, כי עשרות כלי־רכב עוקפים אותי במהירות עצומה. זה המצב בישראל: כל החברה עסוקה בחוויה של נסיעה בלתי־חוקית".

למקרא דו"ח מבקר המדינה, למראה העסקות בכנסת, נוסף על הנסיעה הפראית בכבישים, מתמלא הלב חרדה רבה נוכח מה שנמשך אצלנו גם בתחומים אחרים. הוויתור שהרמטכ"ל, רב־אלוף דן שומרון, ויתר על חבישת הכומתה הוא, לעניות דעתי, טעות נוספת בנושא זה. סולולים בקטנות. לו הקפיד הרמטכ"ל על חובת חבישתן של הכומתות והיה מעניש את מפרי ההוראה, היו חיילי צה"ל נראים אחרת בכבישים, בטרמפיאדות, בראש חוצות. חיילות לא היו מרשות לעצמן ללכת לבושות מדים, כשחולצתן בחוץ על המכנסים כמו ב"אפטר". כך החיילים לא היו מרשים לעצמם ללבוש כתונות כחולות תחת חולצות מדים, שכפתוריהן אינם רכוסים. פרחים, לא הופעה. הכומתה איננה נזה... באמת, וכי השרות בצבא בכללו הוא נזה. איש לא ישכנע אותי, שסממנים שליליים בתחום המשמעת החיצונית אינם נותנים את אותותיהם בכל שעות היום ובכל התחומים האחרים, שצה"ל מופקד עליהם.

הקשר בין התנהגותם של חיילים, הלבושים ברשלנות, לבין המאחרים לקונצרט או לאופרה בניצוחו של ברנבוים – ותחזקנה ידיו על החלטתו הנבונה ובמועדו – לבין קבלת מה שמכנים "החלטות" בדרג הממשלתי בדבר ייצורו של ה"לביא", הוא כה בלא צל של ספק. אולי זקוקים לנו מאה ברנבוימים שכאלה, כדי לעשות סדר במה שמכנים "מערכת השלטון בישראל", כדי שנרגיש שאנחנו בידיים טובות.

יוסף לפיד

הקריצה

הקריצה באה אי־שם בין המשפט השני והשלישי.

אני אומר, שזה נורא שמכים ערבים, ברמת עמידר ובבני תקוה, הרי לא ייתכן...

ואיש־שיחי עונה, שזה באמת בושה וחרפה ומי היה חושב ולאן הגענו. מסכנים, באמת...

וכאן הוא קורץ.

הקריצה אומרת, שבינינו לבין עצמנו, לא נורא, שיפחדו קצת, לא יזיק להם, נעשו חצופים מדי בזמן האחרון.

אתה לא תבין את זה – יאמר לי אבי־קריצה – כי לא נולדת כאן. אני מכיר אותם מילדותי. ואני אוהב אותם, לא תאמין, שיחקתי אתם כפספוס, בחצרו של סבא שלי, ממש היינו כמו אחים. אבל מה לעשות וזו השפה היחידה שהם מבינים, האמן לי – ויטפח על כתפי.

אתה בסך־הכל קצת גלותי – הוא יוסיף אחרי הרהור קצר – עם הטראומות שלך מהשואה. זה שיבש לך את הראיה. הכל מזכיר לך משהו. מיותר לגמרי. לגמרי מיותר. ואל תעשה פרצוף כזה מודאג. זה יהיה בסדר. סמוך.

ועוד קריצה.

ואני מבקש – לא לקרוץ לי.

אני לא גדלתי עם ערבים, לא מכיר טוב את הערבים וגם לא במיוחד אוהב אותם. אני בכלל לא כל כך אוהב גויים. אני אוהב יהודים. מה לעשות, מוח עקום כזה, מוח גלותי צר־אופק, שאושוויץ שרפה בו את אחוות העמים.

ומפני שאני אוהב יהודים ומפני שאני רוצה, שליהודים תהיה כאן מדינה, שמן הראוי לחיות בה, אני לא מסכים שיכו כאן ערבים.

זה לא רק עניין של תרבות חיים ושל כיבוד חוק ושל תדמיתנו בעולם. זה משהו הרבה יותר עמוק, יותר שורשי. שום דבר לא יכול לשלול את זכותנו המוסרית על הארץ הזו – לא יללות הפלשתינים ולא המקהלה הצבועה של השמאלנים שלנו – אלא רק פוגרומצ'יקים שאיבדו צלם אנוש, יהודים נזעמים, המבצעים את זממם בערבים חפים מפשע, כבר לא בדהיישה, אלא כאן, בשכונה, בגבולותינו, בחסותנו.

אין זה מקרה, ששתי תקריות דומות אירעו בתוך ימים אחדים. אנחנו יודעים מנסיוננו המר, שפוגרומים מתפשטים כמו מגיפה. בכל מקום יש מטומטמי־רגשות, סאדיסטים ופחדנים, המחכים לאות. וכאשר נדמה להם, שהגיעה שעתם, כי ההפקר חוגג ודמו של הזולת הותר – הם שורפים ומכים. בתור התחלה. אחר־כך גם אונסים ורוצחים.

וקורצים.

אפשר לחיות במדינה, שבה ערבים רוצחים מדי פעם יהודים חפים מפשע.

זה איום ונורא ועצוב וצריך להילחם בזה בכל כוחנו, אבל אפשר לחיות עם זה.

אי־אפשר, לעומת זאת, לחיות במדינה, שבה יהודים מדי פעם רוצחים ערבים חפים מפשע. או אפילו מכים אותם.

אם נשלים עם כך, אם לא נבער את הנגע מקירבנו, נהיה כולנו שותפים לרצח.

ב'

חום קפוא עכשיו

איזון עדי

אשה בלי סליחה

חנוך ברטוב

הפרט הקטן

חום קפוא עכשיו

האם ישנה איזו סתירה בין תמיכה מלאה בממשלת הזוג המוזר הזה, ליכוד־מערך, לפני שלוש שנים, לבין תחושה מעמיקה והולכת, שלמען כל הנוגעים בדבר, אך בראש וראשונה לטובתה של מדינת ישראל, צריכה ממשלה זו להתפרק עכשיו? אין כל סתירה.

נכון, שממשלה זו לא היתה קמה אילו העניק הבוחר יתרון ברור למערך או לליכוד, אבל תוצאת־התיקו היתה לא רק אילוץ אלא גם תירוץ. בנסיבות רגילות היו שתי המפלגות מעדיפות ממשלה צרה, או הליכה לבחירות נוספות, על פני ממשלה משותפת, קל וחומר קואליציה רוטאציונית. ופה העיקר: תוצאות הבחירות שיקפו הוויה לאומית שסועה ומפולגת, שביטוייה המפחידים ביותר היו בימי הבחירות של 1981.

בלי להמעיט מחשיבות שני ההישגים המרכזיים, שממשלת בהם ממשלת תציה הראשון של הרוטאציה בראשותו של שמעון פרס, סייעה הישיבה המשותפת בממשלה לגירושן של הרוחות הרעות והחזירה במידה ידועה את המחלוקות על אמונות ודעות אל הנורמאלי. בזה מילא יצחק שמיר תפקיד ראוי לכל שבח, להבדיל מקודמו בראשות הליכוד, מנחם בגין. הצורך לכבות את שינאת־האחים היה דוחק או אפילו יותר מן המאבק באינפלאציה ומהוצאת צה"ל מלבנון. לכן תמכתי אז בהקמת ממשלת האחדות הלאומית ועל כך איני רואה כל סיבה להצטער גם היום.

אלא שכל מה שהיה בעל חשיבות עליונה לפני שלוש שנים שוב אינו מה שהגיע מאז לראש סדר־יומנו הלאומי. אינני בא למנות כאן את כל הנושאים, המתפוצצים חדשים לבקרים, אם כי יש בהחלט מקום להזכיר כאן, שלמחרת הבחירות של מאי 1977 לא נלאו ראשי הליכוד מלדבר על "עשרים ותשע שנות המחדלים", שלא ביום אחד יצליחו לתקן כל מה שעוות בהן.

דברים אלה נכתבים אחרי פירסום דו"ח המבקר על תהליך קבלת ההחלטות על ייצורו של ה"לביא", גם אחרי מה ששמענו מפי ח"כ רפאל איתן, הרמטכ"ל בשנת 1980, על כך, שההחלטה היתה "פוליטית", שהוא עצמו התנגד – וזה אחרי כל מה ששמענו על ההסתבכות בלבנון, אחרי פרשת הבנקים, אחרי... לא שכל אלה הם עניינים של מה בכך. אבל לראש סדר־יומנו העולה נושא, שאין חשוב ממנו ואשר עליו נחלק הציבור – הסיכוי לשוב ולהניע את עגלת השלום, שלא זזה מילימטר אחד מיום שהחזירו ראש־הממשלה בגין ושר־הבטחון שרון את האינקש האחרון בסיני.

היוזמה היא כולה של שמעון פרס, הן בהיותו ראש־הממשלה והן מאז היה לממלא־מקומו ולשר־החוץ. פרס מדבר לא על איזשהן תקוות מעורפלות בעתיד בלתי־מוגדר, אלא טורח להדגיש, שלפנינו הזדמנות, שחובה להיענות לה בדחיפות רבה, שמא תהיה החמצתה גורלית. שמעון פרס הוא, בראש ובראשונה, ראש מפלגת העבודה והמערך, ומהרגע הראשון הבהיר, כי אם תאמץ הממשלה כולה מהלך מדיני זה, מה טוב, ולא – יהיה הסיכוי להסדר עם ירדן נושא מרכזי בבחירות, שתוקדמנה לסוף שנה זו.

לא נעים, אבל פה קרה משהו, שמאלץ את מפלגת העבודה לעשות מה שפוליטיקאים שונאים יותר מכל – לקבל החלטה שיש בה סיכון. מה שקרה הוא, שיצחק שמיר, שאף עליו גורסים קלי־הלשון לומר, שהוא מאלה הנוטים "להחליט שלא להחליט", עשה דבר פשוט: הפעיל את זכות הוויטו, השמורה בקאבינט לשני הצדדים.

אפשר להתחכם עד סוף השנה ולטעון, שההיפך הוא הנכון ולפיכך אין מניעה, ששר־החוץ יסע ממדינה למדינה וידבר שם שלום. מכל זה לא ייצא דבר זולת עוד כותרות ועוד תמונות. בנושא זה ממשלת ישראל היא היום ראש־הממשלה יצחק שמיר. ובניגוד לדעתם של קלי־הלשון, החלטתו שלא להחליט עולה לדעתי בקנה אחד עם עיקר־העיקרים של השקפת עולמו ומדיניותו: הסטאטוס קוו הוא הטוב בכל העולמות.

צר לומר זאת, אבל מן המילכוד הזה פתוחות היום למפלגת העבודה רק שתי דרכים קשות: אם לא תצליח להביא לפיזור הכנסת ולהקדמת הבחירות, היא יכולה לבחור בחיים בלתי־נסבלים, לפרוש מהממשלה וכאופוזיציה אחראית להאבק על נפש העם. היא יכולה לבלוע את הכשלון הגדול הזה ותוך כדי ישיבה נמשכת בממשלה לבור לעצמה מיתה יפה.

בהחלט לא נעים, אבל בין מיתה יפה לחיים בלתי־נסבלים צריכה גם מפלגת העבודה לבחור בחיים. אפילו חיים בלתי־נסבלים הם נקודת־מוצא לא רעה, טובה בהרבה מהחלופה. אינני יודע איך צייר לעצמו שמעון פרס את התסריט כולו כשפתח במערכה המוצדקת לחימום תהליך השלום וכשהדגיש שוב ושוב את הדחיפות המדינית, אבל משעה שהטיל יצחק שמיר את הוויטו, לא יוכל המערך להעמיד פנים שלא קרה דבר, שלא היה סיכוי כביר להסדר, שלא היתה כל דחיפות; לא יוכל להישאר סתם כך בממשלה אחת עם מי שמטרתם העליונה היא הקפאת המצב הקיים בכל ארץ־ישראל, עם כל הערבים, עם כל העיוותים הנובעים ממציאות כזאת.

כשם שאין כפור חם, אין גם חום קפוא. אי־אפשר להרעיש עולם בהבטחות "משא־ומתן עכשיו" ולשוב בשקט לסטאטוס־קוו־לנצח. עם "חום קפוא עכשיו" קשה להגיע רחוק. ספק אם אפשר לצאת מתוכו אפילו לחיים קשים...

לקראת הקשרים הדיפלומאטיים המלאים עם סין העממית עד סוף החודש

אפרים קישון

חד גדיא סיבוב שני

הקדחת הצהובה

ישבנו באמשים אלו על המרפסת, ארבעה גברים שאיכפת להם, ושוחחנו בינינו על דא ועל סין. לפנות ערב נעים היה, כשהחמה כבר שקעה בים וריח הירקון טרם עלה. שיחתנו הערה הסתמכה על ידיעת סוכנות עת"ם בדבר הפגישה הדראמטית באירופה בין שר־החוץ ומ"מ פרס לבין מישהו, ששמע כי נציג־המשנה של סין אמר בפאריס, כי היו כבר מגעים עם ישראל. אומנם, אין זה נחשב עדיין להכרה דיפלומאטית מלאה, אבל משהו בכל זאת זז באיזה כיוון שהוא.

– לבל נזלזל בג'סטה הזאת – סבר הפובליציסט שבחבורה – כל תינוק בעל השכלה פוליטית מינימאלית יודע היום, שגורל אזורנו תלוי בסופו של דבר בשאלה אחת בלבד: מה יעשו הסינים?

– מה יעשו?

– אינני יודע – הודה הפובליציסט – אני רק יודע, שלסין יותר ממיליארד תושבים.

– זה המון – סבר המהנדס גליק – בלי ספק זה המון.

– דוגמא סטאטיסטית קטנה להמחשת המימדים – המשיך הפובליציסט בשביעות־רצון – אם יישבו מיליארד סינים זה על כתפו של זה, הם יגיעו עד לשמש.

– שטויות – העיר ד"ר בירנבוים – הם יישרפו בגובה כזה.

– לא, לא, הם מאוד ממושמעים...

דימינו בנפשנו עמוד של מיליארד סינים, שראשו מגיע ללב השמיים, והרגשנו חולשה קלה. לפני הרבה שנים, באולם ההתעמלות של הגימנאסיה שלי, ישב על צוארי יאנצ'י פרדור השמן ואני במעט התמוטטתי תחתיו. אולם הפובליציסט לא נתן לנו הפוגה:

– לסין 150 מיליון חיילים – הוסיף שמן עלינו – תארו בנפשכם מצעד של 150 מיליון חיילים ביום העצמאות...

עשינו חשבון חטוף והסתבר לנו, שהם היו צועדים לפני במת המוזמנים שנה שלמה. פירושו, שאך גמרו את המצעד, היו צריכים להתחיל אותו מחדש, בלי סוף, לנצח נצחים. איום. מועקה ירדה עלינו. גם ככה קשה לשבת על הבמה שלוש שעות בשמש.

– מכל מקום – הסיק ד"ר בירנבוים – צריך לחזק את צה"ל. מכאן עברנו כמובן לעיסקות נשק.

– אלי שבשמים – פילבל מבטנו במרחקים – אילו היתה סין מזמינה מאתנו רק "עוזי" אחד לכל חייל...

הרוק נאסף בפינו מרוב המחשבה. 150 מיליון "עוזים" לא הולכים ברגל. אם נרוויח רק 10 שקלים על כל אחד... טוב, נגיד 8.50...

– שמא כדי לתת להם הצעה בכתב? – העליתי את השאלה ההגיונית, אולם הפובליציסט קטע אותי בעודי באיבי:

– וכי הם זקוקים לנו? – גיחך – הרי הם יכולים להקים לעצמם כל־יום תריסר מפעלים חמושים־לנשק. אנחנו, היהודים, צריכים להשפיל את עצמנו עד עפר בפני שולץ, כדי לקבל כמה דולארים עלובים לפיתוח הלביא, אבל אילו היינו נתמכים על־ידי סין העממית, הרי אם כל סיני תורם לנו דולאר אחד בלבד, יש לנו צ'יק־צ'אק מיליארד קטן בכיס...

נתחלחלנו. למה, ניקר בראשנו, למה לא יתן כל סיני אפילו עשרה דולארים מחורבנים, לכל הרוחות? אז יהיה בידינו סכום כזה, שאפשר לבטא רק בשנות אור...

הירקון עודד אותנו מדימדומי הנפש, בשלחו עלינו מיליארד יתושים. לכן, נערנו בהם, לכו לסין באמת, אם כל יתוש עוקץ רק סיני אחד הרי זה עשוי לתת, לפי אומדן זהיר של הפובליציסט, 80,000 קוב דם, נוסף לכך עוקץ כל יתוש לפחות תריסר פעם בשנה, זאת אומרת במספרים עגולים...

ממש שחינו בדם. כדי לתת מיפנה לשיחה העליתי את השאלה, האם יהיו בחירות השנה או לא יהיו ומתי. הנוכחים שקעו בהרהורים עמוקים, עד שהפובליציסט שבר את הדממה:

– אם לארבעה מיליון יהודים יש 17 מפלגות – הפטיר – הרי למיליארד סינים היה צריך להיות 4,250 מפלגות...

הצבע השחור קנה בלבנו את מושבו. לעזאזל, יש לסינים האלה מזל של שד, שהם לא יהודים.

אבל מצד שני מיליארד יהודים, זה היה, כבר משהו, זה כבר מושב לכוח בינלאומי, אפילו רק כל סיני שני בהם היה עולה לארץ. כן, היינו שולחים אותם להיאחזות. קליטה לא קלה, בפרט מבחינת מקומות החנייה, אבל אילו השלכות היו לזה, למען השם! אם כל עולה היה מקבל רק מכונית אחת מאמריקה, היינו מרששים את ארה"ב עד כדי מעצמה ממדרגה שלישית...

ככל שהעמקנו בנושא, עלו וצצו בראשנו אפשרויות מעשיות שונות:

– אילו היה כל סיני יורק רק יריקה אחת – שקל הפובליציסט – הרי היה הים התיכון עולה על גדותיו...

– סליחה, אני לא מרגיש טוב – קמתי מכסאי – אני מאחר לאוטובוס שלי...

מבטים מלוכסנים הופנו לעברי:

– אם כל סיני מאחר רק דקה אחת... – ציין הפובליציסט אגב חיוך סארקאסטי – אולי היינו רושמים היום שנת 1837. אילו איחר כל סיני רבע שעה...

קודם כל זינק המהנדס גליק, אחר־כך התנפל עליו ד"ר בירנבוים. אני בעטתי בפובליציסט מאחור.

– מה אתכם – שאל האיש – השתגעתם?

– תאר בנפשך – ציינתי – אילו בעטו בך מיליארד סינים...

– יותר – גנח הפובליציסט – מאז אתמו משוחחים... נולדו עוד מאה אלף...

עטופי סרעפים התפזרנו בתוך חשיכת הערב. לא יכולתי לישון באותו לילה. התחלתי לספור כבשים על מרבצי כדי להירדם, והגעתי עד ל־ 71,009,407 כשהפציע השחר. אפילו לא קמתי. לשם מה? אם לכל סיני יש רק כבש אחד...

שאול בן־חיים

איזון עדין במפרץ

שתי מעצמות־העל שקועות בדרשיה מזרח־תיכונית. הפעם נושא הדיון אפוי רחב יותר: הוא מקיף את כל השטח שבין המפרץ הפרסי לים התיכון ובתוך יחזיו את תהליך השלום הישראלי־ערבי ואת מלחמת איראן־עיראק. בעיניים מעצמתיות זוהי מיקשה אחת. השיחות של הנון וולטרס, שגריר ארה"ב באו"ם, וסגן שר החוץ הסובייטי, ולאדימיר פטרובסקי, במוסקבה, כמו גם שיחותיו של ריצ'ארד מרפי ועמיתו ולאדימיר פוליאקוב בז'נווה, עושות רושם כאילו יש על מה לדבר.

בריה"מ רוצה לנצל את מעורבותה הגוברת במפרץ ובעולם הערבי כדי לאזן את השפעתה של ארה"ב באיזור. לכן אותותיה על נכונותה לשתף פעולה במימוש הצעות ריגן, שמועצת הבטחון תקרא לאיראן ועיראק להסכים להפסקת אש ולנסיגת הכוחות "לקווי הגבול המוכרים". לפי שעה לא ברור אם יסכימו הרוסים גם להצעה למנוע אספקת נשק לשני הצדדים הלוחמים. אלא שזהו שוויון מדומה. מבחינה צבאית מרוכז כיום במפרץ הפרסי כוח אמריקני כביר, המנגד לעוצמתו את הנוכחות הצבאית הסובייטית. וכל עוד לא תסכים בריה"מ לשלם את המחיר הנדרש לא תוכל גם להוכיח את היותה גורם משפיע על תהליך השלום בין ישראל לערבים.

האמריקנים משלבים, כדרכם, שיקולים מבית בשיקולי־חוץ. כיוון שריגן הורה להגביר את הכוח הימי של ארה"ב במפרץ ולתת ליווי צמוד למכליות כוויתיות, שישאו דגל אמריקני, עליו להוכיח – בשל ההתנגדות של הקונגרס – שאין הוא הרפתקן חסר־אחריות; שאינו מסתבך במלחמה במפרץ. לכן הוא מלווה את המהלך הצבאי במסע דיפלומאטי חובק־עולם. גם מזרח־הרוח השוררת באמצו הימני של הנשיא מאלצת אותו להזהר ולהכריז, שהוא מבקש דווקא לצמצם את הנוכחות הסובייטית במפרץ.

לאמור, הסיכוי לשיתוף־פעולה בין־מעצמתי הוא קטן ודל. לכל היותר מותר לדבר על "הבנות", שיסדירו מעין דו־קיום אמריקני־סובייטי במפרץ. ובינתיים נמשכת גם התחרות בין המעצמות.

בעוד גנראל וולטרס מנהל את מגעיו עם מאורוזו, הגיע למוסקווה גם סגן ראש ממשלת עיראק, טאהא יאסיר ראמאדאן, כדי לדון עם ספקית הנשק הראשית שלו על הזמנות חדשות. עיראק נהנית משני העולמות. היא מקבלת נשק משני הגושים ובהקשר זה שיקמה גם את יחסיה עם וושינגטון. תיאבון הסובייטים אינו יודע שובעה. עתה הם מנסים למכור את הטנק שלהם מדגם טי־72 לנסיכויות המפרץ. לאמור, כדי להדוף את ההשפעה הסובייטית במפרץ יצטרכו האמריקנים להתחרות בהצעות נשק מפתות דווקא בשעה שלכאורה דנים בקץ המלחמה בזירה.

ובנקודה זו נקשרים הקצוות. נמצא את עצמנו בוודאי שוב בפני בעיה כיצד להגיב אם נשק מתוחכם יותן לערבים. ירגיעו אותנו, שהפסקת מלחמת איראן־עיראק אינה מסכנת את ישראל. שהרי שתיהן הקיזו דם רב ויצטרכו לתקופת שיקום ממושכת. ומעבר לזאת – אם יגיע תהליך השלום לכדי מימוש, תתבטל מאליה גם סכנת "החזית המזרחית". על ישראל לשקול בדבר בעוד מועד.

ארז ביטון

למוקיעים בע"מ

אינטלקטואלים מעדות המזרח נזעקו בשנים האחרונות להגן על שמם הטוב של מזרחיים בקיים משנאת ערבים, וגם הקימו תנועות ציבוריות, ששמו להן למטרה לפעול בשכונות ובערי פיתוח למען הגברת סובלנות ודו־קיום בין יהודים לערבים.

ההיסטוריה רבת השנים של חיים יהודיים במדינות ערביות מוכיחה, שלרוב היו היחסים קורקטיים, עד כדי שיתוף־פעולה יום־יומי הדוק. בערים הגדולות, במארוקו למשל, התגוררו יהודים בגיטו אשר נקרא "מלח". בכפרים המרוחקים המגע היום־יומי השוטף בין יהודים לערבים היה אינטנסיווי עוד יותר. לעתים היו משפחות יהודיות אחדות בליבה של שכונה ערבית, לעתים רחוב קטן אחד של יהודים בעיבורו של כפר מוסלמי. ליהודים היתה אוטונומיה לחיים דתיים ולמנהיג הדתי היתה גם סמכות ממשית לפסוק הלכה בדיני ממונות וקנין ולא רק בדיני אישות.

הורי, שהתגוררו בכפר קטן כזה בדרום מארוקו, למרגלות הרי האטלס, מספרים, כי למשפחות היהודיות בכפר היו בעלי חסות מקרב נכבדי הכפר הערביים, ואם קרה, שערבי התנכל על איש יהודי, פנה היהודי לנותן חסותו הערבי וביקש שיריב את ריבו. יחסי החסות הללו עברו לעתים קרובות מדור לדור, בזיקה נמשכת בין המשפחה היהודית למשפחת המכבד הערבי.

למרות המציאות הפיסית הקרובה כל כך בין יהודים וערבים, בדרך כלל לא היה כל איום על זהותם הדתית והתרבותית של יהודים, פרט לתקופות היסטוריות בעבר הרחוק, כאשר יהודים נאנסו להתאסלם. לעומת זאת, היתה תקופה אחת, מרתקת, שבה שלטו יהודים וכפו על מוסלמים להתייהד.

פרט לפוגרומים אחדים ביהודים במאה הזאת, כמו רצח עיירה יהודית שלמה, ששמה אוג'דה, במארוקו, או הפוגרום ביהודי עיראק ב־1941, אין, בסיכום כולל, ליהודים יוצאי ערב תחושה של זכרון מר ושל התחשבנות היסטורית. ההפך מזה, יוצאי מארוקו אף מצביעים נרגשים לאפשרות לחזור ולהתראות עם שכנים ערבים מן העבר הלא רחוק.

יהודי מארוקו, למשל, מעלים על נס את פועלו של חסן השני ביחסו ליהודים, ולפעמים בהפרזה הוא אפילו מצהיר עליהם כנתיניו, גם אם היגרו בינתיים לארצות אחרות.

אחת הסיבות העיקריות לשקט ולשלווה בחיים משותפים בין היהודים לערבים היתה העובדה, שהיהודים מעולם לא תבעו חזקה טריטוריאלית על שטח וגם לא דרשו לקחת חלק בניהול המדיני. מובן מאליו, שבמישטר מלוכני גם לא יכולות היו להיווצר ציפיות למימוש פוליטי.

אומנם, לא פעם נזקק השליט לשירותים הטובים של שר יהודי, רופא יהודי ויועצים מיועצים שונים, אבל ביסודו של דבר עמדה מעל לכל שאלה שליטתם של המוסלמים ואילו היהודים ידעו וגם חשו עצמם כאורחים זמניים, שסופם לעלות לארץ־ישראל.

ובכן, קיים הפוטנציאל לחיים בצוותא של יהודים וערבים, ללא שנאה מוקדמת וללא מתחים והדרות קיצוניים.

המציאות בישראל, בשונה מזו של ארצות האיסלאם, היא מורכבת ומסובכת לאין ערוך:

- המדובר כאן בסכסוך פוליטי חריף במאבק על טריטוריה.
- תביעה מוצדקת מצד ערביי ישראל לשיוויון מוחלט בקבלת משאבים ולחופש מגורים ללא הטרדה בכל מקום בארץ.
- מציאות כמעט בלתי הפיכה של עשרות אלפי ערבים מן השטחים, שהם עובדי יום בישראל, המתהלכים בקרבנו בניכור גמור, כצללים נחבאים. הם חשים על בשרם את מבטי החשד והסטריאוטיפיות, ברמת עמידר כמו ברמת אביב ובכל מקום אחר.

המתחים ברמת עמידר הגיעו לכדי התפקעות בשל מפגש אינטנסיווי יום־יומי במגורים משותפים. במציאות, שהיא חדשה לישראלים יהודים, שמעולם לא עברו תהליך מותאם של סוציאליזציה, של הסרת דיעות קדומות ושל הפחתת חשד והדרות. שאלה תיאורטית מעניינת, כמובן, היא – כיצד היו נוהגים ישראלים יהודים, המתגוררים בשכונות מבוססות יותר, שסף רגישותם גבוה יותר.

ההיסטוריה הארוכה של חיים יהודיים בארצות ערביות מוכיחה, שלרוב היו היחסים קורקטיים, עד כדי שיתוף־פעולה יומיומי הדוק

צריך, כמובן, להוקיע ולבלום על הסף מעשי התנכלות כלפי ערבים. אך אין די בהוקעה שלאחר מעשה. האחריות הראשית מוטלת על ההנהגה הפוליטית על כל זרמיה. להתמודד ביושר עם סוגיות סבוכות, קשות ומורכבות כל כך ולא לעשות לעצמה מלאכה קלה, להטיל את מלוא המעשה על אזרחים קשיי יום, הנתונים במתחים והדרות מעצם המציאות הפוליטית.

במלים אחרות, ללא פתרון פוליטי לא תקהה חריפות המתח והחשד במיפגש בין יהודים לערבים מחוץ לקו הירוק ובתוכו.

נכון, שאלת היחסים והחיים היומיומיים בין יהודים וערבים בארץ אחת לא תיפתר בהינף אחד, גם אם ייכון שלום, מפני שמדובר כאן בתהליך של מציאות חדשה ויחסים בין עמים נרקמים במאמץ משותף של שנים בהסרת דיעות קדומות ותוך כדי התנסויות חיוביות. אבל ללא פתרון הסכסוך הפוליטי והסרת איומת הסדור חושש שני, שנהיה עדים גם להבא להתנגשויות ולמעשי הפגנה הדדיים.

יגאל לב

פגישה מקרית

אשה בלי סליחה

היא כבר נכנסת לשנות ה־40, אבל בכל האמור למשק הבית ולדרך, שבה היא מחנכת את ילדיה, היא אשה חסרת אחריות, המנסה בכל כוחה להסתיר את גילה האמיתי.

בנה, למשל, רצה צעצוע יקר. עקרת־בית רגילה היתה מוצאה את הפתרון, מחשבת כמה מרוויח בעלה, כמה חסכונות יש בבנק, ואז, לפי התחשיב המדוייק, קונה צעצוע לבן להשתעשע בו, אבל לא תשעבד את המשפחה כולה לגחמנויות של ילד האב משחקים. אבל היא החליטה לקנות לילד את צעצוע ה"לביא" שלו. למה? פשוט, משום שהיא אמא חסרת אחריות, החושבת שמבטאים את האהבה לילד לא על־ידי כך שמכניסים אותו למסגרת של משמעת, אלא מספקים לו את כל דרישותיו וברגע שהן עולות על דל שפתיו. וכך, בסופו של דבר, לא יהיה צעצוע לילד והמשפחה לא רק שאיבדה מיוקרתה אלא שקעה בחובות כבדים ושוב לא תוכל להעניק לילד השכלה גבוהה, או לאפשר לסבתא לסיים את חייה בכבוד.

ביתה שרוי בבלגן כזה, עד כי קרובי המשפחה מרוסיה – שהיא שילמה מחיר גבוה כדי להביאם אליה, בטענה להם חדרים מרווחים בדירתה השתדלה אצל גדולים וחשובים כדי להביאם – מעדיפים להסתופף בחדרים קטנים ועלובים בסימטאות ניו־יורק או טורונטו מאשר לבוא ולהתאורח בבית אחותם הבכירה.

אבל לא רק שאורי־בשרה מסרבים לבוא הביתה, אפילו ילדיה שלה קמים ונוטשים את הבית. זה מה שקורה כאשר במקום לחנך את הילדים אמא מקלקלת אותם בתפנוקים. ככה זה כאשר במקום להיות אמא נבונה, את מנסה לשחק את הצעירה הנצחית, קלת־הדעת וחסרת־האחריות. הבנים הבכורים, אלה שלמדו, האקדמאים, נוטשים בהמוניהם את הבית ואיתם יורדים צעירים רבים וטובים, שעליהם תקוות המשפחה.

יש עוד צד באופי קל־הדעת של הגברת הזאת, הנוהגת בימים הקרובים את יום הולדתה ה־40: היא סלחנית לגבי תעלוליהם של אחדים מבניה ומגלה הבנה לשגיונותיהם ותסביכיהם. במקום לקחתם לטיפול פסיכיאטרי, היא מחייכת בחין סלחנות. יש בין ילדיה מי שמעדיפים שלא לדעת מי הם האנשים האלמונים, הבונים את החדרים בבית הגדול של אמא. מי הם החצרנים, המנקים, אלה שעובדים במטבח.

וכאשר הם פוגשים את אחת הדמויות העלומות הללו, הנוטות ללון בחדריה של אמא כדי להשכים קום לעבודה, הם מתנפלים עליהם במין זעם רצחני. מכים אותם ושורפים את חדריהם הקטנים. אז מה פלא שבניה נוטשים אותה וקרוביה סולדים מביתה המרוחה?

ככה זה כאשר גברת על סף גיל ה־40 משחקת את האשה קלת־הדעת ואת האם חסרת־האחריות. מנסה להוריד מגילה כדי להיראות צעירה. בסופו של דבר היא יודעת, שהתייחסו אליה בהבנה ובסליחות. עצבות.

בסדר. אנחנו מוכנים לקבל את הקריטריון, שלפיו ניתן לסלוח לאשה, המנסה להוריד מגילה. אם כך, מדוע בפרשת מעשה תמים של הגברת ממושב שקודה שבנגב המערבי, בת גילה של המדינה, אשר ביקשה, בסך הכל, להפחית שבע שנים מגילה, כדי "להתיישר" עם הגבר הצעיר ממנה בעשר שנים, שאיתו עמדה להתחתן, קבע בית־המשפט המחוזי בבאר־שבע, כי "אין כל מקום להתייחס בהבנה או בסלחנות". עם כל הכבוד, לדעתנו, יש סליחה זו חייבת להיות הבנה, אם לא למעלה מזה, לנסיונה העגום של הגברת ממושב שקודה, הגברת בת גילה של המדינה.

هكذا من الاصل

هكذا من الاجمل

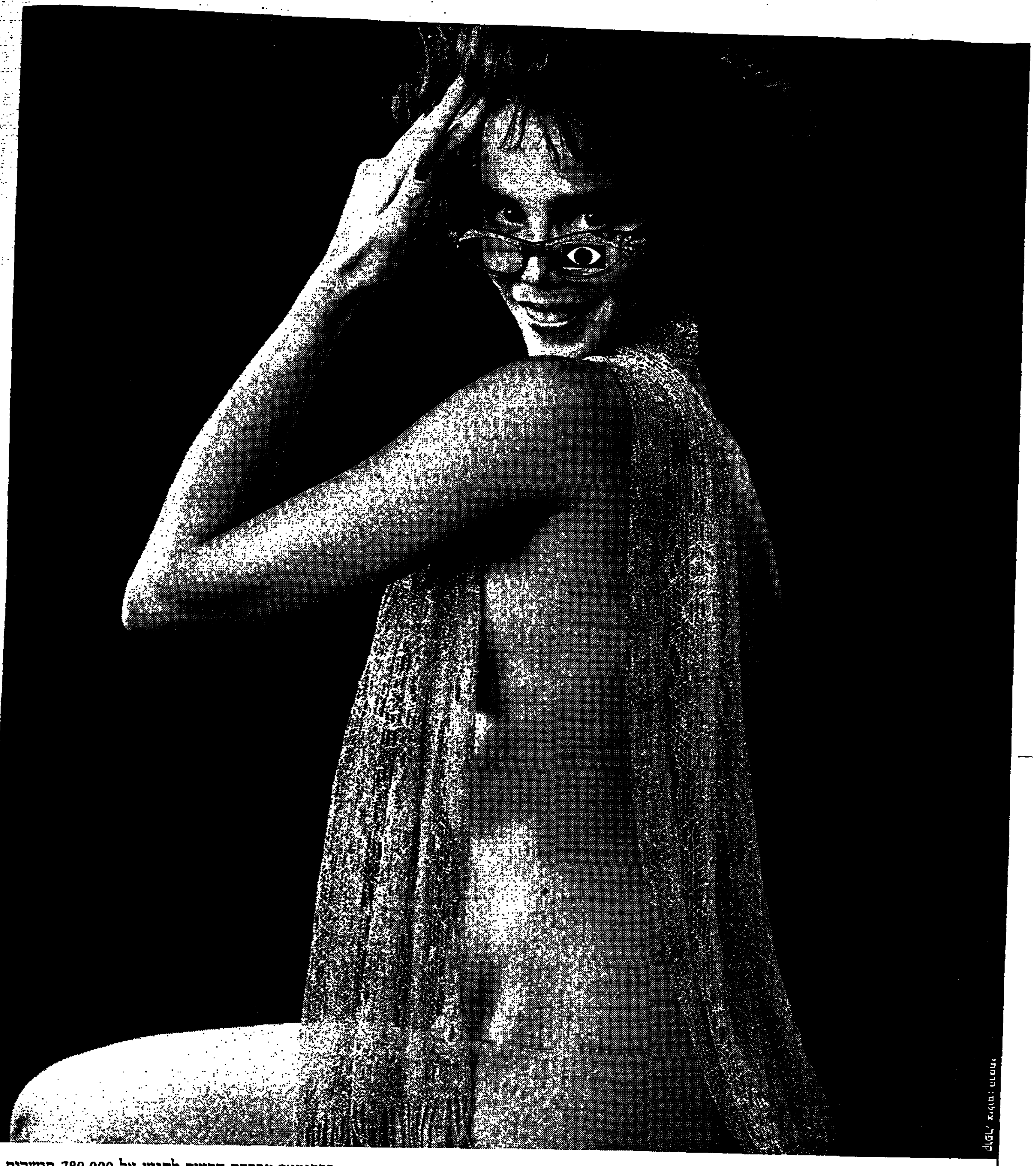

החשיפה הגדולה ביותר במדינה

פרסומאי/מפרסם הרוצה להגיע אל 789,000 תושבים בוגרים בגוש דן והשרון, בעלי הכנסה ממוצעת ומעלה, כבר אינו צריך צנורות פרסום אחדים.

פרסומאי/מפרסם הרוצה שאותם צרכנים יראו את הפרסום שלו הרבה יותר מפעם אחת כבר אינו צריך לשלם אלא פעם אחת בלבד כי:

לסדרת ה-6,000 של עבודי (240 שלטים ששטחם 6,000 מ"ר) יש כסוי נטו של 63% ושכיחות מגע ממוצעת (OTS) של 169.3 פעמים במשך שבועיים!

ובמספרים מדוייקים: 84,311,400 חשיפות אצל 498,000 צרכנים.

החשיפה הגדולה ביותר במדינה - ואתה משלם רק פעם אחת.

מקור נתונים: מחקר "טלסקר" יוני 1987. לקבלת עותק של המחקר נא טלפן 799131(03).

להסתכל בגדול **עבודי** פרסום חוצות

מעריב קריירה

חלק ג'/יום ששי ו' בתמוז תשמ"ז, 3.7.1987

עבודה עולמית

אבא במטבח

בשני שלישים מהמשפחות האמריקניות יוצאות גם האמ־הות לעבודה. רק באחוז אחד מהמשפחות, נשאר האב בבית בתפקיד ההורה המטפל. כך ער־לה מבדיקה שערך מרכז המחקר לילדים באוניברסיטת ייל בא־רה"ב.

משפחות שבחרו להתארגן כך שהאב נשאר בבית והאם היא המפרנסת הראשית, הצליחו לה־תרגל למצב ולהתארגן לא רע. הקשיים המרכזיים בחייהם נבעו מסטריאוטיפים ודימויים חבר־תיים מצד שכנים, חברים ובני משפחה.

נשאר בבית

לדעת עורכי הסקר, למרות הנ־טיה לדבר על טישטוש הגבולות בין המינים, יש נושאים שהחב־רה מתקשה לשנות דעתה לגבי־הם, ותפקיד האם בבית עם היל־דים הוא אחד הבולטים שבהם. הילדים של אותן משפחות נבד־קו בקפדנות, ונמצאו רגילים כמו ילדים אחרים. שינוי כלשהו שא־כן בא לביטוי בהתנהגותם, היה הפתיחות הרבה יותר בהתנהגו־תם החברתית, ובמיוחד כלפי זרים.

לימודים למובטלים

ניתוח כלכלי שבוצע על־ידי דר' וויד קארד מאוניברסיטת פרינס־טון ודניאל סאליבן מאוניברסי־טת נורת'ווסט בארה"ב קובע, שעידוד צעירים ומובטלים לצ־את ללימודים הוא הדרך היעילה ביותר לעזור להם למצוא עבודה. מסקנות הניתוח פורסמו בדף עבודה של המשרד הלאומי למחקר כלכלי בארה"ב.

שני הכלכלנים ניתחו את היסטו־רית התעסוקה של צעירים, שלימודיהם מומנו על־ידי קרנות פדרליות שונות. הם מצאו, שבמרוצת שלוש שנים מתום הלימודים, יש לצעירים אלה סי־כוי רב יותר למצוא עבודה, לעו־מת קבוצת ביקורת שלא השת־תתפה בהכשרה מסודרת.

לא כל תוכניות הלימודים מוכי־חות מבחינת יעילות כלכלית. הם מצאו, שתוכניות שהתבססו על לימודים מסודרים בכיתות לי־מוד, היו עדיפות על תוכניות שהתבססו על הכשרה תוך כדי עבודה. למי שלמד באופן מסו־דר, היה סיכוי טוב יותר למצוא עבודה, וכמו כן הצליח להרוויח משכורת גבוהה יותר.

קול העובדים

מספר רב והולך של חברות בוחר לפרוץ את מחסומי הניהול המ־סורתי, ולאפשר לעובדים להש־מיע את קולם בתהליכי קבלת ההחלטות.

אחת הבעיות הקשות בשינוי ני־הולי זה היא התובנה להשליט את שיטת השותפות על האיר־גון. במקרים רבים מתבססת תבנית השינוי למצב בו העובד נותן רעיונות, אבל המנהל הוא המחליט הבלעדי. ולא זו הכוו־נה.

כדי להימנע מטעויות כאלה, ממליצים מומחים לנקוט בש־לוש טכניקות חשובות:

1. לבנות את מערך הניהול המ־שותף בכל דרגות הניהול של האירגון, עד הדרגה הנמוכה בי־תר של בעלי אחריות.
2. להפעיל מערך סדנאות והדר־כה כדי שהעובדים יפנימו את רעיון האחריות המשותפת בני־הול, ויהיו מוכנים לפעול בצורה ממשית לטובת העניין.
3. לחנך את המנהלים הבכירים לכך, שיראו בתפקידם סמכות של מדריך ומייעל, ולא סמכות של מקבל החלטות היושב מעל השאר.

תקציר

כתבה בעמ' 2

דרך השוקולד בצפת

"עד היום לא ברור לנו למה בעל קונצרן גרמני ענק עם שישה מפעלים באירופה בא לעשות אתנו עסקים" אומר ד"ר עמי דולב, מנכ"ל מפ־על "ורד הגליל". כל העובדים הינם אנשים צעירים, שלא עבדו לפני כן בייצור, משוחררי צה"ל שרובם היו בשלב זה או אחר מובטלים. "המפעל הזה, הוא הדבר הטוב ביותר שקרה בצפת בשנים האחרו־נות".

כתבה בעמ' 2

מנהלת שיווק

את יכולתה להתייחס לקשיים, תיסכולים וכשלונות בפרופורציה הנ־כונה, הצליחה לאורה כץ, כפי הנראה, להקנות גם לילדיה. באחד המקרים, כששאלה את בנה בן ה־10, מה הכי חשוב בחיים, הוא ענה: "הכי חשוב בחיים — זה החיים!" ובשבילה מהווה תשובה זו את תמצית הצלחתה בחיים.

כתבה בעמ' 3

יחסים אסורים

מנהלים שעובדים שנים רבות עם אותה מזכירה, מצפים ממנה לנאמ־נות מוחלטת, עד כדי ביטול עצמה בפני צרכי הבוס. ציפיה זו איננה במקומה, והיא עלולה להעמיד את המזכירה בפני בעיה. הנאמנות הראשונית של כל מזכירה היא לאירגון המעסיק אותה, ולא למנהל איתו היא עובדת.

ניתוח גרפולוגי

טיפוס תמים

מאת מיכל נפתלי (גרפולוגית).

יוסי כותב: "אני עומד לעזוב את תחום הבנקאות ומחפש עבודה בשיווק ובמכירות, וזה מנסיוני הרב במגע עם אנשים, יכולת לנהל משא ומתן והכרת המשק הישראלי מהצד הבנק־אי".

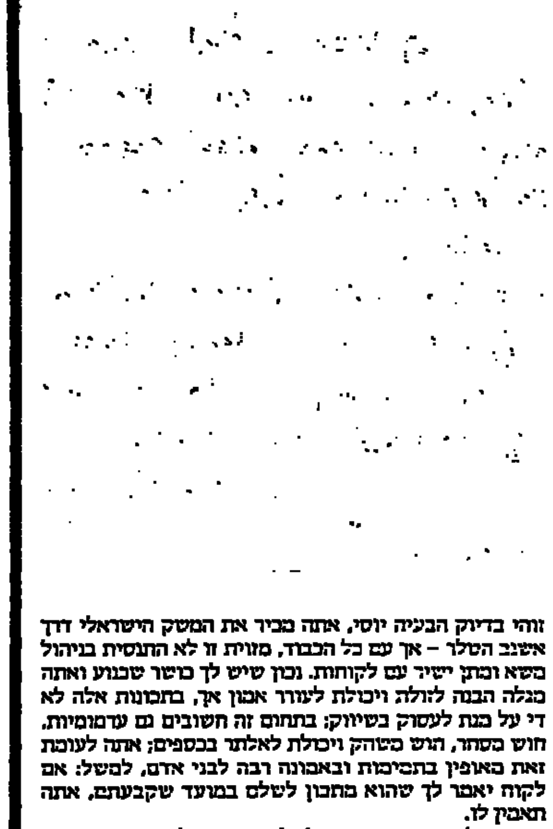

זוהי בדיוק הבעיה יוסי, אתה מכיר את המשק הישראלי דרך אשנב הטלר — אך עם כל הכבוד, מזוית זו לא התנסית בניהול משא ומתן ישיר עם לקוחות. נכון שיש לך כושר שכנוע ואתה מגלה הבנה לזולת ויכולת לעורר אמון אך, בתכונות אלה לא די על מנת לעסוק בשיווק; בתחום זה חשובים גם ערמומיות, חוש מסחר, חוש משחק ויכולת לאלתר בכספים; אתה לעומת זאת מאופיין בתמימות ובאמונה רבה לבני אדם, למשל: אם לקוח יאמר לך שהוא מתכוון לשלם במועד שקבעתם, אתה תאמין לו.

יותר על כן אתה גם נוטה לגילוי מוגזם של מחשבותיך ורגשו־תיך מתוך אמונה, שכנות, יושר והגינות הם שם המשחק, אך הבעיה היא שאתה מסוגל לתאר בתהליך השיווק גם את המגבלות של המוצר כי זוהי האמת.

תחום אחד למשל אשר מביא אותך במגע הדוק עם בני אדם הינו עריכת דין, בתחום זה תוכל להביא לידי ביטוי את הדחף שלך לסייע לאנשים ולתרום להם מהמרץ ומהזמן ואת נטייתך לרדוף צדק; זאת ועוד, תהליך הלימוד הינו ארוך אך אתה תוכל להתמודד עמו בזכות כושר ריכוז ולימוד, חוש ביקורת, כושר אנליטי ועצמאות מחשבתית. אתה ניחן גם בזכרון טוב לפרטים אשר כה חיוני למקצוע זה.

אצל אנשים רבים, המוטיבציה לצאת לעבוד הינה קידום מקצועי תמורה חומרית/כספית על מאמציהם.

אתה לעומת זאת מונע ע"י אתגרים חדשים וזקוק לעניין ולגוון בעבודתך, כעורך־דין תוכל לממש שאיפות אלה לכב־ביר.

הפונים לייעוץ בבחירת מקצוע חדש או לקראת שינוי קריירה, יכולים לפנות למדור זה בצרוף קורות חיים וכתבי יד מתקופי חיים שונים. נא לשלוח כתבי־יד בשפה שבה נלמדו מרבית שנות הלימוד. על הפונים לציין: גיל, מין, יד כותבת, ובאם מרכיבים משקפיים.

מידי שבוע יוגרל בין הפונים כתב יד אחד אשר יפורסם בעילום שם בגליון הבא.

את המכתבים יש להפנות למעריב־קריירה, עמוד ניתוח גרפו־לוגי, ת.ד. 20010, תל־אביב 61200

שירות זה יינתן חינם.

מלווי קבוצות

לעשות חלטורה ולראות עולם

תמי זילברג

לוקחים חופשה ממקום העבודה הקבוע. בדרך כלל אומרים שלום למשפחה והופכים אחראים לקבוצת מטיילים שרוצים לראות עולם. פתרון למי שמכור לנסיעות ואינו יכול להרשות זאת לעצמו מבחינה כלכלית

חלק מן המדריכים שמלווים קבוצות מטיילים לחו"ל לא עברו קורסים מיוחדים לנושא. רבים משתכרים כל השנה מעבודה בתח־ום אחר לגמרי. רק בחופשות או לקראת ארועים מיוחדים, לוק־חים חופשה ממקום העבודה, ויוצאים לעבודה האחרת. עבודה שהיא הן תחביב והן פתרון כלכלי למי שרוצה לנסוע הרבה, ואינו יכול להרשות זאת לעצמו.

"בשנת 1978 נסעתי עם אשתי לדרום אמריקה. טיול של שנה. עליו חלמנו הרבה קודם לכן. כשחוזרים מטיול כזה, מנסים למצוא דרך יעילה לשוב למקומות המיוחדים, מבלי לשלם הון עתק", מספר דובי לנץ, שבדרך כלל עורך תוכניות מוסיקליות בגל"צ, ופעם בשנה נוסע להדריך קבוצות בתקופת הקרנבל בברזיל.

יחזקאל דורון, לעומת זאת, נהג להדריך קבוצות משך עשרים שנים, עד לפני כשנתיים. אחת הסיבות שהניעו אותו לעסוק בכך, מעבר לאהבת הטיול באירופה, היתה סיבה כספית. "ההדרכה הכ־ניסה רווחים לא רעים, ובאותן שנים נזקקתי לכך". דורון, בן 63, אב לשלושה וסב לשבעה נכדים, עובד כרוקח בבי"ח הדסה בתל־אביב. לא תמיד היה לו קל לצאת, למרות שתקופת הטיולים קוד־זה מתקופת החופשה השנתית שלו: "בשעתו, היה לי מנהל שע־שה לי בעיות בכל נסיעה. מכיוון שרוב הנסיעות נערכות בקיץ, הייתי צריך לדאוג לאישור לחופשה, ולמצוא מחליף בכוננות עצ־מי".

≡ נוח לסטודנטים

ואמנם, בעיית החופשה מכתיבה את מספר הטיולים שיכול כל מדריך לקחת על עצמו ואת משך הטיול. לגילי חסקין, רווק בן 30, סטודנט לארכיאולוגיה באוניברסיטת חיפה, אין בעיה לנסוע. "יחסית לאחרים, אני נוסע הרבה כי אני סטודנט. אני יכול לנצל את החופשות הארוכות, ואם יש צורך, לגלוש גם לימי הלימודים". גילי מדריך כשבעה טיולים בשנה, שהם כ־150 ימי הדרכה בחו"ל.

מדריכים אחרים מסתפקים בטיול ארוך אחד או שלושה קצ־רים, המתקיימים בקיץ ובחופשות החגים.

≡ חלום ילדות

חלק מסוכנויות הנסיעות המארגנות טיולים קבוצתיים, דור־שות שהמדריכים יהיו בוגרי קורס מדריכי דרך. חברות אחרות מעדיפות לגייס משוגעים לנושא — כאלה שמכירים היטב את המזרח הרחוק, דרום אמריקה או מקומות אחרים.

"גרתי שנים אחדות בדרום אמריקה ומכיר היטב את השטח, האנשים, ההווי והמנטליות", מספר מיכה אסף, איש חינוך בן 43, נשוי ואב לשלושה. מיכה הירבה להדריך טיולים לדרום אמריקה, ולאחרונה הוסיף גם את מזרח אירופה לסל הנסיעות שלו.

ההיכרות עם ארצות היעד אינה נובעת, בהכרח, ממגורים ממושכים במקום. "חלום הילדות שלי היה לבקר במזרח הרחוק", מספר אילן זומר, בן 45, נשוי ואב לשלושה, העובד במסדרת מערכת מעריב. "הטיול הראשון שלי היה לשם, שנים רבות לפני שמסלול זה נעשה פופולרי". לפני ואחרי נסיעתו, הירבה אילן ללמוד על ארצות היעד. לשבת עם מפות וספרים. רק לאחר מכן, החל להדריך קבוצות לארצות אקזוטיות אלה. לדעתו, יש הרבה חוסר ידע בבחירת מסלולי הטיול־אצל מבוגרים שנוסעים למזרח הרחוק. "רבים חושבים שלא כדאי להגיע להודו, כי זה מקום מזוהם ומלוכלך: הם אינם יודעים, כי קשמיר, שהיא חלק מהודו, היא פנינת חמד, הנחשבת לשוויץ של המזרח הרחוק". כדי לקרב את המטיילים הפוטנציאלים לנושא, מרבה אילן להדריך ולייעץ בביתו לפונים אליו. הוא מפרסם גם מדור עצות קבוע למטייל במוסף גבר לעניין של מעריב.

הצורך בתיכנון מוקדם והיכרות ראשונית של המטייל עם המסלול מביאה לכך, שבחלק מהחברות יושבים המדריכים בצוו־תי חשיבה, מעדכנים מסלולים, מעיינים בעזרות ומכינים מפגשים מוקדמים עם קבוצת המטיילים. "מאחר ובחברה איתה אני עובד יש למדריכים הרבה מה להגיד בנושא המסלולים, שינינו את מס־לול הטיול לתקופת הקרנבל. בשנה הקרובה, נוסיף לביקורים הר־גילים בשלושה מוקדי קרנבל בברזיל, גם ביקור בבאהייה ב־2.2, הוא חג אלת הים ימנג'ה. בחג זה התושבים שולחים לים סירות עמוסות פרחים, פירות, סבונים ותמרוקים, והמראה מרהיב", מס־פר דובי לנץ.

≡ שיקול דעת

גם מיכה אסף מדגיש את חשיבות תרומתו של המדריך: "בנו־סף לעבודה שאני מעורב בקביעת המסלול, נשארים נושאים רבים לשיקול דעתי, כמו למשל, ההחלטה לאיזה אתרים מיוחדים להיכנס במהלך הטיול".

כל המדריכים מדגישים את העבודה, שלמעשה מדובר בעבו־דה קשה ומאומצת. "אם אתה לא מתעדכן כל הזמן ושומר על רמת הדרכה גבוהה, אתה עלול לאבד את התפקיד בקלות. רבים אחרים מחכים בתור לתפוס את מקומך", מעיד מיכה.

אבל הצורך בבחירת מסלולים וחיפוש אחר מקומות חדשים, אינו בגדר טירחה, אלא הנאה ומקור עניין. מספר גילי חסקין: "בתחילה הדרכתי טיולים בארץ. בשלב מסוים, מתוך התעניינות ורצון להרחיב את הידע שלי, החלטתי להכיר את מצרים. שם גיליתי את ציורי הקיר של החיתים, ובעקבותיהם הגעתי לתור־כיה. שם התחלתי להתעניין בתקופה ההלניסטית, ובגללה הגעתי ליוון. ככה התפתחה ההתעניינות, ובקיץ זה אני מתכנן לנסוע לסיציליה, להכיר את המקדשים הדוריים המיוחדים שלה". בעק־בות התעניינותו האישית, הגיע גילי להדרכת טיולים בכל אגן הים התיכון.

קשת הטיפוסים העוסקים בנושא רחבה ומגוונת. לעומת יח־זקאל דורון, שאינו מטייל קלאסי, ולא הירבה לטייל בארץ, אלא הסתפק בהדרכות באירופה, גילי חסקין ומיכה אסף הם מטיילים מקצועיים. כאלה שהדריכו טיולים בארץ, תרשו עולם, ורק לאחר מכן הפכו "מיושבים בדעתם", והחלו להדריך בחו"ל שלא על בסיס קבוע.

≡ מסלול טיפוסי

המסלול של גילי הוא מסלול טיפוסי לצעירים של היום: טייל שנים אחדות באירופה, תוך כדי עבודה במקומות מזדמנים, כמו בית חרושת לשרימפס בהולנד, חטיבת עצים בקנדה ועוד. מאי־רופה הגיע לדרום אמריקה בטרמפ על ... ספינת משא. שם טייל בהרים, קרא הרבה ורכש ידיעות רבות, שסייעו לו אח"כ לכלול את היבשת הדרומית במפת ההדרכות שלו.

כל המדריכים שרואיינו לכתבה זו, היו תמימי דעים לגבי העבודה, שאסור לנסוע עם בן־משפחה או חבר קרוב. מסביר אילן זומר: "אני חושב, שמדריך המלווה קבוצה חייב להקדיש את כל כולו לקבוצה. במיוחד נכון הדבר בטיולים למקומות רחוקים, בהם צצות בעיות מורכבות וסבוכות. כל התייחסות למישהו קרוב לי, תפגע ביכולת המלאה שלי לדאוג לקבוצה". ומוסיף דובי לנץ: "דרום אמריקה היא יבשת האפשרויות הבלתי מוגבלות. שם פועל חוק מרפי, כלל התיקון שאומר שמרפי היה אופטימי. ולכן צריך להיות מרוכז במה שקורה. בנוסף לכך, אני מרגיש שכמדריך אני מתנהג בצורה אחרת מאשר בחיי היומיום. בשבילי זה טירוף, הת־פרקות. ואולי לפני בן משפחה הייתי מתבייש לתת לעצמי להיכנס לטירוף כזה".

רוב המדריכים אינם מסתפקים בקיים, ומחפשים כל הזמן אפי־קים חדשים, נושאים שונים ואפשרויות שלא מוצו קודם לכן. לדוגמה, דובי לנץ חולם, לצאת לברזיל לטיול של מיטיבי ריקוד, "אנשים שבראש שלהם הקרנבל והרצון לרקוד, ולא רק הרצון לראות איך האחרים עושים את זה".

משכורת נמוכה ההוצאות מכוסות

הנושא הכספי נמצא מאחורי הקלעים כל העת. גם אם לא משתכרים משכורת גבוהה בהדרכה, האפשרות לנסוע תוך כיסוי כל ההוצאות, קוסמת. "אני לא עושה את זה בשביל כסף, אלא כדי להגיע למקום", אומר לנץ.

אצל אחרים נושא הכסף מוגדר יותר. כך, למשל, יחזק־אל דורון הרשה לעצמו לעשות הפסקה בהדרכה בשנתיים האחרונות. הסיבה: ההכנסה.

היחיד מבין המרואיינים, שמשתכר יפה מהדרכות, הוא גילי חסקין: "לסטודנט דווקא זו עבודה טובה. אבל בעל משפחה אינו יכול לקיים את משפחתו בתנאים אלה. הוא חייב להוריד את מספר ימי ההדרכה, כדי שלא להימצא בחו"ל כל הזמן, ואז הוא חייב לעסוק בתחום אחר, ממנו יקבל משכורת מסודרת".

בעולם התיירות מקובל שמדריכים מקבלים טיפים מאנ־שי הקבוצה, אך חשוב מכך — הם מקבלים עמלות מחנויות בהן קונים המטיילים. "אלה כללי משחק ברורים, אבל הב־עיה היא, איפה זה נגמר", אומר גילי. לכן, בחברה בה הוא עובד, אוסרים באיסור חמור לקבל עמלות מחנויות בחו"ל. אך לא כל החברות אוסרות זאת, והעמלות הן מקור הכנסה נכבד למי שזקוק להכנסה נוספת.

בכל החברות נוסעים המדריכים על־חשבון החברה, שמכסה גם את הוצאות האש"ל שלהם, ונותנת משכורת בסדר גודל כזה או אחר. בדרך כלל מקובל שכל מדריך חותם חוזה אישי עם החברה, ומשכורתו יכולה לנוע בטוו־חים ניכרים, בהתאם ליוקרתו, שמו המקצועי והפופולריות שלו בקרב המטיילים.

089,000 הרוכבים
: מהוצעת ומעלה
צרכנים יראו את
ר אינו צריך לשלם
שליים ששטחם
יחות כגע מהוצעת
ים!
א חשיפות אצל
תה משלם רק פעם

هكذا من الاصل

مكان من الاصل

קטעים

קלטת אישית ללימוד הדרשה

יחיאל ספרא

נער שרוצה לעלות לתורה ללא עזרת מלמד יכול לרכוש קלטת עם הדרשה שעליו לשאת. המחיר: 140 ש"ח.

בגיל 13, כך מקובל, בנים עולים לתורה. בר המצוה נושא דרשה גדולה בשבת הגדולה בחייו כשכל הדודות והסבתות מוחות דמעה. מעמד מרגש שעלול להפוך למביך, אם הקטן שגדול יהיה, מתבלבל ואינו זוכר בדיוק את כל הטעמים בדרשה שלו. כדי לחסוך מבוכה לומדים הנערים את הדרשה אצל רב־מלמד, במשך שלושה חודשים בדרך כלל, שבמהלכם מבטיח המלמד למשפחה: "אצלי לא טועים".

יחיאל ספרא מהרצליה, מורה ותיק שמכין נערים לבר־מצוה קורא לעצמו המורה האלקטרוני. שנים רבות הכין ילדים לבר־מצוה בשיטות המקובלות. "לפני כשלוש שנים", הוא אומר, "התקשר אלי רופא מבית חולים במרכז הארץ וביקש ממני, ללמד בהתנדבות נער ששוכב במחלקה, כולו בגבס, ואינו יכול לזוז. מועד בר־המצוה שלו מתקרב והמשפחה אובדת עצות. הגעתי לבית החולים והבנתי שלא אוכל ללמד אותו שם בתנאים הקיימים".

תוך כדי חיפוש פתרון לבעיה נולד רעיון. יחיאל ספרא הכין לנער קלטת אישית, עליה הקליט בביתו את הברכות, המפטיר וההפטרה של אותה שבת. הוא הנחה את הילד איך ללמוד לבד וחזר לביתו. הנער למד מתוך הקלטת ועלה בזמן לתורה. כך נולדה שיטת הלימוד האישית באמצעות קלטת, שהשתכללה במשך הזמן.

בשלוש השנים האחרונות, הכין יחיאל ספרא כ־100 קלטות אישיות. בכל אחת מהן חומר אחר, שמתאים לכל שבת בשנה וגם לימים אחרים, כמו למשל, עליה לתורה ביום חול בכותל המערבי, כפי שנוהגים לעשות נערים שאינם רוצים לעלות לתורה בבית כנסת.

לדעת יחיאל ספרא לשיטת הלימוד העצמי יתרונות רבים. הנער, שההליכה השבועית למורה קצת מעצבנת אותו, יכול ללמוד בזמנו הפנוי, בביתו, כשנוחה עליו הרוח. חוסך נסיעות ומרוויח הזמן.

לימודי קודש אלה עולים כ־400 ש"ח. יחיאל ספרא מוכר קלטת אישית ב־140 ש"ח

מאת אביבה מץ

דרך השוקולד בצפת

מאת אביבה מץ

המפעל הזה, הוא הדבר הטוב ביותר שקרה בצפת בשנים האחרונות. זה לא עוד מקום עבודה שבאים והולכים הביתה, זה הרבה יותר מזה

בסוף צפת, בדרך השוקולד (שם אמיתי), כשפונים שמאלה ויורדים למטה, יש מפעל. "ורד הגליל". מפעל לשוקולד, שבפחות משנה חדר לשוק הישראלי. כאשר כור מזון החליטה להכנס ל"הרפתקאה" המתוקה של ייצור שוקולד הגיע לארץ השותף הגרמני שלהם, הנס אמהוף, נעמד שם למעלה על הגבעה, הסתכל שמאלה ואחר־כך ימינה ואמר: "אם נסגור את העיסקה, אני רוצה את המפעל כאן, בצפת, בין הגבעות האלה ואני רוצה שיקראו לו "ורד הגליל".

"עד היום לא ברור לנו למה בעל קונצרן גרמני ענק עם שישה מפעלים באירופה, בא לעשות אתנו עסקים", אומר ד"ר עמי דולב, מנכ"ל המפעל.

היסודות למפעל הונחו בספטמבר 1985. טבלת השוקולד הראשונה יצאה לשווקים כשנה מאוחר יותר. את המפעל שבדרך, לא פינקו. ניבאו לו משך חיים קצר יחסית. "היינו קונסרבטיביים בהתחלה", אומר עמי דוב, "תכננו שבחצי השנה הראשונה נעבוד רק במשמרת אחת ואחר כך נראה איך זה יתפתח".

הפתעה: המחסנים התרוקנו

מה שקרה בשטח הפתיע אפילו אותם. בסוף השבוע הראשון התרוקנו המחסנים. אחרי שלושה שבועות עברו לעבוד בשתי משמרות ובשבוע החמישי כבר עבדו בתפוקה מלאה של שלוש משמרות. "הישראלים מבינים מה הוא שוקולד טוב", מעיד אמנון גדעון, מנהל חבר העובדים במפעל, על טיב מוצרי המפעל.

"זה לא היה פשוט" מספר עמי דולב על הצעדים הראשונים. "היתה לנו בעיה בנים כוח־אדם. אנחנו לא ידענו כלום על שוקולד לפני כן, ועד פחות מאיתנו ידעו העובדים שגייסנו".

כל העובדים גויסו מתוך מאגר התושבים של צפת. אנשים צעירים, שלא עבדו לפני־כן בייצור, משוחררי צה"ל, שרובם היו בשלב זה או אחר מובטלים. "המפעל הזה, הוא הדבר הטוב ביותר שקרה בצפת בשנים האחרונות", אומר עמוס בוזגו, צעיר צפתי שהיה מובטל חצי שנה והיום הוא מנהל את מחלקת הקליה. "לצפת אין מה להציע לצעירים. יש עזיבה גדולה אחרי צבא. אני חובש קרבי, מסגר במקצועי, לא מצאתי עבודה במסגרות. עבדתי בטבחות ואחרי שבית המלון, שבו עבדתי, נסגר הייתי מובטל. לא יודע מה הייתי עושה עכשיו אם לא 'ורד הגליל'".

יצחק בוכריס, בן 27, היה מובטל שבעה חודשים. הוא נקלט ב"ורד הגליל". הוא התחיל כפועל ייצור, התקדם לאחראי משמרת והיום הוא מ"מ מנהל מחלקת קו יציקה של טבלאות השוקולד. עבודה מתוקה. "היחסים במפעל א' א'", הוא אומר.

ב"ורד הגליל" עובדים היום 100 איש, 75 מהם פועלי ייצור. "עם ההקמה החלטנו שנעסיק רק יוצאי צבא", אומר עמי דולב. "ניתן להם הזדמנות להשתלב בייצור גם אם אין להם ניסיון קודם. לרובם לא היה ניסיון כזה והם השתלבו בעבודה בצורה בלתי רגילה. אנשים חרוצים מאוד".

התפיסה בגיוס כוח אדם היתה לבנות תשתית חיובית מהתחלה. לא לחזור על שגיאות מושרשות בתעשיה הישראלית. להיות דוגמא למשהו שונה בנוף הישראלי. "כולנו באנו מהתעשיה", אומר עמי דולב, "והיינו מלאי ביקורת על מה שקורה במפעלים אחרים. כאן לא קבלנו מפעל עם מסורת עבודה, התחלנו הכל מאפס. קבענו דפוסי הקמה (שישה אנשים עם ניסיון קודם השתתפו בצוות ההקמה), שבבסיסם עמד יחס אנושי, תרבות ניהול ומוסר עבודה".

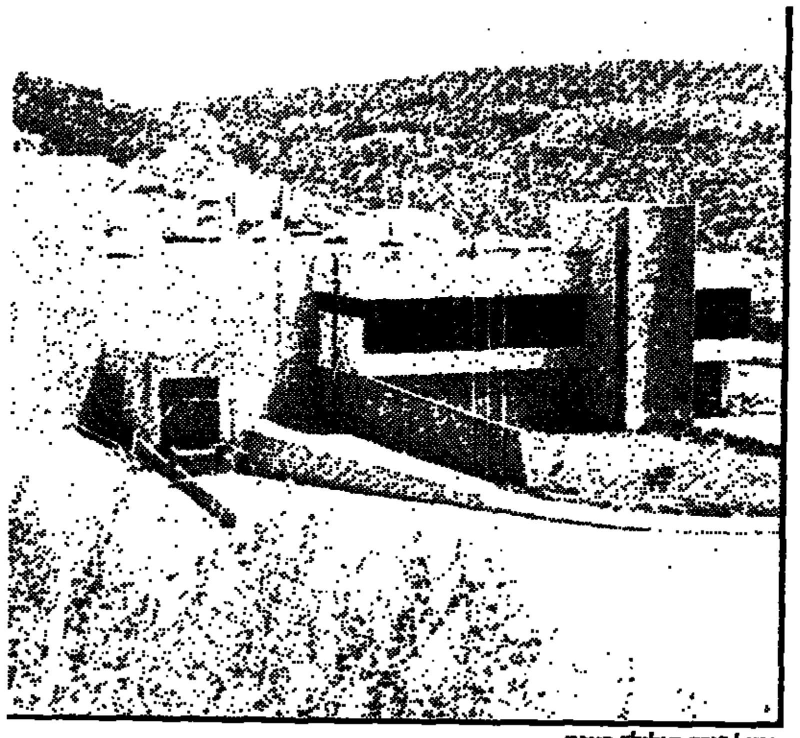

מפעל "ורד הגליל" בצפת

דיסטנס מינימאלי

אכן, המפעל מצוחצח, פועלים צעירים, כולם בחלוקים לבנים (גם המנהלים). שערות הפועלות עמוק עמוק בכובעים. אווירה נינוחה. יש דיאלוג, הדלתות של המנהלים פתוחות. כל רגע נכנס מישהו עם בעיה. דיסטנס מינימאלי.

ד"ר עמי דולב

את המושגים "מנגנון" ו"כוח עבודה" החליפו שם ל"חבר עובדים". "זה נשמע פחות נוקשה". ויש גם מסיבות סוערות, שמארגנים העובדים וגם טיולים שמארגנת ההנהלה. בחדרי חדרים מספרים על זוגות שהכירו בעבודה ועוד יפתיעו יום אחד. חבורה צעירה שאיכפת לה. "זה לא סתם מקום עבודה שבאים והולכים הביתה", אומר עמוס בוזגו, "זה הרבה יותר מזה".

גם ראש עיריית צפת, זאב פרל, חושב ש"ורד הגליל" תרמה לצפת לא מעט. "שנים אמרו שצפת לא בשביל תעשיה. נמצאת גבוה מדי ורחוק מדי. פרט לשני מפעלים של 'עלית', 25 שנה לא קם אף מפעל בצפת. 'ורד הגליל', יצרה אווירה שאפשר לעשות אצלנו תעשיה ושיש פוטנציאל אנושי מתאים. שליש מבני הנוער בצפת לומדים מקצועות טכנולוגיים ורוצים לעבוד בזה. אם לא נאפשר להם, הם יעזבו. היתה בעיה גדולה של משוחררי צה"ל, חבר'ה צעירים, שברחו מהעיר. אנשי 'ורד הגליל' עצרו את זה ויצרו מצב חדש." מסתבר שאם רוצים הכל אפשרי: מועצת העיר נתנה אישור לבנות את המפעל בתחומה תוך שש שעות.

דיוקן

פסקי זמן למנהלת שיווק

מאת תמי זילברג

כל יום נוסעת ליאורה כץ מירושלים לתל־אביב ובחזרה. היא מנהלת שיווק של בית תוכנה. אמא ורעיה במישרה מלאה לאחר שעות העבודה. בארוחות הערב משתפת את המשפחה בהתלבטויותיה. "עוזר לשמירת הקשר".

לא קל להיות מנהלת בכירה, נשואה ואם לשלושה ילדים, לגור בירושלים ולעבוד בתל־אביב. עוד יותר מסובך להיות מנהלת שיווק של בית תוכנה, תחום ששמור כמעט אך ורק לגברים. אבל ליאורה כץ, מנהלת השיווק של חברת אשרד, לא רואה בכך קושי מיוחד.

בת 34, אם לשלושה, הגדול בן 15 והקטן בן 7, גרה על הר הצופים. נוסעת כל יום לשפלה וחזרה, רק משום ש"אני אוהבת כל רגע בעבודה".

בראש אחד

ליאורה כץ מנהלת חמישה אנשי מכירות שעובדים יחד איתה ולפי הראש שלה. היא עצמה מעורבת בתהליכי השיווק והגדרת הצרכים המקצועיים אצל הלקוחות. רק כשהיא מרגישה צורך בכך, נכנסים אנשי מקצוע נוספים לתמונה.

"מה שקובע בכל תחום בחיים זה השורה התחתונה — האם הצלחתי או לא", והיא מרגישה שההצלחה לצידה, הן בתחום האישי והן בתחום המקצועי. "הצלחתי בחברה מתבטאת בכך, שאנשים שעובדים מתחתי פועלים לפי הדרך שאני התוויתי. דרך הגורסת שכל־אחד צריך להיות מסוגל למלא את מרבית התפקידים, לצד התמחות מקצועית ספציפית".

ההצלחה בחיים האישיים מתבטאת בחיי המשפחה. ליאורה כץ גאה מאוד בילדיה וביכולתם לחיות באופן עצמאי, לפתור בעיות בכוחות עצמם ולהתמודד היטב עם המציאות: "הם ילדים שנולדו לשני הורים עובדים, קריירסטים ובעלי תפקידים בכירים".

ליאורה כץ, מנהלת שיווק בכירה

אמא במשרה מלאה

כדי להצליח, חושבת ליאורה כץ, צריך לעשות חשבון נפש ולהעריך נכונה את הקשיים בדרך להצלחה: "אני משתדלת להגדיר את הקשיים, ולהתייחס אליהם באופן חיובי". דוגמה לגישה חיובית היא הצורך בנסיעה היומיומית מירושלים לתל־אביב וחזרה. במקום להתייחס לכך כאל קושי הגורם לעייפות רבה, היא רואה בנסיעות אלה פסק זמן, שבו היא יכולה להיות כולה של עצמה. לחשוב. להכנן, לשמוע מוסיקה קלאסית בשקט. להרגע.

"ברגע שאני מגיעה הביתה, אני אמא בפולטיים ג'וב. במשך שלוש השעות שנותרות לי לבלות עם הילדים אני כולי שלהם". היא יודעת שגם בנתינה מוחלטת אין בטחון: "אף פעם אי אפשר לדעת מה הטוב ביותר לילדים ולמשפחה. אני גאה בצדדים החיוביים שלהם, ושואבת מכך כוח להמשיך הלאה".

מרכיב מרכזי במתכון ההצלחה של קריירסטית כמו ליאורה כץ, הוא התמורה וההבנה שאופפים אותה. "הילדים ובעלי מעריכים את מה שאני עושה. אני חושבת שיש חשיבות רבה לכך, שבני הבית יבינו מה את עושה, כדי שיוכלו להיות כתף. לעתים קרובות אני מספרת להם, בזמן ארוחת הערב, על התלבטויות שיש לי ומשתפת אותם במחשבה. גם זה עוזר לשמירת הקשר בינינו ולתחושה של יחידה אחת שנועה קדימה".

ליאורה כץ עובדת מזה 15 שנה. לאחר שסיימה לימודי גיאוגרפיה באוניברסיטת ירושלים, פלשה לתחום המחשבים, אותו לא עזבה יותר. מסלול רגיל של אירגון ושיטות, תכנות, ניתוח מערכות ויעוץ לחברות בתמחשבות, קדם לתפקיד הבכיר אותו היא ממלאת כיום.

"אני מרגישה, שלא קשה לי עם דרך החיים שלי. כשיש מטרה, כל השאר הם אמצעים שניתן לארגן אותם", היא אומרת. ואכן, מטפלת שנמצאת בבית כל יום עד שעות הצהריים, מנקה, מסדרת ודואגת לתת לילדים ארוחת צהריים, פותרת את חלק הארי של הבעיות הלוגיסטיות המוכרות לכל אשה עובדת. "השעות הכי חשובות לכולנו הן שעות הערב. עבורי זה חוק כמעט בל־יעבור להיות עם המשפחה בערב".

את יכולתה להתייחס לקשיים, תיסכולים וכשלונות בפרופורציה הנכונה, הצליחה ליאורה כץ, כפי הנראה, להקנות גם לילדיה. באחד המקרים, כששאלה את בנה האמצעי, בן 10, מה הכי חשוב, לדעתו, בחיים, הוא ענה: "הכי חשוב בחיים, זה החיים!". ובשבילה מהווה תשובה זו את תמצית הצלחתה בחיים.

בזוית אישית

כשהמשרד הופך לבית שני

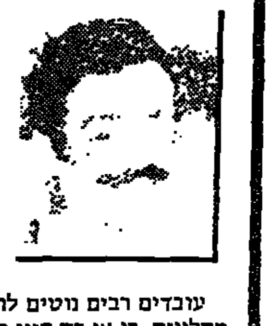

אליצור בר־יוסף, מנהל מחלקת ניהול מערכות ומוצרים ב־י.ב.מ.

עובדים רבים נוטים להישאר במקומות עבודתם שעות כאוחרות. המשפחה מתלוננת. בן או בת הזוג מרגישים זנוחים, אבל השעות הולכות ומתארכות. האם תופעה זו היא הכרח המציאות?

מתייחס לנושא אליצור בר־יוסף, מנהל מחלקת ניהול מערכות ומוצרים בחברת י.ב.מ.

הסיבה העיקרית לכך היא עומס בעבודה. השאלה המרכזית היא, האם העומס מחוייב המציאות.

לדעתי, אם מנהל תופס את תפקידו בצורה רחבה ביותר, מטבע הדברים נדרש ממנו למלא את כל חלקי האחריות הנובעת מהתפקיד. אני מרגיש, בכל מקרה, שקל לי יותר לדרוש מעצמי עבודה נוספת, מאשר לבוא בדרישות לשעות נוספות מאנשי היחידה שלי. בסופו של דבר, אני, כמנהל היחידה, קיבלתי על עצמי לבצע את המשימה.

בנוסף לכך. ישנו הצד של סגנון ניהול אנשים וסגנון ניהול זמן. אני עובד בצורה בלתי מובנית. היומן שלי עמוס פגישות, דלת החדר תמיד פתוחה לאנשי היחידה, הטלפונים מצלצלים. העבודה השוטפת נעשית ללא הרף. כתוצאה מכך, הזמן היחיד בו אני יכול לעבוד בנחת, לעבור על ניירת ודואר אלקטרוני מכל העולם, להכין תשובות מנומקות ומגובשות, הן שעות הערב.

אין ספק, שתכנון לוח זמנים קפדני ומבוקר, יכול לסייע למי שרוצה להימנע מעבודת שעות מאוחרות. אבל הנקודה המרכזית היא, התכנים שמכניס האדם לתפקידו. לדעתי, אחד התפקידים המרכזיים שלי כמנהל הוא, לשמש אוזן קשבת לעובדים איתי. אני יכול, אמנם, להחליט להפסיק נוהג זה באופן שרירותי, שכן זה אינו אחד המרכיבים המרכזיים של התפקיד, אבל במקרה כזה, אינני יודע אם אנשים ירגישו בנוח לבוא אלי כשתהיינה בעיות קשות יותר.

ברגע שאדם מגדיר את תחומי האחריות שהוא לוקח על עצמו, בצורה מפורטת ורחבה למדי, הוא חייב לדעת שהוא מוותר על דברים מסוימים למען נושאים אחרים. ואני ויתרתי על שעות פנאי, שעות בילוי עם המשפחה ושעות עם עצמי, כדי לעמוד בעומס שהעבודה.

קריירה

המזכירה והבוס: תורת היחסים

מאת תמי זילברג

בוס שרוצה למנוע בעיות מעצמו לא יתעסק עם מזכירתו. גם המזכירה חייבת לשמור על קו מפריד.

אחד הנושאים שמרבים להתיחס אליו, הוא הקשר בין בוס למזכירתו. במקרים רבים מזהירים את שני הצדדים מפני התקרבות יתרה, וטוענים שחשוב לשמור על קו מפריד בין השניים. האסוציאציה המיידית היא, בדרך־כלל, קשר אינטימי בין השניים. אבל גם אם אין קשר כזה, ושני הצדדים נשמרים מפני היווצרותו, עדיין יש תחומים רבים ועדינים שחשוב להיות מודעים אליהם. רוב הבוסים, שעובדים שנים רבות עם אותה מזכירה, מצפים ממנה לנאמנות מוחלטת, עד כדי ביטול עצמה בפני צרכי הבוס. ציפיה כזו איננה במקומה, והיא עלולה להעמיד את המזכירה בפני בעיה. הנאמנות הראשונית של כל מזכירה היא לארגון המעסיק אותה, ולא למנהל הספציפי איתו היא עובדת. דבר זה נכון גם בארגונים שהמנהל הוא הבעלים.

"לא עמדה בציפיותי"

"כשנאלצתי לעזוב את החברה, גיליתי שמזכירתי האישית, אליה הייתי קרוב מאוד, וציפיתי ממנה ליחס אחר, לא עמדה בציפיותי", סיפר איש עסקים ישראלי, שנאלץ לנטוש את החברה שהקים, לאחר ששותפיו החדשים השתלטו עליה.

לאמיתו של דבר, לא היתה לו סיבה אמיתית להיות מופתע. המזכירה ממשיכה לקבל את משכורתה ואת כל התנאים הסוציאליים מהאירגון, שהמשיך לפעול, ולא מהמנהל שעזב. כדי לשמור על מקומה בחברה, במיוחד אם ידוע לכל, שהיתה אשת סודו של המנהל הקודם, היא תיאלץ להציג נאמנות ברורה ומוחלטת לבוסים החדשים.

לו השכיל איש העסקים הנ"ל לשמור על יחסים הולמים עם מזכירתו, היו נמנעים אי־נעימות וכעס בהמשך. יחסים מתאימים הם יחסים של קירבה מקצועית, סיוע הדדי ותמיכה אישית – אך ורק בתחומי המשרד והעבודה. כל עירוב של התחום הפרטי עם העבודה, מפר את האיזון הנכון ביחסים.

"אפילו על המשכנתא שלה חתמתי", סיפר בעצב אותו איש עסקים. והיום הוא מרגיש כמי שבגדו בו. אמנם לא כל בוס חותם על המשכנתא של מזכירתו, אבל בוסים רבים נוטים להטיל נושאים אישיים על מזכירותיהם. מזכירה אינה אמורה לטפל בחשבונות הבנק של הבוס, לסנן את שיחות היזור שהוא מקבל מנשים עמן הוא עומד בקשר, או לטפל בבני משפחתו.

הסיפור הידוע על השירותים הטובים שקיבל הנשיא רוזוולט ממזכירתו, מיסי לההנד, משקף את הסכנה הטמונה במצב שנראה תמים לחלוטין: מימי דאגה לחשבונות הבנק שלו, כתבה את מכתביו הפרטיים, טרחה לתת לילדיו את דמי הכיס הקבועים וטיפלה בענייניו האישיים ביותר בנאמנות. כשהגברת רוזוולט נעדרה מהבית הלבן, תיפקדה מיסי כמארחת לצד הנשיא. אך המחיר היה כבד: שנים לאחר מכן, התבטאו ילדי הנשיא בעוינות רבה כלפי מיסי, וגילו שאימם, הגברת רוזוולט, סבלה כל השנים, אם כי בשקט, ממה שנראה היה כהשתלטותה של מיסי על בעלה.

מהיום טלפון הלחיצים החדש של בזק גם למנויי אזור החיוג 052

מנויי אזורי החיוג 052 ו־055
מהיום אתם יכולים לקבל
את טלפון הלחיצים החדש של בזק
לבחירתכם 2 דגמים
בצבעי אפור, שקד ושנהב

טלפון הלחיצים —
★ בלעדי לחברת בזק ונהנה מתחזוקה בלתי מוגבלת שלה.
★ עיצוב מודרני
★ נוח ואמין

התעריפים:
טלפון לחיצים כטלפון נוסף - 95.90 ש"ח
טלפון לחיצים תמורת החזרת הטלפון הישן - 86.90 ש"ח.
בבואכם לקבל את טלפון הלחיצים הביאו עמכם תעודת זהות וחשבון טלפון האחרון.

מנויי הטלפון בכפר סבא, רעננה, הרצליה, הוד השרון וישובי הסביבה
יפנו אל סניף בזק בצומת רעננה טלפון 052-26555
בימים א', ב', ג', ד', ו' משעה 8.30 עד 12.30
(ביום ה' אין קבלת קהל בשעות הבקר)
בימים א' ה' גם אחה"צ משעה 16.00 - עד 18.30.

מנויי הטלפון באשדוד, גן יבנה, קרית מלאכי, גדרה וישובי הסביבה
יפנו אל תחנת השירות של בזק באזור התעשיה טלפון 055-20777
בימים א', ג', ה' משעה 8.30 עד 14.30
בימים ב', ד', ו' משעה 8.30 עד 12.30
בימים א' ה' גם אחה"צ משעה 16.00 - עד 18.30.

בקרוב טלפון הלחיצים של בזק בכל הארץ

בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ

המחלקה ליחסי ציבור

שוק העבודה

סדנאות תעסוקה למפוטרי סולתם

מאות ממפוטרי מפעל סולתם השתתפו בשבועות האחרונים בסדנאות תעסוקתיות שמטרתן למצוא מקומות עבודה חלופיים למפוטרים. היוזמה לקיומן של סדנאות אלה יצאה מבין הוועד המפעל של ההסתדרות, מהמחלקה לתעסוקה שבראשה עומדת עליזה תמיר.

במהלך הסדנא מתקיים יריד שבו משתתפים מעסיקים רבים, המציעים למפוטרים מקומות עבודה, שלא אחת מחייבים את המבקש להתקבל לעבודה להעתיק את מקום מגוריו. היו מקרים אף של מפוטרים, שבעקבות היריד, החליטו לשנות את אורח חייהם "להשתחרר מהלחץ" ולעבור לקיבוץ.

לסדנאות מגיעים גם נציגי קופ"ח, ביטוח לאומי, מס הכנסה וגופים נוספים שיש למפוטר נגישות מיידית אליהם עם פיטוריו. כך חוסך לעצמו המפוטר שבועות של התרוצצויות בין משרדי הממשלה השונים, כדי לבדוק את כל זכויותיו.

"הסדנאות הוכיחו עצמן מעבר לכל הציפיות. עובדים שפוטרו מצליחים בסדנא כזאת לפתור לעצמם סימני שאלה רבים והם יוצאים מהסדנא, הנמשכת יום אחד, בהרגשה טובה ובהרבה תקווה", אומרת עליזה תמיר.

היא ציינה כי קרן האבטלה הציבורית היקצתה סכום השווה ל־5000 שעות הכשרה מקצועית והדרכה למפוטרי סולתם. הנהלת כור משתתפת במימון הסדנאות.

אלי דנן

דרושים 50 אורגים ו־250 תופרות

בענף הטקסטיל חסרות ידיים עובדות, אומרים בשירות התעסוקה. המחסור בעובדים גורם לצימצום הייצור ואינו מאפשר ליצרנים לעמוד בלוח זמנים. באיזור תל־אביב חסרים 50 אורגים, 20 מפעילי מכונות אריגה ממוחשבות, 250 תופרות, 20 מכונאי תחזוקה.

בעפולה חסרים 70 עובדים למפעלי טקסטיל. בנצרת עילית – 80. במגדל העמק – 50, בבית שאן – 40, בפלגת קריית־גת חסרים 150 איש, בארגמן ביבנה – 50, באיזור ירושלים – 20, בבית־שמש – 50. בבאר־שבע עומד להפתח מפעל חדש – "סולוג", לשם מחפשים, בשלב ראשון, 15 עובדים. במהלך השנה הקרובה יהיה צורך בעוד כ־150 עובדים ב"סולוג".

"מפעלי תעשיה בענף הטקסטיל עובדים תחת עומס עצום", אומר אבנר מיכאלי, דובר שירות התעסוקה. "בעבר השתכרה תופרת כ־400 ש"ח לחודש, היום מוכנים מעסיקים לשלם גם 700 ש"ח ויותר. בעלי מפעלים חוטפים תופרות איש מרעהו. אורבים להן ביציאה מהעבודה ומציעים שכר גבוה יותר מהמעסיק אצלו הן עובדות".

בשירות התעסוקה אומרים, כי היום מציעים לתופרות תנאים משופרים וכדאי לחזור לעבודה. מעסיקים מוכנים היום ללכת לקראת העובדות גם בנושא שעות העבודה, ולאפשר יום עבודה גמיש.

לא קונים בגדים

ענף הטקסטיל בארץ לא היה אף פעם בין הענפים המפונקים. כענף תעשייתי־אופנתי, הוא סובל מרגישויות משקיות אולי יותר מכל ענף אחר. חוסר כמעט כרוני בידיים עובדות, תנאי שכר נמוכים יחסית ובימים אלה מורגשת בענף תסמונת יולי־אוגוסט.

זה כמה חודשים לא קונים בגדים. הישראלים שיסעו הקיץ לחו"ל, חוסכים, כנראה, כסף לנסיעה ומאמינים שיקנו בחו"ל יותר בזול.

"זה לא נכון", אומר יאיר רוטלוי, מנכ"ל לודז'יה־רוטקס, "השנה במיוחד יש היצע גדול מאוד של בגדים יפים תוצרת הארץ והמחירים נמוכים. בחו"ל לא יעלו פחות מאשר כאן, קרוב לוודאי שהרבה יותר".

במפעל לודז'יה־רוטקס להלבשה סרוגה, מועסקים 800 עובדים ב־13 מפעלים שונים בארץ. חוסר בידיים עובדות מצד אחד, ורצון טוב מצד אחר, הביאו את המפעל להעסיק, זה מספר שנים, נערים מוגבלים הסובלים מקשיי חינוך ברדגות שונות. כ־10 נערים כאלה עובדים היום בלודז'יה בתפירה במכונות ובעבודות כפיים שונות.

יאיר רוטלוי: "תהליך הקליטה שלהם איטי". אבל מאוחר יותר הם עושים עבודה טובה, ומקבלים שכר רגיל, כמו כל פועל אחר במפעל. מנהלי העבודה והעובדים האחרים מפגינים הרבה סבלנות בקליטתם בעבודה".

בלודז'יה מעסיקים גם פועלות מדרום לבנון במפעלים בחצור־הגלילית ובטובה. היום עובדות שם כ־70 פועלות, שבאות כל בוקר לעבודה וחוזרות לביתן בסיומה. "הן מרוויחות לפעמים פי שלושה מהבעלים שלהן", אומר יאיר רוטלוי, "אנחנו מעסיקים אותן קרוב לשנה ומרוצים מאוד מעבודתן. הן חרוצות, נאבקות על מקום העבודה ואינן מהסירות אפילו יום אחד."

80% מהעובדים בלודז'יה הן נשים. "זהו ענף נשי בעיקרו ובדרך כלל אין לנו בעיות. הנשים באות לעבודה בצורה מסודרת למרות הילדים בבית וההריונות", אומר המנכ"ל.

אביבה מץ

קטעים מחו"ל

יש מפעל - אין מכוניות

כוונתה של חברת ג'נרל מוטורס לפתוח מפעל ייצור במצרים, אינה ניתנת כנראה למימוש בשלב זה. בחודש מרץ 1986 אישרה ממשלת מצרים ביצוע פרוייקט חידוש מפעל הרכב המצרי נאסקו, בהשקעה של 700 מיליון דולר. ג'נרל מוטורס זכתה בפרוייקט מול מתחרים מיפן, איטליה וצרפת, ותיכננה לייצר בו חלקי רכב המכוניות אופל, וכן לייצא משם כלי רכב לאירופה. היום, שנה לאחר אישור הפרוייקט, דבר לא זז עדיין, למורת שג'י. אם היתה אמורה לייצר כבר בשלב זה 30,000 מכוניות לשנה. פקידים מצרים חוששים, שג'י.אם. העסוקה כיום בהידוק החגורה בכל מפעליה בעולם, תיסוג מהתכנית המשותפת שאינה עולה על פסים של ייצור.

אודין חייקל, נשיא נאסקו, טוען שהחברה האמריקנית מציגה היום דרישות שלא הופיעו בהצעתה המקורית. גם הוא דורש סיום המו"מ, ומסקנה מעשית בתוך זמן קצר. לעומתו, טוענים אנשי ג'י. אם, שאינם דורשים דבר חדש, אלא מנסים להתאים את הפרוייקט לתנאים שהשתנו, בעקבות ירידת ערך הדולר בשוקי אירופה, דבר הגורם לעליית מחיר הובלת החלקים להרכבה מספרד וגרמניה.

גם מפעל משותף אחר שיש לג'י. אם במצרים, העוסק בהרכבת משאיות, מפסיד כסף, בגלל ירידה של כ־75% בביקוש למשאיות גדולות ועליית מחירים חדה.

דרישותיה של ג'י. אם מיצרני החלפים לפתוח משרדי אספקה במצרים, נתקלה בהתנגדות כמעט מוחלטת. בין היצרנים היו שהציעו לאמריקנים למצוא שותפים אחרים שיהיו מוכנים להטביע את כספם בחולות המדבר. זאת, משום שהכל מעריכים, כי שוק המכוניות במצרים לא יצרוך כמות כלי רכב כפי שהעריכה ג'י. אם.

כניסתה של ג'י. אם למצרים היתה מהלך פוליטי, שבוצע בעקבות לחצי ארה"ב למודרניזציה של כלכלת מצרים. "הבעיה היא, שבשלב הראשון עסקו בנושא רק פוליטיקאים, וכעת, משהגיע תור המהנדסים והכלכלנים, התמונה אינה וורודה כל־כך", אומר האזם בבלוואי, יו"ר הבנק לפיתוח היצוא במצרים.

המצרים חוששים מיציאתה של ג'י. אם מהתמונה, בגלל ההשלכות המיידיות שתהיינה לצעד כזה על מצב התעסוקה, והן מתוך הערכה, שחברות מערביות אחרות עלולות להחליט להימנע מקשרים תעשייתיים משותפים עם המצרים בגלל כשלון תכנית זו.

טי.וו.איי. החזירה דיילים לעבודה

בחודש מרץ 1986 שבתו דיילי חברת התעופה טי.וו.איי. האמריקנית. כ־5,000 מביניהם, המאוגדים באיגוד הדיילים, הוחלפו על־ידי כח־אדם חדש, שהוכשר בעת השביתה.

חודשיים לאחר מכן, הכריז האיגוד על סיום השביתה, אבל רק מעטים מהדיילים הוותיקים נקראו חזרה לעבודה. בעקבות פנייה לבית המשפט בסנט־לואיס, ניתנה באמצע חודש מאי פסיקה הקובעת, כי חברת התעופה חייבת להחזיר 463 עובדים לתפקידם, במקום עובדים חדשים שהוכשרו לאחר שהאיגוד הכריז על תום השביתה.

חברת טי.וו.איי. מתכוונת לערער על פסיקה זו.

מודדים יעילות עובד משרד

קבלת נתונים אוביקטיבים על רמת התפוקה של עובדי הצווארון הלבן במחלקות שונות, היתה תמיד קשה יותר מאשר איסוף נתונים במחלקות הייצור. לאחרונה, פותחה תוכנה מיוחדת, הקרויה "מפת התפוקה", שיכולה להעריך את יעילות עובד המשרד לשומת מטרות המחלקה בתוך האירגון.

תוכנה זו משתמשת בטכניקת מעקב, שפותחה בעזרת חברות כמו וסטינגהאוז ו־3M, שהשתתפו גם בעלויות המחקר המקדים לפיתוח. מערכת המחשב מקבלת, בתחילה, הגדרות מהמנהל לגבי המשימות המיועדות למחלקה. לאחר מכן מבקשת התוכנית מהעובד לדרג את חשיבות המוצרים או השירותים שהמחלקה מספקת, ולדרג את מידת יעילות הביצוע. אותן שאלות ניצבות גם לפני לקוחות החברה.

התוכנה מעבדת את הנתונים השונים, ומציגה טבלאות מפורטות של פערים ואי־התאמות באיכות ולוחות זמנים. מחיר התוכנה החכמה 695 דולר.

תמי זילברג

هكذا من الاهل

مكنز من الاهل

לוח מעריב

קריירה

בשיתוף עם THE JERUSALEM POST

המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2, תל־אביב מיקוד 132 67. טלפון ישיר למסירת מודעות: 251333–03 (רב קווי). מחיר מודעת מינימום (8 מילים): 70 ש"ח. כל מילה נוספת: 9.45 ש"ח (המחירים כוללים מ.ע.מ). מחיר אחיד לכל ימי השבוע (כולל ערב שבת והג)

הצעות עבודה

3000

עבודה

3000

מפתח ל"עבודה"

(מדורי המשנה מסודרים על־פי סדר הא"ב)

3020	אופטיקאים
3030	אחזקה ותחזוקה
3040	אחיות וכח עזר
3060	איטסטלציה
3070	אריזה וטריגה
3075	ביטוח
3077	בני/ות לוויה
3080	גזירה ותפירה
3090	דיילות ומדריכות
3100	דפוס
3120	הוצאות והפצה
3140	חוקרים
3160	חיילים משוחררים
3200	חשמל ואלקטרוניקה
3220	מבחנים וקונדיטורים
3240	מבצעים/הדסאים
3280	יהלומים ומחשבים
3283	ביטאים
3286	כלכלה וניהול עסקים
3290	לבורנטים ורוקחים
3295	מבית לבית
3297	מדריכים/ות
3300	מהנדסים ואדריכלים
3320	מוכרים/ות וקופאים/ות
3330	מוסיקה ובמה
3340	מורים ומנות
3350	מוכירות
3355	מחשבים ותוכנה
3360	מחסנאים
3361	מכונאי תעשיה
3363	מסעדות ומלונאות
3365	מפיצים וסוכני מכירות
3380	מפעילי ציוד מכני
3385	מצילים
3390	מרצים
3400	נערים ונערות
3440	נהגים
3450	נוער עובד
3460	סטודנטים/יות
3480	ספרות וקוסמטיקה
3490	ספרנים/יות
3500	עובדי בניין
3505	עובדי הקלאות וגינון
3510	עובדי מוסך
3520	עובדי מתכת
3540	עובדי ניקיון
3560	עובדי סעד וקהילה
3600	פחחות ומסגרות
3620	עורכי דין
3640	פועלים/ות
3645	פיזיותרפיסטים ועוסים
3650	פיקאים
3680	פנסיונרים
3720	פקידות וקלדנות
3722	פרסום
3725	צבעים
3730	צילום ורנטגנות
3733	ראשי חשבון וחשבים
3736	רופאים
3740	רפואה וניטיים
3760	שליחים/ות
3800	שמירה ואבטחה
3845	שרטטים ורפיקאים
3860	תרגום ועריכה
3880	ביקוש עבודה
3920	הכשרה לעבודה

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א – 1981

לפי חוק זה אסור למעביד לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי או הורות, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מחייב זאת. המודעות להלן מיועדות לגברים ולנשים כאחד לפי החוק.

דרוש סבאי או שף סבאי בסיוע אזר ר. 03"781185 (14786)

מזכיר/ה בכפר סבא לתוצ ציור מסור ד' ותעות. בערב: 03"52153, ובבקר: 052"23414 (14952)

לספעל בסון בהרצליה דרוש מסגר. 052"559448 ,052"559411 (15374)

לספעל אלקטרוניקה ברמתגן דרושה בחורה אחרי צבא להבהנות איכות הסבר + סאבר לניהול צוות מכירות. 03"768054 (15611)

מזכירים/ות, מאזור תל־אביב, למלאות אבי חן. 03"827593 (15669)

אוניברסיטת בר אילן מודיעה על משרה פנויה של

עוזר/ת ראש מחלקה למדעי החי

מכרז מס' 13/87 – 100% משרה. הכישורים הדרושים: • בוגר/ת תואר מוסמך לפחות במדעי הטבע ורצוי במדעי החיים. • בעל/ת כושר ארגון ניהול ברמה גבוהה. רצוי בעל/ת נסיון. • שליטה טובה בעברית ובאנגלית (קריאה וכתיבה) • עדיפות לבעלי נסיון במערכות האקדמיות • יחסי אנוש טובים. הנאי סבר ייקבעו בהתאם לכישורים ולנוהלים באוניברסיטה. יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, השכלה, המלצות וציון מס' המכרז למחלקת המנגנון אוניברסיטת בר אילן ומדרון 52100 (15839)

חיל האויר

מציע לנגדים וחוגרים

אחזר תנאי מקצועי בגוון תפקידים עם אפשרויות קידום והתפתחות אישית, בתחומים הבאים:

הנדסאי ומכנאי אלקטרוניקה

*

מכונאי וחשמלאי מטוסים וטסוקים

*

מבאים, מסגרים ובתי תחמושת

*

עדי משמעת, שלישות ואפסנאות

*

מפעילי מערכות קשר

*

עובדי מעבדת צילום

*

מחסנאים מכניים

*

נהגים

בעלי רשיון 03 ומעלה

*

מורי נהיגה

*

מכונאי רכב או ברדלס

*

טבחים

*

חסרי מקצוע מתאימים להסבה למבחות או מכונאות רכב

הכישורים הדרושים: • פרופיל רפואי – בוגרים בכל מקצוע • גיל 30 • יוצאי צבא בעלי עבר צבאי תקין. • לנהגים ייותן סיוע בדיור. • מתגייסים בייחידות "עודה" יזכו בתוספת סכר ייחודית.

המעוניינים יפנו, בצירוף תעודת שחרור / פרופיל... לכתובת... אבן־גבירול 12, תל־אביב 03"234735, 03"693801 כין השעות 17:00-08:00 (15894)

4,000 ש"ח הכנסה לצעירה יפה והרפתקנית

ארדן

חברה לשיווק רהיטים

דרוש

סוכן/ מנהל חנות

בבארשבע

הכישורים: נסיון מוכח בניהול ובמכירת רהיטים. ידע בשרטוט ובעיצוב פנים. שליטה בשפות. רכב חובה. תדרשנה ערבויות.

הפונים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 323473 ת"א. (19127)

יוצאי צה"ל, בעלי הזיכון לניהול צוות עובדים במחסן "א.ת.ד" 03"203052/3 (19240)

למוליך דרושים

אחראי חנות

בעל נסיון ותושב המקום

אחראי מחסן

בעל נסיון

שליח

עם וספה, אחרי צבא.

לפנות: 03"5510030/29 03"5515036 (19551)

דרושים עובדים להרכבות רדיאטורים. אזמקה אבנים רכב. 03"370507 (19869)

ל"יעד" דרושים למחלקת שרותי משרד

• טלרופוניות לאחר חג, ירושלים, דרושות המסבה תיפקיד מלאה. • מנהל/ת חשבון סוג 2–3 או מוסמכים עם נסיון • קופאית לעבודה בשכר. טלפון: 052"547777, 03"724359, 03"731744 (19995)

בוא/י להיות מנהל/ת באימפריה

(ספרית וידאו ומוצרי אלקטרוניקה)

אולמי קיסר בודים

דרושים/ות:

* מלצר ראשי/מנהל ארועים
* מלצרים/ות עם ידע מקצועי
* דיילות בעלות הופעה נאה
* איש אחזקה
* טבח
* אנשי מכירות עם נסיון בשטח הארועים

טלפון: 03"594435/6 (26175)

לוי.אי.פי. דרושות צעירות נאות לליוי תיירים

בחיפה, ירושלים, תל־אביב ואילת. החברה מס' 1 בישראל לליוי תיירים ואנשי עסקים. 03"249326, 03"249606 (26965)

בחור אחראי ובעל יוזמה

עדיפות לבוגרי תיכון בעלי רכב ורשיון קטנוע

03"613163 מ-08:00–14:00 (26968)

לאגודה רפואית ציבורית דרוש/ה מנהל/ת

דרושה עובדת לענף התיירות ויחסי ציבור באזור בתי המלון בים המלח

"לאימפריה של קולנוע"

מנהלי אזור

מנהל כח אדם וארגון יסלת פקוח וארגון מערכת עובדים נסיון במכירות ידע בארגון וניהול וגיוס כח אדם

לפנות בכתב, "בית אבנר" רחוב דיזנגוף 5 דרומי (22889)

מנהל/ת חנויות בירושלים ובבארשבע

יתרון למתמצאים בסריגה ובעבודת יד

ל"יעד" דרושים הנדסאים מנהלי עבודה מנהלי משמרות

למפעל לשפיתים לניקוי והתקנת שטיחים מקיר לקיר

דרושים עובדים

★ תנאים טובים! למתאימים

03"708955 03"705927

ל"יעד" דרושים:

• כרסמי C.N.C. ותרסמים קונבנציונליים • חרטים • רתכים (מוריק, צורה, ארגון) • מכונאי וחשמלאי תעשיה • מכונאי ומסגר התקנה • מכונאי קירור מיזוג אויר.

052"547777 ,03"731744 ,03"724359 (25947)

ל"תיעבור" דרוש מבקר טיב

ל"תיעבור" דרושה מרכזנית/טלפנית

להוצאת ספרים א.זלקוביץ בע"מ

"כתבים"

דרושים:

ראשי צוותים + רכב וסוכנים להפצת ספרים בלעדיים!

למתאימים רווחים גבוהים!

טלפון: 03"789227, 03"789174, 03"789146

ספרים קונים בכתבים!

טל. 04"449348 (21299)

אופטיקאים 3020

לסבון לאופטיקה בקניון דרוש אופטומטריסט. לפנות 03"793457, 03"785991 (18416)

אחזקה ותחזוקה

3030

לאחזקה במבנה ציבורי, דרוש עובד אחזקה מנוסה, רצוי ידע במיזוג אויר. 03"280552 (16003)

לבית משותף בפתח־תקוה, איש אחזקה, למשרה חלקית. 03"229373, 03"9228049 בערב. (20307)

סיעוד

שרותי אחיות פרטיות והובשים!

החברה הראשונה והמובילה בישראל!

03"737947

04"381111 ,02"636505

סיעוד

בית חולים "בקור־חולים" מודיע על מקום עבודה לאחות מוסמכת בתפקיד אחראי

"אדם לשרות אדם" ארגון גג לטיפול סיעודי

"מזור"

03"889755

אנגלו סכסון שרותי אחיות 24 שעות

03"210604 03"228747

ס.ל.ע. – סיעוד, ליווי ועזרה 24 שעות ביממה

03"242142 03"221573

מסריק 17 ת"א

אחיות וכח עזר

3040

איטסטלציה

3060

אריזה וטריגה

3070

ביטוח

3075

לחב' בטוח–אשראי פקיד/ה תביעות

רצוי עם נסיון בנקאי או בהנהלת חשבונות

03"664861 (16244)

פקיד תביעות רכב לסוכנות מהגדולות בארץ

נא לפנות לאחר 03"294137 (19101)

לסוכנות ביטוח גדולה בתל־אביב דרוש איש מכירות בעל נסיון בביטוח אלמנטרי

03"219622 (21796)

לסוכנות חיתום בת"א חתם/ת ועורך/ת פוליסות בעל/ת נסיון במחשב

03"661860 (24487)

בני/ות לויה

3077

לוי.אי.פי. דרושות צעירות נאות לליוי תיירים

בחיפה, ירושלים, תל־אביב ואילת. החברה מס' 1 בישראל לליוי תיירים ואנשי עסקים. 03"249326, 03"249606 (26561)

גזירה ותפירה

3080

הדר רזן בע"מ
דרוש
נהג

ל"מרפדית שי"
דרושים
תופרים/ות
מקצועיים/יות
רפדים ונגרן

לבית אופנה
נהגן מנוסה
לעבודה קבועה

ל"תיבור" דרושות תופרות

דרוש
צינקוגרף
שידע לצרוב גלופות
נחושת

דרושים:
דפס מקצועי ועוזר דפס
למכונת היידלברג
שני צבעים
ומועמד מקצועי

בוחן מנוסה
למשרד רו"ח
בוגר אוניברסיטה
בחשבונאות

לפליקס בע"מ
דרושה פקידת
הנהח"ש
עם נסיון

לצה"ל דרושים
באזור
תל-אביב
מפקד
מחנה
(בתקן רב-סרן)
נגד
משמעת
(רס"ר)
רס"ר
מטבח

נא לפנות לד"צ.
02470/קצין שלישות.

ל"תיבור" דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג ג'-ד'

לעבודה
באוניות צי הסוחר
דרושים
סיפונאים מתחילים

קצין
במילואים
אם אתה
מחפש
עבודה דינמית,
עצמאית,
לא שיגרתית
צה"ל
מציע לך
תפקיד הכולל
מגע עם
אנשים ושטח,
אפשרות
להתפתח ולתרום

חוקר מנוסה
דרוש
למשרד מסחרי

למפעל בלוד דרוש
חשמלאי ראשי
נסיון בעבודה
לפחות 3 שנים

ל"קאר – סיקיורטי" – בספונית"

דרוש
מנהל קו יצור
למפעל להיברידים

ל"יעד" דרושים:

ל"תיבור" דרושים
חשמלאי מוסמך
+ עוזרי חשמלאים

ל"תיבור" דרושים/ות
מחווטות/ים
מלחימות/ים

ל"תיבור" דרוש/ה
שרטט/ת
אלקטרוניקה
(תיב"ם)

מבחים

בעלי תעודת מקצוע
מסוג 2 ומעלה
דרושים לעבודה
באוניות צי הסוחר

למפעלנו דרושים
לפיתוח
מהנדסים
הנדסאים
טכנאים
בתחום מקורות הספק
וספקי כח מתקדמים

דרוש
טכנאי/הנדסאי
בנין

מקצועים
בנושאי תחזוקה

לאופנן תקשורת
דרושים
מתקיני אנטנות
בעלי נסיון
+ עוזרים

ל"נחושתן"
פקידה/טכנאית
למחלקת "יצור/תפ"י"

טכנאי
קרור מיזוג אויר
נסיון – יתרון

לטהנדס ולשרטט
קורס "אוטוקד"
לשרטוט ממוחשב

בחולון
טכנאי/ת
כימיה

אדריכלים/ות

ליוצאים לפרישה
מוקדמת
בעלי ידע טכני
ממתינה לכם משרה
של מדריך מקצועי

ליוצאים לפרישה מוקדמת
בעלי ידע טכני ממתינה לכם
משרה של מדריך מקצועי

מהנדסים
ואדריכלים

לאלסיום הרצליה
דרוש
מהנדס תעשיה וניהול
מתחיל,
נסיון בייצור
או לוגיסטיקה
– יתרון.

למשרד ארכיטקטים
בתל-אביב
דרושים:
ארכיטקט/ית
הנדסאי/ת
עם 5 שנות נסיון

אדריכל
מהנדס בנין
דרושים
למשרד
אדריכלים
באשדוד

"סקר" מהנדסים
יועצים בע"מ

ע. וס. גלעד
אדריכלים
דרושים
אדריכל/ית
הנדסאי/ת

מכאים/הנדסאים

מכונות שפתיים

מקצועות שונים

מכלאות

ליצאים

צכנו

מקצועות נשואות

מהנדסים/אדריכלים

הנהלת חשבונות

חשמל ואלקטרוניקה

מכירות

דפוס

דיילות ומזכירות

مكان من الاصل

مكذا من الاصل

לחברה בתחום הצנרת, מהנדס מכונות + נסיון בתכנון הידראוליקה ופניאומטיקה. (20476) 03-403356

לחברה בתחום הצנרת, מהנדס תעשיה וניהול + נסיון בתמחיר, תו"ל ומחסנים. לפנות: 03-403356 (20487)

5 מהנדסים
תעשיה וניהול
לחברת יעוץ למפעל

לשרות קורות חיים, נסיון מקצועי ומכתבי המלצה לפנות אל: ת.ד. 16091 תל-אביב 61160
(22809)

דרוש
מהנדס בנין – תכנון קונסטרוקציות

בעל נסיון של לפחות 4 שנים. תנאים טובים. שכ"ב מהנדסים מלפון 03-444119, בערבים 052-553015
(24518)

ל"סמל" – יועצים לניהול
דרושים
מהנדסי תעשיה וניהול
רצוי נסיון באו"ש והלים

לפנות ת.ד. 51554 ת"א מיקוד 61512
(25077)

אדריכל/ית
למשרה מלאה
+ טכנאי אדריכלות ל-3/4

למשרד אדריכלים א קרי. מלפון 03-285706
(25190)

ל"יעד" שרותי כח אדם
דרוש
מנתח מערכות

בישורים: ★ מהנדס "יצור ★ רקע ונסיון בניתוח מערכות ★ נסיון וידע בתחום המחשבים

ר"ג, הראה 6 טלפונים: 03-724359, הרצליה, סוקולוב 34 03-731746, מלפון 052-547777
(25646)

ל"יעד" שרותי כח אדם
דרוש
מהנדס מכונות
עם ידע ונסיון ב:
★ זיווד אלקטרוני
★ ביפוף פח

ר"ג, הראה 6 טלפונים: 03-731744, הרצליה, סוקולוב 34 03-724359, מלפון 052-547777
(25647)

דרוש
מהנדס מתחיל

המעוניין לעבוד גם בשמאות מקרקעין בירושלים

פנה לטלפון: 03-741128
(25965)

דרוש
מהנדס
לתכנון כבישים ו/או תנועה
עם נסיון

03-786949 03-706119
(26030)

אדורם
מהנדסים ומעליות בע"מ
דרושים:
מהנדס חשמל
מהנדס מכונות

לפרטים נוספים בטלפון: 03-5742666
(26033)

ל"יעד" שרותי כח אדם
דרוש
מהנדס ראשי/ סגן מנהל מפעל

בישורים: ★ מהנדס מכונות ★ רקע ונסיון במפעל יצור תהליכי ★ גילאים 35-50 ★ המפעל באזור מרכז הארץ

ר"ג, הראה 6 טלפונים: 03-731744, הרצליה, סוקולוב 34 03-724359, מלפון 052-547777
(25654)

ל"יעד" שרותי כח אדם
דרוש
מהנדס שרות מחשבים
לאחת החברות המובילות בתחום המחשבים

בישורים: ★ מכונאי/הנדסאי אלקטרוניקה ★ ידע בסיסי טוב באלקטרוניקה כללית, מחשבים ותקשורת מחשבים

ר"ג, הראה 6 טלפונים: 03-731744, הרצליה, סוקולוב 34 03-724359, מלפון 052-547777
(25657)

דרושים
מהנדסי בנין מוסמכים
לעבודה חלקית בביקורת מבנים
(חוות דעת לבתי משפט)

לפנות בכתב לת.ד. 10727 ת"א 61102
(26044)

ל"חיבור" דרוש
הנדסאי/טכנאי מכונות

ידע בייצור, נסיון 3 שנים בתעשיה עתירת מדע, הפעות + אחזקות, תנאי שכר טובים. 03-297840, 03-296846
(26722)

ל"יעד" שרותי כח אדם
דרושים:
מהנדס / טכנולוגי מזון
אפשרות לעבודה בצפון הארץ, באזור עמק חפר והסביבה

ר"ג, הראה 6 טלפונים: 03-724359, 03-7317444, הרצליה, סוקולוב 34 052-541959, 052-547777
(25949)

מהנדס מכונות
דרוש

לחברה המפתחת מיצרת ומשווקת מסנים אוטומטיים לתעשיה וחקלאות, שיפעל בכל תחומי ההדרסה בחברה

בישורים ודרישות: מהנדס מכונות – 10 שנים תכנון וניהול, ידיעת אנגלית. לפנות בכתב עד בצירוף קורות חיים לת.ד. 2068 הרצליה ביתון
(26040)

מוכרים/ות וקופאים/יות
3320

לאחד מסניפי באזור המרכז דרושים/ות קופאים/ות. בגיל 18 ומעלה.
(95) 03-7552355

דרושה מנהלת
לחנות מעבית
ירושלים

משרה מלאה ונסיון קודם דרוש. 03-375285/6
(20725)

מזכירות
3358

מוסיקה ובמה
3330

מורים ומרצים
3340

לבית חינוך שער הנגב
תפיבת ביניים ותיכון
דרושים
מורים לתשמ"ח

1) אנגלית בתיכון ובחינוך המיוחד. 2) חנך רצוי לשון (3) חינוך מיוחד להתקשר לשלוחה 052-802211
(19577)

מזכירה
עברית אנגלית

ידיעת אנגלית שוטף, הדפסה עברית אנגלית, נסיון בעבודה מלאה — יום 5 ימים בשבוע, לחברה מבוססת בצפון תל-אביב. טלפון: 03-5460233
(21433)

לתיכון כצנלסון
כפר סבא
דרושים מורים

לקולג' לרפואה אלטרנטיבית
דרושה
מזכירה/ עוזרת אישית לתפקיד מעניין

★ נסיון מקצועי והדפסה עברית/אנגלית ★ 4 שנות נסיון מזכיר ★ משרה מלאה ★ לפנות לת.ד. 29627 ת"א 61296
(23639)

מזכירה
צעירה
אחראית
ואינטליגנטית

לחברה קבלנית
גדולה לבנין
דרושה
מזכירה בכירה
דיקנית ואינטליגנטית, בעלת נסיון בניהול משרד. ידיעת השפה העברית על בוריה. שליטה באנגלית והדפסה מעולה בשתי השפות

לפנות בכתב לת.ד. 20204 תל-אביב
(26182)

ל"חיבור" דרושה
מזכירה בכירה
ידע בגרמנית-ספרדית

ל"חיבור"
דרושה מזכירה
אנגלית/עברית

ל"חיבור"
דרושה מזכירה
עברית/אנגלית

לחברת בניה
דרושה
מזכירה

מזכירה
אנגלית/גרמנית

מזכירה כללית
לחברה לסחר חוץ

ל"יעד"
דרושים:

מכונאי תעשיה
3361

ל"חיבור" דרוש
מכונאי תעשייתי
אחזקה ותפעול

מסעדות ומלונאות
3363

מחסנאים
3380

מפיצים ומקדמי מכירות
3365

דרושים סוכנים
למפעל תכשיטים
המתמחה בייצור ויבוא שרשראות ותכשיטי זהב.

03-739062, 03-730156
(7548)

מחשבים ותוכנה
3355

עובדי מטבח ושירותים
לעבודה באניות צי הסוחר

לתשומת לב המפרסמים בלוח מעריב

כל המפרסמים להפסיק או לשנות את מודעותיהם לאחר הפרסום הראשון, מתבקשים להתקשר למלפון 03-251-333 (רב קווי) ולמסור את מספר הפרסום הרצוי.
הצעה לפרסום חוזר הנה ללא תשלום, הרחבה עד 4 שבועות מיום הפרסום הראשון.
בקשות לפרסום חוזר מתקבלות בכל יום עד שעה 18.00 ובמוצ"ש עד שעה 11.00 בבוקר.

הנהלת מעריב

הדר רוזן בע"מ
דרוש
סוכן מכירות

לחברת יבוא ושיווק
בענף חשמל לתעשייה
דרוש
סוכן מכירות

אם את צעירה, נאה, אינטליגנטית ואמביציוזית

נסבאר בע"מ –
"יבוא ושיווק אביזרי רכב
דרושים 2 אנשי מכירות
תושבי בארשבע וחיפה.
03-376502

כ-1,500 ש"ח ומעלה למוצר כלכלי בלעדי לסוכנים מנוסים אפשרי סטודנטים מ.ב.ם. 03-204334/5

לבית אופנה יוקרתי
בעל מוניטין דרושה
איש/ת מכירות מנוסה

חולון/ה מתמיד/ה בנו/ת המשה, ת.ד. 5244 ת"א מיקוד 61052
(25998)

לחברה בינלאומית
ידועה
בשפת מוצרי קמפינג
דרוש
מפיץ כללי

מפעיל שופל 930
מנוסה
לחברה קבלנית

ל"תיעבור"
דרוש סלמן

נהגי משאיות מנוסים
ידע בהפעלת מנוף
דרושים
לחברה קבלנית

"סלע" חברת הדברה
דרושים
מדבירים
עם קמנוע או בלי

ל"יעד" דרושים:

ל"תיעבור" דרוש
מכונאי רכב
בזין + דיזל

דרושים
בוגרי בתי ספר
מקצועיים
במגמת מתכת
לתפקיד הדרכתי בחברה

דרוש לחצן ברמה
גבוהה למפעל
מתפתח באיזור ת"א

דרושים
בוגרי בתי־ספר
מקצועיים
במגמת מתכת

ל"תיעבור"
דרוש
מסגר/רתך צורת

ל"תיעבור"
דרוש
מסגר מבני

ל"תיעבור"
דרוש
חרט קונבנציונלי

ל"תיעבור"
דרוש
כרסם קונבנציונלי

ל"תיעבור"
דרושים
עובדי ייצור

"טיפולים"
שרותי מטפלות בע"מ
ברשות חברת "סיעוד"
מטפלות מסורות
לעבודה בשעות
הפנאי
03-7512854

אדם לשירות אדם
טיפול בילדים ושחרות

תכנית הסיוע
המשפטי
מכרז
לעורך
דין
דרוש עו"ד

לחברת יבוא בתל־אביב
פקיד יבוא
ידע באנגלית
משרה מלאה

מחשבים

ביזנס

פקידות וקלדנות

עורכי־דין

מטפלות

עובדי מתכת

עובדי בניין

עובדי חקלאות וגינון

עובדי ניקיון

עובדי משק ומטבח

מוסכים

נהגים

מלצרים

עובדי ייצור

מכירות

ספרים וספרות

מספרות וקוסמטיקה

מפעלי ציוד מכני

ספרים מספרות בע"מ

مكذا من الاحمل

هكذا من الاصل

לך על בטוח לוח מעריב קריירה

לאוניברסיטה העברית, דרושות כתב/ית קלדנית, לחומר מדעי מתמטי. רצוי בעלי נסיון בעבודה עם מעבד תמלילים שרצנל. נא לפנות לטל: 03-425860 (15638)

ביהתוכנה "אדום" פקידה הנהלת חשבונות, לטיפול בתיק הכספי. רצוי נסיון בחברה / שעות העבודה 16:00-08:00 052-354446 (15690)

דרושה פקידה ליום עבודה מלא, רצוי ידע בהנה"ח, תנאים טובים, ת.ד 23219, תל-אביב מיקוד 61231 (16025)

פקידת ליוראונרף, שעתיים נסיון כב"ק 03-296905 03-200403 (16227)

לאוניברסיטת תל-אביב דרושות כתבניות עברית עברית-אנגלית

ידע ונסיון בהדפסה על מעבד תמלילים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ומספר טלפון, למדור תעסוקה – יח' המשאבי אוניברסיטת ת"א רמת-אביב. טלפון: 03-420575 (16303)

מזכירה לניהול משרד, ידע ביבוא + הדפסה מלקם + אנגלית 03-372417 (16388)

לחברת ביטוח בתל-אביב, דרושה כתבנית, עברית/אנגלית, מעולה, למשרה חלקית, 5 ימים בשבוע. 03-611824 לפרטים ביום א' (16678)

לחברה שילוח בתל-אביב, דרושים: 1. אחראי חוצה, בעל נסיון בתחום. 2. קלדנית לעבודה במשמרות. 03-430333 (17085)

פקידה עם ידע בסיסי בהנה"ח לשעות 8:30-15:30 03-374979 (17506)

למשרד פרסום פקידה להנה"ח סוג 2 + מחשב 03-375349 (17534)

פקידה/כתבנית עברית/אנגלית למשרה מלאה בחברת מחשבים 03-494791 (17597)

לבית אופנה דרושה פקידה אחראית ומנוסה לניהול משרד

+ ידע בסיסי בהנהח"ש למשרה מלאה, ת.ד. 5344 תל-אביב 61052 (25091)

פקידה – טלפנית ידע טוב באנגלית ועברית רצוי ידע בהדפסה

שעות העבודה 12:30 עד 17:30 בימי חול 8:00 עד 13:00 בימי שישי.

לפנות לטל' 03-294222, 03-288235 שלוחה 44 בין השעות 9:00 עד 13:00. (25644)

בפתח-תקוה פקידה למשרה מלאה גיל 30–40

לחברה ליבוא בקרית-אריה פתח-תקוה דרושה פקידה קלדנית

מפעילת P.C. עם נסיון בהנהח"ש

ל"תיגבור" דרושות כתבניות מנוסות עברית ו/או אנגלית

ל"תיגבור" דרושה מעבדת תמלילים

ל"תיגבור" דרושות קלדניות מנוסות בלבד

כתבנית לסוכנות ביטוח מהגדולות בארץ

קלדניות לעבודה בשתי משמרות

1. בעלות נסיון
2. בוגרות תיכון ואחרי קורס.

ל"א.ו.ת."

רואי חשבון חשבים

רופאים

רופאות שיניים

פרסום

צבעים

צילום והדפסה

שליחים/ות

מקדמת מכירות למשרד פרסום

שליח מנוסה עם המלצות בעל רשיון לקטנוע

גברים/נשים/ילדים לתשדירי שרות וסרטים בקולנוע ובטלויזיה "פרי הפקות"

שמירה ואבטחה

לחב' און-נרד בע"מ דרושים שומרים לאיזור ת"א והמרכז

מרצים לעבודה

ביקוש עבודה

שרטטים וגרפיקאים

פרסומאית ואשת יחסי ציבור

לוח ירושלים

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א – 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי או הורותו, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מחייבים זאת...

אחזקה ותחזוקה

אחיות וכח-עזר

דיילות ומדגימות

הנהלת חשבונות

מכונאים/ הנדסאים

לבורנטים ורוקחים

מהנדסים ואדריכלים

דרוש מהנדס תכנון קונסטרוקציות 3 שנות נסיון לפחות

מוכרים/ות וקופאים/ות

מזכירות

מחשבים ותוכנה

מסעדות ומלונאות

מציצים ומקדמי מכירות

נציבות שירות המדינה
מודיעה על מכרז קיבוצי מק 5/87

למשרות מבקרי חשבונות באגף המכס ומע"מ

מקום העבודה:
אזור ירושלים: (משרה 1)
אזור ת"א והמרכז: ת"א יפו, גבעתיים (15 משרות) נתניה (2 משרות), פ"ת (2 משרות), רחובות (1 משרה)
באזור יו"ש בית אל: (1 משרה)
אזור הצפון: נצרת (1 משרה), עכו (2 משרות), טבריה (2 משרות), חדרה (2 משרות)
אזור ב"ש: (1 משרה)

המשרות הן בדרגות ט"ז-י"טז של הדירוג האחיד (בעלי השכלה אקדמית תואר ראשון) יזודע בדרגות 4 — 7 מח"ר לפי הכללים. כן משולמת תוספת שכר של 30% המהווה הטבת שכר לעובדי המסים.

תיאור עיקרי התפקיד
עריכת ביקורת חשבונות בנושא תשלומי מסים, מע"מ, מ"ק וכו'.
בדיקת ספרי חשבונות של עוסקים ומפעלים.
עריכת בירורים עם עוסקים ומנהלי מפעלים על ממצאי הביקורת.
ניתוח מערכת חשבונות לשם גילוי השתמטות מתשלומי מסים.
תחקור עוסקים וביקורת שטח.

דרישות המשרה
1. השכלה תיכונית מלאה 12 שנות לימוד.
2. רצוי סוג 2 בהנהלת חשבונות (למועמד שאינו בעל תעודה בהנה"ח תינתן הכשרה ע"י המשרד).
3. ידיעת שפות מהמדוברות בארץ.
4. כושר לקיים מגע נאות עם קהל וכושר לנהל מו"מ.
5. התפקיד מחייב לעבוד מעבר לשעות העבודה הרגילות.
6. באזור יו"ש דרוש ידע בשפה הערבית – קרוא וכתוב.

הערות
א. המועמדים יידרשו לעמוד בבחינות בכתב ובע"פ (כולל הנה"ח לסוג 2) אשר יחלו מתאריך 9.8.87. הפניות בציון המועד המדויק לבחינה תשלחנה בדואר.
ב. המועמדים שיבחרו יידרשו לעבוד בהצלחה קורס בקורת חשבונות בתנאי פנימיה לתקופה של כ-5 חודשים, ולאחר מכן תקופת התמחות ונסיון של 6 חודשים.
ג. למועמדים שיבחרו וישתתפו בקורס תשולם משכורת לפי דרגה ט"ז אחיד בלבד וכן יתווספו לשרת באגף המכס ומע"מ בהתאם להוראות התקשי"ר.
ד. מועמדים שיסיימו בהצלחה את הקורס תשולם להם משכורת לפי דרגה ט"ז אחיד וכן תוספת שכר של 30% מיום סיום הקורס.
ה. מועמד שיסיים בהצלחה את הקורס ואת תקופת ההתמחות והנסיון יעמוד בפני ועדת בוחנים בתום ההתמחות והנסיון ושאושר כמבקר חשבונות יוצב לעבודה באזור ממשרדי אגף המכס ומע"מ ויתקבל לפי מסלול הקידום של המשרה.
ו. המועמדים שיבחרו יועסקו עפ"י חוזה מיוחד עם אפשרות העברה למעמד קבע עפ"י הוראות התקשי"ר.
ז. הנהלת האגף ונציבות שירות המדינה שומרות לעצמן את הזכות להפסיק את השתתפותו בקורס של מועמד אשר לא ישיג את הרמה שנקבעה, או שלא ישתתף באופן סדיר בלימודים, או יתנהג שלא עפ"י כללי המשמעת.
ח. ועדת הבוחנים בתום הקורס רשאית להחליט על הארכת התמחות לתקופה של עד 6 חודשים נוספים.
ט. מועד משוער להתחלת הקורס חודש ינואר 88.
י. בהתאם לחוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א-1981 כל מקום במכרז זה שצויינו המלים מועמד או מועמדים הכוונה גם למועמדת או מועמדות.

את פרטי המכרז המלא והמחייב וכן טפסי בקשה ומידע נוסף ניתן להשיג באחת מלשכות של נציבות שירות המדינה כדלקמן:
באיזור ת"א-יפו – הקריה רח' קלמן מגן 10 ת"א
באיזור ירושלים – הקריה רח' קפלן 3 ירושלים
באיזור הצפון – רח' חסן שוקרי 10 בית הממשלה חיפה
באיזור באר-שבע – בנין לשכת הבריאות המחוזית שכונה ד', רח' שמשון הגיבור ב"ש.

בקשות למילוי המשרה יש להגיש בצירוף מסמכים המעידים על השכלה ונסיון כנדרש, לאחת הלשכות הנ"ל.

המועד האחרון להגשת הבקשות כ"ב בתמוז תשמ"ז (19.7.87).

חיפה כימיקלים

לחברה הגדולה בעולם לייצור חנקת אשלגן
דרושה

מזכירה בכירה אנגלית-עברית

הדפסה מעולה בשתי השפות
בעלת הכישורים הבאים:
* שפת אם אנגלית, רצוי ילידת ארה"ב
* נסיון של מספר שנים יתרון.

על המועמדות לפנות בכתב למחלקת כח אדם ת.ד. 1809 חיפה ולציין ע"ג המעטפה מזכירה בכירה.

תשמר סודיות מלאה

פרסום שפי

סיטב

גיתם מערכות תדמית בע"מ
דרוש/ה

תקציבאי/ת

עם נסיון עשיר ומגוון הכולל טיפול בלקוחות גדולים במשרד פרסום ו/או נסיון בתפקיד שיווקי בכיר בחברה מסחרית – תעשייתית.
נתוני השכלה מתאימים – הכרחיים.

מועמדים יפנו בכתב־יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 33263 ת"א.
יש לציין על המעטפה "עבור תקציבאי/ת".
— סודיות מובטחת —

רשות שדות התעופה בישראל

לעבודה בנמל התעופה בן גוריון

דרושים בחורים

לעבודת פריקה וטעינת מטוסים
בתנאי שכר טובים

על המעוניינים לפנות לאגף כח אדם, בנין הטרמינל, קומה ג' חדר 321 ביום א' בין השעות 8.30–12.00.

מועצה מקומית ערד
דרוש/ה בערד

מנהל/ת מדור שכר

מתח הדרגות: תנאי שכר לפי כישורי המועמד/ת
היקף המשרה: 80%–100% כולל פעמיים בשבוע גם עבודה אחה"צ.
תיאור משרה: ניהול מדור שכר של המועצה והכנת משכורות המועצה, ניהול צוות עובדים, משא ומתן עם גורמי חוץ.
דרישות התפקיד: תעודה של משרד העבודה על סוג 2 לפחות בהנהלת חשבונות, נסיון מעשי של לפחות 3 שנים בהכנת משכורות באמצעות מחשב. נסיון בניהול צוות עובדים. ידיעת חוקי העבודה – הביטוח הלאומי, מס הכנסה והסכמי שכר. יתרון עם נסיון קודם בשטח המוניציפאלי.
הגשת מועמדות: בכתב יד תוך פירוט תולדות חיים ונסיון קודם בצירוף מסמכים מאשרים. ניתן להגיש לכח אדם במועצה מקומית ערד עד ליום 15.7.87. טלפון 057-957911, ת.ד. 100 ערד — 80750.

סונול ישראל בע"מ

למשרדנו הראשי בחיפה
דרוש/ה

רואה חשבון לתפקיד בכיר ואחראי כסגן חשב

רק מועמדים מהשורה הראשונה בעלי נסיון מוכח של מספר שנים בניהול מערכות חשבונאיות מורכבות וממוחשבות, בעלי ידע ונסיון בארגון והפעלת אנשים מתבקשים לפנות בכתב־יד ולציין פרטים על הכשרתם ונסיונם לאגף כח אדם ומינהל, ת.ד. 214, חיפה - 31001. סודיות מובטחת.

אוניברסיטת תל-אביב

דרושים/ות

1. **טכנאי למעבדת הוראה – ביה"ס לפיסיקה ואסטרונומיה**
בוגר בי"ס מקצועי במגמה לאלקטרוניקה, בעל תואר הנדסאי או טכנאי מוסמך רצוי בעל נסיון של מספר שנים.

2. **טכנאי קירור – אגף משק ובינוי**
בוגר בי"ס מקצועי, רצוי עם רשיון לעבודות חשמל, נסיון מעשי של 5 שנים.

3. **עובד גנים בממתים – המחלקה לבוטניקה**
השכלה בהורטיקולטורה או בוגר בי"ס לגננות, נסיון בגידולים חסויים, יכולת טכנית לטיפול במערכת בקרה, רצוי רשיון נהיגה.

על המעוניינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ושמות ממליצים למדור תעסוקה, יחידת המנגנון אוניברסיטת תל-אביב, רמת אביב.

הורון מערכות בע"מ
הוריזן מערכות מחשבים בע"מ

לדגל התרחבותנו
דרוש

הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה/חשמל
לרכש וביצוע פרוייקטים בתחום מערכות מתח נמוך

נדרש נסיון מוכח בתחומים הבאים:
★ מערכות תקשורת
★ מערכות טלוויזיה במעגל סגור
★ מערכות גילוי אש
★ מערכות בטחון
★ מערכות תולה–אזעקה

התפקיד דורש מגע שוטף עם לקוחות להגדרת מערכות.

לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 24092 תל־אביב 61240.

המועצה לענף הלול
דרושים
עובדים לתפקיד פקח ווטרינרי במשחטות תעשייתיות לעופות

באזורי התעשיה באר טוביה והר טוב
עדיפות לבעלי השכלה זאוטכנאי או בוגר בתי"ס חקלאיים.

לקביעת ראיון –
להתקשר לטלפון 03-981681 או 03-945670.

המועצה לענף הלול

לחברת אחים שטראוכלר בע"מ
דרוש

חשב — סמנכ"ל

כישורים נדרשים:
בוגר ראיית חשבון נסיון מעשי של 5 שנים לפחות.

המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים. לחברת אחים שטראוכלר בע"מ, רח' ירושלים 4, עפולה, עבור "חשב". תנאים טובים לאדם המתאים.
סודיות מובטחת

---

interRent

רשת בינלאומית להשכרת רכב
מופעלת בישראל ע"י צ'מפיון רנט־א־קאר
חברה־בת לינבואני פולקסווגן אודי

דרושה
מזכירה

הכישורים הדרושים:
1. ידיעת עברית, אנגלית וצרפתית עם נסיון בהדפסה, כולל טלקס.
2. בעלת נסיון בניהול משרד.

נא לפנות לטל' 785111 למר גרובר.

לחברה תעשייתית גדולה
דרושה

אחראית יחסי ציבור ופרסום

הכישורים הדרושים:
נסיון קודם של 5 שנים לפחות בעבודה בתפקיד דומה או בקבוצה ביחסי ציבור ובמגע עם קהל או כתקציבאית במשרד פרסום.
העבודה בת"א.
נא לפנות בכתב יד ובצרוף פרטים אישיים ונסיון קודם לת.ד. 20127 ת"א.
– סודיות מובטחת –

לחברה ארצית גדולה
דרוש

מהנדס מכונות

בעל ידע קודם בתחומים הבאים:
★ תהליכי עיבוד שבבי כלל CNC
★ תכנון מתקני ייצור ומדידה.
★ ידע בתהליכי ריתוך מתכות ברזליות ואל"ב – יתרון.

בהצעות נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים ופירוט הנסיון המקצועי, לת.ד. 67 חולון.

נשר מפעלי מלט ישראליים בע"מ
למפעלנו ברמלה דרושים
★ **טכנאי מכונות**
★ **מכונאי תחזוקה**
★ **מסגר/רתך**

תנאים טובים למועמדים המתאימים
נא לפנות טלפונית לקביעת מועד לראיון למר כהאדם, טל' 08-229851
סודיות מובטחת.

לעבודה מעניינת בנתב"ג
דרושים:
יוצאי צבא

ידע באנגלית יתרון.
עבודה בשלוש משמרות.
לפנות 03-9712441, 9.00–15.00 לורדה

דרושים
סוכני מכירות בענף הטקסטיל

עם/בלי רכב
לעבודה באזור המרכז

נא לפנות בכתב אל: מנהל השווק, ת.ד. 66 ראשון לציון 52100

לחברת טלמיר אלקטרוניקה
דרוש
מהנדס מכירות

לאיזור תל־אביב
לרכיבים ולמכשור אלקטרוני

דרישות:
מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה, נסיון קודם במכירות.
בעל רכב יתרון.
נא לפנות בכתב לת.ד. 34305, חיפה, מיקוד 31342

לתנועת בני־עקיבא
ההנהלה הארצית
דרושים

פעילים בחינוך

1. רכזי מחוזות
2. רכזי הדרכה

בוגרי התנועה מתאימים
יפנו אל אתי טל. 03-217145

לחברת תיירות גדולה
דרושים
מנהלי/ות חשבונות
סוג 3

★ עם ידע ונסיון בענף
★ למשרה מלאה

להתקשר: 03-343535 – לאפרים

לקבוץ חפציבה
מורה לחינוך מיוחד
(רווקה)
בדבר פרטים לפנות
7.00 עד 12.00 — 06-534375
אחה"צ 17.00 עד 22.00 —
06-534129

לוח באר שבע

לוח חיפה

מנהלי חשבונות
למשרד מנהל דרושה מנה"ח חשבונות, דרגה 3–2, עדיפות לבעל/ת נסיון במחשב. 06-566314 (11055)

מכונאים הנדסאים
מכונאי/הנדסאי אלקטרוניקה + רכב במשמרות ביום ואחזקה מערכות ממוחשבות אלקטרוניות בחיפה. 03-723440 (13913)
הנדסאי/מכונאי ייצור לעבודה בצפון ד' סיון בטכסטיל ובשכר גידור. 052-916582 (19800)
הנדסאי/מכונאי תעשיה ניהול, לעבודת אירגון במשמרות, במוסך גדול ומרכזי בחיפה. 03-350722 (24105)
לחברה קבלנית לכבישים לעבודות פיתוח דרוש הנדסאי בעל נסיון. לפנות בכתב יד לת.ד. 6331 חיפה. (23336)

מזכירות ופקידות 3320
להיות "ארוך" דרושה: מזכירה מנוסה + ידע במיצוב, שרטוט ותמונות. 04-672582 (18450)

מכונאי תעשיה
מכונאים בעלי רקע יפ' + קצין־מכונה דרושים לעבודות בתעשיה וספנות. 04-933566 (7581)

עובדי משק והגנה 3365
מוכן להפצת מערכות שטח מיוחדות לעסקים בצפון. 03-255983 (9744)

סוכן מכירות, עצמאי, מאמה ומורה, תנאים טובים. 03-539886 (18937)
להשתלבות במפעל טכסטיל דרושים אנשי מכירות מצטיינים (גם במשמרות) בכל חלקי הארץ – לניהול – תנות. 02-917011 (19591)
מהל שוק יצרנים, לחברת תקשורת ומחשבים ארצית בתחומי פרפומים מלקפ פקסימיליה ומחשבים, יתרון לבעלי נסיון מוכח, פניות בכתב יד ת.ד. 28005 ת"א. (17204)

עובדי משק והגנה 3560
מרפאה באוסטה ערים, במרכזי ים לקשישים. 02-555201, 02-555572 ראה (23530)

עוזרות ומטפלות 3605
מטפלת, מטפל בית בירושלים, מגורים, נסיון, ילדים קטנים. טל': 050-23768 (11667)
מטפלת דרושה משרה מלאה מטפלת כל בכיתי בילה. 02-767038 (13511)
כנת קשישים לינה, אשה דתית, מבוגרת. 02-242140, 02-227116 (17167)
אישה מטפלת לניהול בית, לב חם, בעלת יכולת לדאגה חינוכית, מדיף רשיון נהיגה. 02-420848, 20:00–22:00 בוקר. (18674)
אישה מסודרת למשק בית 3 פעמים בשבוע. 02-283859 בבוקר, בוקר. (25050)
מטפלת ל־3 ילדים ועבודות בית + מגורים 02-865210 (24787)

בתי מלון ומסעדות
ל"אדיר" דרושים/ות מלצרים/ות מקצועיים/ות אפשרות להכשרה בפר קט. 02-248818/38 (14987)

[illegible]

هكذا من الأصل

ג'

רשות שדות התעופה בישראל
נמל התעופה בן־גוריון
דרושים
בחורים/בחורות
לתפקיד בטחוני מעניין בנמל התעופה בן־גוריון

העבודה מוצעת למשרה מלאה במשמרות מגוונות לתקופה מינימלית של שנה. אפשרות העסקה גם במשרה חלקית, (לסטודנטים).

תנאי קבלה:
* לאחר שירות צבאי.
* 11 שנות לימוד לפחות.
* דוברי אנגלית ברמה טובה (הראיון יערך בשפה האנגלית).
* מצב בריאותי תקין.
* מגורים באיזור גוש דן — חובה לתקופת החוזה.
* במסגרת העבודה תתאפשר יציאה לחו"ל מעת לעת על פי הצורך.
* למועמדים המתאימים יציעו תנאי שכר נאותים והטבות נוספות.

למעוניינים בעלי הכישורים המתאימים, תתקיים ועדת קבלה במינהלת נמל התעופה בן־גוריון, בבנין משרד הבריאות (סמוך לאולם המכס) בתאריך 6.7.87, יום ב'.

הרשמת מועמדים תתקיים משעה 07.00 עד השעה 09.00.
מספר המועמדים הינו מוגבל ומותנה בהחלטת הועדה.

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה"ל ושתי תמונות.

חיפה כימיקלים
להברה הגדולה בעולם לייצור חנקת אשלגן
דרוש/ה
אגרונום
לתפקיד מרכז פיתוח מוצרים לחקלאות

כישורים נדרשים:
* בעל תואר שני או תואר גבוה יותר.
* רצוי רקע טוב בכימיה ובביוכימיה.
* ידיעת שפות טובה, דמיון, יוזמה, כושר אנליטי וכושר אירגוני.
* רצוי נסיון מסחרי.

נא לפנות בכתב יד למחלקת כח-אדם, ת.ד. 1809, חיפה. לציין על המעטפה עבור משרה מס' 20.

תשמר סודיות מלאה

לעתון יומי גדול
דרוש
מכונאי תעשייתי
מנוסה ובוגר בי"ס מקצועי
(יכול להיות גם בסביבות גיל 50)

העבודה כרוכה בשעות נוספות מרובות ומדי פעם גם בשעות הלילה.

לפנות בכתב לת.ד. 20050 תל־אביב עבור ל/072.

דרושים במכתשים:
למפעלים בבאר־שבע וברמת חובב
הנדסאים / טכנאי חשמל
חשמלאים
בעלי רשיון "חשמלאי מוסמך", רצוי נסיון של שנה אחת לפחות בעבודה במפעל תעשייתי. שליטה במערכות פיקוד (רצוי PLC).

מועמדים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש ת.ד. 60 באר־שבע, 84100 סודיות מובטחת.

ב"ה
אולפנה לבנות אשדוד
דרושים מורים
1) מורה לביולוגיה — להטיבה עליונה ולהטיבת ביניים
2) מורה לתושב"ע — כיתות י"א, י"ב

מועמדים בעלי נסיון בהוראה והכנה לבגרות להתקשר לטלפונים: 055-31552 055-31887 גם בערב.

אליאנס
למפעל צמיגים אליאנס חדרה הנמצא בתנופת פיתוח
דרוש/ה
מהנדס כימיה
בעל ידע בתחום הפולימרים וחומרים מרוכבים לתפקיד רב אתגרים בפיתוח צמיגי העתיד.

נא לפנות לטלפון 06-328402 לקביעת פגישה.

מורים לעברית ויהדות — 1988 (ינואר)
ביה"ס מצדה הוא בי"ס יהודי אורתודוקסי ציוני המונה 800 תלמידים מגן הילדים ועד כיתה י"ב

אנו מחפשים מורים בעלי תעודת הוראה להורות באנגלית בבית־ספר העל־יסודי דוברי אנגלית המקצועות עברית, תנ"ך ויהדות בעיקר בכיתות הגבוהות

המועמד חייב להיות דתי (אורתודוקסי)

נציג ביה"ס יראיין מועמדים מתאימים בישראל

נא לשלוח:
1. קורות־חיים מודפסים באנגלית
2. תמונה
3. מכתב בכתב־יד המועמד ובאנגלית המפרט את גישת המועמד לחינוך וכיצד נראית אפשרות השתלבות בביה"ס יהודי יומי בחו"ל. נא לפרט מדוע הינך רוצה לצאת לשליחות ולכמה שנים.
4. משכורת טובה למועמד המתאים

נא לפנות:
THE PRINCIPAL, MASADA COLLEGE
P.O. Box 235,
St. Ives, N.S.W. 2075.
Australia

מכון ויצמן למדע
דרושים/ות
● לבורנט/ית
הכישורים הדרושים: בעל/ת תואר B.Sc. או M.Sc. בביוכימיה או בביולוגיה; נסיון בשיטות ביוכימיות בסיסיות.
עדיף נסיון בעבודה בתרביות רקמה ובביולוגיה מולקולרית. משרה 14/87.
● טכנאי/ת לאחזקת מיכשור מדעי
הכישורים הדרושים: טכנאי אלקטרוניקה בעל ידע בזרם חזק, מכניקה עדינה, לחץ גבוה ובות לחץ (ואקום). משרה 15/87.

נא לפנות בכתב, בציון קורות חיים ונסיון קודם אל מחלקת כח אדם, מכון ויצמן למדע, רחובות 76100.

קליל תעשיות בע"מ
דרוש
איש מכירות
בעל רקע טכני
הכישורים הדרושים:
* נסיון מוכח במכירות.
* רקע טכני (עדיפות בענף אלומיניום).
* ידע בפרסום ובעיצוב.
* כושר התבטאות בכתב ובע"פ.
* יחסי אנוש טובים.

המעונינים יפנו בכתב, בפירוט קורות חיים ונסיון בעבודה אל דורית ישראלי. ת.ד. 210 קרית מוצקין 26114.
סודיות מובטחת.

מנעולי ירדני
ש.ע. ירדני ומוצרי מתכת בע"מ
רחוב שלמה המלך 11 בני־ברק 51552 טלפון 03)778051)
למפעלנו — הגדול בארץ לייצור מנעולים ופרזול לבנין
דרוש
ראש צוות
להפעלת מכונות אוטומטיות ליציקת לחץ
תנאים טובים למועמדים המתאימים
(5 ימי עבודה בשבוע)
נא לפנות למר גדעון ברדוד טל: 03-776051
סודיות מובטחת

למפעל חקלאי תעשייתי
דרוש
מנהל ייצור
דרישות התפקיד:
* גיל 26-30
* יחסי אנוש מעולים
* כושר מנהיגות ואירגון
* נכונות לעבודה בלתי שגרתית ובעלת אתגר
* מגורים באיזור גוש־דן חובה

נא לפנות בכתב לת.ד. 361 אשקלון מיקוד 78102 עבור: מ.י.

לחברת השקעות ותיקה
דרוש
איש שיווק מנוסה בעסקי דלא ניידי
אם הנך בעל נסיון רב בקנית ומכירת נכסי דלא ניידי והנך מעונין להצטרף לחברה חדשה בתפקיד ניהולי

פנה בצרוף קורות חיים לת.ד. 11333 ת"א, מ. 61112, מספר 30
— סודיות מובטחת —

אוניברסיטת תל-אביב
בית הספר להנדסאים ע"ש יוסף ורבקה מאירהוף
המרכז הטכנולוגי
דרושים/ת לשנת הלימודים תשמ"ח
מורה לאלקטרוניקה
הנדסאי/ת לאלקטרוניקה
להוראה והדרכה במעבדות

נא לפנות לבית הספר להנדסאים, רח' האוניברסיטה, רמת־אביב, תל־אביב, 69975, טלפון 425132, 425131.

כלל מערכות בניה
דרושים:
1) **תמחירן — מחשב כמויות**
עם נסיון של 5 שנים לפחות בענף הבניה.
2. **איש מכירות —**
אדריכל עם נסיון בשיווק בענף הבניה.

בדבר פרטים נוספים נא לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 285 פרדס־חנה מיקוד 37101.

למחלקה הטכנית של חברה קבלנית העוסקת בתכנון קונסטרוקציות של מבנים טרומיים וקונבנציונליים
דרוש/ה
מהנדס/ת בנין
לפנות לת.ד. 21288, ת"א 61612

להוצאת ספרים דרושה
עוזרת למחלקת עריכה
אחרי צבא
הכישורים:
השכלה תיכונית ומעלה
הברזות ידיעת עברית על בוריה
ידע באנגלית
03-439315, 03-439332 — לז'והט

לחברה בינלאומית למחשבים אלקטרוניים בתל־אביב
דרושים:
מחסנאי טכני
הכישורים הדרושים:
* נסיון רחב במחסנאות טכנית ורכיבים אלקטרוניים.
* ידע בשיטות מיכון מלאי.
* שליטה בשפה האנגלית.
פקידת יצוא/יבוא
הכישורים הדרושים:
* שליטה בשפות עברית, אנגלית, כולל הדפסה בשתי השפות.
* ידע בטיפול במידע ממוחשב, כולל הפעלת מסוף וטיפול בקלט/פלט.

נא לפנות בכתב יד בציון קורות חיים לת.ד. 6335 תל־אביב, 61061, עבור "משרה מס' 2".

למיפרומאל תעשיות ירושלים בע"מ
גבעת שאול ב'
דרושים
מסגרים / רתכים
לבניית מסגרות ו/או תיקון מכונות
להתקשר 02-522201

דרושה
אחות מוסמכת
לעבודה בקיבוץ
נא לפנות בשעות הבוקר
057-82944
057-82979
057-82977

למרכז הרפואי יוספטל — אילת
דרושים:
רופאים מומחים — ברפואת משפחה
רופאים המעוניינים ליטול חלק באתגר של פיתוח שירותי רפואה קהילתית משולבת עם בית חולים בעיר אילת מתבקשים להתקשר לד"ר שמעוני במרכז הרפואי יוספטל: טלפונים 5-059-73151 עד 17.00. 059-78774 059-76717 בשעות הערב.

עיריית נתניה
אגף החינוך התרבות הנוער והספורט
השירות הפסיכולוגי החינוכי
לשירות הפסיכולוגי בנתניה דרושים
פסיכולוגים חינוכיים
(מ.א. בפסיכולוגיה החינוכית)
לקבלת פרטים נא לפנות לשירות הפסיכולוגי שד' ירושלים 33, טל' 053-337399

לקרן לירושלים
דרוש/ה
מנהל כח אדם
היקף המשרה 50%. נדרש נסיון קודם בניהול כח אדם. קיימת אפשרות להרחבת היקף המשרה לתחומים נוספים בהתאם לכישורי המועמד.
המעונינים יפנו בהקדם, ולא יאוחר מ־10.7.87, אל יחידת המנגנון, ת.ד. 1312 ירושלים.

לבית־הספר בקבוץ אורים
דרושים/ות
לשנה"ל תשמ"ח:
1. מורה לכתה א'
2. מורה לכתה ח'
טלפון: 057-920353 — בוקר
057-920475 — אחה"צ

לחברת אחים רויכמן (שומרון) בע"מ
חברה קבלנית לכבישים ועבודות ציבוריות, רחוב האורנים פרדס חנה
דרושים:
1. **מהנדסי ביצוע** בעלי נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בעבודות כבישים.
2. **טכנאי מעבדה** לבדיקת חומרי מחצבה בעל נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בתחום זה.
3. **טכנאי חשמל** בעל רשיון לביצוע עבודות חשמל במתח גבוה.

המעונינים העונים על הדרישות הנ"ל יפנו בכתב לת.ד. 350 פרדס חנה לקביעת ראיון.

חברת סניפון מחפשת
אנשי מכירות חכמים
לשיווק מוצר יחודי בגוש־דן.
לקביעת פגישה התקשרו טלפון: 289229; 287737

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרושים:
1. **מכונאי דיזל**
נסיון של 3 שנים לפחות בתיקון מלגזות.
2. **מכונאי אחזקה**
עם נסיון של 3 שנים לפחות בתעשיה במשאבות ומדחסים.

בדבר פרטים ובצירוף קורות חיים נא לפנות לת.ד. 767, חיפה.

בי"ח קרית צאנז ע"ש לניאדו
דרושים/ות
* אחיות מוסמכות ומעשיות
* עוזר לרוקח

לפנות בכתב בצירוף קורות חיים למנהל כח אדם, ת.ד. 5020 נתניה.
תנאים טובים למתאימים

שירות התעסוקה

לשרות התעסוקה דרושים:
מתכנן/מתכנת בכיר – (5/87)

דרגת המשרה: 7–4 (ארבע–שבע) של דרוג המח"ר או טכנאים

המקום: לשכת תעסוקה לאזור תל־אביב

דרישות המשרה: השכלה אקדמית (תואר ראשון) במינהל, במדעי המחשב, במדעי החברה, כלכלה, או השכלה טכנית בתחום התפקיד (רישום בפנקס רשות ההסמכה להנדסאים ולטכנאים). סיום קורס תיכנות וניתוח מערכות; נסיון של חמש (5) שנים לפחות במחשבי בורוז מסידרת B1000, בתיכנון ותיכנות בשפות קובול ו־D.M.SII ובניהול רשתות תקשורת למחשבי בורוז. ידיעת השפה האנגלית לצורכי קריאת ספרות מקצועית.

הערות:
1) על המועמד לגור באזור.
2) במשרה מועסק עובד ארעי.
3) מילוי התפקידים כרוך בעבודה במשמרות.
4) רשאי להגיש את מועמדותו גם בעל השכלה של שתים־עשרה (12) שנות לימוד ויש לו נסיון של חמש (5) שנים במחשבי בורוז מסידרת 1000.

★

על המעוניינים במשרה הנ"ל למלא 2 טפסי "בקשה למשרה פנויה" (מדף 2115) שניתן לקבל בשרות התעסוקה ובכל משרדי הדואר בארץ, לצרף תעודה על השכלה או העתק מאושר ממנה ולהעבירם למשרד הראשי של שרות התעסוקה, מדור המנגנון, הקריה, בנין מס' 2, ירושלים, ת.ד. 13033, תוך 10 ימים מיום פרסום מודעה זו.

למפעל בטחוני באיזור ת"א
העוסק בפיתוח במסגרת רבת אתגר

דרושים

1. חשמלאי רכב
בעל תעודות הסמכה בחשמלאות רכב.
יועדפו בעלי נסיון בחשמל כללי, גנרטורים ואלקטרוניקה בסיסית.

2. מסגר מכני מעולה
בעל ידע מקיף במסגרות, ריתוך, בניית ציוד חקלאי ותעשייתי ואחזקתו.
ידע נוסף בתחום ההידראוליקה ועיבוד שבבי – יתרון.

3. חרטים/כרסמים מעולים
בעלי ותק של 5 שנים לפחות, יועדפו בעלי רקע בהפעלת מכונות C.N.C

מועמדים מתאימים יפנו בצירוף קורות חיים, תעודות, המלצות ופרטים על מקומות עבודה קודמים ל־ת.ד. 14299 ת"א עבור: מנהל כח אדם. רק פנים מתאימים ייענו.

לביה"ס העל־יסודי המקיף ע"ש גולדווטר
אילת
דרוש
מנהל בית ספר

בעל נסיון במינהל חינוכי, בעל השכלה אקדמית, רצוי בתחום הטכנולוגיה

★ דיור הולם יועמד לרשות המנהל ומשפחתו
★ למועמד המתאים – תנאים מיוחדים

נא לפנות בכתב לת.ד. 16087 תל־אביב (61160) עבור המח' הפדגוגית (מנהל אילת)

"פרי תנובה"
דרושים:
פקידת יצוא

✱ שליטה מלאה באנגלית, כולל ניסוח עצמאי ✱ הפעלת טלקס ✱ נסיון בקלדנות מחשב ✱ ידע במסמכי יצוא – יתרון.

נא לפנות בכתב, בציון קורות חיים, לת.ד. 161 רחובות 76101.

טכנאי/ הנדסאי תעשייה וניהול

✱ נסיון בשכר עידוד ✱ הפעלת מערכת ונפ"י ממוחשבת ✱ שימוש במחשב PC IBM.

נא להתקשר לטלפון 08-469666 לחיים אביטל.

DIREX INC.

חברה צעירה ודינאמית בגמת־השרון המתפתחת, מייצרת ומשווקת מוצרים רפואיים מתוחכמים מהפלסת:

1) פיזיקאי נסיוני בכיר
למסרות מחקר ופיתוח בתחום מערכות משולבות לטיפול רפואי. נסיון בריכוז וניהול מחקרים קליניים. עבודה עם רשויות הבריאות בארץ ובחו"ל.

2) מהנדס/הנדסאי מערכות
התקנה, הדרכה ושירות בארץ ובחו"ל. בעל נסיון של מספר שנים במערכות הדמייה רפואיות, בעיקר X-RAY, ULTRASOUND. נסיון בממשק שרות בבתי חולים. עבודה תחת לחץ. ידיעת אנגלית הכרחית, שפות אחרות יתרון.

3) מנהל חשבונות עצמאי
בעל נסיון בטיפול בהליכי יצוא. ידע בהנהלת חשבונות ויכולת לנהל מו"מ עם גורמים ממשלתיים ובנקים.

• לקבלת פרטים נוספים, נא להתקשר למנהלה, טלפון: 03-492676.
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 1132, רמת השרון, מיקוד 47100.

למפעל תעשייתי
מן המובילים בארץ בענף הדפוס
דרושים:

1. **דפסים**
2. **עוזרי דפסים**
3. **עובדים המעונינים ללמוד מקצוע הדפוס**
4. **מזכירה**
5. **איש אחזקה**
– בוגר בי"ס מקצועי
6. **מחסנאי טכני**

תנאים טובים למתאימים
5 ימי עבודה בשבוע

טל': 051-898282 מ־8.00–16.00

למשרד בירושלים
דרושה **מזכירה אחר־הצהרים**

★ בעלת נסיון ויכולת עבודה עצמאית
★ שליטה מלאה בעברית ואנגלית
★ יכולת הדפסה בעברית ואנגלית
★ ידיעת קצרנות – יתרון
★ הכרת עבודה עם מחשב

נא לפנות בצרוף קורות חיים בכתב־יד והמלצות לת.ד. 4630 ירושלים

לקיבוץ עין החורש
דרוש/ה
מורה לאנגלית

לשנת הלימודים תשמ"ז, ½ משרה בי"ס יסודי, ללא מגורים

לפנות בשעות העבודה לטלפון 06-367325, אחה"צ 06-367698

רשות שדות התעופה בישראל

לעבודה בטחונית בנמלי התעופה אילת וירושלים

דרושים
יוצאי יחידות קרביות

בנתונים הבאים:
★ לוחמים בוגרי קורס פיקודי יוצאי יחידות שדה לאחר שרות צבאי מלא.
★ 12 שנות לימוד.
★ פרופיל 82 ומעלה (למרכיבי משקפיים – חובת עדשות מגע רכות).
★ תחילת העבודה מותנית במעבר קורס בשכר, אשר יפתח בסוף חודש יולי 87.

תנאי שכר טובים למתאימים

ועדת קבלה לקורס תתקיימנה בנמל התעופה בן גוריון, אגף כח אדם, בניין הטרמינל, קומה ג', חדר 321.
במועדים הבאים: ביום שני 6.7.87 בין השעות 09.00–11.00.
על הפונים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור ופנקס שבוי.
★ מועמדים אשר יימצאו מתאימים בועדת הקבלה, יידרשו לעמוד במבחן התאמה לתפקיד, אשר ייערך בשלב מאוחר יותר.

לעבודה בטחונית בארץ ובחו"ל
דרושים
יוצאי יחידות קרביות

התנאים הדרושים:
★ גילאי 21–28
★ שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הכרחי קורס פיקודי). עדיפות לקצינים.
★ ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופאית אחרת.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה)

אנו מציעים:
★ עבודה רבת אתגר בארץ ובחו"ל
★ תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים
★ חוזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת)

העבודה מתאימה גם לסטודנטים המתכוונים ללמוד בארץ או בחו"ל בשנת הלימודים הבאה

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל, יפנו בכתב יד לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור שחר בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.

– פונים מתאימים ייענו –

לחברה תעשייתית גדולה
דרוש/ה
הנדסאי/ת טכנאי/ת תעשייה וניהול

● בעל/ת רקע ונסיון בתעשייה
● בקיא/ה בשימוש במחשב וב־PC
● בעל/ת יוזמה ויכולת להשתלב בעבודת צוות
● מגורים באיזור אשקלון והסביבה
● ינתן סיוע למעתיקים מקום מגוריהם

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, לת.ד. 2651 תל־אביב 61026, בציון המשרה המבוקשת.

תעשיות אלקטרוכימיות (פרוטארום) בע"מ
אזור התעשיה הדרומי, עכו, ת.ד. 2357

דרושים

מכונאי
● לשיפוץ מדחסים וציוד סובב.
● נסיון של 6 שנים בתעשיה.

מכשירן
● בוגר בי"ס טכני/מקצועי במכשור ובקרה תעשייתית.
● עדיפות לנסיון בתעשיה הכימית.

חשמלאי/טכנאי חשמל
● רשיון חשמלאי מוסמך ומעלה.
● נסיון קודם של 4 שנים רצוי בתעשיה.

המעונינים יפנו טלפונית אל שוש באחזקה 04-912231 מ־08.00 עד 14.00 או בכתב למחלקת אחזקה.

לצה"ל דרושים:
א. במעמד של עובדי צבא
★ חשמלאים מוסמכים
★ עוזרי חשמלאים

לעבודה באחזקת מערכות בכל הארץ

נתונים אישיים נדרשים:
1. גיל עד 30
2. לאחר שירות צבאי
3. נסיון של 2 שנים לחשמלאי מוסמך.

להרשמה ופרטים יש לפנות:
1. בצפון הארץ, טל' 04-691268
2. במרכז הארץ, טל' 02-245572
3. בדרום הארץ, טל' 057-961307

ב. צה"ל מציע לקצינים
מחפשי אתגר ועניין מקצועי תפקידים במערך בטחון שדה

התפקידים המוצעים הנם יחודיים בתחומי המבצעים ו/או המחקר

הכישורים הנדרשים:
● קצינים בדרגת סגן־סרן
● גיל – עד 30
● השכלה תיכונית ומעלה
(עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית)

משובצים בפעילות "שדה" יזכו בתוספת שכר יחודית

המעונינים יפנו בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים לת.ד. 25045 צה"ל עבור רחל אבישי

סודיות מובטחת

ג. באיזור ת"א
א. מפקד מחנה (בתקן רב סרן)
התפקיד כולל אחריות על נושאי ניהול מפקדה, מאגר רכב, שרותי מחנה, בינוי, תחזוקה.

ב. נגד משמעת (רס"ר)
התפקיד כולל אחריות לנושאי משטר מחנה ומשמעת.

ג. רס"ר מטבח
התפקיד כולל אחריות למטבח יחידתי גדול וניהול צוות עובדים. לבוגר קורס נגדי תזונה – עדיפות.

ד. מהנדס מכונות בכיר
– (לקבע או כעובד צה"ל)
– לעבודת פיתוח בתחום המכניקה העדינה והאופטומכניקה

כישורים נדרשים: –
– נסיון קודם של 4 שנים לפחות בתכנון מערכות אופטיות ואלקטרואופטיות צבאיות בתחום המכניקה העדינה (מנגנונים מדוייקים, אלקטרומכניקה וכו')
– ידע בחישובי חוזק

נא לפנות לד.צ. 24700/קצין שלישות

חיפה כימיקלים

לחברה הגדולה בעולם לייצור חנקת אשלגן
דרוש/ה
מנהל מחקר

הכישורים הנדרשים:
* תואר שלישי בכימיה
* ידע רחב בתחומי הכימיה האורגנית והאנאורגנית.
* נסיון מעשי של 10 שנים הכולל נסיון במחקר תעשייתי.
* יכולת ניהול צוות חוקרים.

נא לפנות בכתב יד למחלקת כח אדם ת.ד. 1809, חיפה, ולציין על המעטפה למשרה מס' 10.

סודיות מובטחת

פרסום שפי

אליאנס

למפעל צמיגים אליאנס חדרה הנמצא בתנופת פיתוח

דרוש/ה
מהנדס מכונות, אוירונאוטיקה

בעל ידע בתיב"ם
ואנליזות מאמצים בעזרת אלמנטים סופיים .F.E.A
לתפקיד רב אתגרים בפיתוח צמיגי העתיד.

נא לפנות לטלפון 06-328402 לקביעת פגישה.

לגוף כלכלי בת"א
דרוש
כלכלן צעיר
לפנות בכתב
ת.ד. 20027 ת"א

טכנאי שרות

דרוש לחברה המייבאת ציוד לבתי מלון ומסעדות לכל חלקי הארץ
ידע טכני כללי (חשוב קירור)
מגורים באזור הרצליה והסביבה
לקביעת ראיון לפנות לגילה 052-556178

صكن من الاهل

هكذا من الأصل

$150,000 תמורת בבת-עינו של עבודי

ששת אלפים מטרים רבועים של שילוט חוצות מובחר הם לאהרון עבודי לא רק עסק כי אם גם מקור גאווה: צנור פרסום שהקים, כך מספרים זקני הענף, כמו ידיו - יש מאין...

ששת אלפים המ"ר האלה הם מאתיים וארבעים שלטי ענק המוצבים במקומות הטובים ביותר ויכולים לתת למוצריך את החשיפה הגדולה ביותר במדינה:

63% מכלל תושבי גוש דן והשרון, (498,000 גברים ונשים, בוגרים בעלי הכנסה ממוצעת ומעלה,) יכולים לראות את פרסומיך בשכיחות מגע ממוצעת (OTS) של 169.3 פעמים במשך שבועיים!

שבועיים כאלה על "בבת-עינו-של-עבודי" עולים **$150,000** אבל לפני שאתה אומר "הרבה כסף", חשוב: כמה תשלם בדרך אחרת עבור 10, 20, 50 חשיפות? וכמה זמן יקח לך להגיע לרמת חשיפה כזו?

רק אצל עבודי יקבלו מוצריך יותר מ-84 מליון (כן, 84 מליון) חשיפות בשבועיים ואתה תשלם רק פעם אחת.

מקור נתונים: מחקר "טלסקר" יוני 1987. לקבלת עותק של המחקר נא טלפן 03)799131)

להסתכל בגדול **עבודי** פרסום חוצות